

การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

นางสาวสิริลักษณ์ ศรีจินดา

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

V.VAJIRAMEDHI'S RHETORICAL METHODS
IN CONVEYING BUDDIST DHARMA TEACHING THROUGH MASS MEDIA

MISS SIRILUK SRIJINDA

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่พระมหา
วุดมิชยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

โดย

นางสาวสิริลักษณ์ ศรีจินดา

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ก้นภัย

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณาณัญฐ์ณ วังศ์บ้านตุ๋)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ก้นภัย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.นิษฐา ทรุ่นเกษม)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิริลักษณ์ ศรีจินดา : การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุสมิขัย
วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน. (V.VAJIRAMEDHI'S RHETORICAL METHODS IN
CONVEYING BUDDIST DHARMA TEACHING THROUGH MASS MEDIA)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.กิตติ กัมภัย, 320 หน้า.

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุสมิขัยวชิรเมธี และวิเคราะห์ใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุสมิขัยวชิรเมธี นอกจากนี้ยังศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุสมิขัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการวิเคราะห์สื่อสิ่งพิมพ์ทั้งสิ้น 48 เรื่อง สื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้น 60 ตอน สื่อวิทยุรวมทั้งสิ้น 30 ตอน และการสัมภาษณ์เชิงลึก พระมหาอุสมิขัยวชิรเมธี ทีมงานผู้ผลิตและสัมภาษณ์ผู้รับสารทั้งสิ้น 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า พระมหาอุสมิขัยวชิรเมธีใช้สื่อสารมวลชน 4 ประเภทหลักในการเผยแผ่ธรรมะ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ มีกระบวนการการเผยแผ่ธรรมะสู่สาธารณชน โดยเริ่มจาก เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นในสังคม สื่อสารมวลชนจะเป็นผู้กำหนดวาระหรือประเด็นทางสังคม ซึ่งสื่อสารมวลชนนี้เองเป็นผู้มอบพื้นที่ในสื่อให้แก่พระมหาอุสมิขัยวชิรเมธี จากนั้นพระมหาอุสมิขัยวชิรเมธีจะสร้างสารธรรมะและนำเสนอผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ ก่อให้เกิดธรรมะในสื่อสารมวลชนขึ้น ส่วนของกลวิธีพระมหาอุสมิขัยวชิรเมธีมีการวิเคราะห์ผู้รับสาร วิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อ โดยมุ่งนำเสนอธรรมะในระดับใช้งานและคำนึงถึงช่วงเวลาและสถานการณ์ในการเผยแผ่ธรรมะ

ผลการวิจัยพบว่า วาทศิลป์ทางภาษาที่พบ ได้แก่ การใช้สัมผัส การซ้ำคำและกลุ่มคำ การใช้คำซ้อน การสร้างคำประสมขึ้นใหม่ การใช้สำนวน คำต่างประเทศ ส่วนการใช้ภาพพจน์ที่พบ ได้แก่ คำถามเชิงวรรณศิลป์ การเปรียบเทียบ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน คำซ้ำ และคำปฏิทรรศน์ ในด้านจุดจับใจในสารที่พบ ได้แก่ จุดจับใจด้านความอบอุ่น จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน จุดจับใจด้านอารมณ์ จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง จุดจับใจด้านดนตรีและจุดจับใจด้านคารา นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า พระมหาอุสมิขัยวชิรเมธีมีการสร้างสารผ่านถ้อยคำที่งดงาม ประณีต ทราบว่าควรจะทำอย่างไร และเลือกใช้เนื้อหา ถ้อยคำใดเพื่อให้ธรรมะที่ถ่ายทอดออกมาซาบซึ้งกินใจ และสอดคล้องกับช่องทางสื่อสารมวลชนที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้รับสารในเชิงบวก ได้แก่ ความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร ความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับสาร และความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับสื่อ ในส่วนความคิดเห็นเชิงลบที่พบ ได้แก่ ความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับสาร และความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับสื่อ

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

ลายมือชื่อนิสิต สิริลักษณ์ ศรีจินดา

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2553

5284725828 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEYWORDS : STRATEGIC MESSAGE DESIGN/ STRATEGIC MESSAGE PLANNING/ MESSAGE PRODUCTION /V.VAJIRAMEDHI/ DHARMA IN MASS MEDIA

SIRILUK SRIJINDA: V.VAJIRAMEDHI'S RHETORICAL MEDTHOD'S IN
CONVEYING BUDDIST DHARMA TEACHING THOROUGH MASS MEDIA.
ADVISOR: ASST.PROF. KITTI GUNPAI, Ph.D. 320 pp.

This research aims to analyze V. Vajiramedhi's use of mass media and the rhetorical methods in conveying his Buddhist dharma teaching in mass media. The study will also examine his audiences' responses to these use and methods. The research employs qualitative methods with textual analysis of 48 samples of the printed media, 60 samples of television programs, 30 samples of radio programs and in-depth interviews comprising those of V. Vajiramedhi, the production teams, and the 30 audiences. The results show that V. Vajiramedhi employs four main types of mass media in conveying his Buddhist dharma teachings: printed media, television, radio and new media. The process which he adopts in delivering his teaching to public audiences begins when the mass media, which determine current social agendas and issues, allow him to utilize their space. V. Vajiramedhi adopts such channels, through which he presents the teaching that he designs in response to those social agendas and issues, resulting in the presence of Buddhist dharma in the mass media. With regards to his communication strategies and strategies message design; he employs analyses of his audiences and of the nature of the mass media or media plan. His emphasis is on giving practical dharma lessons and considering an appropriate time and situation for when each of these lessons should be presented to the public.

The results reveal that V. Vajiramedhi employs a number of rhetorical devices, such as assonances, alliterations, repetition of words and phrases, synonymous and self-coined compounds, foreign words, idioms, and rhetorical questions. He also makes use of figures of speech such as similes, metaphors, personifications and paradoxes. He utilizes a number of persuasive appeals: warmth appeals, humor appeals, and emotional appeal, ego appeal, music appeal and star appeal. Moreover, it is found that V. Vajiramedhi develops a strategic message design that involves the use of elaborate and beautiful language and rhetoric. His strategic message planning includes selecting the aspects of contents and language of his dharma teaching that are able to impress the audiences profoundly and correspond to the types of mass media he employs in presenting the teaching. The results also show that while some audiences have positive attitudes towards V. Vajiramedhi, his messages, and the mass media, others have negative attitudes towards his messages and the mass media.

Department :.. Mass Communication.....

Student's Signature

Siriluk Srijinda

Field of Study :.. Mass Communication.....

Advisor's Signature

K. Gunpai

Academic Year :.....2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์หลายร้อยหน้านี้จะไม่สามารถสำเร็จได้เลย หากขาดความรัก ความเมตตา จากบุคคลจำนวนมากซึ่งอยู่เบื้องหลังผู้วิจัย กราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.กิตติ กั้นภัย ที่กรุณาเป็น อาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำชี้แนะ ให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดการศึกษาค้นคว้า เพื่อแนะนำให้ งานวิจัยชิ้นนี้ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด กราบขอบพระคุณ อ.ดร.นิษฐา หุ่นเกษม อาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์นอก ซึ่งให้ความดูแล เอาใจใส่และให้คำแนะนำอย่างเป็นกันเองแก่ผู้วิจัยเสมอ มา กราบขอบพระคุณคณะกรรมการการสอบทุกท่านที่กรุณาตรวจทานความเรียบร้อยและให้คำ ชี้แนะแก่ผู้วิจัย และกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกๆ ท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา อาจารย์ศนิ ซาติอุดมเดช อาจารย์วิมลศิริ กลิ่นบุบผา อาจารย์ปิง ดาว้องก์ ที่คอยสั่ง สอน แนะนำและให้กำลังใจตลอดมา

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อวิชาและคุณแม่เยาวลักษณ์ ศรีจินดา ผู้ซึ่งเป็นแรงผลักดันใน ทุกๆ ก้าวที่ลูกเลือกเดิน สนับสนุนทุกๆ สิ่งที่ลูกคิด ทุกๆ สิ่งที่ลูกเลือกทำ กราบขอบพระคุณร่างกาย แรงใจที่พ่อและแม่เสียสละ เลี้ยงดูลูกมาเป็นอย่างดี กราบขอบพระคุณสำหรับกำลังใจ ความ ห่วงใย ความเชื่อมั่นและมั่นใจในตัวลูก และกราบขอบพระคุณมากที่สุดสำหรับชีวิตเล็กๆ ที่พ่อและ แม่ได้ให้ ทำให้ลูกได้ประสบความสำเร็จในวันนี้

กราบขอบพระคุณท่านว.วชิรเมธี ที่กรุณาให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัย ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ขอบพระคุณพี่ๆ ที่สถาบันวิมุตตยาลัย พี่แก้ว พี่สุธรรม พี่แก้ว พี่อุ๊ต กัลวย ฯลฯ ที่กรุณาช่วยในการติดต่อประสานงาน และให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นแก่ผู้วิจัยทุก ครั้ง

ขอบคุณพี่ปู และเพื่อนๆ คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชนทุกคน ที่คอย ช่วยเหลือ ให้กำลังใจกันและกันในช่วงเวลาการทำวิทยานิพนธ์ พี่ๆ น้องๆ ทุกคน พี่ก้อม พี่แจนนี พี่ แพท พี่หลิ อุ่มอิม อาม ปุ้ย จ้า ทิพย์ กิฟท์ สา ปู้ก ฯลฯ โดยเฉพาะพี่อ้อมมี ผู้ซึ่งคอยให้คำปรึกษา และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัยโดยตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
1.5 ข้อสันนิษฐานในการวิจัย.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.7 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 หมวดแนวคิดการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษา.....	14
2.1.1 พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า.....	14
2.1.2 วิธีการถ่ายทอดสารของพระพุทธองค์ตามหลักวาทวิทยา.....	16
2.1.3 ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ.....	18
2.1.4 ทฤษฎีทางภาษา.....	30
2.2 หมวดแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สื่อ.....	37
2.2.1 ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด.....	37
2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อสารมวลชน.....	41
2.2.3 ธรรมชาติของสื่อ.....	48
2.3 หมวดแนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์ผู้รับสาร.....	56
2.3.1 แนวคิดเรื่องประสิทธิผลของสื่อ.....	56

บทที่	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	76
3.1 เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา.....	77
3.1.1 ข้อมูล.....	77
3.1.2 วิธีการเก็บข้อมูล.....	77
3.1.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
3.2 เครื่องมือการสัมภาษณ์.....	77
3.2.1 ข้อมูล.....	82
3.2.2 วิธีการเก็บข้อมูล.....	82
3.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	83
3.2.3 วิธีการวิเคราะห์.....	83
3.3 การนำเสนอผลการวิจัย.....	84
บทที่ 4 การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....	85
4.1 สื่อสารมวลชนในฐานะผู้กำหนดวาระหรือประเด็นทางสังคม.....	86
4.2 การนำเสนอธรรมะของพระมหาภูติชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....	88
4.3 กลวิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....	126
บทที่ 5 การใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....	143
5.1 การใช้วาทศิลป์ทางภาษา.....	143
5.1.1 การใช้สัมผัส.....	143
5.1.2 การซ้ำคำและกลุ่มคำ.....	153
5.1.3 การใช้คำซ้อน.....	157
5.1.4 การสร้างคำประสมขึ้นใหม่.....	161
5.1.5 การใช้สำนวนและคำขวัญ.....	164
5.1.6 คำต่างประเทศ.....	167
5.1.7 คำซ้ำ.....	169
5.2 การใช้ภาพพจน์.....	172

5.2.1 คำถามเชิงวรรณศิลป์.....	173
5.2.2 การเปรียบเทียบ.....	176
5.2.3 อุปมา.....	179
5.2.4 อุปลักษณ์.....	183
5.2.5 บุคลาธิษฐาน.....	185
5.2.6 คำปฏิทรรศน์.....	187
5.3 การใช้จุดจับใจในสาร.....	164
5.3.1 จุดจับใจด้านความอบอุ่น.....	189
5.3.2 จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน.....	191
5.3.3 จุดจับใจด้านอารมณ์.....	192
5.3.4 จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง.....	193
5.3.5 จุดจับใจด้านดนตรี.....	195
5.3.6 จุดจับใจด้านดาราศาสตร์.....	197

**บทที่ 6 ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬินชัย
วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....** 207

6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร.....	207
6.1.1 พระมหาจุฬินชัย วชิรเมธีเป็นผู้มีบุคลิกที่ดี.....	207
6.1.2 พระมหาจุฬินชัย วชิรเมธีเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ.....	208
6.1.3 พระมหาจุฬินชัย วชิรเมธีรู้จักผู้รับสาร.....	210
6.1.4 พระมหาจุฬินชัย วชิรเมธี มีวิธีการนำเสนอธรรมะที่น่าสนใจ.....	211
6.1.5 พระมหาจุฬินชัย วชิรเมธีเป็นบุคคลทันสมัย.....	213
6.1.6 น้ำเสียงเป็นเอกลักษณ์น่าฟัง.....	213
6.1.7 วัยของพระมหาจุฬินชัย วชิรเมธี.....	214
6.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารธรรมะของพระมหาจุฬินชัย วชิรเมธี.....	215
6.2.1 ธรรมะทันสมัย ทันเหตุการณ์.....	215
6.2.2 สั้น ง่าย ได้ใจความ.....	217
6.2.3 กระชับใจ ใช้ได้จริง.....	219
6.2.4 ธรรมะของพระมหาจุฬินชัย วชิรเมธีใช้ภาษาไพเราะงดงาม.....	221

บทที่	ญ หน้า
6.2.5 ธรรมชาติกำลังเป็นกระแส.....	221
6.3 ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อสื่อสารมวลชนที่พระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีใช้ใน การเผยแพร่ธรรมะ.....	222
6.3.1 สื่อทันสมัย.....	222
6.3.2 สื่อใกล้มือ.....	224
6.3.3 สื่อแจกฟรี.....	225
6.3.4 กลุ่มเป้าหมาย.....	226
6.5 ความคิดเห็นเชิงลบ.....	228
6.5.1 ปัญหาด้านช่วงเวลา.....	229
6.5.2 ขาดการแจ้งข่าวสารให้ทั่วถึง.....	230
6.5.3 ปัญหาที่ลักษณะของสื่อ.....	231
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	235
สรุปผลการวิจัย.....	235
อภิปรายผล.....	239
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	246
รายการอ้างอิง.....	247
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	310

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	ตารางผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหากุศลชัยวิชิตเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน.....	78
2.	ตารางสรุปการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน (สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อ วิทยุ).....	140
3.	ตารางสรุปการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน (สื่อใหม่).....	140
4.	ตารางการใช้วาทศิลป์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลชัยวิชิตเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน.....	199
5.	ตารางการใช้ภาพพจน์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลชัย วิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน.....	202
6.	ตารางการใช้จุดจับใจในสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลชัยวิชิตเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน.....	204

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.	ภาพประกอบบทความ “คุณยังไม่วางอีกหรือ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์.....	102
2.	ภาพประกอบบทความ “ศิลปะการลงจากหลังม้า” จากหนังสือพิมพ์เนชั่น.....	103
3.	ภาพประกอบบทความ “เจ็บไข้=นาที่ทองของการปฏิบัติธรรม”.....	105
4.	ภาพประกอบการดำเนินเรื่องในสื่อรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	108
5.	ภาพประกอบการดำเนินเรื่องในสื่อรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	109
6.	ภาพประกอบการดำเนินเรื่องในสื่อรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	110
7.	ภาพประกอบการปิดเรื่องด้วยคติธรรมคำคมในสื่อโทรทัศน์.....	111
8.	ภาพประกอบการปิดเรื่องด้วยคติธรรมคำคมในสื่อโทรทัศน์.....	112
9.	ภาพฉากในรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	115
10.	ภาพตัวหนังสือในรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	116
11.	ภาพการแทรกภาพในรายการโทรทัศน์ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”.....	117

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศไทยนับศักราชโดยใช้พุทธศักราช (พ.ศ.) บอกเวลาอย่างเป็นทางการ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคนไทยได้ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง พระพุทธศาสนานับได้ว่า เป็นศาสนาที่มีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์นับตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัยเป็นต้นมา ล้วนทรงนับถือศาสนาพุทธ อีกทั้งในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทุกฉบับยังมีการบัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ นั่นคือทรงต้องนับถือศาสนาพุทธ ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ได้ดำเนินมาอย่างแน่นแฟ้นโดยตลอด แม้ภายหลังพุทธกาลความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ ดังจะเห็นได้จากพระมหากษัตริย์ทุกยุคสมัยยังทรงทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญอยู่คู่ชาติไทยตลอดมา พระพุทธศาสนาจึงดำรงอยู่บนผืนแผ่นดินไทย และเป็นศาสนาประจำชาติไทยจวบจนปัจจุบัน

นอกจากนี้คนไทยกว่าร้อยละ 90 ของประเทศยังนับถือศาสนาพุทธ และสังคมไทยมีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา หลักธรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจึงหล่อหลอมทำให้คนไทยกลายเป็นคนรักความสงบ รักสันติธรรม มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีความเมตตากรุณา เชื้อเพื่อเชื้อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่พุทธศาสนาได้ฝังรากลงในจิตใจของคนไทยนี้เอง พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อคนไทยทั้งในด้านการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การเมืองการปกครอง ศิลปกรรม รวมถึงทัศนคติในการมองโลกและการใช้ชีวิตของคนไทย

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงมีการเผยแผ่ศาสนาทั้งหลักการ และหลักปฏิบัติแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่จะทรงสั่งสอน การพิจารณาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระองค์เริ่มตั้งแต่ คุณสมบัติของผู้สอน ลีลาการสอนและหลักการสอน โดยมีคุณสมบัติของผู้สอน หรือนักเผยแผ่ ดังที่สิริพิชญ์ เตชะไกรศรี (2549) ได้ศึกษาไว้ ดังนี้

คุณสมบัติของผู้สอน

พุทธวิธีในการสอนนั้นต้องเริ่มต้นจากปรัชญาขั้นพื้นฐานอันได้แก่ กัลยาณมิตรและมีสติปัญญาไหวพริบที่ชาญฉลาดเป็นเบื้องต้น จากนั้นต้องประกอบด้วยหลักของนักเผยแผ่กับผู้ฟัง หรือผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นกัลยาณมิตรเป็นอันดับต่อไป เพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ผู้เผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนนั้นต้องประสานสัมพันธ์กัน มีความกรุณาต่อกันโดยเฉพาะในด้านการอบรมสั่งสอนนั้น ย่อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญให้เกิดคุณลักษณะของผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร ดังนั้นพระธรรมกถึกหรือนักเผยแผ่พุทธธรรมที่ดีจึงมีลักษณะคุณสมบัติซึ่งเป็นองค์ของกัลยาณมิตร 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจ ในฐานะเป็นที่สหายและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม
2. ครุ เป็นที่เคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่ฟังได้และปลอดภัย
3. ภาวนีโย เป็นที่ยกย่อง ในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ
4. วตุตา จ เป็นนักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนุกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
6. คมภีรบุจ กถิ กตุตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำลึกซึ้งได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จภูฐานเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

ลีลาการสอน

การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมมีกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะทำเนนไปอย่างสำเร็จผลดี โดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะที่เรียกได้ว่า เป็นลีลาในการสอน มี 4 ประการ คือ

1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบาย และแสดงผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา

2. สมาทปนา ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

3. สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญแก้อั้วกล้า คือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อ ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก

4. สัมปหังสนา ปลอบชโลมใจให้สดชื่นว่าเริง คือ บำรุงจิตให้ชุ่มชื้นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดี หรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและว่าเริงเบิกบานใจ

หลักการสอน

พระพุทธองค์ได้ตรัสองค์แห่งธรรมกถึก 5 ประการ คือ

1. อนุปุพพิกถิ กล่าวความไปตามลำดับ คือ แสดงหลักธรรม หรือเนื้อหาวิชาตามลำดับ ความง่ายยากลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2. ปริยายทสฺสาวี ชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกเยื้องไปต่างๆ ตามแนวเหตุผล

3. อนุทยตํ ปฏิจฺจ แสดงธรรมด้วยอาศัยเมตตา คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้เป็นผู้ประโยชน์แก่เขา

4. น อามิสฺนฺตโร ไม่แสดงธรรมด้วยเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามีไซ้เพราะมุ่งที่ตนจะได้ลาภหรือผลประโยชน์ตอบแทน

5. อุตฺตานญฺจ ปรญฺจ อนุปฺหจฺจ แสดงธรรมไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

นอกจากนี้ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเสด็จไปแสดงธรรม แก่พุทธศาสนิกชนทุกระดับชั้นด้วยพระองค์เอง โดยทรงใช้พุทธวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ จนทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วประเทศอินเดีย ในประเทศไทย สมัยหลังพุทธกาลเจริญรุ่งเรืองที่สุดในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ทรงเป็นกษัตริย์ที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการปกครองประชาชน และได้ทรงส่งพระสมณทูต 9 สายไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ ในสมัยปัจจุบันได้มีการวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกต่างๆ ทั้งในส่วนของพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ในส่วนของพระสงฆ์ ได้แก่ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ส่วนของคฤหัสถ์ ก็มีการจัดการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุก ในรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา

โดยได้นำหลักธรรมสำคัญ เช่น เบญจศีล เบญจธรรม พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 ทิศ 6 และ อบายมุข 6 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

จากพุทธวิธีในการสอนและวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า เป็นแนวทางสำคัญในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์จะเข้าถึงจิตใจคนนั้น นอกจากจะมีธรรมะที่ลึกซึ้ง ตรงตามความจริง และเห็นผลได้ไม่จำกัดกาลของพระพุทธองค์แล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นธรรมทูต หรือพระที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดพุทธธรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมะนั้นอย่างแตกฉาน ที่สำคัญคือต้องมีแนวทางเทคนิคในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะออกสู่ประชาชน ทั้งมีอุปบายในการสอน และมีสื่อในการสอน เพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและสัมฤทธิ์ผล ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันในวงการสงฆ์ของไทย จึงเกิดพระธรรมทูต หรือ ธรรมแอมบาสเดอร์ขึ้น โดยการปรับปรุงนำเสนอธรรมะที่ไม่เพียงเน้นเนื้อหาสาระทางธรรมในการถ่ายทอดธรรมะอย่างเดียว แต่ยังผนวกเอาความรู้ทางโลกมาใช้เป็นกลวิธีที่สำคัญในการเผยแผ่ธรรมะไปยังประชาชน อีกทั้งมีการนำสื่อการสอนธรรมะมาใช้ประกอบการสอน จึงทำให้การสอนธรรมะนั้นมีประสิทธิภาพ และมีพลังในการสื่อสารไปสู่ผู้ฟังไม่จำกัดเพศ วัย เวลาและสถานที่มากยิ่งขึ้น

ปรากฏการณ์การใช้สื่อเพื่อเผยแผ่ธรรมะและผนวกนำความรู้ทางโลกและทางธรรมเข้าไว้ด้วยกัน เริ่มต้นจากท่านพุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นพระยุคแรกๆ ที่เริ่มเอาความรู้ทางโลกมาอธิบายทางธรรม และเป็นพระรูปแรกที่ลุกขึ้นยืนพูดแล้วคนแตกตื่นไปทั่วประเทศ โดยมีหลักในการเผยแผ่ธรรมะ ที่เรียกว่า “ภาษาคน ภาษาธรรม” ท่านพุทธทาสภิกขุได้นำเทคนิคการใช้ภาษาคนร่วมกับภาษาธรรม ทั้งยังเป็นพระนักเทศน์ที่ได้รับเริ่มการเทศน์ในรูปแบบของปาฐกถาธรรม ที่ประยุกต์ทั้งรูปแบบ และเนื้อหาของธรรมะให้การแสดงธรรมผสมสมัย อีกทั้งท่านพุทธทาสภิกขุยังฉายสไลด์เป็นสื่อประกอบการเทศน์ ซึ่งถือเป็นการเทศน์รูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทยมาก่อนในช่วงเวลานั้น นอกจากนี้ท่านพุทธทาสภิกขุยังเป็นทั้งนักเขียนและกวี เมื่อท่านพุทธทาสภิกขุได้ทรงศึกษาถึงพระธรรมคำสอนและสัจธรรมที่ลึกซึ้งแล้ว ท่านก็ได้แต่งหนังสือ และประพันธ์ธรรมบท เพื่อเผยแผ่พุทธธรรมเป็นจำนวนมากกว่า 140 เล่ม จนในยุคของท่าน ได้เกิดหนังสือพิมพ์ราย 3 เดือน ชื่อ “พุทธศาสนา” ซึ่งนับว่าเป็นหนังสือพิมพ์ทางพระพุทธศาสนาฉบับแรกของเมืองไทย ตลอดเวลาที่ดำรงสมณเพศ ท่านพุทธทาสภิกขุตั้งใจศึกษาพระปริยัติอย่างแน่วแน่ พร้อมตั้งมั่นปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด โดยคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุเป็นการสอนอย่างถึงแก่นถึงแก่น เป็นธรรมะระดับโลกุตระ ซึ่งพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นธรรมะขั้นสูง และไม่เหมาะสมกับฆราวาส ผู้ยังอยู่ในกระแสแห่งโลกียะ แต่ท่านพุทธทาสภิกขุตระหนัก

ว่า ธรรมะเหล่านี้คือแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา คำสอนทั้งหลายของท่านพุทธทาสภิกขุ แท้จริงแล้วก็คือการสกัดพระสูตรให้ออกมาเป็นภาษาพูด และพระอภิธรรมให้ออกมาเป็นภาษาชาวบ้าน โดยข้อธรรมที่ท่านพุทธทาสภิกขุเน้นย้ำมากที่สุดคือเรื่องสุญญตา จนทำให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาหลายคนเรียกท่านว่า “นักรบเพื่อความว่าง” แต่อย่างไรก็ตาม คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุยังรวมไปถึงเรื่องพื้นฐาน เช่น เรื่องการทำงาน และเรื่องการศึกษา ซึ่งคนทั่วไปสามารถนำธรรมะเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี อีกทั้งในสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสวนโมกขพลาราม เพื่อให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีทั้งคนไทยและคนต่างชาติแวะเวียนมาเป็นจำนวนมาก จึงทำให้วงการพระพุทธศาสนากลับมาตื่นตัวอีกครั้ง

จากนั้นพระสงฆ์ผู้ซึ่งมีเรียกได้ว่าเป็น “สหายธรรม” ของท่านพุทธทาส ซึ่งมีแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธองค์เช่นเดียวกัน คือ หลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุ (พระพรหม มังคลาจารย์) หลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุได้ดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยที่หลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุได้เริ่มปฏิวัติรูปแบบการเทศนาแบบดั้งเดิมที่นิ่งเทศนาบนธรรมาสันถิ์โอบลาน มาเป็นการยืนพูดปาฐกถาธรรมแบบพูดปากเปล่าต่อสาธารณชน พร้อมทั้งยกตัวอย่างโดยใช้เหตุผลร่วมสมัยทันต่อเหตุการณ์ แม้ในช่วงแรกๆ การสอนของท่านจะได้รับการต่อต้านอยู่บ้าง แต่ต่อมากายหลังการปาฐกถาธรรมแบบนี้กลับเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และเมื่อพุทธศาสนิกชนทราบข่าวว่า หลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุจะไปปาฐกถาธรรมที่ใดก็จะติดตามไปฟังกันเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดหลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุได้รับอาราธนาให้เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ต่างๆ และเทศนาออกอากาศทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ อีกทั้งหลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุยังเป็นพระสงฆ์รูปแรกที่ปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนา ของชาวไทยที่ประกอบพิธีกรรมหรรษา ฟุ่มเฟือย โดยเปลี่ยนเป็นประหยัด มีประโยชน์และเรียบง่าย ดังนั้นหลวงพ่อปัญญานนท์ภิกขุจึงได้รับการขนานนามว่า “ผู้ปฏิรูปพิธีกรรมของชาวพุทธไทย” ในปัจจุบัน

สหายธรรมคนสุดท้ายของท่านพุทธทาส ภิกขุ และพ่อปัญญานนท์ภิกขุ ซึ่งถือเป็น“พี่น้องร่วมสาบาน” ใน “ยุคจักรแห่งธรรมะ” คือ พระบุญชวน เขมาภิวัด หรือท่าน บ.ช.เขมาภิวัด (พระราชญาณกวี อดีตเจ้าคณะจังหวัดชุมพร อดีตเจ้าอาวาสวัดขันเงิน ต.วังตะกอก อ.หลังสวน จ.ชุมพร) เป็นพระเถระผู้หนักแน่นมั่นคงในหลักพุทธธรรม และเป็นผู้คงแก่เรียน อีกทั้งยังได้รับการยกย่องว่าเป็นพระสุปฏิบัติ อุดมปฏิบัติ คือ เป็นผู้มีความจริงใจอย่างดงาม และเป็นพระมหาเถระนักปกครองที่ยึดหลักธรรมมาธิปไตย นอกจากนี้พระบุญชวน เขมาภิวัด ยังเป็นกวีที่แท้จริง ดังสมณศักดิ์ที่ว่า “พระราชญาณกวี” งานเขียนบทกลอนสอนธรรมของท่านได้ลงตีพิมพ์ติดต่อกันในหนังสือ “พุทธจักร”

รวมทั้งงานเขียนแปลบทกวีภาษาอังกฤษเป็นบทกวีไทย ที่มีความไพเราะลึกซึ้งมาก โดยท่านใช้นามปากกาว่า “บ.ช.เขมาภีร์” พระบุญชวน เขมาภีร์เป็นพระมหาเถระที่อธิบายขยายธรรมได้ละเอียดลึกซึ้ง หนักแน่นด้วยเหตุผล เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่ได้ฟังธรรม หรือได้อ่านถ้อยคำคำสั่งสอนของท่าน ดั้งหนังสือของท่านเล่มหนึ่งที่ชื่อว่า “สนทนากับนายเหตุผล” ซึ่งเป็นหนึ่งใน 100 กว่าเรื่องที่ท่านนิพนธ์ไว้

หลังจากที่การเผยแผ่ธรรมะของ “พระแอมบาสซเดอร์” รุ่นแรก อย่าง “สามสหายธรรม” ต่างอุทิศกายใจ อุทิศชีวิตให้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และฝากผลงานการประกาศธรรมและคำจูนพระพุทธศาสนาอย่างเข้มแข็งจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต “พระแอมบาสซเดอร์” รุ่นต่อมา ก็เดินหน้าเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกอย่างเอาจริงเอาจัง เริ่มจากพระพยอม กัลยาโณ หรืออีกนามหนึ่งก็คือ พระราชาธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ศิษย์ร่วมสถาบันวัดสวนโมกขพลารามของท่านพุทธทาสภิกขุ ในยุคของการเผยแผ่ธรรมะของพระพยอมนั้น ประชาชนส่วนใหญ่กำลังนิยมซื้อหาเทปคาสเซตเพื่อฟังเพลง พระพยอมได้ใช้สื่ออันทันสมัยเพื่อส่งเสริมธรรมะให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยพระพยอม นำบทเทศนาของท่านบันทึกลงบนเทปคาสเซตออกวางขายบนแผงเทปแข่งกับเทปเพลงในยุคนั้น อีกทั้งในสมัยที่สังคมไทยกำลังนิยมจตุคามรามเทพ พระพยอมยังได้เปิดตัวการทำคูกี้จตุคำ “รุ่นจุกคิด 4 คำ รวยโคตร” บรรจุในกระป๋องอะลูมิเนียม โดยรูปแบบคล้ายจตุคามรามเทพ เพื่อเตือนสติผู้นิยมจตุคามรามเทพ ด้านหน้าปั๊มตัวหนังสือว่า “จตุคำ” มีทองคำเปลวติด ส่วนด้านหลังมียันต์คาถามหาเศรษฐี ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่า “อุ อา กะ สะ” แปลว่า ขยันหา ขยันเก็บ เลือกกบ เลือกใช้ พร้อมลายเซ็นของพระพยอม ลักษณะการเทศน์ของพระพยอมมีลักษณะที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตน ทันยุคทันสมัย สนุกสนาน และประชดประชันเพื่อเตือนสติ เนื้อหาต่างๆ ที่หยิบยกเอามาเทศน์ส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์บ้านเมือง ทั้งจากข่าวจากหนังสือพิมพ์และจากทีวี โดยหยิบข่าวมามองผ่านธรรมะ ใช้ไหวพริบในการพลิกมุมมองให้คนมองเห็นธรรมะจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างได้รส ได้อารมณ์ และความสนุกสนานไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้เป็นพระนักเทศน์แล้วยังเป็นพระนักพัฒนา ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยการเปิดมูลนิธิสวนแก้วในปี พ.ศ. 2529 เพื่อช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากรวมถึงช่วยให้คนยากจนได้ทำงานด้วยการรับบริจาคของเก่าๆ มาซ่อมสร้างใหม่แล้วขายนำเงินมาเป็นสาธารณกุศลสืบไป

ถัดจากสมัยของพระพยอมแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะในเชิงรุกได้อย่าง “สนุกถึงที่ ซึ่งถึงใจ” คงเป็นใครไปไม่ได้นอกจากพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต แห่งวัดสร้อยทอง (พระอารามหลวง) พระที่ได้รับการขนานนามจากสื่อสารมวลชนว่า “พระขวัญใจวัยรุ่น” เพราะได้รับความนิยมในหมู่ผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่นอย่างมาก พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต สามารถทำให้ธรรมะซึ่งถูกมองเป็น

เรื่องน่าเบื่อ เข้าสู่หัวใจของวัยรุ่น ด้วยรูปแบบการเทศน์ที่สนุกสนาน ภาษาที่ใช้เทศน์ก็เป็นภาษาที่วัยรุ่นกำลังนิยมใช้ นำธรรมะมาผนวกกับสิ่งที่วัยรุ่นยุคนี้กำลังประสบได้อย่างสอดคล้อง จนได้รับเชิญจากบรรดาโรงเรียนระดับประถมและมัธยมให้จัดแสดงธรรมตามโรงเรียนต่างๆ มาโดยตลอด นอกจากนี้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ได้มีโอกาสนำธรรมะของท่านออกเผยแผ่สู่สาธารณชนตามรายการโทรทัศน์ต่างๆ โดยมีแนวคิดที่เรียกว่า “ธรรมะเคลิเวอร์” จึงทำให้ธรรมะของท่านได้รับความนิยมนอกจากประชาชนทั่วไปด้วย

จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2547 พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี หรือที่รู้จักกันดีทั่วไปในนามปากกา “ว.วิชิตเมธี” เกิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2516 ปัจจุบันอายุ 38 ปี ภูมิลำเนาของท่านอยู่ที่บ้านครึ่งใต้ อ.เชียงไชย จ.เชียงราย พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีเป็นผู้รักการอ่าน รักการเรียนรู้อย่างตั้งแต่วัยเด็ก ท่านสนใจเรียนรู้ใฝ่รู้ในทุกสาขาวิชา หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีก็ได้ขออนุญาตมารดาบวชเป็นสามเณรที่วัดครึ่งใต้ เมื่อบวชเป็นสามเณร พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม จนจบนักธรรมชั้นเอกจากนั้นจึงย้ายมาพำนักอยู่ที่ วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรม 6 ประโยค ต่อมาเมื่ออายุครบ 21 ปี จึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่พัทธสีมาวัดครึ่งใต้ ต.ครึ่ง อ.เชียงไชย จ.เชียงราย และย้ายมาพำนักที่วัดเบญจมบพิตร ในกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่อจนสำเร็จเป็นเปรียญธรรม 9 ประโยค ซึ่งถือเป็นการศึกษาขั้นสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย ด้านการศึกษาทางโลกนั้น ท่านสำเร็จการศึกษาคือ “ศึกษาศาสตรบัณฑิต” (สังคม-มัธยมศึกษา) จากมหาวิทยาลัย ศษ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2543) พธ.ม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2546) และจบ ป.ธ.9 จากสำนักวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม (2543) นอกจากนี้พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ยังรับเชิญเป็นวิทยากร บรรยายวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้กับหน่วยงานต่างๆ ปัจจุบันพระมหาอุทิศชัยจำพรรษาอยู่ที่วัดไร่เชิญตะวัน จังหวัดเชียงราย และเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันวิมุตตยาลัย เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้เป็นชุมชนคลังทางปัญญาสำหรับมนุษยชาติ

พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี (พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี) เป็นผู้ซึ่งก่อให้เกิดกระแส “ธรรมะอินเทอร์เนต” ขึ้น พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีได้สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ให้แก่ทั้งผู้ที่สนใจและไม่สนใจธรรมะ เนื่องจากพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีประสบความสำเร็จในการทำธรรมะให้เป็นเรื่อง “อินเทอร์เนต” ในสังคมไทย และกำลังก้าวไปสู่การทำให้คนไทย “อินธรรม” คือ การทำธรรมะให้ทันสมัย และเข้าไปอยู่ใน

ใจคนไทย พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีสามารถให้คำอธิบายธรรมได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน และสามารถตอบปัญหาธรรม ได้อย่าง “เท่าทันโลก” ไม่เพียงเฉพาะปัญหาในแง่เชิงธรรมะ แต่ยังสามารถให้คำตอบปัญหาทางโลกได้อย่างสอดคล้องกับความจริง ทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ แม้กระทั่งความรักซึ่งนับว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งของคนในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ทำให้ธรรมะที่คล้ายจะเป็นเรื่อง “ไกลตัว” กลับมาเป็นเรื่อง “ใกล้ตัว” คนในสังคมไทยอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ยังเป็นพระนักวิชาการ พระนักคิดนักเขียนพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ ทั้งยังเป็นนักปฏิบัติธรรม และนักบรรยายธรรมที่ผลิตผลงานออกมาในรูปสื่อโทรทัศน์ และหนังสือออกมามีอย่างสม่ำเสมอ จนได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ ในงานสัปดาห์พระพุทธศาสนาวิสาขบูชาประจำปี 2550

การเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีเป็นการเผยแผ่ธรรมะท่ามกลางสังคมที่มีกำลังการแข่งขันสูง คนในยุคปัจจุบันต้องการความรวดเร็วฉับไวในการบริโภคข้อมูลข่าวสาร ฉะนั้นการที่จะให้ธรรมะเข้าไปถึงจิตใจได้ ต้องทำงานในลักษณะเชิงรุกที่ก้าวหน้ากว่าแต่เดิมมาก เนื่องจากแต่เดิมที่วิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้าและยังไม่มีบทบาทในสังคมไทยมากนัก คนไทยในอดีตสนใจศึกษาหลักธรรมของพระพุทธองค์กันอย่างแพร่หลาย และต่างก็ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา ทั้งการเข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การตักบาตรเวียนเทียน การถือบุญโสดศีลในวันพระ ฯลฯ สถาบันศาสนาจึงเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจและเป็นวงล้อให้สังคมไทยดำเนินไปได้อย่างปกติสุข แต่เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ จึงก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนและศาสนามากยิ่งขึ้น โดยมีปัจจัย 2 ประการคือ ประการแรก เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีข่าวสาร สังคมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของเทคโนโลยีก่อให้เกิดสถาบันทางสังคมต่างๆ ขึ้นมากมาย ด้วยเหตุนี้จึงมีสถาบันอื่นๆ เข้ามาทำหน้าที่ในส่วนต่างๆ ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันเศรษฐกิจ กำลังเป็นสถาบันที่เบียดบังสถาบันสังคมเดิมอย่างสถาบันศาสนา และก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน เห็นได้จาก ณ ขณะนี้สภาพแวดล้อมและสภาพสังคมไทยมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิต และจิตใจของคนในสังคม ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนกับศาสนาอยู่ห่างกันมากยิ่งขึ้น ก็คือการเผยแผ่ธรรมะโดยส่วนใหญ่ของพระสงฆ์ไทยมีลักษณะเป็นการเผยแผ่ในเชิงรับ จึงไม่สามารถ “ส่งธรรม” ไปถึงคนในปัจจุบันได้อย่างทั่วถึง และไม่เหมาะสมกับลักษณะวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ได้กล่าวให้แง่คิดว่า “การเผยแผ่เชิงรับทำให้เราตามไม่ทันศาสนาอื่น ถ้าขึ้นเราใช้วิธีตั้งรับต่อไป เราจะสูญเสียพุทธศาสนาให้ศาสนาอื่นๆ ไปทุกๆ วัน” (ธีรวัธ บำเพ็ญบุญบารมี, 2550)

แม้เทคโนโลยีจะเข้ามาบีบบทบาทกับวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีไม่สามารถพัฒนาคนให้มีจิตซาบซึ้ง เข้าใจและเห็นคุณค่าของธรรมะได้อย่างแจ่มแจ้ง ซึ่งพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีได้แลเห็นช่องว่างในการสื่อสารระหว่างพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน ว่าสามารถผนวกเอาธรรมะที่ทรงคุณค่าและสื่อที่ทันสมัยเข้าไว้ด้วยกัน แทนที่จากเดิมจะถ่ายทอดผ่านทางวิธีมุขปาฐะ ซึ่งการสื่อสารด้วยวิธีนี้สามารถสื่อสารได้เฉพาะบุคคล หรือเพียงเฉพาะกลุ่ม แต่หากการสื่อสารใดๆ สามารถนำสื่อเข้ามาช่วย เพื่อใช้ในการสื่อสารไปยังมวลชนแล้ว จะช่วยอย่างยิ่งในการสื่อสาร รวมถึงการกระจายธรรมะให้เข้าถึงคนจำนวนมากยิ่งขึ้น โดยยิ่งใช้สื่อหลากหลายประเภทและศักยภาพสูงมากเท่าไร ก็จะย่อมมีพลังในการสื่อสารมากขึ้นเท่านั้น สาเหตุหลักที่พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีนำสื่อมาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ เนื่องด้วยพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีเห็นว่า ปัจจุบันพื้นที่สื่อสารมวลชนได้กลายเป็นพื้นที่แห่งการบ่มเพาะกิเลส และมีพระเพียงไม่กี่รูปที่กล้าเข้าไปใช้ สื่อจึงกลายเป็นเครื่องมือของสื่อสารมวลชนที่กระตุ้นกิเลส สร้างความมั่งงาย มอมเมาคนด้วยความไร้สาระ ฉะนั้นเมื่อพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีพบข้อบกพร่อง และพบช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีจึงไม่รอช้าที่จะจึงนำธรรมะออกเผยแผ่ผ่านทางพื้นที่สื่อสารมวลชน

พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีได้เผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนหลายประเภท ทั้งเลือกใช้สื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ และยังใช้สื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างยิ่งในปัจจุบัน เช่น เฟสบุ๊ค (facebook) ทวิตเตอร์ (twitter) และพัฒนาสื่อที่ใช้ให้ทันสมัย เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน การใช้ภาษาผ่านสื่อเหล่านั้นก็เป็นภาษาที่มีความสละสลวยงดงาม อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ทั้งยังมีการทำลายกำแพงการสื่อสารโดยการแปลธรรมะที่สอนจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งทำให้ธรรมะนั้นส่งถึงคนจำนวนมากโดยไม่จำกัดเฉพาะคนไทยเท่านั้น การเผยแผ่ธรรมะด้วยการนำสื่อสารมวลชนมารับใช้ธรรมะด้วยวิธีนี้ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ ในการเผยแผ่ธรรมะรูปแบบใหม่ เห็นได้จากขณะนี้พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธี มีจำนวนแฟนใน Face book และ twitter เกือบแสนคน และกำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบัน สื่อโทรทัศน์และวิทยุจำนวนมาก ต่างเชิญพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีไปใช้พื้นที่สื่อเหล่านั้นเอง เพื่อเผยแผ่ธรรมะออกไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

นอกจากการใช้สื่อที่ทันสมัยในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนแล้ว พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธี ยังตั้งปณิธานในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า จะต้องเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก (Active Buddhism) โดยพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีได้มีการปรับภาพลักษณ์ของตนเองใหม่ เป็น “Active Buddhist Monk” หรือ “Active Buddhist missionary” ที่เรียกว่าการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาแบบ “พุทธก้าวหน้า พระก้าวนำ” นั่นคือพระจะไม่นั่งอยู่กับวัดแล้วรอให้คนเข้ามาหาพระหรือธรรมะเพียงเท่านั้น แต่พระหรือธรรมะเองจะต้องบุกไปทำงานทุกหนทุกแห่ง จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่เรียกว่า “ธรรมะติดปีก” ซึ่ง “ธรรมะติดปีก” ถือได้ว่าเป็นการปรับรูปลักษณ์และรูปแบบใหม่ในการสอนธรรมะ นอกจากนี้พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธียังมีรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะทางหนังสือที่มีชื่อสุดว่า “ธรรมะประยุกต์” ที่ประกอบด้วย ธรรมะติดปีก ธรรมะดับร้อน ธรรมะหลับสบาย และธรรมะบันดาล ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากขนาดเป็นหนังสือระดับขายดี (Best Seller) นอกจากนี้ทั้งพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธียังได้ไปออกรายการทางโทรทัศน์บ่อยครั้ง เช่น เมืองไทยวาไรตี้ (ททบ.5) สยามทูเดย์ (ททบ.5) กล้าคิดกล้าทำ (ททบ.5) พุทธประทีป (ททบ.5) ร้านช้ายามเช้า (TITV) รอยธรรมธรรมมาภิวัตน์ (ASTV) ที่นี่หมอล็อต (ช่อง 7) วู้ดดีเกิดมาคุย (ช่อง 9) และชุมชนนิมนต์ยิ้ม (ช่อง3) จนได้รับฉายา “พระดารา”

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้สื่อสารมวลชนอย่างไรในการเผยแพร่ธรรมะ และมีการวาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะอย่างไรผ่านสื่อสารมวลชน ธรรมะของท่านจึงได้รับความสนใจจากคนในปัจจุบันเป็นจำนวนมากและศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี

ปัญหานำการวิจัย

1. พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้สื่อสารมวลชนอย่างไรในการเผยแพร่ธรรมะ
2. พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้วาทศิลป์ทางภาษาผ่านสื่อสารมวลชนอย่างไรในการเผยแพร่ธรรมะ
3. ผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การใช้สื่อสารมวลชนการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี
2. เพื่อวิเคราะห์การใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี
3. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้วาทศิลป์ทางภาษาหลายรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะ เช่น การ

ใช้โวหาร ประกอบด้วย บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร การใช้ภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย สมภูยานาม ปฏิทรรศน์ การอ้างถึง การซ้ำคำ ปฏิบุจฉา การเล่นเสียง สัทพจน์ สัญลักษณ์ การใช้คำ เช่น การใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำไวพจน์ คำภาษาต่างประเทศ คำร่วมสมัย หลีกเลี่ยงคำศัพท์พระภิกษุสงฆ์ หากใช้คำภิกษุสงฆ์จะมีการอธิบายคำศัพท์นั้นเพิ่มเติม จึงทำให้ธรรมชาติของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีมีภาษาที่สละสลวย ลึกซึ้ง คมคาย ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่าย และเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร

2. พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้สื่อสารมวลชนหลายประเภทในการเผยแผ่ธรรมะ และยังเป็นสื่อที่มีศักยภาพในการสื่อสาร สามารถเข้าถึงคนจำนวนมากๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม คือ www.facebook.com และ www.twitter.com หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ และวิทยุ นอกจากนี้สื่อที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเลือกใช้ใช้นั้นโดยมากเป็นสื่อทางเลือกซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างยิ่งในปัจจุบัน จึงทำให้ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว และแพร่หลาย

3. ผู้รับสารที่ได้รับธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ จากพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติ โดยมีแนวโน้มที่จะมองว่าธรรมะเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย ไม่ล้าสมัยและใกล้ตัวมากยิ่งขึ้น รวมถึงยังมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามหลักคำธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีสอน อีกทั้งผู้รับสารยังมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี เนื่องจากผู้รับสารมีความสะดวกในการรับสารที่มีประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยศึกษาจากสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้เพื่อการเผยแผ่ธรรมะ ประกอบด้วย คอลัมน์ประจำของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่เขียนในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร รายการโทรทัศน์และรายการวิทยุ และสื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม คือ เฟสบุ๊ก (www.facebook.com) และ ทวิตเตอร์ (www.twitter.com) โดยใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น 3 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 – 31 มกราคม 2554 ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึงการใช้สื่อสารมวลชนเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี การใช้วรรณศิลป์ทางภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี อีกทั้งยังศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยนี้จะทำให้ได้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีในการสื่อสารธรรมะ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีของประชาชน
2. ผลของการวิจัยนี้จะ เป็นแนวทางพัฒนา กลวิธี การสื่อสารของสื่อบุคคล รวมถึงสื่ออื่นๆ ที่ผลิตจากสื่อบุคคล
3. ผลของการวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อสถาบันศาสนา สามารถนำไปใช้พัฒนา กลวิธี การสอนธรรมะของพระสงฆ์เพื่อใช้สอนประชาชน และเผยแพร่ธรรมะให้กว้างขวางต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

☐ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี หมายถึง	คำเรียกพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี โดยใช้ ☐ นามปากกา "ว.วชิรเมธี" ว.วชิรเมธีเป็นพระคณาจารย์ ปัจจุบันพระมหาวุฒิชัยจำพรรษาอยู่ที่วัดไร่ขิงญะวัน จังหวัดเชียงราย พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีเป็นพระนักวิชาการ นักคิดนักเขียน พระพุทธศาสนารุ่นใหม่ เป็นนักปฏิบัติธรรม และนักบรรยายธรรมที่ผลิตผลงานออกมาในรูปแบบสื่อโทรทัศน์และหนังสือออกมาอย่างสม่ำเสมอในยุคปัจจุบัน
☐ วาทศิลป์ หมายถึง	☐ การใช้ถ้อยคำ สำนวนทางภาษาให้ประทับใจ ☐ ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงสังขธรรม และความจริงของธรรมชาติซึ่งเป็นแก่นแท้ของธรรมะ โดยวาทศิลป์ประกอบด้วยการใช้โวหาร ☐ คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร การใช้ภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย สมญานาม ปฏิทรรศน์ การอ้างถึง การซ้ำคำปฏิเสธ การเล่นเสียง สัทพจน์ สัญลักษณ์ การใช้คำ เช่น การใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำไวพจน์ คำภาษาต่างประเทศ คำร่วมสมัย และคำศัพท์พระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น

☐ สื่อสารมวลชน	หมายถึง	ช่องทางในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬิ
		☐ ชัย วชิรเมธี ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ และ
นิตยสาร รายการโทรทัศน์ วิทยุ สื่อใหม่ที่กำลัง
ได้รับความนิยม คือเฟสบุ๊ก (facebook)
		☐ และทวิตเตอร์ (twitter)
		☐
☐ การเผยแพร่ธรรมะ	หมายถึง	วิธีการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาจุฬิชัย วชิร
		☐ เมธีทางวจนภาษาและอวจนภาษาผ่านทาง
สื่อสารมวลชน
		☐
☐ ผู้รับสาร	หมายถึง	ผู้ที่มีประสบการณ์รับสื่อธรรมะจากพระมหา
		☐ จุฬิชัย วชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนรูปแบบใด
รูปแบบหนึ่ง

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การใช้วาทศิลป์ทางภาษา ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. **หมวดแนวคิดการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษา**
 - 1.1 พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า
 - 1.2 วิธีการถ่ายทอดสารของพระพุทธรองค์ตามหลักทฤษฎี
 - 1.3 ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
 - 1.4 ทฤษฎีทางภาษา
2. **หมวดแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สื่อ**
 - 2.1. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด
 - 2.2. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อสารมวลชน
 - 2.3. ธรรมชาติของสื่อ
3. **หมวดแนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์ผู้รับสาร**
 - 3.1 แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพของสื่อ

1. หมวดแนวคิดการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษา

1.1 พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

(ปีนันทดา นพพานวัน : 2533) เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้ เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงคำนึงถึงการที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในขั้นแรกพระองค์ทรงลงเลอยู่ว่า จะโปรดดีหรือไม่ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบ ด้วยการตรัสรู้ นั้นเป็นสิ่งอันลึกล้ำยากแก่ ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะรู้ตามได้ แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริง ว่ามนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ สัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความแตกต่างในความพร้อมทางสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พระองค์จึงเปรียบเทียบมนุษย์ดังดอกบัว 4 เหล่า ที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้ธรรม ดังนั้นพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระองค์ จึงแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่สั่งสอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายในการสอน

1. สอนเพื่อให้ผู้รับการสอนหรือผู้ฟังรู้จริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น ถ้าสิ่งใดที่พระพุทธรูปเจ้าตรัสรู้แล้ว เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้น ทรงสอนให้รู้จริงเห็นจริงเห็นแจ้งเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
2. สอนเพื่อให้ผู้ฟังตรงตามแล้วเห็นจริงได้ ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเอง
3. สอนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร ทรงแสดงธรรมะมีคุณเป็นมหัศจรรย์ สามารถสอนผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตน

หลักทั่วไปในการสอน

ก. เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

1. สอนจากสิ่งที่รู้ที่เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจแล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ
2. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยๆ ลุ่มลึก ยากลงไปตามลำดับนั้น และต่อเนื่องกันไปเป็นตามลำดับ
3. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็นได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง
4. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คุมอยู่ในเรื่องไม่วอกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา
5. สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้
6. สอนเท่าที่จำเป็น พอดี สำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้อันได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก
7. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเอง

ข. ตัวผู้รับการสอน

1. รู้ คำนึงถึงและสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคลอาจใช้ต่างวิธีสอน

3. คำนี้ถึงความพร้อม ความสูงงอม ความแกร่งบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นรายๆ ไป

4. สอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ เกิดความรู้ ความเข้าใจ ชัดเจนแม่นยำ

5. การสอนในรูปที่ทำให้มีความรู้สึกว่าคุณเรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นได้ตอบโดยเสรี

6. เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆ ไปตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์

7. ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้วยระดับสติปัญญาหรือมีปัญหา

ค. วิธีการสอน

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่คุณรับการสอนแล้วหรือมีความสนใจ ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ

2. สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขามีความภาคภูมิใจในตัวเอง

3. สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตนเสียดสีใคร

4. สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอนทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้น ไม่ใช่สักแต่จะทำหรือเห็นผู้เรียนโง่เขลาหรือเห็นเป็นคนชั้นต่ำ

1.2 วิธีการ “ถ่ายทอดสาร” ของพระพุทธองค์ตามหลักทวาทวิทยา

อรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท(2539: 11-12) เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงหรือสัจธรรม พระองค์จึงทรงมีความต้องการที่จะโปรดเวไนยสัตว์เพื่อให้เวไนยสัตว์ได้พ้นทุกข์ โดยทรงเน้นแก่การยอมรับหลักความเป็นจริงในความเป็นอยู่แห่งตัวตน ดังนั้นธรรมะของพระองค์จะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่า มนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคลจะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างไรพระพุทธองค์ทรงเข้าพระทัยดีว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะต้องอยู่อย่างเป็นหมู่เป็นพวก ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

ในการสอนของพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จะสอนเวไนยสัตว์บนพื้นฐานของความแตกต่างในระดับสติปัญญา ดังนั้นจึงทรงสอนในสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายที่สุดและจดจำง่ายที่สุดโดยวิธีการของพระองค์มีลักษณะดังนี้

1. ทรงใช้พระธรรมเทศนาที่มีความยาวแตกต่างกัน คือ ขนาดยาว ขนาดปานกลาง และขนาดสั้น ตามแต่ว่าท่านทรงแสดงธรรมเทศนานั้นกับใคร เช่น ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นธรรมขั้นสูงแก่ปัจจุวัคคีย์ ซึ่งปัจจุวัคคีย์เหล่านั้นได้ดวงตาเห็นธรรมและเป็นอริยบุคคลขั้นต้นในพุทธศาสนา แต่พระองค์ใช้อุรุเวลกัสสป (การประกาศความที่พระองค์เลิกลัทธิเดิมมาขอบวชว่ามีเหตุผลอย่างไร) ในการแสดงโปรดพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งแคว้นมคธ พร้อมด้วยพราหมณ์คหบดีชาวมคธ จำนวน 12,000 คน เนื่องจากพระองค์ต้องการให้คนเหล่านั้นทำลายทิฐิมานะลงก่อน แล้วจึงทรงแสดงธรรมเรื่อง ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกามและอนิสงฆ์ของการออกจากกาม แล้วสุดท้ายจึงทรงแสดงธรรมอริยสัจ 4 สุดท้าย จนในที่สุดพระเจ้าพิมพิสารและคหบดีอีก 110,000 คน ได้ดวงตาเห็นธรรม (เป็นพระโสดาบัน)

เสถียรพงษ์ วรรณปก (อ้างถึงใน อรรถวรรณ ปีฉนวนโฆวาท, 2539: 240 ในหลักปรัชญาของวาทวิทยา) ตั้งข้อสังเกตว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบนิสัย (ความเคยชิน) อุปนิสัย(แวว) และอริมุตติ (ความถนัด) ของผู้ฟังเทศน์ จึงทรงเลือกเรื่องแสดงให้เหมาะกับอุปนิสัยและอริมุตติของแต่ละคน

2. ทรงถ่ายทอดสารด้วยวิธียกนิทานที่มีคติสอนใจ (parable) และชาดก (jataka) (วิวัฒนาการแห่งการบำเพ็ญคุณงามความดีของพระพุทธเจ้า) เช่น การเล่ามหาเวทสันดรชาดก ซึ่งชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญทานบารมี

3. ทรงใช้วิธีการสนทนา (Dialogue) เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการกระตุ้นในบทสนทนา หรือคำสอนโดยการให้อรรถาธิบายซึ่งนำไปสู่ความโนมน้าวในทางอ้อม ทรงแนะนำให้สานุศิษย์ฝึกหัดการตั้งคำถามต่างๆ กันและกัน เพื่อนำบทสนทนาหรือข้อโต้แย้งไปสู่ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อเข้าใจได้ก็เกิดการยอมรับได้ นำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ใช่เพียงความพยายามที่จะเชื่อข้อเสนออันนั้นโดยเห็นว่าเป็นหลักที่ดี ควรยึดถือเท่านั้น

4. ทรงใช้การยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (metaphor) พระพุทธองค์ทรงใช้การเปรียบเทียบในการอธิบายธรรมะให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจน เช่น การที่พระองค์ต้องการจะสอนนางกิสสาโคตมีในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ว่าเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อนางกิสสาโคตมีได้อุ้มลูกที่ตายแล้วมาขอให้พระพุทธเจ้าทรงช่วย พระพุทธเจ้าจึงทรงให้นางไปหาเมล็ดพันธุ์ฝักกาดสัก 4-5 เมล็ดจากหมู่บ้านที่ไม่มีการตายเกิดขึ้น นางกิสสาโคตมี จึงออกไปเที่ยวหาพันธุ์ฝักกาดที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งแต่ก็ล้มเหลว ในที่สุดนางก็ต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้า และนางก็ได้เข้าใจความหมายในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงต้องการสอนนางในที่สุด

5. ทรงสอนไม่ให้เชื่ออย่างงมงายไร้เหตุผล โดยเหตุที่ความเชื่อเป็นรากฐานให้เกิดการพูด การแสดงความคิดเห็น พระพุทธองค์ตรัสสอนมิให้เชื่อ (1) โดยฟังตามกันมา (2) โดยสืบกันมา (3) โดยตื่นข่าวลือ (4) โดยอ้างตำรา (5) โดยนึกเดาเอา (6) โดยคาดคะเน (7) โดยตรึกตรองอาการ (8)

โดยพอใจว่าชอบแก่ความเห็นของตน (9) โดยเห็นว่ารูปลักษณะพอเชื่อได้ (10) โดยเห็นว่าสมณะผู้นี้เป็นครูของเรา แต่ให้สอบสวนจนรู้ด้วยตนเองโบราณกล่าวโจมตีความเชื่อว่ามีคุณค่าสู่ความจริงไม่ได้ (knowledge vs. belief) และสิ่งที่เพลโดยยกย่องและปรารถนาให้ผู้พูดทุกคนมีคือความจริง (truth) การที่พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัยนำความจริงที่ทรงค้นพบออกมาเผยแพร่ ก็เพื่อให้มนุษย์หันกลับไปสู่นิพพาน ซึ่งการนำความจริงออกมาเผยแพร่นั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการต่างๆ ตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและเกิดความเลื่อมใสในคำสั่งสอนหลังจากประจักษ์ด้วยตนเองแล้ว

จากพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าและการถ่ายทอดสารของพระพุทธองค์ตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงกลวิธีการสอนและเทคนิคการสอนของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ว่าในการถ่ายทอดสาร คือ ธรรมะ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ยากให้คนทั่วไปฟังได้ยากนั้น พระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ได้นำพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางสำคัญในการสอนหรือไม่ และหากเมื่อยุคสมัยแปรเปลี่ยนไปแล้ว พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมีกลวิธีและเทคนิคการสอนอย่างไรที่แตกต่างจากพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

1.3 ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (Persuasive Communication)

การโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจ คือ กระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารพยายามชักจูง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองที่ต้องการจากผู้รับสารของเขา (Andersen, 1971: 6)

การโน้มน้าวใจ คือ เจตจำนงของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ, ความเชื่อ, พฤติกรรมของบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลโดยผ่านทางสาร (Betting Haus and Cody, 1987: 3)

การโน้มน้าวใจ คือ กิจกรรมที่กระทำร่วมกันอย่างมีจุดหมาย เพื่อหวังผลในการสร้างสิ่งจูงใจ หรือการยอมรับอย่างเต็มใจทางกระบวนการรับรู้ หรือรูปแบบพฤติกรรมที่เปิดเผยผ่านการแลกเปลี่ยนทางสาร (Smith, 1982: 7)

การโน้มน้าวใจ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งผู้ส่งสารพยายามที่จะชักจูงใจเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติหรือพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ หรือกลุ่มบุคคลผ่านการถ่ายทอดของแหล่งสารไปยังผู้รับสารในบริบทต่างๆ ซึ่งผู้ถูกโน้มน้าวใจมีเสรีภาพที่จะเลือกว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ นั่นคือทางเลือกอิสระ (อ้างถึงใน Richard M. Perloff, 1993: 14) Charles U. Larson (1995: 8) ได้อธิบายความหมายของคำว่า การโน้มน้าวใจตามความคิดของ Aristotle ว่าการโน้มน้าวใจ

เป็นสิ่งที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยอาศัยความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Ethos) การจูงใจทางอารมณ์ (Pathos) หรือการจูงใจด้วยเหตุผล (Logos)

Cronkite (1969) เสริมว่าการโน้มน้าวใจนั้นยังโยงถึงเรื่องการควบคุมสัญลักษณ์ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของผู้ถอด หรือตีความสัญลักษณ์นั้น (เมตตากฤตวิทย์, 2527: 2)

การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2552: 10-11) อธิบายไว้ว่า การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เมื่อมองจากภายนอกของผู้รับสาร องค์ประกอบในการโน้มน้าวใจมี 4 ประการ คือ
 - 1.1 ความแตกต่างภายในผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยแตกต่างกัน ซึ่งทำให้มีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาททางสังคม สัมพันธภาพกับผู้รับสาร และ ลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่น อายุ เพศ อาชีพ
 - 1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชิ้นจะมีความน่าโน้มน้าวใจแตกต่างกัน การพูดหรือการเขียนมีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน ความแตกต่างในหัวข้อเนื้อหาของสาร ลักษณะของการโน้มน้าวใจ การจัดเรียบเรียงสาร ข้อโต้แย้งภาษา ตลอดจนลักษณะของท่วงทำนองลีลา
 - 1.3 ความแตกต่างของสื่อ ความน่าโน้มน้าวใจของสารจะแตกต่างกัน เมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับสื่อสารโดยผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
 - 1.4 ความแตกต่างภายในสภาพการณ์ สภาพการณ์ที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือขาดบุคคลหนึ่งบุคคลใด เช่น การโน้มน้าวใจให้บริจาคเงิน โดยมีสื่อสารมวลชนคอยถ่ายทอดพรายล้อม อาจจะเป็นตัวเร้าบวกในการโน้มน้าวใจก็เป็นได้
2. สำหรับตัวผู้รับสารเอง การที่ผู้รับสารคนหนึ่งๆ จะมีความละเอียดอ่อน (Susceptible) ต่อการถูกโน้มน้าวเพียงใด อาจพิจารณาได้จาก
 - ลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ
 - 2.2 ทรรศนะ และทัศนคติ
 - 2.3 ความรู้ ซึ่งผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้นๆ
 - 2.4 ลักษณะด้านอารมณ์

2.5 ความสำคัญที่ผู้รับสารให้แก่หัวข้อหนึ่งๆ

2.6 วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้สภาพการณ์หนึ่งๆ ด้านแนวคิดจิตวิทยาในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ James, A. Bayton ได้แบ่งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ว่า ประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการ

ก. การจูงใจ (Motivation) ซึ่งหมายถึง การผลักดันความมุ่งประสงค์หรือความต้องการต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งที่ตามมา คือพฤติกรรม

ข. ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งหมายถึง เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวของมโนภาพหรือความนึกคิดจากสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ คือ ความเข้าใจจากการรับรู้ (Perception) การจดจำ (Memory) การใช้ดุลยพินิจ (Judging) การคิด (Thinking)

ค. การเรียนรู้ (Learning) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาอันสืบเนื่องมาจากสภาพการกระตุ้นจากภายนอก (External Stimulus Condition) ในการศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า นั้น มุ่งศึกษาหลักคำสอน ซึ่งก็คือตัวสาร ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งที่จะค้นหาถึงลักษณะของสารหรือหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าใช้วิธีการในการสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจอย่างไร โดยใช้กรอบในเรื่องของการสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจในการวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

ในการโน้มน้าวใจ หน่วยพื้นฐานที่สุดของข้อความที่จะโน้มน้าวใจ คือ ความคิดซึ่งผู้ส่งสารนำมาใช้ในการโน้มน้าว การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้สื่อสารถอดความคิดออกมาส่งผ่านสัญลักษณ์ในรูปแบบที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้เราทราบแล้วว่า ความคิดหนึ่งๆ สามารถแสดงออกได้ด้วยถ้อยคำหลายอย่างต่างๆ กัน แม้ในภาษาเดียวกัน การใช้คำที่แตกต่างกันทำให้เกิดความประทับใจในระดับที่แตกต่างกันแก่ผู้รับสารหน่วยเล็กที่สุดของประโยคคือ คำ คำในลักษณะนัยตรง (Denotative meaning) และนัยประหวัด (Connotative meaning) นัยตรง หมายถึง ความหมายของคำตามพจนานุกรม ส่วนนัยประหวัด หมายถึง ความหมายของคำที่เปลี่ยนแปลงไปตามการรับรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน ความหมายนัยตรงของคำจะเป็นความหมายที่แสดงได้ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Sign or Symbol) และวัตถุ (Object) มีคำหลายๆ คำที่เราเรียนรู้ ไม่ใช่เพราะว่าเราได้เห็นวัตถุจริงของมันแต่อาจจะได้เป็นรูปภาพภาพวาดหรือถ้อยคำมาบรรยายวัตถุนั้นอย่างเช่น บางคนอาจจะไม่เคยเห็นหมีแพนด้าแต่เราพอนึกออกมาหมีแพนด้าเป็นอย่างไร แน่นอนที่สุดเมื่อเราเห็นหมีแพนด้าตัวจริงมันย่อมให้ความรู้สึกแตกต่างกันไป เพราะฉะนั้น นัยตรงของคำก็คือ ความหมายของคำที่ได้จากการสัมพันธ์คำกับวัตถุจริง คำใดก็ตามที่เราเรียนโดยที่ตัวเรามีความสัมพันธ์กับวัตถุนั้น โดยตรงจะมีความเป็น

นามธรรมน้อยลง และมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ความคลุมเครือน้อยลง และจะเข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่นตัวอย่างต่อไปนี้

เป็นนามธรรมน้อย เป็นนามธรรมมาก

พี่ชาย	บุรุษ
แม่	ญาติ
มด	แมลง
รูปปั้น	ศิลปะ
ไฟจรวด	การจรวด

จะเห็นว่าคำทางซ้ายนั้นให้ความหมายที่ชัดเจนกว่าทางขวา การโน้มน้าวใจคงจะทำได้ยากยิ่ง ประเด็นอยู่ที่ว่า คำใดก็ตามที่เราเรียนรู้โดยมิได้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัตถุจริง ความหมายของคำนั้นจะคลุมเครือ เมื่อนำประเด็นนี้มาประยุกต์เข้ากับการโน้มน้าวใจ เราอาจกล่าวได้ว่าการโน้มน้าวใจนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สื่อสารในการที่จะสร้างนัยตรงที่ชัดเจนสำหรับคำๆ หนึ่ง หรือเปลี่ยนความหมายของคำๆ หนึ่งให้ได้ และยิ่งคำๆ นั้นมีความสัมพันธ์กับวัตถุจริงๆ มากขึ้นเท่าใด ผู้สื่อสารก็ต้องใช้ความพยายามในการที่จะเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเท่านั้น

อีกวิธีหนึ่งที่เราจะทำนัยตรงของคำได้ก็โดยการให้กลุ่มคนที่เราเลือกมาจากชุมชนต่างๆ กัน อธิบายศัพท์ต่างๆ ที่เราเลือกมา ถ้าเรายังมีผู้เข้าทำการทดลองมาก ความหมายของคำเหล่านี้จะเปลี่ยนไปมากและเราก็ทำการนับว่าคำใดบ้างที่มีคนให้ความหมายต่างกัน และคำใดบ้างที่ได้รับการอธิบายความหมายเหมือนกันมากที่สุดหรือต่างกันมากที่สุด มีอีกหลายวิธีที่จะหานัยตรงได้ แต่ประเด็นสำคัญสำหรับผู้ทำการโน้มน้าวใจ คือ เขาจะต้องตระหนักว่า ผู้รับสารของเขานั้นให้คำจำกัดความของคำๆ หนึ่งอย่างไรบ้าง เขาจะต้องพยายามวิเคราะห์ว่า ในสภาพการณ์หนึ่งๆ คำที่เป็นรูปธรรมน้อยหรือมากกว่ากันจะใช้ได้ดีกว่ากัน จากประเด็นเรื่องนัยประหวัดและนัยตรง เราพอจะกล่าวได้ว่า คำทุกคำมีทั้งสองความหมาย ยิ่งคำมีความเป็นนามธรรมน้อยเท่าไร มันก็ยิ่งสัมพันธ์กับวัตถุของจริงมากยิ่งขึ้นเท่านั้น และยิ่งคำมีจำนวนความหมายไม่มาก ความหมายที่จะได้จากผู้รับสาร คือ ความหมายนัยตรง ถ้าคำเป็นนามธรรมมาก มีความสัมพันธ์กับวัตถุของจริงน้อย มีจำนวนของความหมายมาก ความหมายที่จะดึงจากผู้ฟังมักเป็นความหมายนัยประหวัด คำเช่น "ดี" "งาม" "น่าเกลียด" "ศิลปะ" "น่ารักนรมย์" เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีนัยประหวัด

ปัญหาจากความหมายนัยตรง

เมื่อผู้พูดคนหนึ่งพยายามโน้มน้าวใจ เรากล่าวได้ว่า เขาพยายามจะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึก หรือพฤติกรรม สิ่งกีดกั้นอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อสารไม่สามารถโน้มน้าวใจได้ คือ เขาไม่สามารถดึงความหมายในตัวผู้รับสารให้ออกมาตรงกับผู้รับสารมืออยู่ได้ สมมติผู้ส่งสารพูดว่า “ชมพู่” ผู้รับสารอาจนึกถึงชมพู่สาแหรก ชมพู่มาเหมี่ยว ชมพู่เมืองเพชร ฯลฯ แต่คำว่า ชมพู่ นี้ผู้ส่งสารอาจจะได้ความหมายตรงกับที่ผู้รับสารคิดมากกว่า จะพูดคำว่า “ผลไม้” ถ้าเช่นนั้น มีวิธีใดบ้างที่จะขจัดความคลุมเครือ เราอาจจะใช้การให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

1. การให้คำจำกัดความ (Definition) ซึ่งก็คือ ให้ผู้รับสารได้เรียนรู้อีกครั้งหนึ่งในกรณีเฉพาะ

2. การแบ่งหมวดหมู่ (Classification) เช่น บอกว่าลัทธิสังคมนิยม หมายถึง ปรัชญาการเมืองแบบหนึ่งซึ่งเน้นการที่รัฐเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมหลัก ถ้าเราแบ่งหมวดหมู่เช่นนี้ แสดงว่าเราจัด “ลัทธิสังคมนิยม” ว่าเป็นปรัชญาการเมืองอย่างหนึ่ง

3. การให้คำอธิบายเชิงปฏิเสธ (Negation) เช่น “อุตสาหกรรมหนัก” ผู้พูดอาจจะบอกคำว่า อุตสาหกรรมหนักนี้ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ที่มีน้ำหนักมาก ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรมสินค้าพื้นเมือง ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรมที่ต้องลงทุนโดยผู้ลงทุนจำนวนมาก แต่ข้าพเจ้า หมายถึง.....

4. การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational) คือคำนิยามที่จะนำไปใช้งานหรือปฏิบัติงาน หรือในหมู่นักวิจัยจะกล่าวว่า เป็นคำนิยามที่นำมาวัดได้ในเชิงปริมาณ เช่น นักเคมีอาจจะพูดว่า เมื่อเอ่ยถึง “โซเดียมคลอไรด์” ข้าพเจ้าหมายถึง สารที่ถูกผลิตขึ้น เมื่อน้ำทะเลระเหยกลายเป็นไอ หรือแม่ครัวอาจจะให้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการได้ถ้าสมมติจะทำข้าวคลุกกะปิ โดยในขั้นแรกจะให้ส่วนผสมเครื่องปรุงก่อนและวิธีทำ ผลที่ออกมาก็คือ ข้าวคลุกกะปิ หรือวัตถุดิบของที่ได้รับคำจำกัดความเชิงปฏิบัติการนั่นเอง

หลักฐาน (EVIDENCE)

การใช้หลักฐานเป็นการสร้างสารวิธีหนึ่งที่สำคัญมากนั่นคือ พัฒนาเรื่องราวหรือข้อความที่เราจะโน้มน้าวใจให้เข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้น

ประเภทของหลักฐาน

1. การยกตัวอย่าง (Examples or illustrations) ซึ่งอาจมาในสามรูปแบบคือตัวอย่างโดยละเอียดจากเรื่องจริง ตัวอย่างย่อๆ เพียงคำสองคำ และตัวอย่างที่แต่งสมมติขึ้น ซึ่งมักเป็นเรื่องใน

อนาคต ถ้าเราจะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไปอีก เราจะถามว่าตัวอย่างนั้นเป็นแบบฉบับ (Typical) ของประเภทนั้นหรือไม่ ตัวอย่างนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราพูดอยู่หรือไม่ตัวอย่างนั้นมีรายละเอียดพอที่จะอธิบายประเด็นที่เราต้องการชี้ให้เห็นหรือไม่มีหลักฐานอื่นอีกที่จะสามารถสนับสนุนบทสรุปของเราหรือไม่

2. การใช้สถิติ (Statistics) อันที่จริงแล้ว สถิติเป็นตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่างนั่นเอง แต่แทนที่จะเสนอตัวอย่างสองสามสี่ห้าอัน ก็เสนอมาในเชิงปริมาณเสีย วิธีการที่จะทดสอบสถิติที่ใช้ในการโน้มน้าวใจนั้น คือ ผู้อ่านต้องพิจารณาดูว่าหน่วยที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นเปรียบเทียบกันได้หรือไม่ ตัวอย่างที่นำมาสุ่ม เพื่อใช้เป็นสถิตินั้นเพียงพอหรือไม่ สถิตินั้นครอบคลุมระยะเวลาที่พอเหมาะพอควรหรือไม่ สถิตินั้นถูกนำเสนอในรูปแบบที่สมเหตุสมผลหรือไม่ แหล่งที่มาของสถิติมีอคติหรือไม่ เป็นต้น

3. การใช้พยาน (Testimony) โดยปกติหมายถึง การอ้างถึงผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นที่ยอมรับหลาย และเป็นหลักฐานที่แข็งแกร่ง เมื่อจะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งควรจะต้องดูว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่อ้างถึงนั้นเป็นที่ยอมรับกันในสาขานั้นหรือเปล่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีอคติหรือไม่ การอ้างถึงผู้ทรงคุณวุฒินั้นเฉพาะเจาะจงหรือไม่ หรือเพียงแค่กล่าวลอยๆ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีหลักฐานอื่นหรือมีผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่นสนับสนุนหรือไม่ ความคิดที่อ้างมาจากผู้ทรงคุณวุฒินั้นถูกกล่าวเมื่อไรและที่ไหน

4. การเปรียบเทียบ (Analogy or Comparison) หน้าที่สำคัญของการเปรียบเทียบคือ การหาความคล้ายคลึงระหว่างสิ่งหนึ่ง ที่เรารู้จักเข้าใจดีแล้วกับอีกสิ่งหนึ่งที่เราไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ การเปรียบเทียบแบ่งเป็นสองชนิดคือ เปรียบเทียบโดยภาพพจน์ คือ เปรียบเทียบของสองอย่างที่แตกต่างกันหมวดหมู่กัน การวิเคราะห์การเปรียบเทียบให้กว้างขวางพิสดารยิ่งขึ้นก็คือ การถามว่าการเปรียบเทียบนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่หรือไม่ ประเด็นที่เหมือนกันในการเปรียบเทียบนั้นมีน้ำหนักมากกว่าประเด็นที่ต่างกันหรือไม่ เทอมหลักที่สร้างข้อเปรียบเทียบขึ้นมา นั้นถูกต้องหรือไม่ (เช่น “เรือที่ปราศจากกัปตันย่อมล่มฉับไฉน สโมสรของเราจะไปไม่รอดถ้าปราศจากประธาน” ในที่นี้ เทอมหลัก “เรือที่ปราศจากกัปตันย่อมล่มฉับไฉน” เป็นข้อความที่ไม่ถูกต้อง เพราะบางทีเรือที่ปราศจากกัปตันอาจไม่ล่มก็ได้ เช่นนี้จะทำให้การเปรียบเทียบผิดไปด้วย) ข้อเปรียบเทียบนั้นง่ายต่อการที่ผู้ฟังจะเข้าใจหรือไม่ ข้อเปรียบเทียบนั้นมีหลักฐานประเภทอื่นสนับสนุนหรือไม่

5. รายละเอียด (Details) หมายถึง ลักษณะต่างๆ หรือส่วนต่างๆ ของวัตถุชิ้นหนึ่งของเหตุการณ์หนึ่งๆ หรือของความคิดรวบยอดความคิดใดความคิดหนึ่ง โดยการให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง ผู้พูดสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างกระจ่างได้ในเรื่องที่เขาพูด การให้รายละเอียด

เพิ่มขึ้นอาจจะดึงดูดความสนใจได้ ถ้าให้รายละเอียดมากขึ้นจะเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้มากขึ้น

6. การพรรณนาความ (Description) การพรรณนาความเป็นขบวนการบอกเล่าถึงรูปร่างหน้าตา ลักษณะหรือบรรยากาศของเหตุการณ์ สถานที่ วัตถุ หรือประสบการณ์ โดยขึ้นอยู่กับการสังเกตการณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด ประโยชน์ของการพรรณนาความก็คือช่วยให้ผู้ฟังได้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

7. การบอกเล่า (Narration) คล้ายคลึงกับการพรรณนา แต่ต่างกัน ตรงที่ว่า การบอกเล่าเป็นการบรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา เรื่องเล่าส่วนตัวแทบทั้งหมดเป็นการบอกเล่าประเภทนี้

โดยสรุป ในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ผู้ส่งสารต้องเอาใจใส่ตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุดของข้อความซึ่งก็คือคำ และขยายขึ้นเป็นวลีประโยค ย่อหน้า บทความ ฯลฯ คำจะมีความหมายทั้งนัยตรงและนัยประหวัดซึ่งผู้ส่งสารจะต้องระมัดระวังในการเลือกใช้ อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสารด้วยคำหรือคำพูดนั้น ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่เราต้องเอาใจใส่ คือการสื่อสารด้วยอวัจนภาษา ซึ่งมีผลทางโน้มน้าวใจมากกว่า อวัจนภาษาเมื่อนำมาประกอบกันและความหมายเกิดขัดแย้งกัน นอกจากนี้ การสร้างสารหรือการใช้สารไม่เพียงแต่รู้จักการใช้คำและอวัจนภาษาเท่านั้น ยังรวมไปถึงการเลือกใช้เหตุผลซึ่งมีน้ำหนักต่างๆ มาสนับสนุนซึ่งเรียกว่าหลักฐานนั่นเอง ซึ่งถ้าปราศจากหลักฐานเสียแล้วสารที่สร้างขึ้นอาจจะฟังดูเลื่อนลอย ไม่น่าเชื่อถือ และขาดประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ

การจัดลำดับสาร (Order of Message)

สารทุกเรื่องย่อมมี ข้อมูลต่างๆ หลายส่วนประกอบรวมกันเพื่อสนับสนุนข้อสรุปของเรื่องนั้น ผู้สื่อสารต้องตัดสินใจวางข้อมูลในตำแหน่งที่เหมาะสม เพราะการจัดอันดับแบบหนึ่งอาจให้ผลทางการโน้มน้าวใจมากกว่าอีกแบบหนึ่ง นักวิชาการได้แบ่งลักษณะการจัดสาระสำคัญของเรื่องที่จะสื่อสารไว้ เป็น 3 แบบ ดังนี้

1. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนท้ายของข้อความทั้งหมด (Climax order)
2. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนต้นของข้อความทั้งหมด (Anticlimax order)
3. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนกลางของข้อความทั้งหมด (Pyramidal order)

นักวิจัยเรียกผลของสารว่า Primary effect ถ้าสาระที่ จัดไว้ ตอนต้น ของสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเรียกผลของสารว่า Recency effect ถ้าสาระที่จัดไว้ตอนท้ายของสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ลันด์, เจอร์ชายด์ และโนเออร์ (LUND, JERSILD, KNOWER) ได้ทำการวิจัย พบว่า การวิจัยล้วนสนับสนุน Primary effect ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม การวิจัยในรุ่นแรกๆ เหล่านี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยโดยฮอฟแลนด์และคณะ จากการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม หนึ่งในสามกลุ่มแสดง Primary effect และสองกลุ่มแสดง Recency effect เพียงเล็กน้อย แต่ฮอฟแลนด์ใช้การสื่อสารด้วยการเขียนในการทดลอง การศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดคือ การศึกษาโดยกัลลี และ เบอร์โล (GULLEY AND BERLO) ซึ่งใช้การจัดสารแบบ Climax, Anticlimax และ Pyramid ในวาทะเพื่อโน้มน้าวใจ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดแบบ Climax และ Anticlimax ดีกว่าการจัดแบบ Pyramid แต่การจัดแบบ Climax และ Anticlimax ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการโน้มน้าวใจ

รอสโนวและโรบินสัน (ROSNOW AND ROBINSON) ได้ทำการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่มีหลายทฤษฎีขัดแย้งกันอยู่ เนื้อหาที่น่าสนใจมาก เนื้อหาที่ผู้รับสารคุ้นเคย และเนื้อหาที่ผู้รับสารให้ความสำคัญน้อยควรจะมีการจัดลำดับข้อมูลแบบ Nanticlimax นั่นคือ เอาสาระสำคัญขึ้นมาไว้ตอนต้น ในทางกลับกัน เนื้อหาที่ไม่น่าสนใจ เนื้อหาที่ผู้รับสารไม่คุ้นเคย และเนื้อหาที่ผู้รับสารเห็นว่าสำคัญมาก ควรจะมีการจัดแบบ Climax กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า ยังไม่กฎเกณฑ์ตายตัวว่า เราควรจัดลำดับสารอย่างไรแต่พอจะกล่าวได้ว่า ตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดการจัดเนื้อหาของสาร คือ ลักษณะของเนื้อหา ทิศนคติเดิมต่อเนื้อหานั้นๆ ของผู้รับสาร ความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับผู้รับสาร สภาพความสนใจของผู้รับสารในขณะหนึ่งๆ ล้วนเป็นตัวกำหนดการจัดลำดับสารทั้งสิ้น

แนวคิดเรื่องจุดจูงใจในสาร (MESSAGE APPEALS)

การโน้มน้าวใจจะได้ผลดี ยิ่งขึ้นถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงได้ กับกรอบอ้างอิงของตัวเอง จุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไปได้แก่

1. จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals)

ตัวอย่างของจุดจูงใจประเภทนี้เช่น เลิกสูบบุหรี่เสียเถิดเพราะการสูบบุหรี่จะทำให้เกิดมะเร็งในปอดมีการศึกษาด้านการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว ปรากฏว่าความกลัวในระดับต่ำมีผลในทางโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้าความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารอาจจะเกิดความกระวนกระวาย ฉะนั้นแทนที่เขาจะสนใจในสาร เขาจะสนใจในความกระวนกระวายของเขาแทน ในการวิจัยที่สหรัฐอเมริกาในยุคต่อๆ มานักวิจัยค้นพบว่า ระดับของการใช้ความกลัวแปรไปทางเดียวกับความน่าเชื่อถือของผู้รับสาร นั่นก็คือ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง เขาสามารถใช้ความกลัว ในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ ถ้าผู้ส่งสาร มีความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้ส่งสารสามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ความสัมพันธ์ของหัวข้อของการโน้มน้าวใจก็

สัมพันธ์กับระดับของความกลัวที่จะใช้กับผู้รับสารคือ ถ้าผู้รับสารรู้สึกว่าคุณเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจได้ เช่น ถ้าผู้ส่งสารพูดถึงอันตรายจากโคเลสเตอรอล และ ผู้ฟังเป็นผู้สูงอายุ การใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจจะได้ผลมากกว่า ถ้าผู้ฟังเป็นเพียงเด็กๆ ตัวแปรที่จะอธิบายประสิทธิภาพของการใช้ความกลัว ในการโน้มน้าวใจมีหลากหลาย อาทิ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร บุคลิกภาพของผู้รับสาร เป็นต้น

2. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) นักวิจัยชาวตะวันตกได้ทำการทดลองและพบว่า สารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ตามปกติการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์จะมีวิธีการดังต่อไปนี้

ก. การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด การใช้ภาษาเจืออารมณ์แบบนี้ จะก่อให้เกิดความตระหนัก (Awareness) ในตัวผู้รับสาร แต่อาจสร้างทัศนคติได้ทั้งบวกและลบ

ข. การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า ความคิดเก่า บางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่รังเกียจเด็ดขันธ์ ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่นี้ ได้กับความคิดเก่า ก็ อาจจูงใจทางอารมณ์ให้ ผู้รับสารคล้อยตามได้ ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่เป็นบวกหรือลบ

ค. การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การเสนอรูปเด็กผู้หญิงเวียดนามที่วิ่งหนีระเบิด ร่างกายล่อนจ้อน เพราะแรงระเบิด และร้องไห้ด้วยความตกใจ รูปนี้เป็นหน้าปกนิตยสาร ที่มีชื่อ และจำหน่ายทั่วโลก เป็นรูปที่สะเทือนใจผู้รับสารมากที่สุดในรูปหนึ่งในเรื่องสงครามเวียดนาม หรือการพุดปลุกใจให้รักชาติ อาจจะมีรูปผู้นำธงชาติ เพื่อสร้างบรรยากาศ

ง. การทำให้วัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพุด ถ้าผู้พุดพุดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เข้าเจือปน ผู้พุดต้องมีอากัปกริยาท่าทางน่าเสียดาย ประกอบด้วยผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม ถ้าผู้พุดด้วยเนื้อหาที่เจืออารมณ์และมีท่าทางเฉยเมย ผู้ฟังก็คงจะถูกโน้มน้าวใจได้ยาก

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals) วิธีนี้ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจแก่ผู้รับสารแล้วจึงเขียนหรือพุดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสาร และวิธีแก้ไขตัวอย่างคือ วาทะในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในประเทศที่ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความ

คับข้องใจในหมู่ประชาชนด้วยการหยิบยกเรื่องนายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งขึ้นมาเป็นจุด
 จูงใจ

4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals) วิธีนี้โน้มน้าวใจโดยการลด
 ความเครียด อาจทำได้โดยวิธีเขียนประชดแค้น เช่น เขียนประชดใจว่า "ขอความกรุณาอย่า
 ขโมยอีกเพราะไม่มีให้ขโมยแล้ว" และติดป้ายนี้ไว้หน้าบ้าน

5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (Rewards Appeals) ปกติแล้วสารที่ตอบสนองความต้องการ
 ของผู้รับสารจะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง ยิ่งสารมีรางวัล
 หรือสิ่งตอบแทนมากก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก เอเวอเรสต์ โรเจอร์ส ได้
 ยกตัวอย่างการให้เงินเป็นสิ่งตอบแทนสำหรับการทำหมันในประเทศเอเชียหลายประเทศ เขาพบว่า
 ยิ่งให้เงินมากเท่าใด ก็จะมีชาวบ้านมารับการทำหมันมากขึ้นเพียงนั้น ในประเทศไทยเรามักพบ
 เสมอว่า ผู้แทนที่พูดโน้มน้าวใจชาวบ้านให้ไปลงคะแนนเสียงให้ตนมักจะโน้มน้าวใจได้ถ้ามีเงินทอง
 หรือวัตถุเป็นสิ่งตอบแทนพ่วงไปด้วย ในกรณีดังกล่าวข้างต้นมีผู้โต้แย้งว่า สิ่งทีโน้มน้าวใจไม่ใช่การ
 สื่อสาร แต่เป็นเงินหรือรางวัล ฉะนั้นจึงถือว่าไม่ใช่บทบาทของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจอย่าง
 แท้จริง บทบาทของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจอาจจะเห็นได้ชัดเจนขึ้นถ้ารางวัลที่พ่วงมาไม่ใช่
 รูปธรรม เช่น ผู้พูดอาจจะโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เลือกคนเข้าเป็นผู้แทนราษฎรได้ถ้าคนโน้มน้าวใจว่าจะ
 ผลักดันกฎหมายที่ลดภาษีเงินได้ นายกรัฐมนตรีของไทยที่มาจากกาเลือกตั้งอาจมีแนวโน้มที่จะ
 ได้รับเลือกเป็นผู้นำประเทศอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเขาโน้มน้าวใจให้เห็นว่าผลงานของเขาจะก่อให้เกิดผลดี
 ในอนาคตอย่างไร เช่น การเจรจาสงบศึกในแหลมอินโดจีน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

6. โน้มน้าวใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) แท้ที่จริงแล้วจุดจูงใจทุกชนิดที่
 กล่าวมาแล้วถือเป็นแรงจูงใจ แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อประสบการณ์ผ่านเข้ามา
 ในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนา และค่านิยมต่างๆ เช่น
 การนิยมพรหมจรรย์ในหญิงสาวก่อนการสมรส การที่จะสื่อสารโดยใช้แรงจูงใจต้องมีการวิเคราะห์
 ผู้ฟังอย่างมาก เพราะคุณธรรม ค่านิยม หรือแรงจูงใจอย่างหนึ่งอาจจะมีความหมายมากต่อผู้ฟัง
 คนหนึ่งในขณะที่ผู้ฟังอีกคนหนึ่งอาจจะไม่รู้สึกละเลยในทางจิตวิทยาถึงว่าแรงจูงใจคือแรงขับ
 ภายในจิตใจของบุคคล ที่คอยกำกับให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมบางประการออกมาเมื่อได้รับสิ่ง
 เร้าที่เหมาะสมเพียงพอและนักจิตวิทยา ยังเชื่อในสมมุติฐานที่ว่า มนุษย์พยายามจะตอบสนองแรง
 ขับหรือความต้องการของตนเองอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ (โมเวน, 1955 อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2546) ได้จัดประเภทการตอบสนองทางอารมณ์ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดจับในทางด้านอารมณ์ โดยโมเวนได้รวบรวมเอาไว้ดังนี้ คือ

อิซาร์ด (1997) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ทางความรู้สึกโดยแบ่งออกได้ ดังนี้

ความสนใจ	ความน่ารังเกียจ
ความสนุกสนาน	ความรู้สึกดูถูก
ความประหลาดใจ	ความกลัว
ความโกรธ	ความละอาย
ความทุกข์	ความรู้สึกผิด

แม็กอิสันและเวสบูร์ก (1987) ได้กล่าวถึงการตอบสนองทางอารมณ์ โดยแบ่งออกได้ดังนี้ คือ

ความประหลาดใจ	ความรู้สึกขอบคุณ
ความหลงใหล	ความต้องการทางเพศ
ความตื่นเต้น	ความอ่อนไหว
ความสนุกสนาน	ความเศร้า
ความรำเริง	ความกังวลใจ/ความทุกข์ใจ
ความสบายใจ	ความกลัว
ความเป็นเจ้าของ	ความขยะแขยง
ความภาคภูมิใจ	ความหยิ่ง
ความกรุณาเมตตา	ความละอาย
ความรักโรแมนติก	ความโกรธ
ความเสนาหา	ความรู้สึกผิด

จะเห็นได้ว่า อารมณ์หรือความรู้สึกที่ใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดจับใจทางด้านอารมณ์จะมีหลากหลาย และมีการจัดแบ่งที่ใกล้เคียงกัน โดยจุดจับใจที่นิยมใช้มากก็คือ

1. จุดจับใจด้านความกลัว/กังวลใจ (Fear/Anxiety Appeal) จุดจับใจด้านความกลัวนี้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกวันนี้ เพราะว่าคนเรากลัวสิ่งที่เป็นอุปสรรค คือ กลัวการไม่ยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าในอดีต จุดจับใจในลักษณะนี้เป็นการตอบสนองทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับ

ความรู้สึกมากมาย เช่น ความกลัว ความรังเกียจ ขยะแขยง ความไม่สบายตัว ความกังวลใจ เป็นต้น

2. จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน (Humor Appeal) อารมณ์ขันสามารถทำให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์ทางการสื่อสารได้หลากหลาย เช่น สร้างความน่าสนใจได้ดี มีอิทธิพลต่อทัศนคติก่อให้เกิดความรู้สึกเชิงบวก อารมณ์ขันยังสามารถกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกอื่นๆตามมาด้วยเช่นกัน เช่น ความรู้สึกมีชีวิตชีวา สนุกสนาน มีความสุข เป็นต้น

3. จุดจับใจด้านเพศ (Sex Appeal) เป็นการสร้างความสนใจโดยใช้ความมีเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม หรือความเซ็กซี่ของผู้ใช้สินค้า เนื่องจากความมีเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ถือได้ว่าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไปที่มีความต้องการทางเพศ

4. จุดจับใจด้านความอบอุ่น (Warmth Appeal) ซึ่งถือเป็นอารมณ์ที่เกิดอย่างรวดเร็วเมื่อมีความรัก ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ด้านความรัก ความภาคภูมิใจ ความยอมรับ หรือความสุข

5. จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง (Ego Appeal) คือการใช้จุดสนใจที่แสดงให้เห็นถึงรูปร่างหน้าตาที่น่าสนใจ หรือความเฉลียวฉลาด หรือบุคลิกภาพที่ดี หรือคุณลักษณะอื่นๆของบุคคล

6. จุดจับใจด้านดนตรี (Music Appeals) ดนตรีเป็นองค์ประกอบทางการสื่อสารที่เป็นอวัจนภาษา (Nonverbal Communication) เพราะดนตรีสามารถสร้างอารมณ์ ความรู้สึกให้เกิดขึ้น และในที่สุดจะกระตุ้นให้เกิดความชอบ

7. จุดจับใจด้านประสาทสัมผัส (Sensory Appeals) จุดจับใจลักษณะนี้คือ จุดจับใจที่เน้นไปที่ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ รสชาติ สัมผัส การมองเห็น กลิ่น การได้ยิน

8. จุดจับใจด้านดารา (Star Appeals) คือ จุดจับใจที่เน้นความหลงใหลที่มีต่อดารา อาจเป็นภาพยนตร์ นักร้อง หรือนักกีฬา

จากทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและแนวคิดจุดจับใจในสารข้างต้น สามารถนำมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์กลวิธีในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะ เนื่องจากการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของ

การสื่อสารให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหาก พระมหากษัตริย์ชาวซิมเมธิ่นำการโน้มน้าวใจและจุดจูงใจในสารมาใช้ เพื่อถ่ายทอดธรรมะแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ย่อมทำให้เกิด การยอมรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งรวมถึงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และการกระทำของ พุทธศาสนิกชนขึ้นด้วย

1.4 ทฤษฎีทางภาษา

อวยพร ฟานิช และคณะ (2553:1- 4) กล่าวถึงการสื่อสารที่จะประสบผลสำเร็จได้ จะต้อง มี “ภาษา” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่ง อยู่ภายใต้สาร เนื้อหาของสาร คือ ความคิดที่กลั่นออกมาเป็น เรื่องราว ความคิดนั้นไม่สารารถถ่ายทอดได้ถ้าไม่มีภาษา นอกจากนี้ภาษายังเป็นสื่อที่จะให้ เนื้อหาจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันอีกด้วย

ในแบบจำลองการสื่อสารแทบทุกแบบ นักวิชาการสื่อสารให้ความสำคัญกับภาษาไว้เป็น ส่วนหนึ่งของสารหรือเป็นความสามารถของผู้สื่อสาร อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวถึง คำพูดว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในสามส่วน ได้แก่ ผู้พูด คำพูด และผู้ฟัง หมายถึง คำพูด หรือ ภาษา ก็คือสารทั้งหมดในความหมายปัจจุบัน

เบอร์โด นักทฤษฎีที่มีชื่อเสียงทางนิเทศศาสตร์ กล่าวถึงภาษาว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จำเป็นต้องมี เพราะเป็นทักษะในการสื่อสารอย่างหนึ่ง

แซนนอนและวีเวอร์ ได้อธิบายว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ผู้พูด เครื่องส่งสัญญาณ เครื่องรับ ผู้ฟัง และเสียงรบกวน สัญญาณ ในที่นี้ก็คือสิ่งที่รับรู้ร่วมกันระหว่างผู้สื่อสาร ได้แก่ ภาษา นั่นเอง

ชแรมป์สร้างแบบจำลองไว้ถึง 4 แบบ ใน 2 แบบแรก ชแรมป์กล่าวถึงคำว่า สัญญาณ แทนที่คำว่า สาร ซึ่งหมายถึง ภาษา ที่ใช้ในการสื่อสารนั่นเอง ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็น ความสามารถทางภาษาของผู้สื่อสาร ด้วยคำว่าผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัส หมายความว่า การ สื่อสารจะดำเนินไปได้ราบรื่น เมื่อทั้ง 2 ฝ่ายมีความสามารถทางภาษาในการส่งภาษาและรับภาษา ที่ อีกฝ่ายส่งมาในแบบจำลองหลังๆ ชแรมป์กล่าวถึงผู้ส่งสารและผู้รับสารว่าเป็นผู้ตีความรหัส หมายความว่า ในการสื่อสารทั้งผู้ส่งและผู้รับสารต่างก็ทำหน้าที่ตีความภาษาในการสื่อสารและ ป้อนกลับสารใหม่ที่ตีความกลับไป ซึ่งย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น

จากการที่นักนิเทศศาสตร์ได้ยอมรับในความสำคัญของภาษาในการสื่อสารแล้ว ต่อมา เมื่อการสื่อสารมีการพัฒนามากขึ้น จึงมีผู้วิเคราะห์สาร หรือตัวภาษาน่าจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ (Verbal Language) คือ ภาษาพูดและภาษาเขียน เรียกเป็น คำศัพท์ว่า “วจนภาษา” และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (Non - Verbal Language) เรียกเป็นคำศัพท์ว่า

“อวัจนภาษา” ซึ่งในการศึกษาเรื่อง กลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาตินิยม ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะ “อวัจนภาษา” ที่พระมหากษัตริย์ชาตินิยมใช้เท่านั้น ซึ่งมีแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

สังวาล คงจันทร์ (2542: 3-8) กล่าวถึงการเขียนเป็นวิธีการถ่ายทอดสาร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งจะมีกลวิธีแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน กลวิธีการเขียนตามความหมายนี้ เรียกว่า “โวหาร”

ความหมายและประเภทของโวหาร

โวหารแบ่งตามจุดมุ่งหมายในการเขียนได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. บรรยายโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีชั้นเชิงในการเล่าเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เขียนได้รู้หรือได้ประสบมาด้วยตนเอง ตามลำดับเหตุการณ์ เป็นโวหารที่มุ่งให้ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอดอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมาและชัดเจน

2. พรรณนาโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ ความรู้สึก อารมณ์ หรือจินตนาการของผู้เขียน โดยการเน้นให้ภาพและรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดจากความรู้สึก อารมณ์ หรือจินตนาการนั้นๆ ผู้เขียนมุ่งให้ภาพ ได้รับความซาบซึ้งประทับใจ หรือสะท้อนอารมณ์ เกิดความรู้สึกคล้อยตามผู้เขียน และในขณะเดียวกันก็ได้รับความเพลิดเพลินด้วย

3. เทศนาโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการสั่งสอน ชักชวน โนมน้าว หรือแนะนำโดยการชี้แจงแสดงเหตุผล มุ่งชักจูง โนมน้าวให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตาม เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาในทางที่ดี ประการสำคัญหากผู้เขียนเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ผู้อ่านศรัทธาเชื่อถือ จะทำให้งานเขียนมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

4. สารกโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการยกตัวอย่าง หรือเรื่องราวต่างๆ มาสนับสนุนเนื้อหาที่เขียน เพื่อให้เนื้อหามีความสมบูรณ์มากขึ้น มุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาที่เขียนอย่างชัดเจนโดยการยกตัวอย่าง

5. อุปมาโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการแสดงการเปรียบเทียบ โดยการนำสิ่งที่คล้ายคลึงมาเปรียบเทียบ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ เกิดอารมณ์ หรือความรู้สึกมากยิ่งขึ้นด้วย

การใช้ภาพพจน์

วารุณี พลบูรณ์ (2542: 10-15) กล่าวถึงกลวิธีในการสร้างความหมาย สื่ออารมณ์ ความรู้สึก จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน จากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง มีหลายวิธี วิธีหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ “การใช้ภาพพจน์” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดภาพในใจ ได้รับความหมายที่ชัดเจน มีพลัง มีน้ำหนัก มีความเข้มข้น น่าสนใจ สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ดวงมน จิตรจำนง (2527: 161) กล่าวถึงความหมายของ Figure of speech ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า “คือลักษณะต่างๆที่ผู้ประพันธ์จงใจสร้างขึ้น ผิดแผกจากโครงสร้าง ความหมาย หรือ การเรียงลำดับของภาษาไทยปกติ” ดังนั้น ภาพพจน์ก็คือ กลวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำลักษณะต่างๆที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจใช้เพื่อให้เกิดผลทางจินตภาพหรือทำให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจได้มากกว่า การเขียนอย่างธรรมดา ซึ่งวิธีที่จะทำให้ภาษาเกิดภาพพจน์ทำได้หลายวิธี เช่น

1. อุปมา (Simile) เป็นการใช้ความเปรียบเทียบอธิบายลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาใช้เป็นความเปรียบเทียบนั้นเป็นสิ่งที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นลักษณะใด ลักษณะหนึ่งเพียงด้านเดียว เช่น ให้เห็นความงาม ความรัก ความนุ่ม ความขาว เป็นต้น และจะใช้คำเชื่อมเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน เช่น คล้าย เหมือน ดัง ดังหนึ่ง ราว ราวกับ ประดุจ เปรียบปาน เป็นต้น

2. อุปลักษณะ (Methaphor) เป็นการนำของที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกันกับสิ่งที่ต้องการสื่อความหมายเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดจินตภาพที่กว้างไกลโดยไม่ได้ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ แต่สามารถรับรู้ได้โดยในว่าหมายถึงสิ่งใด มักจะใช้คำว่า เป็น หรือ คำว่าคือ ในการเปรียบเทียบ

3. บุคคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการเปรียบเทียบที่นำเอาความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ลักษณะ กิริยาอาการของมนุษย์ไปใส่ในสรรพสิ่งทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงความรู้สึกนึกคิด และอากัปกริยาต่างๆ ได้เหมือนมนุษย์

4. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการนำสิ่งที่เกินความจริงมาเปรียบกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อให้ได้ความรู้สึก ได้อารมณ์และมุ่งผลทางด้านจิตใจมากกว่าข้อเท็จจริง

5. นามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำหรือวลีอันเป็นลักษณะเด่น หรือสัมพันธ์ภาพใกล้ชิดกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง แทนสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงนั้น ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ

6. สมณานาม (Antonomasia) เป็นการใช้ชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่แทนชื่อที่ต้องการจะกล่าวถึง อาจเป็นการสื่อความหมายที่รับรู้กัน เฉพาะคนในกลุ่มที่มีประสบการณ์ หรือมีความสนใจร่วมกัน

7. ปฏิทรรศน์ (Paradox) บางตำราเรียกว่า ปฏิภาคพจน์ เป็นการนำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมาวางไว้ด้วยกัน ดูอย่างผิวเผินแล้วจะขัดกันเอง หรือไม่น่าเป็นไปได้ แต่ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งและจะเห็นว่าเป็นไปได้

8. การอ้างถึง (Allusion) เป็นการนำคน หรือเหตุการณ์ หรือข้อความตอนใดตอนหนึ่งในนิทาน หรือวรรณกรรม วรรณคดีต่างๆ มาอ้างถึงในงานเขียนของตน

9. การซ้ำคำ (Reduplication) เป็นการนำคำที่มีเสียงเหมือนกัน อาจมีความหมายเหมือนกัน หรือต่างกันมาไว้ใกล้ๆ กัน เพื่อเน้นย้ำให้ได้ความหมายที่ชัดเจน หนักแน่นขึ้น

10. คำถามเชิงวรรณศิลป์ (Rhetorical Question) เป็นการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่ถามเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือกระตุ้นให้คิด

11. การเล่นเสียง (Alliteration) การเลือกใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะหรือสระเหมือนกัน เพื่อให้เกิดภาพ เกิดความรู้สึก ตลอดจนความไพเราะของเสียงสัมผัส

12. สัทพจน์ (Onomatopoeia) เป็นการใช้นำคำเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อให้เกิดภาพในใจ ได้ บรรยายภาคเหมือนจริง

13. สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นการนำคำที่มีความหมายหนึ่งสมมุติขึ้นแทนสภาพ หรือสิ่งต่างๆ เพื่อแนะให้คิดตามความหมายสากลอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

การใช้คำ

1. คำซ้ำ (Reduplication)

คำซ้ำในภาษาไทยเกิดจากการนำคำๆ เดียวกันมาซ้ำกัน บางครั้งเวลาออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งในซ้ำ การลงน้ำหนักเสียงมีผลต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดขึ้นใหม่ ด้วย ส่วนการเขียนนิยมใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๗) แทนการเขียนซ้ำรูปคำเดิม จึงถือว่าคำซ้ำแต่ละคำประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วยคำและหน่วยคำไม่อิสระ (คือ ไม้ยมก) อีกหนึ่งหน่วยคำ เราอาจพิจารณาคำซ้ำด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ความหมายของคำซ้ำ

คำซ้ำที่เกิดจากการนำคำที่มีรูปเดียวกันมาซ้ำกันอาจทำให้เกิดความหมายต่างๆ กัน ดังนี้

(1) การซ้ำคำที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์เป็นพหูพจน์

คำซ้ำที่มีความหมายเป็นพหูพจน์ในภาษาไทยมักปรากฏกับคำนามที่เกี่ยวกับเครือญาติบางคำ เช่น ลูกๆ พี่ๆ น้องๆ เป็นต้น ไม่ได้ปรากฏกับคำนามโดยทั่วไป เช่น ไม่ใช่ว่า รถๆ แก้วๆ เป็นต้น คำซ้ำที่มีความหมายเป็นพหูพจน์นี้เมื่อเป็นคำเดี่ยวอาจมีความหมายเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ได้ แต่เมื่อปรากฏเป็นคำซ้ำจะมีความหมายเป็นพหูพจน์เท่านั้น เช่น

เอกพจน์/พหูพจน์	พหูพจน์
<u>เด็กบนเวทีกำลังร้องเพลง</u>	<u>เด็กๆ บนเวทีกำลังร้องเพลง</u>

(2) การซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ

การลงน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรกของคำซ้ำและออกเสียงเน้นให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีเป็นการเพิ่มน้ำหนักของคำซ้ำให้มีความหมายเน้นมากขึ้น ตัวอย่าง หนังสือเล่มหนาๆ (หนังสือเล่ม น้ำ - หนา)

(3) การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม

การลดน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรกของคำซ้ำและออกเสียงคำซ้ำคำแรกให้เป็นเสียงเบาและสั้นลง เป็นการลดน้ำหนักความหมายของคำเดิมให้มีน้ำหนักน้อยลง ตัวอย่าง สมุดเล่มบางๆ (สมุดเล่ม บัง - บาง)

(4) การซ้ำคำเพื่อแยกความหมายเป็นส่วนๆ การซ้ำคำบางครั้งทำให้เกิดความหมายแยกส่วน ตัวอย่าง

ครูตรวจข้อสอบเป็นข้อๆ หมายถึง ตรวจข้อสอบทีละข้อ

(5) การซ้ำคำอาจทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน เช่น เขาชอบนั่งแถวกลางๆ แถว

กลางๆ อาจหมายถึงบริเวณที่อยู่รอบใน ของสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง

- (6) การซ้ำคำเป็นสำนวน การซ้ำคำในภาษาไทยบางครั้งเกิดเป็นสำนวนที่ใช้ในความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร ซึ่งมีทั้งชนิดสำนวนที่มีสองพยางค์หรือสี่พยางค์ ตัวอย่าง

สำนวนที่มีสองพยางค์	เช่น	กลัวๆ	หมายถึง	ไม่ยาก
สำนวนที่มีสี่พยางค์	เช่น	งูๆ ปลาๆ	หมายถึง	รู้ไม่มาก

2. คำซ้อน (Synonymous compound)

คำซ้อนเป็นชื่อเรียกคำอีกประเภทหนึ่งที่เกิดจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้นแต่เดิมมักเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน ดังนั้นเราจึงอาจแบ่งคำซ้อนออกเป็น 2 ชนิด คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง คำซ้อนแต่ละชนิดมีวิธีสร้างต่างๆ กัน

2.1 การสร้างคำซ้อน

การสร้างคำซ้อนในที่นี้แบ่งออกเป็นการสร้างคำซ้อนเพื่อความหมาย และการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง

- (1) คำซ้อนเพื่อความหมาย เกิดจากการนำคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกัน หรือ ตรงข้ามกันมาซ้อนกัน การสร้างคำซ้อนประเภทนี้อาจแบ่งตามจำนวนพยางค์ได้ ดังนี้

คำซ้อนสองพยางค์ เกิดจากคำพยางค์เดียวสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนอาจเป็นคำชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน เช่น

- (1) คำนาม + คำนาม ตัวอย่าง

คำนาม คำนาม → คำซ้อน

ตروق	ชอก	ตروقชอก
หน	ทาง	หนทาง

(2) คำซ้อนเพื่อเสียง เกิดจากการนำคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันและเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกันแต่ประสมด้วยเสียงสระต่างกันซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้อาจอยู่ที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่งหรืออยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน เช่น

สระหน้า	สระกลาง	คำซ้อนเพื่อเสียง
อิ	อะ, อา	ชิงชัง จริงจ้ง กรังกร้าง

3. คำไวพจน์

คือ คำที่มีรูปต่างกันแต่มีความหมายคล้ายกัน คำที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน คำไวพจน์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือคำที่มีรูปต่างกัน แต่ความหมายใกล้เคียงกัน เช่น

โกรธ กับ เคือง

คำที่ออกเสียงเหมือนกันหรือคำที่เขียนเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน เช่น

การ กาน กาล กาฬ กานต์ กานท์ การณ

4. คำสัญลักษณ์

คือ สัญลักษณ์ คือการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นการชี้้นำให้เกิดความคิด พินิจพิจารณาว่าสิ่งที่กล่าวนั้นมีคามหมายโยงไปถึงสิ่งใด

เมื่อกล่าวถึง กา ทำให้นึกถึง หรือเป็นสัญลักษณ์ของคนชั้นต่ำ ความชั่ว
 เมื่อกล่าวถึง หงส์ ทำให้นึกถึง หรือเป็นสัญลักษณ์ของคนชั้นสูง ความมีสง่า

จากทฤษฎีทางภาษาข้างต้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดธรรมชาติของพระมหากษัตริย์ได้ในส่วนของการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษา เนื่องจากภาษาเป็นหัวใจของการสื่อสาร ฉะนั้นการวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจในกลวิธีการสื่อสารที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากทฤษฎีทางภาษานั้น สามารถ

นำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาของพระมหากษัตริย์วชิรเมธีได้ ว่าในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะนั้น พระมหากษัตริย์วชิรเมธีมีการใช้วาทศิลป์ที่เป็นศิลปะทางภาษาและศิลปะทางการสื่อสารอย่างไรในการถ่ายทอดธรรมะออกสู่พุทธศาสนิกชน

2. หมวดแนวคิด ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสาร

2.1 ทฤษฎีการเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด

แนวคิดของ McLuhan

แนวคิดพื้นฐานของ McLuhan อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ (2552) ที่มีต่อเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ คือ สื่อทุกชนิด (Media) คือ การขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ (External of experience) เริ่มตั้งแต่จดหมายที่ทำให้เราสามารถจะพูดคุยกับคนที่อยู่ห่างไกลได้ในรูปแบบอักษร จนกระทั่งมาเป็นโทรศัพท์ที่ทำให้พูดคุยได้ในรูปแบบเสียง โทรศัพท์ทำให้มองเห็นได้ยิน (และเกือบจะสัมผัส) กับเรื่องราวที่อยู่ไกลตัว McLuhan กล่าวว่าโดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ขยายประสบการณ์ของมนุษย์ออกไปอย่างมากมายจนราวกับว่าทำให้คนจำนวนมากสามารถจะไปรับรู้เรื่องที่ไหนก็ได้ (space) ภายในเวลาที่รวดเร็ว (time) การเกิดขึ้นของการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม ทำให้คนที่อยู่ห่างจากเหตุการณ์นับเป็นหมื่นๆ ไมล์ (space) ได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริง (real time) อย่างแทบไม่น่าเชื่อ พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ทำให้อุปสรรคด้านระยะทางและกาลเวลาเป็นเรื่องที่ไร้ความหมาย เพราะไม่อาจปิดกั้นประสบการณ์ของมนุษย์อีกต่อไปแล้ว

แนวคิดของ E. Roger: Soft Technology Determinism

E. Roger ได้ค้นคว้าคุณลักษณะสำคัญของสื่อรูปแบบใหม่ (New media) เช่น คอมพิวเตอร์ โดยเปรียบเทียบกับคุณลักษณะต่างๆของสื่อรูปแบบเดิมที่เคยมีอยู่ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารมวลชน (ดูแผนภูมิประกอบ)

Roger ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของสื่อใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นปัจจุบันและได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะสำคัญของสื่อแบบใหม่ ที่มีผลต่อเนื่องไปถึงการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น มีอยู่ 3 ประการ

1. ลักษณะ Interactivity ของสื่อ แต่เดิมนั้น เฉพาะในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้ากันเท่านั้น (Face-to-Face Communication) หากเริ่มมีการใช้สื่อกลางแบบใดเข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะ “โต้ตอบแบบฉับพลันทันที” จะสูญหายไป แต่ในสื่อสมัยใหม่ เช่น การใช้ Email

Computer-Conference จะสามารถสร้างเงื่อนไขให้เกิดการโต้ตอบอย่างฉับพลันทันที อันจะทำให้มิติด้านกาลและเทศะของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

2. ลักษณะ Individualize/ Demassified แต่เดิมนั้น รูปแบบการสื่อสารแบบสื่อสารมวลชน จะสร้างกลุ่มผู้รับสารแบบเป็น “มวลชน” (Massified) ขึ้นมา ทุกคนจะดูรายการทุกอย่างเหมือนกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ถึงนับวันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารจะทำให้ผู้ใช้สารสามารถเลือกใช้ตามกาลและเทศะเวลาที่ตัวเองต้องการได้มากขึ้น ตัวอย่างง่ายๆ ก็เช่น เครื่องอัดวิดีโอเทป การดูรายการเคเบิลทีวีแบบเสียเงินที่เลือกรายการดูได้เอง (Pay per view) แม้แต่ระบบการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบที่ผู้เรียนเลือกใช้เรียนด้วยตนเองในเวลาใดก็ได้ ณ สถานที่ใดก็ได้ เป็นต้น

3. ลักษณะ Asynchronous nature of new communication คุณสมบัติประการหนึ่งของสื่อแบบใหม่คือ สามารถจะบางแยกกันเป็นส่วนๆ ได้ (asynchronous) โดยไม่มาเป็นกลุ่มก้อนเดียว ตัวอย่างเช่น การให้ข่าวสารจะไม่มาเป็นเรื่องกันยาวๆ ที่เดียว แต่จะมาแบบแยกเป็นส่วนๆ เช่น ข่าวสั้นทุกชั่วโมง โดยที่ผู้รับสารจะต้องมาประกอบเองลักษณะ hardware ของคอมพิวเตอร์ก็เช่นเดียวกัน สามารถจะแยกชื่อเป็นส่วนๆ แล้วค่อยๆ มาประกอบเพิ่มเติมภายหลังได้

Roger กล่าวเสริมว่า ลักษณะทั้ง 3 ประการนี้จะมีความหมายที่เปลี่ยนไปที่เรียกสังคมข่าวสาร ซึ่งมีคุณสมบัติที่เด่นๆ อยู่สองประการ คือ

1. กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสินค้าประเภท “บริการ” จะมีความสำคัญมากกว่ากิจกรรมการผลิต เพราะฉะนั้น ในการขายอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร ยังไม่สำคัญเท่ากับการบริการต่างๆ ที่จะให้หลังการขายแล้ว

2. ในสังคมเช่นนี้ ข่าวสารจะกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าแทนเงินทุนและเครื่องจักรดังเช่นสมัยก่อน เพราะฉะนั้น บุคคลากรที่ทำงานกับข่าวสาร หรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับข่าวสารก็จะกลายเป็นส่วนเสี้ยวที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของสังคม

แผนภูมิเปรียบเทียบสื่อประเภทต่างๆ ของ E.Roger

ลักษณะช่องทางของสื่อ	การสื่อสารแบบระหว่างบุคคล	การสื่อสารแบบใหม่ (สื่อสารระหว่างบุคคลมีเครื่องมือช่วย)	สื่อสารมวลชน
1.การไหลของข่าวสาร	จากผู้ส่งคนเดียว สูผู้รับ 2-3 คน	จากผู้ส่งหลายคนสูผู้รับหลายคน	จากผู้ส่งคนเดียวถึงผู้รับจำนวนมหาศาล
2.ความรู้ที่แหล่งผู้ส่งมีคือผู้รับสาร	ผู้ส่งมีความรู้ต่อผู้รับสารในฐานะปัจเจกคนหนึ่ง	ผู้ส่งสารมีความรู้อย่างมากต่อผู้รับสาร เนื่องจากระบบ interactive	ผู้ส่งสารที่ทำงานอยู่ในองค์กรสื่อแทบจะไม่มีความรู้เรื่องผู้รับสารเลย
3.การแบ่งประเภทผู้รับสาร	สูงมาก (เป็นรายบุคคล)	สูงมาก (เป็นรายบุคคล)	ต่ำ (เพราะข่าวสารเดียวกันจะถูกถ่ายทอดให้ทุกคน)
4.ระดับของการตอบโต้ (Interaction)	สูง	สูง	ต่ำ
5.ปฏิกริยาป้อนกลับ	มีมากและฉับพลัน	มีบ้างแต่อาจมีข้อจำกัด อาจฉับพลันหรือต้องรอ	มีข้อจำกัดมากและล่าช้ามาก
6.ศักยภาพที่จะเก็บรักษาข่าวสาร	ต่ำ	ส่วนใหญ่จะสูงมาก	บางสื่ออาจจะต่ำ เช่น วิทียู แต่บางสื่อก็สูง
7.ประเภทของเนื้อหา	เน้นหนักไปทางเรื่องสังคม-อารมณ์	ไม่ค่อยเน้นเรื่องสังคม-อารมณ์ แต่จะเน้นเรื่องการทำงาน	ไม่ค่อยเน้นเรื่องสังคม-อารมณ์
8.ลักษณะอวัจนภาษา	มีการใช้อวัจนภาษาอย่างมาก	สื่อใหม่บางชนิดจะจัดให้มีการใช้อวัจนภาษาค่อนข้างมาก	สื่อสารมวลชนประเภทที่มองเห็นภาพจะมีการใช้อวัจนภาษามาก แต่ถ้าเป็นสื่อเสียงอย่างเดียวก็จะมี
9.การควบคุมการไหลของการสื่อสาร	ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายสามารถควบคุมการไหลของการสื่อสารได้เท่าเทียมกัน	ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายสามารถควบคุมการไหลของการสื่อสารได้เท่าเทียมกัน	ผู้รับสารไม่สามารถจะควบคุมการสื่อสารได้
10.ลักษณะความเป็นส่วนตัว	ต่ำ	ตามปกติต่ำ	สูง

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อสารมวลชน

กาญจนา แก้วเทพ (2549) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันเก่าอย่างสถาบันศาสนา และสถาบันใหม่อย่างสื่อสารมวลชน ไว้ที่น่าสนใจว่าสถาบันศาสนาเคยเป็นสถาบันที่ทรงพลังและอาจถือได้ว่าเป็นสถาบันแกนกลางของสังคมในยุคก่อนสมัยใหม่ / ก่อนทุนนิยม (pre-capitalism/pre-modern society) แต่ในขณะที่โลกปัจจุบันดูเหมือนสถาบันสื่อสารมวลชนจะก้าวเข้ามาครองตำแหน่งดังกล่าวแทน จึงทำให้ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ระหว่างแชมป์เก่าอย่าง “สถาบันศาสนา” และ แชมป์ใหม่อย่าง “สื่อสารมวลชน” นั้นจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรต่อไปซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับสื่อสารมวลชน

ระดับโลกแห่งความเป็นจริง/ระดับของการปฏิบัติงาน

ในกรณีของโลกตะวันตกมีข้อสังเกตว่า ในระดับของการปฏิบัติงาน ทั้งบุคลากรด้านสื่อสารมวลชนและด้านศาสนาต่างก็มีความสัมพันธ์แบบ “Love-hate relationship (ทั้งรักทั้งชัง)” กล่าวคือ ในด้านหนึ่งต่างก็จ้องมองดูกันด้วยความไม่วางใจและไม่เข้าใจ เช่น ด้านพระสงฆ์ก็มองว่า “สื่อสารมวลชนมักจะทำตัวเป็นสื่อมารชุน” กล่าวคือ เผยแพร่แต่ค่านิยมทางโลกที่เลวร้าย (ทั้งโลก โกรธ หลง) และยังมีมุ่งทำลายสถาบันศาสนามีผลทำให้ศีลธรรมจริยธรรมของสังคมและบุคคลเสื่อมโทรมลง ส่วนด้านสื่อสารมวลชนก็มองว่า สถาบันศาสนาส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยความคิดที่มมงาย การปฏิบัติที่ล่าหลัง มีบทบาทครอบงำถ่วงรั้งความเจริญก้าวหน้าของสังคม และยังเป็นปริมนทลที่เกิดโอกาสให้มีการหลอกลวงประชาชนในรูปแบบต่างๆ และเป็นภารกิจของสื่อสารมวลชนที่ต้องขจัดความล่าหลังมมงายเหล่านี้ (Hoover and Lundby,1997 อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2549 : 360)

แต่ในบุคลากรของทั้งสองสถาบันอาจไม่ค่อยชอบหน้ากันดังกล่าวนั้น ในอีกด้านหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพากันและกันในชีวิตทางสังคมและการทำงาน ในด้านของสื่อทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จำเป็นต้องมี “หน้าศาสนา รายการธรรมะ หรือข่าวความเคลื่อนไหวของวงการสงฆ์” รวมอยู่เป็นส่วนหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการทำงานร่วมกับศาสนาในด้านของการเป็นแหล่งข่าว เป็นวัตถุติดบ หรือแม้แต่ในชีวิตทางสังคมขององค์กรสื่อเอง (เช่น ต้องนิมนต์พระมาเจิมป้ายเปิดอาคารหลังใหม่) ในส่วนของศาสนาก็จำเป็นต้องอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงพุทธศาสนิกชนในระดับกว้าง

สำหรับเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความสัมพันธ์แบบ Love-hate relationship ที่จะได้กล่าวถึงต่อไปในรายละเอียดนั้น ในที่นี้อาจนำเสนอได้คร่าวๆ ว่า ทั้งสื่อสารมวลชนและสถาบันศาสนานั้นได้ก่อตัวมาจากโลกทัศน์คนละกรอบ (Worldview Framework) กล่าวคือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรธรรม “แบบทางธรรม” (Sacred world) ที่มีวิถีคิด คำอธิบาย มาตรฐาน และค่านิยมชุดหนึ่งที่เน้นเรื่องที่พ้นหรือเหนือไปจากสิ่งที่มองเห็นและโลกทางวัตถุอันได้แก่โลกของจิตวิญญาณ แต่ทว่าโลกทัศน์ของสื่อสารมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกียะ “แบบทางโลก” (Secular World) ที่ใช้วิถีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการพิสูจน์ทดลอง ใช้หลักตรรกะแบบเหตุผล เน้นการสังเกตจับต้องเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม จากโลกทัศน์ที่แตกต่างกันนี้เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของความไม่เข้าใจกันและกัน และอีกสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะทั้งสองสถาบันต่างก็ “เคยเป็น” และ “กำลังเป็น” สถาบันแกนกลางหลักของสังคมที่ต้องช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคมและพื้นที่ในจิตใจของผู้คน การช่วงชิงกลุ่มเป้าหมายเดียวกันนี้อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการไม่ค่อยกินเส้นกันระหว่าง 2 สถาบันนี้

ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสื่อสารมวลชน

จากข้อเท็จจริงที่ว่า ในยุคก่อนสมัยใหม่/ก่อนทุนนิยม (pre-capitalism/pre-modern society) สถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่ทรงพลังและอาจถือได้ว่าเป็นสถาบันแกนกลางของสังคมที่มีมาก่อน แต่ในโลกปัจจุบันนี้สถาบันสื่อสารมวลชนได้เข้ามาที่หลัง และดูเหมือนจะก้าวเข้ามาครองตำแหน่งดังกล่าวแทน ต่อจากนั้นทั้ง 2 สถาบันต่างก็แวะเวียนเข้ามาเยี่ยมเยียนในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นด้วยรูปแบบเนื้อหาและวิธีการของแต่ละสถาบันที่เข้ามาในขอบเขตของอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นเช่นไรนั้นซึ่ง Abelman and Hoover (1990) อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549 : 361-365 ได้รวบรวมความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “รายการธรรมะที่ผ่านสื่อกระจายเสียง” ที่สามารถบ่งบอกนัยยะถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสื่อสารมวลชนได้ดังนี้

คติความเชื่อที่เชื่อกันว่า การที่พระสงฆ์หันไปใช้ช่องทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านวัฒนธรรมสื่อสารมวลชน (Mass-mediated culture) แทนช่องทางเดิมคือ การสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Group Communication) เช่นการไปวัดฟังเทศน์ประกอบพิธีกรรมของศาสนิกชนนั้น จะสร้างผลเสียในระยะยาว เนื่องจากการเทศน์ทางวิทยุหรือโทรทัศน์นั้น พระที่ได้รับความนิยมให้ออกรายการเหล่านี้มักจะเทศน์ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจมากกว่า มีรูปแบบที่น่าติดตามมากกว่า ดังนั้นในระยะยาวศาสนิกชนก็อาจจะนิยมฟังพระเทศน์ผ่านสื่อสารมวลชนและใช้ทดแทนการไปวัด (เนื่องจากเข้าถึงง่ายกว่า ลูกนั่งฟังสะดวกกว่า ฟังไปทำงานไปได้ ฯลฯ)

คติความเชื่อที่ว่าเนื่องจากรูปแบบใหม่ของศาสนาที่ไปออกวิญญูหรือโทรทัศน์นั้น มักจะมีความน่าสนใจมากกว่ารูปแบบเก่าของศาสนาที่อยู่ในสถาบันเก่าคือ วัด จากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับตัวด้านการสื่อสารของสถาบันศาสนา เช่นกรณีของไทย เมื่อท่านพุทธทาสและท่านปัญญาอันตริกเริ่มเทศน์ข้ออธิบายเป็นภาษาไทย การกระทำดังกล่าวมีผลเปลี่ยนแปลงไปถึงพระตามวัดต่างๆ ที่เคยเทศน์เป็นภาษาบาลีหรือไม่ หรือ เมื่อพระพยอมใช้รูปแบบการเทศนาแบบสนุกสนาน ใช้ภาษาทันสมัย ใช้ประเด็นปัจจุบันเป็นเนื้อหา มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเทศน์ของพระสงฆ์ส่วนใหญ่หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง การที่พระภิกษุจะมาใช้รูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ได้นี้ บุคลากรเหล่านี้ก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเองเช่นกัน เช่น ต้องมีวิธีการวิเคราะห์ผู้รับสาร ต้องแสวงหาความรู้ข่าวสารที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหา รวมทั้งเมื่อไปออกโทรทัศน์ เนื่องจากสื่อสารมวลชนมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่บุคคล (Status Conferral) ดังนั้น พระภิกษุที่ออกโทรทัศน์ก็จะกลายเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ไปโดยปริยาย และต้องพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น (อย่างเข้าท่าและแหลมคม) ต่อประเด็นปัญหาต่างๆ การได้มาซึ่งความสามารถดังกล่าวต้องอาศัยการปรับตัวและใช้ทรัพยากรอย่างมาก

สำหรับในกรณีของไทยนั้น การคัดเลือกพระภิกษุมาออกสื่ออันนี้มีเส้นทางที่หลากหลายอย่างมาก ตามหลักการของ Boorstin เรื่อง hero and celebrity โดยที่พระภิกษุบางองค์มักจะเป็น “วีรบุรุษ” (hero) มาก่อน ด้วยวีรกรรมแบบต่างๆ กัน เช่น มีคาถาอาคมแก้กั๊ก มีเมตตามหานิยม ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง เทศน์สั่งสอนเก่ง เป็นพระนักพัฒนา ฯลฯ ต่อจากนั้นสื่อจึงช่วยแปรสภาพ “วีรบุรุษ” เหล่านี้ให้กลายเป็น “คนเด่นคนดัง” (celebrity) ดังนั้นจึงอาจจะมีพระภิกษุบางองค์ที่ไม่ได้มีความสามารถด้านการสื่อสาร หากทว่ามี “วีรกรรม” อย่างอื่นๆ และมี “บุคลิกภาพ” (personality) ที่เหมาะสมกับสื่อก็สามารถจะกลายเป็น “ดาราชาประจำของสื่อ” ได้ ตัวอย่างของไทยเช่น กรณีหลวงพ่อกุณ เป็นต้น

คติความเชื่อที่เชื่อว่า ผู้ที่ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับศาสนาบางกลุ่มลงความเห็นว่า “บรรดารายการต่างๆ ที่มีอยู่ในวิทยุและโทรทัศน์” นี้แหละคือ “รูปแบบใหม่ล่าสุดของศาสนา” ที่ถูกออกแบบมาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมข่าวสารเหมือนเช่นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบศาสนาที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงของสังคมของมนุษยชาติ ความคิดเห็นที่ว่า “โทรทัศน์ (รูปแบบสื่อสมัยใหม่) ก็คือศาสนาในรูปแบบใหม่ (implicit religion)” นั้น เกิดมาจากการพิจารณาคำนิยามและหน้าที่ของศาสนาเป็นหลัก คำนิยามของศาสนาก็คือ “ชุดของคำตอบที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของชีวิต ความรัก ความตาย ความทุกข์สุขของมนุษย์” และ

หากยึดถือตามนิยามดังกล่าว จึงมีคำกล่าวที่ว่า “ละครโทรทัศน์ก็คือ บทละครด้านจริยธรรมของชีวิตสมัยใหม่นั้นเอง” (Soap is the morality play of modern life)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็น “วัฒนธรรมการตลาด” เพราะฉะนั้นศาสนาก็ต้องแสวงหา “จุดขาย” และเมื่อวัฒนธรรมยุคปัจจุบันมีลักษณะกระจายอำนาจ (decentralized) และมีกลุ่มเป้าหมายที่กระจัดกระจาย (demassification) เพราะฉะนั้นศาสนาจะมีอยู่รูปแบบเดียวให้เลิกใช้แบบยุคที่สังคมยังรวมศูนย์นั้นเป็นไปไม่ได้แล้ว สถาบันศาสนาจะต้องมีรูปแบบศาสนาหลายๆ แบบ ให้ผู้คนเลือกศรัทธาตามรสนิยมและความต้องการของตนเอง (นี่คือคำตอบประการหนึ่งของการเกิดลัทธิต่างๆ มากมายในปัจจุบัน) และในขณะที่วัฒนธรรมปัจจุบันเป็นวัฒนธรรมที่แยกขาดระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตยามว่าง กิจกรรมของศาสนานั้นจะตกอยู่ในช่วงเวลาของชีวิตยามว่างที่มักมีโทษของอารมณ์ไปในด้านความสนุกสนานบันเทิง

คติความเชื่อที่เชื่อว่า การประสานพลังระหว่างอำนาจเก่ากับอำนาจใหม่ ตามปกติพระภิกษุส่วนหนึ่งก็มีความสามารถด้านการสื่อสารในระบบสถาบันศาสนาแบบเดิมอยู่แล้ว เช่น เป็นพระที่เทศนาสั่งสอนอยู่ในวัดได้อย่างเก่งกาจ รู้จักวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง มีบุคลิกภาพดี มีสำนวนโวหารในการโน้มน้าวใจ รู้จักเลือกรูปแบบการสื่อสารแบบต่างๆ และเมื่อพระภิกษุผู้มีทักษะทางการสื่อสารชั้นเยี่ยมเหล่านี้มาประสานพลังกับสื่อแบบใหม่ เช่น โทรทัศน์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงทางการสื่อสาร เช่น การจัดฉาก การจัดแสงและสี การใช้เสียงประกอบ การตัดต่อภาพ ฯลฯ ก็จะทำให้คุณภาพในการโน้มน้าวชักชวนมีพลังเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า เนื่องจากรายการศาสนาทางโทรทัศน์มักจะต้องใช้ “ลักษณะมีบุญญาบารมีของผู้นำ” (charismatic leader) ซึ่งทั้งศาสนาและสถาบันสื่อต่างมีวัฒนธรรมร่วมกันอยู่แล้ว แต่ทว่าเมื่อมาผนวกเข้ากับวัฒนธรรมเวลาช่วงสั้นๆ ของสื่อ (clock culture) ซึ่งยากต่อการที่จะนำเสนอหลักการคำสอนที่ลึกซึ้ง ดังนั้น จึงมีผลทำให้บรรดารายการธรรมะทางโทรทัศน์จะเน้นหนักไปที่ “ตัวผู้สอน” มากกว่า “ตัวหลักคำสอน”

คติความเชื่อนี้ มีข้อเสนอว่า บรรดารายการศาสนาต่างๆ ที่มาเผยแพร่ผ่านสื่อ นั้น ไม่ใช่ทั้ง “ศาสนา” และไม่ใช่ทั้ง “สื่อ” หากถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของวัฒนธรรมที่เกิดจากการรวมตัวของวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม เนื่องจากทั้งศาสนาและสื่อสารมวลชนต่างก็มีเนื้อหาและรูปแบบของตัวเอง เช่น ในพุทธศาสนา เมื่อพระจะเทศน์นั้นจะต้องมีการอาราธนาเสียก่อน พระจะต้องนั่งสูงกว่าฆราวาส ส่วนในสื่อสารมวลชน บรรดารายการสนทนา (talk show) ทั้งหลายก็ต้องมีพิธีกรและ

แขกรับเชิญ (ซึ่งเป็นฆราวาส) จะนั่งอย่างไรจะต้องพนมมือขณะสัมภาษณ์หรือไม่ จะต้องดัดแปลง การอาราธนาไปเป็นอย่างไร รายการดังกล่าวนี้จึงถือเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของวัฒนธรรมปัจจุบัน

อีกทั้ง กาญจนา แก้วเทพ (2549) ได้ประมวลแนวคิดของนักวิชาการที่มองเห็นทั้งข้อ เหมือนและข้อแตกต่างระหว่าง 2 สถาบันมาไว้ที่นี้พอสังเขป ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างสื่อกับศาสนา

ข้อเหมือน/จุดร่วมระหว่างศาสนากับสื่อสารมวลชน

1. การทำหน้าที่สร้างโลกที่สมมุติกว่าโลกที่เป็นจริง

P.Berger (1967) อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ (2549) เสนอแนวคิดในเรื่องการสร้าง ความเป็นจริงทางสังคมว่า (Social Construction of Reality) เนื่องจาก “มนุษย์เราได้สร้างโลก ขึ้นมาด้วยการทำงานของสัญลักษณ์ต่างๆ และหลังจากนั้นเราก็เข้าไปอาศัยอยู่ในโลกแห่งสัญลักษณ์ ที่ เราสร้างขึ้นโดยถือเสมือนว่าเป็นโลกแห่งความเป็นจริงของเรา” เราจึงมีโลกสองโลกแวดล้อมตัว เราอยู่ โลกหนึ่งเป็นโลกแห่งความเป็นจริงแท้ (เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย) อีกโลกหนึ่งเป็นโลกแห่ง ความหมายที่เราสร้างขึ้นมา Berger เสนอว่า เนื่องจากโลกแห่งความเป็นจริงแท้ๆ นั้นเป็นโลกที่ไม่ สมบูรณ์ (Imperfect) เช่น มีความสุขอยู่ชั่วครวก็สูญหายไป เป็นโลกที่ไม่บริสุทธิ ดังนั้น มนุษย์จึง สร้างโลกอีกโลกหนึ่งที่มีลักษณะตรงกันข้าม

ภาพที่ 2.2 แสดงการทำหน้าที่ของศาสนาในการสร้างโลกที่สมมุติกว่าโลกที่เป็นจริง

ศาสนาเป็นกิจกรรมที่รักษาบทบาทระหว่างโลกทั้ง 2 เช่น ชีวิตในโลกนี้เป็นเรื่องชั่วคราว ชีวิตในโลกหน้าเป็นเรื่องนิรันดร มนุษย์มีความดีไม่สมบูรณ์ แต่พระเจ้ามีความดีสมบูรณ์ เป็นต้น ฉะนั้นเวลาที่เราประกอบพิธีกรรมทางศาสนาก็เปรียบเสมือนเรากำลังเดินทางออกจาก real world ไปสู่ dream world นั่นเอง

พิจารณาในแง่แล้ว บทบาทของสื่อสารมวลชนก็มีได้แตกต่างไปจากในศาสนาเลย เรื่องราวต่างๆ ในสื่อสารมวลชนจะแสดงให้เห็นโลกที่เป็นจริง (real world) ที่เป็นภาพสะท้อนโลกที่เป็นจริงของเราอันเต็มไปด้วยคนบาปชั่ว ความอ่อนแอของมนุษย์ การเห็นแก่ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ฯลฯ แต่ในอีกด้านหนึ่ง สื่อก็จะเสนอให้เห็นภาพของ dream world ความอุดมสมบูรณ์แห่งความดีที่อาจปรากฏในตัวละครในเรื่อง เช่น บรรดาหนังสือสงครามทั้งหลายจะสะท้อนให้เห็นความเสียสละอย่างที่สุดของมนุษย์ แก่นเรื่องประเภท “ความรัก” (ค่านิยมสูงสุดของศาสนา) สามารถเปลี่ยนแปลงทุกอย่างได้ นี่ก็คือเนื้อหาของกิจกรรมของศาสนานั่นเอง

และในขณะที่ชีวิตมนุษย์ในโลกแห่งความเป็นจริงต้องต่อสู้ดิ้นรนกับสภาพที่เป็นจริง (ต้องโหยหิว ต้องร้อนหนาว ฯลฯ) และยังคงตกอยู่ใต้อิทธิพลของสัญชาตญาณดั้งเดิม เช่น ความเห็นแก่ตัว การเอาชีวิตรอด ฯลฯ บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของศาสนาก็คือ การชี้้นำให้มนุษย์ตั้งคำถามที่พ้นไปจากคำถามแบบสามัญสำนึกในชีวิตประจำวัน (จะกินอะไร จะนอนที่ไหน จะทำงานอะไร) เช่น คำถามเรื่องความหมายของชีวิต (เราเกิดมาเป็นมนุษย์ทำไม) เรื่องเอกภพจักรวาล (มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นอย่างไร) เรื่องภาวะการดำรงอยู่ของมนุษย์ เป็นต้น หน้าที่การตั้งคำถามเหล่านี้ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของผลงานสื่อสารมวลชนเช่นเดียวกัน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง Forrest Gump เป็นต้น

ดังนั้น ทั้งศาสนาและสื่อสารมวลชนต่างก็มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกัน กล่าวคือในด้านหนึ่งเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นความเป็นไปของโลกที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน (here and now) และในอีกด้านหนึ่งก็ฉายภาพหรือสร้างแรงจูงใจให้ “ก้าวล่วงพ้น” (transcendent) ไปจากสภาวะบีบคั้นของปัจจุบัน ในการนี้ทั้งศาสนาและสื่อสารมวลชนล้วนให้คำมั่นสัญญาฉบับเดียวกันว่า “ในท้ายที่สุดแล้ว ธรรมะจะชนะอธรรม แต่อธรรมก็จะวกเวียนกลับมาทำทลายอยู่เสมอ”

1. ประวัติศาสตร์ร่วมกันของศาสนาและสื่อสารมวลชน

J.Carey (1992) อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ (2549) เป็นผู้เสนอแนวคิดที่ว่าศาสนากับสื่อสารมวลชนนั้นมีลักษณะร่วมกันเป็นส่วนใหญ่เนื่องมาจากการร่วมเดินทางมาบนเส้นทางประวัติศาสตร์สายเดียวกัน ในหนังสือเรื่อง “Communication and Culture” Carey ได้เสนอว่า ในแบบจำลองการสื่อสารนั้นมักจะใช้อยู่ใน 2 ความหมายทั้ง 2 ความหมายนั้นล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงกับศาสนาทั้งสิ้น

สำหรับแบบจำลองแรก คือ Transmission Model ที่เน้นเรื่องการกระจาย การเผยแพร่การถ่ายทอดข่าวสารนั้น Carey กล่าวว่า ความคิดที่จะเผยแพร่ข่าวสารออกไปให้แพร่หลายในคนหมู่ต่างๆนั้น เป็นความคิดดั้งเดิมของทุกศาสนา (หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าก็เทศน์สั่งสอนภิกษุสงฆ์แล้วให้แยกย้ายกันไปเผยแพร่ธรรมะ พระเยซูก็ออกเทศนาสั่งสอนคนกลุ่มต่างๆ ทุกอาชีพ ทุก

ชนชั้น) โดยมีเป้าหมายที่จะให้ “ธรรมะครองโลกบ้าง” “สร้างอาณาจักรของพระเจ้าบนโลกนี้” บ้าง Carey ยืนยันว่า ประวัติศาสตร์ดังกล่าวนี้ ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคของสื่อสมัยใหม่ ดังเช่นเมื่อ Samuel Morse คิดค้นรหัสโทรเลขนั้น แรงจูงใจของเขามีได้ต้องการจะส่งข่าวเรื่องราคา เนื้อหมู (มีใช่แรงจูงใจทางโลก) หากแต่เพื่อจะ “ทำงานของพระเจ้า” เป้าหมายทางโลกที่เข้ามาเป็น มูลเหตุจูงใจของการค้าคว่ำทางวิทยาศาสตร์นั้นเพิ่งจะพัฒนาขึ้นในชั้นหลัง

สำหรับอีกแบบจำลองหนึ่งคือ Ritualistic Model นั้นก็ยังเขยิบเข้ามาใกล้กับความหมาย ของศาสนามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะคำว่า “การสื่อสาร” ที่แปลว่าเป็นกระบวนการที่ต้องการสร้าง ความเข้าใจร่วมกัน (shared meaning, shared belief) เพื่อผูกพันผู้คนเข้าด้วยกันนั้นก็คือ ความหมายและเป้าหมายของศาสนานั้นเอง (คำว่า “religion” ที่มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน religere นั้นแปลว่า “ผูกโยงเข้าด้วยกัน”)

จากเส้นทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเส้นทางเดินร่วมกันดังกล่าว Carey จึงกล่าวว่า ความคิด ทางศาสนานั้นมิได้เพียงแต่พรรณนาหลักธรรมต่างๆ เท่านั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ทุก ศาสนาไม่ว่าจะคำอธิบายแตกต่างกันอย่างไร แต่กิจกรรมร่วมกันประการหนึ่ง ของทุกศาสนาก็คือ “กิจกรรมการสื่อสาร” ดังนั้นในประวัติศาสตร์ของศาสนาจึงได้ให้บทเรียน ในองค์ความรู้เกี่ยวกับ หลักการและทักษะด้านการสื่อสารเอาไว้อย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น คำว่า “propaganda” ที่ถูก นำมาใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น เคยเป็นชื่อขององค์การศาสนาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ฐานความรู้ ต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสารมวลชน นับตั้งแต่หลักการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การเลือกใช้ภาษา เพื่อ การโน้มน้าว กลยุทธ์การสื่อสารให้บรรลุเป้าหมาย ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นการต่อยอดมาจากประวัติ การทำงานด้านศาสนาเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะร่วมกันอีกประการหนึ่งของสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อสารมวลชนก็คือ เป็น สถาบันที่ทุกฝ่ายอยากเข้าไป “ใช้ประโยชน์” จากสองสถาบันนี้ เนื่องจากสถานภาพของทั้งสอง สถาบันตามแนวคิดของสำนักปรากฏการณ์นิยมที่ระบุว่า ทั้งสองสถาบันต่างเคยเป็นหรือกำลังเป็น ศูนย์กลางของสังคม เช่น นักการเมืองก็อยากหาฐานคะแนนเสียงจากผู้นำทางศาสนา นักธุรกิจก็ มองหาผลประโยชน์ที่จะได้จากการใช้ช่องทางสื่อสารมวลชน นักวิชาการก็ต้องการทำความเข้าใจ กับปรากฏการณ์ใหม่ๆทางสังคม ในเวลาเดียวกัน ทั้งสองสถาบันต่างก็อาจจะต้องการที่จะ “ใช้” ซึ่งกันและกันเช่นกัน

ข้อแตกต่างระหว่างศาสนากับสื่อสารมวลชน

1. ความแตกต่างในเรื่องโลกทัศน์

หัวใจสำคัญที่ทำให้ศาสนาและสื่อสารมวลชนมีความแตกต่างกันอย่างมหาศาลก็คือ ข้อเสนอของ P.Berger ที่ได้กล่าวมาแล้วคือ ในขณะที่โลกทัศน์ของศาสนาเป็นแบบ Sacred โลก

ทัศน์ของสื่อสารมวลชนเป็นแบบ Secular โดยที่กรอบวิธีคิดทั้งสองอย่างนี้เป็นคู่ที่ตรงกันข้าม ความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ทั้ง 2 แบบปรากฏให้เห็นในเรื่องความรู้สึกเป็นศัตรูกัน และความไม่เข้าใจกันระหว่างบุคลากรระหว่าง 2 สถาบัน ตัวอย่างเช่น พระสงฆ์จะต่อว่าสื่ออยู่เสมอว่า “มีเรื่อง ของพระทำความดี ทำไมไม่ต่อยลงข่าว ลงแต่ข่าวพระที่เสียหาย” ในขณะที่หลักการปฏิบัติงานของ สื่อนั้นคือ “News is bad news” เวลาที่นักข่าวทำงานก็ต้องใช้เหตุผล ใช้ข้อมูล มีบรรทัดฐานทาง วิชาชีพและนโยบายขององค์กรที่จะปฏิบัติงาน ดังนั้น เมื่อมีข่าวพระมีเมียหรือคอร์รัปชัน ก็ต้อง รายงานถ้าประชาชนสนใจ แม้ว่าโดยส่วนตัวจะปฏิบัติศาสนิกและเป็นศาสนิกชนที่ดี แต่ข้อปฏิบัติ ส่วนตัวนั้นก็ไม่น่าจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องการทำงาน เป็นต้น

2. ความแตกต่างในเรื่องที่เล่า

แม้ว่าโทรทัศน์และศาสนาจะทำหน้าที่ต่อสังคมเหมือนกันคือ มีการเล่าเรื่องปรัมปราคติ ต่างๆ(myth) แต่ทว่าเรื่องที่นำมาเล่านั้นแตกต่างกันราวราวกับคำ W.F.Fore(1993) อ้างถึงใน กาญจน(2549) วิเคราะห์ปรัมปราที่เล่าผ่านรายการต่างๆ ของโทรทัศน์พบว่ามีลักษณะดังนี้

- โทรทัศน์เล่าว่า “สืบทายว่า ไม่เท่าตาเห็น สิ่งที่เห็นได้เท่านั้นที่เป็นเรื่องจริง” (seeing is believing)

- เรากำลังอยู่ในโลกของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ปริมาณอันมากมายของข่าวสารเป็นสิ่ง ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทุกคนก็มีเสรีภาพที่จะเข้าถึงข่าวสาร

- ชีวิตไม่ใช่อะไรที่ซับซ้อน เป็นเรื่องที่ทำให้ง่าย ๆ ได้ (simple) ทำงานหาเงินแล้วก็ใช้ซื้อ ความสุขใส่ตัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัมปราของสังคม (social myth) มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ประสิทธิภาพเป็นความดีสูงสุด

- ความก้าวหน้าเป็นเป้าหมายของมนุษยชาติ และต้องก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง

- ผู้ที่แข็งแรงที่สุดคือผู้ที่เหมาะสม (Fittest survival) และผู้ที่แข็งแรงที่สุดก็คือ คนหนุ่ม

สาว-ผิวขาว-ผู้ชาย

- อำนาจต้องเริ่มที่ศูนย์กลางแล้วกระจายตัวออกไป คนที่อยู่ตรงศูนย์กลางอำนาจเป็นคน ที่รู้ดีที่สุดว่าอะไรเหมาะสมสำหรับคนส่วนใหญ่ (ในกรณีของสหรัฐก็คือ ประธานาธิบดี)

- ความสุขมาจากการบริโภควัตถุอย่างไม่มีขีดจำกัด การบริโภคเป็นคุณงามความดีอยู่ใน ตัวเองแล้ว ปรัมปราคติที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ตรงกันข้ามกับคุณค่าสากลของทุกศาสนาที่สอนให้ลด ละเลิกกิเลส เอาชนะความโลภ โกรธ และหลง ความแตกต่างในเรื่องคุณค่านี้เองที่ทำให้เกิดความ ขัดแย้งที่ยากจะประสานได้ระหว่างสื่อสารมวลชนกับศาสนา

ทฤษฎีการเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนดและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อสารมวลชน สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สื่อที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธีใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการขยายตัวทางข้อมูลและข่าวสารอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นการบริโภคข้อมูลข่าวสารของคนจึงสามารถบริโภคข้อมูลได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สื่อต่างๆถูกพัฒนาให้มีความทันสมัยและตอบสนองการใช้งานของผู้รับสาร ฉะนั้นจึงสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ว่า พระมหากษัตริย์วชิรเมธีมีการนำสื่อเข้ามาใช้อย่างไร เพื่อช่วยในสื่อสารและเผยแผ่ธรรมะไปยังประชาชน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดธรรมะแบบเดิม มาเป็นการผนวกนำธรรมะเข้ากับสื่ออย่างไร เพื่อให้ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์มากยิ่งขึ้น แต่ยังคงคุณค่าแท้ของธรรมะเพื่อถ่ายทอดไปยังประชาชน

2.3 ธรรมชาติของสื่อ

ในปัจจุบัน สื่อสารมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบริการข่าวสาร ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้รับ หรือผู้ชมเป็นอย่างมาก ในด้านการบริหารประเทศ สื่อสารมวลชนประเภทนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาลได้อย่างดี

วิทยุกระจายเสียง – วิทยุโทรทัศน์

สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งสื่อทั้ง 2 ชนิดนี้ มีลักษณะธรรมชาติของสื่อ ที่แตกต่างจากสื่ออื่น ๆ เนื่องจากทั้งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น สามารถแพร่กระจายข่าวสารไปได้กว้าง และไกลในเวลาเดียวกัน โดยมีคุณลักษณะที่แตกต่างกับสื่อสารมวลชนประเภทอื่น ดังนี้

1. เนื้อที่-เวลา (space-time) สิ่งพิมพ์ ภาพนิ่ง และศิลปวัตถุเป็นเครื่องมือประเภทเนื้อที่รายการกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นเครื่องมือประเภทเวลา การสนทนากันซึ่งหน้า การพูดโทรศัพท์ก็เป็นเครื่องมือประเภทเวลา

2. ชนิดของเครื่องมือสื่อสารมวลชนเหล่านี้มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ตัวอย่างเช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านอาจหวนกลับมาอ่านตอนที่ตนยังไม่เข้าใจได้ แต่ผู้ฟังวิทยุ ไม่มีโอกาสที่จะฟังสิ่งที่ผ่านไปแล้วได้ วิทยุเสนอข่าวสารได้รวดเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ แต่หูคนเรารับสารได้น้อยกว่าตา (หูรับได้ 11% ตารับได้ 83%) และคำหรือประโยคหลายๆ อาจฟังแล้วไม่เข้าใจ แต่หนังสือพิมพ์อาจพลิกกลับไปอ่านทบทวน หรือค้นหาความได้ภายหลัง

3. การมีส่วนร่วม (Participation) ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือสื่อสารมวลชนมากขึ้นแตกต่างกันไปตามชนิดของเครื่องมือ ถ้ามีส่วนร่วมมาก มักจะเกิดความรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในสังคม ถ้ามีส่วนร่วมน้อยก็มักจะเป็นฝ่ายรับอย่างเดียวหรือทั้งหมด ถ้าเราแบ่งเครื่องมือ

สื่อสารมวลชนตามระดับประชาชนมีส่วนร่วมด้วยจากมากไปหาน้อยจะได้ดังนี้ คือ การสนทนาแบบเป็นส่วนตัว กลุ่มอภิปราย โทรศัพท์ การประชุมอย่างเป็นทางการ ภาพยนตร์เสียง โทรศัพท์ วิทยุ โทรเลข การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว จดหมายแบบทางราชการ หนังสือพิมพ์ แผ่นป้ายโฆษณา นิตยสาร และหนังสือ

4. ความเร็ว (Speed) วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์นำหน้าในเรื่องความเร็ว หนังสือพิมพ์ตามมา หลังจากนั้นก็เป็นนิตยสาร ภาพยนตร์และหนังสือ เครื่องมือสื่อสัมพันธ์ที่มีความเร็วมากเป็นประโยชน์ในการเสนอข่าวสาร ส่วนมีความเร็วน้อยมักใช้ในการเสนอเรื่องหนักๆ ซึ่งมีแก่นสารให้ครุ่นคิด และใคร่ครวญ

5. ความถาวร (Permanence) หนังสือเหมือนจะมีความนำหน้าในเรื่องของความถาวรต่อไปก็เป็นภาพยนตร์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เครื่องมือที่มีความถาวรมักใช้ในการนำเสนอข่าวสาร ชักจูง และโน้มน้าวจิตใจ

เมื่อกล่าวถึงความแตกต่างในคุณลักษณะของสื่อต่างๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แทบจะจัดรวมอยู่ในพวกเดียวกันได้ แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะในลักษณะของสื่อทั้งสองชนิดนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ามีข้อแตกต่างกันอยู่มากทีเดียว ดังจะได้กล่าวดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของวิทยุกระจายเสียงมีดังนี้

1. สามารถเข้าถึงเป้าหมายได้กว้างกว่า และสามารถเข้าถึงประชาชนบางคนที่สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์เข้าไม่ถึง
2. ผู้ฟังมีความสนุกสนานเพลิดเพลินเหมือนมีส่วนร่วมด้วยกับรายการ
3. ราคาถูกกว่าโทรทัศน์มาก
4. เลือกรับฟังได้มาดสนิทกว่าโทรทัศน์
5. ผู้ฟังรู้สึกว่าคล้ายกับผู้ประกาศวิทยุมาขึ้นพูดตรงหน้า
6. มีความรวดเร็วในการเสนอข่าว ทำให้คนฟังมีความเชื่อมั่นในข่าวสารจากวิทยุว่าเป็น Primary Facts คือ เป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อจะติดตามรายละเอียดจากสื่อชนิดอื่นต่อไปได้
7. ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกได้ฟังเรื่องเดียวกันพร้อมๆ กัน ซึ่งจะทำให้เกิดเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในข่าวสารและคำแนะนำทางวิทยุขึ้น
8. วิทยุไม่ต้องการด้านเทคนิคมากเท่าโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์มีเทคนิคทางภาพเพิ่มเข้ามาอีก จึงเป็นงานที่มีภาระยุ่งยากกว่าวิทยุมาก
9. วิทยุต้องการคนทำงานน้อยกว่าโทรทัศน์

10. การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ฟังสามารถรับฟังได้ตลอดเวลา เพราะใช้แต่การได้ยินเท่านั้น

คุณลักษณะของโทรทัศน์มีดังนี้

1. วิทยุโทรทัศน์คุณลักษณะเท่ากับการรวมเอาสื่อสารมวลชนทั้งสามประเภทเข้าไว้ด้วยกัน คือ ทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ ดังนั้นทุกครั้งที่ออกอากาศจึงได้รับความนิยมนิยมมากกว่าสื่อสารมวลชนอย่างอื่น มาสู่ผู้ฟังถึงบ้านได้โดยไม่ต้องไปที่โรงภาพยนตร์

2. โทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ความดึงดูดใจได้มากกว่าวิทยุ เพราะมีทั้งภาพและเสียง ยิ่งเป็นโทรทัศน์สีก็ยิ่งทวีแรงจูงใจมากขึ้นโทรทัศน์สามารถเสนอรายการบางรายการได้ดีกว่าวิทยุกระจายเสียง ซึ่งวิทยุกระจายเสียงอาจทำไม่ได้ เช่น รายการสารคดีท่องเที่ยว เป็นต้น

(1) โทรทัศน์สามารถทำให้ผู้ชมมีมโนภาพ (concept) ได้ถูกต้องกว่าวิทยุ เช่น เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่คุณชมบางคนไม่เคยพบเห็นแต่มีภาพให้ดู ทำให้ผู้ดูเข้าใจในสิ่งนั้นและเกิดมโนภาพได้ถูกต้อง

(2) ผู้ชมสามารถรับข่าวสารเรื่องราวจากโทรทัศน์ได้ดีกว่าวิทยุ เพราะคนเราสามารถรับจากการฟังได้ 11% และจากการเห็นได้ 83% ผู้ชมโทรทัศน์สามารถรับทั้งการฟัง และการได้เห็นภาพ

เนื่องจากโทรทัศน์สามารถเสนอภาพได้นอกจากเสียงแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นภาพที่เคลื่อนไหวจึงมีคุณค่าต่อผู้ชมอย่างยิ่ง เนื่องจากภาพทางโทรทัศน์มีคุณสมบัติดังนี้ คือ

1. ทำให้เห็นเหมือนจริงและจับใจได้ ทำให้เกิดความเชื่อและเลื่อมใส และชักจูงให้คล้อยตามได้ง่ายกว่าสื่ออื่นๆ
2. ทำให้ผู้ดูเกิดความทรงจำติดตาได้นาน
3. ภาพที่แสดงชักพาให้เด็กและผู้ใหญ่เองเหมือนว่าเป็นจริง ทั้งๆ ที่ได้เสนอโดยผิดเพี้ยนความจริงไปบ้างเล็กน้อยก็ตาม
4. ภาพจะช่วยปลูกอารมณ์ฝันของเด็กได้ง่าย และสร้างรอยประทับใจเด็กได้ดีกว่าผู้ใหญ่

โดยสรุปแล้ว ความแตกต่างประการสำคัญของวิทยุและโทรทัศน์ก็คือ วิทยุกระจายเสียงแผ่อิทธิพลไปได้ไกลกว่า เข้าถึงผู้ฟังได้มากกว่าทุกชนชั้น ทุกวัย ผู้อ่านหนังสือไม่ออกก็รับฟังได้ ส่วนโทรทัศน์นั้นได้รับความนิยมนิยมมากกว่า เพราะเห็นทั้งภาพและได้ฟังทั้งเสียง ซึ่งถือเป็นเสมือนภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์รวมกัน เสียแต่ว่าเครื่องรับโทรทัศน์มีราคาแพง และมีรัศมีการแพร่ภาพยังไม่กว้างขวางเท่าวิทยุกระจายเสียงในการใช้สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือใน

การแปลงข่าวหรือสร้างประชาคมติ เราควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างชนิดของเครื่องมือเหล่านี้ด้วย

นิตยสาร

นิตยสารเป็นสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ มีบทบาทหน้าที่อย่างสำคัญต่อสังคมปัจจุบัน นิตยสารแต่ละประเภทมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในหลายๆ ด้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในหลายรูปแบบ ลักษณะของนิตยสารในอดีตนั้น ก็คือ สิ่งพิมพ์ที่มีระยะเวลาออกเป็นระยะซึ่งมิได้ออกทุกวัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน และมีได้กำหนด เนื้อหา รูปเล่ม ปก ภาพ ดังเช่นปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม นิตยสารและหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดหลายด้าน คือ

1. เนื้อหา เนื้อหาสาระของนิตยสารจะลึกกว่าในหนังสือพิมพ์ ทั้งส่วนมากยังไม่ขึ้นกับระยะเวลา ยกเว้นนิตยสารข่าวรายสัปดาห์ ซึ่งต้องเป็นเรื่องในสัปดาห์นั้นที่มีความสนใจ ในขณะที่เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ต้องมีความรวดเร็ว การทำงานต้องแข่งกับเวลาเพื่อให้ได้ข่าวที่สดและทันต่อเหตุการณ์ เป็นลักษณะการรายงานเหตุการณ์หรือสถานการณ์มากกว่าที่จะวิเคราะห์วิจารณ์

2. กลุ่มผู้อ่าน กลุ่มผู้อ่านหรือกลุ่มเป้าหมายของนิตยสารสามารถแบ่งออกได้ชัดเจนกว่าจึงสามารถดูได้จากแนวทางของนิตยสารแต่ละฉบับ เช่น นิตยสารสำหรับวัยรุ่น นิตยสารสำหรับแม่และครอบครัว นิตยสารสำหรับผู้สนใจด้านภาพยนตร์ต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแบ่งที่ละเอียดกว่าของหนังสือพิมพ์

3. ขนาดและราคา ขนาดรูปเล่มของนิตยสารลึกกว่าหนังสือพิมพ์ เพราะความสะดวกในการพกพาและการวางขายบนแผงหนังสือ ด้านราคาหนังสือพิมพ์มีราคาถูกกว่านิตยสารมาก และนิตยสารมีจำนวนหน้ามากกว่า

4. ระยะเวลาออก นิตยสารมีระยะเวลาในการออกเป็นรายสัปดาห์ รายบักซ์ รายเดือน แต่หนังสือพิมพ์ส่วนมากออกเป็นรายสามวัน บางฉบับออกเป็นรายสัปดาห์

5. การพิมพ์นิตยสารจะมีระบบการพิมพ์ที่พิถีพิถันกว่าหนังสือพิมพ์มาก เพราะไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องระยะเวลาเท่ากับหนังสือพิมพ์ นิตยสารจะมีความสวยงามในการจัดหน้า มีการพิมพ์ภาพ 4 สี เป็นปกและสอดแทรกในเล่ม และใช้กระดาษที่มีคุณภาพดีกว่า ส่วนหนังสือพิมพ์ต้องใช้ความเร็วเป็นสำคัญการจัดรูปเล่มจึงไม่มีความพิถีพิถัน กระดาษก็ใช้กระดาษคุณภาพไม่ดี เพราะต้องขายในราคาถูก ไม่มีภาพ 4 สีให้เห็น นอกจากในโฆษณาหรือในฉบับพิเศษ เช่น บางกอกโพสวันอาทิตย์เท่านั้น

6.อายุ

นิตยสารจะมีอายุยาวนานกว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน จะมีอายุเพียงวันเดียว หากพันวันที่ออกหรือมีฉบับใหม่ออกมาแล้วของเก่าก็จะตายไปไร้ค่า ขณะที่นิตยสารสามารถเก็บไว้ได้นานกว่าแม้จะมีเล่มใหม่ออกมาแล้ว เล่มเก่าก็ยังไม่ตาย เพราะเนื้อหาไม่ขึ้นกับเวลา

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์และนิตยสารจัดอยู่ในประเภทของ “สิ่งพิมพ์” ซึ่งคำว่าสิ่งพิมพ์ ตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ หมายถึง สมุดแผ่นกระดาษ หรือวัสดุใดๆที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนที่ แผนที่ ภาพวาด ภาพระบายสี โบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นสิ่งใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์กับนิตยสาร พอสรุปในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.การเสนอเนื้อหา หนังสือพิมพ์มักจะมุ่งเน้นไปทางการเสนอข่าวมากกว่าการเสนอบทความ แต่หากคำนึงถึงเป็นอันดับรองจากการเสนอข่าวสารหรือข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละวัน

2.ขนาดรูปเล่ม หนังสือพิมพ์จะมี 2 ขนาด คือ ขนาด 15”x 22” หรือที่เรียกว่าหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ (Fullsize) และขนาด 11”x13” ซึ่งมีขนาดของหน้าประมาณ ½ ของหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ตามแนวนอน หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่าขนาดแทปลอยด์ (Tabloid) ส่วนนิตยสารมีหลายขนาด เช่น ขนาด 32 หน้ายก 16 หน้ายก หรือ 4 หน้ายก เป็นต้น

3.ระยะเวลา สำหรับหนังสือพิมพ์นั้น ส่วนใหญ่จะออกในช่วงระยะเวลาสั้นๆ คือ ออกเป็นรายวัน ราย 3 วัน ราย 7 วัน หรือราย 15 วัน ซึ่งราย 2, 3 และ 15 วันนี้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์ต่างจังหวัด

4.คุณภาพ เมื่อระยะเวลาการออกต่างกัน สิ่งพิมพ์ที่มีช่วงระยะเวลาการออกที่ยาวนานกว่าย่อมได้เปรียบทั้งในด้านคุณภาพและการเลือกสรรบทความนิตยสาร และหนังสือพิมพ์ก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการวางรูปแบบ การเข้าเล่ม การเข้าปก การเลือกแบบปก เนื้อหาสาระ การให้สี การใช้กระดาษนิตยสารย่อมทำได้ประณีตและสวยงามกว่าสิ่งพิมพ์

5.ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านเพื่อให้รู้ข่าวสารต่างๆ ว่าวันนี้เกิดอะไรที่ไหนบ้างมากกว่าต้องการความบันเทิง

6.อิทธิพลต่อผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ มีอิทธิพลต่อผู้อ่าน ในด้านอารมณ์ความรู้สึก และการแสดงออกที่เห็นได้อย่างชัดเจนกว่านิตยสาร ด้วยเหตุที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีเนื้อหาที่เน้นในการ

เสนอข่าวที่ใหม่สด และทำนต่อเหตุการณ์ อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อผู้อ่าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตอบรับ หรือตอบโต้ช้ากว่า (delayed feedback) อิทธิพลที่ได้รับจากการอ่านหนังสือพิมพ์

7.จำนวนผู้อ่าน ผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีจำนวนมากกว่าผู้อ่านนิตยสาร ซึ่งดูได้จากจำนวนจำหน่าย ทั้งนี้เป็นเพราะหนังสือพิมพ์ราคาถูกกว่าและเข้าถึงผู้อ่านได้มากกว่า และเป็นเรื่องที่ผู้อ่านทั่วไปสนใจที่จะรู้

สื่อใหม่

กาญจนา แก้วเทพ (2551) ได้กล่าวถึงสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อใหม่เอาไว้ว่า สื่ออินเทอร์เน็ตเพียงสื่อเดียวสามารถรวบรวมรูปแบบการสื่อสารทุกชนิดที่เคยมีมา ตั้งแต่การพูด การสนทนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล-interpersonal) การเขียน การอ่าน (การสื่อสารด้วยหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์-mass media communication) การฟังเสียง (การสื่อสารด้วยวิทยุ) การดูภาพพร้อมเสียง (การสื่อสารผ่านโทรทัศน์) รวมถึงการโต้ตอบระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร สื่อสารแบบอินเทอร์เน็ตยังไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ ดังนั้นในการศึกษาวิจัย จึงจำเป็นต้องเข้าใจ ชนิดของสื่อ และรูปแบบของสื่อ

1.ชนิดของสื่อ (Type of media) หรือประเภทของสื่อในการสื่อสารที่แตกต่างกัน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อวัตถุ สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ ฯลฯ ชนิดของสื่อที่แตกต่างจะบ่งบอกถึงปริมาณ และความซับซ้อนของผู้ที่ทำการสื่อสาร ซึ่งสื่อที่ซับซ้อนที่สุดและมีศักยภาพในการแพร่ขยายมากที่สุดในปัจจุบันนี้คือสื่ออินเทอร์เน็ต

2.รูปแบบของสื่อ (Form of media) หรือส่วนที่เนื้อหา ได้แก่ รูปแบบของสื่อประเภทเสียง/คำพูด(Oral form) เช่นการสนทนา การชูปชิบนิทา ฯลฯ รูปแบบของสื่อการเขียน/ตัวอักษร (Written form) เช่น จดหมาย หนังสือ ฯลฯ รูปแบบของสื่อประเภทภาพ (Iconic form) เช่นรูปถ่าย ภาพวาด ฯลฯ และรูปแบบของสื่อประเภทอื่นๆ เช่น รูปแบบของรหัสข้อมูลหรือสื่อแบบดิจิทัล

อัลธีทและสโนว์ (Altheide and Snow) ยังให้ความสนใจกับรูปแบบ (formats) ของการสื่อสารที่แยกย่อยออกไปได้หลายมิติ ดังนี้

1. รูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ (Sense of Experience)

รูปแบบของการสื่อสารที่ต่างกัน จะสร้างประสบการณ์แบบใดให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งในที่นี้ เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นสื่อที่มีทั้งภาพ เสียงและการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งต่างจากสื่อโทรทัศน์ที่มีเพียงภาพและเสียง ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ผัสสะแห่งประสบการณ์ยังหมายถึงรูปแบบของสื่อที่ดึงดูดใจให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วม หรือมีความผูกพันกับสื่ออย่างมาก

(Involvement/Participation)

2. รูปแบบของเนื้อหา (Content)

รูปแบบสื่อที่ต่างกันจะเข้าไปกำหนดเนื้อหาสาระที่ส่งออกไปอย่างไร เช่น ความแตกต่างของการฟังพระเทศน์ในสถานที่จริง กับการฟังเทศน์ผ่านไฟล์เสียงหรือคลิปวิดีโอทางเว็บไซต์ ซึ่งความสมจริงจะต่างกัน มุกก่ล้องก็อาจไม่ใช่มุกที่ผู้ฟังต้องการรับชม หรือการอ่านเรื่องกฎแห่งกรรมจากหนังสือกับการดูการ์ตูนแอนิเมชันเรื่องกรรมหรือนรกสวรรค์เนื้อหาสาระย่อมต่างกัน

3. รูปแบบของการใช้รหัส (Coding)

รูปแบบของสื่อที่ต่างชนิดกัน จะมีการใช้รหัสในการสื่อสารที่หลากหลายต่างกันไป เช่น การสื่อสารผ่านโทรทัศน์จะใช้รหัสภาพและเสียงที่คล้ายตามกัน การสื่อสารผ่านเว็บไซต์ก็จะเป็นรหัสการใช้ตัวอักษรและภาพเป็นส่วนใหญ่

4. รูปแบบของบริบทของการใช้สื่อ (Context of use)

รูปแบบของสื่อต่างกัน ก็จะมีบริบทแวดล้อมที่ต่างกัน เช่น หากเป็นการอ่านหนังสือ ต้องการสมาธิและความเงียบ บริบทของการใช้สื่อเว็บไซต์คือ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านหรือที่ใดก็ตามทุกที่ โดยผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ต หรืออาจจะใช้เป็นโทรทัศน์แบบ on-demand คือสามารถเลือกดูรายการย้อนหลังได้ ดูเมื่อไรก็ได้ที่ต้องการ

5. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

การสื่อสารที่ต่างชนิดกัน จะมีผลต่อความสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างกัน การสื่อสารผ่านเว็บไซต์เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง มีการปฏิสัมพันธ์ตอบโต้กัน (interactive) ซึ่งบุคคลทั้งสองฝ่ายในกระบวนการสื่อสารจะผลัดเปลี่ยนบทบาทกันเป็นผู้รับและผู้ส่ง พร้อมทั้งสามารถควบคุมกระบวนการสื่อสารได้อย่างเท่าเทียม

รูปแบบและเนื้อหาของการสื่อสารอินเทอร์เน็ตในยุคแรกมีลักษณะเป็นตัวอักษร (Text Mode) ซึ่งเป็นการสื่อสารกันด้วยตัวอักษรเท่านั้น เนื้อหาที่สื่อสารกันมักเป็นแหล่งรวมข้อมูลวิชาการและการวิจัย แต่ไม่มีสีสันและลวดลายที่ดึงดูดใจ เนื่องจากการสื่อสารอินเทอร์เน็ตในยุคแรกจำกัดอยู่เฉพาะในวงผู้ที่มีการศึกษาดี ในยุคปัจจุบัน พ.ศ 2553 การสื่อสารในอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนเข้าสู่ยุคไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext Mode) หรือที่รู้จักกันในชื่อ เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) เป็นการสื่อสารผ่านรูปแบบของสื่อประสม (Multimedia) ผ่านรูปภาพ เสียง สีสัน ภาพเคลื่อนไหว และกราฟฟิกดึงดูดความสนใจและยังเอื้ออำนวยต่อการเชื่อมโยงหรือลิงค์ (Link) ข้อมูลจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังอีกเว็บไซต์หนึ่งได้โดยสะดวกและยังสามารถแบ่งปันลิงค์เนื้อหาสาระต่างๆได้ง่ายยิ่งขึ้น

พิมพ์เดือน จาตุรงคกุล (2550) ได้แบ่งองค์ประกอบของสื่อต่างๆแบ่งได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่

1. ข้อความหรือตัวอักษร (Text)
2. ภาพนิ่ง (Still Image)
3. ภาพเคลื่อนไหว (Animation)
4. เสียง (Sound)
5. ภาพวิดีโอ (Video)

แล้วนำมาผสมผสานกันเพื่อใช้สำหรับการปฏิสัมพันธ์หรือโต้ตอบ (Interaction) ระหว่างคอมพิวเตอร์และผู้ใช้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้สามารถเลือกใช้สามารถเลือกกระทำต่อมัลติมีเดียได้ตามต้องการ เช่น ผู้ใช้ได้ทำการเลือกรายการและตอบคำถามผ่านทางจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ จากนั้นระบบคอมพิวเตอร์ก็ทำการประมวลผลและแสดงผลลัพธ์ย้อนกลับทางจอภาพให้ผู้ใช้เห็นอีกครั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือและรูปแบบที่จะนำมาประยุกต์ใช้งาน เช่น การสร้างปุ่มเมนูหรือข้อความที่มีสีสันแตกต่างจากข้อความปกติ เมื่อผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนนี้ ระบบก็จะเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือวิดีโอ ตามที่ได้มีการออกแบบไว้

1. ข้อความหรือตัวอักษร (Text)

ข้อความหรือตัวอักษรถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้วยังสามารถกำหนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการนำเสนอได้อีกด้วย

2. ภาพนิ่ง (Still Image)

ภาพนิ่งเป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ทั้งนี้เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการมองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ซึ่งตัวอักษรหรือข้อความจะมีข้อจำกัดทางความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่ในบนสื่อต่างๆเช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือวารสารวิชาการต่างๆ

3. ภาพเคลื่อนไหว (Animation)

ภาพเคลื่อนไหว หมายถึง ภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงถึงขั้นตอนหรือปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนที่ของลูกสูบของเครื่องยนต์ ทั้งนี้เพื่อ

สร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชม การผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางซึ่งอาจมีปัญหาเกิดขึ้นบ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่า

4. เสียง (Sound)

เสียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของมัลติมีเดีย โดยจะถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไปกลับมาได้ โดยโปรแกรมที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับทำงานด้านเสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้เสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาในการนำเสนอ จะช่วยให้ระบบมัลติมีเดียนั้นเกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามในเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ใช้มากกว่าข้อความหรือภาพนิ่งนั่นเอง ดังนั้น เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเข้าสู่เสียงผ่านทางไมโครโฟน แผ่นซีดี ดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

5. วิดีโอ (Video)

วิดีโอเป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิดีโอในระบบดิจิทัลสามารถนำเสนอข้อความหรือรูปภาพ (ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว) ประกอบเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักของการใช้วิดีโอในระบบมัลติมีเดียก็คือ การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรของพื้นที่บนหน่วยความจำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการนำเสนอดีวีดีโอด้วยเวลาที่เกิดขึ้นจริง (Real-Time) จะต้องประกอบด้วยจำนวนภาพไม่ต่ำกว่า 30 ภาพต่อวินาที (Frame per Second) ถ้าหากการประมวลผลภาพดังกล่าวไม่ได้ผ่านกระบวนการบีบอัดขนาดของสัญญาณมาก่อน การนำเสนอภาพเพียง 1 นาทีอาจต้องใช้หน่วยความจำมากกว่า 100 MB ซึ่งจะทำให้ไฟล์มีขนาดใหญ่เกินไปและมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ด้อยลง ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถบีบอัดขนาดของภาพอย่างต่อเนื่องจนทำให้ภาพวิดีโอสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและกลายเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบมัลติมีเดีย (Multimedia System)

3. หมวดแนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์ผู้รับสาร

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสารและผลของการสื่อสาร

ยุพา สุภากุล (2540:75-79) บุคคลที่จะเป็นเป้าหมายของการสื่อสารนี้ จะต้องเป็นผู้ที่เปิดรับสารที่ผู้ส่งสารได้ส่งมาทางช่องทางของสื่อหนึ่งสื่อใด หากผู้รับสารซึ่งเป็นเป้าหมายของการสื่อสารไม่เปิดรับสารความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายก็จะไม่เกิดขึ้น หรือไม่สามารถสื่อสารกันได้เลย ดังนั้นผู้รับสารจึงมีความสำคัญของการสื่อสาร ในบรรดาการสื่อสารทั้งหมด ผู้รับสาร หรือ มวลชน

(Mass Audience) มีเรื่องซับซ้อนและมีปัญหาให้ค้นคว้ามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับผล (Effect) ของข่าวสาร (Message)

แนวความคิด(Conceptualization) เกี่ยวกับผู้รับสารหรือมวลชนที่สำคัญ แยกได้สองกลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นแนวความคิดของกลุ่ม Eliot Freidson ถือว่ามวลชน มีลักษณะเปรียบเสมือนอนุภาค (Atom) คือ ผู้รับสารแต่ละคนอยู่ลำพังโดดเดี่ยว และมารับฟังข่าวสารของสื่อสารมวลชนร่วมกัน โดยแต่ละคนไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือแสดงปฏิกิริยาต่อกัน ตามแนวความคิดนี้ Mass Audience มีลักษณะ ดังนี้

1. มวลชนประกอบด้วยคนหลายคน หลายประเภทแตกต่างกัน (Heterogeneous composition)
2. มวลชนประกอบด้วย บุคคลที่ไม่รู้จักกัน (Anonymity)
3. สมาชิกแต่ละคนของมวลชน แยกย้ายหรือกระจัดกระจายกันอยู่
4. สมาชิกผู้รับสารแต่ละคนไม่มีแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ (Interaction) ซึ่งกันและกัน
5. มวลชนนี้มีลักษณะรวมตัวกันแบบหลวม (Loose Organization)

แนวความคิดที่สอง เป็นแนวคิดของกลุ่ม M.W.Riley and J.W. Riley ซึ่งถือว่าผู้รับสารแต่ละคนมีลักษณะคล้ายกัน เป็นสมาชิกของกลุ่มชน (Member of a group) ฉะนั้นจึงต้องมีปฏิกิริยาโต้ตอบกันระหว่างสมาชิกในการรับฟังข่าวสารจากสื่อสารมวลชน ในการติดต่อสื่อสารนั้น สมาชิกของกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามหรือป้องกัน กฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานปฏิบัติต่างๆ ของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เข้ามามีส่วนสำคัญเหมือนผู้แนะแนวให้สมาชิกแสดงปฏิกิริยา (Reaction) อย่างใดอย่างหนึ่งต่อข่าวสาร (Message) จากสื่อสารมวลชน

ประเภทของผู้รับสาร

ในกระบวนการสื่อสาร สามารถจำแนกประเภทผู้รับสาร ได้ตามเกณฑ์ ต่อไปนี้

1. ตามลักษณะของการสื่อสาร
2. ตามกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสาร
3. ตามผลกระทบของการสื่อสาร

1. ผู้รับสารตามลักษณะของการสื่อสาร

ผู้รับสารตามลักษณะของการสื่อสาร แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.1 ผู้รับสารในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal)

ผู้รับสารในลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคล จะเป็นผู้ที่เป็ฝ่ายได้รับข่าวสารหรือการสื่อสารนั้น ถูกควบคุมโดยผู้ส่งสาร ผู้รับสารจะสามารถมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสารมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้รับสารและสถานการณ์การสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ผู้รับสารจะมีอิทธิพลในการสื่อสารระหว่างบุคคลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการเข้ารหัส (Encoding) ของผู้ส่งสาร และการถอดรหัส (Decoding) ของผู้รับสาร ประสิทธิภาพในการเข้ารหัสและถอดรหัสทั้งสองฝ่าย ก็ขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

1.2 ผู้รับสารในการสื่อสารแบบกลุ่มเล็ก (Small Group)

การสื่อสารกลุ่มเล็กจะมีผู้รับสารจำนวนมากขึ้นประมาณ 5 -10 คน ผู้รับสารของการสื่อสารประเภทนี้ อาจมีคุณลักษณะที่เหมือนกัน (Homogeneous) หรือแตกต่างกัน (Heterogeneous) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการสื่อสาร กล่าวคือ การสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบอกกล่าว หรือให้ความรู้ เช่น ครูสอนนักเรียน (ครูเป็นผู้ส่งสาร นักเรียนเป็นผู้รับสาร) ผู้รับสารจะมีความเหมือนกัน (Homogenous) โดยอาจมีระดับความรู้ ประสบการณ์ ความสนใจ พื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน ผู้รับสารจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้ส่งสาร และจะไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในแต่ละบุคคลมากนัก หากการสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ เช่น การประชุม การระดมสมอง การอภิปราย โดยธรรมชาติแล้ว ผู้รับสารจะแสดงออกที่บ่งให้เห็นความแตกต่าง (Heterogeneous) ในประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็น ฯลฯ และในที่สุด ผู้รับสารทั้งกลุ่มจะได้ข้อสรุปร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งกลุ่ม ดังนั้น ผู้รับสารในลักษณะเช่นนี้จึงมีโอกาสแสดงออกได้มาก หรือมีการสื่อสารสองทาง กล่าวคือ ผู้รับสารมีโอกาสทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

1.3 ผู้รับสารในการสื่อสารกลุ่มขนาดใหญ่ (Large Group)

ผู้รับสารมีจำนวนตั้งแต่ 30-40 คนไปจนถึงเป็นพัน เป็นหมื่น เช่น การชุมนุมเรียกร้อง การแสดงดนตรี การประชุมใหญ่ ในสถานการณ์ของการสื่อสารเช่นนี้ ผู้รับสารสามารถแสดงออกด้วยการปรบมือ หัวเราะ ร้องเชียร์ ฯลฯ ประสิทธิภาพในการสื่อสารขึ้นอยู่กับผู้ส่งสารว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ทราบ (To inform) ผู้รับสารจะได้รับประโยชน์ทันทีที่ทราบเรื่องนั้นๆ หากมุ่งให้ความรู้ (To educate) ผู้รับสารก็เกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น หากมุ่งให้ความบันเทิง (To entertain) ผู้รับสารก็จะได้รับความเบิกบานใน หากมุ่งเพื่อการจูงใจ (To persuade) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้ง

สองฝ่ายที่จะเป็นตัวแปรที่สำคัญว่าจะสามารถทำให้ผู้รับสารคล้อยตาม ปฏิบัติตามหรือต่อต้าน การกระทำ

1.4 ผู้รับสารในการสื่อสารมวลชน ผู้รับสารในการสื่อสารมวลชนมีลักษณะดังนี้

1.4.1. มีขนาดใหญ่ (Mass Audience)

ผู้รับสารในการสื่อสารมวลชน เรียกว่า มวลชน (Mass Audience) ซึ่งถือเป็นผู้รับสารขนาดใหญ่ การตัดสินใจว่า จำนวนผู้รับสารเท่าใดเป็นขนาดใหญ่ ไม่มีกฎตายตัว อาจถือตามค่านิยาม “ผู้รับสารขนาดใหญ่” คือ การที่ผู้รับสารได้รับข่าวสารในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และจะมีจำนวนของผู้รับสารในขนาดที่ผู้ส่งสารไม่สามารถจะติดต่อผู้รับสารในลักษณะที่เห็นหน้าค่าตากันได้

1.4.2 มีความแตกต่างกัน (Heterogeneous)

ผู้รับสารของการสื่อสารมวลชน ต่างได้ใช้บริการของการสื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถแพร่กระจายไปถึง ครอบคลุมได้กว้างไกล ทำเพื่อผู้รับสารทุกกลุ่ม จึงรวมลักษณะความต่างกันของผู้รับสารหลายอย่าง ทั้งเพศ อายุ อาชีพ สถานที่ สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ

1.4.3 ไม่มีการรู้จักกัน (Anonymity)

การสื่อสารมวลชน ได้อาศัยมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อกลางในการสื่อสารแต่ละคนในกลุ่มมวลชน ต่างได้ใช้บริการของการสื่อสาร ตามสถานที่ต่างกัน วันเวลาต่างกัน จึงไม่พบหน้าค่าตาซึ่งกันและกัน โอกาสที่จะทำความรู้จักกันมีน้อยมาก ดังนั้น สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปนั้น มีลักษณะส่งไปยัง “ใครก็ตามที่เกี่ยวข้อง” (To whom it may concern)

1.4.4 การสื่อสารกลับมีจำกัด (Limited Feedback)

การสื่อสารมวลชน มีผู้รับสารจำนวนมาก มีหลากหลายต่างกันอย่างมาก ดังนั้นโอกาสการแสดงความคิดเห็น หรือการสื่อสารกลับ (Feedback) ต่อการสื่อสารจึงมีน้อยมาก และต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน อย่างไรก็ดี หากมีบริการขึ้นพื้นฐานทางเทคโนโลยีการสื่อสารให้แก่สื่อสารมวลชน และประชาชน (ผู้รับสารมาก) สะดวก ประหยัดขึ้น คาดว่า การสื่อสารกลับจะมีมากขึ้น และสื่อสารมวลชนมีโอกาสปรับปรุงการสื่อสารมากขึ้น

2. ผู้รับสารตามกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสาร

การสื่อสารในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องมาจากวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยี และวิทยาการการสื่อสารสมัยใหม่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง วงการสื่อสารมวลชนได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ว่า “ผู้ส่งสารเป็นหลัก” (Sender Orientation) ซึ่งหมายถึงผู้ส่งสารสามารถควบคุมข่าวสาร การได้รับความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารได้ แต่ปัจจุบันเชื่อว่า “ผู้รับสารเป็นหลัก” (Audience Orientation) นั่นคือ ผู้ส่งสารจะต้องทำการจัดหาข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ที่สอดคล้อง

กับความต้องการของผู้รับสาร ดังนั้น จึงได้จำแนกผู้รับสารตามกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง (Target Audience)

ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง มีลักษณะเด่น ดังนี้

- (1) มีจำนวนที่คาดคะเนได้ (Predictable size) กล่าวคือ เมื่อผู้ส่งสารมีจุดมุ่งหมายในการสื่อสารเพื่อบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดแล้ว ก็พอจะคาดคะเนได้ว่าบุคคลเป้าหมายนั้นมีจำนวนประมาณเท่าไร
- (2) มีลักษณะที่เหมือนกัน (Homogeneous) กล่าวคือ อาจมีคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ที่เหมือนกัน หรืออย่างน้อยจะต้องมีความสนใจในข่าวสารร่วมกัน
- (3) มีความคิดเห็นที่ยอมรับกัน (Accepted Expression) เมื่อมีจุดมุ่งหมายการสื่อสารนั้น เพื่อกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจงนี้ ดังนั้นข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำติชม หรือปฏิกริยาโต้ตอบในรูปแบบต่างๆ มักเป็นที่ยอมรับเข้าพิจารณา

2.2 ผู้รับสารทั่วไป (General Audience)

ผู้รับสารทั่วไปจะมีข้อแตกต่างกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง ดังนี้

- (1) มีจำนวนที่คาดคะเนไม่ได้ (Un Predictable size) กล่าวคือ ในการสื่อสารแต่ละครั้งผู้ส่งสารไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนชัดเจนของผู้รับสารได้ โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชน
- (2) มีลักษณะที่แตกต่างกัน (Heterogeneous) กล่าวคือ ผู้รับสารทั่วไปมีจำนวนมาก มีความหลากหลายแตกต่างกัน หลายตัวแปร หลายลักษณะ เช่น มีความแตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์ ลักษณะ ลักษณะปัจจัยของการสื่อสาร ลักษณะบุคลิกภาพ เป็นต้น
- (3) มีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็น (Limited Expression) เนื่องจากไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง แม้มีปฏิกริยาโต้ตอบบ้าง ก็จะไม่ค่อยมีความหมายแก่ผู้ส่งสารมากนัก

3. ผู้รับสารตามผลกระทบของการสื่อสาร

คำว่า ผล (Effect) ของการสื่อสารมีความหมายและขอบเขตกว้างมาก โดยทั่วไป ผลของการสื่อสาร หมายถึง การเปลี่ยนแปลง หรือ ข้อแตกต่าง (Change or discrepancy) ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล อันเนื่องมาจากข่าวสาร (Message) ที่ได้รับในระดับบุคคลซึ่งเป็นระดับจุลภาค (Micro Individual Level) ผลของการสื่อสารมักปรากฏในรูปของการเปลี่ยนแปลงความรู้

ทัศนคติ และพฤติกรรมของคนเกี่ยวกับประเด็นหัวข้อหรือปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนในระดับส่วนรวม ซึ่งเป็นระดับมหภาค (Macro-societal or aggregate Level) มักปรากฏในแง่การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หรือ การพัฒนา (Development) ด้านโครงสร้างหน้าที่ของสังคม สังคมมวลชน (Mass Society) วัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) การสร้างบรรยากาศของกระบวนการที่ทันสมัย ฯลฯ จากการสื่อสารเหล่านี้ทุกคนมีโอกาสเป็นผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งผลกระทบนี้ สามารถจำแนกผู้รับสารออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive Receiver)

ผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำ หมายถึง ผู้รับสารที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติและพฤติกรรม เนื่องจากการสื่อสาร ซึ่งอาจเกิดผลของการเปลี่ยนแปลงโดยตรงทันที หรือโดยทางอ้อมและใช้เวลาก็ได้

3.2 ผู้รับสารเป็นผู้กระทำ (Active Receiver)

ผู้รับสารที่เป็นผู้กระทำ หมายถึง ผู้รับสารที่มีอิทธิพลในการกำหนดการสื่อสารได้ เช่น กำหนดผู้ส่งสาร กำหนดข่าวสาร กำหนดสื่อ เป็นต้น ผู้รับสารจึงไม่ได้เป็นผู้ถูกกระทำเสมอไป การสื่อสารก็ไม่มีผลหรืออิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารด้วย

แนวความคิดที่สนับสนุนเรื่องนี้ ได้แก่ ตัวอย่างจากการศึกษาของโฮฟแลนด์ ลัมสเดน และเซฟฟิลด์ (Hovland , Lumsdaine and Sheffield, 1949) ซึ่งได้พบว่า ภาพยนตร์แนะนำเกี่ยวกับทหารไม่สามารถทำให้เกิดความนิยมชมชอบทหารเพิ่มขึ้น และจากการศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของลาซาร์สเฟลด์ เบอส์สัน และเกาเดท (Lazarsfeld, Berelson and Guadet, 1994) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกา พบว่า การสื่อสารโดยมวลชนไม่มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง แต่กลับพบว่า ผู้นำทางความคิดเห็น (Opinion leaders) กลับมีอิทธิพลมากกว่า ส่วนแคลิปปเปอร์ (Klapper, 1960) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการเลือกสรร (Selective process) ของผู้รับสาร

ผลของการสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีจุดมุ่งหมายต้องการให้เกิดผลตามมา เนื่องจากการสื่อสารเป็นการติดต่อระหว่างมนุษย์ เพื่อให้รับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน การตอบสนองต่อกันเกิดจากการสื่อสารนั้น เป็นผลต่อเนื่องติดตามมาหลังจากที่มนุษย์ได้รับรู้ความหมาย

คำว่า “ผลของการสื่อสาร” หมายถึงการเปลี่ยนแปลง หรือข้อแตกต่าง (Change or discrepancy) ซึ่งเกิดกับบุคคล หรือกลุ่มคน อันเนื่องมาจากสารที่ได้รับดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น โดยทั่วไปผู้รับสารจึงหวังให้ผู้รับสาร ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากได้รับสารแล้ว

ผลของการสื่อสารต่อบุคคล

เนื่องจากการสื่อสาร เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม การพิจารณาผลของการสื่อสารในระดับบุคคลจึงนำเอา วิธีการจำแนก วัตถุประสงค์ในการศึกษา (Taxonomy of Educational objective) ของเบนจามิน เอส.บลูม (Benjamin S.Bloom) และคณะ มาช่วยชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในผลของการสื่อสาร ที่มีต่อบุคคลชัดเจนขึ้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด 3 ด้าน คือ

- 1.ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
- 2.ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)
- 3.ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

1. ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงพุทธิพิสัย

หมายถึง ผลของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารเกี่ยวกับ ด้านความรู้ ความคิด ภายหลังจากการสื่อสาร ผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นที่สมอง (เป็นปัญญานั่นเอง) ผลของความสามารถและทักษะทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แบ่งย่อยออกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1.1 ความรู้ ความจำ (Knowledge or Recall) คือ การสื่อสารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับสารมีความรู้ (Body of knowledge) และสามารถจำหรือระลึกเกี่ยวกับความรู้นั้นๆ ได้ โดยแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมบอกกล่าว หรือทบทวนให้ฟัง/อ่านได้ โดยไม่คลาดเคลื่อน ความรู้ที่บอกเล่านั้น อาจเป็นความรู้เกี่ยวกับ คำศัพท์ วัน เดือน ปีที่เกิดเหตุการณ์การแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ หลักเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนและประเพณี ระเบียบวิธีและกระบวนการ หลักการและข้อสรุปทั่วไป ทฤษฎีและโครงสร้าง ฯลฯ

1.2 ความเข้าใจ (Understanding or comprehension)

เป็นผลของการสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถแปลความได้ ตีความได้ และขยายความด้วย คำพูดของตนเอง โดยมีความเข้าใจในเรื่องราวหรือเนื้อหาของสาร กล่าวคือ

1.2.1 การแปลความ เป็นการจับใจความของสารให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายไป

1.2.2 การตีความ เป็นการอธิบายความหมาย หรือการสรุปเรื่องราวของสาร

โดยการจัดระเบียบขึ้นใหม่ โดยสาระจากสารคงเดิม เพื่อจุดมุ่งหมายให้เข้าใจในเรื่องราว
นั้นๆ มากยิ่งขึ้น

1.2.3 การขยายความ เป็นการขยายเนื้อหาของสารที่เหนือไปกว่าขอบเขตที่รู้
อันเป็นการขยายขีดการอ้างอิงที่เกินเลยข้อมูลเพื่อเสริมความเข้าใจ

1.3 การนำไปใช้ (Application)

เป็นการที่ผู้รับสารนำเนื้อหาสาระของสารอันเกิดขึ้นจาก ความรู้ ความเข้าใจในวิธีการ
แนวคิด หลักการ และทฤษฎี ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่เป็นจริงได้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)

เป็นความสามารถของผู้รับสาร ในการแยกเนื้อหาของสารที่สับสนปนเปอออกได้อย่างมี
ความหมาย 3 ลักษณะ คือ วิเคราะห์ส่วนประกอบย่อย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
องค์ประกอบย่อย และวิเคราะห์หลักการซึ่งจัดดำเนินงานได้

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)

เป็นความสามารถของผู้รับสารในการนำหน่วยต่างๆ หรือส่วนต่างๆ ของสารจัดรวบรวม
หรือเรียงเรียงเข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เป็นแบบแผนเพื่อให้ได้แนวทางใหม่อันจะนำไปสู่การแก้ไข
ปัญหาได้ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.5.1 การสังเคราะห์ข้อความ เป็นการผูกข้อความขึ้น โดยการพูดหรือการเขียนของ
ผู้รับสารภายหลังจากการรับสาร เพื่อที่จะสื่อสารความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ที่ได้
ประมวลสังเคราะห์แล้วนั้น ไปยังผู้อื่นต่อไป

1.5.2 การสังเคราะห์แบบแผนงาน เป็นการเสนอแนวคิดการทำงานของผู้รับสารภาย
หลังจากการสื่อสาร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของงานที่ได้รับมอบหมาย หรือที่คิดทำขึ้น
เอง

1.5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถของผู้รับสารในการพัฒนาหรือ
จัดลำดับความสัมพันธ์ของสารขึ้นใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องจำแนก อธิบายข้อมูล หรือปรากฏการณ์
บางอย่าง

1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

เป็นความสามารถของผู้รับสาร ในการตัดสินคุณค่าของสารตามเกณฑ์ภายใน หรือจาก
ข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวของผู้รับสารเองว่า สารนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ควรยอมรับและควร
นำไปปฏิบัติหรือไม่ และอาจประเมินค่าโดยการอ้างอิงกับเกณฑ์ภายนอก

2. ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงจิตพิสัย

ผลของการสื่อสารที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในจิตใจ ลักษณะนิสัย คุณธรรม และค่านิยม อันเกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมเรียกว่า “ทัศนคติ” ทัศนคติเป็นกลุ่มของความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุ หรือสถานการณ์ ซึ่งรวมกันอย่างถาวร มีผลโน้มน้าวให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบในทางใดทางหนึ่ง ผลของการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มี 5 ระดับ ดังนี้

2.1 การยอมรับ (Receiving or Attending) เป็นความสามารถของผู้รับสารในการยอมรับรู้ หรือสำนึกต่อเนื้อหาสาระของสารที่สื่อไปนั้น มีความรู้สึกเต็มใจที่จะรับรู้ด้วยความสนใจของตนเอง และสามารถควบคุมความสนใจให้จดจ่อต่อการสื่อสารที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจ

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นความพร้อมของผู้รับสารที่มีการยินยอมตอบสนอง เต็มใจที่จะตอบสนอง และมีความพอใจที่จะตอบสนองต่อผลของการสื่อสาร

2.3 การสร้างค่านิยม (Valuation) เป็นความรู้สึกที่ยอมรับในค่านิยม รู้สึกชื่นชอบหรือพอใจในค่านิยม และยึดมั่นในค่านิยม

2.4 การจัดรูปแบบ (Organization) มีการเข้าถึงแนวคิดของคุณค่าในการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้รับสารหลังจากการสื่อสาร แล้วก่อรูปขึ้นมาในรูปแบบของตน

2.5 การปฏิบัติเป็นนิสัย (Characterization) เมื่อความรู้สึกต่างๆ ได้ก่อรูปขึ้นมาในใจ จะหล่อหลอมสรุปรวม ถึงกลุ่มค่านิยมและแสดงออกมาเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะคนไป

3. ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในการเปลี่ยนแปลงทักษะพิสัย

การเปลี่ยนแปลงทักษะพิสัย คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติอันเป็นผลของการสื่อสาร สามารถพัฒนาทักษะ และความชำนาญในตัวผู้รับสาร จำแนกได้เป็น 5 ระดับ คือ

1.1 การลอกเลียนแบบ (Imitation) ผู้รับสารจะพิจารณาเลือกตัวแบบ หรือตัวอย่างที่ตนเองสนใจ เพื่อจะปฏิบัติตาม

1.2 การลงมือทำตามแบบ (Manipulate) ที่ตนได้เลือกแบบไว้แล้ว

1.3 การทำได้อย่างถูกต้อง (Precision) เป็นขั้นที่ผู้รับสารได้เลือกตัดสินใจว่าจะตามแบบที่เห็นพิจารณาว่าถูกต้อง โดยค่อยๆ ก่อรูปแบบเป็นทักษะ และความชำนาญทีละน้อยๆ

1.4 การทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นขั้นที่ผู้รับสารกระทำไปแล้วเห็นว่าถูกต้อง จึงกระทำอย่างถูกต้อง สม่ำเสมอ

1.5 การทำได้โดยเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เป็นขั้นที่ผู้รับสารกระทำไปจนเกิดทักษะ ความชำนาญจนสามารถปฏิบัติเอง โดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติโดยปกติ

ผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล หากจะให้แต่ละบุคคลในองค์กร ได้เกิดการสื่อสารขึ้นตลอดเวลาโดยการจัดการให้เป็นระบบ มีปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาระหว่างสมาชิก การสื่อสารก็ให้เกิดการพัฒนา และรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ และกระทบถึงสังคมในที่สุด

ผลของการสื่อสารมวลชน (Effect of Mass Communication)

ผลของการสื่อสารมวลชน (Effect of Mass Communication) คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่ทำการสื่อสาร และผลนั้นอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้รับสารนั้นด้วย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ อูบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ (2543: 483) สรุปไว้ว่าการสื่อสารอาจก่อให้เกิดผล 4 ระดับคือ

1. ระดับปัจเจกบุคคล ผลกระทบที่เกิดจากระดับปัจเจกบุคคลได้แก่ ด้านความนึกคิด (cognition) เช่น ความรู้ (knowledge) และความเห็น (opinion) ด้านความรู้สึก (affection) เช่นทัศนคติ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และด้านพฤติกรรม (behavior) ตัวอย่างเช่น การที่เด็กและเยาวชนรับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป (heavy user of mass media) จะทำให้การติดต่อสื่อสารกับบุคคลและโลกภายนอก และอาจนำไปสู่การถูกสื่อครอบงำได้โดยง่าย

2. ระดับกลุ่มหรือองค์กร เช่น ดนตรี รายการบันเทิงต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น หรือการโฆษณาหรือมือถือที่ทำให้คนรุ่นใหม่ในวัยทำงานติดโทรศัพท์และนิยมสื่อสารกันด้วยภาษาผสมด้วยถ้อยคำนั้นๆ

3. ระดับสถานบันทางสังคม เช่น การเสนอข่าวในทางลบเกี่ยวกับพระสงฆ์บ่อย ทำให้สถาบันศาสนาได้รับผลกระทบจนนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันสงฆ์

4. ระดับสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดงานประกวดนางงามและการเสนอเป็นข่าวใหญ่อย่างต่อเนื่อง เป็นการตอกย้ำค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องรูปเป็นทรัพย์ เท่ากับเป็นการสนับสนุนให้ธำรงสถานภาพสังคมชายเป็นส่วนใหญ่ ค่านิยมกรณีมีเมียน้อย การเที่ยวโสเภณี ไปจนถึงการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นในหลายๆ ลักษณะดังอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภทดังนี้

การแบ่งประเภทผลของการสื่อสารมวลชน

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นในหลายๆ ลักษณะ ดังอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภทดังนี้ (กิติมา สุรสนธิ, 2542: 98 – 99)

1. แบ่งตามระยะเวลา เป็นการแบ่งผลของการสื่อสารโดยพิจารณาจากระยะเวลาที่ผลของการสื่อสารในครั้งนั้นๆ ปรากฏอยู่ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ผลระยะสั้น (Short – term Effect) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารเพียงระยะสั้นๆ เช่น การห้ามสูบบุหรี่ในโรงหนัง

1.2 ผลระยะยาว (Long – term Effect) เป็นผลระยะยาวที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสื่อสาร เช่น การประชาสัมพันธ์ให้คนไปทำหมัน หรือโครงการรณรงค์ให้คนเลิกสูบบุหรี่ ถ้าคนไปทำหมันหรือเลิกสูบบุหรี่ไปตลอดก็จะทำให้เกิดผลระยะยาวขึ้น

2. แบ่งตามลักษณะของผลที่เกิดขึ้น แบ่งเป็น 2 ประเภท เป็นการแบ่งประเภทของผลของการสื่อสารโดยพิจารณาจากทิศทางของผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการสื่อสารนั้นโดยตรงหรือไม่จากผลของการสื่อสารในครั้งนั้นโดยตรง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ผลทางตรง (Direct Effect) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารในครั้งนั้นโดยตรง ผู้สื่อสารต้องการส่งปฏิริยาตอบสนองนั้นอย่างตรงไปตรงมา เช่น การตอบคำถาม ครูสอนให้นักเรียนอ่านหนังสือออก เจ้าหน้าที่โครงการฝึกหัดให้แม่บ้านจักสานวัสดุเป็น เป็นต้น

2.2 ผลทางอ้อม (Indirect Effect) หรือผลแอบแฝง (Latent Effect) เป็นผลที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงจากการสื่อสารครั้งนั้น แต่เป็นผลกระทบอื่นที่ผู้ส่งไม่ได้คาดไว้จากการสื่อสาร ผู้สื่อสารไม่กล้าแสดงปฏิริยาตอบสนองนั้นโดยตรง เช่น การยั้มแทนการปฏิเสธ การให้ข้อมูลในโครงการคุมกำเนิด มีผลทำให้เด็กสาวในสังคมปล่อยเนื้อปล่อยตัวมากยิ่งขึ้น หรือเด็กวัยรุ่นเรียนรู้วิธีการเสพยาเสพติดจากภาพยนตร์ในโครงการต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

3. แบ่งตามความดีและไม่ดีของผลที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากผลของการสื่อสารในครั้งนั้นๆ ว่าก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคล หรือต่อสังคมหรือไม่ หรืออีกแง่หนึ่งคือเป็นผลที่ทำให้ผู้ส่งบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งใจหรือไม่ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ผลทางบวก (Positive Effect) ผู้รับสารที่มีปฏิกิริยาในทางบวกหรือเชิงตอบรับ จะแสดงอาการพึงพอใจ สนับสนุน การส่งสารของผู้ส่งสารอาจออกมาในรูปคำพูด การปรบมือหรือการแสดงอื่นๆ สำหรับตัวผู้ส่งสารเอง เมื่อได้รับปฏิกิริยาในทางบวกก็จะเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น ภาคภูมิใจ อยากทำการส่งสารนั้นต่อไปได้แก่ผลการสื่อสารที่บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวบุคคลและสังคม

3.2 ผลทางลบ (Negative Effect) ผู้รับสารที่มีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางลบ หรือเชิงปฏิเสธ จะแสดงออกไม่พอใจ คัดค้าน และการแสดงอื่นๆ สำหรับตัวผู้ส่งสารเอง เมื่อได้รับปฏิกิริยาโต้ตอบในทางลบ ก็เกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่พอใจ อาจมีการแข็งขืน หรืออาจพยายามเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีการในการสื่อสาร เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้รับสาร หรืออาจจะหยุดชะงักไม่ส่งสารนั้นต่อไป ได้แก่ผลของการสื่อสารที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร และผลที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดผลในทางที่ไม่ดีต่อบุคคลและต่อสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสาวอัญชลี ธิรเนตร (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า” ผลการศึกษาพบว่า การที่คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยอมรับและเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนสืบมาจวบจนปัจจุบัน เนื่องจากคำสอนของพระองค์นั้นมีวิธีการโน้มน้าวใจดังต่อไปนี้

1. คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์นั้น ใช้การสรุปประเด็นหรือสาระสำคัญให้อยู่ในตอนต้นเป็นการเปิดเรื่อง และมีการสรุปประเด็นและสาระในตอนท้ายเป็นการปิดเรื่องหรือจบการแสดงธรรมคำสอน ซึ่งการสรุปประเด็นในตอนต้นหรือตอนท้ายของเรื่องนั้น ทำให้ผู้รับสารสามารถจับใจความสำคัญหรือประเด็นสำคัญของเรื่องนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในหลักคำสอนและมีผลต่อการโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติ หรือเห็นจริงตามได้ดียิ่งขึ้น

2. การเลือกใช้เหตุผลที่มีน้ำหนักต่างๆ ซึ่งก็คือการใช้หลักฐานมาอ้างอิงในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและเห็นจริงตามหลักฐานที่นำมาใช้สนับสนุน ซึ่งส่งผลให้คำสอนของพระองค์เป็นที่เข้าใจและสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เชื่อและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยให้สารที่ถูกสร้างขึ้นมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ

ประกอบไปด้วยการยกตัวอย่าง การบอกเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริง และการเล่าเรื่องเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย ให้ผู้ฟังเห็นภาพของแนวคิดและสามารถเชื่อมโยงภาพหรือมโนทัศน์นั้นกับแนวคิดหลักที่ต้องการสอนได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3. เรื่องเล่าที่นำมาใช้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อการอ้างอิง และเชื่อมโยงความคิดให้ผู้ฟังเข้าใจหลักธรรมะ เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้ฟัง คือเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันทั่วไป มีลักษณะเป็นเรื่องสั้นๆ หรือแบ่งเป็นประเด็นสั้นๆ ไม่ซับซ้อนมีเหตุผล

4. เรื่องเล่าที่นำมาใช้ในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลที่ผู้ฟังสามารถคิดตามและเห็นจริงได้ อีกทั้งแนวคิดหลักของเรื่องเล่าก็ยังคงมีความสอดคล้องกับแนวคิดหลักของพระสูตร คือหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งทำให้เรื่องเล่ามีความน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้ตามหลักเหตุและผล ส่งผลให้การโน้มน้าวใจมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

5. การใช้คำที่มีความเป็นรูปธรรม ภาษาสั้นๆ ง่ายๆ ประกอบในคำสอนหรืออธิบายหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้เข้าใจธรรมะที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากคำที่ใช้ซึ่งความเป็นรูปธรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุจริง หรือสิ่งที่มีมโนทัศน์อยู่แล้ว ทำให้เข้าใจความหมายของสิ่งนั้นได้ชัดเจนไม่คลุมเครือและสามารถโน้มน้าวใจให้เห็นจริงตามได้

6. ในการใช้คำในคำสอนของพระพุทธเจ้า พบว่ามีการใช้คำศัพท์ซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะทางธรรมะ ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของผู้รับสารได้ โดยการอธิบายให้รายละเอียดหรือคำจำกัดความของคำนั้นอย่างชัดเจน เมื่อผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายของคำได้อย่างชัดเจนแล้วย่อมส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนอย่างถูกต้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการโน้มน้าวใจให้เห็นจริงตามได้ง่ายยิ่งขึ้น

7. การยกตัวอย่างเปรียบเทียบธรรมะกับธรรมชาติใกล้ตัวในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ช่วยในการจูงใจให้ผู้ฟังสนใจเนื้อหาสาระและเข้าใจธรรมะที่เป็นนามธรรมได้มากขึ้น

8. ในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่นำมาวิเคราะห์พบว่า มีการสร้างความหมายให้กับเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการจูงใจให้ปฏิบัติตามโดยการสร้างความหมายในเชิงบวก ซึ่งมีลักษณะของการจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ คือการจูงใจโดยการถ่ายทอดสารหรือเน้นย้ำสารซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ฟังมี

ความเชื่อหรือความคาดหวังในเรื่องดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว ทำให้ข้อความนั้นสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังได้

9. การโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ใช้วิธีการจูงใจโดยการสร้าง

ความหมายให้กับเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการให้ละเว้นหรือหลีกเลี่ยง โดยการสร้างความหมายในเชิงลบ ซึ่งมีลักษณะของการจูงใจโดยใช้ความกลัว โดยเป็นการใช้ความกลัวในระดับต่ำ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผลให้คิดตามและตระหนักถึงผลด้านลบหรือโทษของสิ่งนั้นๆ เพื่อการละเว้นหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ต้องการให้หลีกเลี่ยง

นางสาวปณณช ชูติมา (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปรัชญาการสื่อสารในธรรมสารของพุทธทาสภิกขุ” ผลจากการศึกษาพบว่า พุทธทาสภิกขุเห็นว่าความจริงมีสองระดับคือ (1) ปรมัตถสัจจะ(ความจริงแท้) คือธรรมะซึ่งเป็นความจริงสากล มีลักษณะเป็นความว่างเปล่าจากความเป็นตัวตน (2) สมมุติสัจจะ(ความจริงเชิงสมมุติ) เป็นความจริงที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน การสื่อสารคือระบบสัมพันธ์ภาพของมนุษย์ แบ่งระดับของการสื่อสารได้เป็น (1) การสื่อสารในระดับของมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับตนเอง เน้นบทบาทในการเป็นผู้รับสาร มีเป้าหมายส่วนบุคคลเพื่อสร้างความสมดุลให้แก่ระบบปฏิสัมพันธ์ภายในตัวมนุษย์แต่ละคน โดยที่“ภาษาธรรม” อาจชี้ไปยังความหมายเชิงปรมัตถสัจจะได้ใกล้เคียงที่สุด การสื่อสารระดับนี้อยู่เหนือการประเมินค่า ดีหรือชั่วงามหรืออัปมงคล (2) การสื่อสารในระดับของมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์และมนุษย์กับสังคมใช้“ภาษาคน” สื่อความหมายในเชิงสมมุติสัจจะ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางศีลธรรมคือเพื่อสันติภาพในโลก ถือว่าความดีคือการสื่อสารเพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว และความงามเป็นหนทางสู่ความดีโดยโน้มน้าวจิตใจมนุษย์ให้มีความยึดมั่นในตัวตน มนุษย์เป็น ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เน้นบทบาทการเป็น ผู้ส่งสารที่ดี เช่น การใช้วจนสาร(วจีกรรม)ที่เป็นประโยชน์และไม่ประทุษร้ายต่อ สัจจะ สุนทรียภาพ และภราดรภาพ การสื่อสารสู่สาธารณชนของพุทธทาสภิกขุก็จัดเป็นการสื่อสารในระดับนี้ โดยการส่งธรรมสารผ่านสื่อต่างๆอย่างหลากหลาย ทั้งสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อระคนพุทธทาสภิกขุมีทฤษฎีความรู้ในแนวทางประจักษ์นิยมแบบเฉพาะตน เพราะนอกจากจะยอมรับข้อมูลเชิงประจักษ์จากประสาทสัมผัสทั้งห้าแล้ว ช่องทางการรับรู้ในพุทธศาสนายังมีอายตนะทาง“ใจ”ไว้รับรู้ข้อมูลที่เป็นความคิดและอารมณ์ ท่านถือว่าการรับรู้ข้อมูลจากช่องทางใจนี้ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสัมพันธ์ภาพของมนุษย์กับตนเองและโลกภายนอก คุณค่าของความรู้สำหรับท่านเป็นทั้งประโยชน์นิยมและปฏิบัตินิยม โดยถือว่าความรู้ต้องนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายได้และเป็นหนทางสู่การปฏิบัติ ความเป็นมนุษย์นิยมของท่านเห็นได้ชัดจากความเชื่อมั่นในศักยภาพของ

มนุษย์ที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต ซึ่งการสื่อสารควรจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดนั้น คือความจริงแท้, ธรรมะ, นิพพาน หรือความสงบ อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาแบบวิมุตตินิยม

นางสาวจิราภรณ์ เนติธาดา (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท ผลการศึกษาพบว่า

1. หลวงพ่ocha สุภัทโทมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดเรื่องธรรมะให้ลูกศิษย์ฟัง ปฏิบัติสิ่งที่พูดให้ฟังไปแล้วเป็นตัวอย่าง และให้ลูกศิษย์ทดลองปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

2. การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทโดยการพูดให้ฟังนั้น จะใช้วิธีการพูดสั้นๆ ง่ายๆ ไม่ใช้คำศัพท์บาลี สันสกฤต ในกรณีจำเป็นต้องใช้จะมีคำอธิบายประกอบ

3. หลวงพ่ocha สุภัทโทใช้การยกตัวอย่างเปรียบเทียบ อุปมาอุปมัย ในการอธิบายหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบนั้นเป็นธรรมชาติที่อยู่รอบๆตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน จึงสามารถสร้างมโนภาพตามตัวอย่างเปรียบเทียบและเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น

4. การถ่ายทอดธรรมะโดยการปฏิบัติให้ดูและให้ปฏิบัติตามนี้ เป็นการใช้สัญลักษณ์โดยผ่านอวัจนภาษา เพื่อสื่อความหมายของการปฏิบัติในบริบทของพระธรรม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดด้วยการเห็นของจริง และรับรู้ถึงความรู้สึกจริงจากการปฏิบัติด้วยตนเอง หลังจากการได้ฟังเรื่องธรรมะมาก่อนแล้ว

5. ในแง่มุมของการเล่าเรื่องนั้น หลวงพ่ocha สุภัทโท จะเล่าเรื่องที่ใช้ในการยกไปเปรียบเทียบับธรรมะซึ่งเรื่องที่เล่านั้นจะเป็นเรื่องสั้นๆ มีเหตุการณ์เพียง 2-3 เหตุการณ์ มีตัวละครเพียง 1-2 ตัว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น สัมพันธ์กันแบบเป็นเหตุเป็นผลตามธรรมชาติ โดยมีความคิดหลัก คือ การใช้สติพิจารณาความไม่แน่นอนของสรรพสิ่งเพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง การปฏิบัติสมาธิภาวนา และการปฏิบัติตามหนทางแห่งความดับทุกข์

6. เรื่องเล่าของหลวงพ่ocha สุภัทโทเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของลูกศิษย์ เนื่องจากการปฏิบัติของท่านสอดคล้องกับสิ่งที่ท่านเล่า และเรื่องที่เล่านั้นก็มีความคงเส้นคงวาตลอดทั้งเรื่อง เป็นเรื่องจริงมีคุณค่าในแง่ศีลธรรมด้วย

ฉุมพรี เหล่าวิเศษกุล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษากลไภษาเทศนาของพระปัญญาญาณนทภิกขุ และพระพยอม กัลยาโณ” ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของภาษาเทศนาที่ทั้ง 2 ท่านใช้ คือ การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งพบว่าพระปัญญาญาณนทภิกขุมีการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบมากกว่าพระพยอม และการเลือกใช้คำประเภทต่างๆ อันได้แก่ สำนวนภาษาปาก (colloquialisms) พบว่า

ในภาษาเทศนาทั้งของพระปัญญาอันตริกขุและพระพยอม โดยพระพยอม ใช้สำนวนภาษาปากมากกว่าพระปัญญาอันตริกขุ ส่วนระดับคำที่พระภิกษุทั้งสองรูปใช้เพียงเล็กน้อย คือ สแลง (slang) และคำพื้นสมัย ภาษาพระ(Buddhist technical terms) พบว่าพระปัญญาอันตริกขุใช้ภาษาพระมากกว่าพระพยอม คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ (loanwords) พบว่าพระพยอม ใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศมากกว่าพระปัญญาอันตริกขุ ในส่วนการใช้กลไกการโน้มน้าวในภาษาเทศนาที่ทั้ง 2 ท่านนำมาใช้ คือ การแสดงตัวอย่าง (exemplification) การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธภาษิต (Buddhist sayings) และคำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical questions) พบว่าพระพยอม ใช้กลไกการโน้มน้าวโดยรวมมากที่สุด โดยพระพยอม ใช้คำถามเชิงวาทศิลป์มากที่สุด ส่วนพระปัญญาอันตริกขุใช้การอ้างอิงถึงพระพุทธรูปและพุทธภาษิตในจำนวนสูงสุด

สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กัลยาโณ” ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนมากที่สุดได้แก่ อบายมุข 6 โดยเฉพาะในเรื่องการตักน้ำเมา และการเล่นการพนัน นอกจากนี้ยังปรากฏหลักธรรม อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 สังคหวัตถุ 4 และกุศลมูล

ในส่วนของกลวิธีการนำเสนอธรรมะของพระพยอม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. การใช้คำนำ คำนำในการพูดของพระพยอม จะเริ่มต้นด้วยการให้พรเป็นสำคัญ แล้วตามด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้ คือ การกล่าวถึงเรื่องที่จะบรรยาย การสนทนาเรื่องทั่วไป การกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา และการใช้คำถาม พระพยอมจะไม่ใช้คำนำอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว แต่ท่านจะกล่าวคำนำรวมกัน โดยในการกล่าวคำนำทุกครั้งพระพยอมจะคำนึงถึงโอกาส เวลาและสถานที่ที่ไปบรรยายเสมอ

2. การดำเนินเรื่อง โดยจะดำเนินเรื่องตามหมวดธรรมหรือตามหัวข้อที่จะบรรยายทีละหัวข้อจนจบ การดำเนินเรื่องด้วยการผูกเรื่องทั้งหมดที่ต้องการบรรยายเป็นลักษณะของนิทานหรือเรื่องเล่า การดำเนินเรื่องด้วยการใช้อารมณ์ขันเข้าร่วมในการบรรยายทุกครั้ง ซึ่งพระพยอมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปลุกเสกธรรม พระพยอมได้ใช้วิธีการสร้างอารมณ์ขัน ด้วยการพูดเสียดสี การพูดในสิ่งที่บุคคลทั่วไปไม่กล้าพูด การหักมุม การอุปมาอุปไมย

3. การสรุป จะสรุปด้วยการให้พรเป็นสำคัญ แต่การให้พรนั้นท่านจะมุ่งให้พรแก่ผู้ฟังที่ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งกฎหมาย ศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ท่านจะไม่อวยพรให้ผู้ฟังมั่งมีทรัพย์สินหรือความสุขจากการวิงวอนหรือบนบานจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ท่านจะสรุปถึงจุดสำคัญของเรื่องที่บรรยายและวิงวอนให้ผู้ฟังปฏิบัติตามหลักธรรมะนั้นๆ

นางสาวชลธิชา ชูชาติ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่” ผลจากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารใน 2 ลักษณะ คือ รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ ได้แก่ การใช้คำพูด เช่น การตั้งคำถาม การอธิบายให้เห็นชัดเจน การเลือกใช้ถ้อยคำ เช่น คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลก คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น คำคม ภาษาพระ การเล่นคำเล่นภาษา เช่น การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การผสมภาษา การอุปมาอุปไมย การถามตอบ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวประเภทภาพยนตร์ เสียงดนตรี รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ ได้แก่ พฤติกรรมของเสียงด้วยการพูดเสียงดังฟังชัด น้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ มีจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว และการเลียนเสียงพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่น การเลียนเสียงศิลปินตลก การแสดงอากัปกิริยาท่าทางที่หลากหลายปะปนกัน ได้แก่ การวางท่า และการใช้ท่าทางประกอบการพูด และมีการแสดงออกทางใบหน้าอย่างเป็นธรรมชาติ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีชีวิตชีวา แสดงออกทางสีหน้าสอดคล้องตามเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ และการสบสายตากับผู้ฟังตลอดเวลา

พระมหาสมปอง มีการกระบวนการสร้างสรรค์ ใน 3 ด้าน คือ 1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเดลิเวอรี่ 2. ด้านทักษะ ได้แก่ การเลือกใช้สื่อ และการเลือกสาร 3. ด้านกลยุทธ์ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และการเลียนแบบ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง อีกทั้งเป็นการสร้างสรรค์จากรสนิยม/ความชื่นชอบรูปแบบใหม่ของผู้รับสารเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะรสนิยม/ความชื่นชอบของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ (เกือบทั้งหมด) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ มีจำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังของความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจดังกล่าว เกิดจาก “รสนิยม” (taste) ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ทั้งรสนิยมในเรื่องทางธรรม และรสนิยมในเรื่องทางโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเรื่อง “อายุ” ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากตัวแปรเรื่องอายุนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ต้นทุนทางศาสนาของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างผู้รับสารสองกลุ่มเกิดจาก “ตัวแปรเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ต้นทุนทางศาสนา”

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ผลจากงานวิจัยจากต่างประเทศ เรื่อง The Rhetoric of Religion, 2006 โดย Laurent Pernot พบว่า ในภาษากรีก โรมันโบราณ ทั้งคนที่อยู่นอกศาสนาและคนที่นับถือศาสนาคริสต์ วาทศิลป์ทางภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากรูปแบบทางวาทศิลป์นั้น เป็นสิ่งที่ศาสนาใช้เพื่อการกล่าวคำปราศรัยเกี่ยวกับพระเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสวดอ้อนวอนและเพลงสรรเสริญ ฉะนั้น วาทศิลป์ทางภาษาเป็นกระบวนการสำคัญในการเผยแผ่ศาสนา และการใช้คำที่มีวาทศิลป์ มีพลังในการสื่อสาร จะช่วยให้การเผยแผ่ศาสนาสัมฤทธิ์ผล และหากผู้พูดมีความสามารถพูดโน้มน้าวใจผู้ฟังได้เป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมก่อให้เกิดพลังทางศาสนาขึ้นได้

ผลจากงานวิจัยจากต่างประเทศ เรื่อง Religion and Rhetoric of The Mass media, 2006 โดย Roderick P. Hart, Kathleen J. Turner, Ralph E. Knupp พบว่า ศาสนาเกี่ยวเนื่องกับวาทศิลป์ทางภาษาในฐานะที่ผู้พูดต้องใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการถ่ายทอดทางภาษา บทความนี้กล่าวถึง การที่ผู้พูดจะเลือกใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการสื่อสารนั้น จะต้องมีการเลือกเนื้อเรื่องสารที่จะพูด เพื่อที่ผู้ฟังจะสามารถไตร่ตรอง และก่อให้เกิดความคิดขึ้นในท้ายที่สุด และการที่ศาสนาได้มีการนำเสนอผ่านสื่อซึ่งเป็นตัวกลางสำคัญในการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ หลักคำสอนของศาสนาต่างๆ ก็มีสื่อสารมวลชนเป็นผู้การคัดกรองและคัดเลือกก่อนเช่นกัน

ผลจากงานวิจัยจากต่างประเทศ เรื่อง Religion in the Media Age, 2002 โดย Stewart M. Hoover พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและสื่อที่มักถูกคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ แต่ที่จริงทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนานแล้ว เนื่องจากศาสนายังคงเกี่ยวเนื่องกับการติดต่อสื่อสารเสมอ โดยกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสื่อในยุคต่างๆ ที่มีผลสอดคล้องกับศาสนา เช่น ในยุคของกูเทนเบิร์กเมื่อเกิดสื่อสิ่งพิมพ์ขึ้น ก็ทำให้คำสอนทางศาสนาแพร่กระจายได้มากขึ้น และยังเกิดผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว วิวัฒนาการของสื่อพัฒนาเรื่อยมาจนถึงยุคที่คนสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายแม้ว่าอยู่ในบ้าน ซึ่งสื่อนี้เองเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแผ่ศาสนา

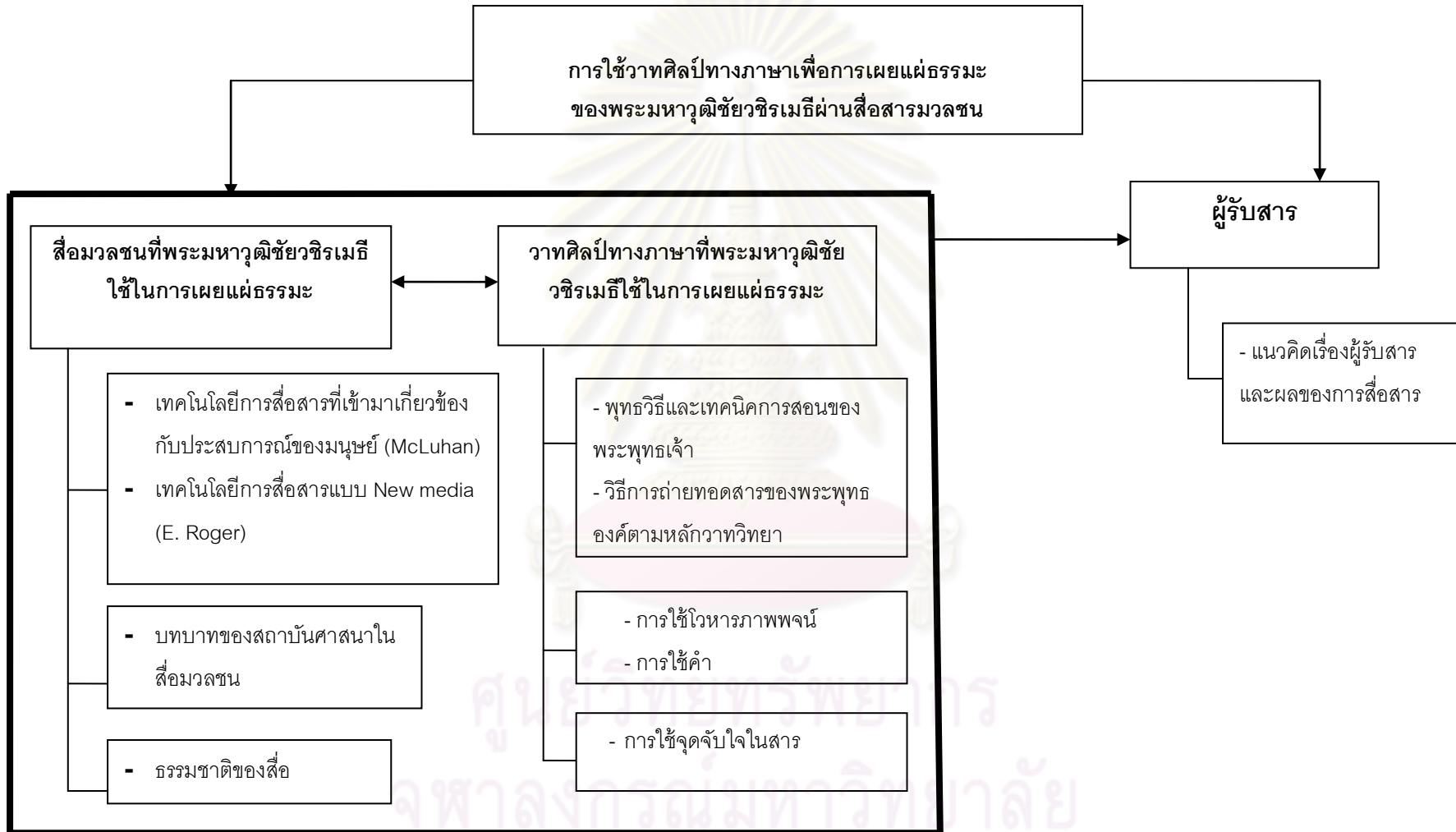
ผลจากงานวิจัยจากต่างประเทศ เรื่อง Religion on the Internet: Community and Virtual Existence, 2003 โดย Franz Foltz พบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตมีความสามารถในการให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างไม่มีขอบเขต ซึ่งก่อให้เกิดสังคมออนไลน์ทางศาสนาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนคริสต์เตียน การที่สื่ออินเทอร์เน็ตขึ้น ทำให้เกิดการก่อตั้งเว็บไซต์และเข้าถึงข้อมูลได้อย่าง

เสรี เกิดสังคมออนไลน์ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาได้มากและกว้างขวางยิ่งขึ้น เกิดกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องของศาสนาที่คล้ายคลึงกัน โดยผ่านทางกรใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่ไร้ขีดจำกัด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบความคิด (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยชิวริเมธีผ่านสื่อสารมวลชน” ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ การวิเคราะห์ข้อความ (textual analysis) เพื่อศึกษาถึงวาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุจฉิยชิวริเมธี ใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะ รวมถึงช่องทางในการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน และใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้รับสาร จำนวนทั้งสิ้น 30 คนที่มีประสบการณ์รับสื่อธรรมะจากพระมหาอุจฉิยชิวริเมธี

3.1 เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis)

3.1.1 ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงข้อมูลในสื่อใหม่ ซึ่งพระมหาอุจฉิยชิวริเมธีเป็นผู้เขียนเพื่อเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร รวมทั้งสิ้น 48 เรื่อง ข้อมูลจากเทปรายการคำคมประจำวันกับพระมหาอุจฉิยชิวริเมธีทางสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้น 60 เรื่อง คลิปบันทึกรายการการเดินทางของความคิดทางสถานีวิทยุ คลื่นความคิด 96.5 FM. รวมทั้งสิ้น 30 คลิป ในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุจฉิยชิวริเมธี ซึ่งเป็นผู้ส่งสารและทีมงานผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุและสื่อใหม่ ในส่วนความคิดเห็นของผู้รับสาร เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รับสารซึ่งมีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุจฉิยชิวริเมธีทั้งสิ้น 30 คน โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 - 31 มกราคม 2554 เนื่องจากเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา เทศกาลปีใหม่ วันครูและวันเด็ก

3.1.2 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเก็บข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ ในส่วนของรายการทางโทรทัศน์ ผู้วิจัยจะติดต่อขอจากสถาบันวิมุตตยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่รวบรวมผลงานของพระมหาอุจฉิยชิวริเมธี ในส่วนของรายการวิทยุ ผู้วิจัยจะรับฟังไฟล์เสียงวิทยุจากเว็บไซต์ที่รวบรวมไฟล์เสียงรายการ “การเดินทางของความคิด” ที่ <http://www.dhammatoday.com> ในส่วนของสื่อใหม่ผู้วิจัยจะสมัครเป็นสมาชิกแฟนเพจ (Fanpage) โดยการเข้าไป กดไลค์ (Like)

บนเฟซบุ๊ก (Facebook) ของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีที่ <http://www.facebook.com/v.vajiramedhi> และติดตาม (Follow) ใน <http://twitter.com/vajiramedhi> ซึ่งเป็น twitter ของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่เฟซบุ๊ก (facebook) และทวิตเตอร์ (twitter) ของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี มีความเคลื่อนไหว เพื่อส่งสารหรือถ่ายทอดธรรมะไปยังพุทธศาสนิกชนซึ่งถือเป็นผู้รับสารเมื่อใด ผู้วิจัยย่อมได้มาซึ่งข้อมูลในการวิเคราะห์

3.1.3 วิธีการวิเคราะห์

1. หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้ในการเผยแผ่ธรรมะแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ โดยใช้ทฤษฎีทางภาษา และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ และจุดจับใจในสารในการวิเคราะห์

2. ผู้วิจัยจะทำการตีความจากข้อมูลเพื่อสร้างหมวดหมู่ (category) ขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีทางภาษา และแนวคิดการใช้จุดจับใจในสาร โดยการทำเป็นตาราง เพื่อให้ทราบความเหมือนและความต่างในการใช้วาทศิลป์และจุดจับใจในสารประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อสารมวลชน เพื่อให้ทราบถึงการใช่วาทศิลป์บนการเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ และเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 เครื่องมือสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

3.2.1 ข้อมูล

ประเภทบุคคล (Key informant)

1.) ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร คือ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ผู้ถ่ายทอดเนื้อสารหลักธรรมหลักเพื่อเผยแผ่สู่ประชาชน

2.) ทีมงานผู้ผลิตและสร้างสื่อธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน ที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ ประกอบด้วย

- ผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ รายการ “คำคมประจำวันกับพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี” ทางช่อง 7 คือ นางสาวสินีนาง วรณเจริญ

- ผู้วาดภาพประกอบบทความธรรมในสื่อสิ่งพิมพ์ คือ นายชัยณรงค์ นีรียานนท์

- เลขานุการสถาบันวิมุตตาภัย คือ นางสาวชลธิชา รอดศิริญ

- ผู้ดูแลสื่อใหม่ คือ นายสุธรรม เทียบทอง

3.) ผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุจฉัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น 30 คน ได้แก่

ผู้รับสาร ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	การศึกษา	อาชีพ	อายุ	ประสบการณ์ การรับสื่อ ธรรมะจากพระ มหาอุจฉัย วชิรเมธี (ปี)	สื่อสารมวลชนที่ใช้ เปิดรับธรรมะ
1.	นางสาวศนิ ขาดิอุดมเดช	หญิง	ปริญญาโท	อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร	33 ปี	3-4 ปี	หนังสือ,สื่อใหม่,ซีดี
2.	นายวิศาล ขาดิอุดมเดช	ชาย	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท	27 ปี	3 ปี	หนังสือ,โทรทัศน์
3.	นางสาวสุปรียา หัสชู	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	24 ปี	1-2 ปี	หนังสือ,โทรทัศน์,สื่อ ใหม่
4.	นางสาวสาวิตรี เตரியมโพธิ์	หญิง	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท ตำแหน่งที่ ปรึกษาทางการเงิน	25 ปี	3 ปี	โทรทัศน์ ,หนังสือพิมพ์
5.	นางสาววิษุฒดา เลิศยิ่งยศ	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	26 ปี	2-3 ปี	โทรทัศน์,สื่อใหม่
6.	นายदनัย วงศ์วัฒนชัย	ชาย	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะ	24 ปี	2 ปี	โทรทัศน์,

				วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์			หนังสือพิมพ์, สื่อใหม่
7.	นางสาวภาวินี ไลห์นิมิต	หญิง	ปริญญาตรี	ค้าขาย	25 ปี	2-3 ปี	โทรทัศน์,สื่อใหม่
8.	นายพรชัย วงษ์ไกร	ชาย	ปริญญาตรี	ธุรกิจส่วนตัว	56 ปี	4-5 ปี	หนังสือพิมพ์ ,โทรทัศน์
9.	นางลัดดาวัลย์ วงษ์ไกร	หญิง	ปริญญาตรี	อาจารย์โรงเรียนราชสีมา วิทยาลัย จ.นครราชสีมา	56 ปี	4 ปี	วิทยุ
10.	นางสุวรรณา ซาติอุดมเดช	หญิง	-	แม่บ้าน	60 ปี	1-2 ปี	วิทยุ,โทรทัศน์
11.	นางสาวมาลินี จงสำราญ	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	24 ปี	2-3 ปี	หนังสือ,สื่อใหม่
12.	นางสาวอัญญรัตน์ เขียมเอิบ	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการวารสาร สนเทศ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	25 ปี	2 ปี	หนังสือ,สื่อใหม่
13.	นางสาวธนชนัน ถนอมวงษ์	หญิง	ปริญญาตรี	พนักงานธนาคาร	26 ปี	2 ปี	วิทยุ,สื่อใหม่

14.	นางสาวมธุรส ผสมทรัพย์	หญิง	ปริญญาโท	ธุรกิจส่วนตัว	26 ปี	2-3 ปี	วิทยุ, สื่อใหม่
15.	นางสาวฉวีมล สุขไพบูรณ์	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	28 ปี	3-4 ปี	โทรทัศน์, สื่อใหม่ , หนังสือพิมพ์
16.	นางสาวกนกวรรณ อ่วมศิริ	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	25 ปี	3-4 ปี	หนังสือ, สื่อใหม่
17.	นางวิมลทิพย์ กาบกลาง	หญิง	ปริญญาตรี	รัฐวิสาหกิจ	40 ปี	4 ปี	นิตยสาร, โทรทัศน์
18.	นายวีรชัย กาบกลาง	ชาย	ปริญญาตรี	รัฐวิสาหกิจ	41 ปี	3-4 ปี	นิตยสาร, โทรทัศน์
19.	นางสาวอัจฉราพร ธาตุวิสัย	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	24 ปี	3 ปี	นิตยสาร, สื่อใหม่
20.	นางสาวทับทิม ศิริพรหมสมบัติ	หญิง	นักเรียน	นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี	18 ปี	1 ปี	วิทยุ, สื่อใหม่
21.	นางสาวนันทกานต์ แสงสุนีย์	หญิง	นักเรียน	นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี	18 ปี	1 ปี	สื่อใหม่
22.	นางสาวดวงพร เกตสมบุญรณ์	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์	24 ปี	2 ปี	หนังสือ, วิทยุ, สื่อใหม่

				มหาวิทยาลัย			
23.	นางสาวกัญญภัทสรณ์ ประยูรโคคราช	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	33 ปี	3-4 ปี	โทรทัศน์
24.	นางสาวนันทกานต์ ศรีชัยบุญสูง	หญิง	ปริญญาตรี	ค้าขาย	32 ปี	2-3 ปี	นิตยสาร,โทรทัศน์
25.	นางสาวอรุณี พันธรัักษ์	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	25 ปี	2 ปี	หนังสือ,สื่อใหม่
26.	นางสาวกมลพร อธิธิเกษมสุข	หญิง	ปริญญาตรี	นักศึกษามหาวิทยาลัยราช ภัฏสวนดุสิต คณะวิทยาการ จัดการ หลักสูตรนิเทศ ศาสตร์	22 ปี	1 ปี	สื่อใหม่
27.	นายเจษฎาพร ศรีวิชัย	ชาย	ปริญญาโท	ผู้ช่วยวิจัย	25 ปี	2-3 ปี	โทรทัศน์,สื่อวิทยุ,สื่อ ใหม่
28.	นางสาวภาวิณี วัชรประเสริฐชัย	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการวารสาร สนเทศ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	26 ปี	2 ปี	โทรทัศน์,สื่อใหม่
29.	นางสาวศรัณยา คลังจากรุกุล	หญิง	ปริญญาตรี	อาจารย์สอนศิลปะการเต้น	27 ปี	1-2 ปี	โทรทัศน์,สื่อใหม่
30.	นางสาวณัฐสินี ตั้งอมรสถิตย์	หญิง	ปริญญาตรี	นักศึกษาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	22 ปี	1-2 ปี	หนังสือพิมพ์,สื่อใหม่

(ตารางผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุปัชฌาย์วิริเมธีผ่านสื่อสารมวลชน)

3.2.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อวิเคราะห์ถึงกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ดังนี้

1.) ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี พระภิกษุผู้ถ่ายทอดเนื้อสารหลักธรรมหลักเพื่อเผยแผ่สู่ประชาชน

ประเด็นในการสัมภาษณ์พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี (ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร)

- การเทศน์หรือเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในแต่ละครั้งนั้น มีจุดประสงค์อย่างไร
- ก่อนการบรรยายธรรมมีการเตรียมความรู้จากแหล่งใด
- มีการนำข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสารมวลชนมาประกอบการเทศน์ด้วยหรือไม่ มากน้อยเพียงไร
- มีการวิเคราะห์ผู้ฟัง/ผู้รับสารก่อนเตรียมเรื่อง หรือเทศนาธรรมหรือไม่ เช่น วัยของผู้ฟัง ระดับการศึกษา จำนวนผู้ฟัง หรืออาชีพในประเด็นใดบ้าง
- เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเรื่องและข้อมูลอย่างไร
- เนื้อหาที่นำมาใช้ในการบรรยายนั้นเป็นเรื่องทางโลกหรือทางธรรมมากกว่ากัน
- มีการประมวลและเรียบเรียงข้อมูลอย่างไร
- ภาษาที่ใช้ในแต่ละสื่อต่างกันหรือไม่
- มีการปรับภาษา/ เนื้อหาให้สอดคล้องกับแต่ละสื่อหรือไม่
- หากเป็นธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่นำไปออกสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภทกัน พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีมีการนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
- มีการเรียกความสนใจก่อนการบรรยายหรือไม่ อย่างไร เช่น การนำข่าวปัจจุบันมาเล่า การเปิดเพลง การนำเรื่องด้วยสุภาษิตคำคม
- มีการเตรียมโครงร่าง (Outline) ก่อนการบรรยายหรือไม่ อย่างไร
- การใช้สื่อที่ต่างกัน มีผลต่อการออกแบบสารในแต่ละสื่อที่ต่างกันด้วยหรือไม่ อย่างไร
- อารมณ์ขันช่วยให้ธรรมะน่าสนใจขึ้นอย่างไร
- มีการวัดผลอย่างไรว่าการสื่อสารธรรมะครั้งนั้นๆ เกิดประสิทธิผล

2.) ทีมงานผู้ผลิตและสร้างสื่อต่างๆที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ

การสัมภาษณ์ที่มุ่งงานผู้ผลิตและสร้างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีใช้เพื่อเผยแพร่ธรรมะ เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการต่างๆ ในการกำหนดและการออกแบบที่ปรากฏอยู่ในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ คือ สื่อเฟสบุ๊ก (Facebook) และทวิตเตอร์ (Twitter) ใน 3 ขั้นตอนคือ ก่อนการผลิต (การวางแผนการผลิต) ขั้นตอนการผลิต (การเลือกสาร-ช่วงเวลาในการเผยแพร่) และหลังการผลิต

3.) ผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การสัมภาษณ์ผู้รับสาร เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสารว่าหลังจากที่ผู้รับสารได้รับธรรมะจากพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านทางสื่อสารมวลชนต่างๆ แล้วผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร เกี่ยวกับเนื้อหาสาร และเกี่ยวกับการใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ธรรมะ รวมถึงศึกษาถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง แนวคิด ทรรศนะคติ รวมถึงพฤติกรรมไปมากน้อยเพียงไร หลังจากที่ได้รับธรรมะเหล่านั้น เกิดผลทางบวก หรือทางลบต่อตัวผู้รับสาร

3.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะทำการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) ประกอบด้วยผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี และผู้ดูแลสื่อใหม่ของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ในส่วนกรณีผู้รับสาร ผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการใช้อาสาสมัคร (Volunteer selection) โดยการหากกลุ่มตัวอย่างจะเริ่มจากการเขียนขออาสาสมัครจากแฟนเพจ (Fanpage) บนเฟสบุ๊ก (Facebook) ของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี นอกจากนี้ผู้วิจัยจะขออาสาสมัครจากผู้ที่มาร่วมงานบุญที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีจัดขึ้นในช่วงระยะเวลาการทำวิจัย โดยการศึกษาครั้งนี้ จะใช้อาสาสมัครทั้งสิ้น 30 คน ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นขอผู้รับสาร

3.2.4 วิธีการวิเคราะห์

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกระบวนการดังนี้

1. ลดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง (Data Reduction)
2. จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Data Categorization)
3. ตีความข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ (Data Interpretation)

3.3 การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน” จะนำเสนองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ซึ่งมีสาระในการนำเสนอ ดังนี้

1. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของกรณีศึกษาวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาภูติชัยวชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ
2. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของกรณีศึกษาวิเคราะห์สื่อสารมวลชนที่พระมหาภูติชัยวชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ
3. นำเสนอผลการวิจัย ในการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาภูติชัยวชิรเมธี
4. นำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

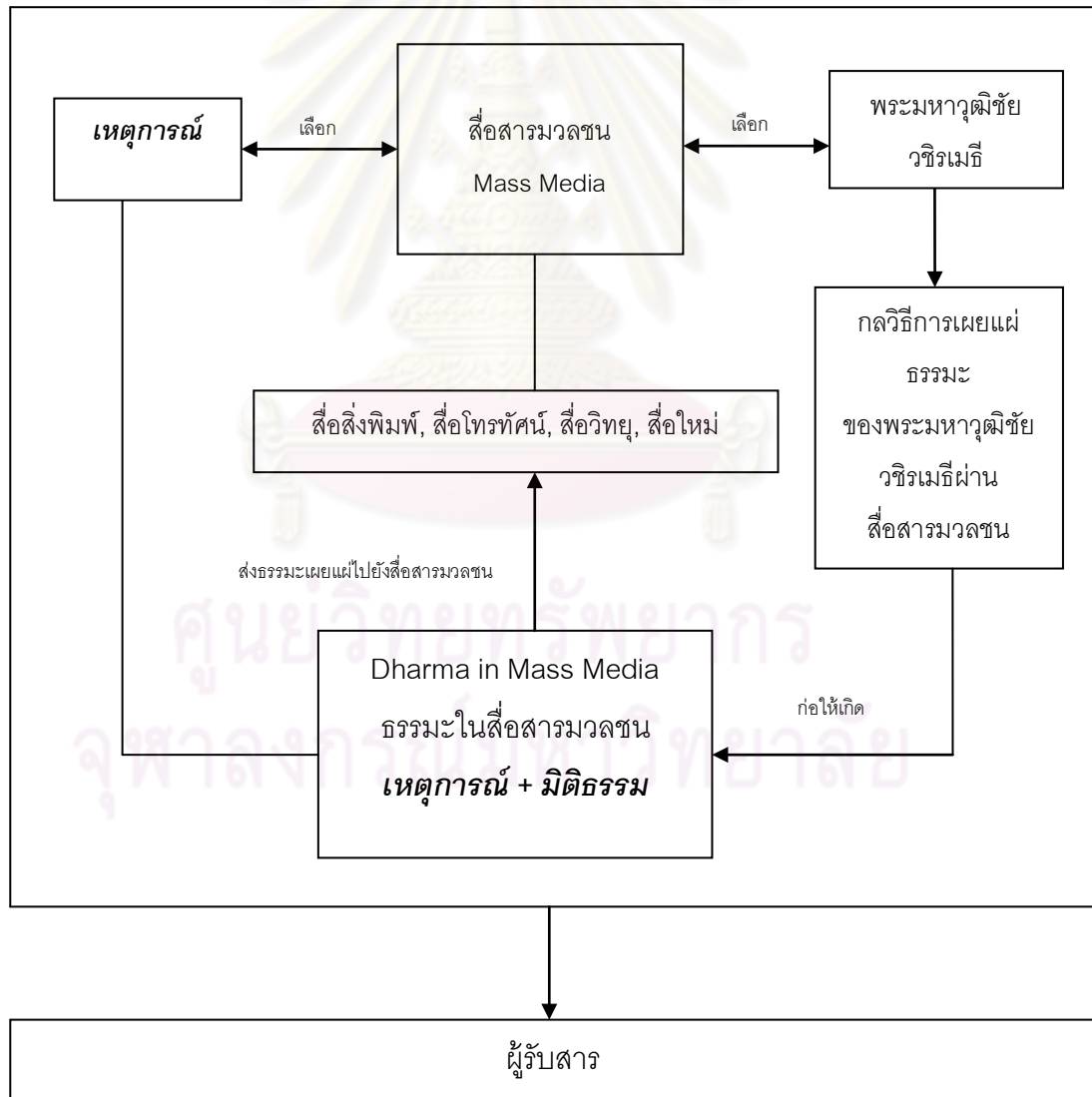

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

ผลการศึกษาเรื่องการวางทศศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่งได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสารธรรมะ คือ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี จากการศึกษาพบว่า พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้สื่อสารมวลชนหลายประเภทในการเผยแพร่ธรรมะและใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเข้าถึงคนจำนวนมากและเผยแพร่ธรรมะไปได้อย่างกว้างไกลที่สุด โดยสื่อสารมวลชนหลักที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีนำมาใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะมี 4 ประเภทหลัก คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ ซึ่งสามารถแสดงตามแผนภูมิได้ ดังนี้

(การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน)

4.1 การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่งประกอบไปด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ มีกระบวนการการเผยแพร่ธรรมะสู่สาธารณชนทั้ง 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 สื่อสารมวลชนในฐานะผู้กำหนดวาระหรือประเด็นทางสังคม

สื่อสารมวลชนมีหลักการทำงานโดยทั่วไป คือ สื่อสารมวลชนจะต้องเป็นผู้กำหนดประเด็นในการเสนอข่าว หรือเป็นผู้ที่สามารถเลือกเหตุการณ์หรือหยิบยกเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในสังคมออกมานำเสนอ เพื่อสื่อสารไปยังสาธารณะ ในทุกๆ วันมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นจำนวนมาก แต่สื่อสารมวลชนจะดำรงตนในฐานะเป็นผู้เลือกที่จะนำเหตุการณ์ใดออกมาเผยแพร่ ออกสู่สาธารณะ โดยการเผยแพร่ของสื่อสารมวลชนนี้ จะเผยแพร่ผ่านทางช่องทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ ทางโทรทัศน์หรือทางวิทยุ และหากเหตุการณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนนั้นๆ ได้รับความสนใจมากก็จะเป็นกระแสหรือเป็นที่สนใจของคนจำนวนมาก เพราะเหตุการณ์ใดก็ตามที่สื่อนำเสนอและให้ความสำคัญมาก เหตุการณ์นั้นก็จะมียอดมีน้ำหนักมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะกลายเป็นประเด็นหลักของสังคมที่คนในสังคมต่างให้ความสำคัญในที่สุด การเลือกอะไรขึ้นมาเป็นวาระสาธารณะก็ขึ้นอยู่กับสื่อสารมวลชนเป็นผู้เลือกหรือเป็นผู้กำหนด ฉะนั้นสื่อสารมวลชนจึงมีพลังมากในการกำหนดเรื่องราวที่คนในสังคมกำลังมุ่งให้ความสนใจ

4.1.2 สื่อสารมวลชนเลือกพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีเป็นผู้นำเสนอธรรมะ

การนำเสนอข้อมูลทางธรรมะในสื่อสารมวลชนนั้นมีมากมาย ขึ้นอยู่กับว่าสื่อสารมวลชนจะเลือกเรื่องราวธรรมะใดขึ้นมานำเสนอในสื่อ และกำหนดวาระใดขึ้นมาเพื่อนำธรรมะมาเชื่อมโยงนำเสนอสู่สาธารณะ เช่น วันปีใหม่ซึ่งเป็นเทศกาลที่สื่อสารมวลชนให้ความสนใจ ก็มักจะมีการอวยพร ให้พรจากพระสงฆ์ผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ สื่อสารมวลชนคือผู้เลือกว่า นอกจากธรรมะเรื่องใดที่ควรนำเสนอผ่านสื่อแล้ว พระสงฆ์หรือพระรูปใดที่ควรหยิบยกผ่านสื่อสารมวลชนด้วย ซึ่งหากพิจารณาพระสงฆ์ที่เป็นที่รู้จักและนิยมมากในสื่อขณะนี้ คือ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ซึ่งปัจจุบันสื่อสารมวลชนได้ให้พื้นที่ในสื่ออย่างมากแก่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี เพื่อเผยแพร่ธรรมะให้เข้ากับสถานการณ์หรือวาระที่สื่อต้องการนำเสนอ ไม่ว่าจะ เป็นในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุและในสื่อใหม่ ซึ่งในปัจจุบันล้วนมีธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีไปปรากฏอยู่ในสื่อทุกประเภททั้งสิ้น ทำให้ธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนนั้นมีพลังในการสื่อสารธรรมะมาก เข้าถึงคนจำนวนมาก ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เกิดจากการที่สื่อสารมวลชนเป็นผู้กำหนดเลือกกำหนดและให้ความสำคัญกับใครหรือเรื่องใด

4.1.3 ธรรมะในสื่อสารมวลชน

พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี คือผู้ที่สื่อสารมวลชนเลือกให้เป็นผู้นำเสนอธรรมะผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ ฉะนั้นการนำเสนอธรรมะในสื่อสารมวลชนของท่าน.ว.วิชิตเมธี จึงเป็นการถ่ายทอดธรรมะผ่านจากมุมมองของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี โดยที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีเองเป็นผู้เตรียมข้อมูลจากการนำเหตุการณ์หรือสถานการณ์บ้านเมืองต่างๆ มาเผยแพร่ธรรมะผ่านทางช่องทางสื่อสารมวลชน โดยพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีจะนำเหตุการณ์หรือประเด็นสำคัญที่ได้รับจากสื่อสารมวลชนหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นในการนำเสนอธรรมะสู่สาธารณชน และร้อยเรียงธรรมะให้เข้ากับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน ก่อให้เกิดธรรมะที่ทันต่อสมัย ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง

“การหาข้อมูลมาถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระอาจารย์ เป็น การหาโดยธรรมชาติทั้งหมดเลย คือ ทุกวันพระอาจารย์อ่านหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่า 7 ฉบับ ทุกสุดสัปดาห์อ่านหนังสือพิมพ์สุดสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์อยู่แล้ว ทุกเดือน อ่านเนชั่นเนลจีไอกราฟฟิค ไทม์ ศิลปวัฒนธรรม สาระคดี แล้วก็พ็อกเก็ตบุ๊กอีกเดือน หนึ่งๆ ไม่ต่ำกว่า 20 เล่ม การหาข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งที่พระอาจารย์ทำอยู่แล้วโดยวิถี ธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีข้อมูลอยู่ส่วนหนึ่งที่พร้อมใช้ตลอดเวลา”

(ว.วิชิตเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

ฉะนั้นธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนนั้น จะมีได้เป็นเพียงแต่ เหตุการณ์หรือสถานการณ์บ้านเมืองโดยทั่วไป แต่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธียังนำเหตุการณ์หรือ สถานการณ์บ้านเมืองนั้นมาถ่ายทอดใหม่ด้วยมิติทางธรรมะ ก่อให้เกิดเป็นธรรมะที่เท่าทันกับ เรื่องราวที่คนในสังคมกำลังสนใจ และผสมธรรมะเข้าไปในเหตุการณ์เหล่านั้นก่อให้เกิดเป็น ธรรมะที่ตรงใจคน ทันต่อสถานการณ์และเท่าทันโลก

4.1.4 การนำธรรมะมาเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน

การนำธรรมะมาเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชนนั้น พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีได้รับพื้นที่ใน สื่อสารมวลชนทุกประเภทให้มีพื้นที่ในการนำเสนอธรรมะ ไม่ว่าจะผ่านทางสื่อหลักอย่างสื่อ โทรทัศน์และวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีล้วน ปรากฏในสื่อสารมวลชนแทบทั้งสิ้น พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีจึงนำโอกาสจากการได้รับพื้นที่สื่อนี้ เผยแพร่ธรรมะออกไปให้ขยายในวงกว้าง และกว้างไกลออกไปให้เพิ่มมากขึ้น สื่อสารมวลชนจึง เปรียบเหมือนกระบอกเสียงหลักที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีสามารถนำเสนอธรรมะพื้นฐานที่จำเป็น

ของชีวิต นำเสนอความคิด หรือเสนอประเด็นที่สังคมต้องการการเร่งแก้ไข สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนได้รับการเผยแพร่ออกไปผ่านทางช่องทางสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น ดังที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีกล่าวว่า

“สื่อสารมวลชนนั้นมีอำนาจมาก และก็ส่งเสริมธรรมะได้มาก พุดง่าย ๆ ว่า ถ้าเราพูดเสียงอาจจะดังแค่ในห้องนี้ แต่ถ้าเรามีไมโครโฟน เสียงอาจจะดังไปเป็นหนึ่ง กิโล สองกิโล สามกิโลเช่นเดียวกัน ถ้าเราเขียน พอเอาไปเผยแพร่ พรหมแดนของมัน ไม่ได้อยู่ที่เมืองไทยแล้ว ข้อเขียนก็จะไปได้ทั่วโลก ขณะเดียวกันถ้าเราเทศน์ออก รายการโทรทัศน์ คนดูคราวหนึ่งดูได้เป็นล้านคนหรือสิบล้านคน หรือทวิตลงในทวิตเตอร์ครั้งหนึ่ง คนมารีทวิตกันเป็นแสนก็มี ฉะนั้นสื่อสารมวลชนจึงมีอิทธิพลมากต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมหาศาล เมื่อไรก็ตามถ้าเราสามารถใช้สื่อสารมวลชนเป็นนะ พระอาจารย์คิดว่าเราก็จะสามารถเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และนั่นก็เป็นเหตุผลที่พระอาจารย์เลือกใช้สื่อในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2553)

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ช่องทางในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ช่วยในการส่งเสริมธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีให้กว้างไกลออกไป และสื่อสารมวลชนนี้เอง ช่วยให้ธรรมะสามารถแผ่ขยายสื่อสารออกไปสู่คนจำนวนมากได้อย่างมากมายมหาศาล สื่อสารมวลชนทางช่องทางต่างๆ สามารถเพิ่มช่วยประสิทธิภาพในการสื่อสาร หรือการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีให้กว้างไกลออกไป จึงทำให้การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนมีพลังมาก และก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสามารถประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

4.2 การนำเสนอธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนนั้น เป็นการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ในยุคที่ 2 ซึ่งถัดจากการเผยแพร่ธรรมะในยุคแรกที่เรียกว่า “ธรรมะติดปีก” ซึ่งในยุคแรก พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี เริ่มต้นการเผยแพร่ธรรมะด้วยพ็อกเก็ตบุ๊ก โดยถ่ายทอดธรรมะด้วยภาษาร่วมสมัย เข้าใจง่าย ซึ่งสำนักพิมพ์อัมรินทร์เป็นผู้จัดพิมพ์ ออกแบบกราฟฟิกให้สวยงาม ทันสมัย ฉีกรูปแบบหนังสือธรรมะยุคเก่า พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ได้เรียกยุคแรกนี้ว่ายุคโรแมนติก เนื่องจากเป็นยุคที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทัศนคติธรรมะให้แก่คนทั่วไปว่าธรรมะไม่ใช่ของยาก หรือเป็นสิ่งที่ฟังดูหรูหรา ไม่รู้เรื่อง จึงเป็นที่มาของ ธรรมะติดปีก ธรรมะหลับสบาย ธรรมะอิน

เทรนต์ ซึ่งสร้างปรากฏการณ์ของหนังสือธรรมะที่สี่สอย สดใส ติดตลาดร้านหนังสือในเมืองไทยหลายร้าน และกลายเป็นต้นแบบของหนังสือธรรมะในรูปแบบพ็อกเก็ตบุ๊กแนวธรรมะยุคใหม่ ตามมาอีกมากมายซึ่งถือเป็นการจุดประกายชื่อเสียงของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ให้รู้จัก และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

ยุคที่สองหรือในยุคปัจจุบันนี้ คือ ยุคที่นำสื่อสารมวลชนมาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ จากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ พระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี ได้ขยายการใช้สื่อสารมวลชนเพื่อการเผยแผ่ธรรมะออกไปสู่รายการทีวี ในช่วงแรกของการเผยแผ่ธรรมะนั้น พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี เริ่มออกอากาศผ่านทางโทรทัศน์ในรายการ “เมืองไทยวาไรตี้” ซึ่งออกในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ทางช่อง 5 ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี เพื่อให้สื่อสารมวลชนในการถ่ายทอดสาระธรรมะไปสู่ประชาชนทั่วไป ซึ่งการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์นับเป็นยุคที่ทำให้พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและรวดเร็วมากมากที่สุด ซึ่งการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ผ่านสื่อโทรทัศน์นั้น ยังคงปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และมีการปรับเปลี่ยน พัฒนา ขยายไปยังสื่ออื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ หรือสื่อใหม่ และพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีได้เตรียมพร้อมในการเผยแผ่ธรรมะเข้าสู่ยุคที่ 3 ซึ่งเป็นการก้าวสู่ยุคของการเป็น “ผู้นำจิตวิญญาณ” โดยมุ่งเน้นการศึกษาและการสอนเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน

สื่อสารมวลชนมีอำนาจในการกำหนดวาระและประเด็นของสังคมตามกลไกการทำงานของสื่อสารมวลชน ฉะนั้นการทำงานของสื่อสารมวลชนในลักษณะของการกำหนดวาระทางสังคมจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการคิดและการมองโลกของคนในสังคม ฉะนั้นสิ่งใดก็ตามที่สื่อมวลชนนำเสนอออกสู่สาธารณะก็ย่อมส่งผลต่อความคิดและทัศนคติของคนในสังคมด้วย เช่นเดียวกัน รวมถึงธรรมะหรือพระสงฆ์ที่สื่อสารมวลชนหยิบยกหรือมอบพื้นที่ในสื่อให้มีบทบาทในการนำเสนอธรรมะก็ย่อมก่อให้เกิดอิทธิพลในการสื่อสารหรือการเผยแผ่ธรรมะ ซึ่งในปัจจุบันนี้พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเป็นผู้ที่ได้รับพื้นที่ในสื่อสารมวลชนต่างๆ ในการเผยแผ่ธรรมะ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ จึงทำให้พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีมีพื้นที่ในการนำเสนอความคิดเห็นและหลักธรรมคำสอนกระจายสู่สาธารณะ จึงก่อให้เกิดเป็นธรรมะในสื่อสารมวลชนขึ้นในที่สุด สิ่งที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีต้องการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนออกไปยังผู้รับสารนั้น ประกอบด้วยหลักธรรมพื้นฐานเพื่อการดำรงตนให้เป็นสุข หลักการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี รวมถึงการสะท้อนเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมผ่านมุมมองธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี โดยการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนต่างๆ มีลักษณะ ดังนี้

4.2.1 สื่อสิ่งพิมพ์

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งเป็นในลักษณะของการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบของ บทความประจำ ปัจจุบันพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี มีบทความประจำที่เป็นสื่อในการเผยแพร่ธรรมะ ผ่านหนังสือพิมพ์ ได้แก่ บทความปัญญาวิวัฒน์ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ วางแผงทุกวันอาทิตย์ บทความธรรมาภิวัตน์ในหนังสือพิมพ์นันทสัปดาหิ์ ความยาวประมาณ 1/2 หน้ากระดาษ วางแผงทุกวันศุกร์ และบทความคั่นช่องและโคมภายใน หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ วางแผงทุกวันพระ และปรากฏ บทความธรรมะประยุกต์ ลงในนิตยสารรูปแบบของบทความประจำ ได้แก่ บทความ Answer Key ในนิตยสาร Secret ความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ วางแผงทุกวันที 10 และ 26 ของเดือน และบทความ Who' mind ในนิตยสาร Who ความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ วางแผงทุกวันที 1 และ 16 ของเดือน ซึ่งการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีในสื่อสิ่งพิมพ์เป็นการสื่อสาร ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในฐานะที่สื่อสารมวลชนหยิบยื่นพื้นที่ในสื่อให้แก่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธี นำเสนอหลักธรรมะ สถานการณ์สังคม สะท้อนเหตุการณ์สำคัญ ผ่านแง่มุมทางธรรมในการมอง สถานการณ์ต่างๆ ของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ซึ่งการเผยแพร่ธรรมะในสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งใน หนังสือพิมพ์และนิตยสาร มีลักษณะสำคัญที่ปรากฏเฉพาะในสื่อสารมวลชนรูปแบบนี้ ดังนี้

1.) การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องของบทความในสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ใน ทุกบทความที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีตีพิมพ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ปรากฏใน ลักษณะการตั้งชื่อเรื่องตามความสัมพันธ์ระหว่างชื่อเรื่องกับเนื้อเรื่อง กล่าวคือ พระมหาอุจฉิยวชิร เมธีนำจุดประสงค์หรือใจความสำคัญ (Main idea) ของเรื่องหรือหลักธรรมะที่ต้องการนำเสนอใน บทความนั้นๆ มาตั้งเป็นชื่อเรื่อง หากผู้อ่านไม่ได้อ่านเรื่องนั้นๆ หรือบทความนั้นๆ ทั้งหมด ก็ สามารถเข้าใจได้ว่า พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีกำลังจะสื่อสารธรรมะผ่านบทความทางสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ว่าด้วยเรื่องอะไร เนื่องจากชื่อของบทความ สามารถสรุปหลักธรรมะประการสำคัญที่พระมหาอุฉิ ยวชิรเมธีสอนเอาไว้ได้อย่างชัดเจน การตั้งชื่อเรื่องของผู้เขียนตั้งใจนำเสนอ อีกทั้งยังเป็นการปูทางเข้า สู่เนื้อเรื่องที่ต้องการนำเสนอ ตัวอย่างเช่น เรื่อง “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ” (ว.วชิรเมธี, 21

พศศิกายน 2553: M7) เป็นชื่อเรื่องของบทความที่ว่า พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธียกขึ้นมาเล่าประกอบในบทความเพื่อเสริมความเข้าใจในธรรมะเรื่องที่ว่า พุทธยั้งขึ้น โดยเป็นชื่อของเจ้าสำนักนางโลมกับฤๅษี ที่ทั้ง 2 คนนั้นต่างมีความชื่นชมซึ่งกันและกัน เจ้าสำนักนางโลมนั้นชื่นชมฤๅษีในแง่ความศรัทธาต่อฤๅษีผู้ซึ่งมีบุญบารมี ทุกคืนก่อนนอนเธอจะกราบไหว้ฤๅษีด้วยความเคารพเลื่อมใส ขณะที่ฤๅษีกลับเพื่อฝืนอยากร่วมอภิรมย์กับเธอ เมื่อทั้ง 2 ลาลับจากโลกนี้ไปแล้ว ฤๅษีได้ไปตกนรก ขณะที่เจ้าสำนักนางโลมได้ขึ้นสวรรค์ ทั้งหมดนี้ก็เพราะว่าความดีงามนั้นอยู่ที่จิตใจ แม้ฤๅษีจะมีความเป็นฤๅษีบังหน้า หากคิดไปในทางที่ไม่ดี ก็สามารถตกนรกได้ ดังชื่อเรื่องที่ว่า “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ” สามารถสรุปหลักธรรมะประการสำคัญที่พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธี คือ ความดี ความซื่อสัตย์ที่ใจหรือวิถีคิดของเรานั้นเอง หรือในเรื่อง “สุขแท้ ราคาถูก” (ว.วชิรเมธี, 2554 : M7) เป็นเรื่องที่ว่าพูดถึงการมีฉันทะในการทำงาน คือ ความพอใจนั่นเอง กล่าวคือ หากเราเกิดความรักความชอบในงานนั้น หากทำบ่อยๆ จนรู้สึกว่าการที่ทำก่อให้เกิดความสุข ความยากลำบากในการทำงานจะหายไป ความสุขจะเข้ามาแทนที่ ก่อให้เกิดสุขแท้ราคาถูกขึ้นมาได้ในการทำงาน ในชีวิตประจำวัน โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินซื้อหาความสุข แต่ทุกๆ คนสามารถปลูกความสุขได้ในหัวใจ

2.) การเปิดเรื่อง

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธีในสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธี มีการสื่อสารธรรมะผ่านบทความในสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งตามหลักการเขียนแล้ว การเปิดเรื่องถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการนำเข้าสู่เรื่องราวที่กำลังจะถ่ายทอด เพราะหากผู้เขียนสามารถเปิดเรื่องได้อย่างน่าสนใจ ชวนติดตามแล้ว ก็จะสามารถชักจูงให้ผู้อ่านติดตามเรื่องนั้นไปตลอดต้นจนจบ การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์นั้นก็เช่นเดียวกัน พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธีมีวิธีการเปิดเรื่องเพื่อนำเข้าสู่หลักธรรมะต่างๆ ที่พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธีต้องการนำเสนอได้อย่างชวนติดตาม แม้จะเป็นเรื่องของธรรมะ แต่พระมหาอุตฺตมชิวชิรเมธีก็สามารถสื่อสารธรรมะผ่านบทความในหนังสือพิมพ์และนิตยสารได้อย่างสนุกสนานทั้งในด้านอรรถรสการอ่าน และยังคงคุณค่าทางธรรมะอย่างครบถ้วน ซึ่งปรากฏลักษณะการเปิดเรื่อง คือ เปิดเรื่องด้วยใจความสำคัญของเรื่องและการเปิดเรื่องด้วยคำถาม

การเปิดเรื่องด้วยใจความสำคัญของเรื่อง เป็นการเปิดเรื่องหรือนำเข้าสู่เรื่องโดยการมุ่งไปที่ประเด็นธรรมะสำคัญที่ต้องการนำเสนออย่างทันทีที่เปิดเรื่อง ส่วนมากแล้ว การเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จะนำเข้าสู่หลักธรรมะพื้นฐานที่คนทั่วไปคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีแล้ว ไม่ใช่หลักธรรมะที่ยากเกินไป การเปิดเรื่องด้วยใจความสำคัญของเรื่อง เหมือนการปูทางเข้าสู่เรื่องที่ต้องการจะนำเสนอ ว่ากำลังจะกล่าวถึงหลักธรรมะเรื่องใด เป็นการสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นในหลักธรรมะที่ต้องการ

นำเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง ดังปรากฏในเรื่อง “คุณยังไม่วางอีกหรือ?” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“แก่นคำสอนสำคัญประการหนึ่งที่โดดเด่นมาก ของพระพุทธศาสนา คือ การปล่อยวาง พิจารณาในแง่ของถ้อยคำคำว่า “การปล่อยวาง” ดูเหมือนไม่น่าจะทำยาก แต่หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้ว ไม่ง่ายเลยที่ใครๆจะทำได้ อุปสรรคสำคัญของการปล่อยวาง คือ การยึดติดยึดมั่นในสิ่งต่างๆ อย่างเหนียวแน่น...”

(ว.วชิรเมธี, 14 พฤศจิกายน 2553: M7)

“ความทุกข์มี 2 รูปแบบ
หนึ่ง คือ ทุกข์ทางกาย (กายิกทุกข์)
สอง คือ ทุกข์ทางใจ (เจตสิกทุกข์)
 ทุกข์ทางกายหากเกิดขึ้นแล้ว หากได้รับการเยียวยาอย่างถูกต้องหายได้ไม่ยากนัก ส่วนทุกข์ทางใจนั้นหากเยียวยาไม่ถูกต้อง อาจเป็นปัญหาของชีวิตอย่างยืดเยื้อเรื้อรัง ยาวนาน...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

“คำสอนว่าด้วย ‘เมตตา’ เป็นคำสอนสำคัญของพุทธศาสนา เมื่อเราชาวพุทธ สวดมนต์ทุกครั้ง เราจะจบด้วยบทแผ่เมตตาเสมอ ในบทแผ่เมตตา เราจะค้นพบคำสอนที่ว่า ขอให้เราจงรู้จักมีเมตตาต่อสรรพชีวิต สรรพสัตว์อย่างไร้ขีดจำกัด ไม่เลือกที่รัก ไม่มักที่ชัง ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีปริมาณ...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56)

นอกจากนี้กลวิธีการเขียนในสื่อสิ่งพิมพ์ ยังพบวิธีการเปิดเรื่องด้วยการใช้คำถาม ซึ่งการเปิดเรื่องด้วยคำถามนั้น ถือได้ว่าเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านในเรื่องของธรรมะที่พระมหา วุฒิชัยวชิรเมธีกำลังต้องการนำเสนอ วิธีการเปิดเรื่องด้วยการใช้คำถามที่พระมหา วุฒิชัยวชิรเมธีนำมาใช้นั้น โดยมากจะเป็นคำถามที่คนโดยมากรู้สึกสงสัยโดยทั่วกันอยู่แล้ว หรือเป็นคำถามที่คนโดยมากไม่ทันได้สังเกต แต่เมื่อนำมาตั้งเป็นคำถามแล้วก็ชวนสงสัย ใครรู้ จึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกสนใจ อยากอ่าน อยากทราบคำตอบมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างจากเรื่องพรอันประเสริฐ ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ มีการเปิดเรื่องโดยใช้คำถาม ดังนี้

“เคยสังเกตบ้างไหม ทำไมเมื่อมีคนตายลง จึงนิยมนำศพไปตั้งสวดอภิธรรม หรือทำพิธีกรรมเกี่ยวกับศพกันที่วัด ตายแล้วทำไมไม่เผาทันที...”

3.) การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ พระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีมีวิธีการดำเนินเรื่องที่ใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสื่อสารธรรมะในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นแบบฉบับ (Pattern) เดียวกัน คือ ในสื่อหนังสือพิมพ์ จะการเริ่มต้นบทความด้วยหลักธรรมะที่ต้องการสอน หรือนำเสนอ และใช้กลวิธีการยกตัวอย่างนิทาน เรื่องเล่า เหตุการณ์ บุคคลสำคัญ วาทะบุคคลเข้ามาเสริมธรรมะที่ต้องการเผยแพร่ และยังมีการใช้บทสนทนาโต้ตอบในการดำเนินเรื่อง จึงทำให้เรื่องราวธรรมะที่พระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีต้องการถ่ายทอดออกมานั้นไม่น่าเบื่อ สนุกสนาน และชวนติดตามตลอดต้นจนจบและเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และในส่วนของนิยายสาร ด้วยรูปแบบของบทความเป็นในลักษณะถาม-ตอบคำถาม รูปแบบการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อวิทยุจึงมีแบบแผนชัดเจน โดยเป็นการสื่อสารที่มุ่งตอบคำถามของผู้ที่กำลังประสบปัญหา ได้รับความทุกข์ และอยากได้ที่ปรึกษาที่ให้แง่มุมมองธรรมะในการตอบคำถามอย่างกระจ่างชัดเจน ซึ่งพระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีจะตอบคำถามคลายความกังวลพร้อมทั้งมีการมอบคติธรรม การดำเนินเรื่องที่พบในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏวิธีการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ เช่น การใช้บทสนทนาโต้ตอบในการดำเนินเรื่อง การดำเนินเรื่องโดยการยกตัวอย่าง เช่น การยกเรื่องเล่าหรือนิทาน หรือการยกตัวอย่างบุคคลสำคัญ ซึ่งทำให้เนื้อเรื่องธรรมะที่พระมหาจุฬารัตนวิจิตรเมธีเขียนลงในสื่อสิ่งพิมพ์นั้น มีความสนุกสนาน ตี๋งให้ผู้อ่านติดตามได้ตลอดต้นจนจบ เช่น ปรากฏการใช้บทสนทนาในการดำเนินเรื่อง เรื่อง “เธอไม่ใช่มัน มันไม่ใช่เธอ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“นักศึกษาคนหนึ่ง กำลังกลัดกลุ้มเพราะถูกโทษะกลุ่มมูม จึงไปถาม
อาจารย์บ๊นไก

“อาจารย์ครับ ผมเป็นคนโมโหร้าย ระวังอย่างไรก็ไม่ค่อยอยู่ ผมต้องทำ
อย่างไร จึงจะจัดการกับความเจ้าโมโหร้ายนี้ได้ล่ะครับ”

“โอ้! เธอมีสิ่งแปลกปลอมในตัวมากเชียวนะนี่ ไหนลองเอาเจ้าสิ่งที่ว่านี้
ออกมาให้ฉันดูหน่อยซิ”

“ผมเอาออกมาให้ท่านดูเดี๋ยวนี้ไม่ได้หรอกครับ”

“อ้าว! แล้วเมื่อไรกัน เธอเจ้าเอาเจ้าความโมโหร้ายนั้นออกมาให้ฉันดูได้”

“เอ่อ - - คือ ก็มันเกิดไม่เป็นเวลานี้ครับ”

“อืม - - ถ้าเช่นนั้น เจ้าความโมโหร้ายนั้น ต้องไม่ใช่ธาตุแท้ของเธอแน่ๆ เพราะมันน่าจะเป็นธาตุแท้ของเธอแน่ๆ เพราะถ้ามันเป็นธาตุแท้ของเธอจริงละก็ เธอต้องเอามันออกมาให้ฉันดูได้ตลอดเวลา นี่แสดงว่า มันไม่ได้ติดตัวเธอมาตั้งแต่กำเนิด ทั้งพ่อแม่ของเองก็ไม่ได้มอบให้แก่เธอมา เธอลองคิดให้ดีสิ แล้วจะเข้าใจธรรมชาติของสิ่งนี้”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

จากตัวอย่างการนำบทสนทนามาใช้ในการดำเนินเรื่องข้างต้น การนำบทสนทนามีส่วนช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างไม่น่าเบื่อ สนุกสนาน และประการสำคัญคือ บทสนทนาที่พระมหาจุฬิชาวัชรเมธีหยิบยกขึ้นมา ยังเสริมหลักธรรมะที่ต้องการโดยตรง เช่น จากตัวอย่างพระมหาจุฬิชาวัชรเมธีกำลังจะสอนให้เข้าใจธรรมชาติของความโกรธ การยกบทสนทนาขึ้นมา สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่พระมหาจุฬิชาวัชรเมธีต้องการสอนอย่างชัดเจน ว่าธรรมชาติของความโกรธไม่มี ความคงทน และไม่ได้อยู่กับเราเสมอไป เหมือนกับในบทสนทนาที่อาจารย์บัณฑิตขอให้ลูกศิษย์เอาความโกรธขึ้นมาให้ดูในขณะนั้น แต่ลูกศิษย์ก็ไม่สามารถนำมาให้ดูได้

“ในยามบ่ายสนธยวันหนึ่ง ขณะอาจารย์ชิจิริ โคจุนกำลังนั่งอ่านพระสูตรอยู่ในกุฏิ ใจคนหนึ่งย่องมาอย่างเงียบกริบ คิ้วก็มิดขาววับออกมาจ้ท้าน

“มีเงินเท่าไร ส่งมาให้หมด ถ้าตุกติกละก็ ข้าไม่วิวัดท่านแน่”

ชิจิริ โคจุน โบกมือเป็นที่ทำว่าอย่ามากวนใจ สายตายังคงจับอยู่ที่พระสูตร ก่อนจะเอ่ยปากตัดรำคาญไปว่า

“อย่าเพิ่งกวนอาตมาได้ไหม เงินอยู่ในลิ้นชักโน้น อยากได้ก็ไปเปิดเอาเอง... อ้อ อย่าเอาเงินไปหมดนะ เหลือไว้ให้อาตมาจ่ายภาษีในวันพรุ่งนี้ด้วย”

ใจรวาดเงินไปเกือบหมด เหลือไว้ในลิ้นชักไม่กี่บาท แล้วก็จากไปอย่างงงๆ ต่อปฏิกริยาแสนซาเฉยของเจ้าของทรัพย์”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

การนำบทสนทนามาใช้ในการดำเนินเรื่องข้างต้นสามารถสร้างความสนใจของผู้อ่านให้รู้สึกสงสัยใคร่รู้ว่า เหตุใดอาจารย์ชิจิ ริ โคจุน จึงไม่มีความห่วงหาในทรัพย์สิน แต่กลับยกทรัพย์สินสมบัติให้โจรไปเกือบทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าพระมหากุศุมิซึวชิระเมธีมีการนำบทสนทนาที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง จนสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านให้รู้สึกอยากอ่านต่อเพราะอยากทราบเรื่องราวธรรมะที่กำลังต้องการนำเสนอ และการนำบทสนทนาที่ใช้ในการดำเนินเรื่องยังช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศุมิซึวชิระเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ ในการดำเนินเรื่องนั้นพระมหากุศุมิซึวชิระเมธีมีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนาได้ตอบในการสื่อสารธรรมะที่ต้องการนำเสนอ โดยการนำบทสนทนาได้ตอบนั้นปรากฏในการดำเนินเรื่องโดยการยกถ่ายถอดธรรมะผ่านการยกเรื่องราว ประสบการณ์หรือนิทานขึ้นมาประกอบเรื่อง บทสนทนาที่พระมหากุศุมิซึวชิระเมธีนำมาใช้เพื่อการดำเนินเรื่องเล่า มีผลทำให้เรื่องราวที่เล่านั้นไม่น่าเบื่อ ชวนติดตามตลอดต้นจนจบ

นอกจากนี้พระมหากุศุมิซึวชิระเมธียังมีวิธีการดำเนินเรื่องโดยการยกตัวอย่างมาประกอบธรรมะที่ต้องการนำเสนอ เป็นลักษณะการสื่อสารธรรมะของพระมหากุศุมิซึวชิระเมธีที่โดดเด่นมากในสิ่งพิมพ์ กล่าวคือ ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ พระมหากุศุมิซึวชิระเมธีมักมีวิธีการดำเนินเรื่องโดยการยกตัวอย่างเข้ามาแทรก ซึ่งปรากฏในลักษณะการกล่าวถึงประเด็นธรรมะที่สำคัญก่อนในเบื้องต้น การยกตัวอย่าง และการสรุปใจความธรรมะในตอนท้ายในที่สุด วิธีการดำเนินเรื่องราวโดยการยกตัวอย่างมาประกอบธรรมะที่ต้องการนำเสนอ ปรากฏในลักษณะ การยกตัวอย่างนิทานหรือเรื่องเล่า และการยกตัวอย่างบุคคล เช่น เรื่อง “พรอันประเสริฐ” จาก หนังสือพิมพ์พุทธยุคนี้ ดังนี้

“มหาเศรษฐีคนหนึ่งไปทำบุญที่วัด เมื่อทำบุญเสร็จแล้ว จึงขอให้หลวงพ่อบรรพชาให้มีความสุขตลอดไป

หลวงพ่อบรรพชาให้ กะดาศะ แล้ววัดข้อความที่เป็นพรสุดวิเศษ

เศรษฐีเฝ้ามองด้วยใจระทึก เมื่อเขียนเสร็จหลวงพ่อบรรพชาให้...มีคำบรรยาย

พรที่เขียนว่า

“ขอให้พ่อตาย ลูกตายและหลานตาย”

“หลวงพ่อบอกให้เขียนคำอวยพรให้ครอบครัวของผม และนี่มันอะไรกัน ทำไม
ท่านถึงเขียนข้อความที่เป็นอัปมงคลเช่นนี้” เศรษฐีดำนิหลวงพ่อย่างหัวเสีย

หลวงพ่อยิ้มวางพูกัน พลาถอธิบาย

“อาตมาจะบอกให้ สิ่งที่คุณเขียนให้ในนี้ ไม่ใช่เรื่องอัปมงคล แต่มันคือพรแสน
วิเศษ โยมลองคิดดูสิ ถ้าลูกของโยมตายก่อนตัวโยม โยมจะเสียใจขนาดไหน ถ้า
หลานตายก่อนทั้งโยมและลูกจะเสียใจขนาดไหน แต่ถ้าทุกคนตายไปตามลำดับอย่าง
เป็นธรรมชาติอย่างที่อาตมาเขียนนี้ ก็นับเป็นธรรมดาของชีวิต เช่นนี้ ยังไม่นับเป็นพร
แสนวิเศษอีกหรือ”

(ว.วชิรเมธี, 28 พฤศจิกายน 2553: M7)

จากเรื่องเล่าที่ยกมาข้างต้น นำมาจากเรื่อง พรอันประเสริฐ ซึ่งพระมหาภูมิจัยวชิรเมธี
กล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องความตาย งานศพ ซึ่งเป็นสังขารธรรมและเรื่องธรรมดาของชีวิต แต่คนมัก
หลีกเลี่ยงไม่ยอมรับรู้ ถึงกระทั่งว่าห้ามกล่าวถึงเรื่องของการตาย เพราะเป็นอัปมงคล เช่นเดียวกับ
ตัวอย่างเรื่องเล่าที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธียกขึ้นมาเสริม ที่เศรษฐีโกรธหลวงพ่เมื่อขอพร แล้วหลวง
พ่กับกล่าวถึงความตาย ทั้งหมดนี้พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีต้องการเสนอหลักธรรมะเรื่องของความ
ตายว่าเป็นสังขารธรรม ธรรมดาของชีวิต ความตายเป็นสิ่งใกล้ตัว ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเวลาและ
สถานที่ เพื่อให้คนเราดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท นอกจากนี้ยังปรากฏการยกตัวอย่างบุคคล
ที่ได้รับการยอมรับนับถือในสังคม มาเป็นตัวอย่างใช้ในการสอนธรรมะด้วย เช่น เรื่อง “จิต
วิญญาณของคานธี” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ เช่น

“บุคคลอย่างมาติน ลูเธอร์ คิงส์ จูเนียร์ เนลสัน แมนเดลา องซานซูจี
หรือผู้นำแห่งยุคสมัยของวันนี้อย่างอาร์ก โอบามา ฯลฯ เขาเหล่านี้ล้วนเคยเอ่ยอ้าง
ว่าได้อิทธิพลทางความคิดทางการเมือง ทางจิตวิญญาณมาจากมหาตมะ คานธี
อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงวิธีการดำเนินเรื่องโดยการยกตัวอย่างมาประกอบ ธรรมชาติของพระมหากษัตริย์หรือวีรชน การยกนิทานหรือเรื่องเล่าและบุคคลสำคัญขึ้นมาเสริมธรรมชาติ ใน การถ่ายทอดธรรมชาติผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์นั้น พระมหากษัตริย์หรือวีรชนมีรูปแบบการ นำเสนอธรรมชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ที่เป็นแบบแผน (Pattern) คือ การเริ่มเรื่องด้วยการมุ่งประเด็นไป ยังธรรมชาติที่ต้องการนำเสนอก่อนในเบื้องต้น อธิบายธรรมชาตินั้นอย่างละเอียดแจ่มแจ้ง โดยนำการ ยกบทสนทนา นิทานหรือเรื่องเล่าเข้ามาประกอบ และจบลงด้วยการสรุปธรรมชาติประการสำคัญไว้ ในตอนท้าย การดำเนินเรื่องโดยการยกบทสนทนา นิทานหรือเรื่องเล่า โดยมากมักเป็นนิทานหรือ เรื่องเล่าที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติเรื่องหนึ่งที่พระมหากษัตริย์หรือวีรชนต้องการถ่ายทอด ซึ่งการดำเนิน เรื่องโดยการยกบทสนทนาและยกเรื่องเล่าขึ้นมาทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและทำให้ สามารถเห็นตัวอย่างจากเรื่องที่พระมหากษัตริย์หรือวีรชนยกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง จึงถือเป็นวิธีการที่ทำให้ เข้าใจธรรมชาตินั้นอย่างกระจ่างชัดเจนนยิ่งขึ้น อันนำมาสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในธรรมชาติที่พระ มหากษัตริย์หรือวีรชนต้องการสอน

4.) การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องนับได้ว่าเป็นวิธีการเขียนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ หากสามารถปิด เรื่องได้อย่างดี น่าประทับใจ ก็จะสามารถเป็นที่น่าจดจำของผู้อ่านไปอีกยาวนาน แต่หากปิดเรื่อง ได้ไม่ดีแล้วก็อาจทำให้ผู้อ่านไม่อยากจะติดตามอ่านในครั้งต่อไปได้ การปิดเรื่องจึงเสมือนหัวใจ สำคัญของการเขียนหรือการสื่อสารแนวคิดทัศนคติของผู้เขียนไปยังผู้อ่านอีกประการหนึ่ง การปิด เรื่องของพระมหากษัตริย์หรือวีรชน ในสื่อสิ่งพิมพ์นั้น พระมหากษัตริย์หรือวีรชนมีวิธีการปิดเรื่องด้วยคติ ธรรมคำคม ปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขัน และปิดเรื่องด้วยคำพูดเสียดสี ประชดประชัน

การปิดเรื่องด้วยคติธรรมคำคม ดังปรากฏในเรื่อง “ความหมายของชีวิตที่คุ้มค่า” จาก นิตยสาร Secret ดังนี้

“...ชีวิตที่คุ้มค่าคือชีวิตที่เกิดมาเพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เหมือนที่ปราชญ์ ท่านกล่าวว่า “อยู่เพื่อตัวเองอยู่แค่สิ้นใจ อยู่เพื่อคนทั่วไปอยู่ชั่วฟ้าดิน”

(ว.วีรเมธี, 2553: 93)

การปิดเรื่องด้วยข้อคิด คติสอนใจ ดังปรากฏในเรื่อง “ปลายทางแห่งศรัทธา” จากนิตยสาร Secret ดังนี้

“...ไม่ว่า “ศรัทธา” ในความหมายของคุณจะครอบคลุมความหมายแค่ไหนก็ตาม สิ่งสำคัญที่คุณจะต้องมีในชีวิตนี้ คือ การมีชีวิตที่มีคุณค่า ซึ่งวัดกันง่าย ๆ ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” และจากนั้นจึง “ให้คนอื่นเขาได้พึ่ง”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 97)

การปิดเรื่องด้วยข้อคิด คติสอนใจดังปรากฏเช่น เรื่อง “อย่ายอมจำนนต่อกรรมกันง่าย ๆ” จากนิตยสาร Who? ดังนี้

“...ความเข้าใจว่าโลกนี้มีกฎธรรมชาติอยู่หลายกฎ ทำให้เราไม่ “เก็บกด” ตัวเองไว้ในวงล้อมของกรรม แต่จะทำให้เราเป็นคนที่ไม่ยอมจำนนต่ออะไรง่าย ๆ และมนุษย์ที่ไม่ยอมจำนนต่ออะไรง่าย ๆ นี้แหละ คือมนุษย์ขั้นนำที่จะทำให้โลก และชีวิตของเราน่าอยู่”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 127)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการปิดเรื่องด้วยข้อคิด คติสอนใจของเรื่องเป็นจำนวนมาก โดยใจความสำคัญที่นำมาปิดเรื่องนั้นก็คือ หลักธรรมะที่ต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทบทความในนิตยสาร พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการสื่อสารธรรมะในนิตยสารที่เป็นแบบแผน นั่นคือ การถามทางโลก และตอบทางธรรม กล่าวคือ เมื่อพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีได้รับคำถามทางโลกจากผู้อ่านแล้ว พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีตอบคำถามด้วยคำตอบทางธรรม เพื่อให้แง่คิดและสติแก่ผู้ถามและผู้อ่าน เมื่อตอบคำถามอย่างแจ่มกระจ่างชัดเจนแล้ว พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี จะมีการทิ้งท้ายหรือปิดเรื่องไว้ด้วยข้อคิด เพื่อให้เกิดสติไตร่ตรองตามหลักธรรมะที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีต้องการสื่อสารไปถึงผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากสิ่งที่อ่านสูงสุดและได้สติข้อคิดเพื่อการนำไปใช้แก้ปัญหาในกรณีนั้นๆ ขณะเดียวกันผู้ที่อ่านคนอื่นๆ ก็ได้คติสอนใจจากคำถามและคำตอบที่ยกมาอีกด้วย

การปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขัน ปรากฏในลักษณะการที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ต้องการสื่อสารธรรมะไปยังผู้อ่าน โดยมากการปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขัน จะปรากฏร่วมในลักษณะของการยกเรื่องเล่าขึ้นมาประกอบ ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกมานั้น จะเป็นเรื่องเล่าที่แฝงด้วยเรื่องราวทางธรรม และเป็นเรื่องที่มีความสนุกสนาน ซึ่งพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี จะไม่เผยแพร่เรื่องราวที่เล่าไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้น

เรื่อง แต่จะค่อยๆ ลำดับเรื่องราวให้ผู้อ่านอยากติดตามตลอดทั้งเรื่อง และเผยความจริงพร้อมทั้งแทรกอารมณ์ขันไว้ในตอนท้าย ซึ่งทำให้ธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี เผยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นเรื่องราวที่สนุกสนาน เป็นที่ประทับใจของผู้อ่านมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในเรื่อง “กฎทุกกฎมีข้อยกเว้น” จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ดังนี้

“...หลวงพ่เห็นเขายังคงใจแคบ จึงอธิบายว่า การสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลด้วยเมตตาจิตนั้น จะต้องแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลไปยังสัตว์ทั่วทั้งโลกอย่างไม่มีที่อคติ...

“หลวงพ่สอนเช่นนั้นก็ดีอยู่” เขาแย้ง

แต่โปรดยกเว้นได้ไหมขอรับ ผมมีเพื่อนบ้านอยู่คนหนึ่ง มันมีพฤติกรรมเลวระยำมาก ซึ่งผมไม่อาจยกโทษให้ได้ หลวงพ่กรุณาได้โปรดอย่ารวมมันไปกับสัตว์โลกทั้งปวงเลยขอรับ”

(ว.วิชิตเมธี, 2553: 57)

การปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขัน จากเรื่องถ้าจะรักก็จงรักอย่างเปิดเผย จากหนังสือพิมพ์เนชั่น ความว่า

“...อยู่มาวันหนึ่ง ภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งทนต่อความงามของเธอนานไม่ไหว จึงตัดสินใจเขียนจดหมายรักถึงเธอ พร้อมทั้งนัดแนะขอพบเธอเป็นการส่วนตัว เธอนั่งอ่านจดหมายฉบับนั้นแล้วเก็บไว้ วันหนึ่งเมื่อภิกษุ ภิกษุณีและคฤหัสถ์ญาติโยมมาพร้อมกันในวันพระใหญ่ ขณะที่การแสดงธรรมของพระชั้นสูงจบลงแล้ว เธอนั่งจิกขี้ขึ้นยืนท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์ ทุกคนตะลึงงันกับสิ่งที่เธอกำลังทำ เธอประกาศก้องกลางที่ประชุมว่า ภิกษุที่เขียนจดหมายรักถึงฉัน หากท่านรักฉันจริงๆ ก็ขอจงเดินออกมาเถิด มากอดฉันที่ตรงนี้ได้ยวนี้เลย

ภิกษุทั้งวัดเจียบกริบ!”

(ว.วิชิตเมธี, 2553: 57)

การปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขันนั้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกละสนุกสนาน และก่อให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกกับธรรมะว่าธรรมะไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อ แต่กลับเป็นเรื่องที่ชวนฟัง และอารมณ์ขันยังมีส่วนให้การช่วยลดความจริงจังของธรรมะในเรื่องยากที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีต้องการนำเสนอ อีกทั้งการนำอารมณ์ขันเข้ามาช่วย ยังทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ สร้างรอยยิ้มและเปิดใจรับฟังธรรมะมากยิ่งขึ้น

การปิดเรื่องด้วยคำพูดเสียดสี ประชดประชัน ปรากฏในลักษณะการใช้คำพูดที่รุนแรงหนักแน่น หลังจากการอธิบายหลักธรรมะที่สอนไปแล้ว การใช้คำพูดที่เสียดสี ประชดประชันหรือคำพูดที่รุนแรง ไร้ต่ออารมณ์ความรู้สึก ก็เพื่อให้ผู้อ่านเกิดสติ เกิดการพิจารณาไตร่ตรองตามหลักธรรมะ หรือเรื่องที่พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีต้องการนำเสนอผ่านธรรมะในสื่อสิ่งพิมพ์ ดังปรากฏในเรื่อง “ศิลปะการลงจากหลังม้า” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“...ศิลปะการลงจากหลังม้าเป็นพักๆ หรือลงแบบลาขาด เพื่อจัดสมดุลชีวิต ไม่ใช่ศิลปะชั้นสูง ใครๆ ก็ทำได้ ถ้ามรณะสติ แต่ถ้าปราศจากสติเสียแล้ว แม้มีใครไปตะโกนบอกให้ลงจากหลังม้า บางทีเขาอาจจะด่าตอบ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็คงปล่อยให้เขาควมม้าต่อไปให้สาแก่ใจของเขาเถิด”

(ว.วชิรเมธี, 2554: 57)

การปิดเรื่องด้วยคำพูดเสียดสี ประชดประชัน ที่ปรากฏในเรื่องปลายทางแห่งศรัทธา ในนิตยสาร Secret ดังนี้

“...รู้ความลับของจิตและของกิเลสอย่างนี้แล้ว หากใครยังยินดีปล่อยตนให้เป็นทาสของกิเลสต่อไปก็ช่วยไม่ได้”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 127)

การปิดเรื่องด้วยคำพูดเสียดสี ประชดประชัน ที่ปรากฏในเรื่อง “เปลี่ยน 7 วันอันตรายให้กลายเป็น 7 วันอันเปี่ยมสุข” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“...ส่งท้ายด้วยธรรม ต้อนรับด้วยศีล เพื่อแนะนำศิลปะการเฉลิมฉลองปีใหม่ สไตล์ชาวพุทธ ที่เน้นกิจกรรมการเฉลิมฉลองโดยเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต แทนการตกเป็นทาสอบายมุขอย่างไม่ลืมหูลืมตาจนกระทั่งว่า เมามายข้ามปีอย่างน่าสมเพช”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การปิดเรื่องด้วยวิธีการใช้คำพูดเสียดสีประชดประชันนั้น พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีมีการนำคำพูดแรงๆ มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดสติ จุกคิด หรือเป็นการให้สติแก่ผู้อ่านในเรื่องที่ผู้อ่านอาจหลงลืมหรือไม่ได้ใส่ใจ พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีจะมีการใช้คำพูดในเชิงเสียดสี ประชดประชันเพื่อทำให้อ่านได้แง่มุมความคิดที่เป็นประโยชน์ เพื่อชี้แนะในทางที่ดีและถูกต้อง เพื่อให้ผู้อ่านนำแง่คิดเหล่านี้ไปพิจารณาไตร่ตรอง และนำไปใช้ดำรงตนอย่างมีสติในชีวิตประจำวัน

5.) การใช้ภาพประกอบ

บทความของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธีในสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์นั้น มิได้สร้างสรรค์เฉพาะในส่วนข้อบทความที่เป็นข้อความอย่างเดียว แต่ภาพประกอบก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสนใจแก่ผู้อ่าน อีกทั้งภาพประกอบที่นำมาใช้ในบทความธรรมะของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ยังมีความสอดคล้องกับเรื่องราวธรรมะที่พระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธีต้องการนำเสนออย่างยิ่ง ภาพประกอบในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่นำมาประกอบบทความธรรมะของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธี จึงช่วยในการเสริมความเข้าใจ สร้างจิตภาพขณะอ่าน และทำให้สามารถเข้าใจธรรมะที่พระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธีถ่ายทอดผ่านบทความได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ภาพประกอบที่เผยแพร่ธรรมะของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธีในสิ่งพิมพ์ ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน และภาพประกอบยังสามารถสร้างความจดจำของผู้อ่านเมื่อเปิดผ่านในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารได้ว่า นี่คืบทความธรรมะของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธี ดังที่ ชัยณรงค์ นิริยานนท์ ผู้วาดภาพประกอบบทความธรรมะของพระมหาดุสิตชัยวิชิตเมธี กล่าวว่

“ภาพประกอบช่วยลดความน่าเบื่อ แล้วก็ช่วยสร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ลดความตึงเครียดในการอ่านแค่ตัวหนังสือ ภาษาภาพจะช่วยทำให้เราเข้าใจอะไรได้ลึกซึ้ง เพราะการมองจะต่างจากการอ่าน การดูจะทำให้เราเห็นในมุมมองที่เป็นกลาง และตามความเป็นจริงครับ เราเกิดมาเราเริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่างๆ แล้วเกิดความประทับใจ แล้วเราก็เรียนรู้จากสิ่งนั้น สิ่งแรกที่เราเรียนรู้เกิดจากการดู ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยภาษา ภาษาเป็นเรื่องของการถูกบังคับมาทีหลัง เป็นเรื่องของสัญลักษณ์ถ้อยคำ แต่ภาพมันเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นสากล ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ก็สามารถรับรู้ได้ด้วยการมองภาพทั้งหมด ภาพจึงกว้างกว่าตัวหนังสือมาก และสามารถอธิบายบางสิ่งบางอย่างที่ตัวหนังสือไม่สามารถอธิบายได้ด้วย เหมือนที่ศิลปินหลายท่านพูดว่า มันคือจิตวิญญาณ การวาดภาพออกมามันคือการส่งจิตสู่ภาพ ภาพก็คือจิต จิตก็ส่งสู่จิตต่อผู้รับสารอีกทีหนึ่ง มันเหมือนเป็นปาฏิหาริย์นะครับ แต่ผู้ที่ศึกษาพุทธจะสามารถเข้าใจได้”

(ชัยณรงค์ นิริยานนท์, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2554)

ลักษณะ (Style) ของภาพในบทความธรรมะของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏลักษณะภาพประกอบที่เป็นลายฟุ้งกันจีนแบบเซน (Zen) ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับนิทาน ธรรมะของเซน (Zen) ที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธียกขึ้นมาประกอบเรื่อง จึงทำให้ภาพประกอบและ เรื่องที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีต้องการถ่ายทอดนั้น ผสานกลมกลืนกันเป็นหนึ่งเดียว มีส่วนสำคัญ ในการเสริมความเข้าใจของผู้รับสารให้สามารถเข้าใจหลักธรรมะเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอได้เป็น อย่างดี

“ นี่เป็นงานแรกที่ใช้ฟุ้งกันจีนแบบเซน (Zen) ครับ ด้วยที่บทความของพระอาจารย์ ยกตัวอย่างนิทานเซน (Zen) ภาพประกอบจึงต้องวาดให้สอดคล้องด้วย ให้รูปแบบของ งานตรงกับเนื้อหาที่พระอาจารย์ได้เขียน เพื่อให้มันดูมีความผสมผสานกลมกลืนกัน ต้อง อ่านบทความพระอาจารย์ก่อนล่วงหน้าเพื่อเป็นไกด์ครับ แล้วจึงเริ่มเจริญสติ ฟังคิดงาน จากการเจริญสติด้วยการเดินจงกรมครับ เดินให้อยู่ในสภาวะที่ว่าง เมื่อเกิดสภาวะที่ว่าง จริงๆ ความคิดทั้งหมดมันก็จะเกิดขึ้นมาบนหัวเลย ภาพทั้งภาพจะเกิดขึ้นมาบนหัวเลย เฉลี่ยจะวาดประมาณ 15 นาทีถึง ครึ่งชั่วโมง”

(ชัชฌนรงค์ นิริยานนท์, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2554)

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

(ภาพที่ 1 ภาพประกอบบทความธรรมะของพระมหาภูมิจัยวชิรเมธีในสื่อหนังสือพิมพ์)

นอกจากนี้ภาพประกอบที่นำมาใช้ในบทความธรรมะของพระมหาภูติชัยชिरเมธีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ยังมีความสอดคล้องกับเรื่องราวธรรมะที่พระมหาภูติชัยชिरเมธีต้องการนำเสนออย่างยิ่ง โดยที่แม้ผู้อ่านยังไม่ต้องอ่านเรื่องราวทั้งหมดแต่สามารถเข้าใจในเบื้องต้นได้ว่าบทความธรรมะของพระมหาภูติชัยชिरเมธีจะกล่าวถึงเรื่องใด ภาพประกอบจึงสามารถเป็นการสร้างความเข้าใจกับผู้อ่านเบื้องต้นว่าธรรมะที่ต้องการนำเสนอในบทความนั้นมีประเด็นสำคัญที่ว่าด้วยเรื่องใด

“หลักๆจะดูที่เนื้อหาหลักที่พระอาจารย์นำเสนอออกมา จะดูประเด็นหลักๆของเนื้อหาว่าจุดที่เป็น Climax จริงๆ เป็นยังไง แล้วจะหยิบจุดที่เป็น climax มาเขียน โดยที่บางครั้งเราจะสอดแทรกอะไรเล็กๆ น้อยๆ ลงไปในภาพ เพื่อให้มันสามารถอธิบายไปได้อยู่ในภาพๆ เดียวครับ ภาพเดี่ยวแต่สามารถสื่อบทความโดยรวมได้อย่างที่พระอาจารย์ว.เคยพูดอยู่บ่อยๆ ครับว่า ภาพ 1 ภาพ แทนคำพูดร้อยพันคำ”

(ชัชณรงค์ นิริยานนท์, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2554)

(ว.จ.ชिरเมธี, 2554: 56-57)

(ภาพที่ 2 ภาพประกอบบทความธรรมะของพระมหาภูติชัยชिरเมธีในหนังสือพิมพ์)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถเห็นได้ว่าภาพประกอบช่วยเสริมข้อบทความ เสริมความเข้าใจในธรรมะที่พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีต้องการสื่อสารได้มากยิ่งขึ้น ภาพประกอบที่นำมาใช้ในบทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี จะมีความสอดคล้องกับเรื่องราว เรื่องเล่าที่พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีต้องการนำเสนอ ซึ่งเป็นช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพ ก่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมะที่พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีต้องการนำเสนอได้เป็นอย่างดี

นอกจากภาพประกอบลายเส้นแบบพุทฺ์กันจินแล้ว ภาพประกอบในบทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีในสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อนิตยสาร จะมีการเลือกภาพประกอบมาใช้ในบทความธรรมโดยสำนักพิมพ์เป็นผู้เลือกภาพมาประกอบเองหรือทางสถาปัตยกรรมศาสตร์เป็นผู้เลือกภาพส่งไปยังสำนักพิมพ์ โดยมีหลักการเลือกภาพที่สำคัญร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การเลือกภาพให้สอดคล้องกับประเด็นหลักของบทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีที่นำเสนอในแต่ละครั้ง และเป็นภาพที่สามารถสื่อความเข้าใจได้ทันทีว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องอะไร

“ภาพประกอบ จะมี 2 ส่วนค่ะ คือ ทางสำนักพิมพ์เขาจะหารูปมาประกอบเอง โดยที่เขาจะเลือกรูปที่เข้ากับเรื่องโดยอ่านจากบทความค่ะ หรือบางทีทางสถาบันวิมุตติเราเป็นคนนำภาพจากสถานที่ต่างๆ ที่พระอาจารย์ไป มาประกอบลงในบทความ และอีกส่วนก็คือในส่วนของนิทานเซน (Zen) ช่วงนั้นก็จะเป็นเส้นของลูกศิษย์ของพระอาจารย์ โดยวาดขึ้นใหม่ทุกครั้งค่ะ ดูจากสิ่งที่ท่านเขียน และดูจาก detail ของบทความ ภาพลายเส้นจะใช้เวลาไม่นานค่ะ”

(ชลธิชา รอดหิรัญ, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2554)

ในส่วนภาพประกอบในนิตยสาร จะปรากฏการนำภาพประกอบที่มีสีสันสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจ และเพื่อให้เข้ากับกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในระหว่างวัยรุ่นวัยทำงานที่ชอบความสดใส ภาพประกอบบทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีจึงเป็นภาพที่มีสีสันสดใส เพื่อให้เข้ากับลักษณะของนิตยสาร จะไม่ใช่ภาพที่แสดงความเป็นธรรมะรูปแบบเก่า หรือมีความเป็นทางการ เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาแบบเดิมเข้ามาประกอบเลย เช่น รูปต้นโพธิ์ พระพุทธรูป เนื่องจากจะทำให้บทความธรรมะดูน่าเบื่อ แต่เลือกนำภาพที่มีความสร้างสรรค์ทั้งในด้านการใช้สีที่สวยงาม ใช้ลายเส้นง่ายๆ สบายตา เข้ามาประกอบบทความแทนเพื่อให้บทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งการวางหน้า (lay out) บทความธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี

ชัยวิชิตเมธี ยังถูกจักวางไว้อย่างประณีต สวยงาม อ่านง่าย แฉงรายละเอียดส่วนต่างๆ อย่างชัดเจน ไม่เขียนเรียงกันทั้งย่อหน้า จึงทำให้บทความธรรมะของพระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีอ่านง่ายด้วยเนื้อหา และสร้างจุดสนใจด้วยภาพได้เป็นอย่างดี

1 รักษาระเบียบการปฏิบัติธรรมในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง แต่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น

มีพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติธรรมที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งนี้ ซึ่งเขาบอกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น" เขายังบอกอีกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น"

2 รักษาระเบียบการปฏิบัติธรรมในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง แต่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น

มีพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติธรรมที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งนี้ ซึ่งเขาบอกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น" เขายังบอกอีกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น"

3 รักษาระเบียบการปฏิบัติธรรมในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง แต่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น

มีพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติธรรมที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งนี้ ซึ่งเขาบอกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น" เขายังบอกอีกว่า "ที่นี่มีจิตอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วยฟรี ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความปลอดภัย และฟื้นตัวได้เร็วกว่าคนอื่น"

(ภาพที่ 3 ภาพประกอบบทความธรรมะของพระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีในสื่อนิตยสาร)

(ว.วิชิตเมธี, 2553: 92-93)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถเห็นได้ว่าภาพประกอบช่วยเสริมชื่อเรื่องของบทความธรรมะที่พระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีกำลังจะนำเสนอ ว่ากำลังจะกล่าวถึงธรรมะเกี่ยวกับเรื่องใด ภาพประกอบก็จะมีสอดคล้องกับชื่อเรื่องบทความ และเนื้อหาในบทความที่ต้องการนำเสนอด้วย อีกทั้งภาพประกอบในบทความธรรมะของพระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีในสื่อนิตยสารที่มีสีสันสดใส สวยงาม ยังช่วยในการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านสนใจอยากอ่านธรรมะในเรื่องที่พระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีต้องการนำเสนอมากขึ้นด้วย

4.2.2 สื่อโทรทัศน์

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูมิจัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ ปรากฏในรายการโทรทัศน์ รายการ "เช้านี้ที่หมอลอย" ช่วงรายการประจำที่พระมหาภูมิจัยวิชิตเมธี ออกอากาศ คือ "รายการคัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วิชิตเมธี" ออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ทาง

ช่อง 7 เวลา 7.20 น. ระยะเวลาออกอากาศทั้งสิ้น 1 นาที การที่ “รายการคัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” ต้องทำให้สั้นด้วยเวลา 1 นาทีเนื่องจากเวลาในสื่อโทรทัศน์นั้นมีเวลาที่จำกัด ด้วยราคาของการผลิตและถ่ายทำที่สูงกว่าการสร้างสื่อประเภทอื่น และเนื่องจากทีมงานการผลิต “รายการคัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” ต้องการผลิตรายการธรรมะรูปแบบใหม่ที่มีความสร้างสรรค์ แตกต่างไปจากรายการธรรมะรูปแบบเดิม ฉะนั้นรายการคำคมประจำวันกับพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี มีวิธีการเผยแพร่ธรรมะที่เป็นลักษณะเฉพาะสื่อสารมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ ดังนี้

1.) เปิดประเด็นทางธรรมด้วยคำถาม

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีในสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีมีการเปิดประเด็นเพื่อนำเข้าสู่ธรรมะด้วยลักษณะของคำถาม ซึ่งถือรูปแบบเฉพาะซึ่งปรากฏในลักษณะเด่นของการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์ของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ซึ่งคำถามที่เปิดประเด็นนั้น มักเป็นคำถามที่คนส่วนมากอยากรู้ และเป็นคำถามที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมักจะถูกถามเมื่อไปบรรยายธรรม หรือได้มีโอกาสแสดงธรรม ก็มักจะมีคำถามประจำที่คนโดยมากสงสัยเสมอ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีจึงรวบรวมคำถามเหล่านั้นมาเผยแพร่ธรรมะให้ทราบโดยทั่วกันผ่านสื่อโทรทัศน์ ดังนี้

“การแอบรักคนมีเจ้าของผิดหรือไม่ ถ้าผิดเราจะมีวิธีตัดใจอย่างไร

เรื่องนี้พระพุทธองค์ทรงตอบเอาไว้ว่า ถ้าเราไปละเมิดคนที่มีลักษณะดัง 4 ประการต่อไปนี้ 1.เขาเป็นคนที่ม่เจ้าของ 2.เรารู้อยู่แล้วว่าเขามีเจ้าของ 3.มีจิตที่ละเมิด 4.เราลงมือละเมิดสำเร็จ ถ้าทำครบทั้ง 4 ประการถือว่าเราไปรักคนที่มีเจ้าของ และทำผิดแน่นอน วิธีทำใจอาจมาอยากจะสรุปลง่ายๆ ให้จำกันไว้ว่า สุขจากการละเมิดคนมีเจ้าของเป็นของชั่วคราว แต่ให้ความปวดร้าวที่แสนยาวนาน”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

“ทำไมมนุษย์ จึงต้องมีความรัก ก็ตอบได้ว่าเพราะมนุษย์นั้นยังเป็นปุถุชนที่ยังมีสัญชาตญาณพื้นฐาน คือ ความรัก ความโลภ ความโกรธ และความหลง ประการที่ 2 เพราะมนุษย์นั้นยังต้องการที่พึ่งพิงหรือต้องการสละที่พึ่ง ประการที่ 3 เพราะมนุษย์นั้น ต้องการความมั่นคงในจิตใจ ในชีวิต ประการที่ 4 ก็เพราะมนุษย์นั้นมีาร่วมทางวัฒนธรรมบางอย่างร่วมกัน เช่น มีสายเลือดเดียวกัน ชาติเดียวกัน ศาสนาเดียวกัน ภาษาเดียวกัน แล้วก็ประการที่ 5 เป็นเพราะมนุษย์นั้นยังรู้สึก

พร่องอยู่เสมอ ด้วยเหตุปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้แหละ เป็นเหตุให้มนุษย์ยังคงเวียนว่าย อยู่ในวัฏจักรของความรักกันไม่จบไม่สิ้น...”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

“การตัดไม้ทำลายป่า นั้นเป็นบาปหรือไม่ ก็ตอบได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมาได้ว่า เป็นบาปอย่างแน่นอน อย่างน้อยก็ 4 ประการ 1.เป็นการทำลายทรัพยากร ทรัพยากรแปลว่าสิ่งที่มีคุณค่า ถ้ามีป่าก็มีน้ำ มีน้ำก็มีปลา มีป่าก็มีสิ่งมีชีวิต ตลอดจนถึงมีอากาศที่บริสุทธิ์ เมื่อใครไปทำลายป่า ทรัพยากรก็ถูกทำลายไปด้วย 2.เป็นบาปเพราะว่าเป็นการทำลายสมดุลในธรรมชาติ เมื่อไม้แต่ละต้นถูกตัดลงไป นั่นหมายความว่า สมดุลในธรรมชาติ เช่น อากาศหรือออกซิเจนซึ่งขึ้นอยู่กับต้นไม้ก็พลอยหายไปด้วย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภีร์ประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

2.) การอธิบายขยายความโดยการจำแนกเป็นข้อๆ

การอธิบายขยายความโดยการจำแนกเป็นข้อๆ เป็นลักษณะเด่นที่สำคัญที่พบในเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธีในรายการโทรทัศน์ ซึ่งในรายการโทรทัศน์พระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธีจะนำธรรมะที่ต้องการนำเสนอมาจำแนกเป็นข้อๆ และอธิบายขยายความจากประเด็นธรรมะที่แบ่งเป็นข้อๆ ไว้แล้วให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น การสื่อสารธรรมะโดยการอธิบายขยายความโดยการจำแนกเป็นข้อๆ นี้ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประเด็นธรรมะที่พระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธีต้องการสื่อสารได้ อย่างชัดเจน ตรงประเด็น และใช้เวลาไม่มากในการเข้าใจหลักธรรมที่เป็นประเด็นสำคัญทั้งหมด ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ภาพที่ 4 ภาพรายการโทรทัศน์ ชุด “คณธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

“หลายคนเวลาที่ความโกรธเกิดขึ้น มักไม่รู้วิธีที่จะบริหารจัดการความโกรธ จึงปล่อยให้ตัวเองรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกับความโกรธ และแทนที่จะจัดการความโกรธ ก็มักจะถูกความโกรธจัดการ พุทธศาสนาเสนอกุศโลบายคลายโกรธเอาไว้ว่า ถ้าความโกรธเกิดขึ้น ต้องจัดการความโกรธ

1. ต้องงดพูด
2. งดตัดสินใจ
3. เดินออกไปจากสถานการณ์
4. หาอะไรสักอย่างมาทำ

แล้วก็ 5. นั่งสมาธิ

ใครทำได้ทั้ง 5 ประการนี้ จะเป็นฝ่ายจัดการความโกรธ ไม่ถูกความโกรธจัดการอีกต่อไป”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คณธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

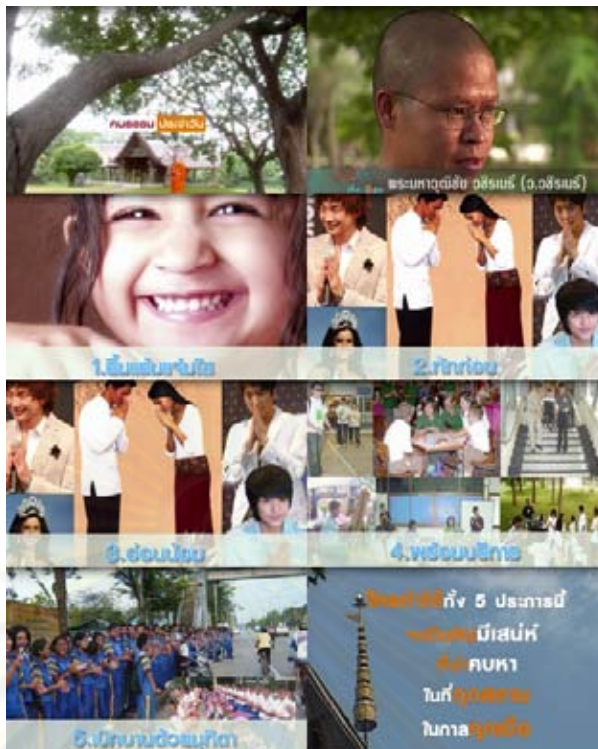
(ภาพที่ 5 ภาพรายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

“ใครๆก็ต้องการความมั่นคงของชีวิต แต่มักไม่รู้ว่าจะอะไรคือความมั่นคงของชีวิต ในทางพุทธศาสนาท่านบอกว่า ชีวิตของเราจะมีความมั่นคงก็ต่อเมื่อประกอบไปด้วย

- 1.งานดี
- 2.เงินดี
- 3.ครอบครัวดี
- 4.สถานภาพดี
- 5.สุขภาพดี
- และ 6.มีจิตใจดี

ใครมีดีทั้ง 6 ประการนี้ คนคนนั้นจะเป็นคนที่มีความมั่นคง ทั้งทางโลก และทางธรรม”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 6 ภาพรายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

“ใครๆ ก็อยากเป็นคนมีเสน่ห์ วันนี้เอาภาพจึงขอแนะนำเคล็ดลับสำหรับการทำ
เสน่ห์ ด้วยวิธีหาทำเสน่ห์ทั้ง 5 ประการ

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส เหมือนกับพระพักตร์ของพระประทานทุกองค์ล้วนยิ้ม
ละไมอยู่ตลอดเวลา
2. ทักก่อน คือ เจอใครให้รู้จักโอบาปราศรัย
3. อ่อนน้อม ให้รู้จักเคารพพบน้อม เจอใครก็ให้ไหว้ก่อน
4. พร้อมบริการ ก็คือ เห็นคนอื่นทำอะไรถ้าตนเองพอจะช่วยให้ได้ ก็ไม่ใจจัด
ใจดำต้องก้าวเข้าไปช่วย
- และที่ 5. เบิกบานด้วยมุทิตา คือ เห็นใครได้ดีและมีความสุขความเจริญ
ก็ไม่อิจฉาริษยา แต่พลอยอนุโมทนาเสมอไป

ใครทำได้ทั้ง 5 ประการนี้ จะเป็นผู้ที่มีเสน่ห์ในทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

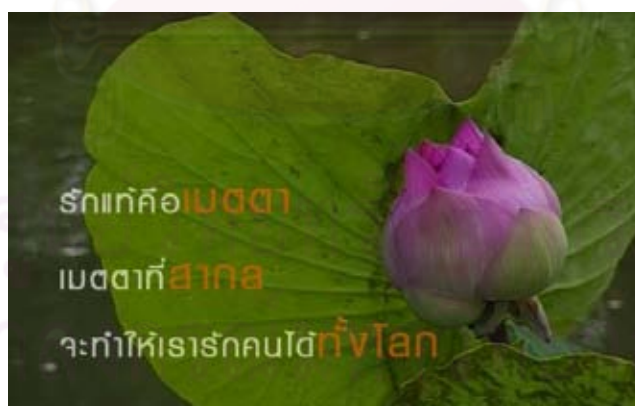
จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์พระมหาวิมลชัยวชิรเมธีมีกลวิธีการนำเสนอธรรมะที่เป็นแบบแผน คือ การอธิบายธรรมโดยการจำแนกออกเป็นข้อๆ ซึ่งมีผลให้ธรรมะนั้นๆ เกิดความเป็นลำดับชัดเจน สามารถสื่อสารธรรมะไปสู่คนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและการจำแนกธรรมะออกเป็นข้อๆ นั้น ยังส่งผลให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

3.) ปิดเรื่องด้วยคติธรรมคำคม

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ พระมหาวิมลชัยวชิรเมธีมีรูปแบบการปิดรายการธรรมะที่นำเสนออย่างชัดเจน ก็คือ การทิ้งท้ายไว้ด้วยคำคม ที่มีลักษณะที่สั้นไพเราะและกระทบใจผู้ฟัง การปิดทิ้งท้ายด้วยคำคมนี้ มักเป็นการสรุปรวมหลักธรรมะที่สอนไปทั้งหมด ในประโยคสั้นๆ แต่ได้เนื้อหาใจความสมบูรณ์ มีความคมคาย ชวนคิดพิจารณาไตร่ตรองถึงหลักธรรมะเรื่องที่กำลังกล่าวถึงข้างต้น ปราบกฏดังนี้

“รักแท้คือเมตตา เมตตาที่สากลจะทำให้เรารักคนได้ทั้งโลก”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 7 ภาพรายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

“ความดีไม่มีหาย ความร้ายไม่มีสูญ”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 8 ภาพรายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

การปิดเรื่องด้วยคำคมในสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นการทิ้งท้ายด้วยคำคมที่แฝงไปด้วยแง่คิดและคติสอนใจ สามารถนำคำคมนี้ไปใช้ได้กับชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับชื่อรายการ ว่า “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี คำคมที่พระมหากุศลวิชัยวชิรเมธี” ทิ้งท้ายไว้ในรายการนั้น จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในธรรมที่พระมหากุศลวิชัยวชิรเมธีต้องการนำเสนอ เป็นการสรุปรวมใจความหลักหรือประเด็นธรรมะ ทั้งการทิ้งท้ายด้วยคำคมยังสร้างความเป็นที่น่าจดจำให้แก่ผู้ชมได้

4.) องค์ประกอบอื่นๆ

การถ่ายทอดธรรมะของพระมหากุศลวิชัยวชิรเมธีในสื่อโทรทัศน์ นอกจากจะมีการนำเสนอที่เป็นแบบแผน คือ การเปิดเรื่องด้วยคำถาม ดำเนินเรื่องโดยการจำแนกหลักธรรมะออกเป็นข้อๆ และปิดเรื่องด้วยคติธรรมคำคมแล้ว องค์ประกอบอื่นๆ ในการผลิตสื่อโทรทัศน์ย่อมมีความสำคัญทั้งสิ้น ในการส่งเสริมรายการ “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” ให้เป็นรายการธรรมะที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบรายการ การจัดแสง การจัดฉาก เทคนิคการแทรกภาพ ปราบกฏดังนี้

รูปแบบรายการ

ด้วยรายการ “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” เป็นช่วงท้ายของรายการเช้าวันที่หมอล็อต ดังนั้นรูปแบบของรายการจึงต้องอิงรายการหลัก คือ รายการเช้าวันที่หมอล็อตซึ่งมีรูปแบบรายการเป็นรายการวารสารโรตี่ข้าว ซึ่งมีการแบ่งช่วงรายการออกเป็นช่วงย่อยๆ หลายช่วง โดยผู้ผลิต

ได้วางแผนรายการให้มีความหลากหลาย ฉะนั้นรูปแบบและเนื้อหาของรายการ “คมธรรม ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” จึงต้องทำให้สอดคล้องกับรูปแบบรายการในช่วงอื่นๆ ทั้งหมดด้วย ฉะนั้นรูปแบบรายการธรรมะของพระมหาภูติชัชวาลวชิรเมธีต้องนำเสนอให้มีความสั้นและกระชับ ให้เป็นรายการธรรมะที่มีความสดใส กระฉับกระเฉงเพื่อให้เหมาะสมกับรายการข่าวในช่วงอื่นๆ โดยใช้เวลาการนำเสนอที่น้อยที่สุด คือ 1 นาที เพื่อให้มีระยะเวลาในการนำเสนอสมดุลงกับระยะเวลา ออกอากาศของข่าวในช่วงอื่นๆ ดังที่ผู้ผลิตรายการ คือ สินีนาฏ รื่นเจริญ (Producer and Creative Director) รายการ “คมธรรม ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“ช่อง 7 เราจะมีสัญลักษณ์รายการ อย่างจบข่าวเย็นเราจะมีพุทธสุภาสิต เรา เลยหารายการธรรมะสั้นๆ ปิดข่าวเช้า จะได้ทำให้คนมีธรรมะสั้นๆ ก่อนออกไปทำงาน ก่อนออกไปเรียน รายการของท่านว. อยู่ต่อจากรายการข่าวช่วงอื่นๆ ด้วย Nature ของข่าวมันจะต้องเป็นรูปแบบกระฉับกระเฉง ต้องเร็ว ถ้าเอาธรรมะเข้ามาเฉยๆ มัน จะเซย จะช้า จะหนืดๆ นั่นคือเหตุผลว่าทำไมรายการธรรมะของท่านว.ตอนท้ายเรา ต้องทำให้สั้นๆ ให้เข้ากับรายการข่าว ให้มีเพียงแค่ว่า 1 นาที เพื่อให้เข้ากับรายการ ช่วงอื่นๆ และพี่ก็เรียนรู้อะไรว่า สมัยนี้คนไม่พร้อมรับอะไรยาวๆ ถ้าทำให้มันสั้นๆ ง่ายๆ มันจะทำให้โดนใจคนเร็ว เป็นกระแสเร็ว เป็น *talk of the town*”

(สินีนาฏ รื่นเจริญ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2554)

เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการ “คมธรรม ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” จะต้องมีเนื้อหาที่อิงรายการข่าว เนื่องจากเป็นช่วงรายการที่ออกอากาศต่อจากรายการข่าว ฉะนั้นเนื้อหาส่วนหนึ่งของรายการ “คมธรรม ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการข่าว ฉะนั้นจึงมีการหยิบยก สถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมืองขึ้นมาเสนอด้วย โดยการนำเหตุการณ์บ้านเมือง มาถ่ายทอด ผ่านการสื่อสารธรรมะ ซึ่งแทรกแง่คิดและคติสอนใจแก่ผู้ชม

“รายการมันนาทีเดียวเอง จะสื่อสารอะไรได้มาก ฉะนั้นธรรมะที่พระอาจารย์ พุดทำรายการข่าว มันจะยังคงต้องอิงกระแสข่าว คือ มีการหยิบยกเหตุการณ์ ปัจจุบัน เหตุการณ์ในข่าว เห็นการในกระแสให้พระอาจารย์ช่วยขยายความด้วย ธรรมะ เราก็จะมีเหตุการณ์ สถานการณ์ปัจจุบัน แต่นำเสนอด้วยมุมมองธรรมะของ ท่านว.วชิรเมธี”

(สินีนาฏ รื่นเจริญ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2554)

นอกจากเนื้อหารายการ“คัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”จะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับข่าวและเหตุการณ์บ้านเมืองแล้ว ตามที่รายการเป็นผู้กำหนดเนื้อหาแล้ว เนื้อหาอีกส่วนหนึ่งจะมาจากสาระธรรมที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีต้องการนำธรรมะเรื่องนั้นๆ มานำเสนอเอง เนื่องจากเป็นประเด็นธรรมะที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีต้องการนำเสนอ เนื่องจากเห็นว่าเป็นหลักธรรมะที่ประชาชนโดยทั่วไปควรรู้และเข้าใจ หรือเป็นธรรมะที่ในขณะนั้นสังคมกำลังต้องการหรือต้องเร่งแก้ไข ดังที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธี กล่าวว่า

“เนื้อหาในรายการโทรทัศน์จะมีประเด็นด้วยกัน 2 ประการ

1. เป็นประเด็นสดๆ ทางช่องต้องการประเด็นนั้นประเด็นนี้ แล้วมาหาพระอาจารย์ พระอาจารย์ก็บันทึกกันตรงนั้นเลย ทำงานกันสดๆ
2. เป็นประเด็นติดค้างอยู่ในใจ มีประเด็นใดบ้างที่ติดค้างอยู่ในใจและพระอาจารย์อยากนำเสนอกับสังคมไทย พระอาจารย์อยากพูดมาก เช่น เรื่องมรณานุสติ กรณีศึกษาจากรถชนรถตู้บนทางด่วนแล้วตกลงไป พระอาจารย์ก็จะพูดเรื่องนี้ไปเลย 7 ตอน”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

ฉาก

ในการถ่ายทำรายการ “คำคมประจำวันกับพระมหาภูมิจัยวชิรเมธี” นั้น จะมีการเปลี่ยนฉากหรือบรรยากาศที่ใช้ถ่ายทำไปยังสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งฉากที่ถ่ายทำในรายการนั้น จะเป็นฉากที่มีการเลือกสรรอย่างประณีต โดยมากมักเป็นฉากที่อิงพื้นหลังเป็นธรรมชาติที่งดงาม มีการถ่ายภาพที่ใช้เทคนิคการ Dolly ภาพในการถ่ายทำ ส่งผลให้รายการ “คำคมประจำวันกับพระมหาภูมิจัยวชิรเมธี” มีความแตกต่างจากรายการธรรมะในรูปแบบเดิมๆ ที่เป็นการถ่ายโดยไม่มีการเคลื่อนไหวกล้องขณะถ่ายทำ ทั้งฉากที่งดงามยังสร้างความสะดุดตาแก่ผู้ชม ซึ่งจะไม่ใช้ฉากหลังที่เป็นโต๊ะหมู่บูชา หรือพระพุทธรูปซึ่งมีลักษณะเป็นรายการธรรมะรูปแบบเดิมและเป็นทางการ เทคนิคการถ่ายทำและการเลือกสรรฉากอย่างพิถีพิถันนี้สามารถเรียกความสนใจจากผู้ชมได้ อีกทั้งฉากโดยมากที่ปรากฏมักจะเป็นสีพื้น เช่น สีเขียวของใบไม้ ท้องฟ้าเป็นฉากหลัง ฉากหลังที่มีสีพื้นๆ เหล่านี้ช่วยเสริมตัวผู้พูดให้เด่นขึ้นมาและยังแสดงความเป็นพระสายพระป่าของพระมหาภูมิจัยวชิรเมธี ดังนี้

“รายการนี้ ตั้งใจทำให้ฉากให้ Frame สวยๆ เชี่ยวๆ ดีๆ เราต้องถ่ายให้สวยกว่าปกติ ไม่ใช่ธรรมะที่เราเคยเห็น ต้องทำให้แตกต่าง ไม่ใช่รายการธรรมะแบบเมื่อ

ก่อนที่กล้องหรือ Frame มันแค่อยู่เฉยๆ ข้างหลังต้องเป็นวัด เป็นพระพุทธรูป แต่ที่ว่า มันไม่ต้องก็ได้ แต่เราต้องทำฉากให้มันน่าดู มี dolly ภาพบ้าง ฉากต้องสวยๆ คือ เห็นแล้วยังไม่ทันสนใจว่าพระท่านจะพูดอะไร แต่เห็นฉากแล้วแบบ โห! ทำไมสวยจัง ที่ไหนสวยจัง ให้เค้าสะดุด พอตาคุบ๊ีบ หูมันก็ต้องได้ยิน พอพระอาจารย์พูดออกมา คำคมพระอาจารย์มันก็จะไปโดนใจเขาเอง”

(ดิฉันนาฏ รื่นเจริญ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2554)

(ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างฉากในรายการคมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี)

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

ตัวหนังสือ

เนื่องจากการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ มีระยะเวลาในการนำเสนอประมาณ 1 นาทีเท่านั้น นอกจากพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีจะมีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาให้สั้น กระชับ และแยกย่อยเป็นประเด็นแล้ว ตัวหนังสือที่ปรากฏพร้อมๆ กับคำพูดในรายการ ยังมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจไปพร้อมๆ กับเรื่องที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีกำลังถ่ายทอด ซึ่งการเห็นตัวหนังสือที่ขึ้นตามสิ่งที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีกำลังพูดอยู่นั้น ช่วยให้สามารถเข้าใจง่าย จดจำได้ ก่อให้เกิดการสื่อสารทั้งการเห็นภาพ เห็นตัวหนังสือ และการได้ยินไปพร้อมๆ กัน ซึ่งมีผลอย่างยิ่งในการช่วยให้การสื่อสารธรรมะในครั้งนั้นๆ สัมฤทธิ์ผล อีกทั้งตัวหนังสือที่มีการใช้สีที่เน้นย้ำข้อความ ยังสร้างความสวยงาม ความน่าจดจำ เพื่อมุ่งให้ผู้ชมได้รับประโยชน์จากการรับชมสูงสุด

“บางคำที่พระอาจารย์พูด ภาษาพวกพี่ คือ มันควรจะต้องถูกขีดเส้นใต้
วิธีการที่จะขีดเส้นใต้ก็คือ พระอาจารย์พูดประโยคนี้ออกมา มันควรจะต้องมีคำนี้

ขึ้นมาด้วย แล้วพีก็ไม่ได้ขึ้นตัวเล็กๆ พีก็จะขึ้นให้มันสะดุดตา ให้มันชัดๆ พีว่ามันเป็นลูกเล่น ที่จะช่วยให้มันน่าดู ไม่ใช่แค่ภาพแค่เสียงเท่านั้น พีไม่อยากให้มันดูเซย มีตัวหนังสือมันจะไม่นิ่ง มันจะเรียกร้องความสนใจได้ คือ ทำตัวหนังสือให้มันเป็นสิ่งๆ คนจะได้สนใจว่า ทำไมตัวหนังสือเดี๋ยวมันขาว มันส้ม มันฟ้า มันแดง มันเล่นได้ สิ่งเหล่านี้มันช่วยดึงความสนใจจากคนได้ Front ที่ใช้ก็ใช้แบบกลางๆ ไม่เป็นทางการเท่าไร เพราะทั้งหมดมันถูกคุมว่า รายการธรรมะนี้จะต้องไม่เซย พอเนื้อหาดีแล้ว ภาพดีแล้ว องค์ประกอบอื่นๆ ที่มาร่วมด้วย มันจะต้องถูกคุมด้วยว่ามันจะไม่กลับไปหารายการธรรมะแกติ หรือสัญลักษณ์รายการธรรมะใดๆ ที่เคยเป็น”

(ลีนีนานู รื่นเจริญ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2554)

(ภาพที่ 10 ภาพตัวอย่างตัวหนังสือในรายการคมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี)

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

การแทรกภาพและกราฟฟิก

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัชวชิรเมธีผ่านสื่อโทรทัศน์ ปรัชญาการแทรกภาพที่สอดคล้องกับธรรมะที่พระมหาภูติชัชวชิรเมธีนำเสนอ โดยมีการตัดภาพไปมาระหว่างพระมหาภูติชัชวชิรเมธี และภาพประกอบ ซึ่งการแทรกภาพนั้นจะใช้เทคนิคการ Fade in และ Fade out เพื่อให้อารมณ์ของภาพนุ่มนวล เข้ากับธรรมะที่ต้องการนำเสนอ อีกทั้งยังปรากฏการใช้ภาพกราฟฟิกเพื่อเสริมความเข้าใจในในถ้อยคำที่ของพระมหาภูติชัชวชิรเมธีต้องการนำเสนอการแทรกภาพ

และกราฟฟิคยังช่วยให้การรับชมไม่น่าเบื่อ และภาพมีส่วนอย่างยิ่งในการช่วยเสริมความเข้าใจ ธรรมะที่พระมหากษัตริย์ชาวมอญต้องการนำเสนอ

“กราฟฟิคภาพเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ อย่างพระอาจารย์เปรียบเทียบ เยาวชนเป็นเหมือนต้นไม้ มันต้องมีราก มีต้น มีใบ พี่ก็จะลงทุนกันเลย ทำกราฟฟิค เอาภาพมาแทรกกันให้เห็นไปเลย ว่ารากเป็นยังไง ต้นเป็นยังไง อย่างบัว 4 เหล่า พี่ก็จะทำให้มันสวยงามมี movement ตั้งแต่ตุ้ม โผล่ แล้วก็บานกันไปเลย คือ อะไรที่มันจะช่วยเสริมช่วยสร้างความเข้าใจ ก็จะทำทั้งหมด”

(สินีนางู รื่นเจริญ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2554)

(ภาพที่ 11 ภาพตัวอย่างการแทรกภาพในรายการคมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี)

4.2.3 สื่อวิทยุ

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาวมอญในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุ ปรากฏในรายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด” ทาง FM 96.5 ดำเนินรายการโดยสรรเสริญ ปัญญาธิวงศ์ ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา ทุกคืนจันทร์-ศุกร์ 20.35 - 21.30 น. ระยะเวลารายการในช่วงของพระมหากษัตริย์ชาวมอญในการถ่ายทอดธรรมะประมาณ 30 นาทีลักษณะสำคัญที่ปรากฏเป็นแบบแผน

ในการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อวิทยุเสมอ กล่าวคือ ในสื่อวิทยุนี้ พระมหากุณฺโฑชิวชิรเมธีจะมีความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมากกว่าสื่อสารธรรมะด้วยสื่อสารมวลชนชนิดอื่นๆ ด้วยน้ำเสียงที่มีจังหวะจะโคน มีความสนุกสนาน มีรูปแบบการนำเสนอที่เป็นระบบแบบแผน คือ นำเข้าสู่เรื่องที่เน้นความสนุกสนาน ใช้อารมณ์ขัน เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าธรรมะเป็นเรื่องสนุก ไม่น่าเบื่อ น่าติดตามที่จะฟัง จากนั้นจะปรากฏการยกเรื่องราวขึ้นมาเล่าประกอบ และโยงเรื่องราวที่สนุกสนานเหล่านั้นเข้าสู่แก่นธรรมะ และปิดเรื่องด้วยใจความสำคัญของเรื่อง ดังนี้

1.) เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้รับการสอนรู้แล้วหรือมีความสนใจ ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ

การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในสื่อวิทยุ พระมหากุณฺโฑชิวชิรเมธีจะเริ่มต้นด้วยการนำเรื่องหรือสิ่งที่ผู้รับสารมีความสนใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มาใช้เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจในเรื่องที่พระมหากุณฺโฑชิวชิรเมธีต้องการจะเล่า การเริ่มต้นด้วยการนำเรื่องหรือสิ่งที่ผู้รับสารมีความสนใจอยู่แล้ว จะทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกเปิดใจที่จะรับฟังธรรมะจากพระมหากุณฺโฑชิวชิรเมธี ดังนี้

“พระอาจารย์จะวิเคราะห์ผู้รับสารทุกครั้งก่อนการเทศน์ คือ เราจะไปพูดให้ใครฟัง เขาต้องการฟังเรื่องอะไร หลักๆ คือ วิเคราะห์ก่อนว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร (วันเดือนปี) และอย่างไร (วิธีอะไรที่เราจะใช้เทศน์ให้สอน) นี่คือแนวทางในการวิเคราะห์ผู้รับสารของพระอาจารย์ เวลาเทศน์ต้องเทศน์ตรงความต้องการของผู้ฟัง พระอาจารย์จะเอาความต้องการของผู้ฟังเป็นตัวตั้ง ก็จะไปเทศน์ให้ใครฟัง ดูว่าเขาอยากฟังเรื่องอะไร ก็เทศน์ไปตามเรื่องนั้น แต่ทุกครั้งที่เทศน์ ต้องมีธรรมะอยู่ในนั้นเสมอไป เอาธรรมะที่มีอยู่แล้วในศาสนามาย่อย แล้วก็มานำเสนอ หลักสำคัญ คือ คุณจะต้องรู้ว่า คุณพูดอยู่กับใคร คุณก็จะรู้เองว่าคุณจะพูดอย่างไรให้เขาสนใจ เช่น พระอาจารย์จะไปพูดกับนักดนตรี พระอาจารย์ก็บอกว่าพระพุทธรูปเจ้าก็เคยแต่งเพลงแค่นี้เขาก็อึ้งแล้ว ก็อยากจะฟังแล้ว เราจะไปพูดกับใคร เราต้องทำการบ้านไปก่อนว่าเขาสนใจในเรื่องไหน พูดในเรื่องที่เขาสนใจที่สุด ทำให้เขารู้สึกว่า เรากับเขาเป็นพวกเดียวกัน”

(ว.ชิวชิรเมธี, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2553)

2.) ใช้อารมณ์ขัน

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุ นั้น พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีมักนำการอารมณ์ขันมาใช้แทรกตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งปรากฏในลักษณะการใช้อารมณ์ขันเพื่อก่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง การใช้อารมณ์ขันยังช่วยในการลดความเป็นทางการ และช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง ให้ติดตามเรื่องที่พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีกำลังจะเล่าต่อไปด้วย อีกทั้งการดำเนินเรื่องด้วยอารมณ์ขันยังช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ ทำให้ผู้ฟังสนใจที่จะฟังธรรมะที่พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีถ่ายทอดออกมา เช่น จากรายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด” พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีใช้อารมณ์ขันมาช่วยนำเสนอธรรมะที่สอนเรื่องกรรมนิเวศ ดังนี้

“ในคราวสวัสดิมงคลของพระอาจารย์นะ คืนสุดท้ายพระอาจารย์จะให้ฝึกตายกัน ให้ลงไปนอนจริงๆ กลางสนามเลยนะ ให้ไปนอนเหยียดยาว ปล่อยมือไว้สองข้างลำตัวแล้วไม่มีหมอนนะ ให้ทุกคนรู้สึกที่เราคือท่อนไม่ท่อนหนึ่ง ไม่มีอะไรติดตัวเลย เมื่อก่อนสิ้นปี อาตมาพาจัดคอร์สหนึ่งประมาณ 100 คนนะ กำลังนอนหัดตายกันอยู่ นอนอยู่ดีดี ปรากฏว่าฝนตก! ทุกคนหนีกันหมด ตื่นเลย กลับตื่นก็ไม่ได้ อาตมาก็กำลังจะเกริ่นว่ามันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนี้ คุณโยมรู้ไหมเกิดอะไรขึ้น ทุกคนก็ต้องออกันอยู่ในวิหาร ฝนก็ตีเข้ามา หนาวก็หนาว เปียกมะหล่อมะหล่อมักกัน ทั้งอาจารย์ทั้งลูกศิษย์ สุดท้ายได้คติธรรมะว่าของที่เรามีมันอยู่ที่เด่นที่เราเอากลับมาไม่ได้ เหลือแค่เสื้อผ้าชุดสุดท้ายติดตัว ถึงเวลาที่ความตายมา ก็ไม่มีใครช่วยใครได้เลย อาตมาก็ไปยืนเปียกอยู่ข้างพระประธาน มุมใครมุมมัน”

(ว.ชิวเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“สมัยนั้นมันไม่มี ipone ipod ไซม์ยี้ จะได้เซะรูปมาให้”

(ว.ชิวเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“พอเป็นแม่คนจึงนึกถึงแม่ตน เธอก็ปลอบลูกนะ บอกว่าเดี๋ยวแม่มานะ รักนะจู้บๆ”

(ว.ชิวเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

3.) ดำเนินเรื่องด้วยการยกตัวอย่าง

การยกตัวอย่างประกอบการเล่าธรรมะ เป็นลักษณะสำคัญที่ปรากฏทุกครั้งในการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาภูมิจัยวิชฌริเมธี กล่าวคือ พระมหาภูมิจัยวิชฌริเมธีจะมีการยกเรื่องราวต่างๆ ที่พระมหาภูมิจัยวิชฌริเมธี เคยอ่าน เคยฟัง หรือจากประสบการณ์จริงส่วนตัว นำมาเล่าสู่ผู้ฟังอย่างเป็นกันเองในการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อวิทยุ โดยจะแทรกธรรมะผ่านทุกๆ เรื่องราวที่นำมาเล่า เช่น จากรายการวิทยุการเดินทางของความคิด พระมหาภูมิจัยวิชฌริเมธีมีการนำการยกตัวอย่างเรื่องของพระแก้วมรกตและกำแพงเมืองเชียงใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินเรื่องพร้อมกับแทรกธรรมะลงไปพร้อมๆ กัน การยกตัวอย่างนี้ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจน เป็นผลก่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมะที่พระมหาภูมิจัยวิชฌริเมธีถ่ายทอด ดังนี้

“คุณค่าที่แท้จริงของคนเรา อย่าตัดสินคนจากภายนอกนะ เหมือนพระแก้วมรกตที่คนไม่สนใจเลยเพราะเห็นเป็นพระพอกด้วยปูนไขใหม่ พอกะเทาะออกมาเท่านั้นแหละ กลายเป็นพระแก้วมรกตที่งดงามล้ำเลิศที่สุด ฉะนั้นเราอย่าไปตัดสินใครเขาจากบุคลิกภายนอกเท่านั้นนะ มันจะทำให้เราไม่เห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของบุคคลที่อยู่ตรงหน้าคนที่มองโลกในแง่ลบ มันจะต้องหาช่องติงได้”

(ว.วิชฌริเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“เขาเล่ากันว่า หลาย 10 ปีมาแล้วได้มีการขุดพบกำแพงเมืองแสนนะ ก็ได้ไปขุดพบพระสิงค์เชียงแสน อายุว่ากันว่าหลายร้อยปีทีเดียว สวยไม่มีที่ติ คนแห่กันมาดูกันมิดฟ้ามิดดิน คือ งามไม่มีที่ตินะ ขณะที่คนกำลังแห่กันมาชม มีอยู่วันหนึ่ง คนหนึ่งมาจากกรุงเทพฯ ก็มาชื่นชมพระด้วย ท่ามกลางคนที่มาชื่นชมพระ คนนี้ก็โพล่งขึ้นมาเลยนะ ว่าพระองค์นี้น่าจะมีที่ติจริงๆ เสียอยู่อย่างเดียว ทุกคนอึ้งเลยนะ ว่าคืออะไร เสียอยู่อย่างเดียวนะ พระองค์นี้พุดไม่ได้ (หัวเราะ) เท่านั้นเองโดนลงประกาศทัณฑ์ ห้ามไปโรงพยาบาล คติมันอยู่ตรงนี้คุณโยม คติมันอยู่ตรงที่ว่าคนที่มองโลกในแง่ลบนะ มันจะต้องหาช่องติงได้ ในโลกนี้มีคนประเภทนี้อยู่ด้วยนะ เพราะฉะนั้น อย่าไปให้ราคาคนประเภทนี้ ที่ติได้กระทั่งว่า ทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งสิ่งที่คุณเขาอมรับทั้งหมดทั้งสิ้น เขาก็ยังหาช่องติงอยู่เสมอ”

(ว.วิชฌริเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

4.) มุ่งตรงสู่ธรรมะ

หลังจากที่พระมหาอุคคิชาตวิชัยเมธีมีการเปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขันและมีการยกเรื่องขึ้นมาเล่าประกอบกับการถ่ายทอดธรรมะในสื่อวิทยุแล้ว เมื่อผู้ฟังเกิดความสนใจในเรื่องที่พระมหาอุคคิชาตวิชัยเมธีพูด หรือสามารถตรึงความสนใจของผู้ฟังได้แล้ว พระมหาอุคคิชาตวิชัยเมธีจะค่อยๆ มุ่งตรงประเด็นเข้าสู่แก่นหลักของธรรมะ ดังนี้

“วิธีที่เราจะเห็นคุณค่าของเวลา ก่อนนอนทุกคืนนะ ให้บอกตัวเองว่า นี่คือการนอนครั้งสุดท้ายของฉัน ถ้าคิดอย่างนี้และหลับตาลง เค้าจะรีบลุกขึ้นมาสวดมนต์ไหว้พระเลยนะ เพราะนี่ถ้าเกิดปุ๊บปั๊บเป็นอะไรขึ้นมา จะไปไม่คืนนะ ถ้าคิดอย่างนี้ไว้เสมอทุกคืนเราก็จะไม่ประมาทนะ พอตื่นตอนเช้าขึ้นมา ก็บอกตัวเองนะ ว่านี่คือวันแรก หรือวันสุดท้ายที่เหลืออยู่ คิดอย่างนี้เราก็จะรู้สึกว่าเวลาเราเหลือน้อยลงทุกที เตือนตัวเองอย่างนี้เอาไว้เสมอ เขาเรียกว่า เจริญมรณะสตินะ เรียกได้ว่า รีบทำความดี แล้วหนีความชั่ววอกันเลยทีเดียวนะ”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“พุทธศาสนาก็ยอมให้คุณนับถือวัตถุมงคลเป็นสรณะได้ แต่ต้องไม่มากเกินไปกว่าการนับถือตัวเองคุณจะนับถือวัตถุมงคล นับถืออะไรก็ตามต้องไม่มากเกินไปกว่าการนับถือตนเอง

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

4. ทิ้งท้ายคติธรรมะคำคม

การถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุคคิชาตวิชัยเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุ นั้น พระมหาอุคคิชาตวิชัย เมธีจะมีการปิดเรื่องด้วยแก่นหรือหัวใจของธรรมะที่ต้องการนำเสนอทุกครั้งไป การปิดเรื่องด้วยแก่นหรือหัวใจของธรรมะนี้ เสมือนเป็นการย้ำถึงประเด็นธรรมะที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้แล้ว ให้เป็นที่จดจำหลักธรรมะที่พระมหาอุคคิชาตวิชัยเมธีสอนด้วย ดังปรากฏในสื่อวิทยุ ดังนี้

“เมื่อไรก็ตามที่จิตใจของเรานั้นนั่งดงาม สดชื่นและผลิบานโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว ลุกขึ้นมาช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ เพราะมันเป็นธรรมชาติของเราเอง เราจะกลายเป็นผู้ให้ที่มีความสุขที่สุด”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“ฉะนั้นจงจำเอาไว้ว่า คนขยันตั้งตัวได้ทุกคน คนเกียจคร้านต่อให้พ่อแม่รวยมา
จากไหน หากสมบัติมาถึงมือลูกก็ล้มละลายหมดทุกคนเช่นกัน”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

4.2.4 สื่อใหม่

สื่อใหม่ คือ สื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ หลักธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อใหม่ จะปรากฏในลักษณะการนำธรรมะมาทำให้สั้น สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้โดยทันที ซึ่งด้วยลักษณะของสื่อทวิตเตอร์ที่มีการจำกัดจำนวนตัวอักษร คือ 140 ตัวอักษร สื่อเฟสบุ๊ค มีศักยภาพในการพสุรูป เสียง วีดีโอ ฉะนั้นธรรมะของพระมหาภูมิจัยวชิรเมธีจึงต้องมีการปรับให้เข้ากับลักษณะของสื่อใหม่ด้วย หลักธรรมะโดยมากที่นำมาใช้ในสื่อใหม่ จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เป็นหลักธรรมะที่คนทั่วไปรู้จักคุ้นเคยอยู่แล้ว เนื่องจากการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่นี้ เน้นการนำธรรมะไปใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านการตีความมาก ธรรมะที่นำมาใช้จึงไม่ใช่ธรรมะชั้นสูง มักนำปัญหาที่คนทั่วไปในสังคมประสบมาถ่ายทอดผ่านธรรมะ เพื่อให้คนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ช่วยขจัดมัจจุใจและให้เป็นธรรมะที่ให้กำลังใจผู้อ่าน การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูมิจัยวชิรเมธีผ่านสื่อใหม่สามารถแบ่งได้ ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1.) ส่วนของเนื้อหา

เนื้อหาสั้น กระชับใจ

ด้วยเนื้อหาของสื่อใหม่ จะมีลักษณะที่สั้น และกระชับใจผู้อ่าน กล่าวคือ ธรรมะที่เผยแพร่ผ่านสื่อใหม่นั้นจะมีการย่อธรรมะให้สั้นและกระชับ แต่ยังคงใจความสำคัญของเนื้อหาหลักธรรมที่ต้องการสอนอย่างครบถ้วน ซึ่งการใช้ข้อความสั้นๆ ในการนำเสนอ นั้นช่วยให้ผู้อ่านสนใจอยากอ่าน เพราะใช้เวลาไม่มากในการอ่านในแต่ละครั้ง และถ้อยคำที่กระชับใจยังเป็นที่จดจำของผู้อ่านอีกด้วย ดังนี้

“ได้ยศ อย่าเมายศ ได้ลาภ อย่าเมาลาภ ได้สรรเสริญ อย่าเมาสรรเสริญ ได้อะไร
มาจงรู้เท่าทันชีวิตจึงราบรื่นตลอดไป”

(เฟสบุ๊ค, 2553: ออนไลน์)

“การรู้ว่าตน ยังไม่ใช่คนที่รู้ทุกเรื่องนั่นคือความสง่างามของคนมีความรู้”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ชีวิตเป็นสิ่งที่สูงกว่าเงิน จงอย่ามัวแต่หาเงิน จนลืมแสวงหาคุณภาพชีวิต”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

เน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

เนื้อหาธรรมะที่ถ่ายทอดผ่านสื่อใหม่นั้น จะเป็นเนื้อหาธรรมะที่ผู้อ่านสามารถอ่านแล้วนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตได้ทันที มักเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวที่ทุกคนเคยประสบ เช่น เรื่องความโกรธ เรื่องการทำงาน เรื่องความรัก ฯลฯ โดยพระมหาวิฑูริชัยวิชิตเมธีจะมีการทำเนื้อหาธรรมะให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ทันที เหมาะแก่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“เวลาไม่สบายใจ แล้วชอบตีโพยตีพาย หงุดหงิด จงถามตัวเองว่า ทำไมเราจึงมีที่ท่าต่อปัญหาเช่นนั้น ลองเปลี่ยนวิธีการใหม่ หากความไม่สบายใจเกิดขึ้นเมื่อไหร่ จงหลับตาลง แล้วกลับมาสังเกตดูลมหายใจเข้าออกของตนเองอย่างผ่อนคลาย พอใจสงบ แล้วคุณจะพบว่า เราสามารถรับมือกับปัญหาด้วยท่าทีที่ละมุนละไมมากขึ้น”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“คนส่วนใหญ่สนใจแต่ความมั่นคงทางการเงิน ความมั่นคงทางธุรกิจ ความมั่นคงทางอำนาจ ความมั่นคงทางครอบครัว แต่หารู้ไม่ว่า “ความมั่นคงทางใจ” นั้นสำคัญเสียยิ่งกว่าความมั่นคงทุกอย่างเพราะด้วยใจที่มั่นคง ก็จะทำให้ความมั่นคงด้านอื่นๆ ตามมา”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“จงแสวงหาความเป็นเลิศจากงานที่ทำ อย่าแสวงหาการยอมรับจากบางคน เพราะปากคนไม่มีบรรทัดฐานอะไร ปากเดียวกันด่าก็ได้ ชมก็ได้ แต่ความเป็นเลิศจากผลงานที่รังสรรค์ไว้ให้แก่โลก ไม่มีใครสามารถหักล้างได้”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“ความโกรธมีรากเป็นพิษแต่มียอดหวาน รากเป็นพิษเกิดจากจิตใจที่ไม่ดี ยอดหวานคือเมื่อได้แสดงความโกรธออกมาแล้ว มีความสุขใจเพียงชั่วครว”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

2.) ส่วนของกลวิธี

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเนื้อหาในสื่อใหม่ คือ คุณสุธรรม เทียบทองซึ่งเป็นผู้ดูแลเว็บไซต์และเป็นผู้เป็นพลังในการขับเคลื่อนธรรมะออนไลน์ เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูมิจัยวัชรเมธีผ่านสื่อใหม่ ทั้งสื่อเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ เผยแพร่เข้าสู่คนในปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า กลวิธีในการเผยแพร่ธรรมะสื่ออินเทอร์เน็ตมีกลวิธีที่สำคัญที่ทำให้การเผยแพร่ธรรมะในสื่อเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของพระมหาภูมิจัยวัชรเมธีเป็นที่นิยม ด้วยกลวิธีดังต่อไปนี้

เลือกช่วงเวลาในการเผยแพร่ธรรมะ

ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อใหม่ ทั้งในสื่อเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์นั้น จะมีการเลือกช่วงเวลาในการนำธรรมะไปเผยแพร่ผ่านสื่อใหม่ด้วย เนื่องจากหากเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมแล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดผู้อ่านจำนวนมาก และกระจายธรรมะออกไปได้อย่างกว้างไกลยิ่งขึ้น ดังนี้

“ที่จะเลือกช่องทางเผยแพร่ธรรมะในสื่อใหม่เป็นช่วงเวลา อย่างถ้าเกิดเป็นเฟซบุ๊กนี้จะประมาณสี่ครั้ง สักสี่ข้อความ ถ้าเป็นทวิตเตอร์ประมาณแปดข้อความ โดยมาก คือ ช่วงเช้าก่อนทำงาน บ่ายสักสองหรือสามข้อความ ช่วงเย็นหลังเลิกงาน และช่วงค่ำๆ น้อยประมาณ 2 ทูมนะ คนก็เล่นเยอะ แต่ต้องระวังด้วยว่าไม่ให้ตึกเกินไป เดียวคนก็จะงงกันว่า ทำไมพระอาจารย์นอนตึกจingleนเฟซบุ๊กอยู่แบบนี้ก็ไม่เหมาะสม พี่จะเลือกช่วงเวลาที่คุณเล่นๆ เยอะๆ เพราะกระแสตอบรับมันดี ธรรมะมันไปได้ไกล”

(สุธรรม เทียบทอง, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553)

ไม่โพสต์สิ่งที่เป็นลึกลับหรือถึเกินไป

ในส่วนของกลวิธีพบว่า จะไม่มีการโพสต์ในสิ่งที่เป็นลึกลับหรือถึเกินไป เนื่องจากจะทำให้ไม่สนใจที่จะอ่าน เนื่องจากต้องติดตามเข้าไปดูในลึกลับถึงจะทราบว่าเป็นธรรมะเรื่องอะไร หากนำเสนอธรรมะที่สั้นๆ ตรงประเด็นจะได้รับความสนใจมากกว่า อีกทั้งจะไม่โพสต์ข้อความธรรมะต่อกันหรือถึจนเกินไป เพราะทำให้ธรรมะที่โพสต์ไปก่อนหน้าไม่ได้รับความสนใจ ดังนี้

“อะไรที่คนจะต้องคลิกต่อ หลังๆ สังเกตแล้วว่าจะไม่ค่อยเวิร์ค คนจะไม่ค่อยคลิก เช่น บางอันที่ต้องมีลึกลับต่อบางทีรับมีคน Retweet แค่ 16 คน ดูสิ เพราะพฤติกรรมของคนเดี๋ยวนี้เล่นจากมือถือ พอจะให้คลิกเข้าไปดูวิดีโอ เขาก็ต้องคิดอีก

หรือจะไปส่งลิงค์ให้เพื่อนก็ต้องคิดอีก สังเกตดูพฤติกรรมของคนแล้ว ต้องโพสต์ก่อน
ข้างสั้น เพราะเวลาโพสต์อะไรที่มันหนักๆ เกินไป คนไม่ค่อยคอมเมนต์ ต้องพยายามให้
สั้นๆ นะ อ่านง่ายๆ พยายามมากเขาอาจจะไม่ดูก็ได้ มันเสียเวลา”

“การโพสต์การขึ้นมันต้องทิ้งระยะห่างให้เค้าได้แชร์ ได้แบ่งปัน พี่จะไม่เอาขึ้น
ต่อๆ กันนะ เพราะทำอย่างนั้นคำที่อยู่ข้างล่างจะตกไป จะเสียไป อย่างทวิตเตอร์เข้าๆ
หรือสายๆ พี่จะโพสต์สักหนึ่งหรือสอง แต่สังเกตถ้าพี่ส่งไป สักสาม สี่หรือห้าคนก็จะเริ่ม
ไม่ค่อยส่งต่อไม่สนใจแล้ว ไม่ได้แล้ว”

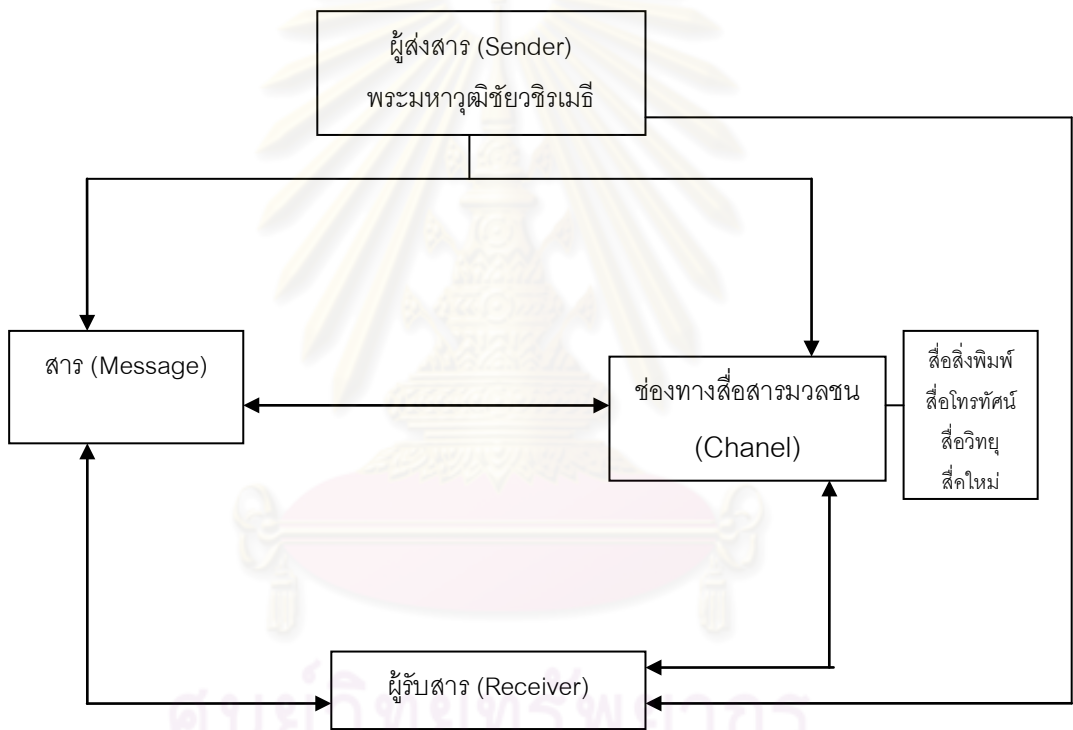
(สุธรรม เทียบทอง, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น พบว่าการนำเสนอธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่าน
สื่อสารมวลชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อสารมวลชนประเภทใด พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีมีการปรับธรรมะ
ที่ต้องการนำเสนอให้สอดคล้องกับสื่อสารมวลชนประเภทนั้นๆ ด้วย กล่าวคือ หากนำเสนอผ่านสื่อ
สิ่งพิมพ์ ซึ่งมีพื้นที่ในสื่อมาก พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีจะมีการกล่าวถึงหลักธรรมะที่ต้องการนำเสนอ
อย่างละเอียด พร้อมทั้งให้ตัวอย่างแทรกไว้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัดกับผู้อ่าน หากเป็น
สื่อโทรทัศน์จะปรากฏในลักษณะเน้นเป็นประเด็นๆ สำคัญแยกออกจากกันชัดเจน ทำผู้ฟังสามารถ
เข้าใจได้ง่าย สื่อวิทยุซึ่งมีเวลานานในการนำเสนอธรรมะ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีจึงต้องมีการ
ใช้อารมณ์ขันมาเปิดประเด็น การใช้เรื่องเล่าที่สนุกสนาน ในส่วนของสื่อใหม่ มีการนำหลักธรรมะ
มาทำให้สั้น กระชับ แต่ยังคงความหมายทางธรรมเอาไว้อย่างครบถ้วน การนำเสนอธรรมะของ
พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนแม้เป็นหลักธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่นำเสนอผ่าน
สื่อสารมวลชนต่างประเภทกัน แต่วิธีการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิร
เมธีก็มีความแตกต่างกันด้วย ทั้งนี้แม้แก่นหลักของธรรมะไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่พระมหาอุทิศชัยวชิร
เมธีมีการปรับเนื้อหาทางธรรมให้สอดคล้องกับลักษณะสื่อ หากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์จะให้ธรรมะที่มี
ความละเอียดมาก สื่อโทรทัศน์ เน้นความสั้น กระชับ มุ่งเข้าสู่ประเด็นทางธรรมทันที สื่อวิทยุเน้นให้
ความสนุกสนานในการฟังธรรมมาก ขณะที่ในสื่อใหม่เน้นธรรมะในระดับง่าย อ่านแล้วกระทบใจ
นำไปใช้ได้ทันที

4.3 กลวิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี พบว่าการนำสื่อสารมวลชน
มาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ มีลักษณะที่แตกต่างจากการสื่อสารธรรมะเฉพาะคนหรือเฉพาะกลุ่ม

คน เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารในลักษณะที่สามารถเผยแพร่ธรรมะได้
 อย่างกว้างไกล ในระยะเวลาอันสั้นและรวดเร็ว ฉะนั้นในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน พระ
 มหาวุฒิชัยวชิรเมธีจึงต้องคำนึงถึงวิธีการใช้สื่อสารมวลชนผ่านช่องทางต่างๆ เมื่อจะต้องนำธรรมะ
 ออกเผยแพร่ให้คนจำนวนมากๆ ในคราวเดียวกันรับรู้และเข้าใจธรรมะที่ต้องการนำเสนอ เพื่อให้การ
 สื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนนั้นสัมฤทธิ์ผลและเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด โดย
 การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทุกครั้งพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีกลวิธีการเผยแพร่ธรรมะผ่าน
 สื่อสารมวลชน ดังนี้

(กลวิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน)

4.3.1 วิเคราะห์ผู้รับสารเป็นลำดับแรก

การเทศนาธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีทุกครั้ง ไม่ว่าจะถ่ายทอด
 ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทใดก็ตาม พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีจะให้ความสำคัญกับผู้รับสาร
 เป็นลำดับแรก โดยมีหลักการเทศน์ คือ จะเทศน์ให้ตรงตามกลุ่มของผู้ฟัง โดยคำนึงถึงบุคคลที่
 กำลังสื่อสารด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพูด ก็จะต้องคำนึงเป็นลำดับแรกว่าพูดให้ใครฟัง หากเป็นการเขียน ก็

คำนี้ถึงว่าใครเป็นผู้อ่าน เนื่องจากผู้รับสารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดเรื่องที่จะพูดหรือแสดงธรรม พระมหาอุตฺตมชิววิริเมธีจึงให้ความสำคัญแก่ผู้รับสารเป็นลำดับแรก และนำเรื่อง que ผู้รับสารกลุ่มนั้นๆ กำลังให้ความสนใจนำมาเล่าให้สอดคล้องกับธรรมะหลังจากการวิเคราะห์ผู้รับสารแล้ว พระมหาอุตฺตมชิววิริเมธีจะเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม โดยการเตรียมเนื้อหาเรื่องราวธรรมะให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร โดยหลักการเลือกเรื่องที่จะนำมาเล่าเพื่อถ่ายทอดธรรมะ มีอยู่หลักการเดียวกันคือ เลือกเรื่อง que ผู้รับสารสนใจมาก่อนอยู่แล้ว เพื่อเป็นการเรียกหรือกระตุ้นความสนใจของผู้รับสาร เพื่อถ่ายทอดเป็นธรรมะที่ประทับใจของทุกกลุ่มผู้ฟัง

“เรากำลังจะสื่อถึงใคร จะสอนใคร เขามีภูมิหลังอย่างไร อายุเป็นยังไง การศึกษาเป็นยังไง พระอาจารย์จะวิเคราะห์หมด ดูสถานะของกลุ่มเป้าหมายก่อน ว่าควรจัดธรรมะชนิดไหนให้เขา เป็นเด็ก ผู้ใหญ่ นักธุรกิจ หรือนักการเมือง หรือเป็นคนทำงาน ดูกลุ่มเป้าหมายก่อน แล้วจัดยาให้ถูกต้อง”

(ว.วิริเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

ตัวอย่างการเทศน์ที่มีการวิเคราะห์ผู้รับสารในสื่อวิทยุ ซึ่งเป็นการไปเทศน์ให้กลุ่มคนที่เป็นแม่บ้านฟัง มีการนำข่าวดาราศาสตร์และยกตัวอย่างดาราศาสตร์ชื่อดังขึ้นมาประกอบการเล่าธรรมะ เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้รับสารที่รับชมโทรทัศน์มาก จึงยอมรู้จักดาราศาสตร์นักแสดงอย่างดี ปรากฏดังนี้

“...การที่คนดังในข่าว 2 คน คนหนึ่งก็หล่อ คนหนึ่งก็สวย มาเป็นข่าวดัง ทำยังกะว่า 2 คนนี้เป็น ส.ส.นะ เพราะคนสนใจกันทั้งประเทศ 2 อาทิตย์นี้ข่าวหน้าหนึ่งก็ถึงความสัมพันธ์ของ 2 คนนี้ แล้วก็ลามไปถึงมีผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องอีก 4 คน ดิฉันะ ไม่บอก ว่าพระอีกด้วย! โลกนี้จะต้องมีรายรับรายจ่าย อย่างโยมมานั่งฟังธรรมตอนนี้ ทุกอย่างฟรีหมด แต่โยมต้องพลาดละครตอนเย็นนะ เศรษฐีมีบุตรสาว สวยแบบหยาดฟ้าลงมาดินเลย อายุ 16 ขวบนี้สวยแข่งเลยนะ ประมาณ **พอลล่า เทเลอร์ อัมพัชราภา** รวมกัน **บวกชมพู่อารีญา เอสา** เกิดเข้าไปอีกคนหนึ่ง **บวกหยาดทิพย์รัชปาล** อีกคนหนึ่ง **ไอ้ไต้** คุณโยมจะรับมือไหวไหม 4 คนนี้ เธอสวยขนาด 4 คนนี้มารวมกัน...”

(ว.วิริเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

4.3.2 วิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อ

เนื่องจากธรรมชาติของสื่อเป็นส่วนที่สำคัญในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบที่นำเสนอ ธรรมชาติของสื่อมีผลต่อการกำหนดผู้รับสาร ฉะนั้นในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน รวมถึงลักษณะของสื่อยังมีผลต่อการกำหนดผู้รับสาร ฉะนั้นในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภทกัน การวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะนำธรรมะมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะและรูปแบบของสื่อ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในทุกๆ ครั้งมีประสิทธิภาพผลมากที่สุด ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทุกครั้ง พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีจะนำประเภท รวมถึงลักษณะธรรมชาติของสื่อมาพิจารณาประกอบการเผยแพร่ธรรมะ และแม้จะเป็นธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภทกัน ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา รูปแบบธรรมะให้เหมาะสม ปรับเนื้อหาธรรมะให้ตรงและสอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อด้วย ซึ่งปรากฏดังนี้

สื่อโทรทัศน์และวิทยุ

สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ เป็นสื่อที่เข้าถึงคนได้จำนวนมากที่สุด กว้างไกลที่สุด แต่ด้วยลักษณะของสื่อซึ่งเป็นสื่อที่มีราคาแพง ย่อมถูกจำกัดด้วยเวลา ฉะนั้นการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุ จึงมีข้อจำกัดด้านเวลา จึงต้องทำให้การถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุใช้ภาษาที่สั้น กระชับ ได้สาระสำคัญ แต่ยังคงสาระทางธรรมอย่างครบถ้วน ซึ่งการทำให้ธรรมะสั้น กระชับ และได้สาระสำคัญนั้น สามารถทำให้สารธรรมะที่สื่อสารออกไปนั้นเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

“สื่อที่ต่างกันมีผลต่อการเทศน์ที่ต่างกันแน่นอน หลักในการออกสื่อ คือ คุณต้องสื่อสารกับคนจำนวนมากให้รู้เรื่อง ถ้าเทศน์ผ่านสื่อสารมวลชนกลุ่มใหญ่ ต้องเทศน์ให้สั้น กระชับ ได้สาระสำคัญ...ต้องสั้น เพราะเขามีเวลาไม่มาก ฟุ้งตรงไปที่ใจความสำคัญสั้นๆ แต่ได้สาระสำคัญครบถ้วน ต้องกระชับ เพราะต้องพูดให้ชัดเจน ทลายความคลุมเครือ จะพูดน้ำท่วมทุ่งไม่ได้ และต้องมีสาระสำคัญ เพราะหากคุณไม่พูดสาระสำคัญ คนก็ฟังคุณแค่ครั้งเดียว...”

(ว.วิชิตเมธี, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2553)

จากคำคมประจำวันที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี มีการวิเคราะห์สื่อโทรทัศน์และนำเสนอธรรมะให้สอดคล้องกับสื่อ ให้เนื้อหาธรรมะเป็นข้อความที่สั้น ง่าย ตรงประเด็น ดังนี้

“ การแอบรักคนมีเจ้าของเป็นความผิดหรือไม่ แล้วถ้าผิด เราจะมีวิธีจัดการอย่างไร เรื่องนี้พระพุทธองค์ทรงตรัสเอาไว้ว่า ถ้าเราไปละเมิดคนที่มีลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้...

1. เขาเป็นคนที่มียุติธรรม
2. เขารู้อยู่แล้วว่าเขามีเจ้าของ
3. มีจิตคิดละเมิด

แล้วอีก 4. เราลงมือละเมิดสำเร็จ ถ้าทำครบทั้ง 4 ประการ ถือว่าเราไปรักคนที่มีเจ้าของ และมีความผิด แน่แน่นอน วิธีทำใจอาจมาอยากจะทำอย่างไร ให้จำกันได้ ว่า สุขจากการละเมิดคนมีเจ้าของเป็นของชั่วคราว แต่ให้ความปวดร้าวที่แสนยาวนาน”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันที่ท่านว. วชิรเมธี”)

“ใครๆ ก็ต้องการความมั่นคงของชีวิต แต่มักไม่รู้ว่าอะไร คือ สิ่งที่เรียกว่า ความมั่นคงของชีวิต ในทางพระพุทธศาสนาท่านบอกว่า ชีวิตของเราจะมีความมั่นคง ก็ต่อเมื่อประกอบไปด้วย

1. งานดี
2. เงินดี
3. ครอบครัวดี
4. สถานภาพดี
5. สุขภาพดี

และ 6. มีจิตใจดี

ใครมีดีทั้ง 6 ประการนี้ คนคนนั้นจะเป็นคนที่มีความมั่นคง ทั้งทางโลกและทางธรรม”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี”)

สื่อสิ่งพิมพ์

การเผยแพร่ธรรมะผ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารของพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธี ปรากฏในลักษณะของการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบของบทความประจำ โดยการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ของพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธี พระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีมีการปรับธรรมะให้เข้าลักษณะของหนังสือพิมพ์และนิตยสารและให้เข้ากับกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้นๆ ว่าบุคคลที่อ่านนั้นเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมอย่างไร มีอาชีพอะไร อยู่ในวัยใด และนำเสนอธรรมะที่สอดคล้องกับลักษณะของแนวหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ด้วยธรรมชาติของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีข้อจำกัดบางประการในด้านพื้นที่สื่อ ซึ่งพระมหาอุปัชฌาย์ชิวเมธีจะคำนึงถึงพื้นที่ในสื่อที่ให้มา และปรับเนื้อหาธรรมะให้เหมาะสมตามพื้นที่สื่อ อีกทั้งยังคำนึงถึงแนวหรือลักษณะของหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารประกอบด้วยว่าควรจะนำเสนอธรรมะเรื่องอะไร ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหาธรรมะที่ตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์สอดคล้องกับภาพรวมของหนังสือพิมพ์และนิตยสารฉบับนั้นๆ

“หากเป็นหนังสือพิมพ์ หรือบทความ จะดูบุคลิกภาพของนิตยสารแต่ละเล่มว่าเขามีพื้นที่เท่าไร แก่น (Theme) ของนิตยสารว่าด้วยเรื่องอะไร เช่น หากเป็น Secret เป็นนิตยสารสุขภาพจิต จะเขียนการเมืองลงทุกตอนเลยก็ได้ ต้องดูบุคลิกของนิตยสารด้วย เพื่อไม่ให้เนื้อหาของเรากระโดดจากนิตยสารนั้น ไม่หลุดจากแนวของนิตยสาร”

(ว.ชิวเมธี, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2553)

“ในหนังสือพิมพ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเนชั่นสุดสัปดาห์ หรือมติชนสุดสัปดาห์ จะมีลักษณะเฉพาะ คือ มุ่งไปยังบุคคลชั้นกลาง ถึงกลุ่มคนชั้นสูง มุ่งไปที่คนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ผู้บริหาร ไปจนถึงพนักงาน กลุ่มคนชั้นนำ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มปัญญาชน เน้นไปที่คนชนชั้นกลางส่วนใหญ่ ที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวกับการทำงานในสังคมธุรกิจ การบริหาร การจัดการ และนักวิชาการที่ใช้ความคิดความอ่านในการวิพากษ์ วิจัยสังคม ในนิตยสารอย่าง Who เจาะไปที่กลุ่ม Hi-so กลุ่ม A-List ฉะนั้นธรรมะก็จะตอบสนองปัญหาคนกลุ่มนั้น เป็นสำคัญ Secret เป็นนิตยสาร

ระดับ Mass คือ มหาชนทั่วๆ ไป มีลักษณะเป็นกลุ่มคนที่สนใจธรรมะและสุขภาพ ฉะนั้นเนื้อเรื่องจึงเอากลุ่มผู้อ่านเป็นตัวตั้งการคัดเลือก มีความหลากหลายและไม่จำเจ คำถามจะมีทุกประเภทเลย ตั้งแต่ไม่จิ้มฟันยันนิพพาน”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

จากการวิเคราะห์พบว่า การเผยแพร่ธรรมะผ่านหนังสือพิมพ์จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงาน การบริหารจัดการงานต่างๆ โดยเป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นให้สติแก่คนทำงาน ให้ทำงานอย่างมีสติ และมีความสุข รวมถึงการมุ่งเน้นให้มีความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงานด้วย ดังปรากฏในเรื่อง อยาทำงานจนป่วยตาย อยาหลงไหลตัวเอง จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“ผู้บริหารจำนวนมาก ทันทีที่ประสบความสำเร็จก็ล้มเหลวในวันนั้น เพราะ ทันทีที่ประสบความสำเร็จก็เริ่มหลงตัวเอง และนั่นคือจุดจบของผู้บริหาร...วันหนึ่งที่เราประสบความสำเร็จ ก็อย่าไปหลงตัวเองว่าเราต้องเป็นหนึ่งในตอของอุเท่านั้น จนไม่ยอมบริหารจัดการอำนาจความรับผิดชอบให้กับผู้อื่นเลย ผู้บริหารที่ดีจึงไม่ใช่ผู้ที่แบกหนักที่สุด ผู้บริหารที่ดีคือผู้ที่แบบหนักพอสมควร และกระจายภาระให้ผู้อื่นแบกและ ประการที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารจะไม่ทำงานจนป่วยตาย”

(ว.วชิรเมธี, 19 ธันวาคม 2553: M7)

การถ่ายทอดธรรมะในหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงาน ในเรื่อง ธรรมะกับนักบริหารจากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์

“ถ้าผู้บริหารไม่มีศักยภาพที่จะบริหารเพราะขาดหัวใจ คือ ธรรมะ ถึงใช้อำนาจบริหารก็ไม่มีคนทำตาม ดังนั้นธรรมะในการบริหาร จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ขาดไม่ได้...”

(ว.วชิรเมธี, 26 พฤศจิกายน 2553: 56)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า พระมหาวิฑูริชัชวชิรเมธีใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อจุดมุ่งหมายการนำเสนอเรื่องราวธรรมะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทั้งการบริหารจัดการงานที่ได้รับมอบหมายในชีวิตประจำวัน และการบริหารจัดการความเครียด ธรรมะโดยมากในสื่อสิ่งพิมพ์จะเป็นธรรมะที่มุ่งเน้นไปยังกลุ่มวัยทำงาน ธรรมะในหนังสือพิมพ์จึงเป็นเรื่องราวที่สอดคล้องกับคนในกลุ่มนี้

เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นสุข มีสุขภาพใจที่ดีในการทำงาน การรับมือกับปัญหาต่างๆ ทั้งในที่ทำงานและการใช้ชีวิต การอยู่ร่วมกันในองค์กร รวมถึงการให้แง่มุมมองโลกที่เป็นสุข

สื่อใหม่

สื่อใหม่ คือ สื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ หลักธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อใหม่จะเป็นเรื่องที่วัยรุ่นวัยทำงานกำลังสนใจ ฉะนั้นหลักธรรมที่นำมาเผยแพร่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัย หรือเรื่องราวที่คนในสังคมกำลังให้ความสนใจ โดยนำเรื่องราวใกล้ตัวมายกตัวอย่างให้เข้าใจง่าย แล้วปรับให้สั้น กระชับและได้ใจความ โดยไม่ใช่คำที่ยาว และไม่ใช้ธรรมะที่ลึกลับเกินไป จะเป็นธรรมะที่เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

“คม หมายความว่า คมคำ และคมความ ต้องเป็นภาษาไทยที่เลือกสรรกลั่นกรอง แล้วว่าไพเราะเพราะพริ้ง เช่น งานสัมฤทธิ์ ชีวิตรื่นรมย์ ถูกชมก็เข้าท่า ถูกด่าก็ไม่เหนียว ความคาดหมาย ในแง่ภาษาไทยนี้ก็ถือว่าคมคำ คมความก็คือว่าถ้าคุณเอาไปคิดต่อ 1 คำคุณคิดได้วันหนึ่ง

ชัด ก็คือมีความชัดเจนในเนื้อหาของมัน แทบไม่ต้องไปอธิบายแล้ว ลึก ก็หมายความว่า ถ้าคุณคิดต่อ คุณได้อะไรมากกว่านั้นแน่นอน คม ชัด ลึก ใช้เฉพาะเฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์”

(ว.วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

“การรู้ว่าตน ยังไม่ใช่คนที่รู้ทุกเรื่องนั้นคือความสง่างามของคนมีความรู้”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ความดีต้องสร้างกันทั้งชีวิต แต่อาจพังเพราะความคิดผิดเพียงครั้งเดียว”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ความสำเร็จกับความล้มเหลว แท้จริง คือสิ่งเดียวกัน”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

ในส่วนของเนื้อหาพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะจะมีการปรับธรรมะให้ตรงกับลักษณะของสื่อใหม่ นอกจากจะปรับเนื้อหาธรรมะให้สั้น กระชับและได้ใจความแล้ว เนื้อหาที่นำเสนอยังมีการปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

“พระอาจารย์จะมีการปรับเนื้อหาธรรมะให้ตรงกับสื่อด้วย จะเป็นข้อความที่ตรงกับกลุ่มความสนใจของผู้เสพสื่อ อย่างสื่อเฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ซึ่งพระอาจารย์มองว่าเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่มคนชนชั้นกลาง ข้อความธรรมะก็จะไม่ลึกเกินไป ฉะนั้นคำสอนทั้งหมดก็จะมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพคนยุคใหม่ ชนชั้นกลางในเมือง และนักเรียนนักศึกษาเป็นหลัก”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2553)

“สุขอยู่คู่กับทุกข์ เสมือนเราหยิบแก้วน้ำขึ้นมา เราหยิบตรงปากแก้ว ก้นแก้วก็ต้องติดขึ้นมาด้วย เมื่อใดมีสุขอย่าประมาท ทุกข์รอเสียบอยู่แล้ว”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“อาหารหลัก 5 หมู่ คือ อาหารของร่างกาย ความรู้ ความจริง ธรรมะ กำลังใจ ความสุข ความสงบ อิศระภาพ คืออาหารของใจ ร่างกายต้องกินอาหารดีๆ ฉันทะ จิตใจก็ ต้องกินอาหารดีๆ ฉันทันนั้น

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“มีตาทั้งสองข้างแต่หากไม่รู้จักมองหาสิ่งดี ๆ คุณก็ไม่มีอะไรดีไปกว่าคนที่ตาบอด มาแต่กำเนิด”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

4.3.4 มุ่งนำเสนอธรรมะในระดับใช้งาน

การนำสื่อสารมวลชนมาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในทุกสื่อ นั้น พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีได้นำเสนอธรรมะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และด้วยลักษณะของสื่อสารมวลชนที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมาก ในระยะเวลาอันรวดเร็ว ทั้งคนที่รับสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ยังมีความแตกต่างกันมาก ฉะนั้นหลักธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนนั้น โดยมากจะนำเสนอหลักธรรมทั่วๆ ไป ในทุกๆ กลุ่มสาขาอาชีพ ซึ่งสามารถนำหลักธรรมที่พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“จุดประสงค์ของพระอาจารย์คือต้องการให้ธรรมะ เข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ที่เราเรียกกันว่ากลุ่มแมส คือมหาชน ให้กว้างขวางและหลากหลาย นี่คือนจุดประสงค์หลักเลย เนื้อหาจะหลากหลาย เนื้อหาจะครอบคลุมในเรื่องการเจริญสติ การทำงาน การทำธุรกิจ พุทธจริยา หรือแม้กระทั่งมรณสติ คือ ศิลปะในการเตรียมตัวตาย เนื้อหาค่อนข้างหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกกลุ่มที่มีอยู่แทบทุกสาขาอาชีพแก่นสำคัญที่สุด คือ

1. มุ่งไปที่คนกลุ่มใหญ่

2. พยายามให้มีเนื้อหาที่หลากหลายให้ครอบคลุมในสาขาอาชีพ

จุดร่วมมีอยู่ประการหนึ่ง คือ ธรรมะทุกประการ จะต้องนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงทั้งหมด ฉะนั้น พระอาจารย์จึงไม่เน้นเรื่องที่เป็นวิชาการ ต้องทำเชิงอรรถ พระอาจารย์จะไม่มีเลย เพราะคำนึงถึงชาวบ้านในระดับใช้งานนั่นเอง”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

ดังตัวอย่างจากเรื่อง “เคล็ดลับแห่งความสุข” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ มีการนำเสนอหลักธรรมะพื้นฐานเรื่องของความ “มี” และความ “ไร้” ที่คนทั่วไปต้องพบเจอ และเป็นเรื่องที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“คนส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อกันว่า ความ “มี” มีความสุขมากกว่าความ “ไร้” การได้ “เป็น” คนมีชื่อเสียงมีความสุขมากกว่าคน “สามัญ” แสนธรรมดา แต่...เมื่อถึงเวลาหนึ่งหลายคนเริ่มคิดสวนทางกับความเชื่อของคนส่วนใหญ่ เพราะเริ่มค้นพบด้วยตนเองว่าบางทีความ “มี” นั้นไม่ใช่คำตอบที่ทำให้เราพบกับความสุขแต่อย่างใด บางทีความ “ไร้” กลับทำให้มีความสุขยิ่งกว่า เช่นเดียวกัน ใครบางคนตะเกียกตะกายที่จะเป็นนั่นเป็นนี่ แต่พอได้เป็นแล้วกลับโหยหาความเป็นคนธรรมดาสามัญที่คุ้นชินมาแต่ก่อน...บางครั้งความสุขของคนเราก็อยู่ที่การได้เป็นคน “ธรรมดา” และอยู่ที่การได้เป็นคนซึ่ง “ไร้” ภาวะผูกพันทางสังคมมากกว่าการเป็นคนมีชื่อเสียง...การเป็นคนง่ายๆ ไม่มีใครรู้จัก มีเวลาเป็นของตัวเองอย่างล้นเหลือ การเป็นคนซึ่งสามารถเดินตัวปลิวไปทุกหนทุกแห่งอย่างที่เราปรารถนา โดยไม่ต้องทนแบก “อึดตา” ของตนเองไปด้วย หรือมุ่งไปข้างหน้าโดยไม่มีภาระให้กังวลอยู่ข้างหลังแม้แต่น้อย ใช่หรือไม่ว่าสิ่งเหล่านี้คือปรารถนาแห่งชีวิตของคนส่วนใหญ่ในโลกนี้...”

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

นอกจากนี้พระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ยังคำนึงถึงธรรมะในระดับใช้งาน คือมุ่งนำเสนอธรรมะที่คนทั่วไปต้องประสบพบเจอในชีวิต เพื่อการเตือนสติและตั้งรับเมื่อเวลาความทุกข์ หรือสัจธรรมของชีวิตมาถึง ก็สามารถนำไปใช้งานได้ทันที เช่น จากเรื่องไม่เร็วก็ช้า...เขามาแน่ ในหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ปรากฏดังนี้

“...วิธีเจริญมรณสติ มีหลายแบบ แต่แบบที่นำมาใช้เตือนใจตนได้ทุกวันก็คือ การคิดว่า “วันนี้ คือ วันสุดท้ายของชีวิต” ผู้ที่คิดว่าวันนี้คือวันสุดท้ายของชีวิต จะมีแต่ความตื่นตัว เขาจะใช้เวลาแต่ละวันอย่างคุ้มค่าที่สุด วันหนึ่งที่มีความตายมาพรากตน หรือคนอื่นเป็นที่รัก ก็ไม่มีเหตุให้ต้องเสียใจภายหลัง แต่ในทางกลับกัน หากเราไม่เจริญมรณสติเลย พลันที่ความตายจู่โจมมาถึงตนหรือคนอื่นเป็นที่รัก ต่างคนก็ต่างแต่จะคร่ำครวญหวนให้อาลัยรักไม่รู้จบสิ้น คนที่เตรียมตัวตายจึงไม่กลัวตาย ส่วนคนที่ไม่เคยเตรียมตัวตาย ความตายนับเป็นเรื่องน่ากลัว กลัวว่าสิ่งดีๆ ที่น่าทำ กลับไม่ได้ทำ กลัวที่สิ่งๆ ที่ทำไปแล้วจะนำทุกข์มาให้ในโลกหน้า...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

4.3.3 คำนึงถึงช่วงเวลาและสถานการณ์

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทุกประเภท พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจะคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมเข้ามาประกอบการพิจารณาด้วย เนื่องจากหากเผยแพร่ธรรมะในช่วงที่เวลาหรือสถานการณ์ ณ ขณะนั้นเอื้ออำนวย จะส่งผลให้การสื่อสารธรรมะมีประสิทธิภาพ และได้รับความสนใจจากคนจำนวนมากอย่างรวดเร็ว เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น เทศกาลวันพ่อ ปีใหม่ วันเด็ก วันครู ล้วนแต่เป็นช่วงเวลาที่คนในสังคมต่างกำลังให้ความสนใจในวันสำคัญหรือเทศกาลนั้นๆ ทั้งสิ้น หลักธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจึงสอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์เสมอไป

“ต้องเป็น Hot issue เขาถึงบอกว่าดีเหลือเมื่อร้อน คนก็จะสนใจสนใจมาก อย่างช่วงก่อนสิ้นปี พระอาจารย์ก็จะจัดงาน ส่งท้ายด้วยธรรมะ ต้อนรับด้วยศีลบรรยากาศ timing มันเอื้อมาก 1,000-2,000 เท่านั้น มาจริง คือ 4,000-5,000 อย่างรายการโทรทัศน์ตอนแรกเราเชิญไปช่อง 2 ช่องเท่านั้น เขาเข้าจริง มาทุกช่อง วิทยุก็รายงานกันทุกสื่อ กลายเป็นกระแสเก่าต้อนรับปีใหม่อย่างพรั่งพรูนี้ว่าเลนไทนจ์จะมาถึง

บทความรักอย่างมีสติก็ออกมาเผยแพร่แล้วมาชุมนุมจะมาถึง นี่พระอาจารย์ก็บันทึก
รายการทูไนท์โชว์เอาไว้เรียบร้อยแล้ว”

(ว.วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นการนำเสนอธรรมะของพระมหาจุฬารัตน์ชัชวาลเมธีผ่าน
สื่อสารมวลชนต่างๆ นั้น จะนำเสนอธรรมะได้อย่างสอดคล้องกับเหตุการณ์บ้านเมือง เทศกาลหรือ
วันสำคัญต่างๆ เสมอไป การนำเสนอธรรมะที่ตรงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ปรากฏทั้งใน
ส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ พระมหาจุฬารัตน์ชัชวาลเมธีจะนำเสนอให้สอดคล้องกับ
ช่วงเวลาดังกล่าว ธรรมะจากพระมหาจุฬารัตน์ชัชวาลเมธีจึงเท่าทันเหตุการณ์เสมอ เช่น นำเสนอธรรมะ
ให้สอดคล้องกับเทศกาลปีใหม่ ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ ดังนี้

(ภาพที่ 12 ภาพบัตรอวยพรเทศกาลปีใหม่ในสื่อสิ่งพิมพ์)

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

พระมหาจุฬารัตน์ วชิรเมธี

เราควรตรวจสอบบุคคลชีวิตว่ามีที่

ผ่านมาเราได้ทำไรหรือขาดทุน หากชีวิตมีความดีมาก มีความสุขมาก แสดงว่ามีที่ผ่านมากุศลได้

กำไร แต่ถ้าชีวิตเต็มไปด้วยความผิดพลาด

ขาด เศร้าหมองและทุกข์แสดงว่า งบดุลชีวิตประจำปีที่ผ่านมาของค

ณขาดทุน จำไว้ว่าขาดทุนเรื่องไหนให้เรี

มต้นใหม่ในเรื่องนั้น กำไรเรื่องไหน ต้องรักษาสินงั้นไว้ให้ดีที่สุด

ด งบดุลชีวิตจำไว้ง่าย ๆ สุขคือกำไร ทุกข์คือขาดทุน

January 3 at 10:05am · Unlike · Comment

You and 7,594 others like this.

View all 543 comments

Write a comment...

(ภาพที่ 13 ภาพคำอวยพรเทศกาลปีใหม่ในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถเห็นได้ว่า พระมหาจุฬารัตน์วชิรเมธีมีการนำสถานการณ์ เหตุการณ์หรือเทศกาลที่คนกำลังให้ความสนใจมาถ่ายถอดประเด็นเรื่องราวธรรมะที่ต้องการ นำเสนอ มีการนำเสนอผ่านบทกลอน หรือถ่ายทอดออกมาเป็นข้อความธรรมะที่มุ่งให้สติแก่คน เช่นในเทศกาลปีใหม่ ก็มีการให้พร และการให้สติเริ่มต้นปีใหม่ไว้ในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ เพื่อให้คนสามารถเข้าถึงธรรมะได้สะดวกมากยิ่งขึ้น หรืออย่างเช่นในเทศกาลลอยกระทง พระมหาจุฬารัตน์วชิรเมธีนำเสนอธรรมะให้สอดคล้องกับเทศกาลลอยกระทงเทศกาลวันพ่อแห่งชาติ และเทศกาลวันเด็ก พระมหาจุฬารัตน์วชิรเมธีมีการเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์และสื่อใหม่ ดังนี้

(ภาพที่ 14 ภาพในเทศกาลลอยกระทงในสื่อโทรทัศน์)

(จ.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี”)

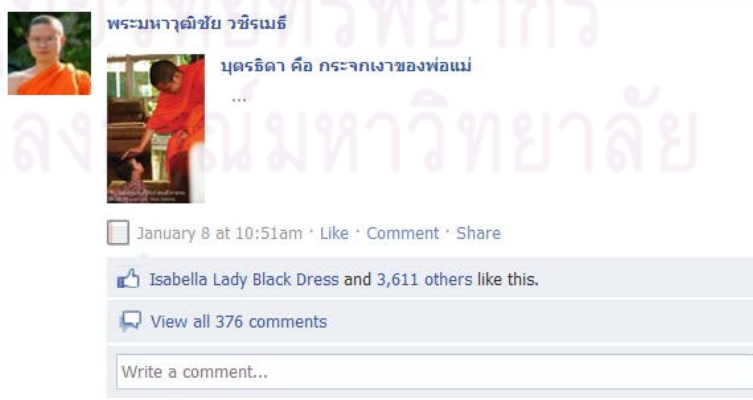
(ภาพที่ 15 ภาพในเทศกาลวันพ่อแห่งชาติในสื่อโทรทัศน์)

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด "คำคมประจำวันกับท่านว. วชิรเมธี")

(ภาพที่ 16 ภาพในเทศกาลวันพ่อแห่งชาติในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

(ภาพที่ 17 ภาพในเทศกาลวันเด็กในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีนั้น เป็นการเผยแพร่ธรรมะที่คำนึงถึงประสิทธิภาพในการสื่อสารเป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้ส่งสารมีการวิเคราะห์ ผู้รับสารอย่างละเอียด ว่าเป็นบุคคลวัยใด มีความสนใจใดเป็น พื้นฐาน มีสถานภาพทางสังคมอย่างไร และเลือกช่องทางผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้รับสาร เพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด นอกจากนี้สารธรรม ที่ส่งออกไป ยังมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของสื่อแต่ละประเภทให้ตรงตามลักษณะของสื่อสารมวลชนชนิดนั้นๆ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับสารมีการ วิเคราะห์สื่อสารมวลชนอย่างละเอียด ก่อนการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทุกครั้ง ทั้งยังมีการถ่ายทอดถ้อยคำภาษาให้สละสลวย งดงาม ซึ่งมีลักษณะภาษาที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่มอีกด้วย

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ปรากฏในลักษณะการนำ เหตุการณ์ในสังคมที่สื่อสารมวลชนเป็นผู้กำหนดให้เป็นประเด็นหรือวาระของสังคม พระมหาอุทิศ ชัยวิชิตเมธีมีการนำเหตุการณ์หรือประเด็นสังคมจากสื่อสารมวลชนเหล่านี้ มาถ่ายทอดขึ้นใหม่ผ่าน ทางมุมมองธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ก่อให้เกิดเป็นธรรมะในสื่อสารมวลชนที่สอดคล้อง กับมิติธรรมะซึ่งมีความร่วมสมัยกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยปกติแล้วการนำเสนอ เหตุการณ์ต่างๆ ผ่านสื่อสารมวลชนจะนำเสนอเพียงการรายงานข่าวหรือสถานการณ์โดยทั่วไปว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร แต่การนำเสนอธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วิ.ชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะ เป็นในสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ หรือสื่อใหม่ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีได้มีการนำเหตุการณ์ ที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนเหล่านั้น มาถ่ายทอดใหม่ผ่านมุมมองธรรมะที่มีความร่วมสมัย เพื่อให้คนในสังคมสามารถนำหลักธรรมที่ได้รับผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่างๆ ไปใช้ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1: ตารางสรุปการเผยแพร่พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีผ่าน
สื่อสารมวลชน (สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ)

สื่อสารมวลชน	การเปิดเรื่อง	การดำเนินเรื่อง	การปิดเรื่อง	องค์ประกอบ อื่นๆ
สื่อสิ่งพิมพ์	เปิดเรื่องด้วยคำถาม/ กล่าวถึงใจความ สำคัญ	ดำเนินเรื่องโดยใช้ การยกตัวอย่าง/บท สนทนาโต้ตอบใน การดำเนินเรื่อง	ปิดเรื่องด้วยคติ ธรรมคำคม/ ปิด เรื่องด้วยคำพูด เสียดสีประชด ประชัน/ปิดเรื่องใช้ อารมณ์ขัน	ภาพประกอบ / การจัดวาง (lay- out)
สื่อโทรทัศน์	เปิดเรื่องด้วยคำถาม	ดำเนินโดยการ อธิบายธรรม จำแนกเป็นข้อๆ	ปิดด้วยคติธรรม คำคม	ตัวหนังสือ/การ แทรกภาพ/ฉาก
สื่อวิทยุ	เปิดเรื่องด้วยสิ่งที่ ผู้ฟังสนใจก่อนเข้าสู่ เนื้อหาธรรมะ/เปิด เรื่องด้วยอารมณ์ขัน	ดำเนินเรื่องโดยใช้ การตัวอย่าง /แทรก อารมณ์ขัน	ปิดด้วยคติธรรม คำคม	-

ตารางที่ 2 ตารางสรุปการเผยแพร่พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีผ่าน
สื่อสารมวลชน (สื่อใหม่)

	ส่วนเนื้อหา	ส่วนกลวิธี
สื่อใหม่	เน้นเนื้อหาสั้น, กระชับใจ/ เน้นเนื้อหาที่น่าสนใจ ได้ทันที	เลือกช่วงเวลาในการเผยแพร่ธรรมะ/ไม่ โพล่งค่อยเกินไป

จากตารางข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การเผยแพร่พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัยวชิรมณีนั้น พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีจะคำนึงถึงช่องทางในการเผยแพร่พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีผ่านสื่อสารมวลชนในทุกๆ ครั้ง แม้หลักธรรมะที่สอน จะเป็นหลักธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่หากจะนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภท พระมหาวุฒิชัยวชิรมณีจะมีการปรับเนื้อหา (Content) ให้สอดคล้องกับรูปแบบของสื่อสารมวลชนชนิดนั้นๆ ด้วย รวมถึงวิธีการนำเสนอธรรมะในแต่ละสื่อ

ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ชนิดและลักษณะของสื่อ หากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมอบพื้นที่สื่อในการนำเสนอธรรมะแก่พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์จะมีสื่อสารธรรมะด้วยวิธีการสื่อสารผ่านข้อความที่เป็นลำดับ เป็นขั้นตอน มีความละเอียด ชัดเจน โดยเปิดเรื่องด้วยคำถามที่ชวนติดตาม ชวนสงสัยเพื่อดึงความสนใจจากผู้อ่าน และมีการเปิดเรื่องด้วยใจความสำคัญของเรื่องเพื่อปูพื้นฐานธรรมะเรื่องที่ต้องการนำเสนอ ดำเนินเรื่องด้วยการยกตัวอย่างเรื่องเล่าหรือยกเรื่องราวจากประสบการณ์ส่วนตัวที่พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์เคยประสบหรือจากการศึกษาค้นคว้า ซึ่งการดำเนินเรื่องในสื่อสิ่งพิมพ์นั้นจะยกเรื่องราวที่มีความยาวของเรื่องมาก มีรายละเอียดมากเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำมา และสุดท้ายพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์จะปิดเรื่องด้วยคติธรรมะคำคมที่ลึกซึ้งกินใจ

ในส่วนหนังสือโทรทัศน์ พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์เองก็ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและกลวิธีในการนำเสนอให้สอดคล้องกับสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ เพื่อสื่อสารไปสู่คนจำนวนมากผ่านช่องทางที่คนในปัจจุบันนิยมมากให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีราคาในการผลิตค่อนข้างสูง และการนำเสนอธรรมะของพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์ต้องถูกจำกัดด้วยรูปแบบของรายการข่าว จึงต้องใช้เวลาออกอากาศเพียง 1 นาที พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์ก็ได้ปรับเปลี่ยนการนำเสนอธรรมะให้สอดคล้องกับรูปแบบของสื่อโทรทัศน์ คือ นำเสนอให้สั้น ชัดเจน แต่ต้องกินใจ โดยพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์จะเปิดเรื่องโดยการใช้คำถามที่คนทั่วไปในสังคมสงสัย ย่อธรรมะออกเป็นประเด็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการออกอากาศ และสุดท้ายพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์จะสรุปโดยการยกคติธรรมคำคม ในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์นี้สังเกตได้ว่าพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์จะไม่มีการยกตัวอย่างขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำเนินเรื่อง เนื่องจากด้วยรูปแบบของลักษณะสื่อ และรูปแบบของรายการที่มีข้อจำกัดในระยะเวลาออกอากาศ ฉะนั้นการยกตัวอย่าง หรือการบรรยายที่ให้รายละเอียดมากนั้นจึงถูกตัดออกไป ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารแก่คนกลุ่มใหญ่ได้มากที่สุด

ในส่วนหนังสือวิทยุ พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์ปรากฏวิธีการนำเสนอธรรมะที่สอดคล้องกับลักษณะของสื่อวิทยุอย่างยิ่ง กล่าวคือ การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุ ด้วยลักษณะสื่อวิทยุที่เป็นสื่อที่ให้ความใกล้ชิดระหว่างผู้พูดและผู้ฟังโดยตรง พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์มีการสร้างบรรยากาศในการฟังด้วยการใช้กลวิธีการถ่ายทอดด้วยถ้อยคำที่สนุกสนาน ใช้อารมณ์ขันเพื่อสร้างความใกล้ชิดเป็นกันเองระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ทั้งยังเป็นการเรียกความสนใจจากผู้ฟังอีกด้วย เนื่องจากการใช้อารมณ์ขันในการเริ่มเรื่องช่วยทำให้ผู้ฟังประทับใจตั้งแต่ต้น นอกจากนี้พระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์ยังเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงสิ่งที่ผู้รับสารสนใจเป็นพื้นฐานก่อนนำเสนอเรื่อง การเริ่มเรื่องจากสิ่งที่ผู้รับสารมีความสนใจอยู่แล้วจะช่วยอย่างยิ่งในการดึงความสนใจของผู้รับสารให้

สนใจในสิ่งที่พระมหากษัตริย์ชาวชิริเมธีต้องการสื่อสารธรรมะต่อไป จากนั้นพระมหากษัตริย์ชาวชิริเมธีจะดำเนินเรื่องโดยการยกเรื่องเล่าหรือประสบการณ์เข้ามาเสริมในการบรรยายธรรมะ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการออกอากาศทางสื่อวิทยุ ที่มีระยะเวลาในการถ่ายทอดครั้งละประมาณ 30 นาที ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกมานั้นจะมีขนาดที่ค่อนข้างยาวเพื่อเหมาะสมสอดคล้องกับระยะเวลาออกอากาศ และเรื่องเล่ายังทำให้ผู้ฟังสนุกสนาน เนื้อเรื่องไม่น่าเบื่อ ชวนติดตาม และพระมหากษัตริย์ชาวชิริเมธีจะมีการปิดท้ายด้วยข้อคิดคติสอนใจในตอนท้ายที่สุด

ในส่วนของสื่อใหม่ ด้วยลักษณะสื่อที่ถูกจำกัดด้วยตัวอักษรในการเผยแพร่ธรรมะในแต่ละครั้ง จึงทำให้การเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาวชิริเมธีในสื่อใหม่นี้ ไม่ปรากฏลักษณะการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องและการปิดเรื่องได้เหมือนกับในสื่อสารมวลชนประเภท สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของสื่อใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบในการนำเสนอธรรมะ ฉะนั้นธรรมะที่สื่อสารผ่านทางสื่อใหม่ของพระมหากษัตริย์ชาวชิริเมธีปรากฏการถ่ายทอดได้อย่างสอดคล้องตรงตามลักษณะของสื่อใหม่ด้วย กล่าวคือ ในสื่อใหม่จะมีการสื่อสารธรรมะด้วยข้อความที่สั้น กระชับและตรงประเด็น อ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย สามารถเข้าใจได้ทันที เน้นการนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นยังสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันซึ่งผู้รับสารนั้น สามารถนำหลักธรรมที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตรวมถึงการครองสติในชีวิตประจำวันได้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การใช้วาทศิลป์ทางภาษา ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน จากการศึกษพบว่า การถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน มีการใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อถ่ายทอดธรรมะในสื่อสารมวลชนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อใหม่ ก็ล้วนมีการใช้วาทศิลป์ในถ้อยคำภาษาเพื่อถ่ายทอดธรรมะทั้งสิ้น ผลการศึกษาเรื่องการใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทเอกสาร จากการศึกษพบว่าพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีใช้วาทศิลป์ทางภาษาหลากหลายประเภทในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน จึงทำให้สารธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นมีความงดงามทางภาษา เกิดความไพเราะลึกซึ้งและทำให้อรรถาธิบายที่ถ่ายทอดออกมานั้นกระทบใจผู้อ่านหรือผู้ฟังมากยิ่งขึ้น อีกทั้งวาทศิลป์ทางภาษาที่ปรากฏในหลักธรรมะคำสอน ยังมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี กล่าวคือ พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมีการสร้างคำเฉพาะขึ้นมาใช้เพื่อสื่อสารธรรมะ ซึ่งเป็นคำที่มีความแปลกใหม่ทางภาษา จึงทำให้ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีได้รับความสนใจจากผู้ฟังหรือผู้อ่านมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่า วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ สามารถเรียงตามลำดับความโดดเด่นได้ ดังนี้

5.1 การใช้วาทศิลป์ทางภาษา

5.1.1 การใช้สัมผัส

การใช้สัมผัสที่พบมากในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี คือ การใช้สัมผัสสระ เป็นการใช้เพื่อให้ถ้อยคำมีความสอดคล้อง รวมถึงมีท่วงทำนองในการอ่าน ซึ่งทำให้สารธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นมีความสละสลวย น่าสนใจ การเล่นสัมผัสที่ปรากฏนั้นเป็นการนำคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือตรงกันข้าม นำมาสัมผัสกันเพื่อให้เกิดความไพเราะทางภาษาก่อนให้เกิดความหมายทางธรรมะที่ลึกซึ้งกินใจ โดยการเล่นสัมผัสนั้นถือได้ว่า เป็นการใช้วาทศิลป์ทางภาษาที่โดดเด่นมากของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี เนื่องจากโดยมากแล้วพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมีการนำหลักคำธรรมะมาเล่นสัมผัสให้เกิดความสอดคล้องลึกซึ้งเสมอไปในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ ก็ปรากฏการเล่นสัมผัสสระทั้งสิ้น ซึ่งการนำสัมผัสมาใช้นั้น จะช่วยให้ธรรมะที่นำมาถ่ายทอดมีความลึกซึ้ง กินใจผู้อ่าน

หรือผู้ฟังได้เป็นอย่างดี และพระมหากษัตริย์ชาลิยะเมธี ยังมีการนำสัมผัสมาใช้เพื่อทิ้งท้าย สรุปลงเป็นคำคมเพื่อให้คิดสอนใจ และยังนำสัมผัสมาใช้เพื่อเชื่อมโยงความสำคัญระหว่างข้อความเพื่อเสริมความหมาย ในธรรมชาติของเรื่องที่ต้องการถ่ายทอด ซึ่งมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเผยแพร่ธรรมะนั้นสัมผัสที่ผล โดยการนำสัมผัสที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาลิยะเมธีในสื่อสารมวลชนที่พบ มีดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การนำสัมผัสในสื่อสิ่งพิมพ์ปรากฏเป็นจำนวนมากทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร กล่าวได้ว่าในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทบทความในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร พระมหากษัตริย์ชาลิยะเมธีมีการนำวาทศิลป์ทางภาษา คือ การนำสัมผัสมาใช้ในงานเขียนเป็นจำนวนมาก โดยการนำสัมผัสมาใช้ตลอดทั้งบทความที่เขียน ทั้งในส่วนก่อนเนื้อเรื่อง เพื่อเชื่อมความสอดคล้องในประเด็นสังคัมหรือธรรมะที่น่าเสนอ โดยปรากฏการนำสัมผัสมาใช้ในลักษณะการนำคำที่มีการสัมผัสสระที่สอดคล้องกัน มาวางไว้ใกล้กันทั้งในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งทำให้ถ้อยคำที่ใช้มีความไพเราะ มีจังหวะเวลาอ่าน ทำให้สารธรรมะที่สื่อสารออกไปนั้น เกิดอรรถในการอ่านและยังช่วยให้จดจำคำสอนได้ง่ายยิ่งขึ้น

การนำสัมผัสในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏมากในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร การนำสัมผัสถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในสื่อสิ่งพิมพ์ของพระมหากษัตริย์ชาลิยะเมธี เนื่องจากการนำสัมผัส มีส่วนช่วยให้ถ้อยคำธรรมะที่สอน มีความลึกซึ้ง คมคาย เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏการนำสัมผัสมากในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ตัวอย่าง เช่น เรื่อง “วิธีทำให้ความทุกข์หมดอายุ” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ พบการนำสัมผัส ดังนี้

“...ใครก็ตามที่ตื่นรู้อยู่กับทุกเรื่องที่เกิดขึ้น ทุกกิจที่ทำ ทุกคำที่พูด ทุกครั้งที่
เคลื่อนไหว คนนั้นก็เหมือนมีชีวิตอยู่บนสวนสวรรค์อันรื่นรมย์...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การนำสัมผัสที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เรื่อง “เปลี่ยน 7 วันอันตราย ให้เป็น 7 วันอันเปี่ยมสุข” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ พบการนำสัมผัสในการทิ้งคำคมเพื่อให้สติแก่ผู้อ่าน หรือใช้สัมผัสเพื่ออธิบายธรรมะในเรื่องที่เข้าใจยาก ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยการนำสัมผัสมาช่วยในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“...การเจริญสมาธิภาวนา เพื่อเรียนรู้ที่จะทบทวนพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ในรอบที่ผ่านมาในลักษณะ “มองไปข้างหน้าอย่างมีความหวัง มองไปข้างหลังอย่าง มีบทเรียน...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เรื่อง เรื่อง “สุขแท้ราคาถูก” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ปรากฏการใช้สัมผัส เพื่อกล่าวถึงใจความสำคัญ หรือหลักของธรรมะที่สอนมาทั้งหมด พระมหา วุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ เชื่อมระหว่างข้อความเพื่อสรุปข้อคิดทางธรรมไว้อย่าง สละสลวย ทั้งการใช้สัมผัสมาสรุปประเด็นธรรมะที่สอนแล้วนั้น ยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ ประเด็นสำคัญ ผ่านถ้อยคำสั้นๆ และสัมผัสระหว่างคำยังช่วยให้สามารถจดจำได้ง่ายอีกด้วย เช่น

“...ไม่ว่างานที่ทำนั้นจะยากเย็นแสนเข็ญเพียงไรในสายตาคนอื่น แต่เรา สามารถที่จะอยู่กับงานนั้นๆได้อย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดพวงมากับการ ทำงานในลักษณะที่เรียกว่า “คนสำราญ งานสำเร็จ...”

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เรื่อง “เคล็ดลับแห่งความสุข” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ปรากฏการนำสัมผัสมาใช้เพื่อเสริมความหมายของหลักธรรมะที่ต้องการถ่ายทอด โดยนำการใช้สัมผัสมาใช้ให้คำที่สอนมีความแปลกใหม่ทางภาษามากยิ่งขึ้น ทั้งการนำสัมผัสมาใช้อีกช่วยเน้น ย้ำเรื่องที่สอนให้ชัดเจนมากขึ้น ธรรมะที่สอนมีความกระจ่างแจ้งชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังช่วยให้ เกิดท่วงทำนองในการอ่านที่ไพเราะ เช่น

“...อะไรกันที่ทำให้เราที่ทำให้เราจมจ่อมสถิตเสถียรอยู่กับสถานะใดสถานะ หนึ่ง หรือที่ใดที่หนึ่ง และหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างยาวนาน จนปล่อยไม่ลง ปลงไม่เป็น ...”

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

การใช้สัมผัสในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสารก็เช่นเดียวกัน พระมหา วุฒิชัยวชิรเมธียังคงนำ การใช้สัมผัสมาช่วยในการถ่ายทอดพุทธธรรม การใช้สัมผัสในนิตยสารจึงปรากฏการนำสัมผัส มาใช้ถ่ายทอดธรรมะเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่แล้ว การใช้สัมผัสในนิตยสาร จะปรากฏ

ลักษณะเด่นก็คือ การใช้สัมผัส เพื่อทิ้งเป็นคำคม เช่น เรื่อง ความหมายของชีวิตที่คุ้มค่า จาก นิตยสาร Secret มีการนำสัมผัสมาใช้เพื่อทิ้งเป็นคำคม ดังนี้

“...ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า ชีวิตที่คุ้มค่าคือชีวิตที่เกิดมาเพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เหมือนที่ปราชญ์ท่านกล่าวไว้ว่า อยู่เพื่อตัวเองอยู่แค่สิ้นใจ อยู่เพื่อคนทั่วไปอยู่ชั่วฟ้าดิน ...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 92-93)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในนิตยสาร เรื่อง “ปลายทางแห่งศรัทธา” ในนิตยสาร Secret พบ การนำสัมผัสระหว่างคำมาใช้เพื่อทิ้งคำคมเช่นเดียวกัน โดยเป็นการนำสัมผัสมาใช้เพื่อสรุปรวมใจความสำคัญหรือประเด็นของธรรมะ ก่อนจะจบบทความพระมหาภูมิจัยวชิรเมธีได้ทิ้งคำคมที่นำสัมผัสมาใช้ ดังนี้

“...ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และจากนั้นจง ให้คนอื่นเค้าได้พึ่ง ถ้าคุณทำเช่นนั้น มี ศรัทธาหรือไม่มีศรัทธา คุณก็เป็นคนที่เข้าทำคนหนึ่งเลยทีเดียว...”

(ว.วชิรเมธี, 26 2553: 96-97)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในนิตยสาร เรื่อง สามัคคีธรรม-สามัคคีธรรม ธรรมรักษาใจ... สุทธิ เกียรติ จิราธิวัฒน์ จากนิตยสาร Who ปรากฏในลักษณะการนำการใช้สัมผัสมาใช้ให้ความกระจ่างชัดเจนในคำถาม ข้อสงสัยของผู้ที่ถาม และต้องการคำตอบทางธรรมจากพระมหาภูมิจัยวชิรเมธี พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีมีการให้คำตอบอย่างกระจ่าง กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขให้ไว้เป็นอย่างดี ดังนี้

“...ความคิดความเชื่อเพียงชุดเดียวนั้นจบลงแล้ว โลกของเราหรือประเทศของเราได้เข้าสู่ยุค “ความหลากหลายทางความเชื่อ” อย่างเต็มรูปแบบ นี่คือสังขรณ์ของวันนี้ที่เราต้องรู้เท่าทัน คำกล่าวที่บอกว่า “เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ทำไมจึงทรุดลง” ย่อมใช้ไม่ได้อีกต่อไปกับสังคมไทย...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 127)

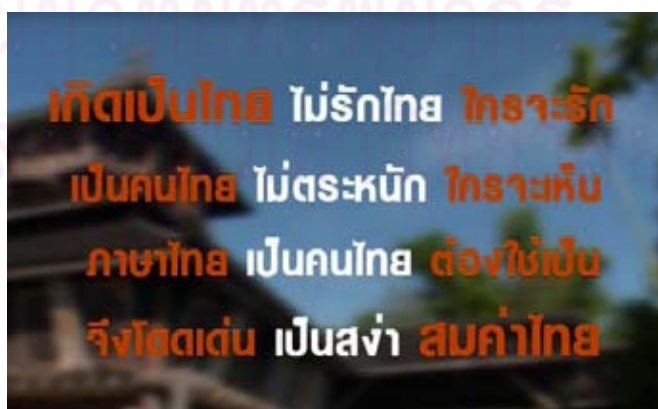
สื่อโทรทัศน์

การใช้สื่อบนสื่อโทรทัศน์ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นและชัดเจนมาก กล่าวคือ ในรายการประจำที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธีนำหลักธรรมะไปนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ พระมหากษัตริย์วชิรเมธี จะมีการนำเสนอด้วยคำธรรมะให้สั้น กระชับและชัดเจนมากที่สุดในการเผยแพร่ธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากสื่อโทรทัศน์มักถูกจำกัดด้วยเวลา แม้การนำเสนอธรรมะผ่านทางโทรทัศน์จะมีเวลาในการออกอากาศที่ถูกจำกัดด้วยระยะเวลา แต่จากการศึกษาพบว่าอย่างไรก็ตามพระมหากษัตริย์วชิรเมธียังคงความโดดเด่นในการใช้สื่อบริหารระหว่างข้อความที่นำเสนอ โดยมากแล้วจะปรากฏการใช้สื่อบริหารในตอนที่ท้าย เพื่อทิ้งเป็นคำคมประจำวันจากพระมหากษัตริย์วชิรเมธี ที่มีความลึกซึ้ง คมคาย น่าคิด นอกจากนี้ยังพบการใช้สื่อบริหารอย่างโดดเด่น โดยการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ในลักษณะของบทกลอนสอนใจ ที่เต็มไปด้วยการใช้สื่อบริหารที่สละสลวยคล้องจอง และมีความลึกซึ้งคมคายทางภาษา เช่น ปรากฏในคำคมประจำวันกับพระมหากษัตริย์วชิรเมธี ซึ่งต้องการนำเสนอเรื่องการรณรงค์ให้คนไทยหันมาอนุรักษ์ภาษาไทย ดังนี้

“ถ้าเราอยากจะช่วยกันกระตุ้นให้เยาวชนคนไทยหันมา รู้จักระลึกคุณค่าของภาษาไทย เราก็สามารถทำได้ โดยประการที่ 1.ต้องภูมิใจในความเป็นไทยของเราเอง ซึ่งเป็นชาติที่มีเอกราชมาอย่างยาวนานนับพันปี 2.ต้องเห็นคุณค่าของภาษาไทย ซึ่งมีความสละสลวยเพราะพริ้ง 3.คนที่ใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมนั้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนที่มีรากเหง้าทางสติปัญญาและเป็นคนที่มีอารยธรรมไทย...

“... เกิดเป็นไทยไม่รักไทยใครจะรัก เป็นคนไทยไม่ตระหนักใครจะเห็น
ภาษาไทยเป็นคนไทยต้องใช้เป็น จึงโดดเด่นเป็นสง่า สบค่าไทย”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 18 ภาพประกอบการใช้สื่อบริหารในสื่อโทรทัศน์)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์มีการนำสัมผัสมาใช้ผูกโยงธรรมะให้เป็นบทกลอนเพื่อความไพเราะ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวธรรมะตั้งแต่เรื่องใกล้ตัว ไปจนถึงเรื่องไกลตัว พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี มีการนำสัมผัสมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ทั้งสิ้น โดยการนำธรรมะมาผูกให้เป็นบทกลอน ซึ่งช่วยให้ธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นสละสลวย คล่องฉ่อง ใช้เวลาไม่มากในการอธิบาย แต่ยังคงสาระทางธรรมได้อย่างครบถ้วน ดังนี้

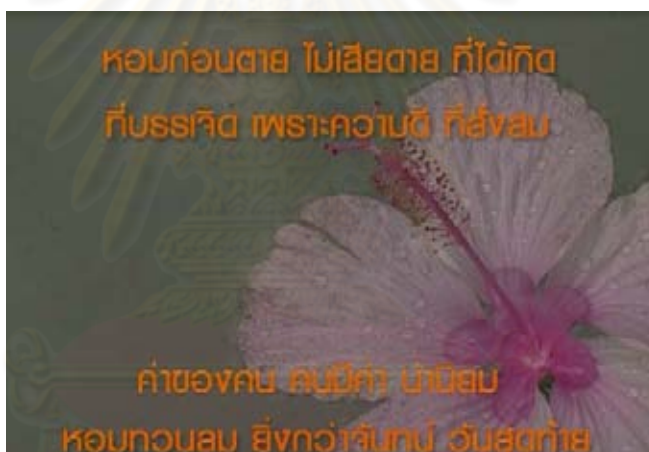
“... หอมก่อนตาย ไม่เสียตายที่ได้เกิด

ที่บรรเจิดเพราะความดีที่สะสม

ค่าของคนคนมีค่านานิยม

หอมทวนลมยิ่งกว่าจันทร์วันสุดท้าย”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 19 ภาพประกอบการใช้สัมผัสในสื่อโทรทัศน์)

การใช้สัมผัสที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์มีการนำสัมผัสมาใช้ผูกโยงธรรมะให้เป็นบทกลอนแล้ว ลักษณะที่ปรากฏของการใช้สัมผัสอีกประการหนึ่งในสื่อโทรทัศน์ก็คือ การนำคำที่มีสัมผัส มาใช้เพื่อทิ้งท้ายเป็นคำคมประจำวัน ในตอนจบ ซึ่งเป็นการนำสัมผัสมาใช้เพื่อเชื่อมโยงและสรุปประเด็นธรรมะที่สำคัญไว้อย่างคมคายชัดเจน ดังนี้

“เดี๋ยวนี้คนไทยจำนวนมาก นิยมไปทำศัลยกรรมตกแต่งหน้าตา ตลอดจนถึงรูปร่างสง่างาม ให้ดูสวยสง่างาม ศัลยกรรมนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้แต่ไม่ควรจะมากเกินไป จนกลายเป็นการเสพติด หรืออีกประการหนึ่งก็คือ ในเมื่อคุณเลือก คุณพร้อมที่จะศัลยกรรมกาย ก็ไม่ควรจะทอดทิ้งเอาไว้แค่นั้น ควรหันกลับมาศัลยกรรมใจด้วย ก็เลส

ชนิดไหนที่ทำให้ใจขาดคุณธรรม ก็ควรจะศีลยกรรมกิเลสชนิดนั้นออกไป เช่น ความโลภ ควรจะศีลยกรรม ด้วยการให้ทาน ความโกรธก็ควรจะศีลยกรรมด้วยเมตตา ความหลงก็ควรจะศีลยกรรมด้วยปัญญา กล่าวอีกในหนึ่งว่า...

“ศีลยกรรมเราสามารถทำได้ ทั้งข้างนอกและทั้งข้างใน ถ้าทำศีลยกรรมทั้งข้างนอกและข้างใน คุณก็จะสวยตลอดไป เพราะรู้จักศีลยกรรมใจด้วยธรรมะ”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภีร์ประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 20 ภาพประกอบการใช้สัมผัสในสื่อโทรทัศน์)

สื่อวิทย์

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัชวชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน ประเภทสื่อวิทย์ มีลักษณะการใช้สัมผัสคล้องจองในการแบ่งวรรคแบ่งตอนในการพูด หรือการกล่าวคำเทศนา โดยปรากฏการใช้สัมผัสสระจำนวนมากเมื่อพระมหาภูติชัชวชิรเมธีแสดงธรรมเทศนา โดยการนำคำที่สัมผัสกันมากกล่าวให้เกิดความคล้องจองกัน โดยเมื่อเป็นการพูดโดยผ่านสื่อวิทย์แล้ว การใช้สัมผัสในสื่อวิทย์จะมีการใช้น้ำเสียงที่เน้นและเว้นจังหวะในการพูดซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะในการแสดงธรรมของพระมหาภูติชัชวชิรเมธี และเมื่อนำคำที่มีสัมผัสคล้องจองมาใช้ จึงก่อให้เกิดจังหวะในการพูด และยังทำให้สื่อสารธรรมะผ่านสื่อวิทย์ครั้งนั้นสนุกสนานชวนฟังมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัชวชิรเมธีในรายการวิทย์ การเดินทางของความคิด เช่น

“...ลองให้เหตุผลดูก่อนนะ ถ้าเขาฟังก็ดีไป ถ้าเขาไม่ฟังก็ถือว่า “สุดมือสอย ก็ปล่อยมันไป...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทย์ “การเดินทางของความคิด”)

พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในระหว่างการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อวิทยุ ซึ่งคำว่า “สอย” และคำว่า “ปล่อย” มีการสัมผัสกัน เป็นการนำสัมผัสเข้ามาใช้ระหว่างคำ ซึ่งมีความหมายถึงหากได้พยายามเต็มพลังความสามารถกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเต็มที่แล้ว และพบว่าสิ่งนั้นยากเกินไหวคว่ำ ก็จงปล่อยมันไปเสีย

“...เป็นประชาธิปไตยที่ล้มลุกคลุกคลาน ก็ดีก็ว่าเป็นเผด็จการอย่างเข้มข้น...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในคำว่า “คลุกคลาน” กับ “เผด็จการ” ซึ่งนำการใช้สัมผัสมาใช้ในการสื่อความหมายในเรื่องของการเมืองการปกครอง ถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่า แม้ประเทศจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และได้ผลเท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม ย่อมดีกว่าการปกครองในระบอบเผด็จการที่อำนาจเด็ดขาดตกอยู่ในมือคนใดคนหนึ่งอย่างเบ็ดเสร็จ

“...ไหนใครไม่โลกเลยมีไหม หรือว่าโลกน้อยมาก เงินเดือนไม่ขึ้นเลยไม่เป็นไร ตำแหน่งก็ไม่ต้องเลื่อน มองไปข้างหน้าไม่เอาอะไรแล้ว **ปล่อยลงปลงเป็นเย็นสบาย** เข้มไม่ลืหัวใจไม่กระดิกเลย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในคำว่า “ปล่อยลงปลงเป็นเย็นสบาย” ซึ่งนำการใช้สัมผัสมาใช้เสริมความหมายของคำที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน หรือมีความหมายของคำที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้คำนั้นมีความหมายชัดเจน และครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

“...ชาวบ้านชาวเขยขึ้นมาให้ผู้บริโภคงับ พอชาดสติเราก้ไปบ้หมดใหม่ เราชาดสติ เราก้พลอยไปบ้ขยะข้อมูลปฏิภูลชาวสาร ให้มันเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชีวิต...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในคำว่า “ขยะข้อมูลปฏิภูลชาวสาร” ซึ่งปรากฏการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน นำมาสัมผัสกันเพื่อใช้เป็นคำเดียว

ซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมชัดเจนกว่าเดิม ทั้งยังก่อให้เกิดคำที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และยังคงความหมายอย่างครบถ้วน ชัดเจน

สื่อใหม่

สื่อใหม่ คือ สื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ ในสื่อใหม่ก็เช่นเดียวกับสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ปรากฏการใช้สัมผัสเป็นจำนวนมาก โดยการใช้สัมผัสส่วนใหญ่ เป็นการสัมผัสสระ เพื่อเนื่องจากในสื่อใหม่เองก็ปรากฏการใช้ถ้อยคำธรรมะที่ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีถ่ายทอดธรรมะที่มีความคล้องจองกันระหว่างวรรคตอน แม้ข้อจำกัดของสื่อใหม่ จะเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารได้เพียงข้อความสั้นๆ แต่การใช้สัมผัสในธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านข้อความสั้นๆ เหล่านั้น ก็ยังคงเปี่ยมไปด้วยการใช้สัมผัสอย่างแพรวพราว ซึ่งการใช้สัมผัสสระในธรรมะผ่านสื่อใหม่นั้น มีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการทำให้ถ้อยคำมีความกลมกลืน แม้จะเป็นข้อความที่สั้น แต่สามารถกระชับใจผู้อ่านจำนวนมากได้ การนำสัมผัสมาใช้ในสื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ มีการนำสัมผัสมาใช้เป็นบทกลอนสนใจ ดังนี้

“หลับอยู่ในความตื่นนับหมื่นล้าน
กีนกามเกียรติ์เบียดบังไม่สร้างเมา

จึงดวงมานไม่ตื่นรู้อยู่หลังเขา
คือเรื่องเศร้ายวมมนุษย์ชำระใจ”

(เฟสบุ๊ค, 2553: ออนไลน์)

“ความผิดพลาดคือเรื่องราวอดีต
ผลิตซ้ำความทุกข์มาซุกใจ

ปล่อยให้กรีดปัจจุบันจนหวั่นไหว
คนอะไรช่างพลาดเขลาเบาปัญญา

(เฟสบุ๊ค, 2553: ออนไลน์)

การใช้สัมผัสในสื่อใหม่ ยังมีการนำสัมผัสมาใช้ในการกล่าวถึงคำคมสั้นๆ ซึ่งพบในสื่อใหม่ ทั้งเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ด้วย การนำสัมผัสมาใช้ในสื่อใหม่นี้ ทำให้ถ้อยคำเกิดความไพเราะ คล้องจอง เกิดความหมายที่ลึกซึ้งกินใจมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ข้อความนั้นกระชับใจ ก่อให้เกิดการพิจารณาไตร่ตรองมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“วางไม่ลง ปลงไม่ได้ จะตายทั้งเป็น ปล่อย (ก็) ว่าง วาง (ก็) เบา”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

พระมหาอุจฉิวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความคล่องจงทางภาษา จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “ลง” สัมผัสกับคำว่า “ปลง” และคำว่า “ได้” สัมผัสกับคำว่า “ตาย” และคำว่า “ว่าง” สัมผัสกับคำว่า “วาง” จากตัวอย่างที่พบมานี้ จะเห็นได้ว่าพระมหาอุจฉิวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะในทศวรรคทุกตอนในสื่อใหม่ แม้การเผยแพร่ธรรมะในสื่อใหม่จะมีลักษณะของการใช้คำสั้นๆ แต่ก็ยังคงปรากฏการใช้สัมผัสอย่างโดดเด่นอยู่ ซึ่งการใช้สัมผัสที่โดดเด่นนี้ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ทางภาษา เป็นธรรมะที่ชวนคิดพิจารณา

“หากเป็นคนรู้จักคิด ชั่วชีวิตจะมีครูอยู่ทุกแห่งหน”

(ทวิตเตอร์, 2554: ออนไลน์)

พระมหาอุจฉิวชิรเมธีมีการนำสัมผัสเข้ามาใช้เป็นจำนวนมากในสื่อใหม่ เพื่อใช้เชื่อมข้อความระหว่างวรรค รวมถึงเชื่อมความคิดของผู้อ่านให้สามารถคิดพิจารณาตามเรื่องที่ต้องการถ่ายทอดได้ จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีการนำสัมผัสมาใช้ระหว่างคำว่า “คิด” และ “ชีวิต” สัมผัสในคำว่า “ครู” และคำว่า “อยู่” ซึ่งการนำสัมผัสมาใช้ในการเชื่อมข้อความสั้นๆ ช่วยให้ข้อความธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นมีเสน่ห์ ชวนอ่าน ชวนฟัง รวมถึงมีความลึกซึ้งกินใจ

“ยอมไม่เป็น เย็นไม่ได้ เท่ากับตายผ่อนส่ง”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระมหาอุจฉิวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในการเชื่อมข้อความระหว่างวรรคให้มีความสอดคล้องคล้องจองกัน ทั้งความหมายของคำที่นำมาสัมผัสในระหว่างวรรค ยังเสริมความหมายซึ่งกันและกันด้วย ในที่นี้คำว่า “เป็น” สัมผัสกับคำว่า “เย็น” คำว่า “ได้” สัมผัสกับคำว่า “ตาย” การนำสัมผัสมาใช้นี้ช่วยให้ธรรมะที่ถ่ายทอดผ่านสื่อใหม่ มีความไพเราะ สละสลวย และช่วยเตือนสติของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า พระมหาอุจฉิวชิรเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะในสื่อสารมวลชนทุกๆ สื่อ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สัมผัสในสื่อสิ่งพิมพ์ การใช้สัมผัสในสื่อโทรทัศน์และวิทยุ และการใช้สัมผัสในสื่อใหม่ ก็ล้วนพบการนำสัมผัสมาใช้กันอย่างโดดเด่นในทุกๆ สื่อแทบทั้งสิ้น และการนำสัมผัสมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะในสื่อสารมวลชนทั้ง 4 ประเภทนั้นมีความคล้ายกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ พระมหาอุจฉิวชิรเมธีจะมีการนำสัมผัสมาใช้ในการนำธรรมะ

มาถ่ายทอดผ่านบทประพันธ์ ที่มีสัมผัสและความคล้องจอง เช่น พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีมีการนำสัมผัสมาใช้ในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยปรากฏการใช้สัมผัสระหว่างข้อความที่ต้องการนำเสนอในธรรมะที่ต้องการนำเสนอสู่ผู้อ่าน ซึ่งสัมผัสที่นำมาใช้นั้น ก่อให้เกิดความไพเราะทางถ้อยคำ เกิดจังหวะในการอ่าน ทั้งยังนำการใช้สัมผัสระหว่างข้อความหรือวลี มาในการช่วยเสริมความหมายที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมะเรื่องที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีต้องการสื่อสารได้อย่างลึกซึ้งกินใจมากยิ่งขึ้น การใช้สัมผัสที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์มีการนำสัมผัสมาใช้ผูกโยงธรรมะให้เป็นบทกลอนเพื่อความไพเราะ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวธรรมะตั้งแต่เรื่องใกล้ตัว ไปจนถึงเรื่องไกลตัว พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี มีการนำสัมผัสมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ทั้งสิ้น โดยการนำธรรมะมาผูกให้เป็นบทกลอน ซึ่งช่วยให้ธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นสละสลวย คล้องจอง ใช้เวลาไม่มากในการอธิบาย แต่ยังคงสาระทางธรรมได้อย่างครบถ้วน เช่นเดียวกับการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุ นั้นยังคงมีการใช้สัมผัสอย่างโดดเด่นในถ้อยคำภาษาที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีใช้ในการสื่อสารธรรมะไปยังผู้ฟังวิทยุ การใช้สัมผัสในสื่อวิทยุ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการนำคำที่เต็มไปด้วยสัมผัสสวยงามทางภาษามาใช้ ทั้งคำที่นำมาสัมผัสนั้นยังคงเสริมใจความ ย้ำความหมายทางธรรมะที่สำคัญในการสื่อสารธรรมะ ประกอบกับการลีลาพูดของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีที่เน้นจังหวะ พูดเน้นสัมผัสในการพูด ก็ยิ่งทำให้การเผยแผ่ธรรมะนั้นเกิดความสนุก ความน่าสนใจ ชวนติดตามตลอดต้นจนจบ ส่วนการใช้สัมผัสในเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อใหม่ ซึ่งถึงแม้ว่าสื่อใหม่จะมีลักษณะที่ต้องสื่อสารออกไปให้สั้น เนื่องจากด้วยลักษณะของสื่อที่ถูกจำกัดความยาวของข้อความตัวอักษร แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สัมผัสสระยังคงความโดดเด่น ซึ่งทำให้ข้อความธรรมะที่ส่งออกมานั้นเกิดถ้อยคำที่ไพเราะ เกิดจังหวะในการอ่าน ทำให้ข้อความธรรมะที่ส่งผ่านทางสื่อใหม่นั้นน่าติดตาม ชวนคิด และก่อให้เกิดประสิทธิภาพการสื่อสารธรรมะในคนกลุ่มใหญ่ได้มากขึ้นในที่สุด

5.1.2 การซ้ำคำและกลุ่มคำ

การซ้ำคำหรือกลุ่มคำที่ปรากฏในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ปรากฏการใช้การซ้ำคำและกลุ่มคำ เพื่อการเน้นความหมาย นอกจากจะปรากฏการใช้การซ้ำคำเพื่อเน้นใจความดังที่ปรากฏโดยทั่วไปแล้ว พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธียังใช้การซ้ำคำและกลุ่มคำที่แตกต่างและจงใจสร้างขึ้น เพื่อมุ่งบอกวัตถุประสงค์หรือประเด็นธรรมะที่ต้องการนำเสนอ ใช้เพื่อเน้นย้ำแนวคิดให้เกิดความกระจ่างชัดเจน ย้ำเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอให้หนักแน่น

มากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ เช่น

สื่อสิ่งพิมพ์

การซ้ำคำและกลุ่มคำในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏการซ้ำคำและกลุ่มคำในลักษณะการเน้นย้ำใจความ หรือถ้อยคำเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการซ้ำคำและกลุ่มคำในสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นปรากฏในเรื่อง “พรอันประเสริฐ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ มีการซ้ำคำและกลุ่มคำ ดังนี้

“...บางคนอาจตอบแบบง่าย ๆ ว่าก็เพื่อให้พระองค์
บางคนอาจตอบว่า ก็เพราะศพไม่ควรอยู่ในบ้านร่วมกับคน
บางคนอาจตอบว่า ขึ้นจัดงานศพที่บ้านก็คงถูกผีหลอก...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถเห็นได้ว่า พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีมีการนำการซ้ำคำและกลุ่มคำมาใช้เพื่อเน้นย้ำเรื่องที่กำลังจะพูด ทำให้ข้อความหรือธรรมะที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธีกำลังต้องการนำเสนอ นั้นมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือและชวนติดตามมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันกับการซ้ำคำและกลุ่มคำใช้ในเรื่อง “ไม่เร็วก็ช้าเขามาแน่” จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ พบการซ้ำคำและกลุ่มคำ ดังนี้

“... แต่บางทีความน่ากลัวของความตาย ยังอยู่ที่ความตายมักจะมาถึงอย่าง
ปัจจุบันทันด่วน

มาโดยไม่บอกล่วงหน้า

มาโดยไม่มีเครื่องหมาย

มาโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่

มาโดยไม่มีข้อยกเว้นกับใครทั้งสิ้น

มาโดยไม่ทันตั้งตัว...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

นอกจากนี้พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการนำการซ้ำคำและกลุ่มคำมาใช้เพื่อเน้นย้ำให้เกิดสติพิจารณา ไตร่ตรองถึงหลักธรรมะที่ต้องการนำเสนอ การนำการซ้ำคำและกลุ่มคำมาใช้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดการพินิจคิดตาม จนก่อให้เกิดปัญญาได้ ดังตัวอย่างในเรื่อง “ความหมายของชีวิตที่คุ้มค่า” จากนิตยสาร Secret มีการนำการซ้ำคำและกลุ่มคำใช้เพื่อการถ่ายทอดธรรมะ ดังนี้

สิ่งที่ได้มาแสนยากนั้นมืออยู่ 4 ประการด้วยกัน กล่าวคือ

1. ยากเหลือแสน กว่าจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์
2. ยากเหลือแสน กว่าจะดำรงชีวิตรอด
3. ยากเหลือแสน กว่าพระพุทธองค์จะเสด็จอุบัติ
4. ยากเหลือแสน กว่าจะได้ฟังสัจธรรม

(ว.วชิรเมธี, 2553: 92-93)

สื่อโทรทัศน์

การซ้ำคำในสื่อโทรทัศน์ จะเป็นการซ้ำเพื่อย้ำใจความหลักที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจกระจ่างมากยิ่งขึ้น ซึ่งการซ้ำคำปรากฏเพียงเล็กน้อยในสื่อโทรทัศน์ ดังนี้

“คนที่พูดจาหวานผ่าซากนั้น ถ้าจะรักษาอาการนี้ให้หาย จะต้องทำอะไร ก็ตอบได้ง่ายๆ ว่า 1. การพูดจาหวานผ่าซากนั้นมีทั้งข้อร้ายแล้วก็ข้อดี ข้อดีก็คือ รู้เรื่องง่าย แต่ข้อร้ายก็คือ มีแต่คนไม่ชอบหน้า ข้อ 2. ต้องรู้จักปรับตัวให้เป็นคนพูดตรงหรือพูดจาหวานผ่าซากให้เฉพาะแก่คนที่เขาพร้อมจะฟัง หากเขาไม่พร้อมจะฟัง เราก็จะฟังกันเมื่อนั้น นอกจากพูดตรงแล้วก็ต้องดูด้วยว่าพูดตรงเรื่อง พูดตรงคน พูดตรงกาลเทศะหรือไม่ ย้ำอีกครึ่งหนึ่งว่า..การพูดตรงเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าไม่ตรงคน ไม่ตรงเรื่อง **ไม่ตรง**กาลเทศะ พูดเมื่อไร ก็จะหายนะกันเมื่อนั้น”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 21 ภาพประกอบการซ้ำคำในสื่อโทรทัศน์)

สื่อวิทยุ

การซ้ำคำในสื่อวิทยุปรากฏในลักษณะการซ้ำคำมาใช้เพื่อเน้นย้ำใจความสำคัญ โดยการซ้ำคำในสื่อวิทยุนี้ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีจะมีการเว้นจังหวะในการพูด พูดซ้ำในประเด็นที่ต้องการให้ผู้ฟังไตร่ตรอง เพื่อฉุดให้คิด หรือย้ำเพื่อให้ได้สติพิจารณา ดังปรากฏ ดังนี้

“...เราทุกคนพอจบปริญญาก็ขึ้นควบซีม่าที่ชื่อว่า **การทำงาน ทำไปทำมา** บางคนก็เสพยาติดการทำงาน **ทำไปทำมา** บางคนก็ห่มชีวิตให้กับงาน **ทำไปทำมา** บางคนก็วางชีวิตเป็นเดิมพันไว้กับงาน จนกระทั่งแทบหาความสุขในชีวิตไม่เจอ...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

การซ้ำคำในสื่อใหม่ ปรากฏการซ้ำคำในลักษณะการซ้ำคำเพื่อย้ำให้คิด เพื่อแสดงจุดประสงค์สำคัญของเรื่องที่จะพูด หรือเป็นการซ้ำคำเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ เช่นปรากฏดังนี้

“**เคราะห์ไม่ได้อยู่ที่วันเดือนปี โชคดีไม่ได้อยู่ที่ตำราหมอดู แต่เคราะห์อยู่ที่**
ความโล่ง โชคดีอยู่ที่ความฉลาด”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“**ศีลไม่ได้อยู่ที่พระ ธรรมะไม่ได้อยู่ที่วัด เงินไม่ได้อยู่ที่เศรษฐี แต่ศีลอยู่ที่**
กายใจของเรา ธรรมะอยู่ที่สติ เงินอยู่ที่ทุกที่ที่มีความขยัน”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีมีการซ้ำคำและกลุ่มคำในประเด็นธรรมะที่ต้องการนำเสนอ เน้นย้ำถ้อยคำเพื่อให้ถ้อยคำนั้นมีความแจ่มแจ้งชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดสติพิจารณาใคร่ครวญถึงธรรมะที่กำลังถ่ายทอด อีกทั้งการซ้ำคำและกลุ่มคำยังก่อให้เกิดธรรมะที่เป็นที่น่าจดจำอีกด้วย

5.1.3 การใช้คำซ้อน

การถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุคฺคิขัณฺโณผ่านสื่อสารมวลชนปรากฏการใช้คำซ้อน ในลักษณะการนำคำเดียว หรือการนำคำสองคำที่มีความหมายหรือเสียงใกล้เคียงกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน นำคำเหล่านั้นมาซ้อนเข้าคู่กัน เพื่อเน้นย้ำความหมายของคำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยในการช่วยให้ธรรมะที่พระมหาอุคฺคิขัณฺโณถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนออกมานั้น มีความหมายที่ลึกซึ้ง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการใช้คำซ้อนมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการเสริมความหมาย ทั้งยังช่วยในการเสริมความเข้าใจของข้อความธรรมะในประเด็นนั้นๆ ให้ลึกซึ้ง ถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น คำซ้อนยังช่วยในการทำให้ข้อความธรรมะที่พระมหาอุคฺคิขัณฺโณนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชน เกิดข้อความที่มีความหมายที่ไพเราะ เห็นภาพทั้งยังก่อให้เกิดอรรถรสในการอ่าน และการฟังธรรมมากยิ่งขึ้น การใช้คำซ้อนของพระมหาอุคฺคิขัณฺโณ ปรากฏในสื่อสารมวลชนหลายประเภท ดังเห็นปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อใหม่ และในสื่อวิทยุเพียงเล็กน้อย ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้คำซ้อนเพื่อถ่ายทอดธรรมะที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ของพระมหาอุคฺคิขัณฺโณ ปรากฏทั้งการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายกันมาวางซ้อนกันเพื่อเสริมความเข้าใจความธรรมะให้มีความลึกซึ้งคมคายด้านความหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน นำมาเข้าคู่ ทำให้ความหมายของคำนั้นชัดเจน แจ่มแจ้งแก่ผู้อ่าน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมะที่พระมหาอุคฺคิขัณฺโณต่อการสื่อสารมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุคฺคิขัณฺโณในสื่อโทรทัศน์ยังปรากฏการนำคำมาซ้อนกันเพื่อเสียง หรือที่เรียกว่า คำซ้อนเพื่อเสียง ซึ่งทำให้ถ้อยคำ ธรรมะที่ถ่ายทอดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์นั้นไพเราะ ความหมายชัดเจน และก่อให้เกิดอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้คำซ้อนในเรื่อง “จิตวิญญูณแห่งคานธี” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“...คานธี เป็นนักคิด นักปรัชญา นักเขียนที่มีความคมคายยิ่ง ถ้อยธรรมกถาของท่านได้รับการเอ่ยอ้างถึงไปทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ในภาพยนตร์ฮอลลีวูด สุนทรพจน์ครั้งสำคัญๆ ของท่าน **ข้อเขียน**ในบทความหลายชิ้น ล้วนสะท้อนให้เห็นว่า ท่านเป็นนักคิดที่**ปราถนาเปรี๊ยะ** และเป็นนักปรัชญาที่**ลุ่มลึก**...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การใช้คำซ้อนเพื่อถ่ายทอดธรรมชาติของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง “คุณยังไม่วางอีกหรือ?” ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ปรากฏการนำคำซ้อนมาใช้เพื่อเน้นย้ำความหมายของคำ ซึ่งก่อให้เกิดข้อความหรือคำที่มีความไพเราะ ก่อให้เกิดอารมณ์ในการอ่าน และยังช่วยให้เข้าใจหลักธรรมที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีต้องการนำเสนอมากยิ่งขึ้นด้วย ดังนี้

“... เมื่อจิตยัง**พัวพัน**อยู่กับอดีต หรือนาคตจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า**ความสดชื่นรื่นเริง**ของชีวิตจะ**เกิดขึ้น**มาได้อย่างไร **ความสดชื่นรื่นเริง**ของชีวิต จะเกิดขึ้นเฉพาะกับ**ผู้ที่มีสติ** ซึ่งตื่นอยู่กับ**ปัจจุบัน**ขณะเท่านั้น...”

(ว.วชิรเมธี, 2553 : M7)

การใช้คำซ้อนเพื่อถ่ายทอดธรรมชาติของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง ไม่เร็วกก็ช้าเขามาแน่ จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ปรากฏการนำคำซ้อนมาใช้ในลักษณะการเสริมความหมายให้กว้างขึ้น โดยความหมายของคำที่นำมาซ้อนจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้คำซ้อนที่ใช้นั้นกระชับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน ดังนี้

“... หากเราไม่เคยเจริญมรณสติเลย พลันที่**ความตาย** **จู่โจม**มาถึงตน หรือคนอันเป็นที่รัก ต่างคนก็ต่างแต่จะ**คร่ำครวญ** **หวนให้อาลัย**ไม่**รู้จบสิ้น**...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

การใช้คำซ้อนเพื่อถ่ายทอดธรรมชาติของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง มันทูกของมันอยู่แล้ว จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ พบการนำคำซ้อนมาใช้อย่างโดดเด่นชัดเจน ดังนี้

“... ในเมื่อทรงเห็นอย่าง**ชัดเจน**ใน**ทุกเหลี่ยมทุกมุม**ของโลกเสียแล้ว จะมีอะไรให้**ทรงตื่นเต้น** **ประหวั่นพรัน** **พริ้ง** **งุนงงสงสัย**เหลืออยู่อีก...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

การนำคำซ้อนมาใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์นั้น นอกจากคำซ้อนที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์แล้ว การใช้คำซ้อนเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ยังคงความโดดเด่นในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสารเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏในเรื่อง จักรวาลในถ้วยชา จากนิตยสาร Secret ดังนี้

“...มีคำตอบหลากหลายลอยมาให้ครุ่นคิด พินิจไตร่ตรอง แต่เรื่องที่เด่นที่สุดที่ถือเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตยังคงวนเวียนอยู่ในแวดวงของธรรมชาติ ทั้งที่เป็นเรื่องใกล้เคียงกับเรื่องดีแห่งปีที่ผู้เขียนหยิบมาเล่าเมื่อปีที่แล้วต่างหาก...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 96-97)

การนำคำสอนมาใช้ในนิตยสาร ปราภฏการนำคำสอนมาใช้ในลักษณะการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือคำที่ไปในทิศทางเดียวกันมาซ้อนเข้าคู่กัน เพื่อให้คำนั้นๆ มีความหมายที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมขณะอ่าน ดังปรากฏในเรื่องดอกบัวไสวในเปลือกตม ธรรมสงใจ...สว.สมชาย แสงวงการ จากนิตยสาร WHO ดังนี้

“...การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ว่าเหตุปัจจัยอันใดที่ถูกสังสมหมักหมมเอาไว้จนกลายเป็นห่วงโซ่แห่งวิกฤติ...เมื่อเรามองในภาพรวมเช่นนี้เป็น ความรู้สึกคับแค้นเกลียดชัง หรือความต้องการเช่นฆาตกรวิตรัฐบุคคลในฐานะที่เป็นต้นเหตุแห่งความยุ่งเหยิงจะลดน้อยลงไปมาก และการแก้ปัญหาาก็จะไม่ไปติดต้น อยู่กับตัวบุคคลเพียงไม่กี่คน...”

(ว.วชิรเมธี, 2554: 103)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำสอนทำให้คำที่นำมาใช้นั้นมีความหมายที่เด่นชัดชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเสริมความหมายของคำให้เป็นคำที่มีพลังมากยิ่งขึ้น และกระทบใจผู้อ่านหรือผู้ฟังมากยิ่งขึ้น อีกทั้งคำสอนยังช่วยทำให้เกิดถ้อยคำภาษาที่ไพเราะงดงาม ทั้งยังกินความหมายลึกซึ้งประทับใจ

สื่อวิทยุ

การใช้คำสอนในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนในสื่อวิทยุ ไม่ได้มีความโดดเด่นเท่าใด หากจะนำคำสอนมาใช้บ้างก็ปรากฏการนำคำสอนมาใช้ในลักษณะการนำคำสอนมาใช้เพื่อการเสริมความหมายให้คำที่ใช้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยมากแล้วก็เป็นคำสอนที่คนโดยทั่วไปมักพุดกัน ปรากฏ ดังนี้

“...พอมีคนมาช่วยจัดพิมพ์ ธรรมะก็จะเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

สื่อใหม่ คือ เฟสบุ๊กและทวิตเตอร์ ก็ปรากฏการใช้คำช้อยอย่างโดดเด่นและชัดเจนมากกว่าการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทอื่นๆ กล่าวคือ ในสื่อใหม่เป็นข้อความธรรมะที่สั้นๆ แต่เต็มไปด้วยการใช้ความช้อยที่เสริมความหมาย เสริมใจความสำคัญอย่างโดดเด่นชัดเจน และคำที่นำมาใช้ช้อยเข้าคู่กันนั้น ปรากฏในลักษณะการนำคำช้อยมาใช้เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“คนที่ทำงานผิดพลาด แล้ว**ป่าวประกาศ**ว่าเป็นความผิดของคนอื่น คือคนที่มีแต่จะ**ผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่า** ส่วนคนที่ทำงาน**ผิดพลาด** แล้วลุกขึ้นมายอมรับอย่าง**องอาจเปิดเผย** คือคนที่ไม่มีโอกาส**ผิดพลาดซ้ำ**อีกเลยในชีวิต”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“**ความเลวร้าย**ประดาในชีวิตเรา ไม่ได้เกิดจากมือที่มองไม่เห็นดลบันดาลให้เป็นไป แต่เกิดจากตัวเราพาตัวเราเข้าไปแส่หาด้วย**ความขลาดเขลาเบาปัญญา**ทั้งสิ้น”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“**ธรรมชาติ**ต้องการสอนให้เราอยู่ร่วมกันอย่าง**ถ้อยทีถ้อยอาศัย** บางสิ่งที่เขาขาดเราอาจมี บางสิ่งที่เขาดีเราอาจด้อย เราเกิดมาเพื่อ**เติมเต็ม**กันและกัน”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“ทุกสิ่งในชีวิตเรา มันมี 2 ด้านเสมอ เมื่อด้านที่**ชื่นชม**หันเข้าหาเรา ก็อย่าประมาทเพราะ**เดียวเดียว**ด้าน**ชมชื่น** อาจจะมี**เปลี่ยนเวียน**เข้ามาหาเราก็ได้”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“**ความโกรธเกลียดชิงชัง** เป็นแค่**อารมณ์ชั่ววูบ** ถ้าเราไม่ยอม ให้อภัย จะก่อตัวเป็น**เสมือนเสาเข็ม**ที่ตอกลึกลงไป ในใจเรา**ถอดถอน**ยังไงก็**ไม่หมดไม่สิ้น**”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชนนั้นมีการนำคำช้อยมาใช้ในสื่อทุกประเภท ยกเว้นในสื่อโทรทัศน์ โดยทั้งหมดของคำช้อยที่นำมาใช้นั้นจะเป็นคำช้อยเพื่อความหมาย กล่าวคือ ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติ

ชิวชิวเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภท สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ คำที่นำมาซ้อนเข้าคู่กันนั้น จะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เสริมกันไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งคำซ้อนที่พระมหาดุสิตชิวชิวเมธีนำมาใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนเหล่านี้ มีส่วนช่วยให้ความหมายของคำมีความหมายที่เน้นหนักขึ้น กว้างขึ้น เสริมอรรถรสและยังช่วยให้คำนั้นมีพลัง ซึ่งส่งผลให้การสื่อสารธรรมะนั้นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาดุสิตชิวชิวเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งในสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารรวมถึงในสื่อวิทยุ ปราบกฏการนำคำซ้อนมาใช้เพื่อสื่อสารธรรมะทั้งสิ้น คำซ้อนที่นำมาใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์นั้นก่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในความหมายของคำร่วมกัน ตามหลักธรรมะที่พระมหาดุสิตชิวชิวเมธีต้องการนำเสนอ และคำซ้อนที่นำมาใช้ยังช่วยให้เกิดจินตภาพในการอ่านมากยิ่งขึ้น ส่วนการนำคำซ้อนมาใช้ในสื่อใหม่ พบว่า พระมหาดุสิตชิวชิวเมธี นำคำซ้อนมาใช้ในสื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์เป็นจำนวนมาก และคำซ้อนที่นำมาใช้นั้น เป็นคำทั่วไปที่คนโดยมากรู้จักกันเป็นอย่างดี โดยนำคำซ้อนที่มีความลึกซึ้งด้านความหมายเหล่านั้นมาซ้อนเข้าคู่เพื่อให้ประโยค หรือข้อความธรรมะที่พระมหาดุสิตชิวชิวเมธีต้องการนำเสนอ มีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลอย่างยิ่งในการเสริมความเข้าใจของผู้อ่านซึ่งเมื่อผู้อ่านสามารถเข้าใจธรรมะที่พระมหาดุสิตชิวชิวเมธีสื่อออกมาได้อย่างชัดเจนถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เกิดการยอมรับและเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในที่สุด

5.1.4 การสร้างคำประสมขึ้นใหม่

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาดุสิตชิวชิวเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ปราบกฏการการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ทางภาษา และทำให้คำที่นำมาใช้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การสร้างคำในลักษณะนี้ ไม่ปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุและสื่อใหม่ ซึ่งถือเป็นการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาดุสิตชิวชิวเมธี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะการนำคำที่คนทั่วไปรู้จักความหมายโดยเบื้องต้นเป็นอย่างดีแล้ว นำมาใช้ร่วมกับอีกคำหนึ่งซึ่งโดยมากแล้วจะใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน แต่พระมหาดุสิตชิวชิวเมธีได้นำคำมาประสมขึ้นใหม่ โดยทำให้คำทั้ง 2 คำนั้นมาสร้างเป็นคำเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและเกิดความแปลกใหม่ทางภาษา ทำให้เรื่องราวธรรมะที่พระ

มหาอุคิษฐ์วชิรเมธีต้องการสื่อสาร น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง “คุณยังไม่วางอีกหรือ?” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“...ความสดชื่นรื่นเริงของชีวิตจะเกิดขึ้นได้เฉพาะกับบุคคลผู้มีสติ ซึ่ง “ตื่นอยู่ในปัจจุบันขณะ” เท่านั้น ส่วนผู้ที่ถูกกักขังอยู่ในเรือนจำของความคิดในอดีตหรือความกังวลในอนาคต ยากมากที่จะสัมผัสกับความสดชื่น...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

พระมหาอุคิษฐ์วชิรเมธีมีการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในคำว่า “เรือนจำของความคิด” ซึ่งนำคำว่าเรือนจำที่เดิมมีความหมายที่ใช้โดยทั่วกันว่าสถานที่กักขังนักโทษ มาใช้ในบริบทใหม่คือ นำเรือนจำมาใช้ในการกักขังความคิด ก่อให้เกิดคำว่า “เรือนจำของความคิด” ซึ่งหมายถึงการที่ความคิดยังวนเวียนถึงแต่เรื่องราวในอดีต และความคิดที่ยังคิดวนอยู่ในเรื่องของอนาคต หากมีความคิดที่ปราศจากสติ ไม่อยู่กับปัจจุบันเช่นนี้ จะเป็นผู้ที่หาความสุขได้ยาก

การสร้างคำประสมขึ้นใหม่มาใช้ในสื่อหนังสือพิมพ์ เรื่อง จากหนังสือพิมพ์ เรื่อง กฎทุกกฎมีข้อยกเว้น จากเนชั่นสุดสัปดาห์ ปรากฏการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ ดังนี้

“...สายฝนอันฉ่ำเย็นแห่งเมตตากรุณาของเรานั้น ต้องโปรยปรายให้ฉ่ำเย็นครอบคลุมถึงทุกสรรพอย่างทั่วถึง ทั้งสัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่และที่ล่วงไปแล้วสู่ปรายภพ...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56)

พระมหาอุคิษฐ์วชิรเมธีมีการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในคำว่า “สายฝนอันฉ่ำเย็นแห่งเมตตากรุณา” ซึ่งเป็นการนำคำว่า “สายฝน” และ “เมตตากรุณา” มาประสมเข้าด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่แตกต่างไปจากคำเดิม ในที่นี้พระมหาอุคิษฐ์วชิรเมธีสร้างคำประสมขึ้นใหม่ เพื่อกล่าวถึงการมีเมตตากรุณาที่กระจายไปทั่วทุกที่ เช่นสายฝนที่ตกลงในทุกพื้นที่ สร้างความฉ่ำเย็นทั่วบริเวณ

การสร้างคำประสมขึ้นใหม่มาใช้ในสื่อหนังสือพิมพ์ เรื่อง จากหนังสือพิมพ์ เรื่อง “ดอกบัว ไสวในเปลือกตม ธรรมสงใจ...สว.สมชาย แสงการ” จากนิตยสาร WHO ปรากฏการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ ดังนี้

“...การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ว่าเหตุปัจจัยอันใดที่ถูกส่งสมหมักหมมเอาไว้จนกลายเป็นห่วงโซ่แห่งวิกฤติ...”

(ว.วชิรเมธี, 2554: 103)

พระมหาคุณวิฑูรย์วชิรเมธีมีการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในคำว่า “ห่วงโซ่แห่งวิกฤติ” โดยการนำคำว่า ห่วงโซ่และนำคำว่า วิกฤติ นำทั้งสองคำเข้ามาประสมเข้าด้วยกัน ซึ่งเกิดคำให้ที่ให้ความหมายที่ชัดเจน คือ วิกฤติหรือปัญหาที่ยังหาทางออกไม่ได้ ยังวนเวียนซ้ำแล้วซ้ำเล่าเหมือนห่วงโซ่ และการสร้างคำประสมขึ้นใหม่นี้ ยังก่อให้เกิดจินตภาพขณะอ่านอีกด้วย

สื่อวิทยุ

การสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในสื่อวิทยุ ปรากฏในสื่อวิทยุเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในลักษณะการใช้ถ้อยคำที่พระมหาคุณวิฑูรย์วชิรเมธีเป็นผู้คิดขึ้นมาใหม่ เพื่อส่งเสริมลีลาการเทศน์ เพื่อให้การถ่ายทอดธรรมะให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนี้

“...ไหนใครไม่โลกเลยมีไหม หรือว่าโลกน้อยมาก เงินเดือนไม่ขึ้นเลยไม่เป็นไร ตำแหน่งก็ไม่ต้องเลื่อน มองไปข้างหน้าไม่เอาอะไรแล้ว ปล่อยลงปลงเป็นเย็นสบาย เข้ม ไม้ล้หัวใจไม่กระดิกเลย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

แม้ในสื่อใหม่ จะถูกจำกัดด้วยลักษณะข้อจำกัดของสื่อ ที่จำกัดตัวอักษรในการเผยแพร่ข้อความ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ก็ยังคงปรากฏในสื่อใหม่เล็กน้อย เช่น

“อย่าปล่อยให้สายลมแห่งการนิทาหอบเอาชีวิตและวันเวลาของเรา “ปลิว” หายไปกับเรื่องไร้ค่า”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

5.1.5 การใช้สำนวนและคำขวัญ

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อสารมวลชน มีการนำสำนวนมาใช้ในการประกอบการเขียน ซึ่งเป็นสำนวนไทยซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี และเป็นสำนวนที่สามารถสื่อความและเสริมความหมายได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการนำคำขวัญมาใช้ ซึ่งปรากฏในลักษณะการการสร้างคำขวัญขึ้นใหม่ โดยดัดแปลง เสริมความจากคำขวัญซึ่งมีอยู่เดิม และเป็นที่รู้จัก คำนู โดยทั่วไป ดังนี้

1) การใช้สำนวน

การใช้สำนวน ปรากฏในลักษณะการใช้สำนวนไทยตามลักษณะการใช้ทั่วไป มีความหมายเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน โดยสามารถสื่อความหมายในประโยค และทำให้นึกความที่ต้องการนำเสนอมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้สำนวนในสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี โดยมากพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีจะมีการนำการใช้สำนวนมาใช้เพื่อการเสริมความหมายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยสำนวนที่ยกมาใช้นั้น จะเป็นสำนวนไทยที่คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจความหมายกันดีเป็นพื้นฐานความรู้เดิมอยู่แล้ว เช่นปรากฏในเรื่อง “อย่าทำงานจนป่วยตาย อย่าหลงตัวเอง” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ มีการใช้สำนวนปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ ดังนี้

“... ผู้บริหารจำนวนมาก ทันทีที่ประสบความสำเร็จก็ล้มเหลวในวันนั้น เพราะทันทีที่เริ่มประสบความสำเร็จก็เริ่มหลงตัวเอง และนี่แหละคือจุดจบของผู้บริหาร ฉะนั้นจำนิทานเรื่องนี้ไว้ วันหนึ่งถ้าเราประสบความสำเร็จ ก็อย่าไปหลงตัวเองว่าเราต้องเป็นหนึ่งในตออุเท้านั้น...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การใช้สำนวนในสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ เรื่อง “ธรรมะสำหรับนักบริหาร” มีการนำสำนวนคำว่า **เข้าชาม-เย็นชาม**มาใช้ คือ ทำงานเท่าที่จำเป็นจริง ๆ หรือถูก บังคับเท่านั้น ดังนี้

“... แล้วคนเก่ง ก็ไม่อยู่กับผู้บริหารที่ทำงานแบบพนักงานรถไฟ เพราะเขาต้องการอนาคต พอมาเจอกับผู้บริหารในลักษณะ**เข้าชาม-เย็นชาม** หรือเรื่อย ๆ มาเรื่อยๆ แบบพนักงานบนรถไฟ แบบนี้คนเก่งก็ต้องออกไปสร้างเมืองใหม่กันทั้งนั้น...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

การใช้สำนวนในสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี จากหนังสือพิมพ์คมชัดลึก เรื่อง “ตัวตาย ธรรมยัง” มีการนำสำนวนมาใช้ ดังนี้

“... มหาเศรษฐีคนนี้ เปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม แล้วยังไม่พอ ยังคงเป็นตัวอย่าง “พ่อรวยสอนลูก” ในแบบฉบับของการใช้ “**หนามยอก ต้องเอาหนามบ่ง**” อีกต่างหาก...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 30)

สื่อโทรทัศน์

การใช้สำนวนในสื่อโทรทัศน์ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยนำสำนวนมาใช้กับเปรียบเทียบในเรื่องที่บรรยายธรรมะในตอนท้าย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในถ้อยคำธรรมะที่นำเสนอมาแล้วในตอนต้นชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสำนวนที่นำมาใช้นั้น จะเป็นสำนวนที่คนโดยทั่วไปรู้จัก และเข้าใจความหมายของสำนวนนั้นอยู่แล้วเป็นอย่างดี ดังนี้

“โลกนี้มีคนอยู่หลายวงการด้วยกัน และคนที่สังกัดทุกๆ วงการ ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ธรรมะ ในการดำรงธรรมะด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น สำหรับคนที่อยู่ในวงการบันเทิง หรืออยู่ในวงการดารา ซึ่งอยู่กับความสุขความงาม อยู่กับศรัทธาของมหาชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีธรรมะมากกว่าวงการอื่นๆ เพราะคนยึดถือบุคคลเหล่านี้เป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิต ธรรมะดารามีด้วยกัน 3 ประการ นั่นก็คือ 1. ทำอะไรต้องทำให้เต็มที่และดีที่สุด 2.อย่าหยิ่งพยองเมื่อประสบความสำเร็จ 3.และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วต้องรักษาความสำเร็จของตนเองเอาไว้ให้ดีที่สุด เพราะ

ยุคทองของแต่ละคนมีแค่ครั้งเดียว เมื่อยุคทองเดินทางมาถึง จงรักษาเอาไว้ให้ดีที่สุด
เสมือนหนึ่งเกล็กรักษาความเค็ม”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 22 ภาพประกอบการใช้สำนวนในสื่อโทรทัศน์)

“เสมือนหนึ่งเกล็กรักษาความเค็ม” การใช้สำนวนในที่นี้ เป็นการยกสำนวนมาเปรียบเทียบกับการแสดงธรรมะในเรื่องของ “ธรรมะกับวงการบันเทิง” ว่าหากทำงานในวงการบันเทิงประสบความสำเร็จแล้ว ต้องรักษาความสำเร็จเอาไว้ให้ดีที่สุด อย่าได้หยิ่งพยองจองหอง แต่ควรดำรงตัวในฐานะตัวอย่างที่ดีของคนในสังคมที่คนควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ต้องรักษาความสำเร็จและคุณงามความดีเหล่านี้เอาไว้เสมือนหนึ่งเกล็กรักษาความเค็ม คือ รักษาไว้มิให้สูญหาย เคยดีเช่นไร ก็จงเป็นคนดีเช่นนั้น

สื่อวิทยุ

การใช้สำนวนในสื่อวิทยุ ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยปรากฏในลักษณะการนำสำนวนมาใช้เพื่อเสริมความหมาย เพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น เช่น

“...เหมือนประชาธิปไตย มันพายเรืออยู่ในอ่างนะ บางทีเรานั่งดูไม่ว่าภาพสดๆ หรือภาพใหม่ๆ ที่เขาเอามาออนแอร์ใหม่ ยังไงมันก็เกิดขึ้นแล้วนะ ถ้าเรายอมรับประชาธิปไตย เราก็ต้องยอมรับบรรยากาศอย่างนี้แหละ...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

2) การสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นใหม่

การสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นใหม่จากที่มีอยู่เดิม เป็นการสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นใหม่โดยเทียบเคียงกับสำนวนหรือคำขวัญที่มีอยู่เดิมอยู่แล้ว โดยการนำคำใหม่มาปรับเปลี่ยน หรือเป็นการสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นมาใหม่เพื่อต่อท้ายให้สอดคล้องกับสำนวนหรือคำขวัญที่มีอยู่เดิม จึงก่อให้เกิดความแปลกใหม่ทางภาษา และก่อให้เกิดอรรถรสทางภาษามากยิ่งขึ้น จุดมุ่งหมายก็เพื่อให้ข้อคิดและสติ ซึ่งปรากฏในสื่อโทรทัศน์และสื่อใหม่ เช่น ในรายการโทรทัศน์ ชุด คำคมประจำวันกับพระมหาวิศิษฐ์วชิรเมธี ดังนี้

“อยากสวยอยากกรวยอยากเก่งนั้นไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าอยากสวย อยากกรวย
อยากเก่ง แล้วต้องการจะให้เท่าคนอื่นด้วย นั่นแหละจะเป็นปัญหาขึ้นมาทันที เพราะ
โลกนี้มีความทุกข์อยู่ 3 ระดับด้วยกันหรือ 3 ชนิดด้วยกัน คือ 1. ทุกข์เพราะไม่มี 2.
ทุกข์เพราะไม่พอ และ 3. ทุกข์เพราะไม่เท่า ในบรรดาความทุกข์ทั้งหมด ความทุกข์ที่
เทียบกับคนอื่นแล้วไม่เท่าเป็นยอดของความทุกข์ ถ้าใครอยากสวย อยากกรวย อยาก
เก่ง แล้วอยากให้เท่ากับคนอื่นเท่ากับการเป็นการรณหาความทุกข์มาใส่ตัว เหมือนกับ
ที่อาตมาภาพ ชอบใช้คำง่าย ๆ ว่า **แกว่งเท้าหาเสี้ยน แกว่งชีวิตหาทุกข์**”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 23 ภาพประกอบการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ในสื่อโทรทัศน์)

แกว่งเท้าหาเสี้ยน เป็นสำนวนเดิมที่มีใช้อยู่แล้ว คือ การหาเรื่องใส่ตัวจนทำให้ตัวเอง
เดือดร้อน ในที่นี้มีการแต่งสำนวนขึ้นใหม่ คือ แกว่งชีวิตหาทุกข์ ซึ่งตรงกับหลักธรรมะที่นำมา
ถ่ายทอดในที่นี้คือ การนำชีวิตเราไปเปรียบเทียบกับชีวิตของคนอื่น จนก่อให้เกิดความทุกข์ใน
การ “ไม่เท่า” คนอื่นเขา คนเช่นนี้ จึงเรียกว่า คนที่แกว่งเท้าหาเสี้ยน แกว่งชีวิตหาทุกข์ คือ หาเรื่อง

เดือดร้อนไ้ตัว หาทุกขีไ้ชีวิต อิจฉาในความไม่เท่าเทียม เกิดความเปรียบเทียบจนตนเองเกิด ความทุกขีในชีวิตโดยไม่มีที่สิ้นสุด

การสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นใหม่จากที่มีอยู่เดิม เพื่อการถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชน ของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมิโก ปราภฏเล็กน้อยในสื่อใหม่ ซึ่งพบการสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นใหม่ ในลักษณะการนำสำนวนหรือคำขวัญเดิมมาดัดแปลง เพื่อให้เกิดข้อความทางธรรมะที่มีความ แปลกใหม่ คมคาย เพื่อใช้ในการให้สติแก่ผู้อ่าน ปราภฏ ดังนี้

“การตี๋มสุราทำให้ประสิทธิภพการเป็นคนลดลง”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“การตี๋มสุราทำให้ประสิทธิภพการเป็นคนลดลง” มาจากคำขวัญเดิม ที่ใช้เตือนสติคนใน สังคมเวลาขับขึ้นท้องถนนที่ว่า การตี๋มสุราทำให้ประสิทธิภพในการขับขึ้นลดน้อยลง ในที่นี้ พระ มหาจุฬาลงกรณราชูธรรมิโก มีการแปลงสำนวนใหม่ เพื่อให้สติผู้อ่านเช่นเดียวกันว่า นอกจากการตี๋มสุราจะ ทำให้ประสิทธิภพในการขับขึ้นลดน้อยลงแล้ว ยังทำให้การเป็นคนลดน้อยลงด้วย เนื่องจาก สุรา สามารถทำให้คนเมาและขาดสติในการตัดสินใจ การยังคิดยังทำ จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ตามมาได้ หรืออีกในหนึ่ง คีล 5 หรือความปกติของมนุษย์นั้น ในคีลข้อที่ 5 ที่ว่า สุราเมระมะฆัชปะ มาทัญฐานา เวรมณี สีกาปะทัง สมาทียามิ ซึ่งเป็นสิ่งที่พระพุทธรเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่าคีลเป็นสิ่งที่ มนุษย์ควรรักษา หากตี๋มสุราจนขาดสติแล้ว ก็เท่ากับว่าเป็นการละเมิดคีล ซึ่งทำให้ความเป็น มนุษย์ในตัวไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย

“มารไม่มีบารมีไม่เกิด มารไม่เตลิดมหาบุรุษก็เกิดขึ้นมาไม่ได้”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“มารไม่มีบารมีไม่เกิด มารไม่เตลิดมหาบุรุษก็เกิดขึ้นมาไม่ได้” เดิมมาจากคำว่า มารไม่มี บารมีไม่เกิด แต่ในที่นี้มีการสร้างวลีขึ้นมาใหม่เพื่อต่อท้าย ว่า มารไม่เตลิดมหาบุรุษก็เกิดขึ้นมา ไม่ได้ซึ่งเป็นข้อความวลีที่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมกัน ซึ่งการสร้างวลีขึ้นมา ใหม่ต่อท้ายนี้ ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ทางภาษา และทำให้คำที่เดิมเคยคุ้นหูคุ้นตาสนใจมากยิ่งขึ้น

“ที่ใดมีธรรม ที่นั่นมีสันติสุข”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“ที่ใดมีธรรม ที่นั่นมีสันติสุข” มาจากคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์” ซึ่งในที่นี้เป็น การนำสำนวนที่คนทั่วไปรู้จักคุ้นเคยอยู่แล้วมาแปลงเป็นคำใหม่ให้เข้ากับหลักธรรมะ เพื่อสื่อสาร ธรรมะให้ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำคำที่คนรู้จักอยู่แล้วมาใช้นั้น ช่วยให้ผู้ฟังสามารถจดจำหลัก คำสอนได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะมีฐานความรู้ความเข้าใจเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้การสื่อสารธรรมะไม่ใช่ เรื่องที่ซ้ำซาก หรือน่าเบื่อ แต่การสร้างคำหรือวลีขึ้นมาใหม่ ทำให้เกิดความแปลกใหม่ สะดุดหูผู้ฟัง กระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจธรรมะมากยิ่งขึ้น

5.1.6 คำต่างประเทศ

การถ่ายทอดธรรมะของพระมหาวิจิตรวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ปรากฏการใช้คำ ภาษาต่างประเทศอยู่บ้าง โดยคำภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นการเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทย ซึ่งมักจะ เป็นคำทั่วไปที่คนไทยรู้จัก และใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งการใช้คำภาษาต่างประเทศในการเขียน นั้นมีส่วนให้ผู้อ่านเข้าใจเข้าอรรถรสทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น และก่อให้เกิดความสนุกสนานในการอ่าน ซึ่งโดดเด่นมากในสื่อสิ่งพิมพ์ และปรากฏเป็นจำนวนเล็กน้อยในสื่อวิทยุ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้คำต่างประเทศในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏการนำคำต่างประเทศมาใช้เพื่อการอธิบาย ความหมายในคำบางคำที่ภาษาไทยยังไม่มีภาษาไทยบัญญัติเอง หรือเป็นการนำคำต่างประเทศ มาใช้แทนคำไทยที่ไม่สามารถสื่อความได้ชัดเจน ซึ่งคำต่างประเทศที่ใช้มักเป็นคำที่คนไทยรู้จักและ ใช้โดยทั่วไปอยู่แล้ว เช่น ปรากฏในเรื่อง “จิตวิญญาณแห่งคานธี” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ พบ การนำคำต่างประเทศมาใช้ ดังนี้

“... คานธี เป็นนักคิด นักปรัชญา นักเขียนที่มีความคิดคมคายยิ่ง ถ้อยคำ ธรรมะกถาของท่านได้รับการเอ่ยอ้างถึงไปทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ในภาพยนตร์ฮอลลีวูด ...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

“... เข้าตรู่วันนั้นทั้งๆที่ป่วย ไก่**ซีอีไอ**ตัวนี้ก็บินขึ้นไปเกาะบนกิ่งไม้ และชันครึ่งสุดท้าย ชันได้ครั้งเดียวก็ดิ้นพรวดๆ ก่อนจะขาดใจตาย...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

“... ถ้าผู้ป่วยไม่มาถึง ถึงเวลานัดหมายแล้ว คนไข้ยังไม่มา ก็อาจเล่น**บีบี ทวิต**ข้อความใน**ทวิตเตอร์** หรืออาจ**ฟอโลว์**ใครสักคนใน**เฟสบุ๊ก**เท่านั้นเอง...งาน**นิเวศ**ก็ไม่ทำหน้าตักมีแค่ไหนก็เอาแค่นั้น แล้วก็ไม่เสียงด้วย...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

สื่อวิทยุ

การใช้คำต่างประเทศในสื่อสิ่งวิทยุ ปรากฏการนำคำต่างประเทศมาใช้เพื่อการเล่าประกอบธรรมชาติที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งคำต่างประเทศที่ยกมาใช้นั้น จะเป็นคำต่างประเทศในภาษาพูด หรือเป็นคำต่างประเทศที่เป็นชื่อเฉพาะที่คนทั่วไปโดยมากรู้จัก และใช้กันอยู่เดิมแล้ว เช่น

“...อาตมาภาพได้อ่านข่าวๆ หนึ่ง**เว็บไซต์ (Website) ยูทูป (YouTube)** ภาพจาก **เออี** ได้บอกว่ามี**สจ๊วต**นายหนึ่งของสายการบิน**โลว์คอส (Low-cost)** ไปทะเลาะเบาะแว้งกับผู้โดยสาร เลยกถูกจับติดคุก...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

5.1.7 การใช้คำซ้ำ

การใช้คำซ้ำเพื่อการถ่ายทอดธรรมชาติของพระมหากษัตริย์วชิรเมธีในสื่อสารมวลชนนั้น ปรากฏไม่โดดเด่นเท่าใดนัก ในสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุ เป็นการใช้คำซ้ำเพื่อการสื่อความหมายเพียงเท่านั้นแทบไม่ปรากฏการใช้คำซ้ำที่เป็นลักษณะทางวรรณศิลป์เลย หากจะมีการใช้คำซ้ำ ก็มีปรากฏอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ และสื่อใหม่ ซึ่งปรากฏในลักษณะการซ้ำหน่วยคำเดิม 2 ครั้ง โดยนำคำมูลที่เหมือนกันทั้งรูป เสียง และความหมายมาซ้ำกัน โดยมีลักษณะการซ้ำเพื่อทำให้คำเน้นหนักขึ้น หรือเบาลง เน้นย้ำความหมาย ความต่อเนื่อง และย้ำอารมณ์ความรู้สึก การใช้การซ้ำคำเพื่อการเผยแพร่ธรรมชาติของพระมหากษัตริย์วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนมีปรากฏ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้คำซ้ำในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏการใช้คำซ้ำอยู่บ้าง ในลักษณะการนำคำซ้ำนั้นมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกและอรรถรสในการอ่าน โดยส่วนมากคำซ้ำที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ จะเป็นการใช้คำซ้ำที่มีปรากฏการใช้อยู่แล้วโดยทั่วไป หากการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะ จะปรากฏการใช้คำซ้ำอยู่บ้าง ก็จะนำคำซ้ำมาใช้เพื่อเสริมจิตภาพขณะอ่าน เช่นปรากฏในเรื่อง ธรรมะสำหรับนักบริหาร จากจากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ดังนี้

“... ผู้บริหารเช่นนี้จำนวนมากไม่มีคนเก่งในองค์กร เพราะมัวแต่ขับรถไฟไป
ตามรางแบบเรียบ ๆ เฉื่อย ๆ ฉิว ๆ...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

จากนิตยสาร WHO: คนไม่ทิ้งธรรม...ธรรมไม่ทิ้งคน บททดสอบชีวิตนักธุรกิจร้อยล้าน...
บุญญสรณ์ เรื่องธิดิภาคย์

“...ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นมากับชีวิตของฉัน ฉันก็พร้อมที่จะเรียนรู้จากทุก
ประสบการณ์ ถ้าสิ่งดี ๆ เกิดขึ้น และจะนำมาเตือนตนเองว่า เพราะเราทำเหตุอย่าง
นี้ ๆ จึงมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นมาในชีวิต ในทางกลับกัน ถ้าสิ่งเลว ๆ เกิดขึ้น ฉันก็จะบอกแก่
ตนเองว่า เพราะเราทำเหตุอย่างนี้ ๆ สิ่งเลว ๆ จึงเกิดขึ้น จากนี้ไปฉันจะไม่สร้างเหตุ
ปัจจัยที่จะทำให้สิ่งเลว ๆ เกิดขึ้นมาในชีวิตอีกเป็นอันขาด...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 143)

สื่อใหม่

การใช้คำซ้ำในสื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์ ปรากฏเพียงเล็กน้อย ไม่โดดเด่นเท่าไรนัก มักเป็นคำซ้ำที่คนทั่วไปใช้กัน และเป็นคำที่คนรู้จักโดยทั่วกัน ส่วนใหญ่ปรากฏในลักษณะการใช้คำซ้ำเพื่อให้ลักษณะความหมายของคำนั้นๆ เบาบาง เช่น

“มีตาทั้งสองข้างแต่หากไม่รู้จักรังมองหาสิ่งดี ๆ คุณก็ไม่มีอะไรดีไปกว่าคนที่

ตาบอดมาแต่กำเนิด”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ขอให้ใจเย็นๆ ค่อยๆ คิด ค่อยๆ พิจารณา แล้วจะพบว่า... วิกฤตีสอนให้
เราเรียนรู้ที่จะ "ปรับตัว" ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีสติ”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“คนที่เก่งไม่ใช่คนที่รับเฉพาะคำสรรเสริญ แต่คือคนที่รับคำนิทาได้ดีพอๆ
กันด้วย”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“คนที่เข้ามาหาเราคือเงาสะท้อนตัวเราเอง หากเราเป็นคนดี คนดี ๆ จะเข้า
หา หากเราชั่ว คนเลว ๆ จะไหลมาหาเช่นกัน เราเป็นยังไงคนรอบกายเป็นอย่างนั้น”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าการใช้คำซ้ำในสื่อสารมวลชนของพระมหากษัตริย์วชิรเมธีนั้น
ไม่ได้มีลักษณะโดดเด่นเท่าไรนั้น กล่าวคือ คำซ้ำที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธีนำมาใช้เพื่อการเผยแพร่
ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน ไม่ได้นำมาใช้บ่อย หากจะนำมาใช้ ก็เป็นนำคำซ้ำที่คนทั่วไปรู้จักและ
เข้าใจกันดีอยู่แล้วมาใช้บ้างเพื่อการทำให้เกิดภาพ หรือเสริมอรรถรสในการอ่าน หรือการนำคำซ้ำมา
ใช้เพื่อให้ความหมายของคำนั้นมีความหมายที่เบาลง

5.2 การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของท่านว.วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน
ภาพพจน์ ปรากฏในลักษณะการใช้ภาษาที่ผิดแผกไปจากปกติหรือผิดไปจากภาษาตามตัวอักษร
ในด้านการเรียบเรียงลำดับหรือความหมายของคำ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นสำนวนที่แปลกใหม่ และมีพลัง
หรือให้เห็นภาพ การใช้ภาพพจน์ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหากษัตริย์วชิร
เมธี สามารถเรียงลำดับภาพพจน์ที่ปรากฏ เรียงตามลำดับความโดดเด่นได้ ดังนี้

5.2.1 คำถามเชิงวรรณศิลป์

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ ที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุปัชฌาย์ วชิรเมธี ปรากฏในลักษณะที่เป็นใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เป็นการถามเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือกระตุ้นให้คิด พระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธีมีการใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์มาใช้ในสื่อสารมวลชนทุกประเภท โดยมากการนำคำถามเชิงวรรณศิลป์มาใช้นั้นจะปรากฏเมื่อพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี สื่อสารธรรมะไปสู่ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้สักกระยะหนึ่ง แล้วจะนำคำถามเชิงวรรณศิลป์มาถามย้ำ เพื่อกระตุ้นให้คิด หรือตระหนักในธรรมะที่กำลังนำเสนอ เช่น

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะการนำคำถามเชิงวรรณศิลป์ มาใช้เพื่อการกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรอง หรือเพื่อให้เกิดการคิดพิจารณา ปรากฏการใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์เรื่อง “พรอันประเสริฐ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“... ถ้าทุกคนในครอบครัวตายไปตามลำดับอย่างธรรมชาติอย่างที่อาตมา เขียนในนี้ ก็นับเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิตเช่นนี้ **ยังไม่นับเป็นพรที่แสนวิเศษอีก หรือ? ...**”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในเรื่อง “พระสูตรที่ดีที่สุด” จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ดังนี้

**“...ใช่หรือไม่ว่า คัมภีร์ที่มีอยู่ก็เหมือนกับไม่มี
บูชาเหมือนกับไม่ได้รับการบูชา
รักษาไว้ก็เหมือนกับไม่ได้รับการรักษา
นี่ไม่ใช่เรื่องน่าเสียดายหรือ?...”**

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในเรื่อง เจ็บไข้=เวลาทองของการปฏิบัติ ธรรม จากนิตยสาร Secret ดังนี้

“...การที่แม่ป่วยแล้วยังมีลูก มีสามีคอยดูแลอย่างดีในโรงพยาบาลชั้นดี **นี่ไม่เรียกว่าบุญของแม่หรือ** ในโลกนี้มีคนสูงอายุอีกเท่าไรที่ป่วยแล้วไม่มีคนดูแล ต้องถูกทอดทิ้งให้จมพิษไข้อยู่คนเดียว...”

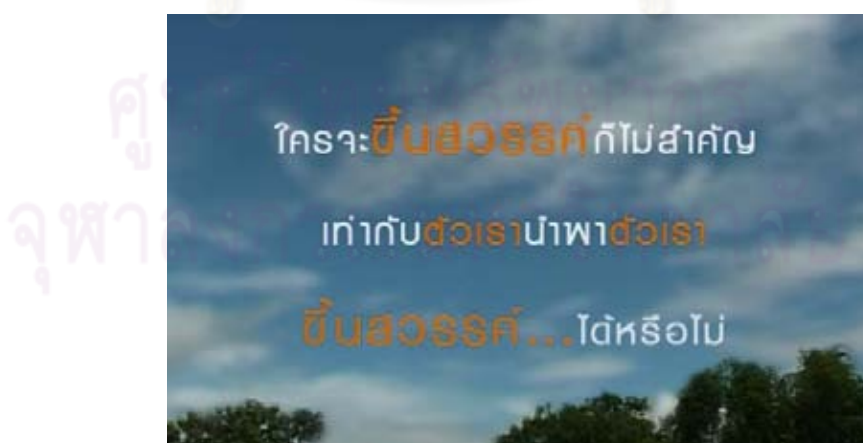
(ว.วชิรเมธี, 2553: 93)

สื่อโทรทัศน์

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อโทรทัศน์ ปรากฏเพียงเล็กน้อย เพื่อทิ้งท้ายคำคมด้วยคำถามให้คิดและพิจารณา เช่น

“ศาสนาทุกศาสนามักสอนให้คนเป็นคนดี เหตุผลหนึ่งที่สอนให้คนเป็นคนดีก็เพราะว่า เมื่อจะเป็นคนดีแล้วก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ดังนั้นจึงเกิดคำถามตามมาว่า แล้วสวรรค์มีจริงหรือไม่ อาตมาก็ตอบได้เลยว่า สวรรค์มีจริง อย่างน้อยๆ ใน 3 มิติ ด้วยกัน 1.สวรรค์ในมิติของจิตใจ เช่นคำกล่าวที่ว่าสวรรค์ในอก นรกในใจ 2.สวรรค์ในมิติของคุณภาพชีวิต เช่น ใครก็ตามที่เกิดมาแล้วมีความมั่งคั่งพร้อมด้วยปัจจัย 4 ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จ การมีคุณภาพชีวิตก็เป็นรูปแบบหนึ่งของสวรรค์ 3.สวรรค์ในมิติของสถานที่ ซึ่งเราจะเข้าถึงสวรรค์ชนิดนี้ได้ก็ต่อเมื่อล่วงลับดับขรรไปแล้ว ฉะนั้นสวรรค์มีจริงฉันใดผู้ที่ขึ้นสวรรค์ก็มีจริงฉันนั้น แต่ใครจะขึ้นสวรรค์ก็ไม่สำคัญ **เท่ากับเรานำพาตัวเราขึ้นสวรรค์ได้หรือไม่**”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 24 ภาพประกอบการใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อโทรทัศน์)

สื่อวิทยุ

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อวิทยุก็เช่นเดียวกัน ปรากฏการนำคำถามเชิงวรรณศิลป์มาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพิจารณาไตร่ตรองในธรรมะที่พระมหาอุสมิชัยวชิรเมธีกำลังถ่ายทอด และทั้งคำถามเชิงวรรณศิลป์ไว้ท้ายประโยค เว้นจังหวะเพื่อให้เกิดการคิดในเรื่องที่เล่า ดังนี้

“...สัปดาห์หนึ่งมี 7 วัน ปกติควรทำงานจันทร์ถึงศุกร์ใช่ไหม บางคนวันเสาร์ไม่หยุด วันอาทิตย์ไม่หยุด ทั้งชีวิตทุ่มให้กับงานทั้งหมด ลูกแก้วเมียขวัญไม่เคยได้ดูแล ปู่ย่าตายายแทบไม่ได้ปรนนิบัติ แม้กระทั่งป่วยก็ไม่มีเวลาไปตรวจสุขภาพ คำถามจากอาตมาภาพก็คือว่า เราทำมันทั้งหลายขึ้นควบอยู่บนหลังม้ามาก็ปีแล้ว เราเคยคิดจะลงจากหลังม้าบ้างไหม ท่านรู้จักที่จะแบ่งวันเวลาในชีวิต ให้กับชีวิตในมุมอื่น ๆ บ้างหรือไม่...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...เมื่อสองเท้าของเราไปถึงไหน สองตาของเราไปถึงไหน ดวงใจของเราได้สติปัญญาอะไรบ้าง...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

สื่อใหม่ทั้งสื่อเฟสบุ๊คและทวิตเตอร์นั้นมีการนำคำถามเชิงวรรณศิลป์มาใช้เป็นจำนวนมาก ปรากฏในลักษณะการนำคำถามเชิงวรรณศิลป์มาทิ้งท้ายข้อความเพื่อให้เกิดสติ และกระตุ้นให้เกิดการพิจารณา ไตร่ตรอง ดังนี้

“คนดีคือคนที่เรายึดเป็นตัวอย่าง ทำให้เรารู้ว่าจะเป็นคนดีได้อย่างไร คนเลวคือครู ผู้ทำให้เรารู้ว่าจะไม่มีชะตากรรมเช่นเดียวกับเขาได้อย่างไร”

(ว.วชิรเมธี, 2553: ออนไลน์)

“ต้นไม้ให้ออกซิเจน นกขับเสียงไพเราะ ดอกไม้ยังให้กลิ่นหอม ไล่เดือนยังให้การพรวนดิน วันนี้คุณจะให้อะไรแก่โลกใบนี้บ้าง”

(ว.วชิรเมธี, 2553: ออนไลน์)

5.2.2 การเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวิชัย วชิรเมธี ปรากฏการใช้การเปรียบเทียบ แบบการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นข้อเปรียบเทียบชัดเจน โดยสิ่งก็นำมาเปรียบนั้นมักเป็นสิ่งที่คนรู้จักกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว หรือเป็นสิ่งที่คนทั่วไปมีประสบการณ์ร่วมนำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น การเปรียบเทียบปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่อใหม่ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

การเปรียบเทียบในสื่อสิ่งพิมพ์ที่พบมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยมากเป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น เรื่อง อาย่อมจ้านต่อกรรมกันง่าย ๆ ปัญหากรรมของชานา นุตาม จากหนังสือนิตยสาร WHO ปรากฏการใช้คำเปรียบเทียบ ดังนี้

“...ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนั้น มีสาเหตุมาจากธรรมชาติเองส่วนหนึ่ง และมาจากมนุษย์ส่วนหนึ่ง **ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติ** เรียกว่า “ภัยธรรมชาติ” **ปัญหาที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์**เรียก “ภัยมนุษย์”...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 121)

สื่อโทรทัศน์

การเปรียบเทียบในสื่อโทรทัศน์ ปรากฏในลักษณะการยกบุคคลในพุทธประวัติที่คนทั่วไปรู้จักกันดีนำมาเปรียบเทียบ หรือการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความต่างในการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมะในเรื่องที่ยกนำมาเสนอ เช่น

“ในฐานะที่เป็นปุถุชน เราทุกคนมีโอกาสที่จะทำผิดกันได้ แต่สำหรับคนที่ เป็นปุถุชนและมีปัญญา เขาจะถือหลักว่าความผิดนั้นมีไว้เรียนรู้ ไม่ใช่มีไว้เพื่อ ชำแถมตัวเอง และนอกจากนั้นก็อยากจะให้กำลังใจว่า เมื่อเราผิดไปแล้ว ไม่ได้ หมายความว่า เราจะลุกขึ้นมาเป็นคนดีไม่ได้ ขอให้จงดูอย่างองคฺลีมาล ซึ่งครั้งหนึ่ง ท่านเคยเป็นมหาโจร แต่วันหนึ่งพอท่านกลับใจทันทีก็กลายเป็นพระอรหันต์ เพราะฉะนั้น ก็อยากจะย้ำไว้ตรงนี้ว่า ความผิดนั้นมีไว้แก้ไข ไม่ได้มีไว้แก้ตัว จะเรียนรู้ จากองคฺลีมาลว่า **องคฺลีมาลยังกลับใจแล้วคุณเป็นใคร ไม่กลับตัว”**

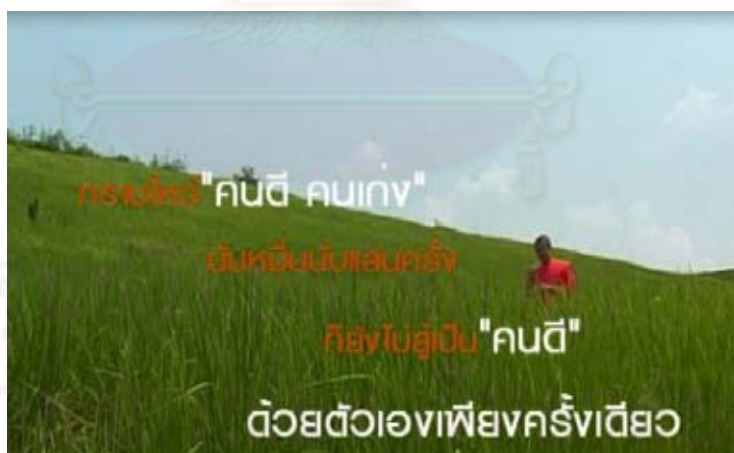
(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 25 ภาพประกอบการเปรียบเทียบในสื่อโทรทัศน์)

“องคฺลีมาลยังกลับใจ แล้วคุณเป็นใครทำไมไม่กลับตัว” เป็นการนำองคฺลีมาลซึ่งเป็นบุคคลในพุทธประวัติ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำความเลวมาจำนวนนับไม่ถ้วน ยังสามารถกลับตัวกลับใจมาเรียนรู้อธรรมะจนเป็นพระอรหันต์ นำมาเปรียบเทียบกับตัวเราว่า ไม่ว่าจะเคยเป็นผู้ที่ผิดพลาดมากมายน้อยเพียงไร ก็ไม่สายเกินไปที่จะกลับตัว

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 26 ภาพประกอบการเปรียบเทียบในสื่อโทรทัศน์)

“... กราบไหว้คนดีคนเก่งนับหมื่นนับแสนครั้ง ยังไม่สู้เป็นคนดีด้วยตัวเองเป็นครั้งเดียว” เป็นการนำคนดีคนเก่งมาเปรียบเทียบกับตัวเรา ว่าการที่เราเป็นผู้ที่ทำความดีด้วย

ตัวเองนั้น แม้จะเป็นการทำเพียงแค่นี้ก็ส่งผลมากกว่าการกราบไหว้บุคคลอื่นที่เก่งหรือดี

สื่อวิทยุ

การเปรียบเทียบในสื่อวิทยุ เป็นการหยิบเอารูปธรรมที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น อาวุธ แฟชั่น เป็นสิ่งๆ ที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ นำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรมที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธี ต้องการถ่ายทอดหรือนำเสนอ ซึ่งถือเป็นแก่นธรรมที่ต้องการสอน เช่น

“...พลังของอาวุธ ยังสู้พลังแห่งศรัทธาไม่ได้เลย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...ถ้าเอาตามยุคตามสมัย คุณนิยมตามไปเถอะมันจะไม่จบ เพราะว่าถ้าเราจะวิ่งตามแฟชั่น วิ่งตามเทรนนะ...เพราะแฟชั่นมันจะมีทุกฤดูใช้ใหม่ มีแฟชั่นฤดูร้อน แฟชั่นบิกินี มาแล้ว แฟชั่นฤดูฝนมาแล้ว ไหนจะเข้าแฟชั่นฤดูหนาวแล้ว วนไปให้ครบ...ใครวิ่งตามแฟชั่น ต่อให้คุณจบชีวิตไปแล้ว แฟชั่นยังไม่จบนะ มันไปของมันต่อนะ...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

การเปรียบเทียบในสื่อวิทยุเป็นการหยิบสิ่งๆ ที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจและรับรู้ได้อย่างชัดเจน และเป็นเรื่องใกล้ตัว มาเปรียบเทียบกับหลักธรรมที่ต้องการนำเสนอ ดังนี้

“**แข่งกับคนอื่น มีแต่จะเหนื่อยเปล่า แข่งกับตัวเองมีแต่จะก้าวไปข้างหน้า**”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“**เราแต่ละคนใช้เวลาอาบน้ำยาวนานเกือบชั่วโมง แต่จะมีสักกี่คนที่ใช้เวลาอาบน้ำชำระจิตใจด้วยธรรมะ จะมีประโยชน์อะไร ถ้ากายสะอาดแต่ใจสกปรก**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“**ในโลกเราอาจบังคับบัญชาคนได้ทั้งโลก แต่ไม่ประเสริฐเท่ากับการบังคับใจตนเอง**”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเปรียบเทียบที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาจุฬิชาจารย์วชิรเมธี เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อแตกต่างของธรรมะที่ต้องการถ่ายทอด โดยมากสิ่งที่หยิบยกนำมาเปรียบเทียบบนนั้น เป็นสิ่งที่ผู้อ่านหรือผู้ฟังคุ้นเคยเป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถตรงตามและคิดตามได้ การเปรียบเทียบโดยยกสิ่งใกล้ตัวหรือสิ่งที่ผู้อ่านหรือผู้ฟังมีประสบการณ์ร่วม จะเกิดผลดีต่อการสื่อสาร เพราะทำให้เรื่องที่เราเล่าหรือธรรมะที่ต้องการนำเสนอสามารถเข้าใจได้ง่าย เห็นภาพง่าย ซึ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมะที่ต้องการนำเสนอในที่สุด

5.2.3 อุปมา

อุปมาที่พบในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาจุฬิชาจารย์วชิรเมธี ปรากฏในลักษณะการใช้ความเปรียบเทียบเพื่ออธิบายลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาใช้เป็นความเปรียบเทียบบนนั้นเป็นสิ่งที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความงาม เห็นภาพ และช่วยเสริมความหมายให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อุปมาโวหารที่พบในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬิชาจารย์วชิรเมธี ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อใหม่มีดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

อุปมาที่พบในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะของการใช้อุปมาโวหารเพื่อเชื่อมโยงความธรรมะซึ่งเป็นใจความสำคัญหลัก นำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้อ่านทั่วไปรู้จักกันดีอยู่แล้ว เพื่อย้ำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในเรื่อง “วิธีทำให้ความทุกข์หมดอายุ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ดังนี้

“...คนที่ไม่รู้กลไกการทำงานของใจ พอใจคิดถึงอดีตก็ทุกข์ซ้ำทุกซากกับซากของอดีตที่ตัวเองซัดค้ำขึ้นมาอย่าคิดอย่าทำ **เสมือนควายเคี้ยวเอื้อง...**”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

อุปมาที่พบในสื่อสิ่งพิมพ์ จากเรื่อง “กฎทุกกฎมีข้อยกเว้น” ในหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ มีการนำอุปมามาใช้ ดังนี้

“... ต้องแฉ่ส่วนกุศลนั้นออกไปด้วยไมตรีจิตเหมือนพระอาทิตย์ทอแสงสาด
โลมพื้นโลกด้วยจิตใจไพศาล ไร้ขีดจำกัดบรรดามีทั้งปวง...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

อุปมาที่พบในสื่อสิ่งพิมพ์ จากเรื่อง “ลูกขอเงิน แต่พ่อแม่ให้สิ่งที่อยู่สูงกว่าเงิน” ใน
หนังสือพิมพ์คมชัดลึกมีการนำอุปมามาใช้ ดังนี้

“...ทุกเช้าสามเณรรอหูลจะตื่นขึ้นมาแล้วไปที่กองทราย ค่อยๆ กอบทราย
ขึ้นมาเต็มกำมือ แล้วก็โปรยทรายลงมากอง พลางเปล่งวาจาตั้งสัจอธิษฐานว่า สาธุ
วันนี้ขอให้ได้ฟังธรรมจากเสด็จพ่อมากมายหลายร้อยหลายพันหัวข้อเหมือนดั่งเม็ด
ทรายในกำมือของลูกด้วยเถิด...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 34)

อุปมาที่พบในสื่อสิ่งพิมพ์ จากเรื่อง ปลายทางแห่งศรัทธา จากนิตยสาร Secret มีการนำ
อุปมามาใช้ ดังนี้

“... ศรัทธาที่หมายถึงความเชื่อมั่น เปรียบเหมือนแสงดาวที่คอยส่อง
ทางให้เราทั้ง “รู้ทิศ” (เพื่อจะได้ไม่หลง) และ “รู้ทาง” (เพื่อจะได้มุ่งตรงไปสู่เป้าหมาย)

(ว.วชิรเมธี, 2553: 92-93)

สื่อโทรทัศน์

การใช้อุปมาในสื่อโทรทัศน์ปรากฏในลักษณะการยกสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่คนทั่วไปรู้จักอยู่แล้ว
โดยยกมาเปรียบเทียบกับธรรมะที่สอน ยกตัวอย่างสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ที่ให้คุณค่าแก่สรรพ
สัตว์ทั้งหลายในโลก มาเปรียบกับมนุษย์ซึ่งควรดำเนินตามสิ่งที่ยกมาเปรียบ ปรากฏ ดังนี้

“วันนี้อาทิตย์มีคติธรรม จากการมองพระจันทร์นำมาฝากคุณโยมผู้ฟัง
ทุกท่าน 1. พระจันทร์ส่งแสงนวลโย ใครที่มองพระจันทร์ก็มีชักรู้สึกดีเสมอไป
กล่าวคือ เราควรจะมีกตเวทิตาที่มีอุปนิสัยละมุนละไมเหมือนแสงจันทร์ 2. พระจันทร์ส่อง
แสงเสมอภาคต่อคนทั้งโลก กล่าวคือ เราควรจะมีเมตตาปรารถนาดีต่อคนทั้ง
โลก โดยถือหลักว่า มนุษย์ชาตินั้นก็คือญาติของเรา 3. พระจันทร์ดวงเดียวก็โดดเด่น
กว่าดาวนับแสนนับล้านดวง ก็เปรียบเสมือนเราทั้งหลาย หากรู้จักพัฒนาตนให้เป็น

ยอดคนที่มีทั้งความรู้ มีทั้งความดี และมีทั้งความเสียสละ 4.พระจันทร์ส่องแสงโดยไม่เรียกเก็บค่าแสงแต่อย่างใด กล่าวคือ ถ้าเราทำคุณงามความดีต่อใคร ต้องไม่ยึดติดว่าความดีที่ทำไปแล้ว จะมีคนเห็นหรือไม่ ใครทำได้เช่นนี้ **จะมีชีวิตที่เด่นดังจัดดวงจันทร์**”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 27 ภาพประกอบการใช้อุปมาในสื่อโทรทัศน์)

“เราคนไทยใช้ดอกบัวบูชาพระกันอยู่ทุกวัน แต่มีสักคนกันที่เคยถูกคิดว่า นอกจากบูชาพระแล้ว ดอกบัวบูชามีประโยชน์อะไรบ้าง อาตมาภาพขอเฉลยปริศนาธรรมที่มาคู่กับดอกบัวให้เห็นว่า 1.ดอกบัวนั้นเกิดแต่ตม แต่อยู่เหนือตม เปรียบกับคนก็คือ เกิดมาในโลกแต่ไม่ติดอยู่ในโลก 2.ดอกบัวนั้นเกิดจากของสกปรกแต่กลับมีกลิ่นหอมสะอาด เปรียบกับคนก็คือ เกิดจากกิเลส แต่เป็นอิสระจากกิเลส 3. ดอกบัวนั้นเกิดในที่ต่ำ แต่ถึงเวลาใช้ต้องใช้ในที่สูง กล่าวคือต้องใช้บูชาคุณของพระรัตนตรัยเท่านั้น เปรียบกับคนก็คือ แม้จะเกิดในตระกูลต่ำแต่ถ้าขยันหมั่นฝึกตนให้เป็นปัญญาชนที่มีการศึกษา ก็จะกลายเป็นยอดคนที่ได้รับการยกย่อง ไปทั่วทั้งสากลโลกได้ ดังนั้น หากเราทุกคนฝึกตนให้เป็นคนเช่นดอกบัว จะสามารถยกตัวเป็นยอดคนได้สำเร็จ”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คัมภรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 28 ภาพประกอบการใช้อุปมาในสื่อโทรทัศน์)

สื่อใหม่

การใช้อุปมาที่พบในสื่อใหม่ ปรากฏในลักษณะของการใช้อุปมาโวหารเพื่อการเปรียบเทียบเพื่อให้ความหมายของคำชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการนำสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป มาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อนำเสนอธรรมะให้เข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ปรากฏการนำอุปมามาใช้ในสื่อใหม่ ดังนี้

“ความโลกเปรียบ**เสมือน**หญิงงามที่คอยเชื้อเชิญให้เราไปติดกับ ติดบ่วง นายพราวนยังแก้ได้ แต่ติดบ่วงความโลก น้อยคนนักที่จะถอนตัวออกมาทัน”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“สุขอยู่คู่กับทุกข์ **เสมือน**เราหยิบแก้วน้ำขึ้นมา เราหยิบตรงปากแก้ว ก้นแก้วก็ต้องติดขึ้นมาด้วย เมื่อใดมีสุขอย่าประมาท ทุกข์รอเสียบอยู่แล้ว”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“การเลี้ยงลูกอุปมา**ดั่ง**ใส่ปุ๋ยที่โคนต้นไม้ สูตรปุ๋ยเป็นยังไง จะกลายเป็นส่วนประกอบของต้นไม้ให้เป็นอย่างนั้น เลี้ยงลูกด้วยธรรมะ ลูกจะแสนดี”

(ทวิตเตอร์, 2554: ออนไลน์)

“ผู้ที่กล้าเลือก คำนินทาย่อมจะเบาหวิว**ดั่ง**ปุยนุ่น คำวิจารณ์ย่อมจะบางเบา**ดั่ง**หนึ่งสายลมรำเพยผิว รู้สึกอยู่ แต่ไม่หวั่นไหว รับทราบแต่ไม่สะทกสะท้าน”

(ทวิตเตอร์, 2554: ออนไลน์)

5.2.4 อุปลักษณะ

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีปรากฏการใช้อุปลักษณะในลักษณะการนำคำที่ต้องการสื่อความหมายเทียบเพื่อให้เกิดจินตนาการ และเข้าใจถึงความหมายที่ต้องการสื่อ ซึ่งพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี สามารถถ่ายทอดธรรมะผ่านการใช้อุปลักษณะไว้อย่างงดงาม โดยปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ เช่น

การนำอุปลักษณะมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง “วิธีทำให้ความทุกข์หมดอายุ” จากหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ปรากฏดังนี้

“... การฝึกอยู่กับปัจจุบันขณะ จึงเป็นศิลปะของการพรางจิตออกมาจากความทุกข์...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การนำอุปลักษณะมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง “การศึกษาเริ่มต้น เมื่อคน...” จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ปรากฏดังนี้

“... การศึกษากลายมาเป็นศาสตราจารย์ที่เขาใช้ทำลายทั้งตนเองและคนอื่นอย่างน่าสยดสยอง การศึกษาเท่าที่เห็นและเป็นอยู่ในทุกวันนี้ จึงเป็นเพียงการสร้างเครื่องมือให้คนนำไปทำมาหากิน แต่ยังไม่ใช่เครื่องมือในการเปลี่ยนคุณภาพชีวิต...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: M7)

การนำอุปลักษณะมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง พระสูตรที่ดีที่สุด จากหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ปรากฏดังนี้

“... การปล่อยให้คัมภีร์ที่อุดมด้วยปรัชญาอันลึกซึ้ง กลายสภาพเป็นเพียงของประดับอันตื่นเขินชิ้นหนึ่งในห้องรับแขก ในโบสถ์วิหารหรือในห้องสมุดส่วนตัว...”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 57)

สื่อวิทยุ

การใช้อุปสรรคในสื่อวิทยุ โดยมากจะเป็นการยกอุปสรรคมาใช้เพื่อประกอบในการยกเรื่องเล่า เพื่อให้เกิดจินตภาพร่วมกัน หรือเพื่อเสริมในประเด็นธรรมชาติที่ต้องการนำเสนอให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดความสนุกสนานด้วย เกิดจินตภาพชัดเจน อันนำมาซึ่งความเข้าใจในหลักธรรมชาติที่ต้องการถ่ายทอด ดังนี้

“...ผู้ชายคนนั้นตัวดำอย่างกับเหี้ยม ถึงเวลาทำหน้าที่เอาข้าวไปส่งให้กับ
นางสาว ในที่สุดส่งข้าว ส่งน้ำ ส่งไปส่งมาก็ส่งรักด้วย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...**ความโลภนั้นเป็นประหนึ่งเส้นขอบฟ้า**นะ ในโลกนี้มีใครเคยไปถึงเส้นขอบฟ้าไหม ไม่มีหรอก คุณโยมลองปั่นจักรยานไปเถอะคุณจะไม่พบเส้นขอบฟ้า **ความโลภคือเส้นขอบฟ้า**ที่ขยายออกไปไม่รู้จบไม่รู้สิ้น คนที่จะพิชิตเส้นขอบฟ้า คือคนที่เหนื่อยเปล่า และตายเปล่า...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

การเผยแพร่ธรรมชาติของท่านว.วชิรเมธีในสื่อเฟสบุ๊กและทวิตเตอร์ มีการใช้อุปสรรคในลักษณะการนำคำที่สามารถเข้าใจได้ง่าย มาเปรียบเปรยถึงสิ่งที่ต้องการสอน ซึ่งปรากฏในลักษณะการเปรียบเทียบให้เห็นภาพ และก่อให้เกิดความงดงามทางภาษาอีกด้วย การใช้อุปสรรคในสื่อใหม่ ปรากฏ ดังนี้

“งานเลี้ยงลูก ถือว่าเป็นการบำเพ็ญบารมีก็ได้ โดยเฉพาะถ้าลูกคือมากๆ ก็ให้
บำเพ็ญบารมีคือความอดทน ถ้าพูดอะไรแล้วลูกไม่ฟัง ก็เตือนตนเองว่า เราต้องเป็นพ่อแม่
มืออาชีพให้หนักกว่านี้อีก”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“เด็กๆ ทุกคนก็คือ เพชรนิลจินดาที่รอการเจียรไน ครู พ่อแม่ ชุมชน คือนายช่าง
เจียรไน โดยศักยภาพทางสติปัญญาของเด็กไม่ว่าจะประเทศไหน มีศักยภาพไม่ต่างกัน
รอเพียงนายช่างจะเป็นผู้เจียรไน”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“เราเป็น “นักศึกษาตัวน้อยๆ “แห่งมหาวิทยาลัยชีวิต บทเรียนทุกบทของชีวิตมีไว้เพื่อให้เราเรียน ไม่ได้มีไว้เพื่อเป็นหน้าหนังสือ”

(ทวิตเตอร์, 2554: ออนไลน์)

“มนุษย์ทุกคนก็เป็นเช่นดอกบัว คือมีศักยภาพที่จะผลิบานฉันใด มนุษย์ทุกคนก็มีศักยภาพที่จะเป็นพุทธะ คือเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น เบิกบาน”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

5.2.5 บุคลาธิษฐาน

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของท่านว.ชिरเมธี ปรากฏการใช้บุคลาธิษฐานในลักษณะการนำสิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นนามธรรม สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดและอากัปกริยาต่างๆ ได้เหมือนมนุษย์ ซึ่งปรากฏในสื่อโทรทัศน์เพียงเล็กน้อย และโดยมากจะปรากฏในวิทยุและสื่อใหม่ ดังนี้

สื่อโทรทัศน์

การใช้บุคลาธิษฐานในสื่อโทรทัศน์ปรากฏเพียงครั้งเดียว คือการกล่าวถึงวิธีการจัดการความโกรธตามแนวทาง ที่เรียกว่า กุศโลบาย คลายความโกรธ ซึ่งประกอบด้วย 1. ต้องงดพูด 2.งดตัดสินใจ 3.เดินออกไปจากสถานการณ์ 4.หาอะไรสักอย่างมาทำ 5.นั่งสมาธิ และทิ้งท้ายคำคมไว้ว่า

“... ใครทำได้ทั้ง 5 ประการนี้ จะเป็นฝ่ายจัดการความโกรธ **ไม่ถูกความโกรธจัดการ** อีกต่อไป”

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

(ภาพที่ 29 ภาพประกอบการใช้อุปมาอุปไมยในสื่อโทรทัศน์)

สื่อวิทยุ

บุคลาธิษฐานที่ในสื่อวิทยุ ปรากฏในลักษณะ การยกสิ่งที่เป็นนามธรรมใกล้ตัว เป็นสิ่งที่คนในสังคมกำลังให้ความสนใจ นำมาทำกิจกรรมเหมือนมนุษย์ หรือให้สถานภาพความเป็นมนุษย์ปรากฏ ดังนี้

“ทำไมพระจันทร์ขยับส่งแสงจาง พระจันทร์ไม่คิดอย่างนั้นหรอก เหมือนวันที่พระจันทร์ส่องแสงจ้าได้ไหม คนไทยก็บอกว่านี่แหละ**พระจันทร์นี่ยิ้มให้คนไทย** โดยเฉพาะเลย ไม่หรอก**พระจันทร์ไม่ได้คิดอย่างนั้น** พระจันทร์เป็นจันทร์ก็ส่อง ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เหมือนนกบางตัวที่เขาร้องเพลงไม่ใช่เพราะเขาคิดว่า ใ้ ค่ายแกรมมี่นะ จะมาได้ยินเข้าแล้วก็มาบันทึกเสียง ไม่หรอก**นกเขาแค่ร้องเพลง”**

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...ใครที่กำลังแย่งอำนาจคิดดีดีนะ ได้มาแล้วบางที่**อำนาจเค้าไม่อยู่กับคนที่แย่งมาได้นะ...**”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...ก็ชิมดู รสมันแต่ะชีวหาประสาท แล่นเข้าไปในลิ้นเลย อ้อ ไม่เลวนะ อร่อยเหมือนกันนะ เปลี่ยนทัศนคติไปนิดนึง ปกติจะถ้าเราไม่ถูกกระตุ้นเราจะโลกใหม่ ก็เลสมันก็มีอยู่ แต่มันจะตื่นขึ้นมาใหม่ มนุษย์มันก็อย่างนั้นนะ แต่พอการตลาดมายั่วให้อยากให้ซื้อหน่อย ก็เลสมันตื่นเลยนะ **กิเลสมันอยากนั่งหน้า...**”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...**ความรู้สึกไม่เทียบหน้าไม่เทียบตา กำลังเล่นงานเรา และมันก็บีบ**เอาความสามารถของเราไปด้วย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

การใช้บุคลาธิษฐานที่ปรากฏในสื่อใหม่นั้นมีการใช้จำนวนมาก ซึ่งเป็นการใช้ในลักษณะการนำสิ่งที่เป็นนามธรรมแต่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น ความสุข ความทุกข์ กิเลส ฯลฯ นำนามธรรมเหล่านั้นมาแสดงออกปกริยาเหมือนมนุษย์ ให้มีความรู้สึกนึกคิด มีจิตใจเหมือนมนุษย์ ปรากฏดังนี้

“ตั้งทำรับมือกับความทุกข์ให้ดีๆ อย่างมีสติ แล้วจะเห็นว่า**ความทุกข์กำลังสอนเรา** เขาไม่ได้ทำร้ายเรา ถ้าเรารู้จักเอาประโยชน์จากความทุกข์ ความสุขก็อยู่ตรงนั้น”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ความเมื่อนำมาใช้อาจเป็นแรงผลักดันที่มีพลังให้คนทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้มีอำนาจยิ่งขึ้นและยิ่งขึ้น พร้อม ๆ กันนั้นมันทำให้เราลืมทุกสิ่งทุกอย่างไม่แยแสต่อ**เสียงเรียกร้องของศีลธรรมหรือมโนธรรม**”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“คุณให้ราคาต่อเรื่องใดมากๆ จงระวัง**เรื่องนั้นมันจะกัดคุณ**”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“**ความเรียบง่ายเป็นพี่น้องกับความสุข** ชีวิตยิ่งเรียบง่ายยิ่งเข้าใจความสุข”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“อย่าหมกมุ่นแก้ปัญหาของตนเองมากนัก **โลกยังมีแ่งมุมน่ารักอีกมากมายให้ชื่นชม**”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

5.2.6 การใช้คำปฏิทรรศน์

ปฏิทรรศน์ (Paradox) บางตำราเรียกว่า ปฏิภาคพจน์ เป็นการนำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมาวางไว้ด้วยกัน ดูอย่างผิวเผินแล้วจะขัดกันเอง หรือไม่น่าเป็นไปได้ แต่ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งและจะเห็นว่าเป็นไปได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสื่อใหม่เนื่องจากการใช้คำปฏิทรรศน์ปรากฏในสื่อใหม่เพียงเท่านั้น ดังนี้

“ประสบการณ์ที่เลว อาจก่อให้เกิดบทเรียนที่ดี”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“คนที่เก่งไม่ใช่คนที่รับเฉพาะ**คำสรรเสริญ** แต่คือคนที่**รับคำนิทา**ได้ดีพอๆ กัน
ด้วย”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ถ้า “รู้เท่าทัน” สิ่งที่อยู่ตรงหน้าอย่างมีสติ **ทุกข์**อาจกลายเป็น**สุข** **ปัญหา**อาจกลายเป็น**ปัญญา** **วิกฤติ**อาจถูกแปรเป็น**โอกาส**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“**ชนะ**อย่าล้าพอง **แพ้อ**อย่าหดหู่ **ชีวิต**มีขึ้นมีลงเป็น**ธรรมดา** **ยาม**ขึ้นจงอย่า
ประมาท **ยาม**แพ้งให้**โอกาส**ตัวเองได้**เริ่มต้น**ใหม่”

(ว.วชิรเมธี, 2553: ออนไลน์)

“**สิ่งใด**เกิดขึ้น **สิ่งนั้น**ดับลง **นี่**เป็น**กฎธรรมดา** **ใคร**ไม่ยอมรับ**ในกฎนี้** ก็**ยาก**จะมี
ชีวิตที่**สงบเย็น**”

(เฟซบุ๊ก, 31 ธันวาคม, 2553)

“ถ้า “รู้เท่าทัน” สิ่งที่อยู่ตรงหน้าอย่างมีสติ **ทุกข์**อาจกลายเป็น**สุข** **ปัญหา**อาจ
กลายเป็น**ปัญญา** **วิกฤติ**อาจถูกแปรเป็น**โอกาส**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

5.3 จุดจับใจในสาร

นอกจากการใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนข้างต้นแล้ว พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ยังมีความโดดเด่นในการใช้จุดจับใจในสารผสมผสานอย่างกลมกลืนลงไปกับถ้อยคำธรรมะที่ปรากฏผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ซึ่งส่งผลให้สารธรรมะที่เผยแพร่มาออกมา นั้น สามารถสร้างความสนใจ สร้างอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด รวมถึงมีส่วนช่วยในการโน้มน้าวใจของผู้รับสารธรรมะให้คล้อยตามสารธรรมะที่นำเสนออีกด้วย จุดจับใจที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี ที่พบในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ เรียงตามลำดับความโดดเด่นได้ ดังนี้

5.3.1 จุดจับใจด้านความอบอุ่น

จุดจับใจด้านความอบอุ่น ที่พบในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาภูติ ชัยวชิรเมธีซึ่ง ปรากฏในลักษณะถ้อยคำที่สร้างอารมณ์ให้เกิดความรัก ความสัมพันธ์ทั้งใน ครอบครัว ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน และระหว่างคนในสังคมในประเทศเดียวกัน ซึ่งล้วนเป็น ความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ความอบอุ่น ความรักในพวกพ้องเพื่อนมนุษย์ ความสุข และความกรุณาเมตตา ซึ่งปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

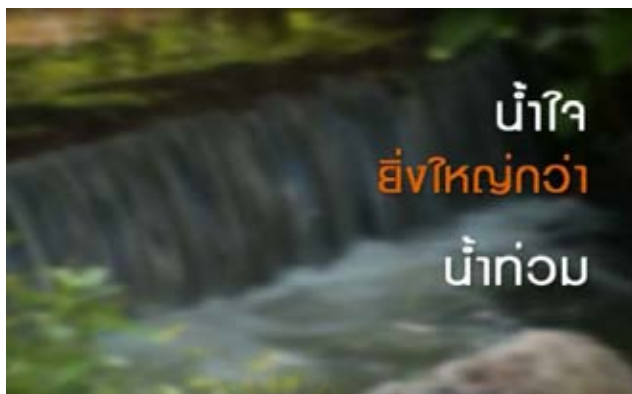
จุดจับใจด้านความอบอุ่นในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะการ กล่าวเพื่อสร้างความสมานฉันท์ของคนในสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การกลม่อเมลาให้ คนในชาติเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ดังนี้

“หากเราอยากให้คนไทยและลูกหลานของเราอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ก็ต้องช่วยกัน นำเอาสามัคคีธรรมมาประพฤติ ปฏิบัติกันอย่างจริงจังแพร่หลายกลายเป็นกระแสสังคม เมื่อคนส่วนใหญ่อยู่ในสามัคคีธรรม บ้านเมืองก็สงบสุข”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 127)

สื่อโทรทัศน์

จุดจับใจด้านความอบอุ่นในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะการ สร้างความเห็นอกเห็นใจเพื่อมนุษย์เมื่อกำลังเกิดวิกฤติ เช่น เมื่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ประสบภัยน้ำท่วม พระมหาภูติชัยวชิรเมธีมีการนำสื่อโทรทัศน์มาใช้เพื่อการโน้มน้าวใจให้ ช่วยเหลือเกื้อกูล รวมทั้งใช้กำลังใจผู้ที่กำลังประสบอุทกภัยด้วย

(ภาพที่ 30 ภาพการใช้จุดจับใจด้านความอบอุ่นในสื่อโทรทัศน์)

(ว.วชิรเมธี, รายการโทรทัศน์ ชุด “คำคมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี”)

สื่อวิทยุ

จุดจับใจด้านความอบอุ่นปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุ ปรากฏในการสร้างความปรองดองของคนในชาติ การช่วยเหลือ สัมผัสความสามัคคี เช่น

“พอมีคนมาช่วยจัดพิมพ์ ธรรมะก็จะเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล ”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อใหม่

จุดจับใจด้านความอบอุ่นในสื่อใหม่ ปรากฏจุดจับใจด้านความอบอุ่นในแง่การกระตุ้นให้เกิดความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สรรพสัตว์ทั้งหลาย การใช้จุดจูงใจโน้มน้าวให้เป็นผู้รู้จักลดความเห็นแก่ตัว แต่ให้เป็นผู้ที่รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน ปรากฏดังนี้

“เรียนรู้ที่จะรักตัวเองผ่านการรักผู้อื่น แล้วท่านจะค้นพบความรักที่ไม่เหือดหาย”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“รักคนอื่นคือศิลปะในการรักตนเอง เห็นแก่ตัว คือ อุบายทำร้ายตนเอง”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“ก่อนนอน... จงแม่เมตตาให้คนที่เรารัก จงแม่เมตตาให้คนที่เราซึ้ง จงแม่เมตตาให้คนที่เราคิดถึง จงแม่เมตตาให้สรรพสัตว์ด้วยความปรารถนาดีในราคาเดียวกัน”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“จงรักคนที่เขาเกลียดเราเพราะเขามีต้นทุนคือความรักในหัวใจน้อย ถ้าคุณสามารถรักคนที่เกลียดคุณและเห็นคุณเป็นศัตรูได้มัน จะเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่มาก”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“ธรรมชาติต้องการสอนให้เราอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย บางสิ่งที่เขาขาดเราอาจมี บางสิ่งที่เขาดีเราอาจด้อย เราเกิดมาเพื่อเติมเต็มกันและกัน”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

5.3.2 จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน

การใช้จุดจับใจโดยใช้อารมณ์ขัน ที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาจุฬิชาวัชรเมธีนั้น ปรากฏในลักษณะการยกเรื่องราวที่มีอารมณ์ขันแทรกเข้ามาในเรื่อง เพื่อให้ธรรมะที่สอนนั้นไม่น่าเบื่อ ซึ่งสามารถทำให้บรรลุมรรคผลได้ คือ การถ่ายทอดธรรมะที่ต้องการนำเสนอได้ ทั้งยังสร้างความน่าสนใจได้ดี อีกทั้งอารมณ์ขันยังสามารถกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกอื่นๆ ตามมาด้วย เช่น ความรู้สึกมีชีวิตชีวา สนุกสนาน มีความสุข ซึ่งการใช้อารมณ์ขันปรากฏและโดดเด่นมากในสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุ และพบในสื่อหนังสือพิมพ์มีเพียงเล็กน้อย ดังนี้

สื่อวิทยุ

การใช้จุดจับใจโดยใช้อารมณ์ขัน ที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาจุฬิชาวัชรเมธีนั้น ที่ปรากฏในสื่อวิทยุ ปรากฏดังนี้

“...การที่คนดั่งในข่าว 2 คน คนหนึ่งก็หล่อ คนหนึ่งก็สวย มาเป็นข่าวดัง ทำยังกะว่า 2 คนนี้เป็น ส.ส. นะ เพราะคนสนใจกันทั่วประเทศ 2 อาทิตย์นี้ข่าวหน้าหนึ่งก็ลงความสัมพันธ์ของ 2 คนนี้ แล้วก็ลามไปถึงมีผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องกับอีก 4 คน ดินะ ไม่บอกว่าคุณอีกด้วย!...”

(ว.วัชรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...ครั้งหนึ่งพระอาจารย์เคยไปเจอกับต้นรูปลูกหนึ่ง พออาตมาภาพขึ้นไปก็มานั่งคุยกับอาตมา อาตมาถามว่า อ้าว...แล้วใครขับเครื่องล่ะ?”

“ผมตั้งเกียรติโนมิตี (หัวเราะ)”

อาตมาบอก มันเข้าไปในห้องเครื่องเลย ไปคุยกันข้างใน...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

“...มองโดยรวมก็น่าชื่นใจว่าชาวอินตาเลียนก็รู้จักพระพุทธศาสนา...พุทธศาสนวันหนึ่งถ้าเสื่อมจากเมืองไทยก็ไม่หายไปจากโลกหรอก...มาที่นี่พระอาจารย์ได้รับการต้อนรับอย่างดี ได้รับการอุปถัมภ์จากคุณโยมบุษบา เป็นผู้ที่คอยประสานงาน ดูแลการอยู่ การฉันท์ การเดินทางไปในนามนี้ **จัดหามาให้คุณเทศน์ มะเขือเทศ มะขามเทศ** ให้อาตมาอย่างดีที่สุดเลย...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

สื่อสิ่งพิมพ์

การใช้อารมณ์ขัน ปรากฏเช่นเดียวกันในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ กล่าวคือ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี จะมีการใช้อารมณ์ขันแทรกในการดำเนินเรื่องเพื่อให้ธรรมชาติสื่อสารออกไปนั้น สนุกสนานและชวนติดตามมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“พระอาจารย์จะให้ดิฉันทำอะไร พระอาจารย์คือที่พึ่งสุดท้าย พระอาจารย์จะต้องรับผิดชอบชีวิตของดิฉัน อ้าว ตอนแต่งกันไม่คุยอย่างนี้ ตอนแต่งกันตอนจีบกันไม่เห็นมาบอกพระอาจารย์ พอไม่มีลูกมาบอกให้อาตมาช่วย”

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

5.3.3 จุดจับใจด้านอารมณ์

การใช้จุดจับใจในสาร ประเภทจุดจับใจโดยใช้อารมณ์ที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมชาติของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ปรากฏการใช้ภาษาที่เจืออารมณ์ในถ้อยคำธรรมชาติ โดยปรากฏในลักษณะการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแรงๆ เพื่อสร้างความตระหนัก เพื่อให้สติ ผ่านถ้อยคำที่กระทบใจเหล่านี้ ซึ่งปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภท สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ นิยม ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

จุดจับใจโดยใช้อารมณ์ที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมชาติของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏในลักษณะการทิ้งท้ายด้วยคำพูดแรงๆ เพื่อเตือนสติให้ครุ่นคิด

พิจารณา หลังจากทีพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีถ่ายทอดธรรมะประการสำคัญ ให้แก่ผู้อ่านแล้ว ก็จะจบด้วยคำพูดที่เร้าอารมณ์ในตอนท้าย เช่น

“...คุณภาพชีวิตของคนทำงานก็จะเติบโตขึ้นพร้อมๆ กับคุณภาพของงานตามไปด้วย ไม่ใช่ใช้ทำงานให้คนอื่นมีความสุข แต่ตัวเองทุกข์แทบล้มประดาตาย!”

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

สื่อใหม่

จุดจับใจโดยใช้อารมณ์ที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในสื่อใหม่ ปรากฏในลักษณะการใช้คำพูดแรงๆ เพื่อเตือนสติ หรือเร้าอารมณ์ผู้อ่าน ทั้งนี้ก็เพื่อเกิดการใช้คำที่กระทบใจและการพิจารณาตามหลักคำสอน ดังนี้

“อุทิศตนทำความดีจนถูกวิจารณ์ ยิ่งดีกว่**ดักดาน**อยู่เงียบๆ (โดยไม่ยอมทำอะไร) จนไม่มีคำพ้อที่จะถูกพุดถึง”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“คนไม่ป่วยกายอายุร้อยปียังหาได้ แต่คนไม่ป่วยใจแม้สักนาที**แทบหาไม่ได้** ป่วยด้วยโรคอะไร ก็ไม่ร้ายเท่ากับป่วยเพราะโรค**คิดแคบมองใกล้ใฝ่ต่ำ**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“อย่ากลัวคนจะมาตำหนิ แต่จงกลัวว่าตัวเองจะทำผิด อย่ากลัวที่จะรับรู้**ความบกพร่อง**ของตน แต่จงกลัวว่าตนจะเป็นคน**ที่ดีได้ไม่จริง**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“หากรักพ้อ อย่าถามว่าฉันจะได้อะไร แต่ถามว่าฉันจะให้อะไร เราคนไทย**ไม่ทำตามคำพ้อสอนแล้วอย่าอ้อนว่ารักพ้อ**”

(เฟซบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

5.3.3 จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง

จุดจับใจด้านความเป็นตัวเองที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ปรากฏในลักษณะการชี้ให้เห็นถึงศักยภาพในตัวของมนุษย์ที่มีความสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ มีความสามารถในการขจัดทุกข์ พัฒนาชีวิตและใช้ชีวิตในทุกวันให้มี

ความสุขได้ ซึ่งการใช้จุดจับใจด้านความเป็นตัวเองนี้สอดคล้องกับหลักของศาสนาพุทธในเรื่องของการเป็นที่พึ่งแห่งตน การเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งจุดจับใจด้านความเป็นตัวเองที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธีปรากฏในสื่อใหม่เป็นจำนวนมากและปรากฏในสื่อวิทยุเล็กน้อย ดังนี้

สื่อใหม่

จุดจับใจด้านความเป็นตัวเองที่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธีผ่านสื่อใหม่ ปรากฏในลักษณะการให้กำลังใจ และการเชื่อมั่นในศักยภาพความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ เรื่องของการเป็นที่พึ่งแห่งตน พระมหาภูติชัยวิชิตเมธี จะมีหลักธรรมะที่เน้นให้เห็นถึงศักยภาพในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล การสร้างความเชื่อ สร้างความมุ่งมั่นและความภาคภูมิใจในตัวเอง ปรากฏดังนี้

“คุณจะศรัทธาภูมิกคนไหนก็ได้ แต่อย่าศรัทธาหมัดใจจนหลงลืมศรัทธาในมันสมอง
สองมือของตนเอง”

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

“อย่าเอาแต่เฝ้าชื่นชมความสำเร็จของคนอื่น ตัวเธอก็มีศักยภาพที่จะประสบ
ความสำเร็จเช่นเดียวกัน ขออย่างเดียว จงอย่าดูถูกตัวเองเท่านั้น”

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

“ความสำเร็จไม่ถูกสงวนไว้สำหรับใครบางคน หากแต่เป็นสิทธิ์ของเราทุกคน ที่มี
ความมุ่งมั่น”

(ทวิตเตอร์, 2553: ออนไลน์)

“พรที่ประเสริฐไม่ได้เกิดจากพระเจ้า แต่มาจากมันสมองสองมือของเรานี่เอง”

(ทวิตเตอร์, 2554: ออนไลน์)

สื่อวิทยุ

จุดจับใจด้านความเป็นตัวเองที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธี ปรากฏในสื่อวิทยุดังนี้

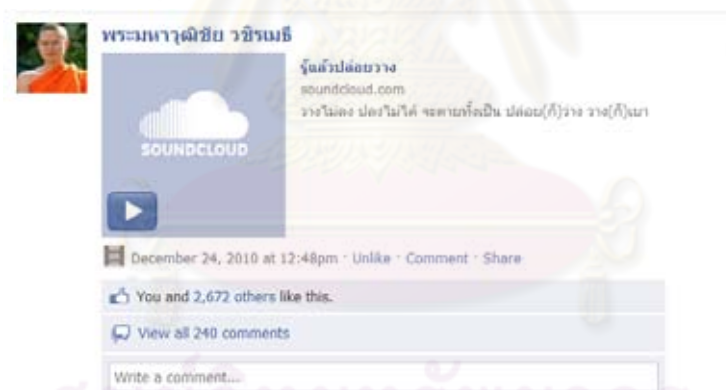
“...พุทธศาสนาก็ยอมให้คุณนับถือวัตถุมงคลเป็นสรณะได้ แต่ต้องไม่มากเกินไป
กว่าการนับถือตัวเอง...คุณจะนับถือวัตถุมงคล นับถืออะไรก็ตามต้องไม่มากเกินไปกว่า
การนับถือตนเอง...”

(ว.วชิรเมธี, รายการวิทยุ “การเดินทางของความคิด”)

5.3.5 จุดจับใจด้านดนตรี

จุดจับใจด้านดนตรีที่พบในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬิชาชัยวชิรเมธีนั้น ปรากฏเฉพาะ
ในสื่อเฟสบุ๊คเท่านั้น ซึ่งจุดจับใจด้านดนตรีที่พบจะปรากฏในลักษณะการนำดนตรีมาประกอบคำ
ร้อง ซึ่งพระมหาจุฬิชาชัยวชิรเมธีเป็นผู้แต่ง นำมาสร้างเป็นบทเพลงธรรมะร่วมสมัยประกอบดนตรี ซึ่ง
ดนตรีมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการสร้างอารมณ์ความรู้สึกในการรับฟัง และสามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟัง
เกิดความชอบได้ในที่สุด

จุดจับใจด้านดนตรีที่ปรากฏในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาจุฬิชาชัยวชิรเมธีปรากฏใน
สื่อใหม่เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

(ภาพที่ 31 ภาพการใช้จุดจับใจด้านดนตรีในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ค, 2553: ออนไลน์)

เพลงรู้แล้วปล่อยวาง เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ละการยึดมั่นถือมั่น เพื่อชีวิตที่มี
ความสุข หมั่นใช้ชีวิตด้วยความมีสติ ตามดู ตามรู้ กาย เวทนา จิต ธรรม ละความโกรธและใช้ชีวิต
ทุกวันให้คุ้มค่าให้มากที่สุด

(ภาพที่ 32 ภาพการใช้จุดจับใจด้านดนตรีในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ก, 2553: ออนไลน์)

เพลงอนุสาวรีย์ของพ่อแม่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับสายใยความรักระหว่างแม่กับลูก กล่าวคือ เป็นคำสอนของแม่ในแง่มุมต่างๆ ที่พ่่าสอนลูกในการใช้ชีวิต เช่น การเป็นผู้รู้จักให้ รู้จักบุญกุศล รู้จักศีลธรรมดีงาม เพราะหากลูกเป็นคนดีแล้วนั้น ลูกก็เปรียบเหมือนอนุสาวรีย์ที่งดงามของแม่

(ภาพที่ 33 ภาพการใช้จุดจับใจด้านดนตรีในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ก, 2554: ออนไลน์)

เพลงกีฬาไม่ไร้กาลี เป็นเพลงเชิญชวนให้เล่นกีฬาด้วยน้ำใจนักกีฬา แต่งขึ้นเพื่อใช้ในกิจกรรม การแข่งขันกีฬาฟุตบอลนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ว.คัพ 2011 เพื่อมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน ดนตรีและทำนองของเพลงให้ความรู้สึกอีกheim เหมือนกับเพลงที่ใช้ประกอบการแข่งขันกีฬาที่มีอยู่โดยทั่วไป

5.3.6 จุดจับใจด้านดาราศาสตร์

จุดจับใจด้านดาราศาสตร์ที่พบในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาภูติชัยวชิรเมธี ปรากฏในลักษณะการนำดารามาใช้ในสื่อเฟสบุ๊ค โดยนำดาราศาสตร์หรือนักร้องซึ่งเป็นที่ยอดนิยมและโด่งดังของเมืองไทยมานำเสนอในแง่มุมของธรรมะที่ร่วมสมัย ปรากฏในสื่อชนิดเดียว คือ สื่อใหม่ ซึ่งนำการานักร้องที่มีชื่อเสียงยอดนิยม คือ เบิร์ด ธงชัย แมคอินไตย์ และมีการนำดาราศาสตร์ นักแสดง ผู้ประกาศข่าวที่เป็นที่รู้จัก ออกมาเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ ปฏิบัติธรรม ดังนี้

(ภาพที่ 34 ภาพการใช้จุดจับใจด้านดาราศาสตร์ในสื่อใหม่)

(เฟสบุ๊ค, 2553: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า การนำเสนอธรรมะผ่านสื่อเฟสบุ๊ค โดยนำเพลงของเบิร์ด ธงชัย แมคอินไตย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักร้องที่มีแฟนเพลงเป็นจำนวนมาก โดยเนื้อหาของเพลง จะเป็นบทเพลงที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคนที่แม้เกิดมาพิการ แม้จะเหนื่อยหรือท้อ แต่ทุกชีวิตก็ต้องดิ้นรนสู้ต่อไป ซื่อเพียงแต่มีแรงใจและความหวัง ซึ่งการนำนักร้องซึ่งเป็นที่ยอดนิยม ประกอบการสื่อสารธรรมะ สามารถสร้างความสนใจ หรือจูงใจให้คนมาสนใจมากยิ่งขึ้น ประกอบกับบทเพลงที่มีความไพเราะ ย่อมทำให้คนรู้สึกว่าการที่กำลังนำเสนอไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ

(ภาพที่ 35 พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีกับนักแสดง
ในงานฟื้นใจ ฟื้นรอยยิ้ม จังหวัดอุยธยา)

(ภาพที่ 36 ทีมผู้ประกาศข่าวเชิญชวน
ร่วมงาน ฟื้นน้ำใจ สู้ภัยน้ำท่วม)

(ภาพที่ 37 นักร้องลูกทุ่ง คุณอากาศกรณ
นครสวรรค์ ร่วมกล่าวในงานฟื้นใจ ฟื้นรอยยิ้ม)

(ภาพที่ 38 พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี พร้อมเหล่า
ดารานักแสดง ชวนประชาชนปฏิบัติธรรมในงาน
ส่งท้ายด้วยธรรม ต้อนรับด้วยศีล)

จากการวิจัยข้างต้นพบว่า การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ใช้วาทศิลป์ทางภาษาหลากหลายประเภท ซึ่งวาทศิลป์ที่ปรากฏในแต่ละสื่อ นั้น มีความมากน้อย แตกต่างกันไปตามลักษณะของสื่อ ซึ่งล้วนปรากฏการใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะทั้งสิ้น วาทศิลป์ทางภาษาที่พบในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีช่วยให้ธรรมะที่ถ่ายทอดออกมานั้นมีความงดงาม และกระทบใจผู้ฟังหรือผู้อ่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยให้การเผยแพร่ธรรมะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ยังปรากฏการใช้จุดจับใจในสาร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยในการโน้มน้าวใจ ให้เกิดการรับรู้และประพฤติตาม เพราะการโน้มน้าวใจมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารให้มากยิ่งขึ้น จนก่อให้เกิดการเห็นด้วยคล้อยตาม รวมถึงก่อให้เกิดการยอมรับ และการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และประพฤติตามในที่สุด

ตารางที่ 4: ตารางการใช้วาทศิลป์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยศิริเมธี
ผ่านสื่อสารมวลชน

สื่อ วาทศิลป์	สื่อสิ่งพิมพ์	สื่อโทรทัศน์	สื่อวิทยุ	สื่อใหม่
การใช้สัมผัส	/	/	/	/
การขำคำและกลุ่มคำ	/	/	/	/
การใช้คำซ้อน	/	x	/	/
การสร้างคำประสมขึ้นใหม่	/	x	/	/
การใช้สำนวนและคำขวัญ	/	/	/	x
การสร้างสำนวนหรือคำ ขวัญขึ้นใหม่	x	/	x	/
คำต่างประเทศ	/	x	/	x
คำซ้ำ	/	x	x	/

/ = ปรากฏ
x = ไม่ปรากฏ

จากตารางข้างต้นสามารถเห็นได้ว่าการใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยศิริเมธีปรากฏเป็นจำนวนมาก โดยมีการใช้วาทศิลป์ทางภาษาแทบทุกชนิดในการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น หากสังเกตจากตารางแล้วพบว่า ของพระมหาอุทิศชัยศิริเมธีมีการใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะที่เป็นภาษาเขียนมากกว่าภาษาพูด เห็นได้จากในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ มีการนำวาทศิลป์ทางภาษามาใช้แทบทุกชนิด ทั้งนี้เป็นเพราะในสื่อที่สื่อเขียน หรือเป็นการเขียน พระมหาอุทิศชัยศิริเมธีจะมีเวลาในการกลั่นกรองถ้อยคำภาษาให้มีความสวยงาม สละสลวยมากกว่า นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในสื่อวิทยุเองก็มีการใช้วาทศิลป์ทางภาษาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน โดยปรากฏวาทศิลป์ทางภาษาที่ใช้ในสื่อวิทยุทุกชนิด ยกเว้น การสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นมาใหม่และการใช้คำซ้ำ จากตารางชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในสื่อโทรทัศน์มีการปรากฏการใช้วาทศิลป์น้อยกว่าสื่อสารมวลชนประเภทอื่นๆ ทั้งนี้ อาจเกิดจากข้อจำกัดของสื่อที่ต้องถูกจำกัดด้วยระยะเวลาในการออกอากาศ

หากพิจารณาตามลักษณะทางวรรณศิลป์ทางภาษาพบว่าพระมหาอุทิศชัยศิริเมธีมีการใช้สัมผัสปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกประเภท การใช้สัมผัสจึงเป็นลักษณะเด่นในการใช้วาทศิลป์ทาง

ภาษาเพื่อสื่อสารธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี เนื่องจากพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจะมีการนำสัมผัสมาใช้เชื่อมโยงในระหว่างถ้อยคำ ระหว่างข้อความ ทำให้ภาษาธรรมะนั้นมีความงดงามไพเราะ สละสลวย ก่อให้เกิดความลึกซึ้งกินใจและทกระทบใจผู้อ่าน ประกอบกับการซ้ำคำและกลุ่มคำของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีก็มีลักษณะการใช้ภาษาที่เด่นชัด คือ ไม่ว่าพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจะกล่าวถึงธรรมะประการใดผ่านสื่อสารมวลชนประเภทใดก็ตาม หากธรรมะหรือประเด็นธรรมะนั้นๆ ต้องการการย้ำให้เกิดความกระจ่างชัดเจนให้เด่นชัดแล้ว พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจะมีการซ้ำคำและกลุ่มคำเพื่อเน้นย้ำให้เกิดความเข้าใจ เกิดสติพิจารณาในเรื่องที่กำลังถ่ายทอด ผ่านสื่อสารมวลชนในทุกๆ สื่อ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดสติพิจารณาในถ้อยคำธรรมะที่ต้องการนำเสนอ ในส่วนของการใช้คำซ้อนและการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมีการใช้คำซ้อนและการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ในสื่อสารมวลชนทุกชนิด ยกเว้นในสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบรายการโทรทัศน์เป็นปัจจัยในการกำหนดเนื้อหา ให้มีลักษณะที่สั้นและกระชับเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสื่อและลักษณะรายการ ทำให้การใช้วาทศิลป์ทางภาษาทั้งการใช้คำซ้อนและการสร้างคำประสมขึ้นใหม่ ไม่สอดคล้องกับลักษณะสื่อที่เน้นความรวดเร็วของถ้อยคำ ในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์ของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจึงต้องนำเสนอถ้อยคำธรรมะที่ชัดเจนตรงประเด็น ฉะนั้นการนำคำซ้อนที่มีลักษณะของคำที่มีความหมายขยายคำเดิมหรือขยายความหมาย การสร้างคำประสมขึ้นใหม่ จึงไม่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ที่การนำเสนอมักถูกจำกัดด้วยระยะเวลา

ในส่วนวาทศิลป์ของการใช้สำนวนและคำขวัญ พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมีการใช้สำนวนและคำขวัญในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ ยกเว้นสื่อใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากสำนวนและคำขวัญสามารถไปปรากฏได้ในทุกๆ สื่อเพื่อช่วยในการเสริมความหมายของถ้อยคำธรรมะให้มีความชัดเจน และเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น โดยการยกการใช้สำนวนและคำขวัญที่คนโดยมากรู้จักและใช้กันทั่วไปขึ้นมาเสริมประเด็นธรรมะที่ต้องการนำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามในสื่อประเภทสื่อใหม่ ด้วยลักษณะของสื่อที่ถูกจำกัดด้วยจำนวนตัวอักษร ให้มีความยาวได้ไม่เกิน 140 ตัวอักษรนั้น ทำให้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อใหม่ของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีไม่ปรากฏการยกสำนวนและคำขวัญขึ้นมาใช้เสริมความหมายหรือธรรมะที่มุ่งเสนอเลย เนื่องจากในสื่อใหม่ต้องการข้อความธรรมะที่สื่อสารด้วยข้อความสั้นๆ ง่ายๆ ปราศจากการยกตัวอย่างและการตีความหมาย แต่การใช้สำนวนและคำขวัญนั้น ต้องนำมาใช้ประกอบกับการตีความหมายอีกชั้นหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมะที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีต้องการสื่อสาร ในขณะที่การสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นมาใหม่สามารถปรากฏทั้งในสื่อโทรทัศน์และสื่อใหม่ เนื่องจากการสร้างสำนวนหรือคำขวัญขึ้นมาใหม่ เป็นการสร้างคำที่มีความหมายหรือมีใจความส่งเสริมสำนวนหรือคำขวัญที่รู้จักกันโดยทั่วไปขึ้นมาโดยการขยายความให้มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจึงไม่จำเป็นต้องใช้เวลาใน

การขยายความหมายของถ้อยคำเพิ่มเติมอีก ซึ่งสอดคล้องกับการไปปรากฏในสื่อโทรทัศน์และสื่อใหม่ ที่เน้นความรวดเร็วในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร

ในส่วนของการใช้คำต่างประเทศและการใช้คำซ้ำ ทั้งคำต่างประเทศและการใช้คำซ้ำปรากฏในลักษณะการใช้สื่อสารธรรมะเพื่อสื่อความหมายโดยทั่วไป ซึ่งคำต่างประเทศปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ คำต่างประเทศในสื่อสิ่งพิมพ์ช่วยทำให้ความหมายของคำมีชีวิตชีวก่อให้เกิดอรรถรสในการอ่าน และในสื่อวิทยุช่วยสื่อความหมายในคำที่ความหมายในภาษาไทยยังไม่มีคำบัญญัติและใช้ในกรณีที่เป็นชื่อเรียกเฉพาะเจาะจง ในส่วนของการใช้คำซ้ำปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ โดยปรากฏในลักษณะการใช้คำซ้ำเพื่อให้คำนั้นมีความหมายที่เบาลง โดยไม่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์และวิทยุ เนื่องจากในสื่อโทรทัศน์และวิทยุถูกจำกัดด้วยระยะเวลาการออกอากาศ จึงไม่ปรากฏการพูดซ้ำๆ ย้ำความเดิมเพื่อการถ่ายทอดธรรมะ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5: ตารางการใช้ภาพพจน์เพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉัย
วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

สื่อ ภาพพจน์	สื่อสิ่งพิมพ์	สื่อโทรทัศน์	สื่อวิทยุ	สื่อใหม่
คำถามเชิง วรรณศิลป์	/	/	/	/
การเปรียบเทียบ	/	/	/	/
อุปมา	/	/	x	/
อุปลักษณะ	/	x	/	/
บุคคลาธิษฐาน	x	/	/	/
คำปฏิทรรศน์	x	x	x	/

/ = ปรากฏ

x = ไม่ปรากฏ

การใช้ภาพพจน์ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ภาพพจน์ประเภทการใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ปรากฏอย่างโดดเด่นชัดเจนมากในสื่อสารมวลชน ทุกๆ ประเภท พระมหาอุจฉัยวชิรเมธีมีการนำการใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์มาใช้ในการถามที่ไม่ต้องการคำตอบ กล่าวคือ หลังจากที่พระมหาอุจฉัยวชิรเมธีถ่ายทอดธรรมะให้เป็นที่กระจ่างชัดเจนแล้ว ของพระมหาอุจฉัยวชิรเมธีจะมีการถามย้อนกลับ ซึ่งเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เป็นการถามเพื่อข้อมให้คิดหรือเป็นการถามเพื่อให้เกิดสติพิจารณาไตร่ตรองเพื่อให้เกิดปัญญา เกิดความเข้าใจในธรรมะเรื่องที่ต้องการถ่ายทอด ฉะนั้นไม่ว่าพระมหาอุจฉัยวชิรเมธีจะนำเสนอธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทใด ก็ล้วนปรากฏลักษณะการใช้ภาพพจน์การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ในสื่อสารมวลชนทุกประเภท ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นในการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุจฉัยวชิรเมธี เช่นเดียวกับการใช้ภาพพจน์ประเภทการเปรียบเทียบ ในสื่อสารมวลชนทุกชนิด พระมหาอุจฉัยวชิรเมธี ได้นำการเปรียบเทียบมาใช้เพื่อให้เห็นความชัดเจนในธรรมะที่ต้องการนำเสนอ ข้อดีของการใช้การเปรียบเทียบคือ การสามารถอธิบายให้เห็นข้อแตกต่างของสิ่ง 2 สิ่งอย่างชัดเจนโดยใช้คำไม่มาก และไม่จำเป็นต้องใช้การอธิบายขยายความนาน การเปรียบเทียบสามารถอธิบายเปรียบเทียบให้เห็น ข้อดี ข้อเสีย จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งที่ยกมาเปรียบเทียบกันได้อย่างตรงประเด็น

ชัดเจน จึงทำให้พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวี้นำการเปรียบเทียบมาใช้อธิบายธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน ในสื่อสารมวลชนทุกประเภท

การใช้อุปมาและอุปลักษณะก็ปรากฏชัดเจนเช่นเดียวกันในการเผยแพร่ธรรมะพระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีผ่านสื่อสารมวลชน กล่าวคือการใช้อุปมาและอุปลักษณะปรากฏการใช้ในสื่อสารมวลชนแทบทุกชนิด ยกเว้นเพียงในสื่อวิทยุไม่ปรากฏคำอุปมา และในสื่อโทรทัศน์ไม่ปรากฏคำอุปลักษณะ ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะของสื่อทั้งสื่อโทรทัศน์และวิทยุ ต่างเป็นสื่อที่เน้นการพูดในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จึงปรากฏการใช้อุปมาและอุปลักษณะน้อยกว่าสื่อที่เป็นการใช้ภาษาเขียนอย่างในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ ซึ่งมีเวลาในการขัดเกลาถ้อยคำสำนวนทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะมากกว่า

ในส่วนของการใช้บุคลาธิษฐานโดยการนำสิ่งที่ไม่มีชีวิต มาทำอากัปกริยาให้มีความรู้สึกนึกคิดหรือมีชีวิตเหมือนมนุษย์ พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีก็มีการนำบุคลาธิษฐานมาใช้เป็นจำนวนมากในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน เนื่องจากบุคลาธิษฐานมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการทำให้การถ่ายทอดธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีมีลีลาการแสดงธรรมที่สนุกสนาน มีชีวิตชีวาในถ้อยคำที่สื่อสารทั้งในการพูดและการเขียน อีกทั้งการยกสิ่งไม่มีชีวิตที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง มาถ่ายทอดแสดงธรรมให้นามธรรมเหล่านี้มีชีวิต มีจิตใจในการอธิบายธรรม นอกจากจะทำให้ธรรมะที่พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีต้องการสื่อสารสนุกเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจในนามธรรมเหล่านี้ที่พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวียกมาเปรียบเทียบได้อย่างกระจ่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น การใช้บุคลาธิษฐานจึงปรากฏในสื่อสารมวลชนแทบทุกสื่อที่พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีต้องการเผยแพร่ธรรมะ ยกเว้นในสื่อสารมวลชนชนิดเดียวคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เป็นเพราะในสื่อสิ่งพิมพ์โดยมากแล้วพระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีปรากฏการยกเรื่องราวที่มีขนาดยาวมานำเสนอ ในสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า เนื่องจากด้วยรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งมีพื้นที่ในการนำเสนอธรรมะมาก การยกเรื่องเล่า เรื่องราวในพุทธประวัติหรือประสบการณ์ที่พระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีประสบพบเจอ จึงสอดคล้องกับลักษณะการใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า ในส่วนของการใช้คำปฏิทรรศน์ ถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ชาวซิมบับเวีผ่านสื่อชนิดเดียว คือ สื่อใหม่ การยกคำปฏิทรรศน์ขึ้นมานำเสนอนั้นเป็นการนำคำที่มีความหมายเป็นคู่ขัดแย้ง หรือตรงข้ามกัน มาใช้ด้วยกันซึ่งเป็นการใช้คำสั้นๆ แต่ขัดแย้ง เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคำอย่างเด่นชัด นำคำที่มีความหมายชัดเจนในถ้อยคำอยู่แล้วมาใช้ ซึ่งการที่คำปฏิทรรศน์ไปปรากฏในสื่อใหม่ เนื่องจากมีความสอดคล้องกับลักษณะของสื่อใหม่ ที่เน้นการนำเสนอให้สั้น กระชับ ชัดเจน และคำปฏิทรรศน์ก็เป็นการใช้คำที่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง จึงทำให้คำปฏิทรรศน์นี้ปรากฏในสื่อใหม่เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 6: ตารางการใช้จุดจับใจในสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุฒติ
ชัชวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

สื่อ จุดจับใจในสาร	สื่อสิ่งพิมพ์	สื่อโทรทัศน์	สื่อวิทยุ	สื่อใหม่
จุดจับใจด้านความ อบอุ่น	/	/	/	/
จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน	/	x	/	x
จุดจับใจด้านอารมณ์	/	x	x	/
จุดจับใจด้านความเป็น ตัวเอง	x	x	/	/
จุดจับใจด้านดนตรี	x	x	x	/
จุดจับใจด้านดาราศาสตร์	x	x	x	/

/ = ปรากฏ

x = ไม่ปรากฏ

จากตารางข้างต้นชี้ให้เห็นว่าพระมหาอุฒติชัชวชิรเมธีมีการนำจุดจับใจในสารมาใช้อย่างโดดเด่นมากในสื่อใหม่ ทั้งนี้เพราะเหตุผลด้วย สื่อใหม่จำเป็นต้องนำเสนอให้สั้น กระชับ แต่ต้องสามารถดึงดูดคนให้สนใจ ฉะนั้นพระมหาอุฒติชัชวชิรเมธีจึงมีการนำการใช้จุดจับใจในสารเป็นจำนวนมากมาสร้างความสนใจในสื่อใหม่มากกว่าการนำจุดจับใจในสารไปใช้เผยแพร่ธรรมะในสื่อสารมวลชนประเภทอื่นๆ อย่างไรก็ตามการใช้จุดจับใจในสารยังคงปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุอยู่บ้าง โดยมีการปรากฏจุดจับใจด้านอารมณ์ขัน ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุฒติชัชวชิรเมธีในการเผยแพร่ธรรมะให้สนุกสนาน และให้ธรรมะนั้นไม่น่าเบื่อ แต่ในสื่อโทรทัศน์พบว่าแทบไม่มีการปรากฏการใช้จุดจับใจในสารเลย ปรากฏเพียงจุดจับใจในสารชนิดเดียวเท่านั้น คือ จุดจับใจด้านความอบอุ่น

จุดจับใจในสารที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อก็คือ จุดจับใจด้านความอบอุ่น ทั้งนี้เนื่องจากหลักธรรมพื้นฐานในพุทธศาสนา คือการสอนเรื่องของการรักความเมตตา กรุณา การมีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง คนในสังคมมีความแตกแยกกันมาก พระ

มหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธี จึงนำเสนอธรรมะที่สร้างความสมานฉันท์ของคนในสังคมเป็นอย่างดี จุดจับใจด้านความอบอุ่นจึงปรากฏในสื่อสารมวลชนแทบทุกสื่อเพื่อย้ำเตือนให้คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข จุดจับใจที่พบรองลงมา คือ จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน ซึ่งปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ ยกเว้นสื่อโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบรายการธรรมะของพระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์เป็นรายการธรรมะที่อยู่ท้ายของรูปแบบรายการวาไรตี้ข่าว รูปแบบของรายการข่าวจึงส่งผลให้รูปแบบรายการธรรมะของพระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีมีลักษณะที่ต้องสั้น กระชับ และนำเสนออย่างรวดเร็ว ฉะนั้นจึงไม่ปรากฏการนำอารมณ์ขันมาใช้กับสื่อโทรทัศน์ อีกทั้งสื่อโทรทัศน์สามารถกระจายไปสู่คนจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว และเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารมาก การออกรายการผ่านสื่อโทรทัศน์ จึงเสมือนการวางบุคลิก (Identity) ของพระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีว่าไม่ได้เน้นการนำเสนอธรรมะด้วยเสียงหัวเราะ แต่เน้นการนำเสนอธรรมะด้วยความคมคายทางภาษา ความลึกซึ้งของธรรมะ ที่สอดคล้องกับชื่อรายการ คือ “คมธรรมประจำวันกับท่านว.วชิรเมธี” เช่นเดียวกับในสื่อใหม่ก็ไม่ปรากฏการจุดจับใจด้านอารมณ์ขัน เนื่องจากลักษณะของสื่อเป็นตัวกำหนดข้อความตัวอักษรในการเผยแพร่ข้อความธรรมะ จึงไม่สามารถแสดงอารมณ์ขันผ่านทางถ้อยคำที่สั้นๆ ได้ ขณะที่ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ ด้วยลักษณะของสื่อที่มีความใกล้ชิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารมากกว่า พระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีจึงมีการนำอารมณ์ขันมาใช้เพื่อสร้างบรรยากาศการการแสดงธรรมะให้เป็นที่สนุกสนาน สร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เกิดอรรถรสในการอ่านและการฟังธรรมมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของจุดจับใจด้านอารมณ์พระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีนำจุดจับใจมาใช้ในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่ โดยมากจะใช้ในสื่อที่ให้ระยะเวลาในการอ่าน ทั้งนี้เนื่องจากจุดจับใจด้านอารมณ์เน้นการใช้คำพูดแรงๆ เพื่อสร้างสติ ฉะนั้นสื่อสารมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่จึงเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสื่อที่สามารถอ่านซ้ำได้ ในขณะที่จุดจับใจด้านอารมณ์ไม่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุเลย ด้วยเหตุที่เป็นรูปแบบสื่อที่จับใจ ไม่สามารถให้เวลาในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองตามธรรมะที่พระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธีนำเสนอ ในขณะที่จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง ปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อวิทยุและสื่อใหม่ แต่ไม่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์

ในส่วนจุดจับใจด้านดนตรีและดารา ปรากฏเพียงในสื่อใหม่เท่านั้น เนื่องจากด้วยลักษณะของสื่อใหม่ที่ให้ความเป็นเจ้าของ (Ownership) ฉะนั้นพระมหาอุคิษฐ์ยวชิรเมธี จึงสามารถโน้มน้าวใจด้วยกลวิธีการใดในสื่อใหม่ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการโพสรูป การโพสวิดีโอ การโพสเพลง ที่ส่งเสริมธรรมะ ก็ล้วนสามารถทำในสื่อใหม่ได้ทั้งสิ้น อีกทั้งลักษณะของสื่อใหม่ยังรองรับการใช้เทคโนโลยีใหม่ในรูปแบบต่างๆ ช่องทางสื่อใหม่จึงปรากฏการใช้จุดจับใจด้านดนตรีและดาราเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ในสื่อใหญ่อย่างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ ไม่ปรากฏการใช้จุดจับใจด้านดนตรี

และดาราเลย เนื่องจากพื้นที่ในสื่อใหญ่โดยมากไม่ได้มุ่งนำเสนอธรรมะเป็นหลัก จุดจับใจด้านดนตรีและดาราจึงไปปรากฏในสื่อสารมวลชนประเภทสื่อใหม่เพียงชนิดเดียว

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า จุดจับใจประเภทหนึ่งไม่ปรากฏในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ไม่ว่าจะ เป็น จุดจับใจด้านเพศ (Sex appeal) แม้ว่าจุดจับใจด้านเพศจะสร้าง ความสนใจโดยใช้เสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไปที่มีความต้องการ ทางเพศ ซึ่งปรากฏในวงการบันเทิงและโฆษณาของไทยเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ปรากฏในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี เนื่องจากศาสนากับเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ ห่างไกลกัน ศาสนามุ่งเน้นการสอนเพื่อขจัดความทุกข์ แสวงหาความหลุดพ้น ละเว้นในเรื่องของ กามคุณซึ่งถือเป็นปวงในการเจริญก้าวหน้าทางธรรม ฉะนั้นพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีจึงไม่มีการพูด ถึงเรื่องเพศหรือปรากฏการใช้จุดจับใจด้านเพศ (Sex appeal) เลย โดยมากเป็นการสอนในเรื่อง ของความรักอย่างไรให้ถูกต้อง ขจัดความเขลา เตือนสติคนให้อยู่ในศีลข้อ 3 คือ ไม่ประพฤตินิดใน กาม โดยเน้นย้ำหลักธรรมะที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

ความคิดเห็นของผู้รับสาร

ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

ผลการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับสารธรรมะทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการรับสื่อธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชนรูปแบบใดแบบหนึ่ง จากการศึกษาพบว่าผู้รับสาร มีความเห็นว่าพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีสามารถสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนได้อย่างแจ่มแจ้ง แตกฉาน การใช้ภาษาเพื่อการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีเป็นภาษาที่สั้น กระชับและเข้าใจง่าย รวมถึงบุคลิกลักษณะของผู้ส่งสารนั้นมีความน่าเชื่อถือ มีวิธีการนำเสนอธรรมะที่สนุกสนาน เหมาะสมกับเหตุการณ์ โดยผ่านรูปแบบสื่อต่างๆ ที่ทันสมัย ทำให้ผู้รับสารเห็นว่าธรรมะที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีถ่ายทอดนั้นไม่น่าเบื่อ และอยากเปิดรับธรรมจากพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีมากยิ่งขึ้น โดยผู้รับสารมีความคิดเห็น ดังนี้

6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร

6.1.1 พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีเป็นผู้มีบุคลิกที่ดี

เนื่องจากบุคลิกภาพของผู้พูดเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารพบว่า พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีบุคลิกภาพที่ดีในฐานะผู้ส่งสาร โดยผู้รับสารต่างมีความเห็นว่าพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี โดยเป็นพระที่มีความสุขุม เรียบร้อย มีศีล จริยวัตรอันงดงามและเป็นผู้มีความมั่นคงในศีลธรรม อีกทั้งลักษณะการวางตน วางกายสำรวม การวางมือ ท่าทางประกอบกริยาพูดจาอย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ทั้งยังมีไหวพริบไหวพริบปัญญาในการถ่ายทอดธรรมะได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความโอบอ้อมอารีช่วยเหลือเกื้อกูลมนุษยชาติตลอดมา จึงทำให้ในทัศนะของผู้รับสารพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและน่าศรัทธามาก ดังที่ผู้รับสารให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ท่านเป็นคนมี Cherish มากนะ หมายถึงเสน่ห์ที่ออกมาทางหน้าตา สีน้าเวลาที่พูดกับใคร แบบไม่ต้องทำอะไรเยอะเยอะ แค่น้ำท่านก็โอเคแล้ว ด้วย appearance ของท่าน ความเป็นกันเอง ที่ที่รู้สึกว่ามันสัมผัสได้ อย่างที่เวลาท่าน

กอดกับขี้ดดี ท่านกอดกับน้องเดียว ไม่เคยมีพระรูปไหนทำมาก่อนใน ดูจับต้องได้ บางทีเรานึกถึงพระขึ้นมา คือต้องนั่งขัดสมาธิ”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2554)

“ท่านทำให้รู้สึกว่าคุณไม่ได้เป็นพระที่สูงศักดิ์ เอ็มถึงยาก ด้วยวิธีการพูดวิธีการเขียนของท่าน”

(อัญญรัตน์ เขียมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“บุคลิกภาพท่านก็เป็นพระที่ดูอ่อนโยน เรียบร้อย ท่านไม่ได้ขายความสนุกสนานศรัทธาท่านเยอะเพราะท่านเข้าใจลึกซึ้งและเอามาถ่ายทอดได้ดี”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ด้วยบุคลิกของท่านเอง ท่านดูน่าเลื่อมใส เวลาเทศน์ก็น่าฟัง เพราะก็มีพระบางรูปที่เราดูไม่น่าเชื่อถือ ไม่น่าเข้าใจ ไม่น่าเข้าใกล้ ไม่น่าอยากฟัง”

(ดวงพร เกตุสมบุญ, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“บุคลิกของท่านมีส่วน บางทีคนเราก็ดูกันจากภาพลักษณ์ภายนอก เราว่าท่านสงบดี แต่ท่านก็ไม่ได้สงบเกินไป ท่านมีพูดแบบมีตลก มีขำ เราก็จะแบบไม่เบื่อ ก็จะอยากฟัง สนุกด้วยได้สาระด้วย”

(ปทุมวดี เรือนสิทธิ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.1.2 พระมหาอุทัยชิวชิตเมธีเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ

ด้วยความที่พระมหาอุทัยชิวชิตเมธีเป็นพหูสูต เป็นผู้ที่มีสติปัญญาลึกซึ้ง สามารถเข้าใจหลักคำธรรมะได้อย่างแจ่มแจ้งและแตกฉาน ทั้งยังสามารถถ่ายทอดธรรมะสู่ผู้รับสารได้อย่างชัดเจน ซึ่งเกิดจากการรู้จริง รู้แจ้งอย่างแจ่มกระจ่างในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำคำสอนนั้นมาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ อีกทั้งด้วยความที่พระมหาอุทัยชิวชิตเมธี มีการศึกษาสูงคือ เรียนจบเปรียญธรรม 9 ประโยคซึ่งถือเป็นระดับการศึกษาสูงสุดของคณะสงฆ์เทียบเท่าปริญญาเอก และยังเป็นพระที่มีประสบการณ์การ

ถ่ายทอดธรรมะสู่สาธารณชนมานาน โดยท่านได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันต่างๆ จำนวนกว่า 20 สถาบัน เป็นวิทยากรประจำรายการโทรทัศน์และวิทยากรบรรยายธรรมตามสถานที่ต่างๆ ประวัติและผลงานของพระมหาอุฒติชัชวชิรเมธีซึ่งมีประวัติและผลงานการศึกษาที่ดีพร้อม และความรู้ทางธรรมอย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน ทำให้ผู้รับสารต่างล้วนมีความเห็นว่พระมหาอุฒติชัชวชิรเมธี เป็นผู้รู้จริงอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องที่สอนทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งทำให้พระมหาอุฒติชัชวชิรเมธี เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดธรรมะได้อย่างน่าเชื่อถือเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

“ท่านน่าเชื่อถือมาก เวลาฟัง ท่านจะรู้จริง รู้แจ้ง แล้วเอามาพูด มันไม่เหมือนกับทางโลกที่มีเกรด มีปริญญา แต่อันนี้คือ กระจ่างแจ่มจากภายในค่ะ ไม่ได้ก้อปี่ใครมาพูด เป็นคำพูดของท่าน ซึ่งเกิดจากการรู้จริง”

(ปทุมวดี เรือนสีทิธิ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านแปลก คือ ท่านดูเด็ก แต่ท่านก็รู้เยอะเกินอายุท่าน จุดนี้ คือ จุดที่ทำให้คนมาสนใจท่านเป็นจุดแรกเลย เรื่องที่พูดก็ดูจะแก่พรรษา แต่ว่าทำไมหน้าเด็ก ทำไมหน้าใส ทำไมอายุเท่านี้ เป็นจุดที่ทำให้คนฟังท่าน”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2554)

“ท่านน่าศรัทธา แม้อายุท่านจะน้อย แต่ด้วยวิธีการสอน ด้วยน้ำเสียง ฟังแล้วดูรู้ว่าท่านแจ่มแจ้ง น่าเชื่อถือ น่าศรัทธา”

(สาวิตรี เตรียมโพธิ์, **สัมภาษณ์**, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านมีความน่าเชื่อถือมาก เพราะดูจากท่านอยู่ตรงนี้ ในสื่อสารมวลชนมาก็ปีแล้ว คนก็นับถือก็รู้จักท่านทั่วประเทศแล้ว คนก็รู้ว่าท่านเป็นพระปฏิบัติ และเป็นพระที่ถ่ายทอดธรรมะตลอดเวลา ทุกๆ ปีงานสัปดาห์หนังสือก็ต้องมีหนังสือของท่านออกมาไปโรมโท ก็เห็นๆ อยู่ว่าท่านสร้างผลงาน เลยเป็นตัวที่ทำให้ท่านน่าเชื่อถือด้วย”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านน่าจะเชื่อถือ เพราะ status ของท่านเป็นพระอยู่แล้ว ท่านก็ไม่โกหกอยู่ แล้ว คำสอนของพระทุกรูปน่าจะเชื่อถือ ยิ่งมีลูกศิษย์ ลูกหา นับถือ ดูสิ่งที่ท่านทำเพื่อสังคมด้วย ท่านเสียสละทำเพื่อสังคม”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

6.1.3 พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีรู้จักผู้รับสาร

จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารมีความเห็นว่า พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี สามารถทำให้ผู้ที่ได้อ่าน หรือได้ฟังธรรมะของท่านประทับใจในเรื่องที่อ่านหรือฟังได้ ไม่ว่าจะบุคคลที่อ่านหรือฟังเป็นบุคคลวัยใด ก็ล้วนเกิดความประทับใจในหลักธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีทั้งสิ้น โดยผู้รับสารมีความเห็นว่า พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีรู้จักผู้รับสาร เสมือนกับการเข้าไปนั่งในใจคนฟัง ทำให้ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีสามารถเข้าไปอยู่ในใจผู้รับสารได้ ไม่ว่าจะบุคคลเพศใดวัยใดก็ตาม ดังนี้

“ท่านรู้จักคนฟังนะ อย่างบางทีเห็นท่านไปเทศน์ตามบริษัท องค์กรต่างๆ ท่านก็มีการเตรียมตัว เตรียมธรรมะที่ท่านจะนำมาเทศน์ดี ตรงกับกลุ่มเป้าหมายดี”

(ดวงพร เกตสมบุญ, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านอาจไม่ได้ต้องการให้ใครมาเข้าใจท่าน แต่ท่านเลือกที่จะเข้าใจทุกๆ คน มากกว่า ท่านเลือกสิ่งที่คุณชอบ ไม่ว่าจะเด็กชอบ วัยรุ่นชอบ มาใส่ในธรรมะ พี่ว่ามันเจ๋งตรงนี้”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านดูคนฟังด้วย เล่าเรื่องใกล้ตัว ท่านใช้ความเป็นธรรมะเชิงรุกได้ดี ดีถึงดีมาก วิธีนี้มันได้ผลนะ อย่างในกลุ่มวัยรุ่นก็จะ เอ๊ะ ทำไมพระู้ พอดูถึงผู้นำท่านจะพูดถึง โอบามา แล้วผู้นำไทยล่ะ ก่อนที่ท่านจะโยงมาเข้าเรื่องการเมืองไทย พอเป็นกลุ่มวัยรุ่นท่านก็จะไม่พูดเรื่องโอบามา ท่านก็จะพูดเรื่องบริษัทยาหรือลินเช่ โฆษณาแทน ซึ่งคนก็จะอึ้งว่าท่านอ่านด้วยหรือ แต่จุดประสงค์ของท่านคือศึกษาเพื่อยกตัวอย่างให้เห็น อย่างเช่นว่า มีเงิน มีชื่อเสียง มีทุกอย่างแล้ว ยังทำตัวเหลวแหลกได้อีก ถ้าเป็น

กลุ่มคนทั่วไป อย่างตอนท่านไปที่หอจดหมายเหตุเป็นกลุ่มคนทั่วไป ที่สังเกตว่าท่านจะยกตัวอย่าง เช่น คุณหมอบระเวศ วะสี ที่เป็นคนไทย เพราะคนฟังมีความแตกต่างกันทั้งอาชีพ อายุ วัย เวลาที่ท่านไปเทศน์เฉพาะกลุ่มจริงๆ ท่านเหมือนไปศึกษามาว่าในกลุ่มนี้ควรจะเทศน์อะไร วิเคราะห์ผู้รับสารเป็นว่าง่าย ๆ”

(จวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

6.1.4 พระมหาอุทิศชัยศิริเมธีมีกลวิธีการนำเสนอธรรมะที่น่าสนใจ

จากความคิดเห็นของผู้รับสาร พบว่าพระมหาอุทิศชัยศิริเมธี มีกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะออกมาได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ พระมหาอุทิศชัยศิริเมธีสามารถนำธรรมะถ่ายทอดออกมาได้อย่างสนุกสนาน น่าฟังด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น การยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบให้เห็นภาพโดยใช้เรื่องที่น่าสนใจ ใกล้ตัว การใช้อารมณ์ขัน ใช้เพลง ข่าวหรือเรื่องที่กำลังอยู่ในกระแส การเล่าโดยการเรียงลำดับความสำคัญเป็นประเด็นๆ ซึ่งทำให้ธรรมะเป็นที่สนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งกลวิธีการนำเสนอธรรมะของพระมหาอุทิศชัยศิริเมธี ยังมีความแปลกใหม่ และเป็นรูปแบบการเทศน์ที่บุกเบิกจากการแสดงธรรมรูปแบบเดิม เช่น การนำธรรมะมาผูกกับเพลงในยุคสมัย การเปิด Power point ประกอบการเทศนา ซึ่งผู้รับสารมีความเห็นว่าการใช้กลวิธีดังกล่าวเหล่านี้ช่วยให้ธรรมะไม่น่าเบื่อ และยังทำให้สามารถเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น และทำให้หลักธรรมที่สอนเป็นที่จดจำมากยิ่งขึ้นด้วย ดังนี้

“ท่านมักจะพูดเปรียบเทียบให้ฟัง พออ่านหรือฟังแล้วเราก็จะเห็นภาพ
กระจ่างมาก”

(มธุรส ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านว.จะมีการนำเสนอออกมาหลายๆ อย่าง เช่น การยกตัวอย่าง ให้เข้าใจง่ายขึ้น อย่างเรื่องนิพพาน ไม่มีใครรู้หรือว่านิพพานเป็นยังไง ท่านก็เปรียบเทียบให้เข้าใจง่าย ว่าเหมือนเราอยู่ประเทศไทย ภูเขาฟูจิมันอยู่ที่ญี่ปุ่น ซึ่งมันอยู่ไกล เราไม่เคยไปเห็น แต่ไม่ได้หมายความว่ามันไม่มี นี่ก็แค่ท่านจะอธิบายในสิ่งที่คนไม่เคยเห็นไม่เคยเชื่อ ท่านก็เปรียบเทียบเป็นอะไรที่เข้าใจง่าย ซึ่งปกติพระท่านก็จะไม่ค่อยมีวิธีสอนที่ง่าย ๆ แบบนี้”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“ถ้าพระมาเทศน์ฯ อย่างเดียว คนฟังก็จะหลับไปเลย แต่ของท่านจะมีลูกหยอก ลูกเล่น ไม่มีมึงวงศ์ะ สนุก บางทีฟัง 2-3 ชั่วโมง ใครก็อปไม่ได้ เป็นเอกลักษณ์ของท่าน”

(ปทุมวดี เรือนสิทธิ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านว.จะใช้อารมณ์ขันมาตัดความตึงเครียด อย่างเรื่องทีบรรยายเป็นเรื่องซีเรียส ท่านก็พูดถึงคริสต์ปีคริมอย่างจี้ แล้วพี่ฮามากเลยนะ เพราะท่านทำหน้าที่อ่อยอ้อแล้วเราก็ตลกดี สนุกดี ท่านเอาธรรมะมาผูกกับอารมณ์ขันได้อย่างเชื่อมโยง ทำให้อารมณ์ขัน เนียน แน่น น่าเชื่อถือ ซึ่งท่านว.ทำได้ และทำได้ดี”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2554)

“ท่านว. เทศน์อย่างสนุกเลยนะ ท่านเข้าใจเปรียบเทียบให้เข้ากับข่าวที่คนกำลังสนใจ ตอนนั้นที่ฟังท่านพูดเรื่องหมาที่ท้อง ท่านก็บอกว่า ไม่รู้ต้องตรวจดีเอ็นเอแบบฟิล์มกับแอนนีหรือเปล่านะ คนนี้ตกลงกันใหญ่เลย ท่านเอาธรรมะมาพูดให้สนุกได้”

(สุวรรณา ขาติอุตมเดช, **สัมภาษณ์**, 28 มกราคม 2554)

“ท่านมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ เวลาเทศน์ ท่านสามารถจูงอารมณ์คนได้ คนก็จะรู้สึกร่วมตาม อย่างพูดเรื่องแม่แบบนี้มีแบบร้องให้ตาม”

(ดวงพร เกตสมบุญ, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“เคยฟังธรรมะแล้วรู้สึกน่าเบื่อหรือเปล่า แต่ท่านว.ไม่ได้ทำให้ธรรมะน่าเบื่อเหมือนเมื่อก่อนที่ธรรมะมันดูจริงจัง เหมือนเวลาอาจารย์สอนแล้วอาจารย์เครียดมาก เด็กก็ไม่อยากฟัง ธรรมะเหมือนกัน สอนสบายๆ สนุก ถึงอยากฟัง...ทำไมเด็กบางคนถึงหัวเราะกับการฟังธรรมะ ซึ่งเมื่อก่อนเวลาฟังพระเทศน์ ตอนยังไม่มีท่านแบบนี้ เด็กหลับ แต่พอหลังๆ ทำไมเด็กไม่หลับ ฟังแล้วร้องให้ได้ หัวเราะได้ เพราะอยู่ดีดีท่านก็มีเทคนิคการเล่าที่เอาบอดีสแลมเข้ามาแบบนี้ ไปเตได้แบบนี้ คือเหมาะกับวัยคนฟัง มีการเอาชื่อเพลง มาสอน เป็นการนำเสนอที่น่าสนใจ เด็กกำลังฮิตเพลงนี้เหมือนท่านก็ตามกระแสดอนนั้นด้วย เด็กวัยรุ่นก็สนุกแล้ว พอเรารู้ว่าธรรมะสนุก พอที่วี้ออก ท่านว.มา เราก็จะฟังก่อนๆ เพราะมันน่าฟัง มันสนุกดี”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.1.5 พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเป็นบุคคลทันสมัย

จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารพบว่า ด้วยเหตุที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี นอกจากจะมีความรู้ทางธรรมอย่างแตกฉานชัดเจนแล้ว พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ยังเป็นผู้ที่มีความรู้ทางโลกอย่างเท่าทัน ข่าวสาร และสถานการณ์บ้านเมืองด้วย จึงทำให้ผู้รับสารมีความเห็นว่า พระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีเป็นบุคคลที่ทันสมัย ที่สามารถผสานหลักธรรมะเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างสอดคล้อง และทันกระแสในการถ่ายทอดธรรมะ ทันเหตุการณ์เรื่องราวทั้งทางธรรมและเรื่องราวทางโลก

“ข่าวสารทุกวันนี้ไว้มาก ทั้งภายในภายนอก ซึ่งท่านรู้หมดเลย หลายๆ เรื่อง เราได้ความรู้จากท่าน เรายังไม่ worldwide ขนาดท่านเลย ท่านจะ Adapt ได้ทุกๆ เหตุการณ์ ท่านพูดถึงธรรมะเรื่องนี้ ท่านก็จะเอามา adapt กับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันขณะ แล้วสื่อออกมาได้อย่างตรงตามที่พระพุทธรเจ้าสอน ท่านจะทันเหตุการณ์ ทันสถานการณ์ ทันโลกมาก่อนเรา ท่าน คือ อัปเดตตัวจริงเลย พระอาจารย์ว. ท่านทันเหตุการณ์ตลอด จะเอาเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน มา apply เข้ากับธรรมะ แล้วเราเอามาใช้ได้จริง”

(ปทุมวดี เรือนสีทิพย์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“พอเวลามีเรื่องต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นมา ท่านก็จะรู้ก่อนเลย ท่านก็จะพยายามมาแนะนำให้คนคิด หรืออย่าใช้แต่อารมณ์”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“สนใจเรื่องการใช้ชีวิต การปล่อยวาง ท่านว.ท่านพูดครอบคลุมหมดเลย เพราะท่านอัปเดตจริงๆ”

(อัญญรัตน์ เขียมเอิบ, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.1.6 น้ำเสียงเป็นเอกลักษณ์น่าฟัง

น้ำเสียงในการเทศน์ ถือเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเลือกรับธรรมะจากพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี โดยผู้รับสารมีความเห็นว่า เสียงของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีมีความไพเราะ น่าฟัง และเป็นเอกลักษณ์ จดจำได้ง่าย ทั้งเสียงของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธียัง

เป็นเสียงที่ใส แหวม ไม่ใช่เสียงของพระที่สูงวัยซึ่งเทศนาธรรมด้วยเสียงทุ้มต่ำ ค่อยๆ พูดหรือเทศนาธรรมช้าๆ ซึ่งทำให้ผู้ฟังโดยมากรู้สึกเบื่อ แต่พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีมีน้ำเสียงที่พูดเป็นจังหวะ มีจังหวะพูดที่เร็วบ้าง ช้าบ้าง สลับตามแต่เหตุการณ์เรื่องที่เล่า อีกทั้งยังสามารถเล่าเรื่องได้อย่างน่าติดตามตลอดต้นจนจบ มีการใช้คำถามเพื่อย้อนถามผู้ฟังเพื่อให้คิด พิจารณาไตร่ตรองจากเรื่องที่พูด จึงทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกเบื่อเวลาฟังธรรมะจากพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี โดยผู้รับสารมีความคิดเห็นดังนี้

“ครั้งแรกที่ได้ยินเสียงของท่านว. ก็ตกใจว่า นี่เสียงท่านว. เหมอ ก็ผิดคาด เสียงฟังแล้วเหมือนคนทั่วไปธรรมดา เหมือนเราพูดทั่วไป เสียงท่านว. ทำให้แตกต่าง จำได้ว่าเฮ้ย นี่เสียงท่านว. ฟังหน่อย เป็นเอกลักษณ์”

(มาลินี จงสำราญ, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“พี่ว่าเสียงของท่านไม่ได้มีอายุ เสียงท่านจะแหลมดูเป็นครูบาอาจารย์ น่าฟัง”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2554)

“เสียงของท่านไพเราะน่าฟัง ทำให้ธรรมะน่าฟังมากยิ่งขึ้น”

(ปทุมวดี เรือนสีทิพย์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านพูดแล้วน่าฟัง เราไม่ได้เห็นภาพก็จำเสียงได้ เสียงไม่เหมือนพระท่านอื่น เป็นเอกลักษณ์ บางที่เราก็มั่วอยู่ ได้ยินเสียงก็จำได้ บางที่อ่านๆ ในทวิตเตอร์ก็จำเสียงท่านได้เลย”

(ภาทินี โฉนนิมิต, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

6.1.7 พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีเป็นพระที่อายุน้อย

ในส่วนของวัยผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี ผู้รับสารมีความเห็นว่า วัยของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธรรมะของพระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธีน่าสนใจ แม้พระมหาอุคฺฉิยวชิรเมธี จะยังคงเป็นพระหนุ่ม ที่ยังมีอายุน้อย แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนนิยม

รับสารธรรมะของพระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธี คือ หลักธรรมะที่พระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธีนำเสนอ ถ่ายทอดธรรมะที่มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง ดังนี้

“วัยไม่เกี่ยวเลย ถ้าท่านอายุมากกว่านี้ แต่ยังสอน Content แบบนี้ เราก็ยัง
จะฟังอยู่”

(มาลินี จงสำราญ, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“ไม่เกี่ยวกับอายุท่านว. มันเหมือนกับความสุขมากกว่า เหมือนจริต เหมือน
เราชอบทานผลไม้ พอทานแล้วดี แล้วอร่อย เราก็อยากทานแบบนี้”

(ปทุมวดี เรือนสีทิ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“วัยมีผลน้อย ดูที่ภาษาการใช้ที่เข้าใจง่ายกว่า ถ้าเป็นพระที่ท่านสูงวัยกว่านี้
แต่พูดเข้าใจง่าย เราก็ดูที่คำสอนมากกว่า”

(ดวงพร เกตสมบุรณ์, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“วัยไม่ใช่ทั้งหมด มันอยู่ที่การสื่อสาร การใช้ภาษาของท่านมากกว่า”

(วิชชุลดดา เลิศยิ่งยศ, **สัมภาษณ์**, 28 มกราคม 2554)

6.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารธรรมะของพระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธี

6.2.1 ธรรมะทันสมัยและทันเหตุการณ์

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธี เป็นการเผยแพร่ธรรมะผ่านรูปแบบ สื่อสารมวลชนต่างๆ ที่ไม่เคยปรากฏในสังคมไทยมาก่อน ซึ่งผู้รับสารต่างมีความเห็นว่าการเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกของพระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธีรูปแบบใหม่นี้ มีความทันสมัย สอดคล้องกับคำเรียกที่ว่า “ธรรมะอินเทรนด์” สารธรรมะที่ถ่ายทอดออกมาก็สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมือง ปัจจุบัน กระแสสังคม และความสนใจของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากพระมหาอุตฺตมชยวชิรเมธี เป็นบุคคลที่ทันสมัยแล้ว จากการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของผู้รับสาร พบว่า แง่มุมธรรมะที่นำเสนอออกมานั้น ล้วนร่วมสมัย ทันเหตุการณ์ ในการถ่ายทอดธรรมะท่านจะ

คำนี้ถึงสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ในบ้านเมืองขณะนั้น ว่าคนสังคมกำลังประสบพบเจออะไรอยู่ ไม่ว่าจะเป็นแพชั่น ดารา อาหาร ที่คนในสังคมกำลังนิยมกันอยู่ในขณะนั้น นำมาผนวกกับธรรมชาติที่ทันกับยุคสมัย เข้าสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน ทำให้ผู้รับสารเข้าใจธรรมะไปพร้อมๆกับสถานการณ์ที่ยกขึ้นมาประกอบได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ดังนี้

“แง่มุมธรรมะของท่านก็มีความทันสมัย สอนธรรมะไปพร้อมๆ กับสื่อ มีการผูกกรรมธรรมะไว้กับสื่อปัจจุบัน อย่างเช่น ทวิตธรรมนำทวิตเตอร์ จุดประสงค์ท่านก็สอนว่า ถ้าจะหลงในสื่อไหน ก็ควรมีธรรมะควบคู่ไปด้วย”

(สุปรียา หัสชู, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านว.ศุสสถานการณ์ในการพูดธรรมะมากเลยนะ อย่างช่วงวันพ่อวันแม่ก็จะเป็นเรื่องบิดามารดา แทนพระคุณบุพการี อย่างช่วงปีใหม่ท่านเขียนออกมาน้อยมาก จะมาเยอะอีกทีวันที่ 4 วันที่ 5 เพราะท่านคงรู้ว่าช่วงปีใหม่คนไปเที่ยวพักผ่อน อย่างในช่วงเสื้อเหลืองเสื้อแดง ท่านก็จะเขียนในเรื่องโทสะเยอะ ถ้าจะมาเขียนแบบโทสะโมหะ โลกยะเลยคนก็คงไม่เข้าใจ จริงๆ แล้วเรื่องที่ท่านพูด แก่นของมันจริงๆ เป็นกาลิโก พูดเมื่อไรก็ได้ไม่เก่า ปรับยุคสมัยมาพูดให้สอดคล้องกับแก่นมากกว่าต่อไปท่านอาจไม่พูดเรื่องคริสต์ปีคริมก็ได้ อาจเปลี่ยนไปเป็นแอร์เมส แต่แก่นของธรรมะยังอยู่ เพราะฉะนั้นเรื่องของท่านเลยไม่เก่า เพราะมีแก่นแท้อยู่แล้ว แค่เอายุคสมัยปัจจุบันมาเสริม”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะทันสมัยนะ ไม่ว่าจะท่านจะพูดอะไร เป็นเรื่องที่อัปเดตตลอด”

(ดวงพร เกตสมบุรณ์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะมีความทันสมัยเลย ท่านไม่พูดเรื่องเก่าๆ โบราณ คำที่ท่านใช้ก็เหมือนๆกับคำที่เราใช้นี้แหละ อัปเดต”

(สาวิตรี เตรียมโพธิ์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

“พี่ชอบที่ว่า เอาสถานการณ์ตอนนั้นมาพูดในตอนนั้นเลย บางทีการพูดอะไรสักอย่างที่มีมันผ่านเลยไปแล้ว คนเราจะไม่เห็นภาพ หรือพูดอะไรล่วงหน้า คนก็จะไม่เห็นภาพ แต่สถานการณ์มันเกิด พอพระท่านพูด คนก็เห็นได้เลยว่ามันเป็นยังไง มันเออ มันใช้อย่างที่ท่านพูด”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.2.2 สั้น ง่าย ได้ใจความ

ธรรมชาติของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะมักเป็นข้อความสั้นๆ กระชับและสามารถเข้าใจได้ทันที โดยผู้รับสารมีความเห็นว่า ธรรมะของท่านไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองทางความคิด หรือการตีความมากนัก ภาษาหรือถ้อยคำที่นำมาใช้สอนธรรมะ จะมีลักษณะเป็นคำง่ายๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงสามารถเข้าใจคำสอนได้ทันที หากมีการนำความเปรียบมาใช้เพื่อสอนธรรมะ ก็มีใช้การตีความที่สูงเกินไป เป็นธรรมะที่คนทั่วไปเข้าใจง่าย เช่น

“ถ้ามันเป็นคำสอนที่เริ่มซับซ้อนคนก็ไม่อยากฟังแล้ว แต่ถ้าเป็นคำสอนสั้นๆ ตรงๆ โดนๆ เราก็ต้องอยากฟัง ท่านว.ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจง่าย”

(ภาณี โลหะนิมิต, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“เวลาฟังท่านแล้วสบายใจ พูดแล้วเข้าใจง่าย”

(ปทุมวดี เรือนสีทิ, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ตัวหนังสือของท่าน มีเสน่ห์ตรงที่มีมันเป็นคำสั้นๆ ปกติการอธิบายธรรมะมันก็จะอธิบายกันเป็นบทๆ เว้นแ้ว แต่ท่านสามารถนำมาสรุปได้ภายในคำ 2 คำ ซึ่งสามารถนำเสนอได้ในหลายแง่มุม...ปกติก็ฟังวิทยุบนรถ พอเห็นเป็นธรรมะก็จะเปิดๆ ผ่านไป แต่พอรู้ว่าเป็นท่านว.ก็จะหยุดฟัง เพราะรู้ว่ามันย่อ่ง่าย พอมันสนุก เข้าใจง่าย เราก็จะอยากฟังมากขึ้น”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะของท่านว.คนอ่านหนังสือออก ก็เข้าใจแล้ว”

(สุวรรณา ชาติอุดมเดช, **สัมภาษณ์**, 28 มกราคม 2554)

“เราอ่านเสร็จก็เกิดเลย คำที่ท่านใช้มันค่อนข้างจะง่าย อ่านแล้วเข้าใจเลย” คำสอนของท่านสั้นๆ อ่านแล้วเข้าใจง่าย ภาษาที่ท่านมาใช้ในสื่อมันโอเคเลยนะ บางทีไปอ่านหนังสือหรือเจอพระท่านอื่น เราจะไม่ค่อยเข้าใจคำสอน แต่ว่าท่านว. ท่านใช้คำเรียบง่าย เข้าใจง่าย ไม่ต้องใช้เวลาตีความมาก”

(วิชชุลดดา เลิศยิ่งยศ, **สัมภาษณ์**, 28 มกราคม 2554)

“ท่านก็ไม่ได้ใช้ภาษาอะไรที่มันยุ่งยากนะ ก็เข้าใจง่ายเลย พี่ชอบเวลาดูโฆษณาในโรงหนัง ที่ท่านบอกว่า ความสุข ไม่ว่าจะที่บ้านเล็ก หรือบ้านใหญ่ ความสุขมันอยู่ทุกที่ อยู่ทีวันนี้คุณจะหยิบมันออกมาหรือเปล่า รู้สึกว่าเฮ้ย อันนี้แท้ที่มันจริง

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านว.ท่านจะพูดเรื่องง่ายๆนะ อย่างเรื่องเงินแบบนี้ ท่านจะพูดเรื่องใกล้ๆที่เกี่ยวกับชีวิต 24 ชั่วโมงของเรา”

(สาวิตรี เตรียมโพธิ์, **สัมภาษณ์**, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

“ง่าย อ่านแล้ว get จะไม่ค่อยบาลีๆ ท่านว.ดีแบบว่า บางทีชาวบ้านๆ เขาก็อ่านรู้เรื่อง ไม่ต้องมาแปลไทยเป็นไทยอีกที อ่านแล้ว get ได้ทีเดียวเลย ท่านใช้คำง่าย ท่านคมคาย โดน ใช้คำพื้งๆ ไม่โอเวอร์”

(อัษฎนุรัตน์ เขี่ยมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านง่ายคะ ภาษาท่านง่ายในการเข้าถึง ง่ายในการเข้าใจ แล้วเป็นเรื่องที่ทุกวัยต้องเจอ”

(ปทุมวดี เรือนสิทธิ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ภาษาที่ท่านใช้ ท่านวัยรุ่นน ภาษาที่สื่อกับเราก็จะเข้าใจได้ง่ายๆ สื่อได้กับทุกเพศทุกวัย คุณมันไม่ต้องพูทจ๋า ต้องแก้ก่อน ภาษามันจะเข้าใจง่ายๆ ทำให้จำคำสอนได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะอย่างพระบางรูปท่านก็ใช้ภาษาสูงไป หรือใช้ภาษาบางลีเราก็ไม่เข้าใจ เอาจง เด็กๆ หรือคนที่ไม่ได้มีการศึกษาสูง เด็กๆ ก็เข้าใจได้ ท่านเทศน์แล้วรู้สึกว่ชอบธรรมะแนวนี้ เข้าใจง่ายดี เราไม่ชอบธรรมะที่มันจ๋าๆ พุดภาษาบาลี มันไม่เข้าใจ เหมือนท่านว.ท่านใช้ภาษาพุดโดยทั่วๆ ไป ให้คนเข้าใจง่ายๆ”

(ดวงพร เกตสมบุญ, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

6.2.3 กระทบใจ ใช้ได้จริง

จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารพบว่า ผู้รับสารต่างมีความเห็นถ้อยคำธรรมะของพระมหา วุฒิชัยวชิรเมธีนั้นกระทบใจ อารมณ์และความรู้สึก โดยการใช้น้ำคำพุดที่ตรงไปตรงมา หรือการ นำคำที่สร้างขึ้นใหม่เพื่ออุกให้คิด โดยผู้รับสารมีความเห็นว่าถ้อยคำที่กระทบใจเหล่านี้ ช่วยให้มีสติในการใช้ชีวิต และนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งผู้รับสารยังมีความเห็น ว่ธรรมะที่พระมหา วุฒิชัยวชิรเมธี ถ่ายทอดออกมา นั้น ยังมีส่วนช่วยในการให้กำลังใจในการ ใช้ชีวิต และช่วยขโลมจิตใจจากความทุกข์ที่ประสบให้เบาบางลงได้ ดังนี้

“ธรรมะข้อไหนมันโดนใจ แน่นอนว่าเราต้องจำได้ หรือก็ต้องมีสติ ูกคิดได้ บ้าง ชีวิตประจำวันมันวุ่นวายหลายอย่าง บางวันที่เจอคำสอนที่มันตรงกับเราจริงๆ เหมือนวันนั้นมันก็ช่วยให้เรามีกำลังใจ บางวันที่เราแบบท้อเรื่องงาน แล้วไปอ่านเจอ คำของท่าน ก็จะรู้สึกว่ เออใช่ การทำงานมันก็เป็นอย่างที่ท่านสอน เราก็ได้มาคิด แล้วก็จะแบบอย่างเพ่งท้อแท้กับงานอ่านแล้วเก็บเอามาั่งคิด มานั่งไตร่ตรองอ่าน เหมือนช่วยอุกให้คิด ให้สติ”

(วิชชุลดา เลิศยิ่งยศ, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

“บางครั้งท่านจะพุดเป็นกลอน แล้วท่านจะใช้ภาษาที่ท่านเอามาัดดแปลง เช่น ขอให้คุณโยมใช้ประโยชน์ใช้สอย มากกว่าประโยชน์ใช้สอย ท่านชอบเอามาพดิก หรือแบบท่านจะใช้คำคล้องจองว่ เดียวนี้บ้านเรามักจะมีขยะข้อมูล ปฏิภูลข่าวสาร ซึ่งแบบท่านคิดได้ยังไง มันโดน มันช่วยทำให้เรามาสอนใจฟังท่านได้”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

“ฟังแล้วเข้าใจทันทีเลย แบบว่า มันโดน มันบาดใจ เหมือนกับว่า คิดได้ไง
มันดี”

(สาวิตรี เตรียมโพธิ์, **สัมภาษณ์**, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

“อ่านแล้วเรื่องบางเรื่องมันตรงกับเรา โดนนะ มันก็น่าคิด ท่านพูดเรื่องทั่วไป
ให้คนทั่วไปฟัง พอพูดเรื่องใกล้ตัวคน มันก็โดนอยู่แล้ว ไม่ใช่แบบลงลึกในเรื่องธรรมะ
มากๆ พอพูดเรื่องใกล้ตัวคนมาก คนสัก 90% อ่านแล้วก็น่าจะโดน”

(ภาณี โลหะนิมิต, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“บางที่เราท้อ ท่านก็สอนเรื่องของความเพียร ถ้าเรารู้ว่าสิ่งที่ทำมันดี ไม่ต้องรู้
หรอกว่าต่อไปมันจะได้อะไร มันก็แค่ทำได้ก็ดีแล้ว ทำให้เรามองโลกบวกขึ้น ทำให้
เราใจเย็น เวลาโกรธ เพราะเมื่อก่อนโกรธคนง่ายมาก ธรรมะทำให้มีสติ”

(มาลินี จงสำราญ, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“บางที่เราตั้งสติไม่ทัน เราก็จะตามเรื่องราวนั้นไปแล้ว พอมาฟังธรรมะ ช่วย
ให้เราตั้งสติได้ เราก็จะวางปัญหาเรื่องนั้นๆ ไป เวลาเราเจออะไรกระทบมา มันเครียด
เราก็จะแบบหาธรรมะมาอ่าน หัวข้อของท่าน โดนๆมาอ่าน เราก็จะรู้สึกโอเค ตั้งสติ
ได้”

(ปทุมวดี เรือนสีทิพย์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“เวลาเราเจอเรื่องราวๆ มา อย่างเรื่องเพื่อน เรื่องอะไรแบบนี้ แล้วท่านก็มา
พูดเกี่ยวกับเรื่องนั้น เราก็แฮ้ย รู้สึกว่ามันใช้ได้ เราก็จะหยิบคำของท่านมาใช้ บางที
เราก็คิดแค่นั้นใจว่า ตอนนั้นเรามันโง่งที่นั่นจะด่าเขากลับเนาะ แต่พอท่านบอกว่า คนที่
นิ่ง คนที่เสียบ นี่แหละเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เราก็รู้สึกว่า เออ เราทำดีแล้ว เราโชคดี ธรรมะที่
รับมา มันช่วยในการปรับทัศนคติได้นะ บางที่เราอ่อนๆมา พอมาอ่านแล้ว เออ
มันจริง เราก็จะเย็นลงด้วย เราก็ช่างมันเถอะ อะไรปล่อยได้เราก็ปล่อยเนอะ อย่างที่
ท่านพูดมันจริงด้วย”

(อัญญรัตน์ เขียมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.2.4 ธรรมชาติของพระมหาอุทิศชัยศิริเมธีใช้ภาษาไพเราะงดงาม

การใช้ภาษาเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ผู้รับสารมีความเห็นว่า พระมหาอุทิศชัยศิริเมธีเป็นผู้ที่สามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดธรรมะได้อย่างงดงาม สละสลวย ทั้งการใช้คำคล้องจอง การใช้สัมผัส ซึ่งผู้รับสารมีความเห็นว่า การใช้ภาษาที่ไพเราะเหล่านี้ ช่วยให้จดจำธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยศิริเมธีถ่ายทอดออกมาได้ง่ายขึ้น ดังนี้

“พูดน้อย ความมาก จำง่าย คล้องจองด้วย ยิ่งเราอ่านยิ่งจำ มันมีสัมผัสอย่างที่เราอ่านมาแบบ “เปลี่ยนเงินให้เป็นทุน เปลี่ยนบุญเป็นธรรม” “เพียงเปลี่ยนวิธีที่เธอคิด ชีวิตของเธอก็จะเปลี่ยน” เท่ามาก “ทวิตธรรมะ นำทวิตเตอร์” ให้มันรู้ไปเลยว่า ทวิตเตอร์มันมาตามหลังทวิตธรรม ภาษาเพราะด้วย จำง่ายด้วย”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ภาษาที่ท่านว.ใช้ทำให้ธรรมะของท่านน่าสนใจมากขึ้น ภาษาท่านงามนะ แล้วก็ทำให้จดจำได้ง่ายขึ้นมาก”

(วิศาล ชาติอุดมเดช, **สัมภาษณ์**, 27 มกราคม 2554)

“เวลาคำมันคล้องจองก็ช่วยให้เราจำธรรมะได้ง่ายขึ้น อาจจะไม่สามารถบอกได้เป็นคำๆ แต่เห็นแล้วครั้งหนึ่ง พอไปเจออีก เราก็จะเริ่มคุ้น แล้วก็จำได้ในที่สุด”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ภาษาที่ท่านใช้มีความไพเราะ สวยงามมาก เพราะท่านก็เป็นนักคิด นักเขียนด้วย พอท่านพูดภาษาท่านจะสละสลวย”

(ปทุมวดี เรือนสีทิ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.2.5 ธรรมะกำลังเป็นกระแส

ผู้รับสารบางคนมีความเห็นว่าขณะนี้ธรรมะเป็นกระแสหนึ่งที่คนในสังคมไทยหันมาสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากคนเกิดปัญหา ความไม่สบายใจจากภาวะสังคมเศรษฐกิจที่

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการที่สื่อสารมวลชนนำเสนอธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนหันมาสนใจธรรมะมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“ตอนนี่ธรรมะเหมือนเป็นกระแสหนึ่งที่คนกำลังสนใจ เพื่อเอามาใช้กับชีวิตตัวเอง”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะเป็นเทรนด์เหมือนกัน เข้าถึงวัยรุ่นง่ายกว่าพระท่านอื่น เพราะมีทวิตเตอร์ ออกโทรทัศน์ เพราะวัยรุ่นไม่ได้เข้าวัด พอมีธรรมะในอินเทอร์เน็ต ก็ช่วยได้”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อทำให้ธรรมะเป็นเทรนด์ด้วยนะ อย่างไปสัมภาษณ์ดารา ดาราก็ไปวิปัสสนากันเยอะ แล้วพอมีอะไรมาสัมภาษณ์เขา เขาก็ตอบว่าไปวิปัสสนาไปทำบุญ ธรรมะก็เลยถูกนำเสนอไป”

(สาวิตรี เตรียมโพธิ์, **สัมภาษณ์**, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

6.3 ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อสื่อสารมวลชนที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ

6.3.1 สื่อทันสมัย

นอกจากพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี จะเป็นบุคคลที่ผู้รับสารเห็นว่ามีความทันสมัย และถ่ายทอดธรรมะออกมาได้อย่างเท่าทันตามสถานการณ์ ผู้รับสารยังมีความเห็นว่า สื่อธรรมะที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีนำมาใช้นั้น ล้วนเป็นสื่อธรรมะที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย เท่าทันโลกปัจจุบัน ซึ่งล้วนเป็นสื่อที่ผู้รับสารโดยมากใช้อยู่แล้ว และยังไม่เคยมีพระรูปใดนำเสนอธรรมะผ่านสื่อเหล่านี้มาก่อน จึงทำให้สื่อธรรมะที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีนำมาใช้นั้น สามารถรองรับความต้องการของผู้รับสาร สื่อธรรมะที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธีนำมาใช้ยังมีความทันสมัย สอดคล้องกับสื่อที่คนใน

ปัจจุบันใช้โดยทั่วกัน จึงสามารถทำให้ธรรมะกลายเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวผู้รับสารมากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้รับสารให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“สื่อธรรมะของท่านว.มี Accessibility เลย อย่างทีวี ทุกบ้านต้องมีอย่างนี้ค่ะ”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2554)

“ท่านเอาช่องทางที่มันง่าย ๆ เข้าถึงคนได้ทุกคนมาใช้ กลายเป็นว่าท่านเข้าถึงเรามากขึ้น เพราะเราเองก็อยู่ของเราเองอยู่แล้ว เราคงไม่ได้ไปหาท่าน ท่านก็เปิดช่องทางใหม่ในการเข้าถึงคน”

(อัญญรัตน์ เขียมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อทันสมัย ๆ อย่าง App e-book ใน iphone ของท่านว. พอเข้าไปดูแล้ว มันทันสมัย มันเท่ดี ชอบอ่าน e-book เป็นเหมือนชั้นหนังสือ มีหนังสือมาเรียง ๆ เป็นเล่ม ๆ เลย หนังสือหน้าปกก็สวย พอเราชอบเสร็จ เราก็ up ให้เพื่อนเราต่อ ก็ไหลดอ่านกันต่อๆ ได้”

(ธนชนัน ถนนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อธรรมะของท่านว.มันเข้าท่าดี มันทันสมัยดี สื่อที่ใช้มันก็ตรงตามสมัย สื่อธรรมะของท่านว.มีมาก เป็นข้อดีให้เราได้เลือกได้ว่าเราจะใช้สื่อไหน เราเลือกใช้เฟสบุ๊คเพราะใช้ง่าย เห็นบ่อย”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“คนเรามีพอสื่อธรรมะหลากหลายรองรับ เราก็หยิบความต้องการ ว่าเราอยากใช้สื่อไหน เป็นสื่อที่เราใช้อยู่แล้ว อย่างทวิตเตอร์เราใช้อยู่แล้ว ท่านว.ก็มีสื่อทวิตเตอร์พอดี มันทันกัน”

(มธุรส ผสมทรัพย์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.3.2 สื่อธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธีเป็นสื่อใกล้มือ

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับสารมีความเห็นว่าสื่อธรรมะที่พระมหาภูติชัยวิชิตเมธีใช้เพื่อการเผยแผ่ธรรมะนั้นสามารถกระจายได้อย่างกว้างขวาง และทำให้ธรรมะอยู่ใกล้ตัวมากยิ่งขึ้น ผู้รับสารจึงสามารถหยิบฉวยธรรมะของพระมหาภูติชัยวิชิตเมธีได้ตลอดเวลาและสะดวกกับสื่อธรรมะมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“ท่านว.มีธรรมะในหลายรูปแบบ แม้กระทั่งตามเซเว่น ก็มี หาได้ง่ายมาก”

(วิศาล ชาตติอุดมเดช, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554)

“ขายตามเซเว่นมีอยู่ทั่ว ก็ใกล้มือคนดี ร้านหนังสือก็มี จริงๆ เราควรทำอย่างนี้ เพราะเราเป็นเมืองพุทธ ต้องให้เห็นกันบ้างว่ามีหนังสือธรรมะดีใกล้มือแบบนี้ ไม่ใช่ว่า พอพูดถึงธรรมะ เราก็ต้องไปทีวีด้อยอย่างเดียว”

(สุปรียา หัสชู, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อธรรมะท่านว.มีทั่วเลย ทำให้เรา reach ง่าย เข้าถึงง่าย คนที่เริ่มรับสื่อธรรมะใหม่ๆ ก็คงจะรับได้ง่ายขึ้น ง่ายขึ้นสำหรับทั่วไป มันง่ายไปหมด พอท่านว.มีสื่อหลากหลาย คนก็เลือกได้ อย่างบางคนไม่ชอบอ่านหนังสือเป็นเล่มๆ มันก็ง่ายขึ้น พอมีธรรมะเป็นพวก Take away ใบบลิ้วได้ มันก็ดี เพราะพุทธศาสนาก็มีธรรมะอยู่แล้ว แต่มันอาจไม่น่าสนใจ ท่านก็มีการปรับในเรื่อง content เยอะมาก”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“เราดูในมือถือตลอดเวลา พอเราเข้าหน้า wall เราก็เห็นท่านว.ขึ้นมา เราก็สะดวก ไม่ต้องกลับบ้านไปเปิดทีวี หรือจะซื้อหนังสือมานั่งเปิด แต่เนี่ยมันอยู่กับตัวตลอดเวลาเลย ง่ายขึ้นมาก”

(มธุรส ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“เราเห็นท่านตลอดเวลา พอเห็นหนังสือหรืออะไรแบบนี้ออกมา ก็ทำให้เราสนใจธรรมะ จากที่เราไม่รู้จักรัศธรรมะ เราคุ้นตา เราจำได้”

(วิชชุลดดา เลิศยิ่งยศ, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

“ธรรมะของท่านว.ใกล้มือมากนะ แค่มือโยคีที่มีมือถือนมา ก็อ่านได้ ทุกเช้า
ที่ตื่น”

(ภาตินี โลหฺนนิมิต, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“ถ้าเทียบกับธรรมะของพระรูปอื่นๆ คิดว่าธรรมะของท่านว.เป็นธรรมะใกล้มือ
ที่สุดแล้ว”

(ดวงพร เกตสมบุญ, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

6.3.3 สื่อแจกฟรี

ด้วยการที่รูปแบบสื่อธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ
และพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยแล้ว ผู้รับสารมีความเห็นว่า สื่อธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิต
เมธีเป็นสื่อธรรมะที่ได้เปล่า แจกฟรี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้รับสารมีความเห็นว่าเป็นข้อดี รวมถึงยัง
เป็นประโยชน์ต่อการรับสารธรรมะจากพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีอีกด้วย ดังนี้

“บางทีคนเราจะซื้อหนังสือ มันต้องคิดเลย ว่าเสียตังค์ซื้อหนังสือ อ่าน
แป็บเดียวก็ทิ้ง แต่มี App ท่านว. โหลดที่ได้หลายเล่มเลย ได้ฟรีด้วยนะ พี่ชอบ
ของฟรี”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อธรรมะของท่านว.มันได้ฟรีด้วยนะ พอเราชอบอ่าน เราได้มาฟรี พอมี
ในมือเราก็ได้อ่าน”

(อัษฎนรินทร์ เข้มมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“สื่อท่านว.ฟรี แล้วเห็นบ่อย ก็ทำให้เราสนใจ จำแล้วเอาไปใช้มากกว่า”

(สุปรียา หัสชู, **สัมภาษณ์**, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“การแจกฟรี ได้มาฟรี เหมือนกับว่าทำให้คนรับรู้มากขึ้น เพราะถ้าเป็นสิ่งที่ต้องจ่ายเงินบางคนเขาก็ไม่สามารถ อย่างเฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นธรรมชาติให้ฟรี คนก็เอ้อ ผ่านมาอ่าน ก็นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ กดไลค์สักหน่อย”

(อัญญรัตน์ เอี่ยมเอิบ, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.4 กลุ่มเป้าหมายที่รับธรรมะจากพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี

ผู้รับสารมีความเห็นว่า กลุ่มเป้าหมายที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีต้องการสื่อสารธรรมะเป็นบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีสามารถนำธรรมะมาถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนให้คนทุกเพศ ทุกวัยสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะบุคคลที่รับสารธรรมะนั้นจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี จะมีชุดคำสอนที่เหมาะสมกับบุคคลในวัยที่แตกต่างกัน อาชีพหรือสถานภาพที่แตกต่าง โดยเป็นหลักธรรมในเรื่องใกล้ตัวที่เหมาะสมกับสถานภาพอาชีพ ของผู้ฟัง พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีมีการนำหลักธรรมที่มีอยู่เดิมตามพระไตรปิฎกนำมาเรียบเรียงให้เข้ากับเรื่องในกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ฟังสนใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และนำธรรมะที่มีเนื้อหาหรือภาษาที่ซับซ้อน มาถ่ายทอดด้วยวิธีการที่เข้าใจได้ง่าย จึงทำให้บุคคลทั่วไป ทุกเพศทุกวัย ทุกสถานภาพอาชีพ สามารถเข้าใจธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนได้โดยทั่วกัน โดยผู้รับสารมีความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“ฟังได้ทุกอายุ เด็ก คนแก่ผู้ใหญ่ รู้สึกว่าธรรมะใกล้ตัวมากยิ่งขึ้น”

(วิศาล ชาติอุตตมเดช, **สัมภาษณ์**, 27 มกราคม 2554)

“ธรรมะของท่านว.เข้าใจทุกวัย เพราะทุกวันนี้คนทั่วไปก็เล่นเฟสบุ๊ก คำสอนของท่านที่ส่งออกมา ก็จะผ่านตาคนได้ทั่วไป ถ้าจะให้เลือกว่าคนต้องไปซื้อหนังสือ ธรรมะมาอ่านเลยก็คงจะไม่ค่อยมี แต่พอตามพวกสื่อเฟสบุ๊กทวิตเตอร์ คนก็เห็นผ่านตา พอเห็นคำสอนที่ชอบ มันก็มาอุกคิดได้ มันก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เข้าถึงกลุ่มคนได้มากขึ้น”

(มธุรส ผสมทรัพย์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะของท่านว.เข้าใจกับคนทุกวัย เพราะภาษามันเป็นภาษาเข้าใจง่ายแล้วเรื่องเป็นเรื่องที่อัปเดต เด็กก็รับได้ผู้ใหญ่ก็อ่านได้ เพราะมันไม่ใช่เรื่องยาก”

(ภาตินี โฉนนิมิต, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“ท่านมีธรรมะให้กับคนทุกเพศทุกวัย ใครๆก็ฟังได้ ไม่ว่าจะเป็เด็ก วัยเรียน ไปจนถึงวัยชรา”

(วิชชุดา เลิศยิ่งยศ, **สัมภาษณ์**, 28 มกราคม 2554)

นอกจากนี้ ผู้รับสารบางกลุ่มยังเห็นว่า กลุ่มเป้าหมายหลักที่รับธรรมะของพระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธี เป็นกลุ่มคนวัยรุ่น ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน ที่ต้องการธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิต แต่ยังไม่ได้อสนใจธรรมะในระดับสูง คือ รู้เพื่อนำมาปฏิบัติในขั้นต้นเท่านั้น ดังนี้

“กลุ่มเป้าหมาย First jobber คนที่ต้องการเรียนรู้ธรรมะในชีวิต แต่ยังไม่พร้อมจะเข้าใจ”

(มาลินี จงสำราญ, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“เหมาะกับวัยรุ่น เป็นพระที่สอนวัยรุ่นได้ เพราะวัยรุ่นไม่ชอบเข้าวัด”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารพบว่า ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธีในเชิงบวก เป็นความคิดเห็นของผู้รับสารในแง่ของความชื่นชม และความรู้สึกรับชมรับในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน เนื่องจากผู้รับสารมีความเห็นด้วยว่าการนำธรรมะมาเผยแผ่ผ่านสื่อสารมวลชนนั้นเป็นสิ่งมีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง อีกทั้งผู้ที่นำธรรมะนั้นออกมาเผยแผ่ คือ พระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธี ผู้รับสารมีความเห็นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเคารพ เลื่อมใส มีศีลและจริยวัตรงดงาม เสียสละตนเพื่อประโยชน์โดยมาก นอกจากนี้สื่อที่พระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธีนำมาใช้ยังเป็นสื่อที่ผู้รับสารเห็นว่ามีคามทันสมัยทันต่อเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลง ทำให้การรับสารธรรมะกลายเป็นเรื่องที่สะดวกสบายขึ้นจากเมื่อก่อน จึงทำให้ธรรมะที่พระมหาอุจฉิขัยวชิรเมธีถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อต่างๆ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ทันทกระแสเหตุการณ์ และสามารถจดจำนำไปใช้ได้จริง

6.5 ความคิดเห็นเชิงลบ

ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศลธรรมสังฆราชแห่งไทย จาก การสัมภาษณ์ผู้รับสารพบว่าโดยมากแล้วความคิดเห็นในเชิงลบ จะเกิดจากหลายปัจจัยซึ่ง โดยมากจะเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลในการรับสื่อมากกว่าปัญหาในแง่มุมมองของผู้ส่งสาร หรือปัญหา จากธรรมะของพระมหากุศลธรรมสังฆราช โดยส่วนมากแล้ว ผู้รับสารมีความคิดเห็นในเชิงลบเกี่ยวกับการ เผยแพร่ธรรมะของท่านว.วิชิตธรรมในสื่อสารมวลชนในเรื่องของปัญหาเรื่องของการออกอากาศว่าไม่เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ได้รับสารจะสามารถรับชมได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการออกอากาศแล้ว หลักธรรมะที่นำมาออกอากาศนั้นยังมีลักษณะที่สั้นไป มี เนื้อหาธรรมะที่น้อยกว่าความต้องการมาก ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ผู้รับสารไม่สามารถทราบ ตารางออกอากาศธรรมะของพระมหากุศลธรรมสังฆราชผ่านสื่อสารมวลชนในช่องทางต่างๆได้ เนื่องจากขาดการแจ้งข่าวสารทางธรรมให้ผู้รับสารรับรู้ ดังนี้

6.5.1 ความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับสารธรรมะ

ความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับสารธรรมะ ปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ การใช้ภาษาที่ยากเกิน ความเข้าใจ ทำให้ในบางครั้งผู้รับสารไม่สามารถตีความหมายตรงตามที่ต้องการถ่ายทอดได้ และปัญหาที่สารธรรมะที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเมือง ดังนี้

“บางประโยคคำของท่านก็ดูรุ่มรวยเกินไป คือพูดธรรมดาก็เข้าใจได้ อย่าง บอกว่าเราควรที่จะเตรียมตัวรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น เวลาท่านไปเปรียบเทียบกับมด กับน้ำกับฟ้า บางทีรู้สึกว่ามันไม่เนียน”

(จวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

“ไม่ค่อยชอบเรื่องการเมือง ไม่ชอบเวลาที่ธรรมะไปเกี่ยวกับการเมืองเท่าไร ท่านก็จะมีพูดเรื่องสีบ้าง แต่ท่านจะพูดกลางๆ พอเข้ามาเรื่องการเมือง อ่านแล้วก็รู้สึกว่าธรรมะไม่น่าเกี่ยวกับการเมือง”

(วิชชุดา เลิศยิ่งยศ, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

6.5.2 ความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับสื่อ

ปัญหาด้านช่วงเวลา

ผู้รับสารมีความเห็นว่า การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนนั้น มีปัญหาซึ่งถูกจำกัดด้วยช่วงเวลาออกอากาศ ทำให้ไม่สามารถติดตามรายการโทรทัศน์นั้นๆ ได้ กล่าวคือ เวลาที่ใช้ในการออกอากาศทางโทรทัศน์ เป็นเวลาที่เข้าจนเกินไป มีใช้ช่วงเวลาสำหรับผู้รับสารดูโทรทัศน์ เป็นช่วงเวลาสำหรับผู้รับสารต่างเร่งรีบ อีกทั้งช่วงเวลาในการออกอากาศก็สั้นจนเกินไป จนผู้รับสารแทบไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน โดยผู้รับสารมีความคิดเห็น ดังนี้

“พี่ยอมรับเลยว่าที่ตื่นไม่ทัน พี่ก็เลยไม่ได้ติดตามสื่อที่เป็นรายการประจำของท่านมากนัก จะได้อยู่แค่เป็น สปอร์ทรายการสั้นๆ ซึ่งก็คือบังเอิญไปเห็นพอดี พี่มองว่ามันเป็นข้อเสียข้อหนึ่งเลย ว่าถ้าพี่จะติดตามท่าน ก็จะต้องถูกจำกัดด้วยเวลา”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

“อย่างสื่อใหญ่อย่างทีวี ช่วงเวลาที่เรารู้ มันก็ไม่ใช่ช่วงเวลาของธรรมะ พอช่วงเวลาไม่ตรง ก็ไม่ได้ดูเวลาออกทีวี เราไม่รู้เลยว่ามันวันไหน แบบบางทีเปิดมา ท่านก็ออกสั้นๆ ก็จะจบแล้ว เหมือนถ้าจะรับธรรมะของท่านผ่านสื่อทีวีจริงๆ เราต้องมานั่งตั้งใจเพื่อดู”

(วิชชุลดา เลิศยิ่งยศ, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

“ที่พี่มันเข้าไป มันขึ้นอยู่กับช่วงเวลา สื่อธรรมะในทีวี มันเข้ามาก เราเพิ่งตื่นจะไปรับได้ยังไง ธรรมะไม่ได้เป็นรายการทำเงิน แล้วทีวีก็เอาใจคน อย่างพวกละคร ธรรมะใครจะไปอยากดู เขาไม่มาขายเราหรอก ถ้าธรรมะมาพร้อมกับดารานำ มีอ้อมมาแบบนี้ ใครจะอยากเปิดดูธรรมะ”

(อัษฎนุรัตน์ เขียมเอิบ, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“ช่วงเวลาที่เรารู้ทีวี มันไม่ใช่ช่วงเวลาที่ท่านจะออกอากาศตามสื่อตอนนั้น”

(ภาทินี โล่ห์นิมิต, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“รายการธรรมะที่พระอาจารย์ว.ออก เป็นช่วงเวลาที่คนกำลังเร่งรีบ รีบออกไปทำงาน และเป็นเพราะว่าคนส่วนใหญ่จะดูขวยเขินมากกว่าชาวเข้าด้วย คนที่อยู่ในกลุ่มที่ทำงาน ชีวิตมันจะเป็น Pattern มาก อย่างแต่งตัวทุกอย่างเสร็จเนี่ยไม่มีเวลาฟังพระอาจารย์ทันแน่นอนอยู่แล้ว มันเข้ามาก เป็นช่วงเวลาที่กำลังวุ่นวายกับเวลาไปทำงาน”

(สาวิตรี เตரியมโพธิ์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2554)

“เราไม่มีเวลา วันนี้เราทำงานจันทร์ถึงศุกร์ เสาร์อาทิตย์เราก็อยากพักผ่อน หรือว่าเราต้องตื่นเช้าขึ้นมาเพื่อไปฟัง ไปเข้าวัดเธอ มันก็ลำบาก ไม่มีเวลาขนาดนั้น”

(ธนชนัน ถนอมวงษ์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.5.2 ขาดการแจ้งข่าวสารให้ทั่วถึง

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวิศิษฐ์วิริเมธี ยังขาดการแจ้งข่าวสารทางธรรมะให้ทั่วถึง ทำให้ผู้ที่สนใจธรรมะ ไม่สามารถทราบช่วงเวลาที่ท่านออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ หรือวิทยุได้อย่างแน่นอน ซึ่งผู้รับสารมีความคิดเห็น ดังนี้

“ท่านมีสื่อเยอะ มี material ในการนำเสนอเยอะ แต่ว่าคนจะไม่ค่อยรู้ จะต้องไปหาทาง find out เองว่า ท่านมีสื่ออะไรบ้าง อย่างสื่อวิทยุอย่างนี้ ก็น้อยคนที่ จะรู้ คนเค้าก็จะหันไปใช้สื่ออื่นเลย ท่านว.ท่านควรมีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ ว่า รายการท่านจะออกเมื่อไร ในสื่อเฟสบุ๊คหรืออินเตอร์เน็ตท่านควรเอาผังรายการมา ออก ตอนนี้เห็นแค่หลังปกหนังสือ ต้องสื่อสารออกไปก่อนคะ คนถึงจะรู้แล้วเข้ามาใช้”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

“ไม่เคยรู้เลยว่าท่านมีสื่อวิทยุด้วย พอเราไม่รู้เราก็ไม่ได้สนใจที่จะเข้าไปฟัง”

(สุปรียา หัสชู, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“เว็บของท่านไม่ค่อยได้เข้าไปดู เพราะการอัปเดตมันก็น้อย”

(มาลินี จงสำราญ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“ถ้าท่านไม่มีการ Update เรื่องในเฟสบุ๊คเลย เราก็จะไม่ได้ติดตามเลย หลุดไปเลย คือ จะต้องมีการอัปเดตตลอดเวลาเราถึงจะสนใจ บางสื่อก็ไม่รู้ว่ามี อย่างวิทยุไม่เคยรู้เลยว่ามี ไม่รู้ก็เลยไม่ได้ฟัง”

(มธุรส ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

6.5.3 ปัญหาที่ลักษณะของสื่อ

ลักษณะของสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ธรรมะเองก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ผู้รับสารมีความเห็นว่าเป็นปัญหาในการรับธรรมะ เช่น ลักษณะของสื่อโทรทัศน์ ถึงแม้ว่าจะสามารถออกอากาศได้ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน แต่ด้วยราคาที่แพง ธรรมะในสื่อโทรทัศน์จึงต้องถูกจำกัดด้วยเวลา ทำให้ธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์ของพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะมีลักษณะที่สั้นเกินไป ในสื่อเฟสบุ๊ค และทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้ใช้จำนวนมากเข้าไปใช้ทำให้ไม่สามารถโต้ตอบกับผู้ส่งสาร หากเกิดคำถามขึ้นก็ไม่สามารถถามพระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะได้ทันที และด้วยลักษณะของสื่อที่มีความเร็วมาก จึงทำให้ธรรมะที่พระมหาจุฬาลงกรณราชูธรรมะติดอันดับไปอย่างรวดเร็ว ก่อนที่ผู้รับสารจะได้อ่าน และในบางครั้ง ก่อให้เกิดการตีความที่คลาดเคลื่อน ดังนี้

“เวลาเล่น Twitter ด้วยความเร็วของสื่อ ข้อความก็จะมีการดันให้ตกไปบ้าง แต่เราก็แก้ปัญหาด้วยการที่พอลั่นไหนที่เราชอบ เราก็จะต้องเซฟเก็บไว้”

(วิชชุลดา เลิศยิ่งยศ, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

“เฟสบุ๊คมันก็มีข้อเสียคือ คอมเมนต์มันเยอะ บางที่เราอยากจะทำคอมเมนต์ไปถามในส่วนที่เราไม่เข้าใจอย่างเงี้ย บางทีมันไม่เคลียร์ เราอยากจะทำไปถาม มันก็ยากแล้ว เพราะแบบมี 400 กว่าคอมเมนต์”

(ฉวีมล สุขไพบูรณ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

“บางครั้งธรรมะมันต้องมีเวลาหน่อย เข้าใจว่าผ่านสื่อต้องทำให้สั้น เพราะมีเรื่องของเวลา พอสั้น ก็ต้องพยายามจำ เลยทำให้จำไม่ค่อยได้ เหมือนหนูขายทะลุหู ขวา มาแล้วก็ไป แต่เรื่องที่ผ่านมาเป็นเรื่องมีประโยชน์”

(สุปรียา หัสชู, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2554)

“ธรรมะในทีวี่มีก็น้อยไป สั้นไป สั้นมากๆ ต้องไปฟังซีดีถึงจะได้ธรรมะเต็มๆ
มากกว่า”

(ปทุมวดี เรือนสีทิพย์, **สัมภาษณ์**, 8 กุมภาพันธ์ 2554)

“บางทีเราก็ไม่มั่นใจเหมือนกัน เวลาท่านเปรียบเทียบ ว่าสิ่งที่เราคิดกับที่ท่าน
เปรียบเราคิดถูกหรือเปล่า”

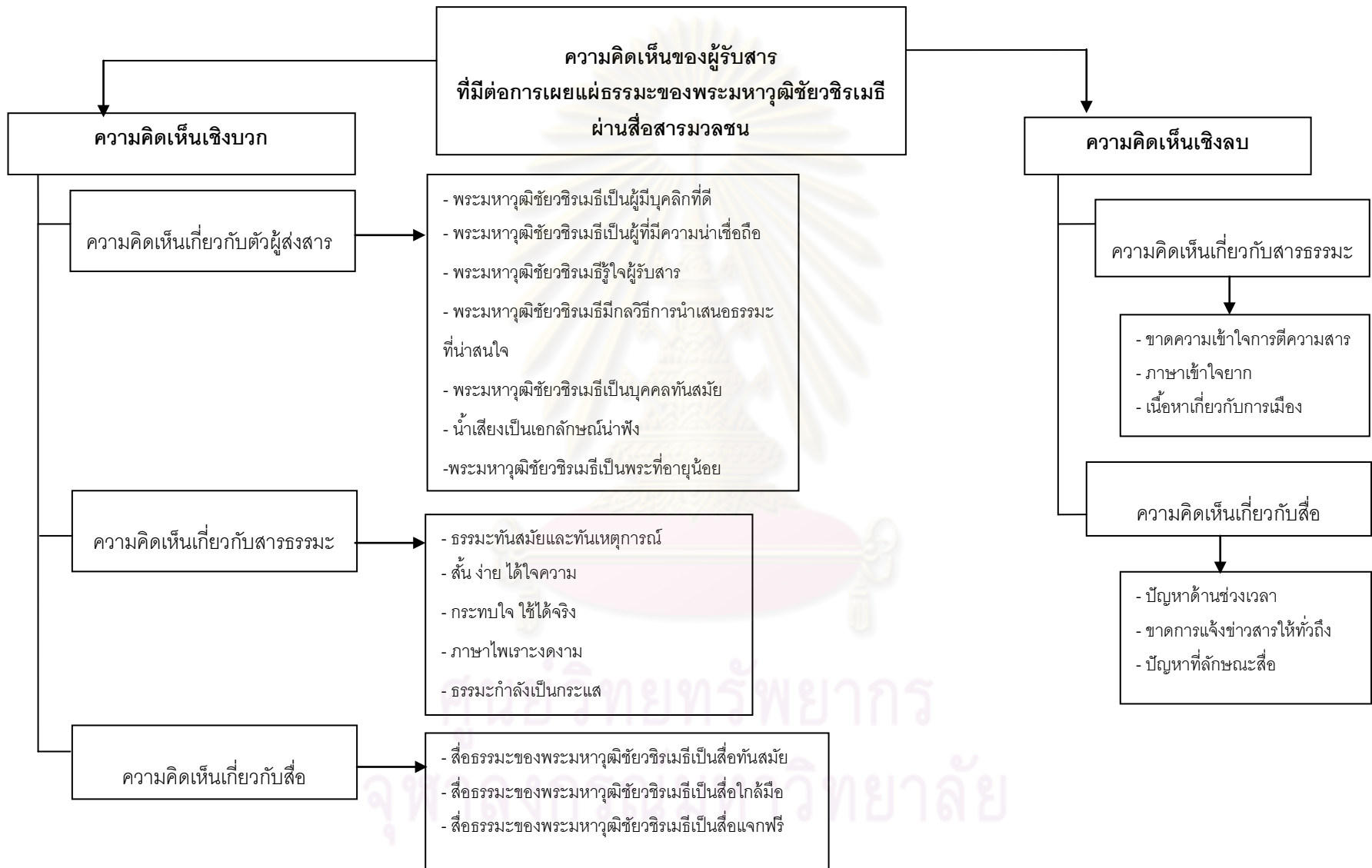
(ภาตินี โลหะนิมิต, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

จากการวิจัยข้างต้นพบว่า ผู้รับสารมีความคิดเห็นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบเกี่ยวกับการ
เผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ซึ่งโดยมากแล้วมีความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่า
กล่าวคือ ผู้รับสารมีความคิดเห็นว่าการนำธรรมะมาเผยแผ่หรือสื่อสารธรรมผ่านสื่อสารมวลชนนั้น
เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรได้จริง ความคิดเห็นของผู้รับสารจะแตกต่างกันไปตาม
ประสบการณ์การรับสื่อธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่างๆ กัน
ซึ่งการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนนั้น ทำให้ธรรมะที่ถูกถ่ายทอด
ออกมามีลักษณะที่แตกต่างจากเดิม คือ ผู้รับสารเห็นว่า ในส่วนของผู้ส่งสารเอง คือ พระมหาอุติ
ชัยวชิรเมธี ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ และสามารถถ่ายทอดธรรมะออกมาได้อย่าง
แจ่มแจ้ง ทั้งธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีเผยแผ่ผ่านสื่อสารมวลชนนั้น ยังเป็นธรรมะที่มีความ
ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง กระแสสังคมนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาถ่ายทอดได้
อย่างถูกต้องชัดเจน ทั้งภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีผ่าน
สื่อสารมวลชนยังมีความไพเราะงดงาม จึงช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น จนสามารถจดจำ
คำสอนได้ในที่สุด และยังสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งถือเป็นลักษณะการถ่ายทอดธรรมะผ่าน
สื่อสารมวลชนที่เป็นเอกลักษณ์ของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่สามารถทำให้ผู้รับสารจำนวนมากหัน
มาสนใจธรรมะมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้รับสารก็มีความคิดเห็นเชิงลบต่อการเผยแผ่ธรรมผ่าน
สื่อสารมวลชนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีอยู่บ้าง ปัญหาโดยมากเกิดจากปัญหาเรื่องของช่วงเวลา
การเปิดรับสื่อ ผู้รับสารจำนวนมากเห็นว่า การเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อสารมวลชนนั้นต้องถูกจำกัด
ด้วยช่วงเวลาออกอากาศ และไม่ทราบวาระการธรรมะที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีไปออกอากาศนั้น

เป็นเวลาช่วงใดบ้าง จึงทำให้ผู้รับสารไม่สามารถติดตามธรรมะที่พระมหาอุปัชฌาย์วิจิตรเมธีนำเสนอ
ผ่านสื่อสารมวลชนได้ตามต้องการเท่าที่ควร

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง“การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ การใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี การใช้วาทศิลป์ทางภาษาในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน และความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานเขียนของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี และการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ที่งานผู้ดูแลสื่อใหม่ และการสัมภาษณ์ผู้รับสารทั้งสิ้น 30 คน

สำหรับงานข้อมูลในงานเขียนของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ซึ่งมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553- 31 มกราคม 2554 ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นมาจากสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงข้อมูลในสื่อใหม่ ซึ่งพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีเป็นผู้เขียนเพื่อเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร รวมทั้งสิ้น 48 เรื่อง ข้อมูลจากเทปรายการคมธรรมประจำวันกับพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีทางสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้น 60 เรื่อง คลิปบันทึกการการเดินทางของความคิดทางสถานีวิทยุ คลื่นความคิด 96.5 FM.รวมทั้งสิ้น 30 คลิป ในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร และเก็บข้อมูลในส่วนความคิดเห็นของผู้รับสาร โดยการสัมภาษณ์ผู้รับสารซึ่งมีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธีทั้งสิ้น 30 คน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี ผ่านสื่อสารมวลชน” มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์การใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี วิเคราะห์การใช้วาทศิลป์ทางภาษาที่ใช้ในการเผยแพร่ธรรมะของ

พระมหากุศัลย์วชิรเมธี และเพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศัลย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศัลย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ประกอบไปด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ มีกระบวนการการเผยแพร่ธรรมะสู่สาธารณชนทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน คือ สื่อสารมวลชนในฐานะผู้กำหนดวาระหรือประเด็นทางสังคม สื่อสารมวลชนเลือกพระมหากุศัลย์ วชิรเมธีเป็นผู้นำเสนอธรรมะ ธรรมะในสื่อสารมวลชน เนื่องจากสื่อสารมวลชนอยู่ในฐานะผู้กำหนดวาระหรือประเด็นทางสังคม สื่อสารมวลชนจึงมีพลังมากในการกำหนดเรื่องราวที่คนในสังคมกำลังมุ่งให้ความสนใจ ในส่วนของการเผยแพร่ธรรมะและการเลือกพระสงฆ์ในการออกสื่อก็เช่นเดียวกัน สื่อสารมวลชนยังได้เป็นผู้เลือกพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารธรรมะ ซึ่งปัจจุบันนี้ พระมหากุศัลย์วชิรเมธี เป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากสื่อสารมวลชนในการหยิบยกธรรมะและเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมาเป็นประเด็นในการนำเสนอสู่สาธารณะผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน เพื่อเผยแพร่ธรรมะออกไปให้ขยายในวงกว้างมากขึ้น

สื่อสารมวลชนหลักที่พระมหากุศัลย์ วชิรเมธีนำมาใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะมี 4 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ สื่อสิ่งพิมพ์ มีการตั้งชื่อเรื่องตามความสัมพันธ์ระหว่างชื่อเรื่องกับเนื้อเรื่อง ในส่วนของการเปิดเรื่อง พบว่ามีการใช้การเปิดเรื่องในสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยความสำคัญของเรื่องและการเปิดเรื่องด้วยคำถาม ในส่วนของการดำเนินเรื่องในสื่อสิ่งพิมพ์ มีการยกตัวอย่างนิทาน เรื่องเล่า เหตุการณ์ บุคคลสำคัญ วาทะบุคคลเข้ามาเสริมธรรมะที่ต้องการเผยแพร่ และยังมีการใช้บทสนทนาโต้ตอบในการดำเนินเรื่อง ในส่วนของการปิดเรื่องในสื่อสิ่งพิมพ์ พระมหากุศัลย์ วชิรเมธีมีวิธีการปิดเรื่องด้วยข้อคิด คติสอนใจ ปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขัน และปิดเรื่องด้วยคำพูดเสียดสี ประชดประชัน ในส่วนของการใช้ภาพประกอบในสื่อสิ่งพิมพ์พบว่าภาพประกอบที่นำมาใช้ในบทความธรรมะของพระมหากุศัลย์วชิรเมธี จะมีความสอดคล้องกับเรื่องราว เรื่องเล่าที่พระมหากุศัลย์ วชิรเมธีต้องการนำเสนอ

ในส่วนของสื่อโทรทัศน์ พระมหากุศัลย์ วชิรเมธีมีการเปิดประเด็นทางธรรมด้วยคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน จากนั้นจึงอธิบายขยายความธรรมะโดยการจำแนกเป็นข้อๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประเด็นธรรมะที่พระมหากุศัลย์ วชิรเมธีต้องการสื่อสารได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็น และใช้เวลาไม่มากในการเข้าใจหลักธรรมที่เป็นประเด็นสำคัญทั้งหมดและปิดท้ายธรรมะด้วยการทิ้งคำถาม

ในส่วนของสื่อวิทยุพระมหากุศัลย์ วชิรเมธีจะเริ่มต้นการสนทนาจากสิ่งๆ ที่ผู้รับสารสนใจ ความรู้อยู่แล้วหรือมีความสนใจ ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกเปิดใจที่จะรับฟังธรรมะจากพระมหากุศัลย์วชิรเมธี และมักนำการอารมณ์ขันมาใช้แทรกตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง จากนั้นจะมีการดำเนิน

เรื่องด้วยการยกตัวอย่าง โดยพระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีจะยกเรื่องราวต่างๆ ที่พระมหากุศุมิตชัยวชิรเมธีเคยอ่าน เคยฟัง หรือเคยประสบจริง และจากประสบการณ์ส่วนตัว มาเล่าสู่ผู้ฟังอย่างเป็นกันเองในการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อวิทยุ หลังจากที่พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีดำเนินเรื่องด้วยอารมณ์ขันและมีการยกเรื่องขึ้นมาเล่าประกอบกับการถ่ายทอดธรรมะในสื่อวิทยุแล้ว เมื่อพระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีสามารถตรึงผู้ฟังให้อยู่กับเรื่องที่กำลังถ่ายทอด พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีจะมุ่งตรงสู่ธรรมะที่ต้องการสอนโดยค่อยๆ แทรกไปกับเรื่องที่ยกขึ้นมาประกอบ และทิ้งท้ายหัวใจธรรมะให้เป็นที่จดจำ

ในส่วนของสื่อใหม่ หลักธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อใหม่ จะปรากฏในลักษณะการนำธรรมะมาทำให้สั้น กระชับ สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้โดยทันที ซึ่งจะมีการทำเนื้อหาให้สั้น ชัดเจน อ่านแล้วกระทบใจแต่ยังคงใจความสำคัญของเนื้อหาหลักธรรมที่ต้องการสอนอย่างครบถ้วน และเน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีใน เนื้อหาธรรมะที่ถ่ายทอดผ่านสื่อใหม่นั้น จะเป็นเนื้อหาธรรมะที่ผู้อ่านสามารถอ่านแล้วนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตได้ เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวที่ทุกคนคุ้นเคย เหมาะแก่การนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การนำเสนอที่สั้น กระชับและได้ใจความนี้ช่วยให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื่องจากใช้เวลาไม่มากแต่ได้ธรรมะครบถ้วน ชัดเจน

ในส่วนของกลวิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหากุศุมิตชัยวชิรเมธี พบว่าการนำสื่อสารมวลชนมาใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะ มีลักษณะที่แตกต่างจากการสื่อสารธรรมะเฉพาะคนหรือเฉพาะกลุ่มคน พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีจึงต้องคำนึงถึงวิธีการใช้สื่อสารมวลชนผ่านช่องทางต่างๆ เมื่อจะต้องนำธรรมะออกเผยแผ่ให้คนจำนวนมากๆ โดยพระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีมีกลวิธีการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนคือ วิเคราะห์ผู้รับสารเป็นลำดับแรก จากนั้นจะวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อ เน้นการนำเสนอธรรมะในระดับใช้งาน และคำนึงถึงช่วงเวลาและสถานการณ์ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ผู้รับสาร พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีจะทำการวิเคราะห์ผู้รับสารเป็นลำดับแรก โดยมีหลักการเทศน์ คือ จะเทศน์ให้ตรงตามกลุ่มของผู้ฟัง โดยคำนึงถึงบุคคลที่กำลังสื่อสารด้วย หลังจากวิเคราะห์ผู้รับสารแล้ว พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีจะเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม โดยการเตรียมเนื้อหาเรื่องราวธรรมะให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร เพื่อถ่ายทอดเป็นธรรมะที่ประทับใจของทุกกลุ่มผู้ฟัง

การวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อ พระมหากุศุมิตชัย วชิรเมธีมีการการวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อและปรับธรรมะมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะและรูปแบบของสื่อ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในทุกๆ ครั้งมีประสิทธิภาพมากที่สุด แม้จะเป็นธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภทกัน ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา รูปแบบธรรมะให้เหมาะสม ให้ตรงและให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อเหล่านั้นๆ ด้วย หากเป็นสื่อโทรทัศน์และวิทยุ พระมหากุศุมิตชัย

วชิรเมธีจะมีการถ่ายทอดธรรมะโดยใช้ภาษาที่สั้น กระชับ แต่ยังคงได้ใจความสำคัญ และได้สาระทางธรรมอย่างครบถ้วน ซึ่งการทำให้ธรรมะสั้น กระชับ และได้สาระสำคัญนั้น สามารถทำให้สารธรรมะที่สื่อสารออกไปนั้นเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น หากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์พระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วชิรเมธีจะคำนึงถึงพื้นที่ในสื่อที่ให้มา และปรับเนื้อหาธรรมะให้เหมาะสมตามพื้นที่สื่อ อีกทั้งยังคำนึงถึงแนวหรือลักษณะของหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารประกอบด้วยว่าควรจะนำเสนอธรรมะเรื่องอะไร ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหาธรรมะที่ตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์สอดคล้องกับภาพรวมของหนังสือพิมพ์และนิตยสารฉบับนั้นๆ ในส่วนของสื่อใหม่หลักธรรมที่นำมาเผยแผ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัย หรือเรื่องราวที่คนในสังคมกำลังให้ความสนใจ โดยนำเรื่องราวใกล้ตัวมายกตัวอย่างให้เข้าใจง่าย แล้วปรับให้สั้น กระชับ และได้ใจความ โดยไม่ใช้คำที่ยาว หรือธรรมะที่ลึกลับเกินไป จะเป็นธรรมะที่เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กลวิธีการเผยแผ่ธรรมะอีกประการหนึ่งของพระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธี คือ การนำเสนอธรรมะในระดับใช้งาน ในการนำสื่อสารมวลชนมาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในทุกสื่อ นั้น พระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธีล้วนนำเสนอธรรมะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน หลักธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนนั้น โดยมากจะนำเสนอหลักธรรมที่ง่าย ๆ ไป ในทุกๆ กลุ่มสาขาอาชีพ ซึ่งสามารถนำหลักธรรมที่พระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วชิรเมธีถ่ายทอดผ่านสื่อสารมวลชนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้พระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธี ยังคำนึงถึงช่วงเวลาและสถานการณ์ในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนทุกประเภท พระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธีจะคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมเข้ามาประกอบการพิจารณาด้วย เนื่องจากหากเผยแผ่ธรรมะในช่วงที่เวลาหรือสถานการณ์ ณ ขณะนั้นเอื้ออำนวย จะส่งผลให้การสื่อสารธรรมะมีประสิทธิภาพ และได้รับความสนใจจากคนจำนวนมาก หลักธรรมะของพระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธีจึงสอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์เสมอไป

ในด้านวาทศิลป์ทางภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธี วาทศิลป์ทางภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธีสามารถจำแนกได้ใน 3 ลักษณะ คือ การใช้คำ การใช้ภาพพจน์ และการใช้จุดจับใจในสาร โดยการใช้วาทศิลป์ทางภาษาที่พบได้แก่ การใช้สัมผัส การใช้คำซ้อน การสร้างคำประสมขึ้นใหม่ คำต่างประเทศ การซ้ำคำและกลุ่มคำ การใช้สำนวน คำซ้ำ อุปมา อุปมาอุปไมย บุคลาธิษฐาน คำถามเชิงวรรณศิลป์ คำปฏิทรรศน์ และการเปรียบเทียบ โดยวาทศิลป์ทางภาษาที่ของพระมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวชิรเมธี ใช้มากที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ การใช้สัมผัส การซ้ำคำและกลุ่มคำ และการใช้คำซ้อน ตามลำดับ ซึ่งการใช้สัมผัสและ

การซ้ำคำและกลุ่มคำนั้น ปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกชนิด ส่วนการใช้คำซ้ำนั้นปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ ยกเว้น สื่อโทรทัศน์

ส่วนจุดจับใจในสารที่พบได้แก่ จุดจับใจด้านความอบอุ่น จุดจับใจด้านอารมณ์ จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน จุดจับใจด้านความเป็นตัวเอง จุดจับใจด้านดนตรี และจุดจับใจด้านดาราศาสตร์ โดยจุดจับใจที่พระมหากษัตริย์ วชิรเมธีใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จุดจับใจด้านความอบอุ่น จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน และจุดจับใจด้านอารมณ์ ตามลำดับ โดย จุดจับใจด้านความอบอุ่น ปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ จุดจับใจด้านอารมณ์ขัน ปรากฏในสื่อสารมวลชนทุกสื่อ ยกเว้นสื่อโทรทัศน์ และจุดจับใจด้านอารมณ์ ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อใหม่เป็นจำนวนมาก

ในด้านความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อเรื่องดังกล่าวสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในเชิงบวก และความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในเชิงลบ โดยความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเรื่องดังกล่าวในเชิงบวกที่ปรากฏ ได้แก่ ความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร ความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับสาร ความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับสื่อ ซึ่งความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสารที่พบ ได้แก่ พระมหากษัตริย์ วชิรเมธีเป็นผู้มีบุคลิกที่ดี มีความน่าเชื่อถือ รั้วใจผู้รับสาร มีกลวิธีการนำเสนอธรรมะที่น่าสนใจ เป็นบุคคลทันสมัย มีน้ำเสียงเป็นเอกลักษณ์น่าฟัง และพระที่อายุน้อย ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสารธรรมะ ได้แก่ ธรรมะทันสมัยและทันเหตุการณ์ ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีเป็นธรรมะที่สั้นและง่าย กระชับใจและนำไปใช้ได้จริง ธรรมะที่พระมหากษัตริย์ วชิรเมธีถ่ายทอดมีภาษาไพเราะงดงาม และผู้รับสารเห็นว่าขณะนี้ธรรมะกำลังเป็นกระแส และความคิดเห็นของผู้รับสารเกี่ยวกับสื่อ ได้แก่ สื่อธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีเป็นสื่อทันสมัย เป็นสื่อใกล้มือ และเป็นสื่อแจ่มใส

ส่วนความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนในเชิงลบ ได้แก่ ผู้รับสารมีปัญหาด้านช่วงเวลาในการรับสารธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน การเผยแพร่ธรรมะของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ยังขาดการแจ้งข่าวสารให้ทั่วถึง และปัญหาในตัวสื่อสารมวลชนเองที่ไม่สามารถรองรับความต้องการของผู้รับสารได้

การอภิปรายผลการวิจัย

การที่พระมหากษัตริย์ วชิรเมธีสามารถถ่ายทอดธรรมะให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว และได้รับศรัทธาจากคนจำนวนมากนั้นเนื่องจากพระมหากษัตริย์ วชิรเมธีมีความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะที่คนโดยมากเห็นเป็นเรื่องยากให้สามารถเข้าใจได้ง่าย แม้ว่าหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา จำเป็นต้องมีการใช้ภาษาบาลี สันสกฤตเป็นหลัก แต่พระมหาอุจฉัย วชิรเมธี สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาสื่อสารให้คนจำนวนมากสามารถเข้าใจได้ง่าย ด้วยภาษาที่มีความสละสลวย มีวาทีศิลป์ในการใช้ภาษาอย่างโดดเด่นชัดเจน มีศิลปะในการพูดและการเขียนธรรมะออกมาได้อย่างตรงไปตรงมา กระบอบใจผู้ฟัง ผ่านการใช้วาทีศิลป์ทางภาษาต่างๆ ที่หลากหลาย จนทำให้ธรรมะที่พระมหาอุจฉัย วชิรเมธีร้อยเรียงถ่ายทอดออกมานั้นมีความงามทั้งหลักธรรมะที่ทรงคุณค่าและความงดงามทางภาษา ก่อให้เกิดภาษาที่เข้าใจง่ายและการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้ในการสอนธรรมะของพระมหาอุจฉัย วชิรเมธีนั้น พระมหาอุจฉัย วชิรเมธีมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย ตามที่พระพุทธองค์ทรงใช้การเปรียบเทียบในการอธิบายธรรมะให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจน เปรียบเทียบสิ่งที่เข้าใจยาก ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย เปรียบสิ่งที่ไกลตัว ให้เป็นเรื่องใกล้ตัว เปรียบสิ่งที่ เป็นนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม พระมหาอุจฉัย วชิรเมธีสามารถทำให้คนจำนวนมากรู้สึกที่ธรรมะไม่ใช่เรื่องที่จับต้องได้ยาก หรือเข้าใจยากอย่างเช่นในอดีตอีกต่อไป

นอกจากนี้ด้วยลักษณะการสอนของพระมหาอุจฉัย วชิรเมธีที่มีความชัดเจน แจ่มแจ้ง ทั้งในเรื่องของทางโลกและทางธรรม ในเรื่องของทางโลก พระมหาอุจฉัย วชิรเมธีเป็นผู้รอบรู้ให้สถานการณบ้านเมือง สถานการณ์ของโลกอย่างเท่าทัน ส่วนในด้านทางธรรมนั้น พระมหาอุจฉัย วชิรเมธีก็เป็นผู้มีความรู้แตกฉานในหลักธรรมะที่ถ่ายทอดอย่างแจ่มกระจ่าง อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมได้อย่างทันสมัยเท่าทัน โดยการสอนของพระมหาอุจฉัย วชิรเมธีนั้น เป็นการสอนธรรมะตรงตามหลักการพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า คือ ไม่ได้สอนทั้งหมด แต่สอนเฉพาะในสิ่งที่คนทั่วไปควรรู้ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน เน้นการนำไปใช้ได้จริง โดยไม่นำหลักธรรมะที่ยากจนเกิดความเข้าใจมาสอน ดังที่พระมหาอุจฉัยวชิรเมธี กล่าววว่า

“หลักในการทำงานของพระอาจารย์ คือ ค้นอย่างนักวิชาการ แต่นำเสนออย่างนักประชาสัมพันธ์”

“ ค้นอย่างนักวิชาการ หมายความว่า หาข้อมูลความรู้ให้รอบด้านที่สุดจนมั่นใจ แต่เวลานำเสนอ อย่างนำเสนองานทั้งหมด เลือกเสนอเฉพาะเท่าที่จำเป็น และเท่าที่เห็นว่า ชาวบ้านทั่วไปจะเข้าใจเท่านั้น”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

นอกจากนี้พระมหาอุจฉัย วชิรเมธียังสอนตรงตามเนื้อหาธรรมะ กล่าวคือ การสอนของพระมหาอุจฉัย วชิรเมธีจะมุ่งตัดตรงเข้าสู่ประเด็นธรรมะอย่างชัดเจน ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่พูดจา

วทวน หรือพูดกลับไปกลับมา แต่จะมีการสอนอย่างเป็นลำดับขั้น และสอนอย่างมีเหตุ มีผล ตรงตามเห็นจริง ซึ่งผู้รับสารสามารถตรงตามได้ มีการสร้างสารผ่านถ้อยคำที่ตรงตาม ประณีต ผ่านกลวิธีทางภาษาและวาทศิลป์ในลักษณะต่างๆ โดยรู้ว่าควรจะพูดอย่างไร และเลือกใช้เนื้อหาถ้อยคำใดให้ธรรมชาติที่ถ่ายทอดออกมา นั้นซาบซึ้งกินใจ และกลั่นกรองเป็นธรรมชาติออกมาได้อย่างตรงใจผู้ที่กำลังสื่อสารด้วย (Strategic message design)

อย่างไรก็ตามแม้ธรรมชาติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านนั้นจะมีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลทุกคน ในทุกๆ เพศ ทุกๆ วัย แต่พระมหาอุปัชฌาย์ วชิรเมธีจะมีการวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนทุกครั้งว่า กำลังจะต้องสื่อสารกับใคร เขามีพื้นฐานทางความคิด มีสถานภาพ มีความสนใจเรื่องใด (Audience Analysis) แล้วจึงคัดหลักธรรมะที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้รับสารสนใจมาแนะนำและเริ่มสอนจากสิ่งที่ผู้รับสารสนใจก่อน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนของพระพุทธเจ้าที่คำนึงถึงและสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับบุคคล มีชั้นเชิงในเรื่องราวธรรมะที่กำลังถ่ายทอดกับกลุ่มคนทุกๆ กลุ่ม โดยเริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้รับสารสนใจแล้วหรือมีความสนใจเป็นพื้นฐานก่อนจะนำความสูงส่งธรรมะในเรื่องที่ยากขึ้นไป

“สังเกตใหม่ ธรรมะของพระอาจารย์จะออกมาในลักษณะ *How to* เพราะพระอาจารย์ต้องการให้นำไปใช้ เป็น *Buddhism in action* ซึ่งไม่ใช่พระอาจารย์คิดพูดนะ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า สิ่งที่ฉันตรัสรู้เหมือนใบไม้ทั้งป่า แต่สิ่งที่ฉันนำมาสอนเหมือนใบไม้ในกำมือ ใบไม้ในกำมือหมายความว่า ฉันสอนเฉพาะสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ได้สอนเพื่อบูชา แต่ฉันสอนเพื่อนำไปแก้ปัญหาชีวิต พระอาจารย์จึงยึดแกนตรงนี้แหละ เป็นแกนในการเผยแผ่ธรรมะมาโดยตลอด”

(ว.วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

จากคำกล่าวข้างต้นนับได้ว่าพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี ได้ยึดหลักการสอนธรรมะตามแนวขององค์พระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าไว้เป็นแนวทางการเผยแผ่ธรรมะอย่างชัดเจน

ในส่วนของ การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนนั้น พระผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะในเชิงรุกผ่านสื่อสารมวลชนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะของท่านพุทธทาสภิกขุ พระพยอม กัลยาโณ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต และพระมหาอุปัชฌาย์วชิรเมธี จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่นำเสนอวิธีการแสดงธรรมเทศนาได้อย่างเป็นเลิศทั้งสิ้น โดยท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ที่แสดงธรรมเทศนาได้อย่างถึงแก่นถึงแก่น โดยเป็นผู้ริเริ่มการใช้สื่อมาประกอบการเทศนาธรรม โดยมากธรรมะของพุทธทาสภิกขุจะเป็นธรรมะล้วนๆ ซึ่งยังคงเปี่ยมไปด้วยภาษาบาลีสันสกฤตที่คนในยุคปัจจุบันไม่สามารถเข้าใจได้ อีกทั้งหลักธรรมที่นำมาสอนนั้นโดยมากปรากฏหลักธรรมะชั้นสูง (โลกุตระ) ซึ่งคนโดยมากยังไม่มีพื้นฐานที่พร้อมในการเข้าใจ ถัดมาในสมัยของพระพยอม กัลยาโณ ในยุคนั้น

พระพยอม กัลยาโณนำสื่อเทปเข้ามาช่วยในการเผยแพร่ธรรมะให้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ผนวกกับถ้อยคำการสื่อสารธรรมะที่ใช้เป็นคำพูดที่มีความหมายรุนแรง ประชดประชัน ออกรสออกชาติของพระพยอมทำให้ผู้ฟังจำนวนมากเกิดอารมณ์ร่วมกับธรรมะที่น่าเสนอ แต่อย่างไรก็ตามการใช้สื่อในการเผยแพร่ธรรมะของพระพยอมไม่สามารถพัฒนารูปแบบของสื่อได้เท่าทันยุคสมัย ขณะที่ปัจจุบันรูปแบบสื่อได้พัฒนาเป็นสื่อซีดี mp3 แต่รูปแบบสื่อของพระพยอมได้หยุดการพัฒนาและไม่สามารถก้าวผ่านยุคสมัย จึงทำให้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนชะงักไปในที่สุด ถัดจากสมัยของพระพยอม ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะได้อย่างสนุกถึงที่ ลึกซึ้งถึงใจ คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต จุดเด่นของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต สามารถถ่ายทอดธรรมะได้อย่างสนุกสนาน เน้นการใช้อารมณ์ขัน ซึ่งกระทบใจกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่นเป็นจำนวนมาก การเทศน์ที่สนุกและได้สาระ คือหลักการเทศน์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต อย่างไรก็ตามพระมหาสมปอง ตาลปุตโตยังไม่มีการพัฒนาารูปแบบสื่อธรรมะให้มีความทันสมัยเท่าทันยุคปัจจุบัน จึงธรรมให้ธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ยังถูกจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้อ่านหรือกลุ่มผู้ฟังในวงแคบ

นอกจากนี้สามารถสังเกตได้ว่าการเข้าถึงธรรมะในแต่ละกลุ่มคนมีไม่เท่ากัน กลุ่มที่นิยมฟังธรรมะของท่านพุทธทาสภิกขุ มักเป็นผู้ที่ต้องการเนื้อหาทางธรรมะในระดับสูง มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อหลุดพ้น ในขณะที่กลุ่มคนที่นิยมฟังธรรมะจากพระะยอม เป็นกลุ่มที่ต้องการธรรมะอย่างง่าย และต้องการธรรมะที่มุ่งเร้าอารมณ์ความรู้สึก เช่นเดียวกับกลุ่มคนที่นิยมรับธรรมะจากพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ยังคงเป็นกลุ่มคนที่ต้องการธรรมะแบบง่าย แต่เน้นที่ความสนุกสนาน ความทันสมัยของถ้อยคำ และสุดท้ายในกลุ่มคนที่นิยมรับธรรมะจากพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี เป็นกลุ่มคนที่ต้องการธรรมะที่มีความคมคายทั้งทางถ้อยคำและความหมาย เพื่อกระตุ้นสติปัญญา

พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะได้อย่าง “เข้าใจ เข้าใกล้ และเข้าถึง” 3 คำสั้นๆ ที่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีสามารถผนวกนำแนวทางการเผยแพร่ธรรมะของพระนักเทศน์ทั้ง 3 รูป คือ ท่านพุทธทาสภิกขุ พระพยอม กัลยาโณ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต เข้ามารวมในการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ

“เข้าใจ” พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีนำเสนอเรื่องทางโลกมากกว่าเรื่องทางธรรม นำเสนอธรรมะที่น่าไปใช้มากกว่าธรรมะในระดับสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์หลักธรรมคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุแล้วว่า เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจของคนทั่วไป ฉะนั้นธรรมของ พระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี จะถ่ายทอดด้วยภาษาที่เรียบง่ายเข้ากับยุคสมัย ไพเราะงดงามและสามารถนำไปใช้ได้จริง

“เข้าใจใกล้” พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธียังสามารถพัฒนาสื่อธรรมะได้อย่างเท่าทันปัจจุบัน เพื่อเข้าใจคนมากยิ่งขึ้น แตกต่างจากพระพยอม กัลยาโณ ที่ไม่สามารถพัฒนาสื่อธรรมะที่ใช้ให้สม

สมัยได้ สื่อธรรมะของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีในปัจจุบันมีทุกรูปแบบ แจกฟรีและอยู่ใกล้มือคน ไม่ว่าจะเป็น พ็อกเก็ตบุ๊ก หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อใหม่ E-book สื่อธรรมะของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีล้วนพัฒนาไปพร้อมๆ กับโลกทั้งสิ้น

“เข้าถึง” นอกจากนี้พระมหาภูมิจัย วชิรเมธียังเข้าถึงคนจำนวนมากด้วยเสียงหัวเราะ มีการเผยแพร่ธรรมะที่เน้นความสนุกสนาน เน้นอารมณ์ขันคล้ายคลึงกับพระมหาสมปอง โดยใช้อารมณ์ขันเพื่อดึงความสนใจจากผู้รับสาร แต่อย่างไรก็ตาม การสื่อสารธรรมะของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีจะไม่เน้นความสนุกสนานจนเกินไป แต่จะรวมไปถึงหลักธรรมที่เข้ากับยุคสมัย ทั้งเรื่องการทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งตรงกับกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในวัยเรียน วัยทำงานที่มีการศึกษา สามารถนำธรรมะจากพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนรูปแบบต่างๆ พระมหาภูมิจัย วชิรเมธีก็ยังคงยึดหลักหรือหัวใจสำคัญของธรรมะเพื่อใช้ในการสอน กล่าวคือ แม้สื่อสารมวลชนจะมีรูปแบบของสื่อหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ พระมหาภูมิจัย วชิรเมธีต่างมีหลัก หรือมีหัวใจคำสอนในการการสื่อสารธรรมะเช่นเดิม เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบวิธีการในการนำเสนอธรรมะให้สอดคล้องไปในสื่อแต่ละสื่อ โดยมีการวิเคราะห์สื่อสารมวลชนแต่ละชนิดอย่างละเอียด การทำการวิจัยลักษณะของสื่อแต่ละชนิดอย่างละเอียดถี่ถ้วน มีวางแผนการนำธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน (Media plan) จึงรู้อย่างชัดเจนว่าควรนำธรรมะเรื่องใดไปใช้กับสื่อชนิดใด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด ดังที่พระมหาภูมิจัยวชิรเมธี กล่าวว่า

“เรารู้อยู่แล้วว่าสื่อทุกสื่อมีข้อจำกัด เวลาทำงานเราก็จะปรับให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของสื่อ นั้นๆ เช่น คมชัดลึก ทุกตอนต้องอยู่ใน 2 หน้า A4 Who ทุกตอนต้องอยู่ในหน้า A4 ครึ่ง เนชั่นสุดสัปดาห์ทุกตอนต้อง 2 หน้า A4 ในทวิตเตอร์ต้อง 140 คำ ในคมธรรม ต้อง 1 นาทีเท่านั้น เราเห็นข้อจำกัดของมัน แล้วเราก็ปรับวิธีการทำงานของเราให้สอดคล้องกับข้อจำกัด เพราะพระอาจารย์เชื่อมั่นว่า เราสามารถปรับตัวได้”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

จะเห็นได้ว่าหากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ พระมหาภูมิจัย วชิรเมธีจะมีการปรับธรรมะให้มีการขยายความมาก ใช้วาทศิลป์ทางภาษามาก เพื่อให้รายละเอียดทางธรรมมากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากผู้อ่านมีเวลาที่จะอ่านธรรมะได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยระยะเวลา สามารถอ่านธรรมะที่พระมหาภูมิจัย วชิรเมธีถ่ายทอดซ้ำได้หากมีความต้องการ หากเป็นสื่อโทรทัศน์ พระมหาภูมิจัย วชิรเมธีจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้ สั้น กระชับ และตรงประเด็นมากที่สุด คือ มุ่งสอนแต่เรื่องที่จำเป็น สอนให้มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ เนื่องจากผู้ฟังในสื่อโทรทัศน์มีเวลาไม่มาก ด้วย

ข้อจำกัดของสื่อโทรทัศน์ที่มีราคาแพง และมีเวลาไม่นาน จึงต้องใช้เวลานั้นๆ ในการเผยแพร่ธรรมะ ในส่วนของสื่อวิทยุ พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีมีการปรับวิธีการนำเสนอโดยการสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ มีการใช้อารมณ์เข้าแทรก เพื่อลดความตึงเครียดในเรื่องราวของธรรมะที่ค่อนข้างของพระมหาอุฒิชัยวชิรเมธีข้างยาก และเพื่อทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เพราะการฟังธรรมะจากท่านว.วชิรเมธีในสื่อวิทยุใช้เวลาที่ค่อนข้างนาน ฉะนั้นพระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีจึงมักสร้างความสนุกในการฟังธรรมด้วยเรื่องเล่าที่มาจากประสบการณ์และนิทานสอนใจให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินฟังธรรมตลอดต้นจนจบ ขณะที่หากเป็นในสื่อใหม่ ท่านวชิรเมธีจะมุ่งเสนอธรรมะ โดยมีการปรับธรรมะให้สั้นและใช้คำที่ง่าย เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำธรรมะนั้นไปใช้ได้ทันที หรือในบางครั้งมีการใช้คำที่รุนแรง เสียดีสัประชดประชัน ก็เพื่อให้คนเกิดสติ จุกคิด ตามด้วยธรรมคำสอนที่นำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ

การที่พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีมีการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้สอดคล้องกับสื่อแต่ละสื่อ นั้น ทั้งนี้ก็เพื่อการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพผลทางการสื่อสารมากที่สุด แม้การสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนนั้นจะต้องสื่อสารกับคนจำนวนมากๆ ในคราวเดียวกัน แต่พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธี มีวิธีการถ่ายทอดธรรมะได้สอดคล้องเหมาะสมกับสื่อเป็นอย่างดี จึงทำให้การสื่อสารธรรมะของพระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ นั้น เกิดประสิทธิผล เกิดเป็นความนิยมในการรับธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน คนจำนวนมากเริ่มเกิดทัศนคติที่ว่าธรรมะไม่ใช่เรื่องยาก แต่เป็นเรื่องที่เราสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธียังคำนึงถึงลักษณะสภาพของสังคมและวัฒนธรรมไทย เป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดธรรมะด้วย จะเห็นได้ว่าในภาวะที่สังคมไทยเกิดความขัดแย้งทางด้านการเมือง ในช่วงวิกฤตการณ์การเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2548-2554 เป็นชุดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดวิถีชีวิตแบบใหม่ของคนในสังคม ทั้งการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่ทวีให้เกิดความขัดแย้ง อีกทั้งสื่อสารมวลชนในยุคปัจจุบันยังเป็นเครื่องมือเพื่อสื่อสารการเมืองของพรรคการเมืองที่ต้องการครอบงำสื่อและครอบงำความคิดของประชาชน

พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีได้นำพื้นฐานความขัดแย้งของสังคมไทยมาเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์สารที่จะนำเสนอ มีการคำนึงถึงภาวะที่สังคมเกิดการแตกแยก ขาดความสามัคคี และใช้พื้นที่ในสื่อสารมวลชนทุกสื่อเท่าที่มีเพื่อสื่อสารธรรมะที่มุ่งสร้างความสมานฉันท์ของคนในสังคม ขณะที่การเมืองตกอยู่ในภาวะวิกฤต สังคมไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการแบบสันติ และธรรมะก็เป็นอีกหนทางหนึ่งซึ่งจะช่วยกลมเกลียวคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พระมหาอุฒิชัย วชิรเมธีมีการถ่ายทอดธรรมะด้วยคำพูดแรงๆ เพื่อให้คนในสังคมมีสติในการใช้ชีวิต มีความรักความเมตตาต่อคนในสังคมที่อยู่ร่วมกัน

“พระอาจารย์เรียกว่าพุทธธรรม นำวิกฤต ทุกๆ ครั้งที่วิกฤต พระอาจารย์จะมีชุดคำสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์เสมอไป เช่น ช่วงที่กำลังแตกความสมัคกันหนักๆ พระอาจารย์ก็จะเทศน์เรื่องความสามัคคีเป็นหลักเลย หรือช่วงที่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายหนักๆ พระอาจารย์ก็จะบอกว่า “การเลือกข้างเป็นอันตราย แต่การเลือกที่จะไม่ใช้ปัญญา ก็อันตรายยิ่งกว่า” ช่วงที่มีแนวโน้มที่จะยิงกันกลางเมือง พระอาจารย์ก็จะออกไปขอปิดทาบตาความรุนแรง รวมทั้งออกเป็นโปสเตอร์ ทำเป็นเสื้อ ทำเป็นเสียงธรรมบรรยาย ออกทุกชั่วโมง หรือแม้กระทั่งทำเป็น sticker เพื่อขอยุติความรุนแรง ดูความจำเป็นว่า ณ ขณะนั้น สังคมกำลังขาดอะไร หากขณะนั้นสังคมกำลังขาดสติ พระอาจารย์จะเทศน์จะสอน จะพูดแรงๆ เพื่อให้เป็นประเด็นในทางสังคม ”

(ว.วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2554)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีมีการวิเคราะห์สภาพสังคมไทยอย่างละเอียดเพื่อสื่อสารธรรมะให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย หากสังคมไทยกำลังขาดเรื่องใด พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีก็นำเสนอธรรมะที่สอดคล้อง ณ ขณะนั้น นอกจากนี้พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธียังคำนึงถึงพื้นฐานวัฒนธรรมของคนไทยด้วย โดยพื้นฐานแล้วคนไทยเป็นชาติที่มีอุปนิสัยรักสนุก จึงมีอารมณ์ขันเป็นพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้การสื่อสารธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีจึงมักมีการแทรกอารมณ์ขันอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับอุปนิสัยพื้นฐานของคนไทย จึงสามารถเรียกความสนใจจากผู้รับสาร ก่อเกิดเป็นธรรมะที่กระทบใจคนจำนวนมาก การถ่ายทอดธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ สามารถโน้มน้าวจนก่อให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับ การศรัทธา ตามมาด้วยการประพฤติปฏิบัติในที่สุด

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้เวลาจะผ่านมาถึงกว่า 2,500 ปี ที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง และจารึกบนผืนแผ่นดินไทยมาอย่างยาวนาน แต่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธียังคงยึดหลักการสอน มีการเผยแผ่ตามหลักการสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้อย่างชัดเจน พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีการสื่อสารธรรมะที่ตรงตามแนวพุทธพจน์อย่างสอดคล้อง ไม่ว่าจะเป็วิธีการสอน รูปแบบการสอน และการวิเคราะห์ผู้ฟัง แม้เวลาผ่านไปความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เกิดการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน แทนที่การสื่อสารเฉพาะบุคคล แต่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธียังคงยึดหลักธรรมะที่ถูกต้องตรงตามจริงตามหลักพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าไว้อย่างเหนียวแน่น สอนด้วยความมีเหตุ มีผล ตรงตามจริง เพียงแต่รูปแบบวิธีการนำเสนอ นั้นได้ปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของสื่อสารมวลชนแต่ละประเภทเท่านั้น สื่อสารมวลชนจึงเป็นคล้ายกระบอกเสียง เกิดการประสานระหว่างอำนาจเก่าอย่างสถาบันศาสนา และอำนาจใหม่คือ

สื่อสารมวลชน การสื่อสารธรรมะชั้นเยี่ยมของมหาอุคฺฉัย วชิรเมธีเมื่อมาผสานกับสื่อสารมวลชน ในปัจจุบันที่มีพลังมาก ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ ก่อให้เกิดอานุภาพ ในการสื่อสารธรรมให้พลังเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ สื่อสารมวลชนเป็นปัจจัยผลักดันให้พระมหาอุคฺฉัย วชิรเมธีสามารถเผยแผ่หลักธรรมะหรือแก่นธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คนในปัจจุบันมี โอกาส รับรู้และเข้าใจธรรมะได้ใกล้ชิดขึ้น ง่ายขึ้น และสะดวกรวดเร็วขึ้น เพื่อให้คนในยุคปัจจุบัน สามารถนำหลักธรรมะที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการครองชีวิต และใช้ธรรมะในการครองสติได้อย่าง เต่าทัน

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะธรรมะของพระมหาอุคฺฉัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน จึงควร ศึกษาธรรมะของพระมหาอุคฺฉัยวชิรเมธีผ่านสื่อทางเลือกอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงวิธีการเผยแผ่ ธรรมะของพระมหาอุคฺฉัยวชิรเมธีให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่างๆ อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อรูปแบบอื่นๆ รวมถึง เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อบุคคลเพื่อการสื่อสารธรรมะสู่ประชาชน
3. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุคฺฉัยวชิรเมธี ซึ่งถือ เป็นศาสตร์บริสุทธิ์ สามารถยึดเป็นแนวทางในการศึกษาศาสตร์ในแขนงอื่นๆ ต่อไปได้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอดี สันเพรสโปรดักส์ จำกัด, 2549.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับ สื่อสารศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2551.
- จิราภรณ์ เนติธาดา. วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมา สุภัทโท. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ชลธิชา ชูชาติ. กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการธรรมะ เดลิเวอรี่. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552
- ณุมพรี เหล่าวิเศษกุล. การศึกษากลไกภาษาเทศนาของพระปัญญานันทภิกขุ และพระ พยอม กัลป์ยาโน. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ธีรวัศ บำเพ็ญบุญบารมี. การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุก. ธรรมศึกษาวิจัย ตามหลักสูตรวิจัยคัมภีร์ พระพุทธศาสนา มุลินธิเบญจนิทาย, 2550.
- ปุกนุช ชูติมา. ปรัชญาการสื่อสารในธรรมสารของพุทธทาสภิกขุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาวาทยวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปิ่นนิตดา นพพนาวัน. การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. แรงจูงใจกับการโฆษณา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2546.
- พิมพ์เดือน จาตุรงค์กุล. มัลติมีเดียเพื่องานนิเทศศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน คณะนิเทศ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.
- สมบัติ เสริมศิลป์. วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กัลยาโน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, วิชาเอกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2532.
- สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์. รสนิยม: ภาษาไทยยุคบริโภคนิยม. กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือ

เล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สิริพิชญ์ เตชะไกรศรี, การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกตามวิถีพุทธ: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัด

กิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา

พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549

สงวาล คงจันทร์ และคนอื่นๆ. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2542.

อรรรรณ ปิรันธน์โอวาท. หลักและปรัชญาของวาทวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อรรรรณ ปิรันธน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

อัญชลี ธีรเนตร. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

ภาษาอังกฤษ

Foltz, F. Religion on the Internet: Community and Virtual Existence. 5th ed. London :
Sage, 2003

Pernot, L. "The Rhetoric of Religion." In Journal of the historic of rhetoric. California
Press. 24 (Summer 2006), pp. 235-254

Hart, R.P., Turner K.J., and Knupp R.E. "Religion and Rhetoric of The
Mass media." In Journal of communication. 31(7 February 2006). pp. 58-68.

Hoover, S.M. Religion in the Media Age. London: SAGE Publications, 2002.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนุ่ม-นันทกานต์ ฤทธิวงศ์ ยึดหลักไตรลักษณ์ ทาบออกเมื่อต้องเลือกคนใดคนหนึ่ง

1
หลังจากจบการบ้านทิ้งไปนานสำหรับนักเรียนมาแต่
หนุ่ม-นันทกานต์ ฤทธิวงศ์ หลังร่างกายหายเป็นปกติจาก
โรคกระดูกอ่อนน้ำเหลือง ทำให้ทุกวันนี้เธอมีสติในการใช้
ชีวิต และไม่ประมาทกับการดูแลตัวเอง
ปัจจุบันคุณหนุ่มมีความสุขกับการเป็นพิธีกรรายการท่องเที่ยว
แนวธรรมะ แต่ถึงกระนั้นเธอก็ยังมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความรัก
เหมือนในละครเรื่องวันดี ที่ต้องเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นคู่ครอง จึงมี
คำถาม (ปูจลา) ถึง พระมหาภูติวิชัย (ว.จิวเมธี) ผู้อำนวยการ
สถาบันวิชิตศึกษาว่า “อยากทราบว่าคนที่สัญญาว่าจะอยู่ด้วยกัน
วันเวลาผ่านไปกลับไปรักอีกคนหนึ่ง แต่ไม่สามารถเลิกกับ
คนแรกได้ เพราะมีสัญญาใจของกันและกัน หากเป็นแบบนี้เราควร
ตัดสินใจอย่างไรดีคะ”

พระมหาภูติวิชัย วิศิษณา

สรรพสิ่งในโลกล้วนแตกอยู่ในกฎแห่งไตรลักษณ์ (สักขะสามัญ
ของสิ่งทั้งปวง) คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา หรือเปลี่ยนแปลง
เป็นทุกข์ และไม่มีความแน่นอนในตัวเอง ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับ
ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ตลอดเวลา สิ่งต่างๆ จึงไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ การ
ที่สิ่งต่างๆ ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่นี้เอง เมื่อเราไม่เข้าใจ เราอยากให้อะไร
มันนิ่งอยู่กับที่ แต่มันก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ ความทุกข์จึงเกิดขึ้นทันที
ที่ไม่ใช่สิ่งต่างๆ จึงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ก็เป็นเพราะว่ามันไม่มี
แก่นสารในตัวเองมาแต่ต้น สิ่งต่างๆ ที่เราเห็นเป็นกลุ่มก้อนนั้น
แท้ที่จริงประกอบขึ้นมาจากองค์ประกอบที่แตกต่างหลากหลาย ไม่มี
อะไรเลยที่เป็นกลุ่มก้อนเดียวที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น
รถที่ประกอบขึ้นจากตัวถัง ยางรถ พวงมาลัย ชิ้นส่วนอะไหล่มากมาย
รวมทั้งน้ำมัน ไม่มีสักสิ่งเดียวที่เป็นตัว “รถ” มีองค์ประกอบที่
ทำให้เป็นรถเท่านั้น

สิ่งต่างๆ ในโลกก็เป็นเช่นนี้ กล่าวคือเป็นองค์รวมขององค์รวมที่
มากมาย หาได้มีแก่นสารแท้ๆ ของตัวเองไม่

เมื่อกล่าวรวมสาเหตุที่เห็นชัดกับสรรพสิ่ง
ความรักเป็นเพียง “สิ่งเสียดๆ” สิ่งหนึ่งใสราวพลิง

สิ่งหนึ่งความรักจึงหนีไม่พ้นความเป็นอนิจจัง สิ่งไม่เที่ยง (ไม่
เที่ยงแท้เสมอ) เป็นทุกข์ (ไม่สบายใจ) และเป็นอนัตตา (ความไม่เสถียร
ถาวรไม่ได้)

ใครที่หวั่นไหวใจหวาดระแวงความรักของความรักเช่นนี้เสียไว้
ได้

การที่คน 2 คนรักกัน และสัญญาว่าจะอยู่ด้วยกันไปตลอดนั้น
มองแบบฆราวาสโลกนี่เป็นเรื่องดี เพราะเป็นการสร้างหลักประกันใน
ชีวิต แต่มองแบบทางธรรมะหรือคนที่เห็นว่าการที่สัญญาเช่นนั้นยิ่ง
ไม่เข้าใจสัจธรรมของโลกที่มีความเป็นอนิจจัง (เปลี่ยนแปลง) อยู่
ตลอดเวลา และในที่สุดความรักก็แตกความเป็นอนิจจังให้เห็นจริงๆ
คือเมื่อพบกับคนที่อีกคนหนึ่งก็ยังมีใจให้เขา และรักกันในที่สุด
ความรักอันเกิดขึ้นก็สลายทิ้งจะรักคนใหม่ได้มันก็ทำไม่ได้

เพราะมีสัญญาใจกับคนแรก
จะจับไปหากคนแรกเดิมทีก็ไม่ได้ เพราะใจมาอยู่กับคนหลัง
ทางสายกลางของเรื่องนี้อยู่ตรงไหน
คำตอบก็คือ กลับไปหากคนแรกน่าจะดีกว่า
เพราะคนแรกเรารัก และเคยให้สัญญาเอาไว้ด้วย
เมื่อเทียบกับแล้วคนแรกมีความสัมพันธ์ที่
แน่นแฟ้นกว่า เราไม่ควรไปยึดติดคนของรามา
กว่า เพราะไม่เพียงแต่เขาเป็นคนที่เรารักเท่านั้น
เรายังให้คำมั่นสัญญาเอาไว้อีกด้วยต่างหาก
เราจึงควรไปยึดติดคนที่เรารัก
และควรเคารพสิ่งที่เขาจากเราไว้ไว้กับเขา
ด้วย

ส่วนคนที่มาทีหลัง แม้เราจะรักเขา แต่ยังไม่
ได้สร้างพันธสัญญาอะไรต่อกันและกัน

เป็นเพียงความเฉลียวใจไปรักตามธรรมชาติ
ของชายหนุ่มหญิงสาวเท่านั้น การถอนตัว
จึงไม่น่าจะใช่เรื่องเสียหายอะไร อาจ
ดูวุ่นวายหรือโง่งมบ้าง แต่ก็ยังถือว่า
เป็นธรรมชาติอันเป็นธรรมชาติ
ของการมีความรักและสนิท
ที่มักผสมด้วยความไม่
แน่นอนเช่นนี้เสมอ

อย่างไรก็ตาม แม้คน
ที่มากทีหลังจะได้มีบ่วง
แห่งพันธสัญญาระหว่าง
กันและกัน แต่เมื่อถึง
เวลาที่จะต้องตัดสินใจ
ก็ต้องให้เกียรติเขา
ด้วย ไม่ควรเสียด
หาญๆ เพศพาท่า
ทุกวิถีทางได้เป็นการ
จากกันด้วยดี บน
พื้นฐานของความ
จริงใจทั้งสองฝ่าย

ควรจะรักไม่ได้ความรัก
กลายเป็นความร้าย ที่พอถึงเวลา
แยกกันต้องสู้รบกันทำร้ายซึ่งกันและ
กันเหมือนในหนังหรือนอกหนัง (ชีวิต
จริง) การที่มุ่งผูกพันกับพื้นฐานของ
ความเข้าใจ เห็นใจ และด้วยเหตุผล น่าจะ
เป็นทางออกที่ดีที่สุดที่จะทำให้ทุกฝ่ายจาก
กันด้วยดีและยังคงมีความทรงจำที่ดีเป็น
ของอันดีแก่คนแรก ?

(ว.จิวเมธี, 2554: 95)

ดอกบัวโลวโนเบลีอกตาม

ธรรมล่อบใจ... ลว.ลุ่มขำ แลลวบการ

กว่าหกปีในแวดวงสื่อสารมวลชนมานาน อดีตบรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และนักก่อตั้งคลื่นข่าวไอเอ็นเอ็น สมชาย แสงสาร ซึ่งปัจจุบันหันมาทำงานการเมือง คือวงการเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) และเป็นประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา

ด้วยสถานการณ์บ้านเมืองที่ยังไม่คลี่คลายและคืนสู่ความสงบสุขอย่างแท้จริง สว.สมชายจึงมีคำถาม (ปุจฉา) ถึง พระมหาพิชัย (ว.วชิรมณี) ผู้อำนวยการสถาบันเว็ทศยาธิ์ ว่า ในยามที่ประเทศเกิดวิกฤตที่สุด เรียกว่าตกอยู่ในห้วงความมืด แล้วเราจะขึ้นจากหลุมดำกันได้อย่างไรโดยที่ไม่ต้องมีการฆ่ากันตาย ไม่ทราบว่ามีพระอาจารย์มีอะไรแนะเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม และไม่ถูกมองว่าประเทศเรามี 2 มาตราฐาน และอยากบอกอะไรกับบุคคลที่สามผู้อยู่เบื้องหลังที่ยังไม่ยอมจบด้วย?

พระมหาพิชัย วชิรมณี

ปัญหาของสังคมไทยนั้นตั้งแต่นานหลายสิบปี สิ่งที่เกิดขึ้นในวันนี้เป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลของอำนาจยาวนาน คนแต่ละคนต่างก็เป็นเพียง ำเหตุปัจจัย เล็กๆ ของห่วงโซ่แห่งปัญหาอันซับซ้อน

การแก้ปัญหาจึงไม่สามารถทำได้ง่ายๆ ด้วยการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจ หรือด้วยการเลือกตั้งแล้วก็จะลัดกันเข้ามาเสวยอำนาจรัฐ

แต่การแก้ปัญหาเพียงเริ่มจากการศึกษาอย่างลึกซึ้งว่าเหตุปัจจัยอันใดที่ก่อสิ่งสมหมักหมมเอาไว้จนกลายเป็นห่วงโซ่แห่งวิกฤต ถ้าเราไม่มองอะไรในลักษณะเป็นกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย เราก็จะพบว่าคนแต่ละคนนั้นไม่ใช่ต้นเหตุของปัญหาในลักษณะ 1 คนทำให้ระบบทั้งหมดต้องพังทลายลงมา แต่คนที่วิ่งเข้าหาคนแต่ละคนเป็นเพียงองค์ประกอบของโครงสร้างแห่งปัญหาอันหนักหนาสาหัสต่างหาก

เมื่อเรามองในภาพรวมเช่นนี้เป็น ความรู้สึกที่เห็นแก่ตัวหรือ หรือความถือดีการเข่นแค้นว่าตัวบุคคลในภาวะที่เป็นต้นเหตุแห่งความยุ่งเหยิงจะลดน้อยลงไปมาก และการแก้ปัญหาถ้าจะไม่ไปยึดติดอยู่กับตัวบุคคลเพียงไม่กี่คน แต่จะทำให้เรารู้จักถอยออกมามองปัญหาอย่างเป็นองค์รวมและเห็นทั้งหมด

การ "มองเห็นทั้งหมด" (หรือมองแบบองค์รวม) เป็นวิธีมองปัญหาแบบพุทธ ซึ่งจะทำได้เราหลุดออก

จากการมองแบบแยกส่วน และเมื่อเราเลือกมองแบบแยกส่วนได้ เราไม่เพียงแต่จะหลุดจากความคับแคบของทัศนคติและความเชื่อเท่านั้น แต่เรายังสามารถหลุดจากความคับแคบ กลียดชัง และหลุดจากความรุนแรงก็ได้ด้วย

วิธีการแรกสุดในการออกจากวิกฤตของสังคมไทยจึงได้แก่ การออกจากวิธีคิดอันคับแคบที่ทำให้เราทั้งเห็นแก่ตัว โกรธเกลียด อาฆาต พยายามชิงกันและกัน เมื่อออกจากฐานคิดที่เป็นต้นตอของปัญหาแล้ว ก็มาพิจารณาต่อไปว่าหลังจากนั้นเราจะวางรากฐานให้ประเทศของเราเป็นประเทศที่พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้อย่างไร

ก่อนที่จะตอบคำถามนี้ เราก็ต้องมาดูก่อนว่า ปัญหาสำคัญ ที่เป็นเหมือนแรงเร้งของประเทศไทยคืออะไร เท่าที่ตอบแบบง่าย ๆ ในที่นี้ก็จะมองเห็นว่า สังคมไทยมีปัญหาหลักๆ อยู่ดังนี้

1. การเมืองวิกฤต (อนาธิปไตย ขาดธรรมาภิบาล กฎหมายไม่ได้มาตรฐาน)
2. เศรษฐกิจวิกฤต (การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม วรรคตก รุกขการกระจาย)
3. คนวิบาท (ขาดสามัคคี กลียดชัง อาฆาตพยาบาท)
4. ชาตินิยม (เสียโอกาสในการพัฒนา เมากับบ้านเมืองคนไทยอมทุกข์ต่อเนื่องหลายปี และไม่มีทางออกในอนาคตอันใกล้)

ถ้าเราเอาปัญหาเป็นหัวตั้งแล้วมุ่งแก้ปัญหา ไม่ได้มุ่งล้างแค้น ไม่ได้มุ่งเอาชนะ หักล้างชิงกันและกัน แต่ร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อเห็นแก่ชะตากรรมของชนทั้งชาติจริงๆ วันหนึ่งข้างหน้า เราก็ต้องฟันฝ่าวิกฤตออกไปจนได้ แม้ว่าจะต้องใช้เวลานานสักเพียงไร แต่ถ้าเราเริ่มค้นถูกต้อง ไม่ใช่ถ้าเราปัญหาอันมิได้รับการแก้ไข การขึ้นจากหุบเหวแห่งวิกฤตก็เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ในยุคนิวของเรานี้เอง ขอให้เชื่อมั่นว่า "บัวเกิดจากโคลน" สังคมไทยก็สามารถเกิดใหม่จากปัญหามากมายที่ทับถมได้เหมือนกัน ?

(ว.วชิรมณี, 2554: 103)

ความต่ำบระหว่าบ "ปลอ่ยววาง" กับ "ไม่โล่ใจ"

ลัทธิธรรมสอน ปลอ่ยววาง สหวัณษ์

๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

๒๒ เป็นพระเอกเบอร์ต้นๆ ของวิกิท่องเที่ยว
สำหรับ ปอ-ทฤษฎี สหวัณษ์ หรือ "นิกร"
ในละคร "ปลอ่ยววาง" ที่เพิ่งจบไป
หลังเรียนจบคณะบริหารทรัพยากรมนุษย์
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชายหนุ่มก็
เริ่มต้นชีวิตการทำงานด้วยการเป็นแอดเดสส์ที่
ธนาคารไทยพาณิชย์ ก่อนจะตัดสินใจลาออก
เพื่อเข้าสู่วงการบันเทิงอย่างเต็มตัวด้วยการเป็น
นายแบบถ่ายโฆษณา กระทั่งได้รับรางวัลหนุ่มโสด
โสดแห่งปีของสาวว จากนิตยสารอีโคโนปี 2004 และ
ได้เล่นละครเรื่อง "ชิงสิทธิ์หัวใจ" เป็นเรื่องแรก
ชีวิตที่โสดแสนอยู่ในแวดวงบันเทิงทำให้เขาเห็น
สังขรณ์ชีวิตมากมาย จึงมีคำถาม (ประจำ) ถึง
พระมหาพิชัย (ว.วาจิณเมธี) ผู้อาวุโสการ
สถาปนาวิมุตตยาธิปไตย ว่า "ผมยังข้องใจว่าการ
ที่ผมปลอ่ยววางกับสิ่งต่างๆ กับคำว่าไม่โล่ใจ
2 คำนี้มีความหมายแตกต่างกันอย่างไรครับ"

คำสอนเรื่อง "การปลอ่ยววาง" เป็นคำสอนที่มิตคน
เข้าใจผิดค่อนข้างมาก และหากไม่ทำความเข้าใจให้ดี
ก็จะปฏิบัติผิดพลาดได้ง่ายๆ การปลอ่ยววางที่ไม่มีความ
เข้าใจเป็นรากฐานจะกลายเป็นการ "ปลอ่ยววางเฉย"
ได้อย่างง่ายดาย
คำสอนเรื่องการปลอ่ยววางนี้มีที่มาอย่างน้อย
2 แห่งด้วยกัน แห่งหนึ่งอยู่ในหลักธรรมเรื่อง
พรหมวิหารธรรม 4 ประการ อีกแห่งหนึ่งเป็นคำสอน
ชั้นสูงซึ่งต้องใช้ปัญญาขั้นสูงในการทำความเข้าใจ
พอสมควร
หลักการปลอ่ยววาง ๗ ประการอยู่ในหลักธรรมเรื่อง
พรหมวิหารธรรม 4 ประการหลักธรรมสำหรับวางท่าที่
คงที่และระงับของขณ และของชนต่อหลักการ (ว.วาจิณเมธี)
กล่าวคือ
1. เมตตา ปรารถนาให้คน สัตว์มีความสุข
ไว้ในสถานการณืปกติ
2. กรุณา สงบนิ่งระงับลงเมื่อใดที่คนอื่นพื้นทุกข์
ไว้ในยามทุกข์
3. มุทิตา หลงใหลเมื่อผู้อื่นได้มีความสุข
ไว้ในยามที่ตนพ้นทุกข์
4. อุเบกขา ระวังใจเป็นกลางไม่เอนเอียง ใจไม่
ตามเห็นคนได้ดิบได้ดีของกฎแห่งกรรมที่เขาทำไว้เอง
เช่น นาย ก. ลักขโมยของผู้อื่น แม้เขาจะเป็นเพื่อน
แต่ถึงเขาถูกตำรวจจับ เขาก็วางใจเป็นกลางไม่เข้าไป
แทรกแซง เพราะเขาทำชั่วเองก็ต้องปล่อยให้รับ
ผลกรรมนั้นด้วยตนเอง หรือเมื่อเห็นคนละเมิด
กฎหมาย ก็ไม่ต้องไปฟ้องเขาไว้กับผลหากที่กฎหมาย
บัญญัติไว้ ไม่แทรกแซงกฎหมายเพื่อให้เขาพ้นผิด

เช่น ไม่คิดสืบเบรจหน้า
ดูบทบาทที่กล่าวมานี้แล้วผมท่านเรียกว่า "วางใจ
เป็นกลาง" แต่ในภาษาไทยเรามาแปลกันว่า
"ปลอ่ยววาง" คำว่า "ปลอ่ยววาง" ไม่ได้หมายความว่า
ไม่ทำอะไร แต่หมายถึงการปล่อยให้กฎแห่งกรรมหรือ
กฎหมายทำงานอย่างตรงไปตรงมา คิดว่าไปตามคิด
โดยที่เราไม่ไปแทรกแซง ทำให้อ่างนี้เรียกว่าวางใจ
เป็นกลางหรือปลอ่ยววาง คือปลอ่ยววางไม่ไปยุ่งกับ
กฎแห่งกรรมหรือกฎหมายที่คนๆ นั้นไปละเมิด
ถือหลักว่าใครทำชั่วนั้นก็รับผลเอง ใครทำผิด
กฎหมายคนนั้นก็รับโทษเอง เราปลอ่ยววางไม่เข้าไป
ก้าวร้าวแทรกแซงใดๆ

ข้อ 1-3 เป็นท่าที่ทั้งปฏิบัติระหว่างคนต่อคน
ข้อ 4 เป็นท่าที่ทั้งปฏิบัติต่อหลักการ ระบบและ
กฎหมาย
หลักปลอ่ยววางชุดที่ 2 เป็นหลักธรรมระดับปรมัตถ์
หรือระดับสูง ที่เกิดจากความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ ในโลก
นี้เกิดจากการปรุงแต่งเป็นกลุ่มเป็นก้อน เช่น ร่างกาย
หรือโต๊ะ เก้าอี้ บ้าน รถ ฯลฯ หรือแม้จะเป็นโลกธรรม
เช่น โลภลาภ เมื่อนอกโลก โดย เมื่อนอก สรรเสริญ
นินทา เป็นสิ่ง
-ไม่เที่ยง (เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ)
-ไม่ทน (ไม่เป็นที่พึ่งใจเราต้องการ)
-ไม่แท้ (ไม่มีตัวตนที่เป็นแก่นสารเหมือนกับ
ต้นกล้วยที่ไม่มีแก่นอยู่ข้างใน)
พอเราเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ ไม่เที่ยง ไม่ทน ไม่แท้
ก็เกิดขึ้นมาในเบื้องต้นแล้วจะต้องเสื่อมไปในท่ามกลาง
-และในที่สุดก็จะแตกดับไป เหลือไว้แค่เพียง
ความว่างเปล่า หรือกล่าวสั้นๆ ว่า "สิ่งใดเกิดขึ้นเป็น
ธรรมดา สิ่งนั้นก็จะต้องแตกดับเป็นธรรมดา" พอเรา
เข้าใจอย่างนี้แล้วก็จะไม่ยึดติดถือมั่นกับสิ่งใด
เพราะเมื่อเรายึดสิ่งใดแล้วในที่สุดสิ่งนั้นก็จะต้อง
แตกดับอยู่ดีนั่นเอง
เช่น ร่างกายของเราที่หันมาเป็นคนได้
แต่ในหนึ่งก็ต้องแตกดับไป ฆ่าไปไหนถูก
ผลัดขึ้นมาวันหนึ่งก็แตกดับไป ลอกไม้สองท่อนที่
ผลัดขึ้นมาวันหนึ่งก็แตกดับไป รถคันหนึ่งก็
เสื่อมก็จะต้องเก่าคร่ำคร่าและพังไป หรือชื่อเสียง
ที่พึงกระพือขึ้นมาแล้วลาหนี่ก็จะอันตรธานไป
สภาพที่มีก็ขบถจะเกิดขึ้นๆ อย่างนี้เสมอ
ดังนั้นเราจึงควรระวังให้เท่าทัน เมื่อรู้เท่าทันแล้วก็จะ
สามารถปลอ่ยววางให้ปล่อยให้เป็น คนที่ปลอ่ยววางปลอ่ย
วันหนึ่งเมื่อสิ่งต่างๆ ที่เคยยึดไว้เปลี่ยนแปลงไป ก็
ยอมวางใจไม่ไปบังคับบ้างหรือวิกลเซท สามารถอยู่กับ
ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข
ส่วนคำว่า "ไม่โล่ใจ" ก็คือรูปแบบหนึ่งของ
การปลอ่ยววางนั่นเอง

แต่เป็นการปลอ่ยววางกับเรื่องโรสวะทั้งหลาย เช่น
คาราหรือบุคคลสาธารณะที่มีจะถูกคิดนินทาอยู่เสมอ
พอดีแล้วไม่มีเวลาเหมือนคนปกติที่จะถูกมองว่าหึง
บ้าง หลงตัวเองบ้าง หรือคนที่เคยชมวันหนึ่งพอเราทำ
อะไรไม่ถูกใจก็คำบ้าง เรื่องโรสวะที่นี้ๆ อย่างนี้
เราไม่ควรไปใส่ใจให้เสียเวลา หรือเวลาที่เรากำลัง
ทำอะไรๆ ให้สังคมด้วยใจบริสุทธิ์ก็มีคนหาว่า
สร้างภาพ ทั้งๆ ที่เราต้องการสร้างประโยชน์แก่คนทั้ง
หยิบมาหาข้อกล่าวหาผิดเคือง
เรื่องโรสวะเช่นนี้ถ้าไปใส่ใจให้เสียเวลา
การปลอ่ยววางนี้ถ้าใครทำเป็น คนๆ นั้นก็จะ
สุขภาพจิตดีเป็นพิเศษ ทุกข์กระทบ ก็เลยไม่กระทบ
สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตได้อย่างสงบ
เย็น เมื่อกำลังรุ่งโรจน์ก็ไม่หลง เมื่อกำลังตกต่ำก็ไม่ท้อ
เพราะเข้าใจเป็นอย่างที่ว่า "ชีวิตก็เป็นเช่นนั้น"

(ว.วาจิณเมธี, 2553: 133)

อย่าขอมงานต่อกรรมกันบ้าง

ปัญหากรรมขอบ

ชนานา นุตาคม

กัณเมธ 2 อดีตคารา-นางแบบสุดเซ็กซี่ ชี-ชนานา นุตาคม ที่ปัจจุบันนำประสบการณ์กว่า 28 ปีในวงการบันเทิงมาถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ ในฐานะครูสอนการแสดงของสถาบันสวนสนวนคาถา

ย้อนหลังกลับไปเมื่อเธอเริ่มเข้าสู่วงการด้วยการเป็นนางแบบถ่ายโฆษณา เดินแบบ และพิธีกร กระทั่งเข้าสู่วงการภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ตามลำดับ จนได้เข้าชิงรางวัลสุกาคทาของคาราประกอบฉายหญิง จากภาพยนตร์เรื่อง "ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด" นอกจากความสามารถด้านการแสดงแล้ว เธอยังใช้ลูกคอร้องเพลงประกอบละครเรื่อง "ทางเคื่อง" พลัดคัง และออกอัลบั้มเพลงชุด "ขอบคุณที่ใช้บริการ"

ด้วยความยึดมั่นใจจากปัญหาบ้านเมืองที่ไม่สงบ เกิดความวุ่นวายมากมาย เธอจึงมีคำถวาม (ปูจลา) ถึง พระมหาภูติชัย (ว.จิรเมธี) ผู้สอนวงการสถาบันนี้ด้วยใจว่า "ไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นหรือคนไทยไม่สามัคคีกัน ครั้นนี้เป็นกรรมอย่างไรแล้วสามารถแก้กรรมเหล่านี้ได้หรือไม่"

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนั้น มีสาเหตุมาจากกรรมชาติเองส่วนหนึ่ง และมาจากมนุษย์ส่วนหนึ่ง ปัญหาที่เกิดจากห... แต่แปรปรวนของธรรมชาติ

มากกว่า "ภัยธรรมชาติ" ปัญหาที่มาจากน้ำมือของมนุษย์เรียกว่า "ภัยมนุษย์" หากมองในมุมมอง เรามักสรุปง่าย ๆ ว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนั้น เป็นเพราะ "กรรม" ที่มนุษย์สั่งมาทั้งหมด นี่เป็นการมองความจริงเพียงบางส่วนเท่านั้น การมองเช่นนี้ถือว่าไม่ผิด แต่ไม่ครอบคลุมความจริงด้านอื่นๆ เช่นเดียวกับลูกเต๋าที่มีถึง 6 ด้าน เวลาเราออกลูกเต๋าก็ต้องมองให้ครบทุกด้าน ถ้ามองครบทุกด้าน เราจะเห็นองค์ประกอบของลูกเต๋า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อก่อนนั้น ถ้าเรามองให้ครบทุกด้าน เราก็จะเห็นแบบความแจ้งที่แท้จริงเป็นอย่างไร

ทุกหามานแสดงว่า โลกนี้มีกฎธรรมชาติอยู่ 5-5 ข้อที่อยู่เบื้องหลังความเป็นไปของชีวิต เมื่อเรารู้จักกฎธรรมชาติทั้ง 5 นี้ เราจะไม่ว่างสรุปเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตหรือในโลกว่าเป็นเพราะ "กรรม" เพียงอย่างเดียว กฎธรรมชาติทั้ง 5 นี้ก็คือ

- (1) สุคนิยาม กฎทางฟิสิกส์ หรือดิน ฟ้า อากาศ และสิ่งแวดล้อม
 - (2) พินนิยาม กฎทางชีววิทยาหรือกฎการสืบพันธุ์
 - (3) จิตนิยาม กฎทางจิตหรือการทำงานของจิต
 - (4) กรรมนิยาม กฎทางการกระทำและผลของการกระทำ
 - (5) ธรรมนิยาม กฎทางธรรมหรือกฎแห่งความเป็นเหตุและผลของสรรพสิ่ง
- เวลาที่ชีวิตหรือโลกพบกับปัญหาหรือภัยต่างๆ เราต้องคอย พิจารณาดูว่าเป็นปัญหาหรือภัยภัยที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากกฎใดในบรรดา กฎทั้ง 5 นี้ ถ้าเราพิจารณาอย่างนี้เสมอ เราจะมีความรู้เท่าทันสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ ไม่คิดตื่นตระหนก ไม่สรุปอะไรง่าย ๆ ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ทุกอย่างเป็นผลของกรรมเสียทั้งหมด

การตระหนักว่ากฎแห่งกรรมเป็นเพียงกฎอย่างหนึ่งในบรรดากฎธรรมชาติ ทำให้เราไม่ยอม "กินหนักรับกรรม" เพียงอย่างเดียว แต่จะทำให้เรารู้จักแก้ปัญหามาตรับชีวิตอย่างมุ่งมั่น ซื่อสัตย์จริง ไม่ทอดธุระ ไม่ยกเอาปัญหาของตนไปโยนให้กับ "เจ้ากรรมนายเวร" เพียงอย่างเดียว และไม่ยอมลงมือเพื่อพยายามทำสิ่งใดๆ

ปัญหาบางอย่างในชีวิตของเรานั้น บางทีไม่เกี่ยวกับกรรม แต่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น ความยากจน ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะชาติที่แล้ว ไม่ได้ให้ทาน (เท่านั้น) แต่บางทีอาจเกิดจากการเอาวิศวะเปรียบกับเรื่องเพื่อมนุษยชนในสังคมของเรา ถ้าเรารู้แบบนี้ ผลก็คือเราจะไม่ยอมจำนนต่อกรรม แต่เราจะลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยสติปัญญาของมนุษย์

หรือปัญหาภาวะโลกร้อน นำพามาพิศภพหน้า ถ้าเรารู้จักคิดจากน้ำมือของมนุษย์ในชาตินี้ที่ "ไม่รู้จักพอ" เราก็จะไม่ยอมปล่อยให้ปัญหามา (ว่ามีสาเหตุมาจากชาติที่แล้ว) แต่จะลุกขึ้นมาแสวงหาวิธีแก้ปัญหาด้วยกัน

หากเข้าใจว่าโลกนี้มีกฎธรรมชาติอยู่หลายกฎ ทำให้เราไม่ "เก็บกด" ตัวเองไว้ในเงื้อมมือของกรรม แต่จะทำให้เราเป็นคนที่ไม่ยอมจำนนต่ออะไรง่าย ๆ และมนุษย์ที่ไม่ยอมจำนนอะไรง่าย ๆ นี่แหละ คือมนุษย์ขั้นนำที่จะทำให้โลกและชีวิตของเราดีขึ้น ?

(ว.จิรเมธี, 2553: 127)

สามัคคีธรรม-สามัคคีทำ ธรรมรักษาใจ... สุทธิเกียรติ จิราธิวัฒน์

ย้อนคืนวันอันโศกเศร้าจากสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองเมื่อช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 รุนแรงถึงขั้นกลุ่มผู้ก่อการร้ายลอบวางเพลิงห้างเซ็นทรัลเวสต์เจมส์สร้างความเสียหายหลายพันล้านบาท ในฐานะผู้บริหารระดับสูง เจ้าสัวสุทธิเกียรติ จิราธิวัฒน์ ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ต่างประเทศต้องรีบบินส่วนกลับมา เห็นห้างถูกไฟเผาถึงกับน้ำตาคลอร่วมเสียวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะไม่เชื่อสายข่าวลือว่าคนไทยทำไม่ถึงทำร้ายกันเอง

ด้วยประเด็นนี้ทำให้คิดวางแผนใจว่าเมื่อไหร่บ้านเมืองจะกลับมาเป็นเมืองที่น่าอยู่เหมือนในอดีต จึงมีคำกล่าว (ปูจลา) ถึง พระมหาสุวณฺสี (ว.จิรเมธี) ผู้อำนวยการสถาบันพุทธศาสนศึกษา ดังนี้

เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ จะทำอะไรให้ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีสีข้างๆ คอนมมเป็นเด็กรู้สึกมีความสุขมากที่เป็นคนไทย แต่วันนี้อะไรกลับดำเนินชีวิตอย่างไม่เป็นสุข เพราะไม่รู้ว่าจะทำเรื่องนี้จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าบ้านเมืองเราตั้งเป็นแบบนี้ อนาคตลูกหลานเราจะอยู่กันอย่างไรร"

ประสาธนาถนอมใจ สีสันปก

เมื่อเมืองไทยยังอยู่ในยุคเกษตรกรรม เราคงกล่าวได้ว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ เพราะสังคมยังไม่มีความซับซ้อน การเชื่อมต่อกับโลกภายนอกก็ยังไม่มาก แต่เมื่อโลกของเราทุกวันนี้คือโลก "โลกาภิวัตน์" เราคงไม่อาจกล่าวได้อย่างเต็มปากว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ เพราะทุกวันนี้เมืองไทยได้รับอิทธิพลแนวคิดต่างๆ มากมาย อิทธิพลจากคำประพันธ์ทั้งด้านดีและด้านไม่ดีไหลบ่าท่วมทับสังคมไทยอย่างยากจะต้านทานได้ พุทธอีกนัยหนึ่งว่าทุกคนมีที่โลกอยู่ได้ด้วยซุข ความดีความเชื่อเพียงซุขเดียวนี้แม้เพียงงมแล้ว โลกของเราหัวประเทศของเราได้เข้าสู่ยุค "ความหลากหลายทางวัฒนธรรม" อย่างเห็นรูปแบบ

นี่คือสัจธรรมของวันนี้ที่เราต้องรู้เท่าทัน เมื่อรู้เท่าทันแล้ว คำกล่าวที่บอกไว้ว่า "เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ" ทำไม่จึงทรุดลง" ย่อมใช้ไม่ได้อีกต่อไปกับสังคมไทย

ดวงจันทร์ขึ้น เราต้องเปิดหีบเปิดคายอรรถปริศนาแห่งและเขียนไว้ที่จะอยู่ร่วมกับคนไทยยุคแห่งความหลากหลาย ความสามัคคีความเชื่ออย่างรู้เท่าทัน ค้นวันเก่าๆ ที่เดินไปด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และไร้พิธีกรรมซุขเดียวที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" นั้นเคยเร้าจะไม่เป็นเช่นนั้นอย่างลงไปตรงมามากแล้ว เพราะเมืองไทยของเราไม่ใช่เมืองไทยที่ลือชื่ออยู่เดียว ในโลกอย่างเป็นเอกเทศเหมือนที่เรเคยเข้าใจ หากแต่เป็นเมืองไทยในยุคที่โลกทั้งโลกถูกเชื่อมร้อยเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน และเราไม่อาจปฏิเสธสภาวะโลกาภิวัตน์เช่นนี้ได้แล้ว

ในเมื่อเราอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์แล้ว เราจำเป็นต้องเปิดใจของเราให้โหรงแค้นด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เรียนรู้ที่จะอยู่ท่ามกลางโลกที่มากไปด้วยความหลากหลายอย่างมีความสุขและรู้เท่าทัน

ส่วนคำถามที่ว่า ทำอย่างไรคนไทยจึงจะสามัคคีกัน ก็ขอตอบว่า ความสามัคคีนี้เกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุ ในทางพุทธศาสนาสอนว่า ความสามัคคีจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรม 6 ประการ กล่าวคือ

1. ทำอะไรก็ทำด้วยเมตตา ไม่มุ่งเบียดเบียน
2. พูดอะไรก็พูดด้วยเมตตา ไม่มุ่งเบียดเบียน
3. คิดอะไรก็คิดด้วยเมตตา ไม่มุ่งเบียดเบียน
4. ไม่ทางผลประโยชน์ไว้เฉพาะตน พวกรของตน แต่ต้องรู้จักจัดสรรปันส่วนผลประโยชน์ของส่วนรวมให้กระจายกันอย่างทั่วถึง พูดให้ร่วมสมัยก็คือ ต้องรู้จักจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความเป็นธรรม

5. มีความคิดเห็นละรอยหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เมืองไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ก็คือพยายามให้คนไทยเข้าใจว่า ภารกิจของระบอบนี้คืออะไร เมื่อเข้าใจแล้วก็จะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเคารพในศักดิ์ศรีด้วยกัน แต่บ้านเราไม่ตระหนักเมื่อไหร่จะแตกสามัคคีกันเมื่อไหร่

6. มีการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เมืองไทยยอมรับเอาหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นระบอบในการปกครองบ้านเมือง และทุกคนก็ยอมรับยึดถือปฏิบัติ ตามการศึกษาของระบอบนี้ได้อย่างเคร่งครัด ก็จะส่งผลให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ภาวะ 2 มาตราฐานไม่มี เมื่อไม่มีภาวะ "2 มาตราฐานทางความคิด" (ข้อ 5) และไม่มีภาวะ "2 มาตราฐานทางการกระทำ" (ข้อ 6) สังคมก็จะเข้าสู่ภาวะสภาวะอันสามัคคีที่ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

หากเราอยากได้คนไทยและลูกหลานของเราอยู่ร่วมกันอย่างสันติก็ต้องช่วยกันนำเอาสามัคคีธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดมาประพฤติปฏิบัติกันอย่างจริงจังจนแพร่หลายกลายเป็นกระแสสังคม เมื่อคนส่วนใหญ่อยู่ในสามัคคีธรรม บ้านเมืองก็สงบสุข ?

www.who-weekly-magazine.com 127

(ว.จิรเมธี, 2553: 127)

Who? Mind

เล่ม : ว.จิรเมธี • ภาพ : กอบภรณ์นิภากร

“คนไม่ทิ้งธรรม...ธรรมไม่ทิ้งคน” บททดสอบชีวิตนักธุรกิจร้อยล้าน... บุญญลลธณีย์ เรือนธิติภาคย์

เพราะวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ที่ทำให้ธุรกิจก่อสร้าง และห้างใน จ.สงขลา ของ บุญญลลธณีย์ เรือนธิติภาคย์ ต้องเลิกล้มหลายล้านบาท จากนั้นเธอก็กับสามี (ตราพิณณ์) จึงออกไปขายเอาตบหน้า ที่ จ.ภูเก็ต เริ่มต้นด้วยการเก็บขวดขาย ขายข้าวแกง ฯลฯ กระทั่งชีวิตค่อยๆ ดีขึ้น จนกลับมาเริ่มตั้งธุรกิจรับเหมา ก่อสร้างใหม่

ปัจจุบันทั้งคู่กลายเป็นเจ้าของบริษัท โบนัส พร็อพเพอร์ตี้ 2005 จำกัด และบริษัท บ้านโพธิ์ร่มเกล้า จำกัด ทั้งยังเป็นเจ้าของที่ดินกว่า 10 ไร่ บนหาดราวี้อย พร้อมชุดโครงการคอนโดมิเนียม “บุญรักษา” มูลค่ากว่า 100 ล้านบาท โดยให้ทุกคนไม่ว่าจนหรือรวยสามารถเข้ามาซื้อหุ้นเป็นเจ้าของได้ และชั้นบนสุดจะสร้างเป็นห้องปฏิบัติธรรมด้วย

จากเรื่องราวดังกล่าวจึงมีคำถาม (ปูจดา) ถึง พระมหาภูษิตีธ (ว.จิรเมธี) ผู้ย้ายวงการสถาบัน วิมุทธยาลัยฯ ตลอดทั้งชีวิตที่ทำงาน ทำงานเพื่อสังคม อื่นเราสองคนไม่มีลูก เธอคิดว่าหากลาไป สมบัติที่มีจะมอบให้กับบุญนิตี อายากทราบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับคุณ มันเป็นเรื่องปาฏิหาริย์อะไรหรือเปล่า และสิ่งที่ลี้ลับเหล่านี้เป็นการสร้างบุญที่ถูกคิดหรือไม?

ในคำโคลงโลกนิติท่านกล่าวถึงความไม่ไปในชีวิตของคนเราซึ่งเป็นตัวลูกคลื่นในมหาสมุทรที่มีขึ้น มีลง มีคลื่นโถม มีลมมรสุม สลับกันเป็นพักๆ หากความแน่นอนใต้อากนั้นว่า เป็นเพราะนางของกรรม แต่บนสำนักกับถกกันเป็นเพราะสาเหตุอื่นด้วย เช่น

หมอสุนทรย์ท้าวไร่	สมทุม
ไทรวันเศรษฐีมรุม	โกษโถ
แม่ศวันเทียม	คำโถม
ประยูรวงศ์กรมหลวง	กัณฐ์ร่วมหง

ในกัณฐ์ชาติ 4 บทนี้ บทที่ 2 มีว่าสองคตสอง กับพุทธศาสนา ที่พระพุทธองค์ให้ไว้ กับมุนา ทัศนะ โสโต แปลว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” คำว่า “กรรม” ในที่นี้มีความเป็นไปไม่ได้ซึ่งกรรมเก่า และกรรมใหม่ในปัจจุบัน กรรมเก่า หมายถึง กรรมที่ก่อกำเนิด ชั่วก็ตาม ดีก็ตาม ไร้ คอยส่งผลมาถึงชีวิตในปัจจุบัน กรรมใหม่ หมายถึง กรรมที่ก่อกำเนิด ชั่วก็ตาม ดีก็ตาม

เพียงทำโทษในชีวิตนี้

ในฐานะปุถุชน เราไม่อาจจะไปคิดว่าชีวิตของเรา เป็นของกรรมเก่าส่วนๆ หรือกรรมใหม่ส่วนๆ ดังนั้น สิ่งที่เราทำได้อย่างดีที่สุดในชีวิตก็คือ เราต้องทำตน เป็น “นักเรียนน้อยๆ” ที่พร้อมจะเรียนรู้อยู่ทุกๆ ประสพการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเรา เพราะถ้าเราเอาแต่ตั้งคำถามว่า ชีวิตของมันเป็น อย่างไรเป็นเพราะกรรมอะไรหนอ การพิจารณาเช่นนี้จะ ไม่ช่วยให้ใครดีขึ้น เพราะกรรมเก่ามันเป็นสิ่งที่เราไม่ อาจแก้ไขได้ เนื่องจากมันอยู่ยงคงกระพันที่ผ่านมาแล้ว ส่วนกรรมใหม่ที่เราแก้ไขไม่ได้ว่าสิ่งดีๆ ที่เราได้พบในชีวิต เป็นเพราะบุญส่วนใดบ้างที่ได้ทำเอาไว้ในชีวิตนี้

ด้วยเหตุนี้เราจึงไม่ควรเสียเวลาตามหากรรมเก่า และกรรมใหม่ แต่เราควรปลูกฝังโลกทัศน์ใหม่ว่า ไม่ว่า จะเกิดอะไรขึ้นเท่ากับชีวิตของดิฉัน ดิฉันก็พร้อมจะเรียนรู้อยู่ จากทุกๆ ประสพการณ์ ถ้าสิ่งดีๆ เกิดขึ้น ดิฉันจะนำ มาเตือนตนเองว่า เพราะเราทำเหตุอย่างนี้ๆ จึงมีสิ่ง ดีๆ เกิดขึ้นมาในชีวิต ในทางกลับกัน ถ้าสิ่งเลวๆ เกิดขึ้น ดิฉันก็จะบอกตัวเองว่า เพราะเราทำเหตุ อย่างนี้ๆ จึงเกิดสิ่ง จากนี้ต่อไปดิฉันจะ ต้องไม่สร้างเหตุปัจจัยที่จะทำให้สิ่งเลวๆ เกิด ขึ้นมาในชีวิตอีกเป็นอันขาด

ถ้าหากเราทำตนเป็นนักเรียนน้อยๆ ที่ พร้อมจะเรียนรู้อะไรจากความทุกข์และความ สุขอยู่เสมอ ไม่ว่าชีวิตจะพบกับ อะไรก็มิได้แก่ใจที่โกรธ

ชีวิตของคุณย่อมสองคนที่ผ่านมานับ ว่าในชีวิตที่มีค่าไรแล้ว เคยล้มมาก่อน แต่แล้วก็กลับมามีขึ้นได้ และในการยืนได้ ครั้งนี้ที่ยืนต่ออยู่ในความไม่ประมาท ขวานกันหันหน้าเข้าหาธรรมด้วย มิ นัยว่าเป็นสิ่งที่ชอบแล้ว

ดอกไม้อย่างดอกทานตะวันยัง รู้จักหันหน้าเข้าหาแสงสว่างจาก ดวงตะวัน

ทำไมคนจึงจะไม่รู้จักหันหน้าเข้าหา แสงสว่างแห่งปัญญาจากธรรมะเล่า

ถ้าหากคุณยอมรับเอาความทุกข์ใจอัน ความสำเร็จที่ยั่งยืน ก็ขอให้เพียงมองโลก แบบนักเรียนน้อยๆ อยู่เสมอ พร้อมกัน นั้นก็คือพากันทำความดี เพราะผู้ใดไม่ทำดี ธรรม ธรรมที่ไม่ทำดีนั้นเหมือนกัน ?

www.whowookymagazine.com 143
(ว.จิรเมธี, 2553: 143)

Answer Keys

เจ็บไข้ = นาทันทอง

ขอแนะนำผลิตภัณฑ์

โทร 0-28546 www.mutayoloyed.com
from Getty Images

ปัญหาที่ทำให้เกิดความทุกข์แก่ครอบครัวของดิฉัน
ตอนนี้คือ คุณแม่ซึ่งอายุ 65 ปี สิ้นลมซาหึก ต้อง
ผ่าตัดแล้วดองโกเหนียวไว้ ขณะนี้แม่จากการผ่าตัด
หายดีแล้ว คงเหลือแต่การฟื้นฟูสมรรถนะทางร่างกาย
และยังมีปัญหาในการเดิน ต้องใช้วอล์กเกอร์ช่วย
เนื่องจากคุณแม่แก่ชราแล้ว คุณหมอจึงยังไม่อนุญาต
ให้เดินลงน้ำหนักเดินข้างที่ผ่าตัดไปอีก 1 ปี ทำให้
คุณแม่มีความทุกข์ใจมาก สรุปลี้ดถึงนี้

1 วิตกกังวลเรื่องค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง แต่เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพพบว่าดีมาก ทำให้คุณแม่ไม่ทุกข์ทรมานกับความเจ็บปวดมากนัก และฟื้นตัวได้ค่อนข้างเร็ว

มีพุทธศาสนสุภาษิตต่อบุคคลหนึ่ง ท่านกล่าวว่า

-พึงสละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ

พึงสละอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต

พึงสละทรัพย์ อวัยวะ ชีวิต สิ่งทุกอย่างอย่าง เพื่อรักษาธรรม

เมื่อเทียบระหว่างทรัพย์กับแม่แล้ว แม่เป็น "สิ่งที่สูงกว่าเงิน" อย่างไม่มีทางเทียบกันได้ ทรัพย์หมดไป หากเมื่อไหร่ก็หาได้ แต่คุณแม่ไม่อยู่แล้ว ในจักรวาลนี้จะมีคุณแม่ได้ที่ไหนอีก ดังนั้น ขอให้คุณแยกกับท่านไปเลย呀 อย่างไรก็ตามเลือกที่จะสละทรัพย์เพื่อดูแลรักษาแม่อย่างดีที่สุด

2 วิตกกังวลอย่างมากว่าตนเองเป็นต้นเหตุให้คนในครอบครัวต้องเดือดร้อนวุ่นวาย ครอบครัวเรามีกัน 4 คน ตัวดิฉันเองทำงานและมีครอบครัวอยู่ที่นครศรีธรรมราช ตั้งแต่คุณแม่เข้าโรงพยาบาล ดิฉันได้ลาพักผ่อนมาดูแลท่าน แต่เนื่องจากมีงานและลูกเล็กๆ 2 คนที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ไม่สามารถอยู่ดูแลท่านได้หลายวัน พ่อและน้องซึ่งเป็นผู้ชายก็อาจดูแลไม่ละเอียดเหมือนลูกสาว ซึ่งปัญหานี้ทำให้ดิฉันเป็นทุกข์ด้วย ที่ไม่สามารถอยู่ช่วยหรือดูแลแม่ได้

ในเมื่อคุณแม่ดูแลอย่างดีที่สุด บนเรือใบที่ดูแลสามารถทำได้ ขณะเดียวกันการที่คุณต้องกลับไปทำงาน ก็เป็นเพราะความจำเป็นจริงๆ ไม่ได้เกิดจากเจตนาจะทอดทิ้ง คุณจึงไม่ควรจะรู้สึกผิดแต่อย่างใด เพราะเจตนาของคุณยังคงเป็นเจตนาดีที่เป็นญาติ แม้จะต้องกลับไปทำงาน แต่คุณก็ยังคงแวะเวียนมาเยี่ยมดูแลท่านอยู่เสมอ ดังนั้นต้องถือว่า คุณได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดแล้ว ไม่ใช่เรื่องที่ต้องตำหนิตัวเองแต่อย่างใด

3 วิตกกังวลเรื่องงานต่างๆ ภายในบ้าน เพราะปกติแม่เป็นคนดูแลทุกเรื่องในบ้าน พ่อและน้องชายออกจากบ้านทุกวันเพื่อทำงานและเรียนหนังสือ แม่เป็นคนขยันไม่อยู่นิ่ง ทำงานทั้งวัน เมื่อไม่สามารถเดินไปไหนมาไหนได้สะดวก จึงคิดมากกว่าใครจะทำงานแทน และเมื่อเจ็บป่วยต้องนอนอยู่เฉยๆ จึงมีเวลาคิดเรื่องที่บ้านนอนกังวลใจตัวเองมากขึ้นอีก แม่ร้องไห้เสียใจพรั่นพุดว่า ตั้งแต่เลิกงานโผล่ลำบากมาก ไม่เคยสบาย ทั้งยังเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ทำให้ต้องกินยารักษาอยู่เป็นประจำ ไม่รู้ว่าได้ทำมาบ้างกรรมอะไรไว้นักหนา ทั้งๆ ที่ในชาตินี้ก็มุ่งมั่นประกอบกรรมดี มีเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น ทำบุญทำทานมาได้ราวๆ ทุกคนในครอบครัวตระหนักดีว่า หากผู้ป่วยไม่สบายใจ ท้อแท้ และขี้คิดแต่เรื่องที่ทำให้ใจเศร้าหมอง ก็จะมีไข้ให้กายไม่สบายไปด้วย จึงพยายามให้กำลังใจคุณแม่ อยากรักษาคุณแม่เข้มแข็ง

ดิฉันอยากขอความกรุณาจากท่าน 2. ช่วยให้อธิษฐาน คำแนะนำทางธรรม เพื่อให้ครอบครัวของดิฉันผ่านพ้นความทุกข์กายทุกข์ใจนี้ไปด้วยเถิด

คุณควรบอกคุณแม่ว่า ความเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ ทุกคนมีโอกาสป่วยกันอยู่แล้วไม่วันใดก็วันหนึ่ง ในเมื่อความป่วยเป็นธรรมดา จึงไม่ควรโทษว่าเป็นกรรม ความจริงเป็นธรรมดาของสิ่งมีชีวิตทั่วๆ ไปนี่เอง เพราะหากมองว่าเป็นกรรมของพ่อแม่ทำให้ออกคล้าย ไม่อยากรักษา รวมทั้งไม่เชื่อใจในการรักษาของหมอด้วย ส่วนที่แม่กำการมดิ่งมกนั้นก็ กรรมดีก็ไม่หายไปไหนหรอก

การที่แม่ป่วยแล้วยังมีลูก มีสามีคอยดูแลอย่างดีในโรงพยาบาลชั้นดี นี่ไม่เรียกว่าเป็นบุญของแม่หรือ ในโลกนี้มีคนสูงอายุอีกเท่าไรที่ป่วยแล้วไม่มีคนดูแล ต้องถูกทอดทิ้งให้เนรอนจนเกษียณอยู่คนเดียวแทบทั้งประเทศเลย บุญของแม่ขนาดไหนที่มีคนคนเล็งมาดูแลถึงล้นคอตยดูแล ส่วนการที่ท่านขี้คิดแต่อดีตอันเป็นเหตุให้ใจเศร้าหมองนั้น

(ว.วิกรมณี, 2553: 93)

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีนี้แก้ได้ด้วยการทำงานที่ลูกหลาน สามี ต้องอยู่ใกล้ๆ คอยเป็นเพื่อนคุย
อย่าปล่อยให้ท่านใจลอยฟุ้งอยู่คนเดียว พยายามอยู่ใกล้ๆ ท่าน อ่าน
หนังสือให้ท่านฟัง คุยเป็นเพื่อน ทาอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้ท่านจับทำ
ระหว่างนอนอยู่บนเตียง การที่ท่านมีอะไรทำหรือมีเพื่อนคุยจะเป็น
การย้าย “ความสนใจ” ออกจากความหม่นหมองครองเศร้าเพราะ
ความหลัง จิตจะมีพลังอยู่กับเรื่องที่เป็นปัจจุบัน จึงไม่ทันได้เป็นทุกข์
เพราะถูกอดีตกดทับ

ส่วนงานในบ้านที่ท่านบ่นถึงนั้นก็ควรช่วยกันชี้แจงให้ท่านเข้าใจว่า
นั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่อะไรเลย คนอื่นก็ทำได้ แม่ไม่ควรจะห่วง ลูกๆ ดูแล
กันได้ นอกจากนั้นแล้ว ควรบอกแม่ว่า เวลาป่วยคือเวลาปฏิบัติธรรม
ป่วยกาย แต่ใจอย่าให้ป่วย ให้ท่านถือเอาโอกาสที่มีเวลานอนอยู่บน
เตียงนี้ศึกษาธรรมะเสีย หรือมีเช่นนั้นก็หาหนังสือธรรมะดีๆ มาอ่าน
ให้ท่านฟัง ก็จะเป็นการเปลี่ยนความป่วยให้กลายเป็นโชคได้

ขอให้กำลังใจคุณ คุณแม่ และครอบครัว ให้ดูแลซึ่งกันและกัน
อย่างดีที่สุด จนคุณแม่หายป่วยในเร็ววัน

ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า เวลาป่วยคือเวลาทองของการปฏิบัติธรรม
แม่ก็ได้ทบทวนธรรมะ ลูกก็ได้ปรนนิบัติบุพการี สามีกก็ได้ดูแลภรรยา
จะมีเวลาไหนประเสริฐเลิศล้ำยิ่งไปกว่าเวลาเช่นนี้อีก

มีผลงานพิมพ์ ๖ วิชาฟรี ได้ที่ peerapat_pro@namsan.co.th

(ว.วชิรเมธี, 2553: 93)

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Answer Keys

ปลายทางแห่ง ศรัทธา

เมื่อ ว.วิมลณี <winutayalay@hotmail.com> ที่มา Getty Images

คนเราจำเป็นต้องมีศรัทธา
(ในอะไรก็ได้) ในชีวิตใหม่ครับ
ถ้าหากไม่มีศรัทธา แต่เป็นคนดี
จะนับผลต่อชีวิตอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ตามหาในที่นี้ ไม่น่าใจ
 ในคำกล่าวของมดโหนด ถ้าศรัทธา
 ในคำกล่าวของมดโหนด การ "เชื่อมั่น"
 ในอะไรสักอย่างหนึ่ง เหมือนกับที่บางคนเชื่อมั่น
 ในลัทธิทางการเมืองอย่างปรีชาญาณ หรือบางคน
 เชื่อมั่นในศิลปะอย่างอิมเพรสชันนิสม์ หรือเหมือนกับ
 คนบางคนเชื่อมั่นในพลังของวรรณกรรม เป็นต้น ศรัทธา
 ในฐานะการเชื่อมั่นในพลังของอะไรบางอย่างเหล่านี้
 เป็นสิ่งที่เราแต่ละคนจำเป็นต้องมี เพราะหากไม่มีเลย
 ชีวิตก็คงจะแคระแกร็นและว่างเปล่า

ศรัทธาที่หมายถึงความเชื่อมั่น เปรียบเหมือน
 แสงดาวที่คอยส่องทางให้เราทั้ง "ชีวิต" (เพื่อจะได้ไม่หลง)
 และ "ู้าทาง" (เพื่อจะได้มุ่งตรงไปสู่เป้าหมาย)

หากขาดศรัทธา ชีวิตก็จะต้องเปล่าไปกับการ
 ทำอะไรก็ไม่รู้ที่ตัวเองไม่รัก ทั้งไม่มีความสุขที่จะอยู่
 กับมันอีกต่างหาก

หากขาดศรัทธาก็มองไม่เห็นเวลาแต่ละวันที่ไหล
 ผ่านไปในนั้นจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์อะไร

ชีวิตที่ไม่มีศรัทธาคืออะไรเลยก็ไม่ต่างอะไรกับ
 กอสะวะที่ลอยคว้างไปกับน้ำ ไม่รู้ว่าจะไปพบกับอะไร
 หมดวามหมาย ไม่รู้ว่าปลายทางจะเป็นอย่างไร

ชีวิตเช่นนี้ นับว่าเป็นชีวิตที่สูญเปล่าโดยแท้
 แต่หากศรัทธา หมายถึง การเชื่อมั่นในศาสนา
 บางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม เป็นต้น
 แล้วคุณรู้สึกว่ามีศรัทธาในศาสนาไหนเลย แต่คุณยัง
 คง "เป็นคนดี" ถ้าเป็นเช่นนี้ ถ้ามองว่ามีผลสัมฤทธิ์ต่อชีวิต
 อย่างไร ก็คงต้องย้อนถามกลับไปว่า คำว่า "เป็นคนดี"
 ของคุณมีความหมายแคไหน

- ถ้าการเป็นคนดีหมายถึง
- การคิดดี
- การพูดดี
- การทำดี
- หรือการครองตนเป็นพลเมืองดี
- ถ้าเป็นเช่นนั้น คุณก็เป็นคนที่ดีคนหนึ่งเหมือนกัน

ชีวิตที่ไม่มีศรัทธา
 ค้าวระไรเลย
 ก็ไม่ต่างอะไรกับกบสาว
 ที่วางคว้างไขกับน้ำ

และมองในแง่ที่เป็นเนื้อหาสาระแล้ว ก็แสดงว่าคุณเป็น
 คนที่มีศาสนากับเขาเหมือนกัน และคุณก็น่าจะเป็นผู้ที่
 บรรลุวัตถุประสงค์ของการมีศาสนาอยู่ในโลกด้วย เพราะ
 ศาสนาทุกศาสนาย่อมมุ่งหมายให้ศาสนิกชนเป็นคนดี
 ถ้าคุณเป็นคนดีอยู่แล้ว แม้ไม่อ้างคำสอนของศาสนาโดยนัย
 คุณก็นับว่าเป็นคนมีศาสนา (เชิงเนื้อหา) ได้เหมือนกัน
 ตอนที่ผู้เขียนจาริกเผยแผ่พุทธศาสนาอยู่ใน
 ภาคพื้นยุโรปเมื่อเดือนมิถุนายน - กรกฎาคมที่ผ่านมา
 วันหนึ่งที่เวนิส มีฝรั่งคนหนึ่งถามผู้เขียนด้วยคำถาม
 ลึกซึ้งเช่นนี้ นั่นคือเขาถามว่า

"ผมเป็นคนไม่มีศาสนา ท่านว่าผมเป็นคนใช้ได้
 ไหม"

ผู้เขียนตอบไปว่า
 "คุณจะเป็นคนไม่มีศาสนาไม่ได้ แต่คุณจะไม่เป็น
 คนดีคงไม่ได้"

คำตอบนี้ทำให้ฝรั่งเจ้าของคำถามพอใจมาก กรณี
 ของคุณก็เช่นกัน คุณอาจไม่มีศรัทธาในศาสนาที่เป็น
 ตัวสตาบัน แต่ถ้าคุณจับแก่นของศาสนาได้ แล้วอยู่
 กับ "แก่น" นั้นๆ ด้วยการเป็นคนดี คุณก็เป็นคนดี
 ที่น่าสรรเสริญได้เหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่า "ศรัทธา" ในความหมายของ
 คุณจะครอบคลุมความหมายแคไหนก็ตาม สิ่งสำคัญ
 ที่คุณจะต้องมีในชีวิตนี้คือ "การมีชีวิตที่มีคุณค่า" ซึ่ง
 วัดกันง่าย ๆ ด้วยหลักการที่ว่า

"ตนเป็นที่พึ่งของตน" และจากนั้นจง "ให้คนอื่น
 เขาได้พึ่ง"

ถ้าคุณทำได้เช่นนี้ มีศรัทธาหรือไม่ศรัทธา
 คุณก็เป็นคนที่เราทำคนหนึ่งเลยก็แล้ว

(ว. วชิรเมธี, 2553: 97)
 Serul 97

ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Answer Keys

ความหมายของ **ชีวิต** ที่คุ้มค่า

เรื่อง วิมลสินี <vimuttayalai@hotmail.com> ภาพ Getty Images

ศุภพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วาริณที, 2553: 92)

เราควรใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างไรดีจึงจะสมกับการที่ได้เกิดมาในชาตินี้ และหลังเกษียณอายุจะใช้ชีวิตอย่างไรให้เป็นสุข ไม่อาลัยในอดีต และไม่ห่วงกังวลถึงอนาคต

A ชีวิตเป็นสิ่งสูงค่า ถ้าใช้ชีวิตไม่เป็น สิ่งสูงค่านี้ก็จะแตกดับอย่างง่ายดายและไม่คุ้มกับที่โชคได้เกิดมาเป็นคนกับเราชาติหนึ่ง ในทางพุทธท่านกล่าวไว้ว่า สิ่งที่ได้มากแสนยานั้น

มีอยู่ 4 ประการด้วยกัน กล่าวคือ

1. ยากแต่ถือแสน กล่าวคือได้เกิดเป็นมนุษย์
2. ยากแต่ถือแสน กล่าวจะดำรงชีวิตรอด
3. ยากแต่ถือแสน กล่าวจะประพฤติจะดีอยู่ดี
4. ยากแต่ถือแสน กล่าวจะได้พึ่งสิ่งธรรม

การที่คนรับราชการมาจนเกษียณต้องนับว่าเป็นโชคอย่างยิ่งแล้ว คำถามของคุณตอนนี้ก็คือ จะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างไรดีจึงจะสมกับที่ได้เกิดมาเป็นคนกับเราชาติหนึ่ง และจะใช้ชีวิตอย่างไรดีจึงมีความสุข จะไปแปลว่าสองคำถามนี้เป็นเรื่องเดียวกัน คือถามว่าจะใช้ชีวิตอย่างไรจึงจะเป็นชีวิตที่คุ้มค่าที่สุด

ชีวิตที่คุ้มค่าตามทัศนะของพุทธศาสนา ควรจะเป็นชีวิตที่บรรลุทั้งประโยชน์ ๓ ระดับใน ๒ แนว นั่นคือ ประโยชน์ ๓ ระดับแนวตั้ง ได้แก่

1. ประโยชน์ขั้นต้น คือ มีการศึกษาที่ดี มีงานสุจริตทำ มีครอบครัวอบอุ่น มีสถานภาพทางสังคมที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. ประโยชน์ขั้นกลาง คือ มีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะ (เห็นแก่ส่วนรวม) มีปัญญาที่เท่าทันต่อโลกและทางธรรม (เช่น เข้าใจโลกธรรม ๘ รู้จักไตรลักษณ์ ไม่ยึดติดว่าไร้นั่น เป็นต้น)
3. ประโยชน์ขั้นสูง คือ มีคนให้เป็นคนที่ดี มีบุญ เป็นกบฏ เข้าใจวิภาษวิธีของพระพุทธเจ้าเป็นนัยคือพระโลกาณ ๓ ระดับขั้นต้น คือระดับโลกาณขั้นสูงคือพระอรหันต์

ประโยชน์ ๓ ระดับแนวราบ ได้แก่

1. ประโยชน์ด้าน มุ่งดำรงชีวิตจนประสบความสำริ่ง สามารถนำพาชีวิตตนให้สามารถควบคุม พวงมณฑล ๘ ของตน ควบคุมดูแลชีวิตอยู่ในโลกอย่างมีความสุข พึงพร้อมทั้งวัตถุและปัจจัยที่ตนต้องการสมควร

2. ประโยชน์ด้าน มุ่งเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น เช่น อุทลทาน สังคัม ประเทศชาติ แผ่นดินถิ่นเกิด ตามแต่ศักยภาพของตนจะพึงทำได้

3. ประโยชน์โลก หากมีความสามารถหรือมีต้นทุนทางสติปัญญา ความดีงาม เกษขุกิจ (เช่น เป็นภกตเศรษฐกิจหรือข้าราชการนอกระดับโลก) มากขึ้น จนเป็นที่มั่นใจว่าสามารถทำประโยชน์ในระดับโลกได้ ก็ควรลุกขึ้นมาใช้เวลา ปัญญา ทุนที่ตนมีอยู่นั้น ช่วยเหลือเกื้อกูลปัญหาของมวลมนุษยชาติ

การใช้ชีวิตให้เกิดคุณค่าสูงสุดตามแนวทางที่กล่าวมานี้ สรุปเป็นสูตรง่ายๆ ว่า

“คนเป็นที่พึ่งของตน (จากนั้นจง) ให้คนอื่นเราได้ที่”

หากคุณอ่านหนังสือหรือดูยูทูบ ก็จะทำให้ เมื่อเร็วๆ นี้บิลด์เกตส์ และวอร์เรน บัฟเฟตต์ สองกิมหาเศรษฐีโลกได้ชักชวนมหาเศรษฐีอีกกว่า 40 คนตกลงเซ็นสัญญาร่วมกันว่าจะบริจาคทรัพย์สินของตนและ 50 เปอร์เซ็นต์เพื่อช่วยเหลือชาวโลก

ข่าวนี้ได้รับความสนใจไปทั่วโลก นี่ก็คือตัวอย่างของคนที่ใช้ชีวิตคุ้มค่าตามแนวทางที่กล่าวมา นั่นคือ เขาเหล่านั้นได้ทำประโยชน์ตน (ทำธุรกิจจนประสบความสำเร็จ) ประโยชน์ท่าน (คือช่วยเหลือสังคมในแผ่นดินถิ่นเกิดของตัวเองมาพอสมควร) และประโยชน์โลก (ก็คือร่วมกับก่อตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือชาวโลกโดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นชาวโลกที่เป็นคนในชาติของตนเท่านั้น แต่หมายถึงมนุษยชาติทั่วไป)

หากคุณปรารถนาจะมีชีวิตที่คุ้มค่า ก็จงลุกขึ้นมาพัฒนาตนเองให้สามารถทำประโยชน์ให้ได้ตามแนวทางที่กล่าวมา (ซึ่งเชื่อมั่นว่าคุณก็ทำได้ทันท่วงทีตามแนวตั้งและแนวเอียงพอสมควร) ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องทำอย่างมหาเศรษฐีเขาเท่านั้น เราอาจลุกขึ้นมาทำอะไรเล็กๆ ตามแต่ศักยภาพของเราจะเอื้อมถึงได้ แต่หากมันเป็นสิ่งที่มีคุณค่ากับชีวิตไม่สูญเปล่าแล้ว

ขอย้ำอีกหนึ่งหน้ว่า **ชีวิตที่คุ้มค่าคือชีวิตที่เกิดมาเพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น** เหมือนกับประโยคที่ว่า

“อยู่เพื่อตนเอง อยู่แต่ตั้งใจ อยู่เพื่อคนทั่วไป อยู่ชั่วฟ้าดิน”

(ว.วจิรเมธี, 2553: 93)

Page 93

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Answer Keys

คนแก้วชา

นี่คือภาพที่ถ่ายขึ้นเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา... (Caption text describing the photo)

ปลายรัชกาลของทุกปี... (Introductory text for the article)

มีคำสอนหลายอย่าง... (Main body text of the article, first column)

ปีนี้เป็นพิเศษ... (Main body text of the article, second column)

(ว.วชิรเมธี, 2553: 96)

สิ่งของท่างั้น แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ที่ได้ร่วมเรียนรู้กับครูบาอาจารย์ แต่ไม่ขยับเขยื้อน นั่นก็นับเป็นวันเวลาที่คุ้มค่าอย่างสูงยิ่ง

เช้าตรู่วันที่ 20 ตุลาคม 2553 เป็นวันสุดท้ายของการจัดคอร์ส ภาวนา และในวันนี้มีกิจกรรมพิเศษ คือการทอดผ้าป่าเพื่อจัดซื้อที่ดินสร้างหมู่บ้านพหุวัฒนธรรมไทย ก่อนถึงเวลานัดหมายผู้เขียนได้รับ ความเมตตาจากหลวงปู่ให้จัดการแสดงนาฏกรรมภูมิจีวรารว ซึ่งสร้าง อย่างง่าย แต่มีศิลปะโดยคณะเจ้าภาพมีคุณเมตตา อุทกะพันธุ์ ธีรประภาน

อากาศตอนเช้าตรู่ของเราใหญ่ในวันนั้นมีลมแรงเหน็บหนาว จนต้องคลุมตัวด้วยผ้าห่มกันหนาวซ้อนทับบนเจ้ารักชิ้นเดิม เมื่อขึ้นไป ถึงภูมิจีวราก็ยังไม่ถึงสองนาฬิกา หลวงปู่ก็เดินอย่างสงบออกมาจากห้องพัก และนั่งลงอย่างเงียบเรียบบนม้านั่ง สายตาหลวงปู่ทอดมองผู้เขียน อย่างเยือกเย็นไร้ที่ติ และสิ่งแรกที่หลวงปู่ทำไม่ใช่การทักทาย หากแต่ หลวงปู่หยิบน้ำชาขึ้นแกมอย่างรู้ตัวทั่ว พร้อมแล้วบรรจงรินชาถวายชา โยมน้ำชา ที่อยู่ในมือสีขาว จากนั้นท่านยื่นให้ผู้เขียนหรือภริยาเชื้อเชิญ ให้จิบชาในชาวมะลิบ แม้ในไม่เช้าด้วยแรกที่หลวงปู่เสกชาไว้ในถ้วย แต่ถึงกระนั้นผู้เขียนก็ยังคงปีติตื่นตื่นไม่หาย ค่อยๆ เอื้อมมือไปรับ ถ้วยชาจากหลวงปู่ด้วยความรู้สึกเฉยใจเฉยกายอย่างที่สุด

หลวงปู่เมตตาอย่างนั้นเสมอกับทุกคนที่มานับพัน ผู้เขียนไม่ใช่ คนพิเศษ แต่ทุกคนที่เคยภาวนาหลวงปู่จะตระหนักรู้เป็นอย่างดีว่า ใครก็ตามที่อยู่เบื้องหลังของหลวงปู่ เหนือท่านนั้นล้วนเป็นคนที่สำคัญ... คงเป็นคนที่สำคัญเหมือนน้ำเชื้อเขียนของหลวงปู่ที่กล่าวไว้ เราควรเคารพ ในทุกปฏิสัมพันธ์ เพราะนั่นอาจเป็นช่วงเวลาเดียวที่ดีที่สุดที่เราจะได้ พบกันในเอกภพนี้ ในเมื่อเราไม่รู้ว่าหลังจากการพบกันคราวนี้แล้ว อีกเมื่อไร เหตุปัจจัยจึงจะจัดสรรให้เราได้เวียนมาพบกันอีก ดังนั้น ไม่มีวิธีใดจะดีไปกว่าการปฏิบัติต่อกันและกันอย่างดีที่สุด และการ ปฏิบัติต่อกันอย่างดีที่สุดนั้นเป็นเรื่องแสนง่าย เพียงเรามีสติอยู่เสมอ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรากับคนที่อยู่ตรงหน้าจะนุ่มนวล สดบ ราม และ ก่อให้เกิดไมตรีไมองแสงสว่างได้อย่างง่ายดาย ไม่ต้องแสวงหา ไม่ต้อง ไร้จิตวิทยา หากเรามีพลังแห่งสติภาวนา พลังแห่งสติจะไม่ปิดโอกาส ได้ทั้งทำสิ่งใดอย่างปราศจากการรับผิดชอบเป็นอันขาด

หลังจากนั้นหลวงปู่ได้คุยกับอีกหลายเรื่อง เมื่อ ได้เวลาพักแล้วหลวงปู่จะปฏิบัติภาวนาที่นั่นแล้วพาผู้เขียนไปในการภา วนาแบบ เวทีเดี่ยวหนึ่งชั่วโมงสุดท้ายที่หมู่บ้านพหุวัฒนธรรมไทยซึ่งใจจะกลจะรี: ล้นชาบุญ นานนับ ประทับใจไทย

และเราคิดถึงหลวงปู่ที่ไร้ตำโงะ ผู้เขียนจะขอพิมพ์ถึงบทเพลงนา ฏกรรมภูมิจีวรารว และบทนี้ไม่ได้มีที่ใดนอก ณ โขงโขง ประเทศพม่าจึงขอ คว้ามันมาลงไว้ที่นี่ ในประเทศในภพที่พลัดคืออริยธรรมที่สละทิ้ง อิงมาเมืองสักวัน (เพลง - เพลงภู) ซึ่งบางบทก็เป็นเรื่องที่เรารู้ใจดีจริงๆ แต่เมื่อมองภาพภาพของหลวงปู่ที่เป็นบารมีที่แท้ ก็มาจับ

อธิบายให้เห็นว่าเป็นเรื่องไม่ซับซ้อนเกินกว่าที่คนธรรมดาจะเข้าใจ เครื่องมือในการอธิบายอิทธิปัจจัยของหลวงปู่ก็คือ "ชา : ด้วย" เท่านั้นเอง

หลวงปู่รินชาช้าๆ ขณะที่เรากำลังจิบจ้องมองชาที่กำลังรินไหล พร้อมสังเกตอุณหภูมิจากถ้วยชาที่ระเหยหอมกุ่มออกมาในแง่ หลวงปู่ ก็หยุด พลองดูถ้วยชาน้ำเย็นเมกพรหมน้ำ แล้วท่านก็เริ่มบทเทศนาที่ ทุกคนต้องนั่งฟัง

"เราเกิดจากส่วนผสมที่ไม่ใช่ชา...หากเราเกิดจากชา ในโลกนี้คง ไม่มีชา แต่เพราะเราเกิดจากส่วนผสมที่ไม่ใช่ชา เราจึงมีชาอุ่นๆ ไว้จิบ คลายหนาวหรือดับกระหาย เราลองพิจารณาลงไปในตัวชาน้ำสี แล้วเราจะพบว่า ในถ้วยชานี้มีหญ้าหนุ่ย มีสายฝน มีดิน มีปุ๋ย- มี หนาคัดเมื่อของชาไร่ มีพ่อค้า มีภรรยา มีนักการเมือง มีภรรยานาง มีโอกาส มีด้วยชา มีปิ่นชา มีคนสงฆา และมีชาที่อยู่ในถ้วยนี้ "ชา หากเมื่อไรก็ตามที่เรามองเห็นว่าเราเกิดจากส่วนประกอบที่ไม่ใช่ชา เมื่อถึงแล้วจะคลายจากความยึดติดในความมีอันลุ่มกุ่มอัน (เงิน/ สังฆา) เราจะเห็นอิสระจากการยึดติดในความจริงเพียงพูดเดียว ทั้งคนเราเอง จะเปิดกว้าง และเธอจะมองเห็นความจริงว่า โลกทั้งโลก จักรวาล ทั่วแหละ ล้วนเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน "

ในชาหนึ่งถ้วย หากพิจารณาอย่างลึกซึ้ง เราจะยังถึงถึงต่อม และจักรวาลว่าล้วนแยกจากกันไม่ออก ความรู้ที่ชั่วชาเกิดจากส่วนผสม ที่ไม่ใช่ชาทำให้เรารู้จักมองโลกและชีวิตเป็นองค์รวม ทั้งคนแบบ แยกส่วน คัดคน มองอะไรเป็นส่วนตัวเล็กๆ จะคล้อยลงไป จิตใจ จะเปิดกว้าง เมื่อใจเปิดกว้าง ความสำคัญอันมากมายในตัวของคุณ ด้ลึกที่สุดก็จะหันมาบรรจบไป เมื่อตัวคุณของรามาบรร ความสละคืน รั้นแม้จะธรรมธรรมจืดจืดใจให้ร่มเย็นอย่างง่ายดาย

ทำไมใครต่อใครจึงกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า การได้มีโอกาสฝึก ปฏิบัติกับหลวงปู่นี้ก่อให้เกิดความสดชื่นวันขึ้น คำตอบก็น่าจะ เป็น เพราะวา ประการหนึ่งเพราะท่านเมตตาด้วยเมตตา และอีกประการหนึ่ง ก็เป็นเพราะว่า ทุกครั้งที่ฟังเทศนาท่านจะปลดปล่อยเราจากอริยชา ที่หมกมุ่นจิตใจให้อิสระชานไปนั่นเอง

วันที่ 1 ตุลาคม 2553 หลวงปู่เดินทางออกจากประเทศไทยเพื่อ มุ่งต่อไปยังฮ่องกง ผู้เขียนและศิษยานุศิษย์ยังได้ตามไปส่งหลวงปู่ถึง สถานีบิน ก่อนจากกันในวันจันทร์ที่ ๓ ตุลาคม ผู้เขียนยังจำได้ดีว่า หลวงปู่เมตตาเสมอเหมือนเมื่อ ภาพเขียนปริศนาธรรม และภาพสิ่งประหลาด หนึ่งภาพให้ผู้เขียนพินิจกับรอยยิ้ม เป็นรอยยิ้มแห่งปัญญาที่ส่งผ่านมาจากใจสู่ใจโดยแท้ เป็นรอยยิ้มที่หาได้ยากง่าย ขอเพียงเราสละความ ฆกายใจอย่างเต็มที่

ณ โขงโขง ประเทศพม่า วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓
ผู้เขียน: ธีรประภาน ธีรประภาน
ภาพ: ธีรประภาน ธีรประภาน
www.poeapoc.com

ฝากอ่านที่อื่น วารสารวิถีโพธิ์โพธิ์ poeapoc_po@marin.co.th

Answer Keys

สขร สขางค ต้องระวังอย่าให้เป็นศัตรู

© ๒๐๑๖ โดย มูลนิธิธรรมใจ www.dhammadownload.com โทร ๐๖๓-๖๖๖๖๖๖

กระผม พระมหาพรพล วรพโล (ขออนุญาตเรียกท่านว่าหลวงพี่) ผมเคยพบหลวงพี่แล้วตอนที่มาปฏิบัติภาวนาที่ท่าเรือเจ้าอาวาส เห็นหลวงพี่ทำงานให้กับพระศาสนาแล้วน่าชื่นใจนึกที่ยังมีพระหนุ่มไม่ทอดทิ้งอุดมการณ์ของพระศาสนา ผมมีเรื่องสงสัยอยากจะถามเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป ดังนี้

1. เวลาหลวงพี่ทำงานจะต้องเกี่ยวข้องกับสตรีและสขางค หลวงพี่มีวิธีปฏิบัติอย่างไรที่จะทำให้เกิดดุลยภาพโดยไม่ไปหลงผิด

2. ปัจจุบันพระที่ทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมนี้น้อย แต่ทำเพื่อผลประโยชน์มีมาก เรียกก่ายๆ ว่าทำงานแลกยศตำแหน่ง ทำอย่างไรจึงจะปลูกฝังอุดมการณ์ที่จะทำนิมมานให้เจ้งให้แก่พระภิกษุสามเณรรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาบวชเรียนในพระพุทธรศาสนา

(ว.วจิรเมธี, 2553: 92)

สตรีเป็นผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธรูปจำนวนมาก ผลคือสองสัปดาห์
เวลาไปบิณฑบาต ถ้ามีคนขอตักบาตรอยู่ร้อยคน กว่า ๑๐ คนจะเป็น
สตรี แต่ที่วัง ที่มีคุณูปการตักบาตรนี้แหละ ถ้าไม่ระวังก็มีอันตรายมาก
ได้เหมือนฝัน ที่ว่าอันตรายมากไม่ได้หมายความว่าสตรีเป็นคนไม่ดี
แต่กลับเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ยังคงมีกิเลส จึงมีสิทธิ์ที่จะอ่อนไหวเวลา
อยู่ใกล้กัน คัดค้าน ทักจึงให้พระมัจฉะวัง “ซึ่งก็แลกเปลี่ยน” ให้ดี

ในพระไตรปิฎกทบทวนว่า สตรีเป็นอันตรายสำหรับบุรุษ บุรุษ
ที่เป็นอันตรายต่อสตรี บุรุษและสตรีที่ขาดสติต้องเป็นอันตรายต่อกัน
และกัน แต่ภริยาและบุรุษนั้นเป็นผู้มีสติอยู่เสมอ ต่างฝ่ายต่างก็จะ
มีอุบายซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยสำคัญในการปฏิสัมพันธ์กับสตรีก็คือ “สติ” ถ้าเรามีสติ
ก็เป็นอันมั่นใจได้ว่าจะปลอดภัยจากภัยอันตรายที่เกิดจากฝ่ายตรงข้ามได้
ขึ้นต้นไปแล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม แม้สติจะสำคัญ ทว่าเราก็ต้องสร้างเครื่องมือ
ป้องกันเช่นเมื่อก่อนนี่แหละ จึงจะมั่นใจได้ว่าอยู่ในสภาพที่ปลอดภัยจริงๆ
เพราะถึงแม้เราจะมึนสติ แต่ถ้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจถูกจู่โจม
ให้ขาดสติ เช่น อยู่กับสองต่อสองหรืออยู่ในที่ที่ลับหลับตา ก็ยังมี
ไม้เท้าอันตรายอยู่ดี เพราะตระหนักรู้แล้ว ผมจึงมีระบบนี้ไว้ให้ตัวเอง
ด้วยการมีผู้ติดตามเป็นลูกศิษย์ผู้ช่วยอยู่แทบทุกย่างก้าว ไม่ว่าจะอยู่ที่
วัด ที่สถานวิมุตตยาลัย ที่มหาวิทยาลัย ที่ที่ใดรับนิมนต์ไปแสดง
ธรรม หรือไปต่างประเทศ ผมไม่เคยคิดทางตัวคนเดียว แต่จะต้องมี
ลูกศิษย์ผู้ช่วยติดตามเป็นแนวตามตัวเสมอไป บางครั้งมีผู้ถามว่าทำไม
ต้องไปไหนกันสองคน ซึ่งทำให้มีค่าเดินทางเพิ่มขึ้นสำหรับเจ้าภาพ
ผู้นิมนต์ (เช่น เวลาเดินทางไปต่างจังหวัด ซึ่งเจ้าภาพอาจต้องจ่ายค่า
เครื่องบิน ๒ ที่นั่ง) ก็ต้องตอบเขาไปว่า ลูกศิษย์ผู้ช่วยนี่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก
ให้พระ เช่น ถูข้าวของ บ้านที่กเสียง ถูอย่าง แต่
สิ่งสำคัญที่สุดที่ผมจะบอกเจ้าภาพเสมอก็คือ เพื่อความปลอดภัย
(ไว้มลทิน) ของผมนั่นแหละ ก็ต้องยอมรับจากจุดยืนนี้ไว้ จนมีสำนวน
พูดกระซิกกันในหมู่ลูกศิษย์ที่ทำงานร่วมกับผมว่า “นิมนต์ท่าน
ต้องนิมนต์ลูกศิษย์ท่านด้วย”

นอกจากสติและการมีปัจเจกสมณะ (ผู้ติดตาม) แล้ว สิ่งหนึ่ง
ซึ่งผมถือปฏิบัติก็คือ การไม่คุยเป็นการส่วนตัวกับสตรีเลย หาก
มีโอกาสได้คุยกัน ผมจะคุยในฐานะพระรูปหนึ่งกับชาวโลกคนหนึ่งในสมณ
ณะจะไม่เปิดช่องว่างให้มีการคุยกันในลักษณะความสัมพันธ์ฉันคู่สาว
ถ้าจะคุยกับผมก็คุยเรื่องงาน เรื่องธรรมะ เรื่องปัญหาชีวิตที่ยากให้
เอาธรรมะมาช่วยปัดเป่าเท่านั้น เรียกว่าคุยกันอย่างเป็นทางการจนขอไป
ไม่เปิดช่องให้ใครมาอ่อนไหวเป็นส่วนตัว และสำคัญที่สุดก็คือ ผม
ไม่มีโทรศัพท์เป็นส่วนตัว ไม่มีเบอร์โทรศัพท์ส่วนตัว ใครจะติดต่อ

อะไรก็ตาม ก็ขอให้ผ่านลูกศิษย์ผู้ช่วยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยก่อน
เสมอไป หรือไม่เช่นนั้นก็ติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่สถานวิมุตตยาลัย
ที่คอยทำหน้าที่ประสานงานด้านต่างๆ ให้อย่างเป็นทางการ ซึ่งด้วย
วิธีเช่นนี้ก็เป็นการปิดช่องที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ฉันคู่สาวไปโดย
อัตโนมัติ

ส่วนเรื่องเงินก็เช่นกัน ก็ให้มีไว้อย่างรัดกุม (คนทำการแทนพระ
ในแต่ละวัด) เข้ามาทำหน้าที่ดูแลแทน โดยที่เราไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว
เพราะกฎหมายอนุญาตให้พระมีไว้อย่างรัดกุมที่ทางด้านการเงิน
แทนอยู่แล้ว ที่สำคัญที่สุด ถ้ามีเหตุให้ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน
ก็ขอให้มีความโปร่งใส ตรงไปตรงมา ไม่ใช่เงินผิดวัตถุประสงค์ไปจาก
ที่เจ้าภาพบริจาค และไม่คิดว่าเงินเป็นเป้าหมายของการบวช เรา
ต้องชัดเจนว่า เป้าหมายของพระคือพระนิพพาน ไม่ใช่ยศ ทรัพย์
อำนาจ ชื่อเสียง ถ้าเราวางใจไว้อย่างนี้ ก็จะไม่หลงทาง ไม่หลงไป
หยิบเอาก่อนการศกก่อนเห็นผลสมอ้างว่าเป็นแพรว

สำหรับผมแล้ว มองว่ายศ ทรัพย์ อำนาจ ชื่อเสียง เป็นเพียง
เครื่องมือให้เราทำความดีได้สะดวกขึ้นเท่านั้น มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ ไม่มีคิด
ก็ยังมีอะไร ที่ทุกอย่างไม่ใช่ข้อผูกมัดเสีย แต่ผมเคยอยู่ในจุดที่สามารถ
มีสิ่งเหล่านี้หมดแล้ว แต่ผมเลือกที่จะปล่อยวางด้วยความตั้งใจ
เพราะตระหนักไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า อะไรคือแก่น อะไรคือเปลือกของ
พุทธศาสนา เมื่อเราเลือกที่จะทิ้งเปลือก เลิกเอาแต่แก่น การเป็น
พระก็เป็นโอกาสที่เราจะได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์
ได้อย่างเต็มที่

ความสุขที่เกิดจากการได้ทำงานรับใช้เพื่อนมนุษย์นั้นแหละคือ
คุณค่าที่แท้จริงของชีวิตบวช

ส่วนการปลูกฝังให้พระรุ่นใหม่มีอุดมคติในการปฏิบัติตนเพื่อ
พระพุทธรูปศาสนา นั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่เราต้องช่วยกันสร้างระบบ
การศึกษาที่มีประสิทธิภาพขึ้นมา รวมทั้งช่วยเป็นกัลยาณมิตรของกัน
และกันด้วย เพราะด้วยการศึกษาที่ดีพอเท่านั้นจึงจะทำให้พระหนุ่ม
เดชะน้อยของเราว่าพระพุทธรูปศาสนา มีคุณค่าแค่ไหน เมื่อเราเหล่านั้น
มีการศึกษาที่ดีแล้ว คุณวิเศษเวทย์ไสยก็ดี การวัดความเจริญใน
ชีวิตพระด้วยศกก็คือศรัทธา (อย่างชาวโลก) ก็ดี หรือความเอื้อฉว
รียกับและกันก็ดี ก็จะลดน้อยถอยลงไป

ด้วยการที่เราต่างเป็นกัลยาณมิตรของกันและกันเท่านั้นที่จะ
ทำให้เราเติบโตอยู่ในชุมชนแห่งการเรียนรู้และเดินตามรอยพระพุทธรูปเจ้า
ได้อย่างมั่นคง

นักข่าวมีชื่อว่า วรณีย์ดี potapaci_po@msmth.co.th

Insight Key

จุดน้ำและดีลือ

หนังสือแห่งแรงบันดาลใจ

ผมคิดว่าตัวเองเป็นคนที่มีความเพียรมากที่สุดคนหนึ่ง แต่ทำไมไม่ว่าผมจะทำอะไรก็ตาม มักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ทั้งๆ ที่ผมก็พยายามใช้ความเพียรอย่างถึงที่สุดแล้ว จนบางวันผมเริ่มคิดว่า หลักรรรมเรื่องความเพียรนั้นจะเป็นหมิ่นเสียแล้วหรือ จึงอยากขอทราบเรียนตามว่า มีหลักอย่างไร ความเพียรที่เราตั้งหน้าตั้งตาทำจึงจะส่งผลสำเร็จอย่างที่เรต้องการ

ถ้าหากคุณเพียรพยายามอย่างเต็มที่แล้ว แต่ถึงกระนั้น ความเพียรก็ยังไม่ส่งผลเป็นที่น่าพอใจ ย่อมมีอะไรที่ผิดปกติแน่นอน

เป็นไปได้หรือไม่ว่า คุณเพียรอย่างเดียว แต่ยังคงขาดคุณสมบัติด้านอื่นๆ ด้วย คุณยังจำนิทานชาดกเรื่องพระมหากษัตริย์ได้ไหม ในเรื่องพระมหากษัตริย์ชาดกนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงสรุปสาระสำคัญไว้ในพระราชราชนิพนธ์ตอนที่ว่าด้วยพระราชปรารภว่า

— “ขอจงมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์”

นี่คือตัวอย่างอันดีว่า เมื่อเรากำลังมีความเพียร ก็ต้องไม่ลืมคุณสมบัติอื่นๆ ด้วย ถ้าเพียรอย่างเดียวก็เหมือนคนงมเข็มที่มีแต่ “กำลัง” จะหว่านอะไรก็เดินหน้าชน เดินหน้าชน โดยไม่รู้จักปกป้องตัวเอง นักมวยที่ใช้แต่กำลัง ทว่าขาดความเฉียบแหลมนั้น แพ้หนักค่อนนัก บางคนแพ้แล้วยังมีอาการป่วย เพราะสมองได้รับการกระทบกระเทือนตามมกเป็นของแถมอีกด้วย

ในอดีตนั้น โลกเคยมีนักมวยที่ “แรงดี” และ “ฝีมือเยี่ยม” ชื่อ **ซูการ์ เรย์ เลียวนาร์ต**

เลียวนาร์ตคือตัวอย่างของคนที่มีความเพียรและมีความเฉียบแหลม ซึ่งแสดงออกผ่านทางฝีมือการชกที่สวยงาม หน้าหนักแน่น และทรงประสิทธิภาพอย่างยิ่ง จนผู้ชมให้ฉายาการชกมวยในสไตล์ของเขาว่าเป็นการชกด้วยลีลาสวยงามตั้ง “ผีเสื้อที่กำลังโยโยบิน”

เลียวนาร์ตมีความเพียรในการฝึกซ้อมอย่างยิ่ง รวมทั้งมีปัญญาปฏิภาณที่เฉียบแหลม เขาจึงผสมผสานระหว่างแรงและปัญญาอย่างลงตัว

ความเพียรอย่างเดียวจึงยังไม่พอ ต้องใช้ปัญญาด้วยเสมอไป ในพระไตรปิฎก หลักธรรมเรื่องความเพียรท่านสอนไว้ใน “อิทธิบาท ๔” ขอให้คุณสังเกตให้ดีว่า หลักธรรมที่มากลุ่มกับความเพียรนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ๑. ฉันทะ ความรัก / ความชอบ / ความหลงใหล / ความคลั่งไคล้
- ๒. วิริยะ ความเพียร / ความขยัน
- ๓. จิตตะ ความมุ่งมั่น / ความอุทิศตน / ความเจตจำนง / ความทุ่มเท
- ๔. วิมังสา ความรู้จักคิด / ความช่างสังเกต / ความรู้จักไตร่ตรอง / ความรู้จักวิเคราะห์วิจัย

ลองถามตัวเองว่า ทุกครั้งที่คุณเพียรทำอะไรสักอย่างหนึ่ง คุณได้ใช้คุณสมบัติอีกสามข้อที่เหลือประกอบด้วยหรือไม่

ในคำถกเถียงเริ่มต้นอย่างเชื่องช้า ตัวเองเป็นคนที่มีความเพียรมากที่สุดคนหนึ่ง ไม่รู้ว่าเมื่ออ่านเรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้แล้ว คุณยังคิดเช่นนี้ต่อไปหรือไม่ ช่วงปี ๒๕๔๐ มีหนังสือเล่มหนึ่งที่พิมพ์ออกมาในบรรณนิเทศที่ประเทศฝรั่งเศส พอถึงปี ๒๕๔๑ ก็มีแปลเป็นภาษาไทยในชื่อ “ชุดประดาน้ำและผีเสื้อ” หนังสือเล่มนี้ขายดีทั่วโลก โดยสาเหตุที่ขายดีและได้รับการยกย่องเป็นหนึ่งในหนังสือพิเศษของนักอ่านจากทั่วโลกรวมทั้งผู้เขียนด้วยคนหนึ่งนั่น ก็เพราะหนังสือเล่มนี้เขียนโดยวิเศษ

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ชื่อ **ฌ็อง - โดมินิก โบบี** เดิมมีอาชีพเป็นบรรณาธิการนิตยสาร ELLE ต่อมาเขาป่วยเป็นอัมพาตทั้งตัวเพราะเส้นโลหิตในสมองแตก สมองและความทรงจำของเขายังคงใช้การได้ แต่อวัยวะส่วนอื่นนั้นขยับเขยื้อนไม่ได้เลย ยกเว้นตาข้างซ้ายที่ยังพอใช้เป็นช่องทางสื่อสารได้บ้าง และด้วยช่องทางสื่อสารเพียงช่องทางเดียวที่เหลืออยู่เอง โบบีก็ยัง

สามารถใช้มันสร้างสรรค์วรรณกรรมสุดวิเศษฝากไว้ในวรรณกรรมโลกได้เป็นผลสำเร็จ

เขาวางโครงเรื่องไว้ในหัวอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากนั้นจึงเริ่มเขียนหนังสือที่เป็นอนุสาวรีย์แห่งชีวิตไว้ในโลก ด้วยการใช้ความช่วยเหลือของเขารุ่นอักษรที่ละตัว หากตัวไหนตรงกับคำที่เขาต้องการจะเขียน เขาจะเลิกเปลี่ยนตัวอักษรที่หนึ่ง ทำอยู่อย่างนี้ ค่อยๆ ผสมอักษรที่ละตัวจนเป็นคำ จากคำเป็นประโยค จากประโยคเป็นย่อหน้า จากแต่ละย่อหน้าก็ต่อกันเป็นบท จากที่ละบทจนกลายเป็นหนังสือหนึ่งเล่ม สมตามเจตนารมณ์ที่เขาต้องการ

ด้วยความเพียรอย่างแรงกล้าเกินมนุษย์ธรรมดา ในที่สุดโบบีก็เขียนหนังสือมหัศจรรย์เล่มนี้ได้สำเร็จ และหลังจากหนังสือตีพิมพ์และวางขายได้เพียงสามวัน เขาก็จากโลกนี้ไปอย่างสงบ ฝากทิ้งไว้แต่เพียงหนังสือแสนวิเศษที่ชื่อ “ชุดประดาน้ำและผีเสื้อ” ที่ยังคงเป็นหนังสือขายดีอยู่จนทุกวันนี้

หากคุณคิดว่า คุณเป็นคนที่มีความเพียรไม่เป็นรองใคร หลังจากอ่านเรื่องนี้แล้ว คุณจึงกล้ายืนยันความคิดเช่นนั้นอยู่อีกหรือไม่

แปลจากหนังสือ ๖๖๖ เรื่อง เล่าให้ poorkapal_po@amara.co.th

(ว.วชิรเมธี, 2553: 97)

ปัญญาที่วัฒน์

เรื่อง : ว.อริสมันต์
ผู้อำนวยการสถาบันปัญญาธิ

รับการยอมรับไปทั่วโลก ได้รับฉันทานุมัติจากองค์กรของออสการ์ สุนทรพจน์ครั้งสำคัญของท่าน ซึ่งเขียนในบทความหลายชิ้น ด้วยสะท้อนให้เห็นว่า ท่านเป็นนักคิดที่ปราดเปรื่อง เป็นนักปรัชญาที่มุ่งมั่น และเป็นนักเขียนที่แหลมคม สุนทรพจน์ที่ชาวโลกรู้จักเป็นอย่างดีนั้น

"ทรัพยากรในโลกมีเพียงพที่จะหล่อเลี้ยงคนทั้งโลก แต่ไม่เพียงพอที่จะหล่อเลี้ยงคนละโมภะเพียงคนเดียว"

พริศพร 7 ประการ ที่ว่า

"เล่นการเมืองโดยไม่ยึดถือการหาความสุจริตโดยไม่อิงคิด
ไว้ราวเป็นอกนิษฐ์โดยไม่ถือทำงาน
มีความรู้มากแต่ความประพฤติไม่ดี
ศึกษาโดยไม่ยึดถือศีลธรรม
วิทยาศาสตร์ไม่คำนึงถึงธรรมแห่งมนุษย์"

จิตวิญญาณแห่งคานธี

ในคำนิยามบางแห่งบุคคลของโลกมีชื่อของ "มหาตมะ คานธี" อยู่ในอันดับต่างๆ แบ่งออกเป็น ประวัติศาสตร์แห่งความกล้าหาญของบุคคลระดับรัฐบุรุษของโลกท่านคนนี้มีชื่อแห่งแรงบันดาลใจที่ตกทอดมาจากคานธีอย่างไม่มีวันเสื่อม

บุคคลอย่างมาร์ติน ลูเธอร์ คิงส์ จูเนียร์ เนลสัน แมนเดลา อองซานซูจี หรือผู้นำแห่งยุคสมัยของวันนี้ยิ่งยกว่าคานธี หากเราพิจารณาถึงแรงผลักดันอย่างที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดทางการเมือง ทางจิตวิญญาณมาจากมหาตมะ คานธี คีตยวีรช ไรต์สโตน เกออร์กี อีเลียด คานธีว่า

"คนเป็นกรยากที่ผู้รอบรู้คนหนึ่งจะเชื่อว่า มนุษย์ที่มีเนื้อหนังมีสมองคานธี เคยมีชีวิตอยู่ในโลกนี้จริง"

จินตนาการ ฐาธู มหาทริ ผู้ประหารจิตวิญญาณของอินเดีย และผู้เป็นเจ้าของรางวัลโนเบล สาขารวมธรรม ที่มีชื่อเสียงของโลก คือ ผู้ชานานามให้เกียรติขงร่วมเด็กและตัวปอบๆ ใช้ชีวิตเรียบง่าย และมีจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่อย่างไม่เห็นพลาส การงานจิตรี คานธีว่า

"มหาตมะ คานธี"
มหาตมะ แปลว่า "ผู้มีจิตวิญญาณอันสูงส่ง" หรือ "ผู้มีจิตวิญญาณอันยิ่งใหญ่"
ไม่เห็นพลาส การงานจิตรี คานธี สำคัญ

อย่างไร จึงได้รับการชานานามให้เป็น "มหาตมะ" ที่คนทั้งประเทศนับถือและทั่วโลกต่างต้องซาธุการ

- คานธี คือ ผู้ที่ชาวอินเดียนับในสหภาพแอฟริกาใต้ ลูกพี่ลูกน้องด้านวิบุลาชชีวราชด้วยสันติวิธี จนวิบุลาชชีวราชต้องยอมรับ "สิทธิแห่งความเป็นคน" ให้แก่ชาวผิวดำและสีขาวอย่างเท่าเทียม

- คานธี คือ ผู้ที่ชาวอินเดียนับในวัยเด็กของตัวเอง ลูกพี่ลูกน้องอัสราภาพไฟกับแม่กับแม่กับพ่อด้วยสันติวิธี จนเป็นที่สุประประเทศเจ้าอาณานิคมอย่างสหราชอาณาจักรต้องยอมรับอัสราภาพไฟกับประชาชนชาวอินเดียนิ่งชาติ

- คานธี คือ ผู้ที่มีส่วนอย่างมากสำคัญในการก่อสร้างสร้างประเทศอินเดียนั้นขึ้นมาให้เป็นอิทมนั้น จนอินเดียนั้นกลายเป็นประเทศเอกราชที่มีรากฐานทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้

- คานธี คือ ผู้ที่นำเอาศาสนาพุทธการเมืองเคลือบเข้ามารวมกัน ทั้งที่ก่อนหน้านั้นเรารู้สึกว่าศาสนาพุทธต้องแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง แต่คานธีไม่เชื่อเช่นนั้น ท่านอินอินว่า

"ผู้ที่ดีกว่าศาสนาไม่เกี่ยวข้องการเมืองนั้นเป็นผู้ที่ไม่ทราบความหมายของศาสนา สำหรับเจ้าท่านแล้ว การเมืองที่ปราศจากศีลธรรม

ทางศาสนา เป็นเรื่องของความโสมมที่ควรละละทิ้งเสียเป็นอันขาด การเมืองเป็นเรื่องของประชาชน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของประชาชนนั้นเป็นเรื่องของผู้ที่มีศีลธรรมประจำใจ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องนำเอาศาสนาจัดการไปอย่างนำไปไว้ในวงการการเมืองด้วย"

- คานธี คือ ผู้ที่นำเอาสันติวิธีมาเป็นเครื่องมือในการทำงานทางการเมืองจนประสบความสำเร็จและส่งผลให้ทั่วโลก สันติวิธีที่ท่านใช้มีทั้งที่เรียกว่า "อหิงสธรรม" หรือ Non-Violence และที่ชื่อ "สัตยาเคราะห์" คำสอนเรื่องอหิงสธรรมเป็นจุดเจริญธรรมที่เก่าแก่ที่สุดที่เราที่มีอยู่ทั่วโลกมาแต่โบราณนับเป็นรูปธรรมที่นำมาอย่างมีความหมายก็เพราะคานธีนำมาใช้ได้อย่างแยบคาย หากคานธีไม่นำอหิงสธรรมมาประยุกต์ใช้ คำสอนส่วนสำคัญที่สุดประการหนึ่งของพระพุทธศาสนาหรือพุทธธรรม ก็คงจะเป็นเพียงข้ออ่าขันธ์ธรรมที่ผู้มีศีลอยู่แต่ในสังคมอันศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น

- คานธี เป็นนักการศึกษาที่ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงของชีวิต และในขณะที่ยังค้นหาความจริงของชีวิตนั้น ท่านก็ช่วยเหลือป้ออุลให้คนชั้นได้ค้นพบความจริงนั้นร่วมกับตนเองด้วย

- คานธี เป็นนักคิด นักปรัชญา นักเขียนที่มีความคิดค้นคิดอย่างมี อธิธรรมแก่ของของท่านได้

บุรุษสูงสุดแต่ไม่มีความเยื่อละ"

- เนื้อหาในคานธีเป็นมนุษย์ธรรมทาง ที่ผ่านการกรองของมนุษยชาติ หากอหิงสธรรม คำสอนอย่างนี้ ภาพินศที่ทุกคนถกถกถกเมื่อเอ่ยอย่างนี้ท่านก็คือ ราชอัสราภาพ คานธีที่ที่มุ่งเจิม พงเจิม สมณะ สันโดษ มีศีลมีสัตย์หนักแน่นในสังขะ อออยู่เหนือกองมลประโยชน์ที่ประ มณีทั่วโลกถกถก แต่ท่านถกถกด้วยคำคิดค้นคิดท่านเขียนอหิงสธรรมว่า

"เจ้าพเจ้าเป็นทาสไปเป็นนายไป หากแต่อินคนรับใช้ของอินเดียนและของมนุษยชาติโดยผ่านการเป็นคนรับใช้ของอินเดียนิกที่หนึ่ง และเป็นคนรับใช้ที่เจิมเจิม เจิมกาย คนรับใช้ที่เพียรรับแทนตนเอง และ (เจ้าพเจ้า) เจิมเจิม (กับคนทั่วไปที่) อธิธรรมไว้ถึงทั้งความผิดพลาดบกพร่องไปไม่พ้น..."

"เจ้าพเจ้าเป็นนักบวชที่หากคน พริศพรินที่เจ้าพเจ้ามีอยู่ในโลกนี้ มีถึงอินเดียน ๕ เครื่องจวนรับประทานอาหารที่คนอินเดียน ๑ ในกระป๋องใส่คนและ ๑ ใน ฉักงูไม้ และคำคิดด้วยมือ ๕ ชิ้น นอกนั้นก็ไม่มีชื่อเสียง ซึ่งก็ไม่มีราคาทางหรือความหมายอะไร"

ในฐานะมนุษย์ผู้รอบรู้คนหนึ่ง คานธีย่อมไม่สมควรแก่ไปเสียทุกด้าน แต่ผู้เขียนไม่ปลิดในการมองหากามบทพรของอินเดียน จึงขอเอ่ยถึงเฉพาะด้านที่ควรเจริญรอยตามของคานธีเป็นสำคัญคืออุปการโดยสังเขป แห่งบุญที่ที่กล่าวมานี้ คือ ราชบุรุษอินเดียนที่ทำได้ปฏินาแห่ง "มหาตมะ คานธี" สติอย่างมั่นคงอยู่ในใจของอินเดียนานทั่วโลกจากอดีตถึงปัจจุบัน และจากปัจจุบันสู่อนาคต

สำหรับประชาชนอินเดียนแล้ว คานธี ไม่เพียงแต่เป็น "มหาตมะ" เท่านั้น พรพท่านยังเป็น "บุญพริศ" หรือ "นิลาของประชาชน" อีกด้วย

ไม่ง่ายเลยที่ใครจะป้อปรี ะฉินคนอย่างมหาตมะ คานธี บัณฑิตในโลก ๕

คุณยังไม่วางอีกหรือ?

ปัญหาชีวิต

เรื่อง : ว.จิรเมธี
ผู้อำนวยการงานสังคมสงเคราะห์

แกับคำสอนสำคัญประการหนึ่งที่ได้แก่แก่นของพุทธศาสนา คือ การปล่อยวาง การวางใจในสิ่งที่เรียกว่า "การปล่อยวาง" ถูกตีความไม่ไปจะพามา แต่หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้ว ไม่ว่าจะเลิกใจจะ ทำได้

อุปสรรคของการปล่อยวางที่สำคัญ คือ การยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ อย่างเหนียวแน่น การยึดติดถือมั่น เกิดจากการที่จิตใจยังไม่เป็นอิสระ ยังไม่ เป็นนิพพาน

จึงไม่ตื่นจากความทุกข์ในมัจฉะ หรือในอนาคต ถึงไม่รู้ว่า สรรพสิ่งล้วนเป็นเพียงของไร้ ไร้ใจของอัน ยังไม่เลิกมาน เพราะยังจมอยู่ในความทุกข์ที่เกาะกุกักใจจนอย่างยาวนาน จนกลายเป็นความเคยชินที่แยกจิตออกจากความทุกข์ไม่ได้

แต่เมื่อใดก็ตาม "ตื่นอยู่เสมอ" เพราะจิตยึดติดอยู่กับ อุปสรรคเวลา โลกาศักดิ์คนนั้นจะนอนหลับไปเมื่อใดก็ไม่รู้ ความเป็นไปได้อีก พวสำหรับผู้ที่ระลึกรู้แล้ว แม้ตื่นอยู่ แต่จิต อยู่นิ่งจะยึดติดกับโลก

บางคนยึดติดอยู่เพราะห่วงใยในอนาคต บางคนยึดติดอยู่เพราะห่วงใยในอนาคต

เมื่อใจยังกลัวทั้งอยู่ในอดีต หรืออนาคต ใจไม่คิดจะปล่อย ความวางลงกับสิ่งของหรือชีวิต จะเกิดขึ้นกับพระกับบุคคลผู้ มีสติ รัง "ตื่นอยู่ในปัจจุบัน" เท่านั้น ส่วนผู้ที่ยังไม่รู้ทุกข์ อยู่ในใจเพราะความยึดติดในอนาคต หรือความกลัวในอนาคต ยากมากที่จะสัมผัสกับชีวิตที่อิสระ ยากเหลือเกินที่จะปล่อยวาง ยากที่สุดที่จะเห็นธรรมว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ณ ที่นี้ เรียกว่า ณ วัณชาติ

วัณชาติ ของตนกำลังตกหนัก อาจารย์ตีชาน กับอาจารย์อีกดี อยู่ในระหว่างเดินทาง ไปตามถนนสายหนึ่ง

ขณะที่กำลังก้าวเท้าก้าวไปบนพื้นถนนที่ขรุขระและเปียก ฝนตกลงมาที่วันนั้นเอง อาจารย์ทั้งสองก็เผชิญกับหญิงสาว คนหนึ่ง ซึ่งสวมชุดที่ไม่ใช่ชุดธรรมดา กำลังยืนก้มก้มกับชาม อยู่ ณ หัวมุมของถนนสายหนึ่ง

โดยไม่คาดคิด อาจารย์ตีชานลงเข้าไปดูหญิงสาวคน นั้นเพราะมันโดนไปอย่างฉับไว

อาจารย์อีกดีได้เห็นเหตุการณ์ในโดยตลอด ท่านตกใจมาก เพราะคาดไม่ถึงเป็นอย่างนี้ว่าพระไม่ควรถูกผู้หญิงชนกับ คนที่จะห้าม เหตุการณ์นั้นท่านไม่เห็นว่า ท่านรู้ว่าเอง เมื่อ ตามด้วยมองตลอดตามสืบหาว่า ท่านอาจารย์ตีชานอีกทำ อะไรลงไปโดยพลการเช่นนั้น เมื่อเห็นพระสาวสวยสวย ไร้รูป ไร้ใบไม้ดอกไม้ใบไม้ ทบตันเต็มทามจนถึงสำนักในพระอาราม นั้น ท่านจึงตรงเข้าไปถามอาจารย์ตีชานด้วยความเป็นห่วง พันธ์

"ท่านไม่รู้จักหรือ ว่าพระอย่างท่านและนี่คือสิ่งสำคัญที่สุดไม่ได้ ถึงผู้หญิงสาว อย่างคนเมื่อวานวันด้วยแล้ว ถึง ไม่ควรดูก็ต่อสิ่งด้วยประการที่บาง"

อาจารย์ตีชานก็มาตอบด้วยเสียงน้ำใจบอบ แต่คนเขา ถึง

"นางสาวเอาไว้ที่นั่นมานานแล้วไม่เห็นว่าคุณผู้หญิงอยู่ อยู่ที่นี่หรือ?"

ปัญญาภิวัฒน์

เขียน : ว.วิจิตรเมธี
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศาสตร์

โรงเรียนที่นิยมคือ สมัยโบราณที่เมืองพาราณสี ในยุคที่พาราณสีรุ่งเรืองนั้นคือวังเมืองพาราณสีเป็นเรือนเพาะชำศาสนาของโลก มีปราสาทอยู่ 2 หลังที่นักบวชเจ้าที่พากัน พงศสืบตรงกลางนั่งไปส่งแม่ค้า นักบุญถือปูนกวาดพื้น คนขายก็อยู่แถวนั้น เทวาก็อยู่ข้างนั้น ชาวคนก็อยู่ข้างนั้น

มีศักดิ์ศรีที่เกี่ยวพันและราชานอยู่ใกล้กันมาก ก็เกิดกิจการประชันกันซึ่งๆ หน้า นั่นก็คือปราสาทหลังหนึ่งเป็นสำนักนางโสม สมัยนั้นเราเรียกว่านางโสมโยคี แปลว่าหญิงงามเมืองหญิงงามเมืองในสมัยก่อนมีศักดิ์ศรีมากเท่ากับเป็นนางสาวไทย คือเป็นนางงามของประเทศนั้นๆ ใครได้รับการสถาปนาเป็นหญิงงามเมืองถือว่าว่าเป็นเกียรติยศสูงสุด

ปราสาทอีกหลังหนึ่งเป็นของหลวงปู่ฤๅษี เกิดกิจการเรียกลูกค้าแข่งขันกัน ฝ่ายหนึ่งเรียกลูกค้าที่เป็นฝ่ายโลก ฝ่ายหนึ่งก็เรียกลูกค้าที่เป็นฝ่ายธรรม ธุรกิจดีด้วยกันทั้งคู่ คือคนที่ไม่ไปพิจารณา โสมนางโสมแล้วถูกแมงดาไล่ซื้อขโมย ก็มาหาหลวงปู่ฤๅษีให้ช่วยสะเดาะเคราะห์ เรียกว่าธุรกิจกับโสมนางโสมด้วยกัน ทุกวันจะมีคนมาใช้บริการสองสำนักนี้กันอย่างคึกคัก ธุรกิจเจริญรุ่งเรืองเรียกว่าไม่ต้องทำการตลาด ไม่ต้องประชาสัมพันธ์

เจ้าสำนักทั้งสองมีปฏิริยาต่อกันอย่างไรนั้น ไม่มีใครรู้ นักท่องเที่ยวทุกคนที่มาแถวนั้นมักจะถามเสมอว่าทำไมชื่อของนางโสมกับสำนักฤๅษีถึงมาอยู่ใกล้กัน

เจ้าสำนักนางโสมนั้น ทุกๆ คืนหลังจากปิดกิจการแล้วเธอก็ขึ้นไปบนชั้นบนสุดของปราสาทของหลวงปู่ฤๅษี ส่วนหลวงปู่ฤๅษีก็เช่นกัน ทุกๆ คืนหลังจากฤๅษีโยคะเสร็จไปแล้วก็นั่งเฝ้าห้องสงฆ์อย่างน่านอนคล้ายคนชราที่นอนป่าเป็นเฮ็สเซียวก็ยืนมองไปทางฝั่งของนางโสมที่มีผู้ติดตามมาเฝ้ากิจการแล้วก็มานั่งเฝ้า ร้อน อานบ้ำเย็นใส่ชุดนอนที่หน้านางหลวงปู่ฤๅษีมีผู้ติดตามคนตามองมาทางนั้นและกัน

หลวงปู่ฤๅษีหอดมีผู้คิดใจว่า แม้เจ้าโสม ขึ้นไปไม่ได้คิดหรอกว่าจะมาเป็นฤๅษี คิดแต่ว่าจะหาอยู่หากินธรรมดา แต่รู้ๆ มันก็ตั้งขึ้นมาเอง ก่อนนอนท่านก็พนมมือสวดฯ ถ้าได้ร่วมอธิษฐานกับฤๅษีครั้งใดแล้ว แล้วก็มีไฟส่องความดีเกิดขึ้น

ฉายานางโสมก็หันมาทางหลวงปู่ฤๅษีมีผู้ติดตาม สภาหลวงปู่เจ้าชุกชุกชวนแต่ตัวหัวใจไม่ขาย ในชีวิตนี้ก็ไม่เคยคิดหรอกว่าจะมาเป็นคนขายไปขายของบ้างนี่แน่ แต่เพราะถูกบีบบังคับจนไม่มีทางเลือก ลูกหรือสาวหลวงปู่ฤๅษีก็เห็นแต่ครั้งนี้จะไปกราบผู้รู้รับบารมีแล้วตั้งลูกชกรายจากพระมหากษัตริย์เจ้า

ต่อมาทั้งสองฝ่ายก็ล่วงรับบารมีไปปรากฏว่านางโสมขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้น 7 แต่หลวงปู่ฤๅษีไปอยู่บนภพ หลวงปู่ฤๅษีก็ออกอาการโง่เขลา ก่อนสิ้นไปหาเจ้าหน้าทีในภพ เป็นไป

นรกอยู่ในใจ

ได้อย่างใครคนอย่างนี้จะตกนรกได้อย่างไร ขึ้นช่วยคนไปตั้งเยอะ แล้วดูซิเอามาไว้ในกระทะทองแดง พวกคุณนี่ทำเรื่องผิดไปหรือเปล่า ถ้าผิดขอให้รีบแก้ไขใหม่ อภัยให้ได้ก่อนนี่คือหัวใจ เจ้าหน้าทีที่ขอเราไปตรวจเช็คก็พบเรื่องหลวงปู่อยู่ในรายการคนที่จะต้องลงนรก เปิดโทรทัศน์ดูว่าหลวงปู่จะยอมจำนนหรือไม่ เมื่อหลวงปู่ได้เห็นหลักฐานชัดเจนจนตกนรก

ในสวรรค์นางโสมที่ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้น 7 ก็สมบูรณ์สุขอยู่ได้ด้วยทรัพย์สินสมบัติ ทุกอย่างเพียบพร้อม เวลละใจว่า ขึ้นคือคนขายเป็นนางโสมตั้งแต่สมัย 15-16 ปี ทำไม่ขายแล้วกลับได้มาอยู่บนสวรรค์คือมีความผิดปกตึ่เกิด

ขึ้น ก็เดินไปหาเจ้าหน้าทีของสวรรค์ ท่านเทพบุตรเจ้าชามีความคิดหลายประการเกิดขึ้นหรือเปล่าเจ้าคะ เพราะตามปกติคนขายอย่างฉันนั้นต้องลงไปอยู่ในนรกแล้วทำไมฉันจึงต้องมาอยู่บนสวรรค์ด้วย

เจ้าหน้าทีสวรรค์ก็บอกว่า ลูกแล้ว คุณอย่างไรก็ต้องขึ้นสวรรค์ เพราะว่าคุณยอมลงนรกแล้วแต่คิดไม่ถึงว่านางโสมก็ยอมลงนรกด้วย นางโสมก็ถามว่า เอ๊ะทำไมฉันจึงต้องขึ้นสวรรค์ เจ้าหน้าทีตอบว่า ขึ้นคุณยอมละเมิดสุจริตก่อนนอนทุกคืนคุณกราบอย่างไร

ทุกคืนเรารายท่าน ก่อนล้มตัวนอนด้วยจิตที่ต่อเนื่อง เพราะที่เราทำดีกับนักบุญ แต่พอมานึกดูแล้วก็ประหลาดนะเราเรารีบทำดีทำอยู่ห่างๆ เราจึงได้มาอยู่ในสวรรค์ ฮาใจสงฆ์เหล่าศาลเจ้า

นางโสมก็นึกถึงภาพตัวเองว่าก่อนนอนทุกคืนเรามาความศรัทธาหลวงปู่ฤๅษีอย่างท่วมท้น

บริษัทไมโครซอฟท์ประเทศไทย จำกัด โทร. 02-3200-3 สำนักงานใหญ่ กรุงเทพฯ

ปัญญาภิวัฒน์

เมื่อ : ๖.๖๒๕๖๓
ผู้อำนวยการภาควิชาพยาบาล

จะแปรรูปเป็น "อาจารย์ใหญ่" ให้กับผู้ที่ยืนดูอย่างงั้น กระจำง

ชีวิตสุดท้ายกับของทรงนี้ (ความตาย) ทุกชีวิตจะเป็นอย่างไร (เกิดขึ้น เปลี่ยนแปร แผลงคับ) ทุกชีวิตจะเป็นอย่างนี้ (มงคลมีผู้สิ้น) พระหลายรูปในสมัยพุทธกาล บารมีธรรมเมื่อได้พิจารณาอสุภกรรมของอูฐาย พระหลายรูปเมื่อทนาย คลายท่าทิด ปลออง ปลออง เป็นธรรม งานศกกลางแจ้ง จึงเป็นนิมิตการที่นำธรรมที่สุด

งานศพจึงเป็นงานที่ควรทำอย่างเปิดเผยที่สุด เพราะยิ่งเปิดเผย ยิ่งก่อเกิดสติปัญญาแก่ผู้ที่มีอยู่ นับเป็นโชคที่ที่วันนี้เราต้องมางานศกกลางแจ้งให้เห็นอยู่บ้าง แต่ในเมืองใหญ่ จะทำงานศกกลางแจ้งใหญ่ๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะคนในเมืองใหญ่ไม่ชอบความจริง ไม่อยากฟังความจริง แม้จะรู้ว่ามีหนึ่งความจริงสุดท้าย คือ ความตายจะเกิดขึ้นกับตัวเองด้วยเช่นกัน

แต่ถึงกระนั้น พวกเขาก็ไม่อยากฟัง ไม่อยากรู้ ไม่อยากทบทวน นั่นแต่คำว่า "ตาย" ก็ไม่ควรมีมาพูดในชีวิตประจำวัน

งานศพของคนในเมืองใหญ่ จึงเป็นงานสวยงาม เป็นงานเกียรติยศ เป็นงานหรูหรา เป็นงานที่มองไม่เห็น ว่า คนที่นอนอยู่ในโลง จะสอนคนที่อยู่ข้างนอกได้อย่างไร ด้วยท่าที่เช่นนี้เองที่ก่อให้เกิดธรรมเปิดเผย ส่วนของผู้ทรงพินาศ คนในเมืองใหญ่ก็ไม่อยากบอกกัน

ในเมืองนี้ใจที่จะปิดหู ปิดตา ปิดใจตัวเองจากสิ่งธรรม สุดท้ายพวกเขาจึงพลาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ความหมายของการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์

ข้างเป็นเรื่องน่าเสียดาย ที่คนซึ่งล้วนแต่จะตายในอนาคต กลับไม่อยากจะคบหาความตาย ที่ซึ่งมองความตายว่าเป็นเรื่องอัปมงคล

มหาเศรษฐีคนหนึ่งที่ไปทำบุญที่วัด เมื่อทำบุญเสร็จแล้ว จึงขอให้หลวงพี่อธิษฐานคำอธิษฐานให้มีความสวัสดิ์มีชัยตลอดไป

หลวงพี่ตอบผู้กับ กระตาย แล้วครีธอความที่เป็นพรสุวิเศษ

เศรษฐีนั้นเองด้วยใจระทึก เมื่อเขียนเสร็จหลวงพี่ก็ยื่นกระดาษคำอธิษฐานให้ แต่เมื่อได้รับแล้ว เศรษฐีกลับโกรธสุดขีด เพราะในกระดาษนั้น มีคำอธิษฐานที่เขียนว่า "ขอให้พ่อตาย ลูกตาย แล้วหลานก็ตาย"

"หลวงพี่ ผมขอให้เขียนคำอธิษฐานให้ครอบครัวของ กระตบ แล้วมีมันอะไรกัน ทำไมกันจึงเขียนข้อความที่เป็นอัปมงคลเช่นนี้" เศรษฐีคำหาหลวงพี่อย่างหัวเสีย หลวงพี่ยิ้ม วางผู้กับ พยายามอธิบาย

"อานนท์จะบอกให้ สิ่งที่จะเขียนให้มัน ไม่ใช่เรื่องอัปมงคล แต่มันคือความกลัว ความไม่มั่นคงของผู้มีอำนาจของโลงศพก่อนตายโลง โลงจะเสียใจขนาดไหน ถ้าหลานของโลงศพก่อน ทั้งโลงและลูกจะเสียใจขนาดไหน แต่ถ้าทุกคนในครอบครัวตายไปหมดแล้วด้วยอย่าง เป็นธรรมราชาอย่างท่านมาเขียนให้มัน ก็นับเป็นเรื่องธรรมคาวของชีวิต เช่นนี้ ยังไม่นับเป็นการที่สมควรจะยึดหรือ ?"

พรอันประเสริฐ

ใครสักคนบ้างโหมว่า ทำไมเมื่อมีคนตายจะ จึง ย้อมนำศพไปตั้งแถวพระอภีธรรม หรือทำ พิธีกรรมเกี่ยวกับศพกันที่วัด คายแล้วทำไมไม่มาเห็นที่

บางคนอาจตอบแบบง่าย ๆ ว่า ก็เพื่อให้พระสวด บางคนอาจตอบว่า ก็เพราะศพไม่ควรจะอยู่ในบ้านร่วมกับคน

บางคนอาจตอบว่า ขึ้นใจงานศพที่บ้าน ก็คงถูกก็ หลอก

บทพูดที่แท้ที่นิยมสวดศพกันในวัดก็พระท่านต้อง การให้พระที่วัดใช้ศพเป็นเครื่องมือในการเจริญ

วิธียสมากรรมฐาน ซึ่งศพอยู่ในสภาพเน่าเน่า สุกๆ ฉีกๆ หอนบนชอนไซ จึงเป็นอารมณ์กรรมฐานชั้นดี ยิ่งพิจารณาถึงท่าให้เห็นถึงความไม่เที่ยง ไม่ทน ไม่เที่ยงของสิ่งสาร

ยิ่งพิจารณาถึงตระหนักถึงสิ่งธรรมที่ว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับไปเป็นธรรมดา"

การเทศน์ในอินเดีย จึงนิยมทำกันกลางแจ้ง วางศพบนพอนหิน จากนั้นจุดไฟเผาอย่างเปิดเผย ญาติๆ ยืนรายล้อม อุทิศของกินเป็นที่ยักค่อขง มอคโณไป ค่อพนักค่อตา ศพที่กำสิ่งถูกเผาจนเป็นผงละเอียด

เธอไม่ใช่มัน มันก็ไม่ใช่เธอ

ปัญญาภิวัตน์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี

ผู้อำนวยการสถาบันวชิรญาณวิทยา

ในพระไตรปิฎก มีข้อความแห่งหนึ่ง
ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "จิตเดิม
แท้ นั้น ผ่องใส แต่เศร้าหมองไป
เพราะกิเลสที่จรมา"

พระพุทธวจนะนี้ ชี้ให้เห็นความ
จริง 2 ประการ

หนึ่ง คือ ความจริงอันว่าด้วย
ธรรมชาติของจิต ที่มีความสว่างกระจ่าง
ใสเป็นเจ้าเรือน

หนึ่ง คือ ความจริงอันว่าด้วย
ธรรมชาติของกิเลส ที่ไม่ได้มี "ตัวคน"
อย่างถาวรอยู่ในจิต หากแต่เป็นเพียง
"อาศัยชั่วคราว" หรือแทรกที่เกิดขึ้นเพียง
ชั่วครั้งชั่วคราว แล้วก็แตกดับไป เหมือน
กับแขกที่มาเยี่ยมบ้านเราที่นานๆ มาที
แล้วก็ต้องลากลับ

เพราะธรรมชาติเดิมแท้ของจิตนั้น
มีความผ่องใส ในการปฏิบัติวิปัสสนา

กรรมฐาน ท่านจึงไม่เน้นให้ผู้ปฏิบัติธรรม
ทำอะไรมาก เพียงแต่ "เฝ้าสังเกต"
สภาพของจิตเฉยๆ ด้วยความรู้ลึกซึ้ง
เท่านั้น จิตก็จะเผยธรรมชาติเดิมแท้
ให้เห็นเอง

ธรรมชาติของจิตนั้น เปรียบไป
ก็เหมือนตะวันที่ส่องแสงเจิดจ้าอยู่
ตลอด อาจมีบ้างในบางวันที่เรารู้สึกว่า
ตะวันไม่สาดแสงจ้า ที่เป็นเช่นนั้นไม่ใช่
เพราะตะวันราลง หรืออ่อนแรงลงไป
แต่เป็นเพราะมีเมฆหมอก หรือฝน
มาบดบังค้างหาก แต่เมื่อเมฆหมอก หรือ
ฝน ผ่านไปแล้ว แสงตะวันอันเจิดจ้า
ก็จะปรากฏตัวเผยให้เห็นธรรมชาติ
เดิมแท้อันสว่าง กระจ่างอยู่อย่างนั้นมา
โดยตลอด

ส่วนวนจิ้นเคยกล่าวข้อความใน
ลักษณะที่ชี้ชวนให้เห็นถึงธรรมชาติเดิม

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แท้ของตะวันเอาไว้ว่า “แหวกเมฆ
เห็นตะวัน”

ตะวันยังคงอยู่ตรงนั้น ขอเพียงรู้จักที่
จะแหวกเมฆ

ธรรมชาติของกิเลสนั้น ไม่มีตัวตน
ไม่มีตำแหน่งแห่งที่ที่ชัดเจน แต่เกิดขึ้น
มาก็เพราะมี “เหตุปัจจัย” (เงื่อนไข)
ให้เกิด เมื่อหมดเหตุปัจจัย กิเลสนั้นก็ดับไป

คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจธรรมชาติ
ของกิเลส จึงพูดว่า ตัวเขาเกิดมาพร้อม
กับกิเลส และคิดต่อไปว่า ไม่มีทางสลัด
คนให้พ้นจากกิเลส จึงยอมเป็นทาสของ
กิเลสอยู่อย่างนั้นชั่ววนาคาปี

พระพุทธองค์ตรัสถึงความจริงของ
กิเลสว่า มนุษย์เกิดมาจากกิเลสก็จริง แต่
มนุษย์ก็สามารถฝึกตนให้ลอยพ้นกิเลส
ได้ อุปมาดังบัว ที่เกิดแต่ตม แต่ก็สามารถ
ลอยพ้นจากตมได้

ทั้งๆ ที่กิเลสไม่ใช่ธาตุแท้ของคน แต่
ทำไมคนจึงตกเป็นทาสของกิเลส ดังหนึ่ง
ว่า กิเลสนั้น ประจําการอยู่ตลอดเวลาใน
จิตของคน

วิสัยนา ก็คือ เพราะคนไม่รู้กระบวนการ
แห่งการเกิดขึ้นของกิเลสว่า เป็นไป
อย่างไร ถ้าเข้าใจถึงกระบวนการของ
กิเลสเมื่อไหร่ ก็จะสามารถเป็นฝ่าย
“จัดการ” กิเลสได้ทันที

ในพระไตรปิฎกอีกเช่นกัน พระพุทธ
องค์เคยตรัสว่า “กามารมณ์เกิดจาก
ความคิด เมื่อไม่มีความคิดในเชิงกามา
รมณ์เสียแล้ว ตัวกามารมณ์ (ที่ทำให้เป็น
ทุกข์) ก็หาที่อยู่จริงไม่”

ลองคิดตามดูก็จะเห็นจริง หากหญิง
เห็นชาย หากชายเห็นหญิง โดยไม่เคย
จินตนาการ (ความคิด) ลงไป การเห็น
ระหว่างเพศตรงนั้น ก็จะไม่ก่อให้เกิด
ปัญหาแต่อย่างใด แต่เมื่อมีการเติม
จินตนาการลงไปเท่านั้น แม้จะเห็นกัน
และกันเพียงครั้งเดียว ก็สามารถ
“จินตนาการ” ต่ออย่างวิจิตรพิสดาย
เช่นไรก็ได้

เพราะธรรมชาติของกิเลสเกิดขึ้น
จากจิตที่ “ขาดสติ” พุทธศาสนาจึงสอน
ให้เราฝึก “เจริญสติ” กันให้มาก เพราะ
เมื่อมีสติเสียแล้ว กิเลสก็หายไป ที่ใดมี
สติ ที่นั่นจึงไม่มีกิเลส ที่ใดมีกิเลสปรากฏ
ตัวอยู่ ก็แสดงว่าที่นั่นกำลังขาดสติ

กิเลส พื้นฐานที่ก่อกวนและเกาะกุมใจ
คนอยู่ทุกเมื่อเชื่อนั้นจนกล่าวกันว่าเป็น
“อกุศลมูล” หรือ “รากเหง้าของความ
ทุกข์” ก็ได้แก่ความโลภ ความโกรธ
ความหลง

แม้กิเลสสามตัวนี้ ก็ไม่มีตัวตนถาวร
แต่เกิดขึ้นมาเพียงชั่วครั้งชั่วคราวตาม
เหตุปัจจัย

ถ้าเรารู้ทันธรรมชาติของกิเลส และ
ธรรมชาติของจิตอย่างทีกล่าวกมา การจะ
ประกาศตนเป็นอิสระเหนือกิเลสก็ไม่ใช่
เรื่องเหนือสามัญวิสัยของมนุษย์

รู้ความลับของจิตและของกิเลส
อย่างนี้แล้ว หากใครยังยินดีปล่อย
คนให้เป็นทาสของกิเลสต่อไปก็ช่วย
ไม่ได้

•••••

นักศึกษาคนหนึ่ง กำลังกลัดกลุ้ม
เพราะถูกโทสะก่อกวน จึงไปตาม
อาจารย์บ้นโก

“อาจารย์ครับ ผมเป็นคนไม่โห่ร้าย
ระงับอย่างไรก็ไม่ค่อยอยู่ ผมต้องทำ
อย่างไร จึงจะจัดการกับเจ้าความไม่โห่
ร้ายนี้ได้ละครับ”

“โอ้! เธอมีสิ่งแปลกปลอมอยู่ในตัว
มากเชียวนะนี่ โทณลองเอาเจ้าสิ่งที่ว่านี้
ออกมาให้ฉันดูหน่อยซิ”

“ผมเอาออกมาให้ท่านดูเดี๋ยวนี้ไม่ได้
หรอกครับ”

“อ้าว! แล้วเมื่อไหร่ เธอจะเอาเจ้า
ความไม่โห่ร้ายนั้นออกมาให้ฉันดูได้”

“เออ- - คือ ก็มันเกิดไม่เป็นเวลานี้
ครับ”

“อืม - - ถ้าเช่นนั้น เจ้าความไม่โห่
ร้ายนั้น ต้องไม่ใช่ธาตุแท้ของเธอแน่ๆ
เพราะถ้ามันเป็นธาตุแท้ของเธอจริงละก็
เธอต้องเอาออกมาให้ฉันดูได้ตลอดเวลา
นี่แสดงว่า มันไม่ได้ติดตัวเธอมาแต่กำเนิด
ทั้งพ่อแม่ของเธอก็ไม่ได้มอบให้แก่
เธอมา เธอลองคิดให้ดีๆ แล้วจะเข้าใจ
ธรรมชาติของสิ่งนี้เอง” ■

(ว.วจิรเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พจนานุกรม

เปลี่ยน
7 วัน อันตราย ให้กลายเป็น
อันเปี่ยมสุข

(จ.วชิรเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญญาภิวัฒน์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี

ผู้อำนวยการสถาบันบัณฑิตยาลัย

เมื่อเทศกาลสงกรานต์มาถึงต้อนรับปีใหม่มาเยือน ใครต่อใครต่างก็รอคอยที่จะเฉลิมฉลอง ท่องเที่ยว รื่นเริงบันเทิงใจกันอย่างเต็มที่ ในเมืองไทยของเรา รัฐบาลก็ประกาศให้ช่วงสงกรานต์ต้อนรับปีใหม่ เป็นเทศกาลแห่งความสุขที่มีวันหยุดยาวต่อเนื่องหลายวัน และเจ้าวันหยุดยาวต่อเนื่องหลายวันนี้เอง ที่รัฐบาลและสื่อมวลชนเรียกว่าเป็นช่วงเวลา "7 วันอันตราย" มาหลายปี

ทำไมเทศกาลแห่งความสุขจึงกลายเป็น "7 วันอันตราย"

คำตอบก็เพราะว่า ในช่วงดังกล่าวนี้ มักเกิดอุบัติเหตุบ่อยมาก อันเนื่องมาจากการจรรยาที่คับคั่ง เนื่องมาแต่การออกเดินทางท่องเที่ยวของประชาชน แต่สาเหตุที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ การดื่มสุรา ของนักท่องเที่ยวนั่นเอง

คนไทยขึ้นชื่อในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ว่ากันว่า ติดอันดับโลกเสียด้วยซ้ำ แต่ละปี บริษัทที่ขายสุรา ขายเบียร์ ล้วนมีกำไรมหาศาล แต่สิ่งที่ต้องแลกมากับกำไรมหาศาลก็คือ การบาดเจ็บล้มตายของคนไทยอย่างมากมายชนิดที่ว่า ถ้าเป็นต่างประเทศ ผู้คนบาดเจ็บล้มตายขนาดนี้ ต้องถือว่ามีภาวะสงครามกลางเมืองเท่านั้น แต่ในเมืองไทยของเรานั้น ทุกปีจะมีคนบาดเจ็บล้มตาย เพราะสุราเป็นสาเหตุกว่า 100 คนขึ้นไป โดยเทศกาล

ใหญ่ๆ ที่มีคนบาดเจ็บล้มตายมากที่สุดก็คือช่วงปีใหม่สากล (1 ม.ค.) และปีใหม่ไทย (13 เม.ย.) ด้วยเหตุที่ทุกปีมีคนตายมากมายจากอุบัติเหตุเช่นที่กล่าวมา วันเวลาแห่งความสุขจึงถูกเรียกขานเป็น "7 วันอันตราย" อย่างที่กล่าวแล้ว

หลายฝ่ายที่ไม่อยากเห็นเทศกาลแห่งความสุข กลายเป็นเทศกาลแห่งโศกนาฏกรรม จึงพากันรณรงค์ให้การเฉลิมฉลองปีใหม่ไม่ถูกนำไปพ่วงกับสุรา เบียร์ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด องค์กรเหล่านี้มีทั้งรัฐบาล สสส. และวัดต่างๆ สสส.เองก็ทุ่มเทกับเรื่องนี้มาหลายปี จนปีล่าสุดก็มีแคมเปญโฆษณาที่ชื่อ "ให้เหล้า = แสง" ออกมาเดือนสตติผู้คนที่มีความนิยมให้เหล้าเป็นของขวัญ หรือแคมเปญ "เมาไม่ขับ" ที่ช่วยกระตุ้นให้คนลดพฤติกรรมเสี่ยงจากการขับรถตอนเมาภายในส่วนของวัดต่างๆ ก็พยายามชักชวนคนไทยให้หันหน้าเข้าวัดด้วยการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี

ในปี 2553 นี้ สถาบันบัณฑิตยาลัย ที่ผู้เขียนเป็นผู้อำนวยการอยู่ ก็จัดกิจกรรมเดือนสติคนไทยให้หันมาเฉลิมฉลองปีใหม่โดยใช้ธรรมนำทางเหมือนกัน เช่น วันที่ 21 ธ.ค.ที่ผ่านมา ก็จัดงาน "สงท้ายด้วยธรรม ต้อนรับด้วยศีล" เพื่อแนะนำศิลปะการเฉลิมฉลองปีใหม่สไตล์ชาวพุทธ ที่เน้นกิจกรรมการเฉลิมฉลองโดยเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตแทนการตกเป็นทาสอบายมุขอย่างไม่ลืมหูลืมตากระทั่งว่า เมามายข้ามปีอย่างน่าสมเพช

นอกจากนั้นในวันที่ 31 ธ.ค. 2553 และวันที่ 1 ม.ค. 2554 ก็จัดกิจกรรม "สงท้ายด้วย

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธรรม ด้อนรับด้วยศีล” อีกครั้งหนึ่งที่ศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวัน โดยกิจกรรมทั้งหมดเน้นไปที่การรู้จักเฉลิมฉลองด้วยการปฏิบัติธรรม ไม่ใช่การกิน ดื่ม หลับนอนจนสาแก่ใจ แล้วเมามายขาดสติ จนเป็นเหตุให้บาดเจ็บ ล้มตาย เหมือนการเฉลิมฉลองของปุถุชนทั่วไป

กิจกรรมที่น่าสนใจในช่วงดังกล่าวก็เช่น

1.การสมาทานศีล 8 เพื่อเป็นการจำกัดกรอบผู้สมาทานศีลให้ชัดเจนเว้นวรรคจากอบายมุขอย่างสิ้นเชิง อย่างน้อยที่สุดในช่วงรอยต่อระหว่างปีเก่ากับปีใหม่

2.การสวดมนต์ข้ามปี เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองเริงรำรื่นเริงอย่างมีสติ ก่อให้เกิดบุญกุศลส่งท้ายปีเก่า ด้อนรับปีใหม่ ไม่ใช่การเริงรำรื่นเริงให้อย่างขาดสติของผู้ที่เมามายหรือบาดเจ็บ ล้มตาย จากการฉลองท่ามกลางกลุ่มกลิ่นของเครื่องทองของเมาและสารพัดอบายมุข

3.การฝึกเจริญมรณสติ เพื่อให้รู้ว่าเรามีเวลาอยู่ในโลกนี้กันไม่มากนัก ดังนั้นจึงควรดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คนในครอบครัวควรได้มีเวลากลับมาดูแลซึ่งกันและกัน ไม่พุ่มไทมทำงานหนักจนสุขภาพเสื่อมโทรม สถาบันครอบครัวแตกร้าง หรือไม่มีเวลาให้กับชีวิตในมิติอื่นๆ

4.การเจริญสมาธิภาวนา เพื่อเรียนรู้ที่จะทบทวนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในรอบปีที่ผ่านมาในลักษณะ “มองไปข้างหน้าอย่างมีความหวัง มองไปข้างหลังอย่างมีบทเรียน” หรือ “เรียนรู้จากอดีต กำหนดปัจจุบัน เพื่อสร้างสรรค่อนาคต”

5.การฟังปฐมเทศนาเมื่อถึงเวลา 01.00 น. อันถือกันว่าเป็นการด้อนรับปีใหม่ด้วยกิจกรรมที่เป็นมหากุศล ได้ทั้งบุญ ได้ทั้งปัญญา ได้รู้ว่าปีใหม่ควรจะใช้พุทธธรรมนำทางสร้างชีวิตใหม่ให้เป็นชีวิตที่ดีงามล้ำเลิศได้อย่างไร

6.การทำบุญตักบาตรในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 1 ม.ค. ตามด้วยการแจกผ้าห่มกันหนาวแก่ประชาชนและภิกษุสงฆ์กว่า 1,000 คน/รูป เพื่อเป็นการฝึกส่ง “ธ.ค.ส.” (สื่อความสุข) ที่เป็นแก่นสารซึ่งมีคุณค่ากว่าการอวยพรกันด้วยปากเปล่าอย่างเทียบกันไม่ได้

นี่คือ ตัวอย่างกิจกรรมการเฉลิมฉลองปีใหม่ของสโตร์ชาวพุทธ ที่ผู้เขียนจัดเป็นประจำทุกปีที่ศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวัน อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย และทุกปี ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมล้วนได้รับแต่บุญกุศล และแนวทางการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า ยังไม่ปรากฏว่ามีคนเมามายจนเป็นอันตรายแก่ชีวิต

ในปีนี้ก็เช่นเดียวกัน สถาบันวิมุตตยาลัย ยังคงจัดกิจกรรมดีๆ เช่นนี้ เพื่อเป็นแนวทางสร้างสันติสุขให้แก่เพื่อนมนุษย์เหมือนเดิม ทั้งนี้ เราก็หวังว่า ด้วยวิถีทางแห่งการเฉลิมฉลองวันเดือนปีโดยมีธรรมนำหน้า จะทำให้คำว่า “7 วันอันตราย” กลายเป็น “7 วันอันเปี่ยมสุข” ได้ภายในอนาคตอันใกล้อย่างแน่นอน ■

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

เธอคือ...ของขวัญ ส.ก.ส. 2554
Happy New Year 2011

จตุรพลัง
พลังทั้ง 4 เพื่อความสุขสวัสดิของสังคม
ไทย

กันทำ ร่วมกันนำประเทศไทยพ้นวิกฤต

-
- 1.พลังปัญญา = ไม่เชื่อต้องศึกษา ไม่มีปัญญาต้องเรียนรู้
 - 2.พลังความเพียร = พึ่งความเพียรของคน ดีกว่าพึ่งการบนเทวดา
 - 3.พลังความสุจริต = ทำมาหากินอย่างสุจริต ดีกว่าหลงผิดคอร์รัปชัน
 - 4.พลังความสามัคคี = ร่วมกันคิด ร่วม

จตุรพลัง
ปัญญาเอกเง็กแก้ว กำแสง
วิริยภาพคจแรง ไรจน์กล้า
สุจริตตั้งกำแพง โทเศษ สุดพ้อ
สามัคคีป่านฟ้า พอกด้าวดินหอม

ว.วชิรมณี
1 ม.ค. 2554

(ว.วชิรมณี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่สูงกว่าเงิน (2)

ปัญญาภิวัตน์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี
ผู้อำนวยการสถาบันพุทธศาสตร์

ลึ

บคาคที่ผ่านมามากได้ทราบแล้วว่าอะไรคือสิ่งที่สูงกว่าเงินซึ่งมีอยู่ 7 ประการตามที่กล่าวแล้ว วันนี้มารู้จักสิ่งที่สูงกว่าเงิน ข้อแรก "การได้เกิดมาเป็นคน"

ทำไมพระพุทธเจ้าจึงบอกว่า การได้เกิดมาเป็นคนนั้นเป็นสิ่งที่สูงกว่าเงิน เพราะว่าพระองค์บอกว่า โลกนี้มีสิ่งที่เป็นไปได้ยากทั้งหมด 4 อย่าง คือ

- 1.ยากเหลือแสนกว่าจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์
- 2.ยากเหลือแสนกว่าจะดำรงชีวิตรอด
- 3.ยากเหลือแสนกว่าพระพุทธเจ้าจะเสด็จอุบัติ
- 4.ยากเหลือแสนกว่าจะได้ฟังสังฆธรรม

ในบรรดาสິงที่เป็นไปได้ยากในโลก 4 อย่างนี้ การเกิดเป็นคนเป็นสิ่งที่ยากอันดับที่หนึ่งทำไมอภคมาจึงบอกว่่านักยาก เพราะว่่ากว่าจะเกิดเป็นคนนั้น กว่าคุณพ่อคุณแม่ของเราในวัยหนุ่มวัยสาวจะจับกันคิด ยากโหม เ็งงแล้วเ็งงอีก เลือกแล้วเลือกอีก

บางทีคิดว่าใช่ คอบบิหนึ่ง บีสอง บีสามจับกัน พอบบิสี่เล็กลงเล็กลงอย่างนั้น ไม่ใช่ คนที่หนึ่ง ไม่ใช่ พอบบการศึกษากองมหำงาน มาเจอคน

ที่ใช่ คอบบไป รุ้จักแรกๆ ก็พิเศษที่สุด ดีทุกมาตรฐาน แต่พอบบานๆ ไป ไม่ใช่ เล็กลง ได้แต่งงานจริงๆ ก็คนที่สาม

เมื่อแต่งไปแล้วบางคนพบว่าไม่ใช่ เพราะก่อนแต่งไม่เป็นคนที่ใช่ ไม่ใช่ชียา ไม่เรื่องมาก ไม่ใช่ความรุนแรง พอแต่งไปแล้วพบว่าสิ่งที่เราคิดว่าคนที่แท้จริงเริ่มออกฉาย กลายเป็นว่าคนที่เรารักจริงๆ เป็นคนที่หนักทีหลังอีกทอดหนึ่ง นึกว่่าที่ชายหนุ่มหญิงสาวคู่หนึ่งจะรักกันได้ ต้องใช้ความเพียรพยายามในการเลือกกัน กลับกันกรองขนาดไหน

คนที่มีชีวิตคู่อยู่รอดดี ดูไหนก็คาคที่คบกันตั้งแต่โรงเรียนประถม จนกระทั่งจบมหาวิทยาลัย แล้วได้แต่งงานเลขนั้นดีว่่าวิเศษมาก หยากมาก ส่วนมากกว่าจะได้แต่งงานกันต้องเจออุปสรรคแทบดั่งประคาคาย

หลังจากแต่งงานกันแล้วปรากฏว่่า บางคู่มิถูก บางคู่มิมีถูก ก็ยิ่งทุกข์เข้าไปอีก

ไม่นานมานี้ มีโยมคนหนึ่งไปกราบอภคมาที่ศูนย์วิปัสสนาที่ จ.เชียงร่าย มา กับเพื่อนเป็นคณะ แต่งตัวดีมาก แต่คู่อบได้สักพักหนึ่งเริ่มน้าคาคไหล อภคมาถามว่่าโยมมีทุกขอะไรหรือ กว่าจะเล่าได้ต้องเช็ดน้าคาค อภคมาบอกสงสยบ่อน้าคาคอยู่ต้น ไทลพรากๆ อภคมาก็บอกว่่าถ้าไหลเสร็จเมื่อไรโทร.บอกด้วย

พอบน้าคาคเหือดแห้งแล้ว อภคมาก็ถามโยมมีปัญหอะไร พระอาจารย์เจ้าคะ ดิฉันคิด

อยู่บนานมากกว่าจะมาหาพระอาจารย์ดีโหม เพราะจะว่่าไปก็ไม่วุ้ว่ควรรหรือเปล่า เจ้าก่อนสิ อภคมาจึงจะวู้ว่่านับควรรหรือไม่ควรร

คืออย่างนี้ ดิฉันแต่งงานได้ปีกว่่าแล้วคะ สามีเขาอยากมีลูกมาก แต่ดิฉันก็มีให้เขาไม่ได้ คอบบนี้เขาบอกว่่า ถ้าสิ้นบินี้มิไม่ได้ เขาจะไม่เกรงใจละ เพราะหากก็ส่ารองไว้แล้ว พระอาจารย์จะให้ดิฉันทำอย่างไร พระอาจารย์คือที่พึ่งสุดท้าย พระอาจารย์จะต้องรับผิดชอบชีวิตของดิฉัน อ้าว คอบบแต่งกันไม่คอบบอย่างนี้ คอบบจับกันคอบบแต่งกันไม่เห็นมาบออกพระอาจารย์ พอบบมิมีลูกมาบอก ให้อภคมาช่วย

อภคมาก็เลยทุกข์ที่เด่นทีจริงว่่า โยมเห็นพระพุทธรูปที่อยู่ข้างหลังอภคมาโหม อภคมาพาคังชื่อว่่าพระเจ้าชารวนอกพ่องใน โยมอยากมีลูกใช่โหม โยมทำคาคความสะอาดพระพุทธรูปนะ แล้วกลับไปปรึกษาสิลแปด

อภคมาก็ทุกข์คอบบนี้มิได้ให้หลักประกนอะไร กว่่ามันกลับมาคอบบคือ คือ เสนอบคคินคาคคอบบไม่รับประกน โยมก็ไปเอาสิลสะอาดคาคมาทำคาคความสะอาดพระพุทธรูป กลับไปปรึกษาสิลแปดทุกวัน พระ เชื่อโหมว่่าเกิดอะไรขึ้น อีกสวมเดือนคอบบมาหาอภคมา ครวว่่านี้พาคคุณภคซึ่งเป็นสามีมาด้วย พระอาจารย์ป้ปฏิบัติหริมิ์จริง เป็นอย่างไรโยม ดิฉันคังควรรกแล้วคะ

อภคมาก็ถามว่่า ลูกเป็นคอบบผู้หญิงผู้ชาย ต้องอีกสักพักคคจะถึงจะวู้ คือคคคิใจนะชบชิว ปลายอาหารมากววยเพลอภคมา หายไป กลับมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

อีกครั้งหนึ่ง เดือนที่แปด พระอาจารย์ นี้ถ้ารู้ว่าพระอาจารย์แม่อย่างนั้นจะขอผู้ชายอาตมาเลยบอกโยมอาตมาไม่ได้ทำอะไรเลยอยู่เฉยๆ ตกลงได้ลูกหญิงไซ้ไหม เจ้าคะ ได้ลูกสาว

พ่อได้ลูกสาวเท่านั้นละ เนื่องจากเป็นหมอไซ้ไหม ก็ไปเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง ทีนี้ใครจะแต่งงานแห่มาหาอาตมา กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้ลูก ทุกวันนี้อาตมาก็ไม่คิดว่านี่มันเป็นปาฏิหาริย์ แต่คิดว่ามันเป็นผลของการเชื่อมั่นในคุณงามความดี ทำให้คนดีๆ มาปฏิสนธิในครรภ์ เรื่องนี้สำคัญมาก

เวลาที่คนสำคัญจะมาเกิด ในวรรณคดีพุทธศาสนาท่านเล่าว่า พ่อแม่มักจะรักษาศีลห้า รักษาศีลแปด แล้วพระโพธิสัตว์ก็จะมาปฏิสนธิ ฉะนั้นก็เป็นไปได้ว่า เมื่อเขากลับไปสมทานศีลแปด ตั้งตนเป็นคนดี จิตวิญญาณที่ดีก็มาปฏิสนธิในครรภ์ของเขาได้

เวลาที่สิ่งมีชีวิตจะมาเกิด สเปิร์มของพ่อไปผสมกับไข่ของแม่ เสร็จแล้วไปฝังตัวอยู่ที่ผนังมดลูก กระบวนการนั้นยังไม่เรียกว่าคน เรียกแค่ว่าเป็นเชื้อชีวิต คือเซลล์แรกเกิดมันเกิดขึ้น ภาษาชีววิทยาเขาเรียกว่าไซโกท เซลล์แรกเกิดซึ่งเกิดจากไข่ของพ่อผสมกับสเปิร์มของแม่นั้นเป็นตัวอ่อนชนิดหนึ่ง

ทางพระพุทธศาสนาบอกว่า การที่เซลล์ชีวิตจะเป็นมนุษย์ก็ต่อเมื่อมีปฏิสนธิวิญญาณเข้ามาแทรกอยู่ในเซลล์ชีวิตนั้นด้วย ถ้าปฏิสนธิวิญญาณซึ่งเกิดจากการที่มีใครคนใดคนหนึ่งส่งสับดับขันธิไป แล้วถูกแรงดึงดูดของผู้เป็น

แม่ ผู้เป็นพ่อ ถ้าผู้เป็นแม่เป็นคนมีศีลมีสัตย์ ปฏิสนธิวิญญาณที่ดีก็จะมาเกิด แต่ถ้าผู้เป็นพ่อเป็นแม่เป็นคนเลวชั่วช้าต่ำทรามอัปยศอดสูไม่มีศีลไม่มีธรรม สัตว์นรกเขาก็มา ฉะนั้นในกรณีอย่างนี้พ่อปฏิสนธิวิญญาณที่ดีมาบิ๊บ ลูกก็คิดไม่ใช่ผลงานของอาตมาแต่อย่างใดทั้งสิ้น เป็นเรื่องของเขาเอง

ทีนี้พ่อก็มีปฏิสนธิวิญญาณมาปฏิสนธิในครรภ์ของแม่แล้ว กว่าที่จะเกิดเป็นคนก็แสนยากอีก ถ้าไม่บำเพ็ญปัญญา บำเพ็ญศีลสมาธิ เราไม่ได้มาเกิดเป็นคนหรอก เพราะทางที่เราจะไปเกิดมีตั้งหลายทาง จิตวิญญาณบางชนิดอาจจะไปเกิดเป็นสัตว์ บางชนิดอาจจะไปเกิดเป็นเปรต บางชนิดอาจจะไปเกิดเป็นสัตว์นรก บางชนิดอาจจะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ฉะนั้นโอกาสที่เราจะเกิดเป็นคนอย่างนี้มีมันยากแสนยาก

ยากขนาดไหนพระพุทธเจ้าอุปมาให้เห็นภาพว่า ในมหาสมุทรอันกว้างไกลไพศาลแห่งหนึ่ง ลึกลงไปมีเต้าคาบอดอยู่ตัวหนึ่ง แต่เต้าตัวนี้เป็นเต้าคาบอด อยู่ในก้นทะเลลึก ร้อยปี เต้าตัวนี้จะไหลขึ้นมาเหนือผิวน้ำของมหาสมุทรครั้งหนึ่ง เหนือผิวน้ำแห่งมหาสมุทรแห่งนั้นจะมีห้วงยางห้วงหนึ่งลอยอยู่ มหาสมุทรแปซิฟิกนั้นกว้างขนาดไหน เหนือผิวน้ำนั้นก็มีห้วงยางอยู่อันหนึ่งลอยอยู่ ร้อยปีเต้าคาบอดตัวนี้ก็จะไหลขึ้นมาครั้ง ดังนั้น โอกาสที่เต้าคาบอดตัวนี้ จะเอาหัวมาสวมกับห้วงยางยากไหม ยากมาก พระพุทธเจ้าตรัสว่าที่ เราจะมาเกิดเป็นคนยากกว่านั้นนับแสนนับล้านเท่า

คิดดูสิว่าเราโชคดีขนาดไหนที่ได้เกิดมาเป็นคน มีอวัยวะครบสามสิบสองประการ ฉะนั้นใครที่บอกว่าตัวเองโชคร้ายๆ ชีวิตนี้ไม่มีอะไรดีเลย ต่อไปขอให้คิดใหม่ ก้าวได้เกิดเป็นคนนี้โชคดีมหาศาลแล้ว ■

(ว.วชิรมณี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยพัชรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่สูงกว่าเงิน 2 (ต่อ)

ปัญญาภิวัฒน์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี
ผู้อำนวยการสถาบันวิมุตตยาลัย

โสดีขนาดไหนที่มาเกิดเป็นคน ไม่จับพลัดจับพลูไปเกิดเป็นแมลงสาบ

โสดีขนาดไหนที่ไม่ไปเกิดเป็นจิ้งจก จิ้งจกนั้นหากินบนพื้นราบก็ได้ ต้องไปหากินอยู่ข้างบน แล้ววันดีคืนดีถ้าคนเห็นก็เอามังสะตึกไปยิงอีก

โสดีขนาดไหนที่ไม่ไปเกิดเป็นหนูอยู่ในท่อสกปรก หากินลำบาก โดยเฉพาะหนูในกรุงเทพมหานคร สารพิษเยอะเหลือเกิน

โสดีขนาดไหนที่ไม่ไปเกิดเป็นนก เป็นกา โสดีขนาดไหนที่ไม่ไปเกิดเป็นลิง เป็นค่าง เป็นงูเห่า เป็นแมลง เป็นแมงป่อง เป็นตะขาบ เป็นแมงมุม เป็นงู ฉาย นั่นคือเรามีสิทธิ์ไปเกิดเป็นสภาพชีวิตแบบนั้นทั้งหมด

มีวิธีทดสอบว่าในสังสารวัฏใครเคยไปเกิดเป็นอะไรมาแล้วบ้าง ท่านบอกว่าเวลาที่เรารังพึงธรรม ใครก็ตามที่บัง พระชินนะโมพุท มังง์สว่างสืบ เขายกกว่าพวกนี้หลายภพหลายชาติพวกนั้นะเป็นงู งูที่อยู่ในรูจำศีลอยู่อย่างนั้น เป็นพวกงูเป็นพวกพญานาคที่อยู่ในรูอยู่ใต้อ่าง เพราะฉะนั้นเวลาพระมาเทศน์ แค่นี้ดั่งนะโม ตัสสะ กะคะวะโต เขาก็ไปประเทศอิสราเอล เลบานอน แล้วจับที่อาหรับ คือหลับไปเลย ท่านบอกว่าในหลายภพหลายชาติเคยเกิดเป็นงู

บางคนเวลาพระแสดงธรรม ก็ชอบขีดชอบเขียน มือไม่อยู่เฉย ชูชี้จุกจิก บางทีเอามือไปจับนิ้วเพื่อนข้างตึงโทรศัพท์ออกมาเข็ด ทำโน่นทำนี่ คือไม่เคยอยู่เบื้องพระพุทธรูปเจ้าก็บอกว่าพวกนี้ถึงชัฏ เคยเกิดเป็นลิงมาก่อน

บางคนเวลานั่งฟังพระเทศน์ ทั้งที่เคยเดินเข้าออกห้องนี้ ไม่รู้จักวิ่งก็ทน แต่พอพระเริ่มเทศน์ก็เริ่มมองเพดาน มองพัดลม มองชายมองขวา มองโน่นมองนี่ มองเสร็จแล้วก็เอามาคิดไปเรื่อยเรื่อย พวกนี้เคยเป็นพวกหมอดูทั้งหลาย ชอบจับยามสามคา

บางคนเวลาพระแสดงธรรมแล้วตั้งกายตรงดำรงสติมั่น ตั้งจิตตั้งใจฟัง ตั้งแค่นั่นจนจบ พวกนี้เป็นพวกผู้ดีเก่า คือเคยเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตมาหลายยุคหลายสมัย เวลาได้ยินพระแสดงธรรมก็จะตั้งใจฟัง

ฉะนั้น ในอดีตชาติหลายล้านชาติภาพ เราเคยเกิดเป็นนั่นเป็นนี่มาแล้วนับชาติไม่ถ้วน แล้วก็ยังมีสิทธิ์ไปเกิดเป็นสิ่งสาราสัตว์ภูตผีปิศาจอะไรเยอะแยะมากมายแต่ไม่ไป ในชาตินี้มาถือกำเนิดเป็นคน วิเศษไหม วิเศษขนาดไหนลองคิดดู เมื่อกลับไปบ้าน ไปเจอสุนัข ตามมันดูดี ถ้าฉันทันกับแกสลับกัน ให้แกมาเกิดเป็นคน แล้วฉันไปเกิดเป็นสุนัข ฉันจะหากินได้ไหมนี่

หรือเวลาเข้าห้องน้ำ เจอแมลงสาบในห้องน้ำก็ให้คุยกับแมลงสาบ ถ้าฉันเป็นแมลงสาบฉันจะหากินอย่างไร ลองคิดดู คงยากลำบากเหลือเกิน แต่ทุกคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

โชคดีเหลือเกินที่ไม่ไปจับพลัดจับผลูไปเกิดเป็นสิ่งสวาท สัตว์ กูดลึปิศาจ เปเรต อสุรกาย สัตว์นรก สัตว์เดรัจฉาน บัดนี้เรามาถือกำเนิดเป็นคน และไม่ใช้คนธรรมดา เป็นคนที่มีโอกาสฟังธรรมเสียด้วย โชคดีไหม โชคดี โชคดีมากๆ

ในโลกนี้มีคน 6,000 กว่าล้านคน คิดว่ามีคนที่มีโอกาสฟังธรรมก็คน คนบางคนในชีวิตไม่เคยฟังธรรม ฟุ่ได้ยินแต่เสียงคำ ตำๆ จนสุขภาพจิตเสื่อมโทรม บางคนอยู่ในหับตลอดเวลา ฟุ่ฟังแต่เสียงอึกทักกรีกโครม ไม่ได้ฟังธรรม บางคนไปเกิดในประเทศที่มีสงคราม ได้ยินแต่เสียงระเบิดตูมๆ บางคนได้ฟังแต่เสียงแห่งความทุกข์ตรมขมไหม ร้องไห้โหยหวนขมขื่น เพราะไปเกิดในประเทศที่แสนยากจน แล้วเรามาเกิดในประเทศไทยที่แสนดี เราได้ฟังธรรม โชคดีเพียงใด ลองคิดดู

ฉะนั้น การเกิดเป็นคนนี้ มีโชคอยู่ในตัวแล้วยังไม่พอ โชคมากกว่านั้นคือคนอย่างเราๆ นี้พัฒนาได้ สร้างตั้งขึ้นมาหนึ่งหลัง เมื่อขึ้นไปทำธุรกิจที่เมืองนอกสิบปี กลับมาศึกษาหนึ่งหลังมีพัฒนาการใหม่ กลายเป็นตึกที่มีการศึกษาปริญญาเอกขึ้นมาใหม่ ไม่มี กลายเป็นพระอรหันต์ใหม่ตึกหลังนั้น ไม่เป็น งอกรขึ้นมาเป็นร้อยชั้นใหม่ ไม่งอก

แต่ถ้ามีลูกชายอยู่คนหนึ่งส่งไปเรียนต่อที่อเมริกา 10 ปี ตอนไปเขาเป็นเด็กผู้ชายธรรมดา กลับมาเขาอาจเป็นนักธุรกิจผู้ยิ่งใหญ่ก็ได้ หรือเขาอาจจะเล่นการเมือง กลายเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศก็ได้ คนมีพัฒนาการ ฉะนั้นเกิดเป็นคนนั้นโชคมหาโชค

โครงสร้างทางร่างกายของเราที่ประเสริฐกว่าสัตว์ทุกชนิด ไปยื่นเทียบกับสัตว์ทุกชนิดได้ดูได้ มีสัตว์ชนิดไหนที่มีโครงสร้างอันประเสริฐเท่ากับคนบ้าง ในแง่ของ

โครงสร้างทางสมอง สัตว์ทุกชนิดผู้สมองคนไม่ได้ ช้างตัวใหญ่มาก แต่คนขึ้นไปขี่ช้าง เลือ่คุมมาก แต่คนไปจับเสือมาออกงานวัด ดูสิว่าสติปัญญาคนนั้นวิเศษขนาดไหน

ไม่เพียงแต่เท่านั้น คนทุกคนเกิดมาเป็นปุ่ดูชน ปุ่ดูชน แปลว่า คนกิเลสหนา แต่ถ้าได้ศึกษาธรรมะ ก็อาจกลายเป็นพระอรหันต์ได้ วิเศษไหม นี่แหละคือความวิเศษของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะเรามีโอกาสได้ฝึกหัดพัฒนามากกว่าสิ่งมีชีวิตทุกเผ่าพันธุ์

ถ้าไปเกิดเป็นสัตว์ สมมติเกิดเป็นไก่ คิดว่าไ่สามารถวิวัฒนาการสูงสุดได้แค่ไหน อาทมาคิดว่าสูงสุดก็เป็นที่แค่ไ่ก่ทอดเคอเพชี่เท่านั้น เกิดมาเป็นควาย วิวัฒนาการสูงสุดของควายก็แค่ได้เล่นหนัง บางระจันสักเรื่องหนึ่ง จะเห็นได้ว่าเกิดเป็นสัตว์วิวัฒนาการได้ยากมาก

แต่เกิดมาเป็นคนจะวิวัฒนาการไปทางไหนก็ได้ทั้งนั้น เกิดเป็นคนไทยอาจไปเติบโตที่เมืองฝรั่ง แม้จะเป็นชาวไทยแต่อาจจะพูดจาเป็นภาษาอังกฤษคล่องปรือ สำเนียงไพเราะเพราะพริ้งก็ได้ เกิดมาเป็นลูกนาย ก. นาย ข. แต่อาจกลายเป็นดาราซูเปอร์สตาร์ที่คนรู้จักทั่วโลกก็ได้ เพราะฉะนั้น มนุษย์จึงเป็นศูนย์รวมของศักยภาพพิเศษบรรดามีทั้งหมด ใครเกิดเป็นมนุษย์คนนั้นโชคดีที่สุดแล้ว

การเกิดเป็นคนนั้น สูงกว่าเงิน เพราะเงินที่ว่าแม้มนุษย์เป็นคนสมมติขึ้นมาใช้ สองเอาเงินไปให้ควาย ด้านหนึ่ง พู่นี้เขากลับลงไปดู ควายเอาไปทำธุรกิจเป็นไหม ไม่เป็น เอาเงินสักล้านหนึ่ง ไปผูกติดไว้กับคอสุนัขตัวโปรด มันดีใจไหม มันจะกอดทิ้งเลย เพราะฉะนั้น เงินที่ว่านำมาเจอมนุษย์ มนุษย์แน่กว่าเงิน การได้เกิดเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดยิ่งกว่าเงิน ๓

(ว.วจิรเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุขแท้ราคาถูก

ภวิวัฒน์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี
ผู้อำนวยการสถาบันวชิรญาณวิทยา

ในหนังสือ "ธรรมะคิดปึก" ของผู้เขียน ศพ.ประเวศ วะสี ราชภัฏวชิรฯ ผู้เขียน คำนึงมากว่าไว้ตอนหนึ่งว่า "ธรรมมีอยู่รอบตัวและในตัว ถ้ามีธรรม จักผู้ก็จะเห็นธรรมอยู่ทั่วไป และวิธีเข้าถึงธรรม ก็มีหลากหลายวิธี วิธีหนึ่งก็คือ อ่านหนังสือ ธรรมะบ่อยๆ อ่านจนเกิดฉันทะ เมื่อมีฉันทะ การได้อ่านหนังสือธรรมะก็เป็นความสุข เป็นความสุขราคาถูก (Happiness at Low Cost) เมื่อเป็นความสุขราคาถูก จึงทำให้เป็นไปได้ สำหรับทุกคนและจะเป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างผาสุก หากเป็นความสุขราคาแพงย่อม เป็นไปได้เฉพาะคนบางคน และนำไปสู่การแย่งชิงทำร้ายกัน"

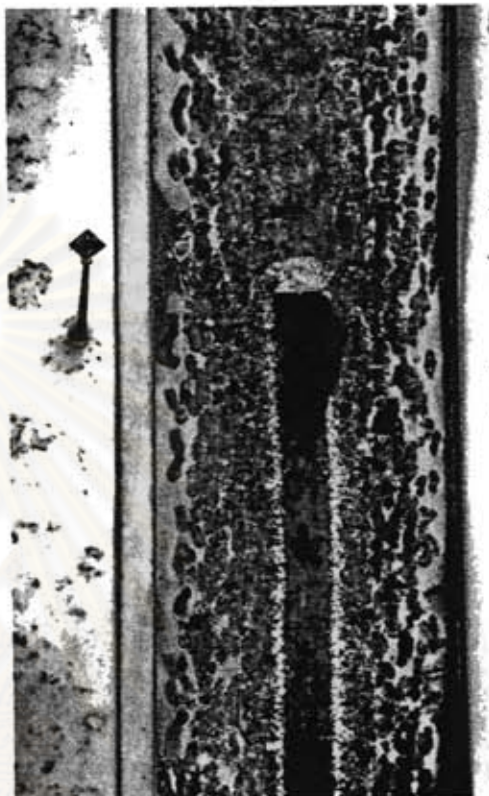
คำที่นำเสนอก็คือ "ฉันทะ" คืออะไร ฉันทะ ก็คือ ความรัก ความชอบ ความพอใจนั่นเอง เมื่อเราทำสิ่งใดบ่อยๆ จนรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เราทำนั้น มันก่อให้เกิดความสุข เราจะเริ่ม "ปลุกรัก" ลง ในสิ่งนั้น อากาทรหลงรักในสิ่งที่ตนทำอย่าง มีความสุขนี่เองคือความหมายของ ฉันทะ และเมื่อฉันทะเกิดขึ้นแล้ว ความยากลำบากจะหายไป ความสุขจะเคลื่อนเข้ามาแทนที่

ผู้เขียนเคยไปเยือนพม่า และไปดูการตีทอง ที่บ้านช่างทองที่นั่น นักตีทองจะต้องยกค้อน เตะถึกหนักหลายกิโลกรัมตีซ้ำๆ ลงไปเพื่อทำให้ แผ่นทองบางที่สุดเท่าที่จะบางได้ วันหนึ่งๆ เรา ยืนตีทองนับได้เป็นหมื่นครั้ง จนกล้ามเนื้อเป็น มัดๆ เหนือโสมกาย

เมื่อถามว่าทำงานหนักอย่างนี้ไม่เหนื่อย หรือ เราตอบว่า

"ก็เหนื่อยบ้างเป็นธรรมดา แต่มีความสุข มากครับ"

- "ทำงานนี้มากก็ปีนแล้ว"
- "เจ็ดปีแล้วครับ"
- "มีความสุขทุกวันไหม"

-โอ๊ย ผมมีความสุขที่สุดเลยครับ ไม่ต้องคิดอะไรมาก เขาแผ่นทองวางแล้วก็ตีๆ แข็งแรง ตีอีกต่างหาก"

ว่าแล้วพ่อหนุ่มช่างตีทองก็ทำงานต่ออย่าง มีความสุข

ว่ากันว่า บ้านช่างทองที่คณะของเราเคย แวะเข้าไปดูนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็เคยไปทอดพระเนตรมาแล้วเช่นกัน

เห็นหรือยังว่างานที่ดูท่าจะเหนื่อยหนัก ลำบากเหลือแสนในสายตาของคนอื่นนั้น ถ้าคนทำงานสามารถปลูก "ฉันทะ" คือพัฒนา จิตใจให้เกิดความรักในงานได้สำเร็จแล้ว ทุกครั้งที่ทำงาน การทำงานก็จะเป็นต้นธาร แห่งความสุข ยิ่งทำงานจึงยิ่งเบิกบานและ

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

มีความสุข

ผู้เขียนเคยนั่งอ่านอนันตพระไตรปิฎก และสรวานุกรมชุดใหญ่ๆ หลายสิบเล่ม ตั้งแต่หัวค่ำจนถึงสว่าง ตั้งแต่อาทิตย์ยังไม่ถึง 20 เที่ยวด้วยซ้ำ ในวัยยังไม่ถึง 20 คงหาวิธีขุ่นสนใจอ่านพระไตรปิฎกและหนังสืออย่างสรวานุกรมอย่างจริงจังได้น้อยมาก เพราะวัยขุ่นสนใจอยู่กับอะไรที่สบายๆ ไม่จริงจัง แต่สำหรับผู้เขียนแล้ว หลงรักการอ่านพระไตรปิฎกและงานประเภทวิชาการมาแต่อายุ 17-18 อ่านไปยิ้มไปเหมือนตัวเองเข้าไปเดินท่องอยู่ในเนื้อหาของหนังสือเหล่านั้น

พอโตขึ้น เมื่อเรียนระดับปริญญาโท ผู้เขียนก็หลงรักการศึกษาค้นคว้าและการเขียนบทความเชิงวิชาการมาก ยิ่งจำความรู้สึกของตัวเองได้ดีว่า ถ้าได้เขียนบทความเชิงวิชาการแล้วได้ทำ "เชิงอรรถ" ให้ดูพระพุทธรูปเจดีย์ของตัวเองมีขนาดทางวิชาการหน่อยๆ ละก็ จะรู้สึกปรีดีเปรมอิมเอมใจเอามากๆ ในขณะที่เพื่อนๆ มักบ่นกระปอดกระแปดเป็นหมื่นกึ่ง ว่าเบื่อที่สุดกับการเขียนงานเชิงวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าต้องทำเชิงอรรถแทบทุกหน้าด้วยละก็ นั่นคือไม่เบื่อไม่เอนาเลยทีเดียว

งานที่ถือกันว่าเป็น "งานหิน" สำหรับใครต่อใคร ถ้าหากเรามีใจรักอย่างที่เรียกกันว่าเกิด "ฉันทะ" ในงานแล้วละก็ ในความยากก็มีความง่าย และในความยากและง่ายนั้นก็ก่อให้เกิดความสุขได้เสมอ

ท่านพระพุทธทาสจึงสรุปว่า "การทำงานคือการปฏิบัติธรรม"

เคยอ่านพบพระสูตรพระสูตรหนึ่งในพระไตรปิฎกแล้วประทับใจมาก คือ เข้าวันหนึ่งในฤดูหนาว ณะทิมะไปรอยสายพรมหรูปคลุมป่าทั้งป่าจนชาวโพลน ชาววานคนหนึ่งพาตัวเองเข้าไปหลบได้ร่มไม้ใหญ่ในสภาพตัวสิ้นจันงก ที่ได้ร่มไม้มันเขาได้เห็นสมณะหมู่รูปหนึ่งนั่งสมาธิพลงเอาผ้าจีวรคลุมโปงทั้งตัวตั้งแต่หัวจรดเท้า และทั้งๆ ที่อากาศภายนอกหนาวเหน็บจนเจ็บเนื้อทิมะไปรอยปรายไม่ขาดสายถึงเพียงนั้น แต่สมณะหมู่ผู้มีวิถีชีวิตเรียบง่ายภายใต้จีวรผืนเดียวกลางป่าทิมะกลับลุ่มงอไดมีความสุขเบิกบาน จนรำคิมแห่งความสุขนั้นแผ่ซ่านออกมาทางสีหน้าและแววตา ดูนวลผ่องกว่าคนทั่วไป

ชาววานคนนั้นเห็นดวงหน้าอันเจิดด้วยปิติสุขของสมณะหมู่รูปนั้นแล้วเกิดความฉงนมาก เขาคิดวงว่า ทั้งๆ ที่นั่งอย่างโดดเดี่ยวอยู่กลางป่าใหญ่ภายใต้บรรยากาศอันหนาวเหน็บเช่นนี้ แต่ทำไมสมณะหมู่รูปนี้จึงดูมีความสุขเหลือเกิน เมื่อสงสัยมากจึงออกไปถาม

"พระคุณท่านขอรับ ท่ามกลางสภาพอากาศเลวร้ายถึงเพียงนี้ ดูพระคุณท่านก็ยังมีความสุขเหลือเกินขอรับ"

"พ่อหนุ่มเอ๋ย ในบรรดาคนที่นับว่ามีความสุขมากที่สุดในโลกนี้ ฉันคนหนึ่งละที่กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสุขที่สุดคนหนึ่ง"

ทั้งสองคนสนทนากันต่อถึงเรื่องความสุขอย่างถึดยาว แต่ผู้เขียนขอสรุปสั้นๆ ว่า สมณะหมู่รูปผู้รวยความสุขคนนั้นหาใช่ใครอื่นไม่ หากคือพระพุทธองค์พระองค์เอง พระบรมครูคือผู้ที่มีความสุขแม้จะอยู่ท่ามกลางสภาพอากาศที่แสนทรมานโหดร้ายในสายคารของคนสามัญ นี่คือนักหนึ่งตัวอย่างของคนที่ดีค้นพบ "ฉันทะ" ในการทำงานของตนเอง เมื่อค้นพบแล้ว ไม่ว่าจะงานที่ทำงานจะยากเย็นแสนเข็ญเพียงไรสายสาคนอื่น แต่เราก็สามารถที่จะอยู่กับงานนั้นๆ ได้อย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดพ่วงมากับการทำงานในลักษณะที่เรียกว่า "คนสำราญ งานสำราญ"

ความสุขที่เกิดจากการทำงานด้วยความรักจะก่อให้เกิด "การงานแห่งความรัก" และการงานแห่งความรักย่อมจะก่อให้เกิดความสุข ความสุขจากการทำงานในชีวิตประจำวันก็คือ ความสุขราคาอุกที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตของเราทุกคน (หรือเราทุกคนควรพัฒนาให้เกิดขึ้นให้ได้) อย่างงานที่เราทำมาพร้อมกับความสุขในทุกๆ วัน ออฟฟิศก็เป็นที่ดินแดนสวรรค์ดีๆ นี้เอง นอกจากนั้นแล้วคุณภาพชีวิตของคนทำงานก็จะเติบโตขึ้นพร้อมๆ กับคุณภาพของงานตามไปด้วย

ไม่ใช่ทำงานให้คนอื่นมีความสุข แต่ตัวเองแบกทุกข์แทบฉิมประคาคาย! ■

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

เคล็ดลับแห่งความสุข

กวีตัมป์

เรื่อง : ว.วชิรเมธี
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศาสนา

คนส่วนใหญ่มีความเชื่อกันว่าความ "มี" มีความสุขมากกว่าความ "ไร้" การได้ "เป็น" คนมีชื่อเสียงมีความสุขมากกว่าการเป็นคน "สามัญ" แสนธรรมคา แต่...เมื่อถึงเวลาหนึ่งหลายคนเริ่มคิดสวนทางกับความเชื่อของคนส่วนใหญ่ เพราะเริ่มค้นพบด้วยตัวเองว่าบางทีความ "มี" นั้นไม่ใช่คำตอบที่ทำให้เราพบกับความสุขแต่อย่างใด และบางทีความ "ไร้" กลับทำให้มีความสุขยิ่งกว่า เช่นเดียวกัน ใครบางคนตะเกียกตะกายที่จะได้เป็นนั่นเป็นนี่ แต่พอได้เป็นแล้ว กลับโทษหาความเป็นคนธรรมดาสามัญที่คุ้นชินมาแต่ก่อน

เมื่อหลายปีก่อนผู้เขียนได้ชมสาวศดับท สัมภาษณ์ประธานาธิบดีของประเทศติมอร์ตะวันออกแล้วประทับใจมาก นั่นคือเมื่อนักข่าวซีเอ็นเอ็นคนหนึ่งถามท่านว่า หากเสร็จสิ้นภารกิจรวมประเทศแล้วท่านจะทำอะไรต่อ ท่านตอบด้วยแววตาหยอประกายว่า "หลังเสร็จสิ้นหน้าที่การงานในตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว ผมจะกลับบ้านที่ชนบท หลังจากนั้นผมจะทำสวนและปลูกผักทองครับ"

นักข่าวจากตะวันตกทำหน้างงๆ ก่อนจะซ้ำกับคำตอบที่เธอคิดว่าคงเป็นเรื่องล้อเล่นของท่านประธานาธิบดีเป็นแน่

อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนเล่าเรื่องนี้ให้กับนักวิชาการคนหนึ่งซึ่งเป็นคนไทยที่มีโอกาสไปทำงานในนามของเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ (UN) และได้ใกล้ชิดกับท่านประธานาธิบดีคนนี้พอสมควร เธอได้ฟังแล้วก็นำเรื่องที่ผู้เขียนประทับใจทบทวนสัมภาษณ์ของท่านไปเล่าให้ท่านและภรรยาของท่านฟัง ผลก็คือท่านประธานาธิบดีประทับใจ และไม่นึกว่าจะมีคนสนใจกับวิธีคิดของท่านอย่างที่ได้สัมภาษณ์ไปแล้วจริงๆ แล้วท่านกับท่านผู้หญิงก็ฝากหนังสือเล่มหนึ่งมาให้ผู้เขียนเป็นเชิงอนุโมทนาที่สนใจในวิธีคิดวิธีทำงานของท่านเอง

หนังสืออัตชีวประวัติของท่านประธานาธิบดีผู้นำในการก่อตั้งประเทศใหม่ (ติมอร์ตะวันออก) ที่เขียนโดยท่านผู้หญิงของท่านมาถึงมือผู้เขียนพร้อมลายเซ็น อ่านแล้วก็วางไม่ลง เป็นหนังสือชิ้นที่อีกเล่มหนึ่งที่อยู่ในความทรงจำของผู้เขียน

ประเด็นที่น่าเรื่องนี้มีมาเล่า ก็เพื่อจะยืนยันให้เห็นว่าปรารถนาแห่งชีวิตของคนเรานั้น หากกล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว ไม่ใช่ว่าทุกคนต้องการความ "มี" เสมอไป และไม่ใช่ทุกคนต้องการที่จะ "เป็น" เสมอไปจึงจะมีความสุข เพราะบางทีความมีความเป็นนั้น นอกจากจะทำให้ไม่มีความสุขแล้ว โดยมากมักเป็นอุปสรรคของ

การเข้าถึงความสุขอีกต่างหาก

บางครั้งความสุขของคนเราก็อยู่ที่การได้เป็นคน "ธรรมดา" และอยู่ที่การได้เป็นคนซึ่ง "ไร้" ภาวะผูกพันในทางสังคม มากกว่าการเป็นคนมีชื่อเสียง และการแวดล้อมด้วยประดาดุดอ อำนาจก็เล็ดสลายพัศชนิต

การเป็นคนง่าย ๆ ซึ่งไม่มีใครรู้จัก มีเวลาเป็นของตัวเองอย่างสิ้นเหลือ การเป็นคนซึ่งสามารถเดินตัวเปล่าไปยังทุกหนทุกแห่งได้อย่างที่ใจปรารถนา โดยไม่ต้องทนแบก "อึดตา" ของตัวเองไปด้วย หรือการมุ่งไปข้างหน้าโดยไม่มีภาระให้กังวลอยู่ข้างหลังแม้แต่ด้น้อย ไซ้หรือไม่ว่าสิ่งนี้คือปรารถนาแห่งชีวิตของคนส่วนใหญ่ในโลกนี้

(ว.วชิรเมธี, 2554: M7)

แต่จะมีสักกี่คนที่ได้เป็นได้ทำอย่างที่
ปรารถนาแห่งหัวใจเรียกร้องต้องการ

อะไรกันที่ทำให้เราไปไม่ถึงจุดหมายแห่ง
ความสุขของชีวิตตามที่ตั้งเข็มทิศแห่งชีวิตเอาไว้
อะไรกันที่ทำให้เราจมจ่อมเสียดเสียดอยู่กับ
สถานะใดสถานะหนึ่ง หรือที่ใดที่หนึ่ง และ/
หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างยาวนาน จนปล่อยไม่ลง
ปล่อยไม่เป็น ก้าวไปไม่ถึงความสุขที่สงบเย็น
อย่างที่ปรารถนาเสียที อะไรกันคือพันธนาการ
ที่วันนั้น

บางทีคำตอบอาจอยู่ที่นิทานปรัมปราต่อไปนี้
ก็เป็นได้

ผู้อาวุโสคนหนึ่งใช้ชีวิตอย่างแสนสุขอยู่กับ
ครอบครัวบนเกาะแห่งหนึ่งมาเป็นเวลานาน ที่
เกาะแห่งนี้เขามีบ้าน มีครอบครัว มีทรัพย์สิน
สมบัติ มีอิสระเสรีในชีวิต มีเวลามากมายจนเขา
รู้สึกว่าตัวเองไม่ต่างอะไรกับพระราชา

อย่างไรก็ตาม ทุกอย่างในโลกนี้ย่อมมี
วันหมดอายุของตัวเองเสมอ แล้วอยู่มาไม่นาน
เขาก็รู้ว่าวันเวลาของตัวเองกำลังเดินทางมาถึง
โค้งสุดท้ายแล้ว เขาขอให้ลูกๆ พาเขาออกไปดู
อากาศริมทะเลที่ชายหาด เขาหายใจเอา
อากาศบริสุทธิ์แห่งแผ่นดินอันเกิดเขาไปเต็ม
ปอด ทอดคานองทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นสมบัติ
ของตัวเองอย่างภาคภูมิใจ แล้วเขาก็ค่อยๆ พุด
ตัวลงกับชายหาด กอบเอาดินทรายสมบัติ
ของเขาแต่เพียงผู้เดียว ในระหว่างนี้เองเขาก็
ขาดใจตาย

เมื่อตื่นขึ้นมาอีกที เขาพบว่าตนเองยืนอยู่
บนสถานที่อันเป็นที่พิศแห่งหนึ่ง ช้างหน้าเขามี
เทวทูตมากมายมาเชิญให้เขาเข้าสู่ดินแดน
สวรรค์อันผาสุก แต่พอเขาอย่างเห็นก้าวมาถึง
ธรณีประตูแดนสวรรค์ทำให้สมาชิกแห่งสวรรค์
คนสำคัญไม่อาจก้าวต่อไปได้อีก เทวทูตสงสัย
จึงตรวจค้น ก็พบว่าสองมือของชายชราอ้าง
กำดินทรายเอาไว้แน่น เทวทูตบอกให้เขา
“ปล่อยวาง” สมบัติเก่าจากแผ่นดินเกิดเสีย
มิฉะนั้นก็ไม่สามารถเข้าสู่ดินแดนสวรรค์ได้
แต่ชายชราบอกว่าจะให้เขาทิ้งอะไรก็ได้ทั้งสิ้น
แต่จะให้ทิ้งผืนดินจากแผ่นดินเกิดนั้นเขาทำไม่
ได้ เพราะ “สิ่งนี้” เป็นเพียงสิ่งเดียว เป็น
ตัวแทนของความทรงจำอันแสนสุขของเขาใน
เมืองมนุษย์

เมื่อชายชราไม่ยอมวาง “เงื่อนไข” อันผิด
กฎสวรรค์ เขาก็จำต้องวังงวนอยู่ตรงธรณีประตู
สวรรค์ชั้นนอกต่อไป ไม่สามารถเข้าสู่ดินแดน
สวรรค์ชั้นในได้ ต่อมาเทวทูตคณะเดิมได้เพียง
มาพบเขา และอ้อนวอนให้เขาเข้าไปยังดินแดน
สวรรค์เสียที ไม่ว่าจะพยายามอย่างไร ชายชรา
ก็ไม่ยอม “ปล่อยวาง” ดินในมือ เมื่อเขาไม่ยอม
ปล่อยวางอยู่อย่างนั้น เทวทูตทั้งหลายก็จนด้วย
เกล้า จำต้องปล่อยเขาไว้อย่างนั้นตามขด
กรรมดั่งหลายฉบับ

กระทั่งเวลาผ่านไปนานแสนนาน วันหนึ่งมี
สมาชิกแดนสวรรค์ชั้นนอกผู้หนึ่งมา เธอคนนี้
หาใช่ใครอื่นไม่ หากแต่คือหลานสาวของชาย
ชราในตนเอง เมื่อทั้งสองพบกันตรงหน้าประตู
ปู่กับหลานโผเข้ากอดกันด้วยความยินดีปรีดา
วันที่ที่ชายชราได้ตัวเข้ากอดหลานสาวนั่นเอง
เขาก็ปล่อยตัวแบมือออก ดินทรายในมือร่วง
หล่นลงสู่พื้นโดยฉับพลัน เทวทูตเห็นดังนั้นจึง
จับมือปู่หลานก้าวผ่านธรณีประตูเข้าสู่แดน
สวรรค์ชั้นในอย่างรวดเร็ว

ทันทีที่ชายชราอย่างเท้าก้าวผ่านธรณีประตู
สวรรค์ชั้นในเอง เขาก็ตกใจจนตะลึงลาน เพราะ
แดนสวรรค์อันแสนสุขที่อยู่ตรงหน้าหาใช่
อะไรอื่นไม่ เพราะมันคือประเทศาทรัพย์สมบัติ
ทั้งปวงซึ่งเขาเคยครอบครองแต่เมื่อยังมีชีวิต
อยู่นั่นเอง บัดนี้ทรัพย์สินสมบัติทั้งปวงบนเกาะ
นั้นได้ลอยเลื่อนมาประทับฐาน ณ แดนสวรรค์
อันแสนสุข พร้อมทั้งยังเปลี่ยนแปลงสภาพ
กลายเป็นทรัพย์สินสมบัติอันเป็นที่พิศวิจิตร
ตระการตา วอให้เขาผู้เป็นเจ้าของเพียงหนึ่ง
เดียวมาครอบครองเหมือนเดิมอยู่เป็นเวลายาว
นานแล้ว

พอเห็นเช่นนั้น ท่านผู้เล่าถึงก็ออกปาก
อุทานกับตัวเองเบาๆ ด้วยความเสียดายว่า

“โธ่ ถ้ารู้ว่าวิมานอันแสนสุขมีได้มีอยู่แต่ใน
เมืองมนุษย์เท่านั้น เราก็คงก้าวเข้ามายังแดน
สวรรค์นี้ตั้งนานแล้ว” ■

(จ.วชิรเมธี, 2554: M7)

สิ่งที่สูงกว่าเงิน

ปัญญาภิวัตน์

เรื่อง : ว.วชิรมณี
ผู้อำนวยการสถาบันวิบุตยาลัย

เคยมีนักปราชญ์ระดับโลกคนหนึ่งได้พูดวาททองเอาไว้ขณะที่เขาแก่จนมากแล้ว เขาพูดว่า ตอนที่ข้าพเจ้ายังเล็ก ๆ ข้าพเจ้าเคยคิดว่า เงินเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต แต่แล้ววันหนึ่งเมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้นมาได้ใช้ชีวิตมาจนกระทั่งล่วงเข้าสู่วัยชรา ข้าพเจ้าจึงได้ค้นพบความจริงว่า เงินเป็นสิ่งสำคัญที่สุดนั่นมันเป็นเรื่องจริง

อาตมาตั้งใจฟังประโยคนี้นาน คิดว่าตอนจบมันน่าจะขัดแย้งกัน เพราะเคยได้ยินอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ พูดเอาไว้ว่า ตอนเล็กๆ ข้าพเจ้าคิดแต่จะรัก แต่พอโตแล้วข้าพเจ้าก็รักแต่จะคิด มันน่าจะขัดแย้งอย่างนี้ แต่ผู้ชายคนนั้นก็กลับไปพูดว่าตอนเล็กๆ ข้าพเจ้าเคยคิดว่าเงินสำคัญที่สุด แต่พอโตขึ้นข้าพเจ้าจึงได้รู้ว่ามันเป็นความจริง พูดอย่างนี้ได้ใจคนรักเงินทุกคน

แต่ที่จริงเงินนั้นก็สำคัญมาก แต่ไม่ได้สำคัญที่สุด เพราะว่าถ้าเรามีเงินแต่เราไม่มีสุขภาพที่ดี เรามีเงินแต่เราไม่มีเกียรติ เรามีเงินแต่เราไม่มีคนที่เรารัก เรามีเงินแต่เราไม่มีสถานครอบครัวที่อบอุ่น เงินที่เราอาจจะไม่ใช่เงินที่มาของความสุขก็เป็นได้

เงินนั้นสำคัญมากแต่ไม่ได้สำคัญที่สุด เพราะยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่สำคัญมากในชีวิตของเรา แต่มนุษย์

เราในยุคทุนนิยม บางทีก็หลงคิดไปว่าเงินสำคัญที่สุด แล้วก็ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเงิน โดยหาว่าไม่ว่าบางทีพอเรามีเงินแล้ว เราอาจจะต้องสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างก็เป็นได้

ทำอย่างไรเราจึงจะมีเงินด้วยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย ถ้ามีเงินแต่ไม่มีคุณภาพชีวิต หรือมีคุณภาพชีวิตแต่ไม่มีเงิน ก็จะเป็นสุดโต่งทั้งคู่ ทางสายกลางสำหรับคนมีเงินก็คือ มีเงินด้วยมีคุณภาพชีวิตด้วย

ฉะนั้น วันนี้ที่บอกว่าสิ่งที่สูงกว่าเงิน หมายความว่า สำหรับคนที่มีเงินอยู่แล้ว อย่าไปคิดว่าเงินคือสิ่งชี้วัดการประสบความสำเร็จในฐานะที่เราเป็นมนุษย์ อย่าไปคิดสั้นๆ ว่าเมื่อมีเงินมากที่สุดในโลกแล้ว นี่คือการประสบความสำเร็จ ไม่เป็นความจริงเลย เพราะว่าคนที่มีความมั่งคั่งที่สุดในโลกนี้จำนวนมาก ปรากฏว่าเขาก็ยังมีความทุกข์ ดังนั้นการมีเงินเป็นการประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ถึงที่สุด เพราะว่าเงินเป็นเพียงปัจจัยยังไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของการเป็นมนุษย์

เมื่อเราตระหนักถึงฐานะอันแท้จริงของเงินว่าเงินเป็นเพียงปัจจัย พอเรามีเงินปุ๊บเราก็ใช้เงินเป็นปัจจัย ไม่ใช่เงินเป็นพระเจ้า เวลาเรามีเงินอยู่สักพอนหนึ่ง ทำพอนพอกองสูงจวดเทศาน แล้วมีพระพุทธรูปองค์เล็กๆ วางไว้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ว.วชิรมณี, 2554: M7)

กราบเงินกับกราบพระพุทธรูป ให้ความรู้สึกเหมือนกัน ความรู้สึกเชื่อมั่นอบอุ่นใจจากโลกนี้ไปถึงโลกหน้าเงินให้ไม่ได้ แต่พระรัตนตรัยให้ได้ เพราะฉะนั้นในทางพระพุทธศาสนาจึงบอกว่าเงินเป็นเพียงปัจจัย คือเป็นเครื่องมือทำให้เราดำรงชีวิตสะดวกเท่านั้นเอง

พอเรามีเงินทำให้ดำรงชีวิตสะดวกแล้ว อย่าพ้อแค่นั้น เราต้องมองหาคุณภาพชีวิตด้านอื่นด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้แหละ เป็นสิ่งที่สูงกว่าเงิน บางทีถ้าเรามีสิ่งเหล่านี้แล้วเงินอาจจะไม่ต้องมีมากก็ได้ เราก็มีความสุข ตรงกันข้ามถ้าเรามีเงินมากๆ แต่ไม่มีสิ่งซึ่งจะบอกต่อไปนี้ ความสุขอาจจะไม่มี

โลกนี้มีคนมากมายเป็นล้านพันประมาณ แต่คนเหล่านั้นกลับยังมีเงินมากภรรระกัมากตามไป แล้วอะไรล่ะคือสิ่งที่สูงกว่าเงิน สิ่งที่สูงกว่าเงินก็คือ

1. การได้เกิดมาเป็นคน
2. การได้ยลพระพุทธรูปศาสนา
3. การมีกัลยาณมิตร
4. การมีความสุขจิตเป็นนิสัย
5. การมีใจปราศจากริษยา
6. การมีเวลาให้กับบุคคลอันเป็นที่รัก
7. การรู้จักสะกดคำว่าพ้อ ๓

(ว.วิชิตเมธี, 2554: M7)

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตม.ชัด.ลึก ธรรมสวนะ

FLUENTIA โคมฉาย
ว.จริมณี

หัวใจเศรษฐี (๓)

เปลี่ยนเงินตราเป็นสาธารณประโยชน์

ในอดีต มหาเศรษฐีอันดับระดับโลกอย่าง **จอห์น ดี ร็อกกีเฟลเดอร์**, **แอนดรูว์ คาร์เนกี** มหาเศรษฐียุคต้นๆ ของอเมริกา ก็เป็นบุคคลอันดับต้นๆ ของโลกที่มีเงินระดับหมื่นล้านแสนล้านเมื่อกว่าร้อยปีมาแล้ว

จอห์น ดี ร็อกกีเฟลเดอร์ ได้ก่อตั้งมูลนิธิในชื่อของตัวเองขึ้นมาดูแลอุปถัมภ์บำรุงกิจการสาธารณสุขของอเมริกาและทั่วโลก

แอนดรูว์ คาร์เนกี มหาเศรษฐีจากธุรกิจด้านการถลุงเหล็กก็เช่นเดียวกัน เขาได้รับบริจาคเงินของตัวเองจำนวนมหาศาลเพราะเขาเชื่อมั่นว่า **ทรัพย์สินของคนรวยควรจะถูกเปลี่ยนเป็นประโยชน์สูงสุดของสาธารณะให้มากที่สุด** ด้วยความเชื่อเช่นนี้ ผู้ชายคนนี้ได้อุทิศเงินจำนวนมหาศาล ก่อตั้งห้องสมุดเอาไว้ทั่วโลก ถ้าเราไปพลิกสารานุกรมโลกบางฉบับ ไปไปที่ชื่อคาร์เนกี จะเห็นภาพของผู้ชายคนนี้นำเงินก้อนใหญ่อยู่ในอิริยาบถทำงานก่อสร้าง ได้ภาพจะมีคำอธิบายว่า "มหาเศรษฐีแอนดรูว์ คาร์เนกี กำลังก่อสร้าง เพื่อสร้างห้องสมุดให้เด็ก ๆ"

สองทายสิ เขาสร้างห้องสมุดก็แพง อาตมาสร้างห้องสมุดไปแห่งเดียวเองที่บ้านเกิด ยังสู้ศึกภูมิโง่มาจนทุกวันนี้ อืมออกอืมใจว่าคนได้ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แต่เพื่อมนุษย์ นี่แค่สร้างห้องสมุดหลังเดียวเอง ส่วนแอนดรูว์ คาร์เนกี สร้างห้องสมุดทั่วโลกกว่า ๓,๐๐๐ แห่ง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า เขาจะรู้จักปีศาจเพียงไรที่เรามองเห็นความดีที่ตนได้รังสรรค์ฝากไว้ให้แก่มนุษยชาติ ตัวคาร์เนกีเองเคยจากโลกนี้ไปแล้วกว่าร้อยกว่าปี แต่ชื่อของเขายังคงอยู่ในสารานุกรมฉบับสำคัญๆ ของโลกทุกฉบับ

นอกจากจอห์น ดี ร็อกกีเฟลเดอร์, แอนดรูว์ คาร์เนกีแล้ว ที่สหรัฐอเมริกา ยังมีมหาเศรษฐีอีกคนหนึ่งที่ยกทรัพย์สินก้อนโตของตนให้เป็นกองทุนเพื่อก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ในชื่อ "พิพิธภัณฑ์สมิธโซเนียน" พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีมาจากชื่อของผู้บริจาคเงินที่ชื่อ "จอห์น สมิธ....." นั่นเอง กล่าวกันว่า ใครก็ตามที่สนใจใฝ่รู้วิทยาการด้านต่างๆ ของโลก หากได้ไปเยือนพิพิธภัณฑ์สมิธโซเนียน ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว จะต้องยอมรับโดยทั่วกันว่านี่คือพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมไว้ซึ่งภูมิปัญญาของมนุษยชาติที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

มหาเศรษฐีอีกคนในโลกไม่มีก็คือ **อัลเฟรด โนเบล** คนคนนี้ แต่เดิมเป็นพ่อค้าขายระเบิดโคไนไมต์ ที่ร่วมรวยมหาศาลในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และหลังจากนั้น เพราะระเบิดที่เขาทำขึ้นคือระเบิดชนิดต่างๆ นั้น เป็นที่ต้องการของกองทัพและของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ระเบิดในการบุกเบิกสร้างถนนหนทางและอุตสาหกรรมหนักทั่วโลก แต่ครั้นร่วมรวยมหาศาลแล้ว อยู่ต่อมาโนเบล กลับสุขภาพไม่ดี มีโรคเมื่อยหลายโรค ระหว่างที่นอนพักรักษาตัว เขาเกิดสำนึกผิด เพราะพิจารณาเห็นว่า นวัตกรรมที่ตนค้นพบถูกนำไปใช้ในเชิงเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ ก่อนเสียชีวิตจึงได้บำเพ็ญการเขียนพินัยกรรมมรดกก้อนโตให้ตั้งเป็นกองทุนรางวัลโนเบล เพื่อมอบเงินจำนวนมากให้แก่บรรดาอัจฉริยบุคคลผู้สร้างสรรคประโยชน์สุขให้แก่มนุษยชาติด้านต่างๆ ไม่ว่าจะในด้านแพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ (สันติภาพ) วรรณกรรม เป็นต้น

ทุกวันนี้รางวัลโนเบล กลายเป็นรางวัลเกียรติยศสูงสุดของโลก ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ออกคนของโลกพยายามสร้างสรรคนวัตกรรมทางปัญญาเพื่อประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริง ใครก็ตามที่ได้รับรางวัลนี้จะกลายเป็นบุคคลของโลกที่อมงษ์ข้ามคืน แต่ที่เหนือยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ชื่อของอัลเฟรด โนเบล ได้ถูกนิยามใหม่จากเดิมที่เป็นคนขายปกลายเป็นนักบุญไปอย่างไม่น่าเชื่อ

คนที่รู้จักคุณค่าที่แท้จริงของเงิน ย่อมมีชีวิตที่มีเกียรติอย่างนี้เสมอ เศรษฐีตัวจริงเป็นอย่างไร กล่าวคือ ถ้ามีเงินมหาศาล ต้องรู้จักเปลี่ยนเงิน (โลกียทรัพย์) เป็นบุญ (อริยทรัพย์) เปลี่ยนทุนเป็นธรรม (ประโยชน์สุขแก่เพื่อนมนุษย์) หรือยอมรู้จักถือปริญา "รวยแล้วต้องให้ ได้แล้วต้องแบ่งปัน"

(ว.จริมณี, 2553: 28)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กับคุณเอก ไคนวาย ว.วิจิตร

หัวใจเศรษฐกิจ (๔) ใกล้เกลืออย่างกินต่าง

ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น แท้ที่จริงแล้ว อาจจะถูกหวัดก็ได้ มีธรรมเนียมอยู่อย่างหนึ่ง คือประธานาธิบดีทุกคนของสหรัฐอเมริกา เมื่อก้าวลงจากตำแหน่งประธานาธิบดี เพราะวาระหมดวาระแล้ว ทุกคนจะกลับไปอยู่บ้านเกิดของตัวเอง เพื่อสร้างห้องสมุดแห่งความทรงจำไว้ที่บ้านเกิด นัยว่าเพื่อรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประธานาธิบดี หรือที่ได้มาในขณะที่เป็นประธานาธิบดี ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะของที่จะอีก ของมีค่าทั้งหมด ของแจกบ้านแจกเมืองไปเก็บไว้ในห้องสมุดที่เขาสร้างขึ้นมา นี่คือนิสัยของวัฒนธรรมของการรู้จักเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม ที่ประเทศมหาอำนาจของโลกได้สร้างแบบแผนอันควรเจริญรอยตามเอาไว้ให้แก่ชาวโลก

หลายปีก่อน (พ.ศ.๒๕๒๗) อาตมภาพได้รับอาราธนาให้ไปปฏิบัติศาสนกิจและเยี่ยมขงมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (ฮาร์วาร์ด เป็นมหาวิทยาลัยที่มากแห่งจอห์น ฮาร์วาร์ด บวชจากเงินทุนก่อตั้ง และมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีเงินทุนที่มรดกมหาวิทยาลัยอันมากที่สุดในโลก ซึ่งเงิน

ทุนที่ว่ามีต้นกำเนิดจากการบริจาคของศิษย์เก่าที่อันมากส่วนหนึ่งเห็นคุณค่าของมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น) และมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดก็ ที่นครบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ เสร็จแล้วจึงได้แวะไปเยี่ยมที่ของสมุด จอห์น เอฟ. เคนเนดี อดีตประธานาธิบดีที่อเมริกันชนรักและชื่นชมมากที่สุดคนหนึ่ง ไปเห็นกับตาแล้วก็ชื่นใจมาก กล่าวกันว่า คนนี้

มีชื่อ คิมสัน และ จอห์น คิมเบ็ญดู บูธ อดีตประธานาธิบดี ทั้งสองท่าน ก็กำลังสร้างห้องสมุดสาธารณะของตัวเองอยู่เหมือนกัน นี่ก็อวัตรปฏิบัติของผู้นำแห่งประเทศมหาอำนาจที่มีคนสำคัญๆ มากที่สุดในโลก

การที่เจ้าเป็นประเทศมหาอำนาจก็เพราะเขาเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีๆ ให้แก่คนรุ่นหลัง นั่นก็คือ การเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม เปลี่ยนอภิมหาอำนาจเป็นอภิมหาธรรม ที่อเมริกาคนชั้นนำของเขาถือว่าวัฒนธรรมอย่างนี้ ประเทศจึงมีกองทุนที่อุดมสมบูรณ์เพื่อการกุศลมากที่สุดไปทั่วโลก จริยอยู่ ถึงแม้อเมริกาไม่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่เขาก็สร้างสรรค

ความเจริญได้ในทุกด้าน เพราะอะไร เพราะว่าเขามีคนที่มีจิตสำนึกสาธารณะสูงมาก เขาคิดถึงคนรุ่นหลังเสมอ จอห์น เอฟ. เคนเนดี เคยกล่าวไว้ว่า "อย่าคิดว่าประเทศ (อเมริกา) จะให้อะไรแก่ท่าน แต่จงถามว่า ท่านจะให้อะไรแก่ประเทศ (อเมริกา)" นี่คือนิสัยที่ดีที่สอนให้คนอเมริกันรู้จักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว คนชั้นนำเหล่านี้มัน เขารู้ว่าเมื่อคนเป็นที่พึ่งของคนได้แล้ว เขาก็เรียนรู้ที่จะให้คนอื่นได้พึ่งบ้าง กล่าวสั้นๆ ว่า "คนเป็นที่พึ่งของคน" จากนั้นจึง "ให้คนอื่นเขาได้พึ่ง"

ฝรั่งรู้จักเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม เปลี่ยนอภิมหาอำนาจให้เป็นอภิมหาธรรม นี่เขาทำตัวอย่างให้พวกเรา แล้วรู้ไหมว่าต้นแบบดีๆ อย่างนี้มาจากไหน ที่ฝรั่งทำๆ กันอยู่ทุกวันนี้ ต้นแบบก็มาจากพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่น่าชื่นใจมาก เมื่อรู้ว่าต้นแบบมาจากพระพุทธศาสนา และมาจากไหน มาจากพระบรมศาสดาสอนมาสั่งสอนพุทธเจ้าของเราเอง

(ว.วิจิตรนเรี, 2553: 28)

ว.วิจิตรเมธี

หัวใจเศรษฐี (๕)

ทรัพย์ภายนอกเป็นลิ่งวูบไหว

ไม่พรมงคลที่ ๔ พระพุทธองค์เสด็จนิวัติพระนครมิถิลาเพื่อไปนครประยูรญาติ ในการเสด็จนิวัติพระนครคราวนั้น พระนางอโศกราทิมา อัครพระอัครราชอาวชิยภรรยาโอรสภรรยาซึ่งจึงคิดแนะว่า “ลูกรัก พุ่จึ่งนี้เสด็จพอจะเสด็จมาเสวยที่วังอย่าลืมละลูกนะ เสด็จพอของลูกนะ แต่เดิมทรงมีฐานะเป็นถึงเจ้าราชวรวงศ์ของราชบัณฑิตผู้นคร ในวันแรกประสูติของพระองค์ มีขุนทนต์ซึ่งผูกพันมาที่มีบุญมีองราชบัณฑิตในพระนครมิถิลาผู้พี่ของเสด็จพอของลูก” แต่เมื่อเสด็จพอของลูกเสด็จออกผนวชแล้ว สมบัตินั้นก็ปร่วงต้องเป็นของลูก ขุนทนต์ทั้งสี่ก็ของลูก ราชบัณฑิตก็ของลูก ราชบัณฑิตก็ของลูก ลูกเอ๋ย ! พุ่จึ่งนี้แล้วที่เสด็จพอของลูกจะกลับมาเยี่ยมเราอีกครั้งหนึ่ง นี่เป็นโลกาของลูกแล้วนะ อะไรที่ควรเป็นสมบัติของลูก คือจะไปขอคืนมาให้ได้หรือวะ”

วันรุ่งขึ้น เมื่อเสด็จมาเยือนพระนครแล้ว แทนที่จะเสด็จตรงเข้าสู่พระนคร พระองค์กลับเสด็จภิกษาจารไปตามถนนใหญ่ในเมืองตามแบบอย่างแห่งพุทธวงศ์ ที่สืบสายกันมาทุกพระองค์ พระศกาคคนเสด็จผ่านราชพระนคร ผ่านตรอกเม็กของอันธพาล พระศกาวงไป ในคามนิคม ในที่สุดก็เสด็จจารภิกษาจารมาจนถึงพระสถานหลวง พระนางอโศกราทิมา และพระราหูกุมารทอดพระเนตรผ่านช่องพระแกลกเห็นพระศกาทองและภิกษุสงฆ์หลายร้อยรูปกำลังเสด็จครมทาทางพระสถานหลวง เสด็จมาพร้อมกับพระโอรสองค์น้อยว่า

“ลูกรัก ไม่แน่นอน สมณะองค์ที่เดินนำหน้าจะลูก มันแหละของเสด็จพอของลูกเอ๋ย ส่วนที่กำลังเดินตามเสด็จพอของลูกมานั้น คือพระอานนท์ พระพุทธอนุชา พระญาติวงศ์ของเราเองละลูกนะ ลูกเอ๋ย ลูก ตามเสด็จพอของลูกไปเถิด แล้วอย่าลืมเสียดะ อะไรที่เป็นสมบัติของลูก ของอันใดมาจากเสด็จพอของลูกทั้งหมดด้วย”

พระพุทธองค์เสด็จภิกษาจารไปตามลำดับ เจ้าราชวรวงศ์จึงจากพระศกาทนิกตามพระพุทธองค์ไปคืออย่าง พอลตามไปทัน ทรงไปยืนอยู่ข้างๆ พระพุทธองค์ หลวงออก

พระโอรสผู้ของสมบัติตามเสด็จแม่มีคณานัน “เสด็จพอ หล่อนฉันจอร์วันพระราชาพานมรดกของเสด็จพอมาเป็นของหล่อนฉัน พระพุทธเจ้าทำๆๆ” พระพุทธองค์ทรงยิ้ม พระสรวล ทรงรำพึงว่า เห็นทีเสด็จแม่จะสอนกุมารน้อยนี้เป็นแม่ พระพุทธองค์ทรงรำพึงเพราะว่าเด็กวัยเจ็ดขวบ ไม่มีทางที่จะทำอะไรอย่างนี้แน่นอน พระองค์ไม่ใคร่ไว้อ่างไร ทรงพระดำเนินทรงอุ้มภาตรภิกษาจารต่อไปตามปกติ พระราหูกุมารน้อยจึงตามต่อไป หลวงคำวราสารสมบัติซึ่งเป็นมรดกตกทอด

“เสด็จพอ ขอสมบัติ”, “เสด็จพอ ขอมรดก”, “เสด็จพอ ขอทองคำ”
พระพุทธองค์ยังคงยิ้มพระสรวลในความเจียม ไม่ใคร่สรวลอะไร ทรงยิ้มพระสรวลพอง ทรงพระดำเนินไปทางจนกระทั่งกลับถึงวัด อ่างพระนภท วาจนคร ประทับบนพุทธอาสน์

“มันมีลูก โหนว่ายังโง่ ลูกอยากได้อะไรนะ”
“เสด็จพอ ลูกอยากได้มรดก ของทุกอย่างที่เป็นของของเสด็จพอ มันควรจะเป็นของลูก”

“ลูกอยากได้มากไรไหม”

“จอร์วัน เสด็จพอ”

พอพระราหูกุมารพูดเท่านั้นแหละ พระอบนภทได้พระภิกษุรูปหนึ่งนำพระราหูกุมารไปปล่อยพระสถาน เมื่อพระกุมารถูกปล่อยพระสถานแล้ว เสด็จกลับมาถึงที่ประทับ ทรงรับสั่งถามว่า

“อยากได้สมบัติไรไหมลูก”

“จอร์วันเสด็จพอ”

“เออละ ถ้าจำเป็นว่าตามพ่อละลูกนะ”

“พุทธ ธรรม คจฺจามิ : ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธ ว่าเป็นที่พึ่ง”

“ธรรม ธรรม คจฺจามิ : ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม ว่าเป็นที่พึ่ง”

“สงฆ์ ธรรม คจฺจามิ : ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง”

ด้วยการรับไตรสรณคมน์ คือ การเปล่งวาจาขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง พระราหูกุมารกลายเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา เป็นอันว่า สมบัติที่พระกุมารทรงประสงค์คือ “โลกิยสมบัติ” หรือ “โลกิยทรัพย์” แต่สมบัติที่เสด็จพอประทานให้ก็คือ “อริยสมบัติ” หรือ “อริยทรัพย์” นั่นก็คือความเป็นสามเณร ซึ่งเป็นก่อนเมื่อเชื้อใจของสมณะผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

(ว.วิจิตรเมธี, 2553: 28)

ดม ชด ลัก ธรรมสวนะ

วันขึ้น
วันจันทร์ที่ 29 พค

ศน.ดม.ศ.เค.ม.ว.พ.
ว.ว.ร.น.ช.

หัวใจเศรษฐกิจ (๖) ลูกขอเงิน แต่พ่อแม่ ให้สิ่งที่สูงกว่าเงิน

“สามเณร” แปลว่า ผู้เป็นหน่อเนื้อของสมณะ พระราชา
กุมารได้เป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา เมื่อจำพรรษาแล้ว
ก็ปรากฏว่า ไฉเรียน ไฉรู้ ไฉนรู้ศึกษาร้อยอย่าง

คัมภีร์ว่าเล่าชีวิตของสามเณรน้อยผู้ไม่การศึกษาเอาไว้ว่า
ทุกเช้าสามเณรราชกุมารจะตื่นขึ้นแล้วก็ไปทักองคราย ค่ำๆ
กองทรายที่มากเต็มกำมือแล้วก็ไปรยทรายลงกองทราย พยายาม
วางคางตั้งคางขึ้นฐานว่า “สาธุ วันนี้อะไรได้พึ่งธรรมจากเสด็จพ่อ
มากนอหลายร้อยหลายพันหัวเหมือนตั้งเม็ทรายในกำมือของ
ลูกด้วยเถิด”

ลูกของโอรสทั้งหลายเป็นอย่างนี้ไหม ตื่นขึ้นมากอนหัวไป
ทักองคราย “สาธุ วันนี้อะไรให้แม่ ขอไว้ทั้ง พ่อ ขอให้ครูสอนอะไรๆ”
ฮาคอนยังไม่เจอเลขนะ ฮาคอนไปสอนที่มหาวิทยาลัยหลายแห่ง
ถ้าวันไหนฮาคอนคิดประจวบ นิสิตจิตใจจนออกนอกหน้าเลยนะ ไม่รู้
ว่าเด็กเตรียมเรียนหนังสือกันอย่างไร ครูไม่ถามมีผู้ศึกษะ ครูมา
แทนที่จะรู้ศึกษะ เพราะจะได้มีปัญญา แต่เดี๋ยวนี้มันไร้สาระ ย้ำครูไม่
ถามนะ โอ... คือคิดถึงใจกันใหญ่

นี่แหละนิสิตนักศึกษากองเราเดี๋ยวนี้ โดยมากเป็นผู้ที่ไม่
อุปนิสัยพระราชา ภาษามะเห็ยกว่า ไฉมี “ธมฺมกถา” (ความไม่

ในธรรม) หรือ “สิกขาภาณตา” (ความไม่ในการศึกษา) เขาบางคน
รุ่นไหนของเราไม่ค่อยมีอุปนิสัยอย่างนี้ แต่พระราชากุมาร หรือ
ราชกุมารสามเณรนั้น เมื่อบวชเข้ามาแล้ว ทุกเช้าไปที่กองทราย กอน
กองทรายขึ้นมา เขาทรายไม่รอนมาพางตั้งปณิธานประจำวัน
“สาธุ วันนี้อะไรได้พึ่งธรรมจากเสด็จพ่อมากนอ หลายร้อยหลาย
พันหัวเหมือนตั้งเม็ทรายในกำมือด้วยเถิด” นี่ออกคนเขาคงปณิธานในการ
ดำเนินชีวิตกันอย่างนี้ คือ ไฉเรียน ไฉนศึกษา ไฉนแสวงหาธรรม
เมื่อคืนโอรสคนหนึ่งไปทักอาตมา เข้าไปทักว่า พ่อคือสามี รัก
ลูกมาก มีสมบัติหลายร้อยล้าน ถ้าลูกขอพ่อก็ออกจะให้เป็นเสียทั้ง
หมด พ่อมีลูกสาวคนเดียวจึงไม่อยากจะให้ลูกคิดหวัง พ่อลูกขอ
พ่อก็ไม่กล้าขัด

เราทั้งหลายต้องไม่ลืมะ บางครั้งความรักก็ทำร้ายลูก ความ

รักที่กลายเป็นความร้าย เรียกเป็นภาษาว่า “พ่อแม่รังแกฉัน” คือ
ลูกเขาอะไร พ่อแม่ก็อันดีจิตใจไปเสียทุกอย่าง ทำบ่อยๆ ระวัง
นะ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกจะกลับตาลปัตร แทนที่
พ่อแม่จะเป็นผู้บังคับลูกแล้ว แต่การณ์จะพลิกไปอีกอย่างหนึ่ง
กลายเป็นว่าลูกบังคับพ่อแม่แล้ว เมื่อลูกเป็นลูกบังคับพ่อแม่แล้ว แล้ว
พ่อแม่เป็นอะไร พ่อแม่ก็กลายเป็นว่าผู้รักลูก นี่คุณพ่อคุณ
แม่คือระวังอย่าให้ความสัมพันธ์กลับตาลปัตรจากหน้ามือเป็นหลัง
มือเป็นอันขาด พ่อแม่ต้องเป็นพ่อแม่บังคับลูก ลูกต้องเป็นว่า
ผู้รักดี (กล่าวเป็นสำนวนไม่ได้หมายความว่า พ่อแม่มีอาญาสิทธิ์
เหนือลูก จนลูกไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียง แต่หมายความว่าพ่อแม่
ต้องยกไว้ในฐานะผู้รักลูกคนดี ส่วนลูกคือคนที่ผู้รักลูกคนดีมี
หน้าที่ต้องสนองพระคุณมารดาบิดา) แต่ทุกวันนี้นักกลายเป็นว่า
คุณพ่อคุณแม่เป็นว่าผู้รักดี ส่วนลูกเป็นผู้บังคับพ่อแม่ นี่ผิดหลัก
พุทธศาสนา

เมื่อราชกุมารมาบวช ซึ่งการบวชนั้นก็เกิดจากที่พระพุทธ
องค์ทรงพุทธดำริว่า กุมารน้อยน้อยโลกิยทรัพย์ แต่อย่ากระนั้นเลย
โลกิยทรัพย์นั้นเป็นของที่ไม่มั่นคงถาวรอันใด กินใช้ไปแล้วก็สิ้น
เปลืองหมดไป เราจะมอบหรือทรัพย์ดีกว่า

หรือทรัพย์ก็คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ กล่าวอย่างอื่น
ที่สุดก็คือ “ธรรมะ” เมื่อทรงนำราชกุมารมาแล้ว ในที่สุดราชกุมาร
กุมารก็ได้เป็นพระอรหันต์รูปหนึ่งในพระพุทธศาสนา ก็เท่ากับว่า
พ่อได้ทำหน้าที่ของพ่อได้สมบูรณ์แบบที่สุด นั่นคือ ตอนลูกจาก
ปู่จวนให้เป็นอรหันชน ลูกขอโลกิยทรัพย์ แต่พ่อให้หรือทรัพย์
คุณพ่อคุณแม่ทั้งหลายอย่าทำอย่างนี้

**ลูกขอโลกิยทรัพย์ แต่พ่อแม่ให้หรือทรัพย์
ลูกขอทรัพย์ภายนอก แต่พ่อแม่ให้ทรัพย์ภายใน
ลูกขอเงิน แต่พ่อแม่ให้สิ่งที่สูงกว่าเงิน**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ว.ว.ร.น.ช., 2553: 28)

คม ชัด ลึก ธรรมสวนะ

วัฏ

กับคุณ โคมฉาย
ว.วิกรมณี

หัวใจเศรษฐี (๗) ในโลกนี้ยังมี ‘สิ่งที่สูงกว่าเงิน’

ต้องคิดว่า หากพระราชกุมารไม่ได้มาหาเป็นสามแตร ยิ่งคงครองราชย์ต่อไป อย่างไรก็ดีคงเป็นได้เพียงกษัตริย์ในนครเล็ก ๆ แทนที่ราชกุมารเจ้าเมืองหรือไม่เช่นนั้นก็อาจถูกปลงพระชนม์ในศึกสายธนูซึ่งเกิดขึ้นในตอนปลายราชวงศ์ จนในที่สุดราชวงศ์ศากยาก็ถูกกลืนทอดไปในกระแสธารของประวัติศาสตร์ ปราสาทราชวังเหลือเพียงซากอิฐปูนหักพังเท่านั้น ส่วนพระญาติวงศ์ก็ล้วนแต่แตกสับลงไปในช่วงแรกเกือบหมดสิ้น รัชสมัยที่ให้พระราชกุมารได้รับสิ่งที่สูงกว่าเงิน คือ วิชาที่ประเสริฐ สูงกว่าอยู่กลางโถงปญฺญา และนิพพานอย่างสงบเหมือนเปลวแห่งประทีปดับไป ทั้งสิ่งสูงที่ระออบแห่งความดีประทีปไว้ให้คนรุ่นหลังเจริญรอยตามเจ้าบัณฑิตนี้

นี่คือผลแห่งอริยทรัพย์ที่พระพุทธองค์ทรงมอบให้แก่พระพุทธเจ้าในรส ทรัพย์ซึ่งไม่มีวันแตกดับ เสมอตลอด ทรัพย์ซึ่งทำให้ผู้ได้รับเจ้าถึงอมฤตภาพคือความไม่ตายอย่างถาวร

การรู้จักเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม เปลี่ยนโลกีย์ทรัพย์เป็นอริยทรัพย์นั้น นอกจากพระองค์จะทรงวางแบบอย่างเอาไว้ให้แล้ว ก็ยังมีตัวอย่างดีๆ จากมหาเศรษฐีชั้นนำอีกคนหนึ่ง ซึ่งมหาเศรษฐีคนนั้นคือผู้มีวิธอยู่ในสมัยพุทธกาล

มหาเศรษฐีคนนั้นคือรับใช้ใกล้ชิดกับพระพุทธองค์มาก แม้ท่านจะส่งธมฺบิสม์ข้ามทวีปไปนานแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล ทว่าทุกวันนี้ชื่อเสียงของท่านยังคงเป็นอมตะ ดังว่าดลแต่ชื่ออยู่ เวลามาเปิดอ่านพระสูตรในพระไตรปิฎก พระสูตรจำนวนมากจะเริ่มต้นบทนำว่า “เอวมม สุตฺถัง สอธํ ภควา สวาคุณฺสิ วิพสฺสิ เสตวน อารามํ สนาถปิตฺตกณฺณ การิเต...” ข้อความเริ่มต้นของพระสูตรจำนวนมากเป็นเช่นนี้ ก็คือ “สมัยหนึ่งขณะที่พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เสตวนารามมหาวิหาร ใกล้กรุงสาวัตถี ซึ่งสร้างถวายโดย สนาถปิตฺตกมหาเศรษฐี”

ในสมัยพุทธกาลมีผู้ต้องถูกฆบ ที่ผู้มีศรัทธานิยมสร้างถวายพระองค์ แต่วัดที่พระพุทธองค์ประทับจำพรรมานานที่สุดคือ วัดเชตวัน วัดที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในสมัยพุทธกาลก็คือวัดเชตวัน พระองค์ประทับจำพรรษาที่วัดนี้มานานกว่า ๑๙ พรรษา ทั้ง ๑๙ พรรษา ประทับที่วัดเชตวันซึ่งสร้าง

ถวายโดยมหาเศรษฐีคนนั้นอยู่ แต่ครั้งไม่ประหลาดมาก สนาถปิตฺตกมหาเศรษฐีไม่พักบ้านเพื่อนสนิท แต่ท่านยังภาคพื้นบ้านเพื่อน ไม่มีเวลาคุยด้วยเลย เพื่อนต้องอยู่ตลอดเวลา สนาถปิตฺตกมหาเศรษฐีก็เลยไปกระซิบถามว่า

“เพื่อน ทุกครั้งที่เราพากันบ้านท่าน ท่านต้องคุยกับเรา แต่ครั้งนี้ทำไมท่านดูขุ่นวายจังเลย จิตเจ้าจืดจาง ดูทั้งคืนทั้งวัน คงหลงใหลใคร่จะมหาทานหรือ มีแขกคนสำคัญจากที่ไหนสักแห่งมาเยือนที่อุทยานของท่าน”

ราชกุมารเศรษฐีก็บอกที่ “จะคุยด้วยสหายรัก ไม่ใช่ แจกผู้ให้ผู้ระคัมเจ้าบ้านผ่านเมืองอะไรหรอก คนที่จะมาหาวันนี้ก็ คือ พระอรหันต์ผู้มีนามว่ามหาเศรษฐี”

มหาเศรษฐีกับทั้งผู้ แต่ครั้งไม่ประหลาดมาก สนาถปิตฺตกมหาเศรษฐีไม่พักบ้านเพื่อนสนิท แต่ท่านยังภาคพื้นบ้านเพื่อน ไม่มีเวลาคุยด้วยเลย เพื่อนต้องอยู่ตลอดเวลา สนาถปิตฺตกมหาเศรษฐีก็เลยไปกระซิบถามว่า

“เพื่อน ทุกครั้งที่เราพากันบ้านท่าน ท่านต้องคุยกับเรา แต่ครั้งนี้ทำไมท่านดูขุ่นวายจังเลย จิตเจ้าจืดจาง ดูทั้งคืนทั้งวัน คงหลงใหลใคร่จะมหาทานหรือ มีแขกคนสำคัญจากที่ไหนสักแห่งมาเยือนที่อุทยานของท่าน”

ราชกุมารเศรษฐีก็บอกที่ “จะคุยด้วยสหายรัก ไม่ใช่ แจกผู้ให้ผู้ระคัมเจ้าบ้านผ่านเมืองอะไรหรอก คนที่จะมาหาวันนี้ก็ คือ พระอรหันต์ผู้มีนามว่ามหาเศรษฐี”

(ว.วิกรมณี, 2553: 28)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กับคุณเล.โคมฉาย
ว.วิกรมเมธี

หัวใจเศรษฐี (๘) ให้เกียรติคนทุกชนชั้น

ทันทีที่ได้ยินคำว่า "สัมมาสัมพุทธเจ้า" หรือ "สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ โสโธ" (พระสังฆนายกพุทธเจ้าเสด็จอุปถัมภ์ทั่วโลก) อนาคตป็นศิริมหาเศรษฐีผู้ถือคติสันชนนาคาโฆส จนลูกพุทธเจ้า เขารู้สึกว่าชื่อนี้เหมือนชื่อที่เขาคุ้นเคยมานานเหลือเกิน เหตุเพราะในอดีตตราที่เคยจัดกิจอธิฐานไว้ว่า ขอให้ได้พบพระพุทธองค์และได้ถวายความอุปถัมภ์ ขอให้ได้ยินคำว่า "พุทธโฆ" เท่านั้นแหละ จิตตื่นขึ้นมาเลย "เป็นไปได้หรือ พระพุทธเจ้าตรัสจักมาอุปถัมภ์หรือไม่โลกนี้"

ราชครูศรีธรรมยุติกบอกรว่า "เป็นไปแล้ว และพุ่มงนี้พระองค์จะเสด็จมา มาเสวยที่นี้" พอรู้อ่างนี้ คึนนั้นก็ตั้งคินอนาคตป็นศิริมหาเศรษฐีอนไค่หสิบ ไค่ที่สุด เขาทนรอให้ถึงวันรุ่งขึ้นไค่เียว นอนกระสับกระส่ายหังคิน เพราะอยากจะทำพระพุทธองค์ จัมคานอนอย่างไค่ก็หสิบไม่อง คังวันพอจนวนรุ่งสางเขาคังคึนใจมุ่งไปตั้งวัดข้องพระพุทธองค์ มหาเศรษฐีออกเดินหังคังแต่คิสาม พอถึงคิสี่ เดินจัมนธรรมีประตุวัดเจ้าไป พอเข้ากัการแรกเพ็ชชประตุวัด ก็ได้ยินเสียงร้องทัก "มาแล้วหรือ สุทธิคตะ" ชื่อเดิมของท่านคือ สุทธิคตะ

แต่พอพระเหตุที่ทุกวันท่านจะคังโรงทานบริจาคที่สิมนเมืองในกรุงสารวัด คินจึงเปลี่ยนสมัญญนามให้ท่านเสียงใหม่เป็น "อนาคตป็นศิริมหาเศรษฐี" แปลงว่า "เศรษฐีผู้อินคิบริจาคก่อนจัวมกคนอนตา" คึองบริจาคเยอะมากจนกระทั่งได้ชื่ออินคิว่าเป็น "พระผู้ให้" ประจันคร

พอสุทธิคตะเศรษฐีเดินเข้าวัดไป เขาได้ยินเสียงทักว่า "มาแล้วหรือ สุทธิคตะ" จึงคกใจมากกว่า ไค่ร่นึงมองมาเว็กรหรือจริงของเร มาคปคิคนทักไปจะเว็กรท่านว่ามหาเศรษฐีคึองความเคารพ ไค่มีใครกล้าเว็กรหรือจริงของท่านหรงอก เพราะอะไรว เพราะท่านเป็นผู้ใหญ่ ครั้นได้ยินใครสักคนมาเว็กรคือจริง ท่านจึงคิคิดใจมาก ท่านไปนองคานคันเมือง ก็พบสมณะรูปหนึ่งกำลังเดินจงกรมอยู่ เขานัอนคังเว็กรเข้าไป ไค่ลั้ๆ พอลงถามว่า "จำแนคท่านสมณะท่านคือใคร" พระพุทธองค์ก็คิรว่า "สุทธิคตะ เราคือคคาคค เราอะเรอะมา มาแล้วแล้ว" คังพระสุระเสียงที่มากคังด้วยความกรุณัและความคึนเคืออย่างอึงทำไค่เฬากเศรษฐีเกิดปิติเบิกบานมาก เขารู้สึกว่าตนเองได้รับเกียรติสูงคุดจากพระบรมครู

นี่คือคังอย่างทีพระพุทธองค์ทรงให้เกียรติคนทุกชนชั้น ทรงให้เกียรติคนมาก เคารพในคิศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

มาก จะอึงใหญ่คนคิคนคิน เมื่อคนทุกคนมาเฝ้าที พระพุทธองค์จะทรงให้เกียรติมาก ซึ่งท่านอาจารย์พุทธทาสเมื่ออึงมีชีวิตอยู่ก็เป็นอย่างนี้ ครึงหนึ่งท่านจำวัดอยู่ ยอชึมคนหนึ่งไปทักท่านเพ็ชชคคิว่า พอลงถามจุกจิก ไค่น นันั้น

มากมาถ แต่แล้วพระอุปัชฌาย์ก็ไมให้พบ พอลงบอกว่ "ท่านอาจารย์จำวัดอยู่" คุณยายก็บอก "จำวัดก็ไค่เป็นไคไร ยอชึมเดินคึองรอบๆ" ยอชึมก็ออกเดินคึองรอบๆ กุฎิของท่าน แล้วก็ไปเพ็ชชชไปไค่หังกรรอบแครงๆ จนท่านคันขึ้นมา แล้วท่านก็คังระจิวรออกมามาถึง คังวันจับชู้ คุณยายค็องคิจุกชึบไป พระอุปัชฌาย์ทักท่านทำหน้าบึ้ง ท่านพุทธทาสถาม

- "คุณโกรธใคร"
- "โกรธโยนคนเมื่อก็ คมท่านแล้วไค่พัง ท่านอาจารย์จำวัดอยู่ คนเรานี้ก็เพ็ชชเกิน"
- "แล้วเจนาทกใคร"
- "มาทักท่านอาจารย์"
- "แล้วฉันโกรธไหน"
- "ไค่โกรธครึบ"
- "แล้วอะมาโกรธแพนฉันทำไค"
- เห็นไหม ทั้งๆ ทีหสิบอยู่ ถ้ารู้ว่ามีคนมาทัก ก็ไค่เกียรติ คนคังคังของโลกเป็นอย่างนี้ เคารพคนเล็กคนน้อ เคารพคนทุกคน ไค่มีคิเคารพคน ให้เกียรติคน เพราะอือว่า คุณคือคคาคคของเรา แต่เพราะคุณคึองมนุษย์ผู้มีคิศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เสมอชึนกับเรา

(ว.วิกรมเมธี, 2553: 28)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดม·ชิต·ลัก ธรรมสวนะ

ศบออบูเอ.โคมดาบ
ว.วจิรเมธี

หัวใจเศรษฐี (๙) ตัวตาย ธรรมยัง

พอพบพระพุทธองค์แล้ว มหาเศรษฐีได้ศรัทธาธรรมะ ได้เป็นพระโสดาบันบุคคล เปลี่ยนจากปรุธรนเป็นอารยชน จึงกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระพุทธองค์ไปเยือนพระนครสาวัตถี พระพุทธองค์ทรงรับนิมนต์ เมื่อทรงรับนิมนต์แล้ว มหาเศรษฐีแสนจะดีใจ รีบเดินทางกลับบ้านเกิด ตลอดเส้นทางเสด็จดำเนินจากกรุงราชฤกษ์ มหาเศรษฐีคนนี้ บริจาคเงินสร้างที่พัก สร้างศาลา สำหรับพระพุทธองค์และคณะสงฆ์ประทับระหว่างทาง ดูเหมือนจะทุกๆ ๑ โยชน์ คือทุก ๑๖ กิโลเมตร และนั่นก็คือต้นกำเนิดของที่พักริมทางมาจนทุกวันนี้

ระหว่างเตรียมการรับเสด็จพระพุทธองค์นั้น อนาคตปิตุภิกษุมหาเศรษฐี ได้ตระเวนดูพื้นที่สี่ป่าหิมพานต์ที่เหมาะสมแก่การที่จะสร้างเป็นวัดถวายพระพุทธองค์และคณะสงฆ์ จนในที่สุดก็เลือกได้ที่แปลงหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ดินที่ทำเสด็จและเป็นที่ดินแปลงใหญ่มากพอที่จะสร้างเป็นพุทธาวาส ที่แปลงนี้เป็นสวนสาธารณะของเจ้าชายคนหนึ่งชื่อ เจ้าเชตุกรมาร

ท่านเศรษฐีให้ขอซื้อที่แปลงนี้จากเจ้าเชตุกรมาร เจ้าเชตุกรมารทักทายเป็นว่า "ถ้าท่านมีเงินมากพอ ก็จงเอาเงินมากองเต็มบริเวณที่ดินแปลงนี้เถิด" มหาเศรษฐีเป็นคนจริง รวยจริง เมื่อถูกท้าเช่นนั้น จึงกลับไปจนทของหัวเรือเสมภารวียน นำมาเทจนเต็มพื้นที่ จนกระทั่งเหลืออีกหนึ่งตารางวาจน เจ้าเชตุกรมาร มาเห็น จึงบอกว่า "พอๆ เรือแล้วว้าววยจริง" ในที่สุดก็เลือกยอมขายที่ เจ้าเชตุกรมาร

เห็นความตั้งใจอันแรงกล้าของเศรษฐีก็อยากมีส่วนร่วมด้วยจึงขอให้เศรษฐีตั้งชื่อวัดที่จะสร้างว่า "วัดเชตุวัน" นัยว่าเพื่อแสดงว่า คนที่มีส่วนร่วมสร้างวัดเหมือนกัน

เมื่อสร้างวัดเสร็จแล้ววัดนี้จึงได้ชื่อว่า "วัดเชตุวัน" หรือ "เชตุวันมหาวิหาร" ครั้นพุทธองค์เสด็จมาถึงกรุงสาวัตถีแล้ว ก็ประทับจำพรรษาที่วัดนี้ยาวนานมากที่สุดสมกับที่มหาเศรษฐีมีศรัทธาสร้างถวายอย่างยิ่งใหญ่ และในเมื่อเสด็จประทับที่นิกายกว่าทุกแห่งเรื่องราวต่างๆ ในสมัยพุทธกาลจึงเกิดขึ้นที่นิกายที่สุดเช่นกับพระสุตตร พระวินัย เหตุการณ์สำคัญ หลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ และพุทธสาวกองค์สำคัญ จึงถูกบันทึกไว้โดยมี "ฉากจริต" ที่วัดเชตุวันมากที่สุด ดังปรากฏเป็นบทกวีอยู่ในพระสุตตรมากมายหลายร้อยสูตรในพระไตรปิฎกอย่างที่ยกอ้างมาแล้ว แต่ค้นว่า "สมัยหนึ่ง ขณะที่พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เศวตมถารามมหาวิหาร ใกล้กรุงสาวัตถี ซึ่งสร้างถวายโดยอนาคตปิตุภิกษุมหาเศรษฐี" ชื่อนี้ไม่มีวันลืม

จากชื่อก่อว่ามา พอจะเห็นบ้างหรือยังว่า ระหว่างมหาวิหาร ซึ่งเป็นพ่อค้าใหญ่ คนมีเงินเงินมากมายมหาศาล กับมหาเศรษฐีต่างกันอย่างไร

เมื่อไหร่ก็ตามที่พ่อค้าใหญ่ผู้ร่ำรวยมั่งคั่งรู้จัก "เปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม" เขาจะขยับฐานะจากมหาพาณิชย์ มาเป็นมหาเศรษฐี ซึ่งเป็นบุคคลที่ "แสนประเสริฐ" ทั้งนี้อนาคตปิตุภิกษุ มหาเศรษฐีทำ

ตัวอย่างให้เราดูแล้วว่า มหาเศรษฐีกับมหาพาณิชย์ต่างกันอย่างไร ในทัศนะของอนาคตปิตุภิกษุ มหาเศรษฐีคนนี้ก็ คือ มิสต์ เกคส์ แห่งยุคพุทธกาล เพราะในการสร้างวัดนั้นว่ากันว่า ใช้จ่ายเงินกว่าหลักพันล้านเหมือนกัน ถ้าเทียบเป็นอัตราเงินในสมัยปัจจุบัน อนาคตปิตุภิกษุมหาเศรษฐี รู้จักเปลี่ยนโลโก้ทรัพย์สินเป็นอริยทรัพย์ ผ่าก

ผลงานไว้ในพระพุทธศาสนาอย่างยากจะมีใครเทียบ สร้างวัดให้กับมหาบุญซึ่งเป็นยอดคนของโลกอย่างพระพุทธองค์ประทับจำพรรษาและบำเพ็ญพุทธกิจเกือบอยู่ประโชรณสุขแก่ชาวโลก ครั้นพอร่างกายแตกดับ ชื่อเสียงสกลวงศ์และความดีงามที่รังสรรค์ฝากไว้ก็ยังคงอยู่ นี่ก็คือตัวอย่างของบุคคลที่ตัวตายแต่ชื่อยัง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในพุทธศาสนาสุกขาณิตนพหนึ่งว่า

"รูป จริต, นาม โคศล น จริต"
"รูปร่างสังขารจะแตกสลาย แต่ชื่อเสียงสกลวงศ์ที่ริจะหทัยคงเป็นนิรันดร์"

มหาเศรษฐีคนนี้ เปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม แล้วยังไม่พอ ยังคงเป็นตัวอย่าง "พ่อรวยสอนลูก" ในแบบฉบับของการให้ "ทานนอก ต้องเอาทานบง" อีกค่างหาก

(ว.วจิรเมธี, 2553: 28)

หากินตามธรรมดาไม่ช่วยให้รวยทันใจ ก็เลยต้องใช้ การรวยทางลัดด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน ผลก็คือ การคอร์รัปชันกลายเป็นวัตรปฏิบัติของคนไทยส่วนใหญ่ที่ทำมา ค้าขายหรือแม้แต่ของประชาชนทั่วไปในแทบทุกวงการ การเห็นว่าความรวยคือความสำเร็จ แม้จะเป็นทัศนคติ อันตราย แต่ก็ยังไม่อันตรายเท่ากับทัศนคติที่ว่า “รวย ก็ได้อันตราย” เพราะด้วยทัศนคติแบบนี้ ทำให้คนรวยโดยวิธีที่ไม่ชอบธรรมได้รับการยอมรับว่าเป็น ยอดคนในสังคม

ความชั่วมันเป็นอันตรายในตัวมันเองอยู่แล้ว แต่ระบบความเชื่อที่สร้างความชอบธรรมหรือผลิต คำอธิบายให้กับการทำความชั่วชนิดนั้นๆ กลับอันตราย ยิ่งกว่า เหมือนสังฆกรรมที่ว่า “การฆ่าคนเป็นบาป” ก็นับว่าอันตรายมากพออยู่แล้ว แต่ทัศนคติที่เปิดโอกาส ให้มีการฆ่าคนโดยไม่บาปอย่างคำกล่าวที่ว่า “ฆ่า คอมมิวนิสต์ไม่บาป” กลับอันตรายยิ่งกว่า คือฉันทานุมิติ ให้โกงอย่างเป็นทางการ ที่สังคมไทยช่วยกันประทับ รับรองความชอบธรรมให้แก่การทุจริตคอร์รัปชันทุก รูปแบบ ทั้งนี้ จะโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม แต่มาถึง เวลานี้ที่คณะเรณูก็ได้กลายเป็นคำนิยามกระแสหลักของ ประเทศไทยไปแล้ว

เมืองไทยของเราหาใช่ ล้าหลัง วิฤติครอบงำ ก็เพราะบรรดาพ่อรวยหรือมหาเศรษฐี (ที่มีสามัญสำนึก บกพร่อง) ทั้งหลายที่ไม่รู้จักสอนลูกให้รู้จักคุณค่าของ เงินอย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร (ว.วจิรมณี, 2553: 28)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนชดเชย

คนชดเชย

ว.วชิรเมธี

หัวใจเศรษฐกิจ (๑๐)

ทัศนคติบาป

เมื่อห้าปีก่อนมีหนังสือชุด “พ่อรวยสอนลูก”

ออกวางขายในเมืองไทยตั้งระเบิดเถิดเทิงมาก อาตมาเองเคยซื้อไว้เป็นชุดใหญ่ ซื้อเก็บไว้ศึกษาเหมือนกันนะ เพราะอยากจะได้รู้ว่าคนรวยเขาสอนลูกกันอย่างไร แต่พอรวยสอนลูกในหนังสือดังกล่าวมัน มุ่งสอนให้ลูกรวยทรัพย์สินภายนอกเท่านั้น ไม่มองไกลไปถึงทรัพย์สินภายใน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พ่อรวยสอนลูกในปัจจุบัน มุ่งสอนคนให้รวยเป็นหลัก แค่นั้นสอนให้ลูกรู้จักการใช้เงินเพื่อเปลี่ยนเป็นคุณภาพชีวิต หรือเพื่อสาธารณกุศลอันเป็นประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นประโยชน์ที่พึงมุ่งหมายแท้จริงของเงิน

พ่อรวยสอนลูกในหนังสือที่ฝรั่งเขียนแม้จะมุ่งให้คนแสวงหาความรวย แต่ก็ยังเป็นความรวยที่ยอมรับได้ คือไม่ถึงกับสอนให้ทุจริตคอร์รัปชัน แต่พ่อรวยสอนลูกในเมืองไทยในทุกวันนี้เป็นห่วงยิ่งกว่านั้นหลายเท่าตัว ในรอบหลายปีมานี้พ่อรวยคือมหาเศรษฐีจำนวนมากในเมืองไทยของเรา มากไปด้วยความเห็นแก่ตัว ตกเป็นทาสของความโลภอย่างมืดบอด สอนให้ลูกคือประชาชนคนไทย

รวยในแบบที่ไม่ถูกต้อง ไม่ยั่งยืน จนคนไทยไม่น้อยพากันหันหลังให้ความวิริยอุตสาหะ

กล่าวคือ การรู้จักทำงานหนักอย่างสุจริตคน รู้จักเก็บรู้จักออม การทำงานสุจริต ถูกปลงล้างออกไปจากค่านิยมของคนไทยโดยพยายามชวนกันให้มองว่าการทำงานสุจริต การเป็นคนดี การรู้จักพอ รู้จักเก็บรู้จักมัธยัสถ์ เป็นเรื่องเชย ล้าสมัย แล้วสอนกันใหม่ว่าอยากรวยต้องมีหนี้ ใครมีหนี้คือคนมีเครดิต สอนกันเลอะเทอะเลอะนองแห่งความพ้อคือออกไปไกลถึงขนาดว่า ทำอย่างไรก็ได้ให้รวย โดยไม่ต้องสนใจความชอบธรรม หรือทำอย่างไรก็ได้ให้รวย โดยไม่ต้องคำนึงถึงประเด็นทางจริยธรรม ด้วยการสอนกันผิดๆ เช่นนี้ จึงเกิดเป็นค่านิยมวิปริตในสังคมไทยว่า “รวยก็ได้ แต่ขอให้แบ่งกัน”

เพราะคนไทยถูกกระตุ้นให้รู้สึก ว่า “ความรวยคือความสำเร็จ” ก็เลยอยากว่ารวยกันทั้งประเทศ เมื่อทำมา

(ว.วชิรเมธี, 2553: 28)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เศรษฐีได้ยินเช่นนั้นก็บ่นพึมพำในใจ “เออ เราพลาดเอง...” จึงวางเงื่อนไขใหม่ให้ลูกปฏิบัติตาม

“ลูกรัก ลูกไม่ฟังธรรมก็ไม่เป็นไร แต่วันพรุ่งนี้ ถ้าลูกไปวัดแล้วฟังธรรมด้วย พ่อจะให้เงินเพิ่มเป็น ๒๐๐ เหรียญทอง ว่าไง อยากได้ไหม”

ลูกชายได้ยินว่า ถ้าวันพรุ่งนี้ไปวัดแล้วได้ ๒๐๐ เหรียญทอง คราวนี้ศาลูกกวาดเลย รีบรับคำของพ่อ รุ่งขึ้นรีบไปวัดแต่เช้า ตั้งใจฟังธรรมตามคำของพ่อทุกอย่าง ตกเย็นกลับบ้าน มาขอรับเงิน พ่อจึงถาม

“พระพุทธองค์เทศน์เรื่องอะไร”

“จำไม่ได้ครับ”

“อ้าว ทำไมลูกไม่จำ”

“พ่อไม่ได้บอกให้จำ”

เศรษฐีเห็นเล่ห์ของลูกชายแล้วก็ต้องลอบถอนใจ แต่ท่านไม่ท้อ เมื่อเห็นว่ากุศโลบายของคนยังมีร่องไห้ว ก็จึงวางอุบายใหม่ ท่านเสนอเงื่อนไขกับลูกชายว่า

“ลูก ถ้าวันพรุ่งนี้ลูกไปวัดแล้วฟังธรรม จากนั้นจำมาเล่าให้พ่อฟังด้วยนะ พ่อจะให้รางวัล ๕๐๐ เหรียญทองเลยเอ้า”

พ่อได้ยินว่า ถ้าพรุ่งนี้ไปวัดอีกแล้วจำได้ด้วยว่าพระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องอะไร จะได้รางวัลก้อนใหญ่กว่า ๕๐๐ เหรียญทอง คราวนี้ลูกชายเศรษฐีถึงกับนอนไม่หลับ รุ่งขึ้นรีบตื่นแต่เช้าเข้าไปวัด ด้วยความตั้งใจที่อยากจะได้เงิน ก็จึงค้นหาที่ที่เหมาะสมที่สุดที่จะจดจำพระธรรมได้ง่ายๆ ดังนั้นเขาจึงเลือกเอาหลังธรรมาสน์ของพระพุทธองค์เป็นที่นั่งฟังธรรม

ในสมัยพุทธกาล ยังไม่มีเครื่องบันทึกเสียงเหมือนสมัยนี้ วิธีฟังเทศน์ให้จำก็คือ ต้องฟังด้วยใจจริงๆ ผู้เทศน์ก็เทศน์จากใจ ผู้ฟังก็ฟังด้วยใจ เราเคยสังเกตบ้างไหมว่า ทำไมในครั้งพุทธกาล คนฟังเทศน์แล้วบรรลุธรรมกันง่ายๆ คำตอบก็คือ เพราะเขาฟังด้วยใจ คนเทศน์ก็เทศน์จากใจ พ่อเทศน์จากใจ แล้วก็สดับด้วยใจ จึงบรรลุธรรมกันง่ายๆ เจ้าลูกชายตัวน้อยของมหาเศรษฐีก็เช่นกัน นั่งอยู่เบื้องหลังธรรมาสน์ฟังพระพุทธองค์เทศน์พยายามหลับตาจดจำทุกถ้อยกระถางความจากพระโอษฐ์ของพระองค์ เพราะว่าคอนเขิน ต้องรายงานพ่อ แลกกับเงิน ๕๐๐ เหรียญทอง ถ้าฟังไม่จบ จำไม่ครบ คงไม่ได้เงิน เห็นเงิน ๕๐๐ เหรียญทองกองอยู่ตรงหน้า เจ้าตัวเล็กจึงใส่ใจความตั้งใจในการฟังเทศน์ลงไปร้อยเปอร์เซ็นต์

พ่อตั้งใจฟังธรรมไปถึงตรงกลางเรื่อง โพธิจิต ก็ผลึบผาน เกิดการตื่นรู้ขึ้นมา ก็เลสเตีสั่งสมหมักหมมกันมาเป็นแสนล้านชาติภพ ฟังครืนลงเป็นแถบ ม่านหมอกแห่งอวิชชาอันครธานไป

(ว.วชิรเมธี, 2553: 28)

คมชัดลึก

สนธิ์วอเน โคมฉาย

ว.วชิรเมธี

หัวใจเศรษฐี (๑๑)

เม็ดทรายในรองเท้า

อนาถปิ่นทิก มหาเศรษฐี เป็นตัวอย่างของพ่อรวยสอนลูกที่โลกไม่มีวันลืม เพราะท่านรู้จักค้นหา “แก่นสารของทรัพย์” อย่างที่วิญญูชนพึงกระทำ

กล่าวคือ อยู่มาวันหนึ่งท่านมานั่งคิดว่า วัดเราก็สร้างถวายพระพุทธองค์แล้ว ตัวเราเองก็ได้ดีมีมรดกธรรมแล้ว ลูกแก้วเมฆขวัญโดยมากเกือบทั้งหมดล้วนเป็นอริยบุคคลที่ได้ดวงตาเห็นธรรม เหลืออยู่คนหนึ่งคือเจ้าลูกชายคนสุดท้าย ที่มีวัตรปฏิบัติสวนทางกับตนเองอย่างสิ้นเชิง คือ พ่อสนใจใฝ่ธรรม แต่ลูกสนใจใฝ่อธรรม พ่อเข้าวัด ลูกเข้าหาอบายมุข ลูกคนสุดท้ายของเศรษฐีเปรียบเหมือนเม็ดทรายในรองเท้า ที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่เป็นสุขกับชีวิตอย่างที่ควรจะเป็น เพราะเขามีนิสัยตรงข้ามกับพ่อทุกอย่าง วันหนึ่งท่านเศรษฐีจึงคิดอุบายขึ้นมาได้ เรียกลูกเข้ามาหาสั่งลูกว่า

“ลูกมานี่สิ ลูกอยากไปวัดไหม”

“ทำไมผมต้องไป วัดมีอะไรดี”

คุณโยมเชื้อไหม วัดเขตรับกับคฤหาสน์ของ อนาถปิ่นทิก มหาเศรษฐี ตั้งอยู่ตรงข้ามกันเลข อาคมมาไปคูมาแล้วเมื่อคืนปี (๒๕๕๓) จากคฤหาสน์ก็ยังคงอยู่ เรียกได้ว่าอยู่ตรงกันข้ามเลข พ่อไปวัดทุกวัน วันละสามครั้ง แต่ลูกไม่ไป พ่อจึงถาม

“ลูก อยากไปวัดไหม”

“ทำไมผมต้องไป”

“ไม่ไป ก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าลูกไปวัดในวันนี้ พ่อจะให้เงินร้อยเหรียญทอง ว่ายังไปอยากไปหรือเปล่า”

ได้ยินว่าพ่อจะให้เงินตั้งร้อยเหรียญทอง ลูกชายรีบรับปาก

“ครับ เงินผมไปเที่ยวนี้เลย”

พอลูกไปวัดตลอดวัน คอนเซ็นกลับมา พ่อจึงถามว่า

“วันนี้พระพุทธองค์เทศน์เรื่องอะไรลูก”

“ไม่รู้สิ” ลูกชายตอบ

“เฮ้ แล้วไม่ได้ฟังธรรมหรือหรือลูก”

“ก็พ่อไม่เห็นบอกว่าจะต้องฟังธรรมนี่ครับ”

(ว.วชิรเมธี, 2553: 28)

เห็นหรือยังว่าค่านิยมวิปริตอย่างนี้แผ่คลุมโลกนี้ทั้งโลกแล้ว ดังนั้นเราทั้งหลาย ซึ่งวันนี้โดยมากเป็นมหาเศรษฐี และบัดนี้ได้ยกฐานะตัวเองขึ้นมาเป็นมหาเศรษฐี ส่วนคุณโยมผู้หญิงก็เรียกว่าเป็น มหาเศรษฐีนี้ เพราะเราวิธีที่จะเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม นี่คือวิธีการที่ถูกต้องที่เราจะปฏิบัติสัมพันธ์กับเงิน นั่นก็คือเมื่อมีเงิน จงรู้จักเปลี่ยนเป็นบุญ เมื่อมีทุน จงรู้จักเปลี่ยนเป็นธรรม เมื่อมีโอกาสเป็นมหาเศรษฐี ควรเลื่อนตัวเองขึ้นไปอีกเป็นมหาเศรษฐี และเมื่อมีเงินมีทองมากมายมหาศาล หลายแสนหลายล้านบาท ก็ไม่ควรจะยึดอยู่แค่นั้น แต่ควรจะบอกตัวเองว่า เงินคือปัจจัย ไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต เพราะโลกนี้ยังคงมีสิ่งที่สูงกว่าเงิน นั่นคือ ชีวิตดีงาม ชีวิตที่เลิศล้ำเพราะอบรับด้วยมรรคผล นิพพาน คือการเดินอยู่บนหนทางที่ถูกต้อง การมีชีวิตที่อัมเต็มด้วยความสุขที่เกิดจากความดีงาม และการมีชีวิตที่สงบเย็นและเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์เพราะถอดถอนความเห็นแก่ตัวได้อย่างหมดจดสิ้นเชิง

ในทางพุทธศาสนา ท่านถือว่าสาระของเงินอยู่ที่การให้ สาระของชีวิตอยู่ที่การเข้าถึงแก่นสารของสังขารม เงินตามนัยของพุทธธรรม ควรถูกใช้เป็นปัจจัย ซึ่งเป็นเครื่อง

อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตให้มีวิฤตพรุ่งพร้อม เมื่อมีเงินมากพอจนก่อเกิดการะกินอิมมออันแล้ว ก็ควรวางใจในการหาเงินแค่นั้น

ไม่มีมหาเงินเพลินจนลืมนึกไปว่ามนุษย์ยังมีศักยภาพด้านอื่นอีกมากมายรอให้พบและพัฒนา

แต่นั่นไปจึงใช้ชีวิตมุ่งไปสู่การหาธรรมมา คำจุนชีวิตด้านใน ให้เบิกบาน สันติ มีความสุขและอิสระ เมื่อชีวิตส่วนคนทั้งด้านนอก (กาย+เงิน) ด้านใน (ใจ+ธรรม) สมบูรณ์แล้ว ก็ควรอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์เพื่อมวลมนุษยชาติด้วยการใช้นั้นเอง เป็นเครื่องมือบำเพ็ญกุศล สาธารณะเหมือนอย่างที่ท่านอดิพนธ์ มหาเศรษฐี ร็อคกี้ เฟลเลอร์ คาร์เนกี อัลเฟรด โนเบล และ บิล เกตส์ ทำให้ได้เป็นอุทาหรณ์

กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เงินต้องเป็นปัจจัย ไม่ใช่เป้าหมาย เงินต้องถูกเปลี่ยนเป็นคุณภาพชีวิต ไม่ใช่ภาระของชีวิต เงินต้องเป็นเครื่องมือของธรรม ไม่ใช่เครื่องมือของอธรรม หากเงินถูกใช้เป็นเครื่องมือของอธรรมเมื่อไหร่ เมื่อนั้นโลกจะถึงการฉกฉวยกันวุ่นวายโกลาหล และมนุษย์ที่ไม่รู้จักใช้เงินให้เป็นเครื่องมือของธรรม ก็ถือว่าเป็นมนุษย์ที่มีวิวัฒนาการทางปัญญาอยู่ในขั้นต่ำต้อยด้าบรรพ์ ตามคติพุทธ เงินต้องถูกเปลี่ยนเป็นบุญ (ความดี) ทุนต้องถูกเปลี่ยนเป็นธรรม (ประโยชน์สุขของมหาชน) จึงจะเป็นระบบปฏิบัติสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างคนกับเงิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ว.วชิรเมธี, 2553: 28)

คมชัดลึก

ฟันตออบเคโคมวาย

ว.วิรมณี

หัวใจเศรษฐี (จบ)

เงินคือปัจจัย ไม่ใช่เป้าหมาย

บริโภคนิยมก็คือ ทำที่เชื่อมั่นกันว่า การบริโภคสูงสุดก็ทำให้มีความสุขสูงสุด ความสุขขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริโภคปัจจัยสี่ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีทั้งหมดเท่าที่มนุษย์จะผลิตขึ้นมาเสนอและสนองกันได้

เห็นหรือยังว่าโลกภายใต้ทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ซึ่งเป็นอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ทุนธนาภิวัตน์ หรือกล่าวอย่างสั้นที่สุด **อริชาภิวัตน์** การครอบงำโลกของอริชา ทำให้มนุษย์เบียดเบียนตัวเอง เบียดเบียนครอบครัว เบียดเบียนสังคม เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม เบียดเบียนโลก ลดทอนศักยภาพของความเป็นมนุษย์ให้ต่ำลงอย่างชนิดที่ไม่เคยมีมาก่อน กระทั่งโลกเข้าสู่ยุคยุคเกิดสงครามแย่งชิงทรัพยากร แย่งชิงอำนาจ แย้งมากด้วยวิกฤติต้มยำกุ้ง วิกฤติแอมเบอร์เกอร์ วิกฤติพลังงาน วิกฤติอาหารเอะอะมากมาย เพราะอะไร เพราะชาวลูกโลกในทุกวันนี้ไม่รู้จักเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม ไม่รู้จักว่านอกจากเงินแล้วยังมีสิ่งที่สูงกว่าเงินขึ้นไป นั่นก็คือ **ชีวิตที่ดี** เพราะมีคุณภาพชีวิต และ **ชีวิตที่ดี** เพราะมีความเข้าใจต่อโลกและ **ชีวิต**อย่างถ่องแท้

ชีวิตที่ดีอย่างพื้นฐานก็คือ การมีคุณภาพชีวิต เพราะรู้จักเปลี่ยนเงินให้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต **ชีวิต**ที่ดีตามความหมายอย่างสูงก็คือ **ชีวิต**ที่ได้ลิ้มรสมรรคผลนิพพาน ใครก็ตามเดินตรงตามพระพุทธรูปไปแล้ว ได้ค้นพบสิ่งที่สูงกว่าเงินคือมรรคผลนิพพาน คนคนนั้นจะเห็นเงินเป็นเพียงปัจจัย ไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของ**ชีวิต** พุทธศาสนาสอนว่าเงินคือปัจจัย แต่คนไทยและชาวโลกในเวลานี้ถือว่า เงินคือเป้าหมายสูงสุดของ**ชีวิต** ดังนั้นเราจึงทำทุกอย่างเพื่อแลกกับเงิน แม้กระทั่งเราจะสูญเสียการอยู่ในประเทศร่วมกันอย่างสันติ เราก็ยอม

(ว.วิรมณี, 2553: 28)

ขายด้วยความรักอย่างสุดซึ้ง นานี่นั้น ท่านเกิดปิติเบิกบานสราญใจ น้ำตาเอ่อท่วมเต็มสอง
ตา พ่อผู้เคยล้มมรรคผลนิพพานชั้นโศกานันมาก่อนรู้สึกชื่นมื่นนานี่นั้นกับที่ว่า "เรา
นอนตายคาหลังแล้ว สิ่งใดที่พ่อควรจะให้แก่ลูก บัดนี้ เราได้ให้สิ่งนั้นเสร็จสิ้นสมบูรณ์
แล้ว"

คืนนั้นมหาเศรษฐีเดินเข้าไปในห้องนอน นอนไม่หลับทั้งคืน รอพระพุทธรูปองค์จะ
เสด็จดำเนินมาเสวยในวันพรุ่งนี้เช้า พอพระพุทธรูปองค์เสด็จดำเนินมา สองคนพ่อลูกรอรับ
เสด็จด้วยใบหน้าอัมพูญ โดยเฉพาะเจ้าลูกคนสุดท้าย แต่ไหนแต่ไรมา พอพระมานี่ไปผับ
เลอนะ วันนี่พระพุทธรูปองค์เสด็จดำเนินมาถึง เขาไปรอรับอยู่เชิงบันได คอยตักน้ำล้างพระ
บุคคลบาท เอาผ้าสะอาดมาเช็ด แล้วมานั่งอยู่เบื้องพระพักตร์รอฟังเทศน์ รอพระเคน
จตุปัจจัยไทยธรรม นั่งเฝ้าเยี่ยมสรงอยู่เบื้องหน้าพระสงฆ์อย่างชนิดที่ไม่เคยเป็นมา
ก่อน ภาพที่เห็นเบื้องหน้า ทำเอามหาเศรษฐีผู้เป็นพ่อหุดหือใจไม่ออก วันนี่ช่างเป็นวันที่
มหาเศรษฐีมีความสุขที่สุดในโลก มหาเศรษฐีบริจาคเงินนับแสนนับล้านรูปีสร้างวัดให้พระ
พุทธรูปประทับจำพรรษา ยังไม่มีความสุขเท่าได้เห็นลูกชายของตัวเองเข้าสู่เส้นทาง
ธรรม สมกับที่พระพุทธรูปองค์ทรงครวสไว้ว่า

"ยิ่งกว่า ความเป็นเอกราชในแผ่นดิน
ยิ่งกว่า ความเป็นเทพเหนือหมู่เทพ
ยิ่งกว่า ความเป็นจักรพรรดิราช
นั่นคือ โสคาบิคิด"

นี่คือสุดยอดเคล็ดลับของพ่อรวยสอนลูก (การรู้จักเปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุน
เป็นธรรม) ในวันที่มาหาเศรษฐีค้นพบว่า ลูกชายของตัวเองได้ค้นพบ "สิ่งที่สูงกว่าเงิน"
กล่าวคือ มรรคผลนิพพาน วันนั้นเป็นวันที่มหาเศรษฐีมีปีติสุข คุณโยม(ชื่อใหม่) ในโลก
นี้ยังมีสิ่งที่สูงกว่าเงิน คือการได้ก้าวเดินอยู่บนอริยมรรค นี่ต่างหากละที่เราทุกคนควรจะ
ประพฤติปฏิบัติ ทุกวันนี้โลกทั้งโลกคกอยู่ในสภาวะทุนธนาภิวัตน์ เงินครอบโลก เพราะ
โลกาภิวัตน์ ความโลภครองโลก เครื่องมือของทุนธนาภิวัตน์ หรือ โลกาภิวัตน์ ก็คือ วัตถุ
นิยม ทุนนิยม และบริโภคนิยม

วัตถุนิยมก็คือ ค่านิยมที่ว่า ความสำเร็จของมนุษย์ วัดกันที่ความมั่งคั่งพรั่งพร้อมใน
เชิงวัตถุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญลักษณ์ของวัตถุที่สำคัญที่สุดก็คือตัวเงินในบัญชี ที่ยิ่งมาก
ยิ่งดี ทั้งๆ ที่เงินที่มากมีนั้น เกินกว่าความจำเป็นที่จะต้องกินต้องใช้มันแสนล้านเท่า แต่
ถึงกระนั้น มนุษย์ก็ยังคงถูกกระตุ้นให้ต้องการไม่รู้จบ

ทุนนิยมก็คือ คติที่ถือกันว่า ทุกอย่างดีเป็นเงินได้ทั้งหมด เพื่อการได้มาซึ่งเงินแล้ว
อะไรที่ขายได้ ก็ควรจะนำมาขายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสินค้า วัตถุดิบ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิรู้
ภูมิธรรมภูมิปัญญา แม้กระทั่ง "ชาติ" หรือ "จิตวิญญาณ" ซึ่งเป็นธรรมชาติส่วนที่ลึกและ
สำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์ ก็หันขายได้ถ้ามีผู้ต้องการซื้อ ทุนนิยมซื้อทุกอย่าง
ขายทุกอย่างโดยไม่สนใจว่าจะส่งผลกระทบต่อคน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิตอย่างไร

คมชัดลึก

คนรอบคโคมฉาย

ว.วิริเมธี

หัวใจเศรษฐี (๑๒)

ปีติสุข

บัดนี้ เจ้าลูกชายคนสุดท้องของมหาเศรษฐีได้คงคาเห็นธรรม สำเร็จเป็นพระอรหันต์ บุคคลชั้นโสดาบัน เป็นผู้เที่ยงแท้แน่นอนต่อพระนิพพานอันเป็นมรรคผลสูงสุดชนิดไม่แปรผันเป็นอันอีกแล้ว เย็นวันนั้น เมื่อพระพุทธองค์ทรงจบพระธรรมเทศนาแล้ว เขาเดินกลับบ้านด้วยสีหน้าปีติเบิกบาน อิ่มเอิบ ริบอาน้ำ ชำระกาย แคนิบริชไปพบน้าพ่อเพื่อขอรับเงินเหมือนทุกวัน

ตกกลางคืนพ่อมาเคาะประตูเรียก

“ลูก ไปฟังธรรมใหม่วันนี้”

“ครับพ่อ”

“แล้วพระพุทธองค์เทศน์เรื่องอะไร”

คราวนี้ลูกชายเล่าเป็นฉาก ๆ จำได้ทุกถ้อยกระทงความ

“โอ...ลูกพ่อเก่งจังเลย เออนี่แม่ลูกรัก พุ่่งนี้พ่อได้กราบอาราธนาพระพุทธองค์ไว้แล้วละ พระองค์ท่านจะเสด็จมาเสวยบ้านเราละลูก พุ่่งนี้พ่อพระพุทธองค์มากเสวยที่บ้านเราละ พ่อตั้งใจว่าจะมอบเงิน ๕๐๐ เหรียญทองให้กับลูกคนเก่งของพ่อต่อหน้าพระพุทธองค์เลยทีเดียว”

พ่อได้ยินว่า พ่อจะมอบเงินให้คนต่อหน้าพระพุทธองค์เท่านั้นแหละ ลูกชายคนสุดท้องของเศรษฐีหน้าแดงด้วยความอายตั้งลูกคำถึงลูก พลังห้ามปรามพ่อเสียงหลง

“พ่อ อย่าเขี้ยวนะ อย่าให้พระพุทธองค์รู้ว่า ผมไปฟังธรรมเพราะต้องการเงินค่าจ้าง”

“ทำไมละลูก”

“ผมอายครับพ่อ”

คุณสมบัติพื้นฐานของพระโสดาบันก็คือ ความละอายชั่วกลัวบาปสูงมาก พระโสดาบันนั้นท่านถือหลักของอัสตบูนที่ว่า

“อย่าเห็นว่าเป็นความเล็กน้อย แล้วจึงละเลยไม่ทำ

อย่าเห็นว่าเป็นความชั่วเล็กน้อย แล้วผลไปทำ”

ลูกชายเศรษฐีพ่อได้บรรลุโสดาบันิผลเป็นพระโสดาบันบุคคลแล้ว จึงเกิดความละอายแก่ใจอย่างท่วมท้น

พ่อได้ยินและได้เห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวลูกชายเช่นนี้แล้ว มหาเศรษฐีอุบหัวลูก

ธรรมภาควิชา
ว.สารมณี

สัจธรรมที่ปรากฏชัดแจ้ง มี 5 ประการ

1. ความทุกข์ของชีวิต
2. ความทุกข์ของสังขาร
3. ความทุกข์ของจิต
4. ความทุกข์ของจิตที่ปรุงแต่ง
5. ความทุกข์ของจิตที่ปรุงแต่งที่ปรุงแต่ง

1. ความทุกข์ของชีวิต
ชีวิตนี้คือทุกข์ เพราะมันไม่เที่ยง มันจะดับไปเมื่อเราตาย

2. ความทุกข์ของสังขาร
สังขารคือสิ่งที่ประกอบขึ้นเป็นชีวิต มันจะดับไปเมื่อเราตาย

3. ความทุกข์ของจิต
จิตคือสิ่งที่รับรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ มันจะดับไปเมื่อเราตาย

4. ความทุกข์ของจิตที่ปรุงแต่ง
จิตที่ปรุงแต่งคือสิ่งที่คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ มันจะดับไปเมื่อเราตาย

5. ความทุกข์ของจิตที่ปรุงแต่งที่ปรุงแต่ง
จิตที่ปรุงแต่งที่ปรุงแต่งคือสิ่งที่คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ มันจะดับไปเมื่อเราตาย

ไม่เร็วก็ช้า..เขามาแน่

ธรรมภาควิชา
ว.สารมณี

“ไม่เร็วก็ช้า..เขามาแน่”
นี่คือคำพูดที่คนโบราณใช้เตือนใจกันมาช้านาน การที่คนเราทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะดีหรือชั่วก็ตาม มันก็ต้องมีผลของมันเอง ไม่ว่าจะเร็วหรือช้าก็ตาม

ถ้าเราทำอะไรดี ๆ อย่างสม่ำเสมอ มันก็ต้องมีผลดี ๆ ปรากฏขึ้นสักวันหนึ่ง แต่ถ้าเราทำอะไรชั่ว ๆ อย่างสม่ำเสมอ มันก็ต้องมีผลชั่ว ๆ ปรากฏขึ้นสักวันหนึ่ง

นี่คือความจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธได้

.....

ถ้าคุณทำอะไรดี ๆ อย่างสม่ำเสมอ มันก็ต้องมีผลดี ๆ ปรากฏขึ้นสักวันหนึ่ง แต่ถ้าคุณทำอะไรชั่ว ๆ อย่างสม่ำเสมอ มันก็ต้องมีผลชั่ว ๆ ปรากฏขึ้นสักวันหนึ่ง

นี่คือความจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธได้

(ว.จก.มณี, 2553: 56-57)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธรรมภาควิชาปฏิบัติ

ธรรมปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มี...

ธรรมปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มี...

- 1. ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ธรรมะสำหรับนักบริหาร

ธรรมปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มี...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ผู้ปฏิบัติธรรมประเภทแรกคือ...

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ว.จ.ปริ.ม.ธ., 2553: 56-57)

ธรรมภาณวิวัฒน์
ว.วชิรเมธี

ศ.ค.ศ.๒๕๕๔

Happy New Year 2011

จุดรปลั่ง

พลั่งทั่งสี่ เพื่อกความส่วสดีของสังคมไทย

1. พลั่งปัญญา - ไม้ซ้อค้องทักษา
ไม้มีปัญญาค้องเรยนรู้
2. พลั่งความเพียร - พั่งทวงขเพียรของทน
ดีทว่าพั่งการบทธวดา
3. พลั่งความสุจริต - ท้งกาทากินเออย่างสุจริต
ดีทว่าทลงศิตคอรวิปสัน
4. พลั่งความสามัคคี - ร่วมกัเกิด ร่วมกัเง่า
ร่วมกังไปประเทศไทยพันวิกฤติ

จุดรปลั่ง

ปัญญา เณรบ้านแก้ว
วิริยภาพ คุณวาง
สุจริต ตั้งกัเมง
สามัคคี ปานฟ้า

กัเมง
โรจนกัถ่า
โพษข สุตพ้อ
พอกคั้วคินทอน.

ว.วชิรเมธี

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

จตุรพลัง

พลังทั้งสี่ เพื่อความสวัสดิของสังคมไทย

1. พลังปัญญา	- ไม่เชื่อต้องศึกษา
ไม่มีปัญญาต้องเรียนรู้
2. พลังความเพียร	- พึ่งความเพียรของตน
ดีกว่าพึ่งการบงกช
3. พลังความสุจริต	- ทำมาหากินอย่างสุจริต
ดีกว่าหลงผิดคอร์รัปชัน
4. พลังความสามัคคี	- ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ
ร่วมกันนำประเทศไทยพ้นวิกฤติ

๐ ๐ ๐

จตุรพลัง

ปัญญา เจนกิจแก้ว
วิริยภาพ ตูจแรง
สุจริต ตั้งกำแพง
สามัคคี ปานฟ้า

ก้านสง
โรจน์กล้า
ไพเราะ สุดพ้อ
พอก้าวดินหอม.

ว.วชิรเมธี

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57) 1

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิลปะการลบจากหลับม้า

ธรรมาภิวัตน์

ว.วชิรเมธี

ในคอร์สภาวนาที่ผู้เขียนจัดขึ้นต่างกรรม ต่างวาระ เช่น ภาวนาสำหรับคนรุ่นใหม่ ภาวนาสำหรับนักธุรกิจ ภาวนาสำหรับครอบครัว ภาวนาสำหรับสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ หรือภาวนาสำหรับพระภิกษุ-สามเณร และภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ ที่ศูนย์วิปัสสนาไม่เชิญตัวกันเอง ผู้เขียนลงสิ่งบอกผู้เข้าร่วมภาวนาหลายปี ได้พบความจริงอย่างหนึ่งว่า หลายคนที่เข้าร่วมภาวนา เริ่มนึกถึงการภาวนาก็ต่อเมื่อเริ่มค้นพบว่ามีปัญหาสุขภาพบางอย่าง หรือเริ่มรู้สึกว่า ชีวิตกำลังเสียสมดุล แต่ก็มิได้น้อยเหมือนกันแม้ไม่จับไข้ได้ป่วย มีเงิน มีงาน มีการศึกษาดี และยังมีพ่อแม่ที่ดีก็อยากเรียนว่าทุกข์ศาสนาตอนอะไร และจะนำไปใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างไร ก็สมัครเข้าเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

แต่สำหรับผู้สนใจร่วมระภาวนาเพราะเริ่มรู้สึกตัวว่า มีปัญหาสุขภาพนั้นหลายคนเมื่อจบคอร์สแล้ว ก็หันกลับคำตอบและสามารถเปลี่ยนชีวิตตัวเองไปในอีกรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ จากเดิมที่เคยใช้ชีวิตเหมือนตัวเองเป็นเครื่องจักรในโรงงานที่ทำงานแบบไม่มีวันหยุด ก็เริ่มรู้จักคำว่า ทางสายกลาง เริ่มรู้ว่า ชีวิตที่ดี ไม่ใช่ชีวิตที่ดิ้นรนแย่งชิง หากแต่คือ ชีวิตที่มีสมดุลงาน สมดุลชีวิตต่างหาก ใครก็ตามที่จัดสมดุลงานสมดุลชีวิตได้ จนเกิดสภาวะ 'งนบกัสันฤทธิ์' ชีวิตก็รื่นรมย์ นับว่าเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคนและชีวิตการทำงาน แต่ใครก็ตามที่งนบกัสันฤทธิ์ ทว่า ชีวิต

ขมขื่น (งานรุ่ง ชีวิต/สุขภาพร่วงโรย) ก็ยังถือว่าอยู่ห่างไกลความสำเร็จมากกว่าคนที่จำนวนมากในยุคนี้ นิยมการทำงานหนักหรือบางทีแม้ไม่นิยม แต่ก็ถูกสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจบีบบังคับให้ต้องทำงานหนักเกินขีดความสามารถของกายและใจ จนดูประหนึ่งว่า กำลังตั้งป้อมเป็นศัตรูกับตัวเอง หรือกำลังสับสนแข่งตัวเองทางอ้อม ด้วยการสละการทำงานอย่างไม่มีสติสัมปชัญญะ เช่น บางคนอยู่กับคอมพิวเตอร์ทั้งคืนทั้งวัน จนสายตาและประสาทตาเสีย ปวดหลัง ปวดคอก้างเนื้อ ระบบการทำงานของร่างกายผิดปกติ บางคนสละการทำงานหนักจนเอาที่ทำงานเป็นบ้านหลังที่หนึ่ง ส่วนบ้านจริงๆ นั้นปล่อยให้โหลวมไม่มีชีวิตชีวา วันๆ แทบไม่ได้กินข้าวร่วมวงกับลูกและภรรยา บางคนเอาเงินไปเล่นพนันจนหมดตัวจนเสียใจและใจไม่ได้พักผ่อน เมื่อทำงานจนมีเงินมากแล้ว จึงได้ไปนอนใช้เงินอยู่ในห้องไฮโซอยู่ด้วยความเศร้าใจ

นี่คือตัวอย่างบางคนของชีวิตที่เสียสมดุลภาพ
ไม่ปฏิเสธว่า มีนิทานอยู่เรื่องหนึ่งที่ครูบาอาจารย์ของผู้เขียนเคยเล่าให้ฟังตั้งแต่ครั้งเมื่อสนใจศึกษาเรื่องขลัง จนเป็นเหตุให้ได้เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ญี่ปุ่น เรื่องมีอยู่ว่า
ชายคนหนึ่งเมื่อเรียนจบแล้ว ได้รีบขอขวัญขึ้นหนึ่งจากพ่อเป็นม้าหนุ่ม ม้าตัวนี้ฝึกทำดีมาก ท่วงทีงามสง่า แข็งแรง เขาดีใจมากกับรางวัลแห่งชีวิตชิ้นนี้ ทันทีที่ได้ม้าจากพ่อ จึงกระโดดขึ้นควบขึ้นเหมือนอย่างมีความสุข

แต่พอล้มเห็นเขารบโดคชั่นซี ม้าตัวนี้ก็ออกวิ่งอย่างรวดเร็วไม่ยอมหยุด บังคับอย่างไรก็ไม่เป็นผล ท่ามกลางความเร็วของฝึกทำดี เขาไม่กล้าจะกระโดดลงเพราะกลัวอันตราย ไม่นานก็กล้ากระโดดลงจากหลังม้า บิดตัวหมุนจึงต้องควบขี่อยู่บนหลังม้าเช่นนั้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยังหนุ่มแน่น มมเสียค่านิจ ม้าพาเขวิ่งจากบ้านสู่บ้าน จากเมืองสู่เมือง จากประเทศสู่ประเทศ จากวันสู่คืน จากเดือนสู่ปี จากวัยหนุ่มแน่นผ่านวัยกลางคน จนกระทั่งมมเสียค่านิจของเขา กลายเป็นมมเสียค่านิจเอาใจโหลวมแต่หัว แต่ถึงกระนั้น เขาก็ยังไม่ได้ลงจากหลังม้า ร่างกายของเขา หลุดโหลวม อมโหลวม หนักสาของเขามิแต่รีร้อยของวันเวลา ดวงตาของเขาเห็นไทยชาติชีวิตชีวา เหมือนซากศพที่ยังมีลมหายใจ

วันหนึ่ง ขณะควบขี่อยู่บนหลังม้าผ่านไปทางย่านชุมชนแห่งหนึ่ง ผู้คนหลายร้อยคน เห็นเขาควบม้ามาแต่ไกล ต่างพากันมองดูเมื่อเขาควบม้าเข้ามาใกล้ๆ ด้วยความรวดเร็วดูราวบ้านจึงตะโกนถามด้วยความสนใจใคร่รู้ว่า เขากำลังจะควบม้าไปไหน ชายชราอดีตบัณฑิตหนุ่มตะโกนตอบสวนออกไปว่า
“ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่าผมกำลังจะไปไหน เพราะนับแต่ขึ้นขี่อยู่บนหลังม้า ผมก็ยังไม่เคยลงเลยมันแค่ครั้งเดียว ถ้าคุณอยากรู้ว่าผมกำลังจะไปไหน ก็ลองถามม้าของผมดูสิ”

แล้วม้าจะตอบแทนเขาได้ไหม?
ใช่หรือไม่? เราแต่ละคนที่กำลังทำงานงนบกัสันฤทธิ์ประคองตน จนไม่มีเวลาหยุดพักผ่อน ไม่มีเวลาให้ตัวเอง ให้ครอบครัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

ให้ธรรมชาติ ให้สังคม หรือให้หมอ (ยาม
รู้สึกว่ามันสบาย/หรือคิดหนักกับหมอบ่อยๆ)
ให้วัด (= ให้การฟื้นฟูจิตวิญญาณ) ให้การ
เดินทางท่องเที่ยว หรือให้การเติมเต็มทาง
ปัญญาด้วยการอ่านหนังสือดีๆ หรือการ
เรียนรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตรต่างๆ ก็ไม่ต่าง
อะไรกับบำบัดจิตใจผู้คนนั้น ที่นับแต่ขึ้นชื่อผู้
บนหลังม้าแล้ว ก็ไม่รู้จักศิลปะที่จะลงจาก
หลังม้าเพื่อเอาเวลาไปเรียนรู้และพัฒนาชีวิต
ในมิติด้านอื่นๆ บ้าง

หากคุณเป็นคนหนึ่งที่ควบขี่อยู่บนหลัง
ม้ามาแสนนาน จนชีวิตเริ่มเสียดสมคต
ปีไหนๆ ก็ควรจะเริ่มทบทวนวิถีชีวิตแบบ
เดิมได้แล้ว จากนั้น ควรออกตัวเองให้มอง
หาวิธีลงจากหลังม้าเป็นพักๆ แล้วค่อยกลับ
ขึ้นไปควบขี่ใหม่ก็ยังได้ ทั้งนี้ เพื่อจะได้มี
เวลาไปทำอย่างอื่นที่มีคุณค่าไม่น้อยไปกว่า
การควบขี่อยู่บนหลังม้าเพียงอย่างเดียว
หรือหากคนใกล้ตัวของคุณ เป็นนักขี่ม้า
มายาวนานจนเสียดชีวิตบนหลังม้า หากมี
เวลา คุณก็ควรตัดบทควาสนให้เขาอ่าน
แล้วถามเขาว่า

“เมื่อไหร่คุณจะลงมาจากหลังม้าเสียที”
ศิลปะการลงจากหลังม้าเป็นพักๆ หรือ
ลงแบบถาวร เพื่อจัดสมดุลชีวิต ไม่ใช่
ศิลปะชั้นสูง ใดๆ ก็ทำได้ ถ้ามีสติ แต่ถ้า
ปราศจากสติเสียแล้ว แม้มีใครไป
ตะโกนบอกให้ลงจากหลังม้า บางทีเขาอาจ
คำตอบ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็คงปล่อยให้
ควมม้าต่อไปจนสถานแก่ใจของเขาเถิด ■

(ว.จิวรมณี, 2553: 56-57)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ซึ่งต้องเป็นผู้สร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่มีการศึกษา และชีวิตที่ดี แต่กลับสอนสิ่งที่ผิดๆ ให้ศิษยานุศิษย์ และด้วยความรู้และทัศนคติอันเป็นพิษที่เขาคอย ปลุกฝังให้แก่ศิษย์ จึงทำให้ศิษย์กลายเป็นคนแล้ว เห็นผิดเป็นชอบ ไม่เพียงสร้างเนื้อสร้างตัวด้วย สติปัญญาของตนไม่ได้ แต่ยังประทุษร้ายชีวิต ของคนอื่นให้เดือดร้อนไปทั่ว

คนกะล่อนบางคน มีหน้าที่เป็นพ่อ-แม่ ซึ่ง ต้องเลี้ยงดูลูกอย่างดีด้วยความรัก ความเอาใจใส่ แต่กลับไม่สนใจโยคีลูก คลอดเขามาแล้วก็ปล่อย ปล่อยละเลย ทำเหมือนลูกเป็นสัตว์ในสวนสัตว์ กล่าวคือไปจับเขามาแล้ว ก็มอบให้เจ้าหน้าที่เป็น ผู้ให้อาหาร ส่วนตัวเองซึ่งเป็นเจ้าของจริงๆ ไม่มี เวลาสนใจดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่อเขาเลี้ยงลูก ด้วยวิธีเดียวกับที่คนเลี้ยงสัตว์ ลูกจึงมีอุปนิสัยไป ทางสัตว์ กล่าวคือ ขาดสำนึกถูกผิดดีชั่ว ไม่ละอาย ชั่ว กลัวบาป ขาดความกตัญญูรู้คุณ และพร้อม เสมอที่จะทอดทิ้งพ่อ-แม่ ซึ่งเขาไม่มีความผูกพัน มาแต่ต้น

ในทางกลับกัน หากเราแต่ละคนเป็นคนตรงไป ตรงมา ตัวมีหน้าที่อย่างไร ก็ทำหน้าที่อย่างนั้นให้ดีที่สุด ตนเป็นคนอย่างไร ก็แสดงตนว่าเป็นคนอย่าง นั้นจริงๆ ไม่ 'หน้าไหว้ หลังหลอก' คนเช่นนี้ จะเป็น คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต และช่วยพวงโลกนี้ ให้สูงขึ้น เขาจะกลายเป็นนักแก้ปัญหาของโลก ไม่ใช่ให้นักโยนปัญหาใส่โลก เขาจะสามารถในการแก้ ความกวนวาย ไม่ใช่เป็นผู้สร้างความกวนวาย

หากโลกนี้มีคนที่พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น ทำอย่างไร ก็พูดอย่างนั้น ตนเองมีหน้าที่อย่างไร ก็ทำหน้าที่นั้นๆ อย่างตรงไปตรงมา ไม่ลวงโลก โลกของเราก็คงศิวิไลซ์จากที่เห็นและเป็นอยู่

ทุกวันนี้อย่างชนิดพลิกหลังมือเป็นหน้ามือเลย ที่เดียว

o o o

ที่วัดเจ็ทแห่งหนึ่ง มีภิกษุและภิกษุณีอยู่ด้วยกันหลายรูป

ภิกษุณีรูปหนึ่ง เธอชื่อ 'เอจุน' เป็นสาวงาม สดสวยมากกว่าก่อน

แม้เมื่อบวชแล้ว เธอจะโกนผม สลักพัศตรา-ภรณ์งดงามทั้ง หันแกมทุ่งหมด้วยเครื่องนุ่งห่ม ของนักบวชปอนๆ ที่ไม่มีสีสิ้น แต่ทว่าถึงกระนั้น ความงามของเธอก็ยังคงแวววาวแสงฉายเจิดจรัส เหมือนดังดวงจันทร์ที่ส่องสว่างอยู่ท่ามกลางหมู่ ดาวฉะนั้น

ความงามของเอจุน ทำให้นักบวชชายหลายรูป ไม่สบายใจ

บางรูปกินไม่ได้ นอนไม่หลับ จำวัดไม่สนิท เพราะถูกแสงที่ทางเพศของเอจุนรบกวนอยู่ทุกเมื่อ เชื้อวัน

อยู่มาวันหนึ่ง ภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งทนต่อความ งามของเอจุนไม่ไหว จึงตัดสินใจเขียนจดหมายรัก ถึงเธอ พร้อมทั้งนัดแนะขอพบเธอเป็นการส่วนตัว

เอจุนอ่านจดหมายฉบับนั้นแล้วก็เก็บไว้ วันหนึ่งเมื่อภิกษุ ภิกษุณี และคฤหัสถ์ญาติโยมมา พร้อมกับในวันพระใหญ่ ขณะที่การแสดงธรรม ของพระชั้นผู้ใหญ่จบลงแล้ว เอจุนจึงลุกขึ้นยืน ท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์ ทุกคนตะลึงงันกับสิ่งที่เธอ กำลังทำ เธอประกาศก้องกลางที่ประชุมว่า

"ภิกษุที่เขียนจดหมายรักถึงฉัน หากท่านรักฉัน จริงๆ ก็ขอจงเดินออกมาเถิด จงมากอดฉันที่ตรงนี้ เดี่ยวนี้เลย"

ภิกษุทั้งวัดเจ็ทกรี๊ด! ■

(ว.วชิรมณี, 2553: 56-57)

ศูนย์วิทยพัชยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ้าจะรัก ก็จงรักอย่างเปิดเผย

โลกของเราอยู่หมกมุ่นทุกวัน
เหตุแห่งความยุ่งเหยิง แม้จะมีมาจาก
หลายสาเหตุ แต่สาเหตุหลักๆ ก็มาจาก
คนเราในเอง

คนที่ทำใจให้โล่งๆ มีอยู่หลายประเภท
แต่ประเภทที่ทำให้โล่งๆ หนักหนาสาหัส
ก็คือ คนที่มีทิฐิ แต่ไม่ยอมทำทิฐิที่ของ
ตนเองอย่างตรงไปตรงมา

ตัวเองมีทิฐิที่อย่างหนึ่ง แต่กลับมอง
ไปทำสิ่งที่ไม่ใช่ทิฐิที่อีกอย่างหนึ่ง หรือไม่
ตรงกับทิฐิที่ได้รับมอบหมาย แต่แม้จะ
ทำในสิ่งที่ไม่ใช่ทิฐิที่ ทว่า คนเช่นนี้ก็ยิ่ง
คงแสดงตนต่อสังคม ต่อโลก ว่าตนยังคง
เป็นคนที่ทำทิฐิที่ของตนอย่างดีที่สุด

คนที่ทำอย่างหนึ่ง แต่แสดงตัวเป็นอีก
อย่างหนึ่ง มีชื่อเรียกว่า คนกะล่อน
คนกะล่อนในทะเลคือตัวป่วนให้โลกนี้
มีแต่ความวุ่นวาย

คนกะล่อนบางคน มีทิฐิที่เป็นตำรวจ
ซึ่งต้องปำบัตทุกซ์ ปำรุงสุข แต่งานที่ทำ
จริงๆ กลับตรงกันข้าม เพราะมุ่งแต่ปำบัต
สุข และปำรุงทุกซ์ให้แก่ชาวบ้าน

คนกะล่อนบางคน มีทิฐิที่เป็นนักการ
เมือง ซึ่งต้องบริหารราชการแผ่นดินให้
ประเทศชาติและประชาชนมีความสุข
แต่งานที่ทำจริงๆ กลับเป็นการทำลายการ
บริหารราชการแผ่นดิน แทนที่แผ่นดินจะ
สงบสุข กลับปล้นเอาความสุขไปจาก
แผ่นดิน

คนกะล่อนบางคน มีทิฐิที่เป็นแพทย์
ซึ่งต้องรักษาใช้ให้กับคน แต่กลับเห็นคนไข้
เป็นเหมือนลูกค้า ไม่เพียงไม่ช่วยรักษาใช้
แต่กลับใช้คนไข้เป็นช่องทางในการทำกำไร
ให้แก่ตัวเอง

คนกะล่อนบางคน มีทิฐิเป็นครู

ธรรมาภิวัตน์ ว.วชิรเมธี

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

พุทธทาส
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสบาย อารมณ์ดี เหมือนมีสายลมอ่อนๆ ออบอุ้มระลอก
ละไมคอยโอบโอบให้ผ่อนคลายหายกังวล

การจะมีความสุข ความสดชื่น เบิกบานเช่นว่านั้นทุกลม
หายใจเข้า-ออก กระทั่งทำให้ยิ้มได้ทุกวัน มีอารมณ์ขันอย่าง
เหลือเฟือ มีรอยยิ้มแจ่มใสแวววาว ต้องมีเทคนิคพอสมควร
เป็นต้นว่าต้องรู้จักวางท่าทีต่อความสุข-ความทุกข์ในชีวิต
เสียใหม่ให้ถูกต้อง จากนั้นก็พิจารณาวิถีที่จะมีความสุขด้วย
ตัวเองให้เป็น ซึ่งเคล็ดลับที่ว่านี้ไม่ยากเลย

ในพุทธธรรมกำหนดวางหลักเบื้องต้นสำหรับคนที่กำลัง
แสวงหาความสุขมาเติมเต็มให้กับชีวิตเอาไว้ว่า

1. ไม่เอาทุกข์กับถมคนที่ไม่มีทุกข์
2. ไม่สละความสุขที่ครอบธรรม
3. ไม่หมกมุ่นแต่ในความทุกข์ที่ครอบธรรมนั้น
4. เพียรพยายามกำจัดเหตุแห่งทุกข์ให้สิ้นไป
ขออธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

1. ไม่เอาทุกข์กับถมคนที่ไม่มีทุกข์

ธรรมชาติของปุถุชนมักชอบแกล้งทำหาเสียแกล้ง
แค้นหาทุกข์ ตัวเองไม่มีทุกข์ก็ไปรับเอาทุกข์ของคนอื่นมา
เป็นทุกข์ของตน เช่น นิ่งดูละครหลังข่าวอยู่ดีๆ เกิดไม่ชอบ
หน้าพระเอก-นางเอกขึ้นมา ก็เก็บเอามา ‘ซุ่น’ อยู่ในใจได้เป็น
วัน บางทีอ่านหนังสือก็หงุดหงิดแต่เข้าพบข่าวที่ไม่ผ่านใจ ก็
เก็บ เอาข่าวสารอันเป็นโศกนาฏกรรมเหล่านั้นเข้าเผ่งฝังไว้
ในหัวคิดหลายชั่วโมง เสพข่าวสาร รายการทีวีที่มีโทษบ่อยๆ
ก็พลอยทำให้เป็นคนอารมณ์บูดขึ้นมาได้ง่ายๆ นานไปถ้าไม่
รู้เท่าทัน สิ่งนี้จะสถิตอยู่ในความเคยชิน แล้วตกผลึกกลายเป็น
นิสัยฝังได้ง่ายๆ จนกลายเป็น ‘อุปนิสัยแห่งความทุกข์’
ลงสังเกตพฤติกรรมของตัวเองดู ทุกข์ที่ไม่จำเป็นทั้งหลาย
แฝงตัวซุ่มงอกงูชีวิตของเราได้อย่างไร ถ้าเรารู้เท่าทัน ความ

ทุกข์ ‘จระ’ ทั้งหลายที่แอบมา ‘ตีสนิท’ อยู่ในใจเราจะหายไป
ครึ่งต่อครึ่ง

2. ไม่สละความสุขที่ครอบธรรม

ความสุขที่ครอบธรรม ก็คือความสุขทางใจอันเกิดจาก
การที่เราใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า เช่น การมีใจเมตตา การมีใจ
กว้าง การรู้จักปล่อยวาง การเป็นผู้ให้ การมีครอบครัวที่
อบอุ่น หรือการที่ได้เคยยิ้มใจเบิกบานจากการฝึกสมาธิ
ภาวนา จนสัมผัสได้ถึงความสุขเย็นภายใน ความสุขชั้นสูงที่
ทำให้หัวใจอ่อนโยน ผ่อนคลาย ร่างกายไม่ตึงเครียดอย่างนี้
เราเคยสัมผัสบ้างหรือเปล่า ถ้าหากเคยมีประสบการณ์
เรายังคงรักษาความสุขที่ว่านี้เอาไว้ได้เหมือนเดิมหรือไม่

3. ไม่หมกมุ่นแต่ในความทุกข์ที่ครอบธรรมนั้น

หากเคยมีความสุขใจแล้วก็ไม่ควรยึดติดอยู่กับแค่นั้น
เพราะความสุขยังมีอีกหลายชั้น ควรพัฒนาตัวเองให้ได้รับ
ความสุขที่ประณีตยิ่งขึ้น ขึ้นไปตามลำดับ

4. เพียรพยายามกำจัดเหตุแห่งทุกข์ให้สิ้นไป

ประการสุดท้าย ที่สุดของการมีความสุขก็คือ การไม่มี
เหตุแห่งความทุกข์หลงเหลืออยู่ในใจ ซึ่งการจะเท่าเช่นนี้ได้
ทำง่ายนิดเดียว คือ ต้องฝึกสมาธิกับบ่อยๆ จนจิตมีสติ
สามารถรู้เท่าทันปรากฏการณ์ต่างๆ ทางใจและทางสิ่งแวดล้อม
ได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดอะไรขึ้นในชีวิตก็ ‘รู้ทัน’ เมื่อรู้ทัน
ก็จะ ‘รู้ทัน’ คือ ป้องกันทุกข์ได้อย่างทันที่ทันที่ ไม่เปิดโอกาส
ให้ทุกข์ได้อ้อยอิ่งอยู่ในใจเราเป็นเวลานานๆ อีกต่อไป

หากฝึกใจได้ถึงขั้น ‘รู้ทัน’ เมื่อไร ที่นั่นที่ ‘เห็นทุกข์’
ก็จะ ‘เห็นธรรม’ ตามมาอย่างฉับพลัน อันใจที่รู้ทันธรรม
รู้ทันทุกข์นั้น จะเป็นใจที่เบิกบานและเป็นสุขอย่างชนิด
ทันตาเห็น ■

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ตามทัน คือปัจจุบันอันแสนสุข

ธรรมาภิวัดณ์

ว.วชิรเมธี

ใครๆ ก็อยากมีความสุข แต่ที่จริง ที่อยากมีความสุข ก็ใช่ว่าทุกคนที่ปรารถนาความสุขแล้วจะมีความสุขเสมอไป บางคนจริงๆ ที่ต้องการความสุข หุ่นเวลาเงินทอง แร่กายแรงใจเพื่อสิ่งนี้ แต่ยิ่งแสวงหาความสุขกลับยิ่งมีความทุกข์ทับทวี บางคนแสร้งแสดงให้คนอื่นเห็นว่าตนมีความสุขอยู่หลายปี ทั้งๆ ที่ในชีวิตจริงไม่เคยมีความสุขเลย

คนที่แสวงหาความสุข แต่ไม่รู้ว่าการสุขแท้คืออะไร ยิ่งแสวงหากยิ่งห่างไกลออกไปจากความสุข เหมือนคนที่ตั้งใจจะไปเชียงใหม่ แต่กลับขึ้นรถไถ่มุ่งลงสู่ภาคใต้ ทั้งๆ ที่จุดหมายอยู่ภาคเหนือ

ยังจำนวนิยายอิงหลักธรรมเรื่อง กามนิล-วาสิฏฐี ได้ไหม

กามนิลหนุ่มกษัตริย์นักหมางสาหัสเพราะ บัญหาคระบควัวอันเนื่องมาแต่ความรัก เป็นพิษ เมื่อทนพิษบาดแผลทางใจไม่ไหว เขาตัดสินใจออกแสวงหาทางดับทุกข์ อนาคติกหนุ่มเดินทางไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อค้นหา พระพุทธเจ้า และแล้วคืนหนึ่งเขาก็ได้พบคนที่ตัวเองตามหามาตลอด กามนิลนั่งสนทนากับพระพุทธองค์จนค่อนข้างโดยที่เขาไม่รู้สึกรู้ว่าคนที่อยู่เบื้องหน้าตัวเองคือคนที่ตนอยากพบมากที่สุด รุ่งเช้าเขาอำลาสมเด็จพระพุฒาจารย์แล้วออกจากวิหารอนแรมต่อไป จนกระทั่งถูกวัวบ้าชวิดตาย

เสียตาย ฤๅคส์ที่ตามหา ขาธาโทแห่งความสุข จนพบ ทว่า เมื่อพบแล้วกลับไม่รู้จักริธีที่จะตัดดวงอาทิตยภัยนั้น

ประพรมโสมได้ตัวเองให้หายเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล ทุ่งเย็น และเป็นสุข

ในโลกนี้คงมีคนอีกไม่น้อยเป็นสุขเดียวกันกับกามนิลหนุ่ม

ทำอย่างไรหนอ ชีวิตจึงจะสงบสันติสุขอันไม่ปรองบาศบายเบิกบาน มั่งมีโต เป็นไท และอิ่มหัวได้อย่างมีความสุขกับความป่วนปั่นผันแปรของชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

ทำอย่างไรหนอ ทุกสมทหายใจเข้า-ออกของเราก็จะเป็นสมทหายใจอันบางเบา ปลอดจากความกังวลอย่างสิ้นเชิง

ทำอย่างไรหนอ ทุกคืนเราจะสามารถล้มตัวลงนอนอย่างเบียดสุขพร้อมรอยยิ้มประจักษ์ประพรายระบายอยู่หัวดวงหน้า

ทำอย่างไรหนอ เราจะตื่นเช้าด้วยความสดชื่น มั่งมีโต

(ว.วชิรเมธี, 2553: 56-57)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิริลักษณ์ ศรีจินดา เกิดวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2529 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี 2552 และเข้าศึกษาต่อในภาควิชาสื่อสารมวลชน หลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.2552 สามารถติดต่อได้ที่ pa_louis@hotmail.com

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย